МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
АСОЦІАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ПИТАННЯ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених

09 листопада 2023 р.

Київ 2023

Питання відбудови економіки України (область, місто, ОТГ) в контексті міжнародних інвестиційних стратегій відновлення: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 09 листопада 2023 р. / Редкол.: О.І. Тимошенко та ін. Київ: Видавництво Європейського університету, 2023. 512 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Питання відбудови економіки України (область, місто, ОТГ) в контексті міжнародних інвестиційних стратегій відновлення», що відбулася 09 листопада 2023 року.

Матеріали друкуються в авторській редакції

© Європейський університет, 2023

Редакційна колегія:

Голова оргкомітету – Тимошенко О.І., *д.філос.н., професор, Голова Асоціації навчальних закладів України приватної форми власності, ректор Європейського університету.*

Заступники голови оргкомітету:

Тимошенко А. О., *д.е.н., доцент, проректор з фінансово-економічних питань Європейського університету;*

Гудзь Ю.Ф., *д.е.н, доцент, проректор з наукової роботи Європейського університету;*

Ягодзінський С.М., *д.філос.н., професор, проректор з навчально-методичної роботи Європейського університету;*

Члени оргкомітету:

Котвицька Н.М.*, д.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів та обліку Європейського університету;*

Прокопенко Н.С.*, д.е.н., професор кафедри економіки, фінансів та обліку Європейського університету;*

Гаврилюк О.В.*, д.е.н., професор кафедри економіки, фінансів та обліку Європейського університету;*

Бреус С.В.*, д.е.н., професор кафедри економіки, фінансів та обліку Європейського університету*

Кравчук П.Ю.*, к.ю.н., доцент, декан юридичного факультету Європейського університету*

Яровий Р.О.*, к.т.н., декан факультету інформаційних систем та технологій Європейського університету*

Амбер А.Ю.*, декан факультету економіки та менеджменту Європейського університету;*

Мельничук В.В.*, к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів та обліку Європейського університету;*

Скрипник Г.О.*, к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів та обліку Європейського університету;*

Атаманська С.С.*, Голова ради молодих вчених, к.іст.н., доцент кафедри інформаційної бібліотечної, архівної справи та соціально-політичних і гуманітарних дисциплін Європейського університету;*

Другова Є.В.*, старший викладач кафедри економіки, фінансів та обліку Європейського університету*

Секретаріат: *Боярина К.М., Тульнікова С.М.*

ЗМІСТ

Доповіді пленарного засідання:

1. ***Гаврилюк О.В.*** Повоєнна відбудова України: стереотипи, загрози, можливості 19

2. ***Потапов В.Є.*** Енергетична безпека, як складова сталого економічного зростання 22

3. ***Захарченко А.О.*** Екологічні наслідки війни для сільського господарства України 24

4. ***Листопад Є.І.*** Участь республіки Корея в післявоєнній відбудові регіонів України 27

5. ***Рубан О.О.*** Екологічні виклики під час війни в Україні та способи їх подолання 31

6. ***Бабін М.І.*** Міжнародне партнерство та фінансове управління для відбудови економіки України 33

7. ***Новицький В.В.*** Необхідність раціонального використання енергетичних природних ресурсів 36

8. ***Денисенко А.О.*** Кластерна модель як стратегічний інструмент для підвищення конкурентоспроможності економіки України 39

9. ***Яніцький О.В., Другова Є.В.*** Вплив трудової міграції на національний ринок праці 41

СЕКЦІЯ І. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ (ОБЛАСТЬ, МІСТО, ОТГ) В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

1. ***Алєксєєнко І.М., Котвицька Н.М.*** Проблема класифікації функцій сучасної держави 44

2. ***Андрушкевич Н.В., Ястремський О.Я.*** Етапи формування стратегії стійкого розвитку для забезпечення ефективного менеджменту підприємства 45

3. ***Бабенко С.В.*** Антикризове управління підприємством: сутність та шляхи виходу 48

4. ***Барсегян С.В., Котвицька Н.М.*** Механізми реформ у сфері управління житловим фондом за участю співвласників багатоквартирних будинків..... 52

5. ***Басюк Я.А., Ярмолка В.М.*** Стратегічне управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства 54

6. ***Бетлінська Н.Ю., Петренко К.В.*** Проблеми та перспективи інвестування в умовах фінансової нестабільності під час війни в Україні 56

7. ***Білан В.І.*** Стратегічні зміни на підприємстві 59

8. ***Бойчук Д.Ю., Кукса В.М.*** Зміни логістики в умовах воєнних дій в Україні.. 63

9. ***Бугай Я.В., Шпильовий В.А.*** Стратегічне планування як елемент стратегічного управління..... 65

10. ***Бугайчук М.С., Гудзь Ю.Ф.*** Інноваційний розвиток підприємництва: сценарії, стратегії та ресурсне планування..... 67

11. ***Бурдьо М.Є., Якимович А.О., Кравцов Е.Т., Виклюк М.І.*** Стратегічне управління економічною безпекою бізнесу в сучасних умовах..... 71

12. ***Бутенко О.О., Хоменко А.О., Болдирєва Л.М.*** Маркетингові технології як засіб ефективного розвитку логістичної діяльності підприємства 73

13. ***Венгер К.С., Нечипоренко Т.Д.*** Вплив інноваційних технологій на фінансовий сектор 75

14. ***Власенко О.І., Польова Н.М.*** Сутність ринкових тенденцій в сучасній економіці 78

15. ***Вовченко А.О., Голіцин О.Г., Котвицька Н.М.*** Формування інноваційної стратегії підприємства 81

16. ***Гавриленко О.Д.*** Відновлення української економіки: застосування кластеризації та інструментів протекціонізму 83

17. ***Гладун Ю.І. Захаркевич Н.П.*** Регіональний розвиток агропромислового комплексу в Україні 86

18. ***Головко Б.І.*** Технологічна модернізація як основа реіндустріалізації національної економіки в умовах військового стану……..…..88

19. ***Данилов А.В., Мельничук В.В.*** Соціальна безпека як умова сталого розвитку держави 89

20. ***Дехтяренко В.В., Панченко Д.В., Другова Є.В.*** Міграція та ринок праці: вплив на розвиток та розподіл людського капіталу 92

21. ***Дмитришин Я.І., Гнатюк О.П.*** Особливості управління проектами в будівельному бізнесі 95

22. ***Дмитрієв Г.В., Котвицька Н.М.*** Розвиток альтернативної енергетики в Україні……98

23. ***Дубонос-Левицький М.К., Мельник Н.В.*** Технології управління персоналом медичних закладів у сучасних умовах господарювання..... 100

24. ***Дудник О.В., Бреус С.В.*** Інновації як важлива складова стратегій розвитку підприємств агропромислового комплексу України у контексті відновлення вітчизняної економіки у післявоєнний період 103

25. ***Журба О.А., Кукса В.М.*** Управління конкурентоспроможністю консалтингового підприємства на ринку комерційної нерухомості Києва…...106

26. ***Зінік О.Б., Сяський Д.П., Прокопенко Н.С.*** Прямі інвестиції: види, цілі. 108

27. ***Казанішен А.В., Бреус С.В.*** Основні аспекти управління ризиками у малому бізнесі..... 110

28. ***Казанішена Н.П., Бреус С.В.*** Основні аспекти управління маркетинговою діяльністю підприємства..... 111

29. ***Кацун Д.М., Гривківська О.В.*** Ефективність використання інвестиційних ресурсів..... 113

30. ***Качмарський Д.Р., Виклюк М.І.*** Механізми зміцнення вітчизняної економіки на засадах принципів охорони здоров'я 115

31. ***Кирпач Х., Слюсарчук Л.І.*** Бізнес стратегії оновлення оборонної промисловості 118

32. ***Клименко О.І., Котвицька Н.М.*** Значення профайлінгу в сучасному світі 120

33. ***Кобилянський М.О.*** Сутність стратегії розвитку підприємства та можливі класифікації 122

34. ***Коблицький І.О.*** Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки міста Києва в повоєнний період 127

35. ***Коваленко О.В., Фімяр С.В.*** Причини та наслідки невизначеності в ланцюгах поставок 130

36. ***Коверга Д.О., Гудзь Ю.Ф.*** Маркетинг-логістика підприємництва та її роль у сучасних умовах 132

37. ***Колодінська Я.О.*** Аспекти розвитку інноваційного підприємництва в умовах цифрової економіки 134

38. ***Колпащиков В.М., Мельник Н.В.*** Трансформація мотивації праці як напрям в забезпеченні ефективності управління персоналом 136

39. ***Корчовський О.І., Котвицька Н.М.*** Економічний вплив сільського зеленого туризму на місцеві господарства в Україні 138

40. ***Костенко Ю.В., Засанський В.В.*** Підхід до формування економічної безпеки корпоративних структур 139

41. ***Костик О.І., Засанський В.В.*** Розвиток управлінського потенціалу менеджерів 142

42. ***Кравченко С.Ю., Котвицький А.О., Котвицька Н.М.*** Маркетингова діяльність в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства 145

43. ***Кукса В.М., Насальська Л.О.*** Проблеми управління мотивацією персоналу закладів охорони здоров'я 147

44. ***Курінний С.С., Бреус С.В.*** Сучасний стан, загрози та перспективи розвитку агропромислового комплексу України 150

45. ***Куркович С.В., Котвицька Н.М.*** Економічний розвиток України в умовах євроінтеграції 153

46. ***Лиховський Д.О.*** Класифікація інновацій та їх особливість 154

47. ***Лобай Р.Р., Котвицька Н.М.*** Вплив кількості робочої сили на вартість будівництва 156

48. ***Лютий Д.А., Котвицька Н.М.*** Кластери та їх вплив на конкурентоспроможність підприємств. Приклади успішних кластерів в нових країнах ЄС 158

49. ***Маковійчук О.В., Гудзь Ю.Ф.*** Організаційно-економічна сутність інноваційного розвитку та відновлення аграрних підприємств у повоєнний період 162

50. ***Москальова М.С., Лебедченко В.В.*** Кластери як підтримка для підвищення конкурентоспроможності кондитерської галузі регіону 165

51. ***Мочерад М.Б., Ярмолка В.М.*** Формування системи управління економічною безпекою на підприємстві 168

52. ***Мрихін С.О, Соболєва Н.С., Виклюк М.І.*** Ефективність управління цілями та сучасні підходи до її оцінки на підприємстві 170

53. ***Науменко В.В., Котвицька Н.М.*** Основні напрямки державної стратегії у гарантуванні національної безпеки та стійкості 172

54. ***Нечипоренко Т.Д.*** Сучасні виклики та тренди малого підприємництва в Україні 174

55. ***Пензій Д.М., Шпильовий В.А.*** Економічна сутність виробничого потенціалу підприємства 177

56. ***Пирєєв М.Ю., Тимошенко А.О.*** Інвестиційний розвиток ОТГ України в повоєнний період 179

57. ***Погоральська В.І., Вітер О.М.*** Відновлення економіки країн Азії: приклад для України 181

58. ***Польова Н.М., Суботін Ю.Д., Шевченко А.О.*** Соціальна відповідальність як фактор конкурентних переваг бізнесу 184

59. ***Протопопов Д.Я., Бреус С.В.*** Можливість використання індикаторів цілей сталого розвитку України для регіональних стратегій поствоєнного відновлення 186

60. ***Романов В.О., Шпильовий В.А.*** Значення маркетингу на підприємствах України та проблеми його розвитку..... 192

61. ***Ромашко А.О., Бреус С.В.*** Роль емоційного інтелекту менеджера під час здійснення управлінської діяльності в період післявоєнного відновлення економіки України 194

62. ***Росяк І., Вітер О.М.*** Інвестиції як фактор післявоєнного відновлення економіки..... 197

63. ***Саміленко Д.В., Другова Є.В.*** Рівні можливості та рівень справедливості в контексті інклюзивного розвитку..... 199

64. ***Сендецький О.І., Кугот М.Ф., Котвицька Н.М.*** Формування конкурентної політики підприємств в сучасних умовах господарювання 201

65. ***Скородід С.Г., Котвицька Н.М.*** Впровадження інновацій на підприємствах 203

66. ***Снісаренко А.П., Польова Н.М***. Інноваційно-інвестиційний імпульс економіки України у повоєнний період..... 204

67. ***Солдаткін О.В., Котвицька Н.М.*** Сутність інноваційно-інвестиційний потенціалу економічного розвитку 206

68. ***Соловей Я.В., Кисільова І.Ю.*** Визначення та аналіз показників конкурентоспроможності ПАТ НАСК «Оранта» 207

69. ***Ткач О.А., Гудзь Ю.Ф.*** Сутність відновлення економіки на регіональному рівні в повоєнний період 210

70. ***Труфанова О., Яковуник Д.*** Теоретичні аспекти документаційного забезпечення управління організацією в умовах діджиталізації..... 213

71. ***Турчин Б.Б., Ярмолка В.М.*** Механізм підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку України..... 215

72. ***Фрідріхсон М.А.*** Об'єктивні передумови інвестиційної діяльності у сільському господарстві 217

73. ***Хомич С.В., Бреус С.В.*** Дефіцит трудових ресурсів, як один з основних викликів інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України в повоєнний період..... 219

74. ***Царук І.В., Кулинич Р.О.*** Ринок праці в умовах війни..... 222

75. ***Цимбал О.В., Шпильовий В.А.*** Оцінка ефективності використання підприємницького потенціалу 224

76. ***Чорний Р.Ю., Ярмолка В.М.*** Світовий ринок транспортних послуг: стан та сучасні тенденції 226

77. ***Шарапа В.Г., Бреус С.В.*** Сучасні стан та тенденції розвитку підприємств України..... 228

78. ***Шевчук І.Я., Шевчук Я.Я*** Вплив креативних індустрій на інноваційний розвиток територій……..230

79. ***Шинкаренко М.О., Дідух С.М.*** Управління витратами на кондитерських підприємствах: актуальні проблеми та шляхи підвищення ефективності..... 233

80. ***Шумило П.І., Брєєва Є.М.*** Впровадження посади офіс-менеджера в структуру управління лікарні..... 235

81. ***Юзьків Я.М.***, ***Сундук Т.Ф.*** Перспективи розвитку інвестицій для бізнесу в Україні після війни..... 238

СЕКЦІЯ ІІ. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

1. ***Барабаш Є.Є., Нечипоренко Т.Д.*** Вплив банківської системи на економічний розвиток країни..... 242

2. ***Безсінна О.М.*** Бізнес-планування, як інструмент конкурентних переваг бізнесу..... 245

3. ***Білик К.Ю., Калита О.В.*** Стратегії банківських установ в Україні щодо цифрових змін..... 248

4. ***Бобир І.М., Панасюк О.В.*** Сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості України в умовах воєнного стану 250

5. ***Бродецький О.С., Космідайло І.В.*** Дослідження впливу інформаційної ефективності ринку криптовалют..... 252

6. ***Верников Д.К.*** Стратегічні орієнтири розвитку фінансової сфери України в період поствоєнного відновлення..... 256

7. ***Винник К.С.*** Фінансова стратегія будівельних підприємств на післявоєнному етапі розвитку..... 258

8. ***Власенко В.І., Яковуник О.*** Вплив батьківської сім'ї на стратегії реалізації батьківства..... 261

9. ***Вовк М.С., Бліновський А.Ю., Виклюк М.І.*** Фіскальна політика держави щодо підтримки бізнесу в умовах війни 263

10. ***Гавран А.-Б.П., Корчак Н.В.*** Аналіз сучасного стану ринку страхування майна в Україні..... 265

11. ***Гарас К.М., Мярковський Ю.А., Котвицька Н.М.*** Механізм залучення фінансових ресурсів в аграрний сектор 268

12. ***Гладуш В.О., Зассанський В.В.*** Strategic directions for the development of the ukrainian banking sector in the post-war recovery period..... 270

13. ***Гончаров О.Г., Мельничук В.В.*** Особливості використання РРО/ПРРО суб'єктами господарювання спрощеної системи оподаткування 273

14. ***Жулинець Р.В., Котвицька Н.М.*** Управління інтелектуальним капіталом підприємств туристичної галузі..... 275

15. ***Казімір К.В., Нечипоренко Т.Д.*** Торговельні операції банків в іноземній валюті..... 276

16. ***Ковальський О.Ю., Царенко Д.Г., Котвицька Н.М.*** Особливості управління ресурсами підприємства в умовах воєнного стану..... 279

17. ***Ковальчук Т.П., Корчак Н.В.*** Функціонування ринку перестрахування в Україні в сучасних умовах 281

18. ***Колос Ю.В., Тимошенко М.О.*** Процедура неплатоспроможності фізичних осіб: особливості та перспективи..... 284

19. ***Концевич А.Р., Скрипник Г.О.*** Аналіз рівня капіталізації банків України 287

20. ***Кормушин Я.К., Купінський О.П., Сокол І.Р., Рибак М.І.*** Фінансова звітність як джерельна база для оцінки фінансового стану підприємства..... 291

21. ***Кулинич А.М., Леськів А.А., Виклюк М.І.*** Система мотивації праці банку як запорука його фінансової стабільності в умовах воєнної економіки..... 294

22. ***Круш К-К.О.*** Специфіка управління проєктів в сфері відновлювальної енергетики 297

23. ***Кушней В.А., Сай Р.А., Саламін А.М., Рибак М.І.*** Розуміння змісту фінансових потоків підприємства 299

24. ***Лисий В.І., Сундук Т.Ф.*** Історичні передумови становлення сучасної банківської системи України 301

25. ***Лисюк О.Г., Нечипоренко Т.Д.*** Роль фінансових технологій та блокчейну в сучасному фінансовому секторі 304

26. ***Ойстрик С.В., Виклюк М.І.*** Формування кредитної політики в період післявоєнного відновлення України 307

27. ***Олійник Р.В., Третяк Н.М.*** Організація антикризового менеджменту в комерційних банках..... 309

28. ***Оснач Н.Ю., Мельничук В.В.*** Альтернативи інформаційно-технологічного забезпечення в управлінні бухгалтерським обліком 311

29. ***Петрів Ю.І., Чорний Ю.І., Романовський О.В., Рибак М.І.*** Система цілей фінансово-господарської діяльності підприємства 313

30. ***Погоріла А.Р., Гриліцька А.В.*** Облік біологічних активів за міжнародними стандартами обліку..... 315

31. ***Поліщук К.О., Калита О.В.*** Фінансовий моніторинг небанківських фінансових установ 317

32. ***Пономаренко Ю.А., Скоробогатова Н.Є.*** Вплив бухгалтерського обліку на прозорість та відкритість інвестиційного відновлення післявоєнної національної економіки 319

33. ***Самчук І.Я., Ярмолка В.М.*** Формування привабливого інвестиційного клімату в економіці України 322

34. ***Саницький А.І., Корчак Н.В.*** Особливості функціонування вітчизняного ринку страхування життя в умовах сучасних викликів 324

35. ***Санін Р.А., Корчак Н.В.*** Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній в кризових умовах 326

36. ***Свинобій М.Я., Нечипоренко Т.Д.*** Фінансовий вплив війни на Україну: реформи та відновлення економіки..... 328

37. ***Сеник П.С., Скрипник Г.О.*** Оцінка сучасного стану банківської системи України 332

38. ***Скрипник Т.В., Скрипник Г.О.*** Джерела фінансового забезпечення інноваційних проектів……334

39. ***Слобоженюк В.В., Глущенко Я.І***. Зміна податкової сфери України в період післявоєнного відновлення..... 337

40. ***Сніцар Б.Р.*** Сутність фінансового потенціалу та методи його діагностики..... 340

41. ***Стефанський Т.С., Федоров О.О., Виклюк М.І.*** Необхідність дослідження фінансової рівноваги підприємства..... 344

42. ***Стеценко Ю.С., Скрипник Г.О.*** Методи управління фінансовою стійкістю комерційного банку та перспективи її вдосконалення 346

43. ***Страшевський В.Р., Другова Є.В.*** Вплив міжнародних партнерів та фінансової допомоги на процес відновлення економіки України 348

44. ***Тарасенко А.Б., Лавров Р.В.*** Стратегія післявоєнного економічного відновлення України: фінансова перспектива 350

45. ***Ткаченко О.В., Федченко В.В., Котвицька Н.М.*** Фінансова безпека в контексті забезпечення національної безпеки 352

46. ***Шестопалько І.Ю., Нечипоренко Т.Д.*** Вплив криптовалют на фінансову систему в Україні..... 354

47. ***Шило В.М.*** Формування кредитного портфелю банку в сучасних умовах..... 357

48. ***Щербина О.І., Курчій Б.О.*** Війна росії в Україні і фінансові втрати ... 359

49. ***Юзвишин Д.В., Ткачук Н.М.*** Сучасний стан функціонування електронної платіжної системи Paypal 361

СЕКЦІЯ ІІІ. ІТ-СЕКТОР І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

1. ***Анікін Д.Р., Другова Є.В.*** Розвиток людських ресурсів у секторі ІТ: забезпечення інвестиційного привабливості 364

2. ***Атамась О.Ю., Данильчук Г.Б.*** Роль штучного інтелекту в повсякденному житті сучасної людини 367

3. ***Бабій В.М.*** Цифрова трансформація безпеки малого бізнесу через ІТ-інструменти: практичний досвід і перспективи..... 369

4. ***Бишовець І.П., Петровська С.В.*** Стан E-commerce в фармацевтичній сфері України, перспективи для міжнародних інвестицій..... 371

5. ***Боговик І.О., Кукса В.М.*** Особливості застосування штучного інтелекту в менеджменті 375

6. ***Болобан Я.В., Ємельяненко Л.М.*** Збалансованість інструментів та стратегічних цілей цифровізації національної економіки 378

7. ***Василенко О.Ю., Овсієнко Н.В.*** Імейл маркетинг, як інструмент маркетингових комунікацій. Переваги і недоліки 382

8. ***Глухов М.О., Бреус С.В.*** Тенденції та динаміка розвитку світового ринку інформаційних технологій..... 384

9. ***Голованов Ю.І., Овсієнко Н.В.*** Важливість використання SEO як основного елементу сучасного цифрового маркетингу 389

10. ***Грозан І.С.*** ІТ-сектор та цифрові технології як фактор цифрової трансформації економіки України 391

11. ***Губар К.В., Ємельяненко Л.М.*** Інноваційні інструменти громадського прогресу як фактор цифрової трансформації економіки України 393

12. ***Гуртовий В.С., Гудзь Ю.Ф.*** Роль інформаційної та комунікаційної безпеки підприємств в процесі відновлення 396

13. ***Єфремов А.О., Оніщенко Ю.В., Каневська І.М.*** Ефективне управління розвитком підприємства в умовах цифровізації 397

14. ***Казаков К.Д., Довголуцький І.*** Забезпечення захисту конфіденційної інформації методами біометричної ідентифікації 400

15. ***Ковалишин Д.М., Гудзь Ю.Ф.*** Блокчейн в цифровій трансформації економіки України 401

16. ***Ковальов Д.О., Демідов В.В.*** Автоматизація генерування mock-даних за допомогою saas-додатків..... 402

17. ***Коломієц І.І, Довголуцький І.*** Проблеми безпеки корпоративних інформаційних систем 404

18. ***Коновалов В.Д., Довголуцький І.*** Теоретичні аспекти забезпечення стійкості інформаційного середовища..... 406

19. ***Кривоус Д.Д., Григорян Г.В., Польова Н.М.*** Цифрова трансформація бізнесу для майбутнього..... 408

20. ***Лисенко М.В., Хайдуров В.В.*** Оцінка ризиків в інформаційних технологіях..... 411

21. ***Лук'яненко О.І., Гудзь О.Є.*** Напрями цифрового розвитку економіки України 413

22. ***Малюта В.А.*** Маркетингове управління IT-сектору і цифрових технологій як фактор цифрової трансформації економіки України..... 416

23. ***Олексенко Н.В., Мельник Н.В.*** Інформаційні технології в управлінні та методи мотивації персоналу в організації..... 419

24. ***Олійник Д.М., Яковуник О.*** Доступ до мережі інтернет як складова інноваційного розвитку країн світу..... 423

25. ***Оніщук Т.В., Мельник Н.В.*** Інформаційні технології в удосконаленні системи управління персоналу в організації..... 424

26. ***Стаценко Р.С., Демідов В.В.*** Методи та засоби побудови спеціалізованих комп'ютерних систем для оцінювання якості бензину..... 428

27. ***Шараєвська Ю.Ю., Калита О.В.*** Вплив штучного інтелекту на підвищення ефективності фінансового моніторингу 430

28. ***Ширченко Б.С., Сундук Т.Ф.*** Цифровізація банківського сектору України 432

29. ***Яцик Д.П., Шулакова К.С.*** Аналіз варіантів організації інформаційної мережі на базі безпровідної технології 435

СЕКЦІЯ IV. ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

1. ***Берневек С.В., Ареф'єва О.В.*** Управлінські аспекти еколого-економічної безпеки 438

2. ***Бойко М.С., Діденко І.А.*** Оцінка впливу на довкілля видобування підземних прісних вод 442

3. ***Ватраль В.О., Шевченко О.О.*** Екологічні виклики під час війни в Україні та способи їх подолання 444

4. ***Городнюк Є.С., Доровський В.О.*** Дослідження та програмна реалізація засобу для оцінки та моніторингу якості повітря 447

5. ***Коробка А.В., Пустова С.О.*** Аналіз екологічної мережі Полтавської області 449

6. ***Лаврентьєва В.О.*** Війна та екологічні наслідки під час війни в Україні: аналіз і вплив на природні ресурси 451

7. ***Лиса Т.М., Ковальський Т.А.*** Екологічні виклики під час війни в Україні та способи їх подолання 453

8. ***Макарова В.А., Андрейченко С.В.*** Проблеми та виклики системи державного екологічного контролю в умовах євроінтеграції та умовах військової загрози 455

9. ***Машталяр О.В., Піхняк Т.А.*** Забезпечення сталого розвитку підприємств україни у реаліях сьогодення. Екологічне питання 458

10. ***Приходько А.С., Польова Н.М.*** Екологічні наслідки війни в Україні та способи їх подолання 461

11. ***Санченко Д.Є., Рассомахіна О.А.*** Екологічна травма та психічна недоторканність: стрес і відновлення 463

12. ***Сауляк С.М., Курчій Б.О.*** Токсичні метали і екологія під час війни Росії в Україні 465

13. ***Стригун А.М., Шпильова В.О.*** Еколого-економічна система підприємства 466

14. ***Фірова А.В., Курчій Б.О.*** Грунт і рослини під пресом війни Росії в Україні 472

15. ***Шаповал Є.В., Шпильова В.О.*** Еколого-економічна система підприємства 474

16. ***Шеремет А.М., Курчій Б.О.*** Вибухи ракет і забруднюючі довкілля речовини 476

17. ***Шишко В.О.*** Екологічні виклики під час військової загрози 477

СЕКЦІЯ V. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНВЕСТИЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД

1. ***Гайдак О.В., Костенко І.В., Котвицька Н.М.*** Право на справедливий судовий розгляд 479

2. ***Геник С.В., Тимошенко М.О.*** Відшкодування шкоди завданої внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції як додатковий інструмент захисту інвестицій та фактор, який сприяє покращенню інвестиційного клімату 480

3. ***Гуревічов О.М., Котвицька Н.М.*** Види поліцейських заходів, що застосовуються Національною поліцією України 482

4. ***Дацко О.М., Крейдич І.М.*** Організаційно-правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні 484

5. ***Дубінчук О.О., Котвицька Н.М.*** Особливості формування гендерної ідентичності 489

6. ***Ільків О.М., Гаврилюк О.В.*** Правовий захист інвестицій в сучасних умовах та поствоєнний період 490

7. ***Клименко А.М., Яворський Р.І., Котвицька Н.М.*** Щодо підходів до слідчої ситуації 493

8. ***Маляр Я.А., Цимбал О.В., Котвицька Н.М.*** Застосування судами Конституції України 494

9. ***Мелешко О.А., Ієрусалимов І.О.*** Правовий захист екології під час війни в Україні 496

10. ***Пеннер С.О., Котвицька Н.М.*** Медіаполітика у громадянському суспільстві 497

11. ***Прилипко К.В., Зайцев О.М.*** Правовий захист інвестицій в Україні після війни: виклики і надії 500

12. ***Соломко Р.В., Котвицька Н.М.*** Роль волонтерської діяльності в Україні у побудові громадянського суспільства 502

13. ***Стеблюк Я.В., Котвицька Н.М.*** Вбивства на замовлення: характеристика та розслідування 504

14. ***Струк О.В., Котвицька Н.М.*** До питання щодо визначення поняття кіберзлочину 505

15. ***Феркалюк В.М., Котвицька Н.М.*** Політична толерантність як чинник досягнення миру та злагоди 506

16. ***Швець Д.А., Вершняк В.І., Зайцев О.М.*** На шляху до відновлення: децентралізація після перемоги України 508

17. ***Ювчик Є.А., Котвицька Н.М.*** До питання діяльності Національного антикорупційного бюро України 509

18. ***Ханяк А.П., Оленчин Х.В., Сокол О.Р., Гресик В.В.*** Застосування системи ризик-менеджменту при оцінці діяльності підприємства 511

ПОВОЄННА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ: СТЕРЕОТИПИ, ЗАГРОЗИ, МОЖЛИВОСТІ

Гаврилюк О. В.,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, фінансів та обліку,
ПВНЗ «Європейський університет»
Київ, Україна

Триваюча війна зобов'язує не лише концентрувати зусилля на перемогу над ворогом, але й передбачити шляхи якнайшвидшого відновлення економіки на основі дієвих стратегій. У виступі на минулорічній конференції Університету автором було наголошено, що попри гучні заяви щодо масштабного сприяння у відновленні економіки України, виходити з кризи останній доведеться самотужки – насамперед за рахунок самовідданості народу і, що особливо важливо – здійснення професійного посткризового менеджменту та вірного окреслення першочергових пріоритетів у національних інтересах. Дане положення згодом було оприлюднено на конференції, організованої Європейським банком реконструкції та розвитку «Економіка України: стабілізація, відновлення та роль ЄБРР» 7 грудня 2022 р., і знайшло підтримку ряду учасників [6]. За рік констатується погіршення ситуації внаслідок виникнення та посилення ряду негативних тенденцій. До завдань виступу віднесено вирішення наступних завдань:

– спростування усталених і вже невірних стереотипів, які непридатні для розробки дієвих інвестиційних, зовнішньоекономічних та зовнішньополітичних стратегій;

– розкриття на конкретних фактах новітніх трендів і загроз, які реально здатні завадити успішній повоєнній відбудові;

– акцентування уваги на модифікації риторики офіціозу ряду країн та необхідності її урахування в контексті майбутньої зовнішньополітичної кон'юнктури щодо подальшої як відбудови в Україні, так і долі її самої.

Останнім часом констатується поява публікацій зі стандартним/сумнівним оптимістичним набором хибних тез щодо післявоєнного відновлення України, укорінення яких у суспільній свідомості та переконаннях офіціозу може спричинити вкрай негативні наслідки для здійснення повоєнного відновлення. До них, зокрема, відноситься характеристика України як великої транзитної держави. Дана теза вже не відповідає реаліям сьогодення. Колишній масштабний транзит вантажопотоку з використанням чорноморських портів України та постачання товарів до країн, в яких не було виходу до моря (приміром, Білорусь, Казахстан), а також транзит газу, нафти та аміаку з росії через територію України не мають шансів на швидке відновлення. Внаслідок війни Україна перетвориться з транзитної країни на кінцеву країну доставки, позаяк її межування з Білоруссю та росією буде нагадувати щось на кшталт кордону між Ізраїлем та Сирією –

фізично існуючим – але лише для проходу окремих людей, а не великого транзиту вантажів. Виходячи з цього, всі транзитні переваги України помножені війною на нуль.

Наступна теза пов'язана з наявністю великої кількості вільних грошей у світі (за деяким даними, близько 25 трлн. дол.), які реально можуть бути спрямовані в Україну після завершення війни. Однак це – черговий міф, позаяк співвідношення між ризиком та очікуваними поверненнями від інвестування не кореспондує мотивації їх власників.

Чергова вже невірна оцінка – України як великого ринку збуту з великою кількістю споживачів – також може бути спростована. Україна належить до найстарших країн Європи, медіанний вік населення складає 44,7 років; 50% населення наближається до пенсійного віку або перебуває за ним. Надзвичайно низький рівень доходів та ВВП на душу населення не дозволяє споживати стільки, скільки молоді верстви. До того ж невідомі результати закінчення війни: український соціолог В.Паніотто пропонує замислитись над тим, як жити в країні, в якій проживає 25 млн населення (один із найгірших сценаріїв) [1].

Вельми сумнівним та нереалістичним виглядає твердження, згідно якого після війни в Україні буде побудовано багато нових підприємств. Як було відзначено вище, Україна – одна з найстарших країн Європи. За неможливості покращити демографічну ситуацію та повернення робочої сили на нових підприємствах просто не буде кому працювати. До того ж у світі неухильно посилюється дія негативного тренду, який прямим чином загрожує стабільному розвитку багатьох держав. Одна з найбільших і впливових у світі страхова компанія Allianz SE (Німеччина) з-поміж глобальних ризиків поточного 2023 року вкотре за останні декілька років поспіль ранжувала брак кваліфікованої робочої сили [3]. На Україну тренд екстраполюється подвійним чином: втрати не лише кваліфікованої робочої сили (70% тих, хто поїхав – з вищою освітою), а й у фізичному її вимірі.

Болючою темою залишається корупційна складова. Для покриття дефіциту бюджету в наступному році Україні потрібно 42 млрд дол. При цьому останні заяви міжнародних партнерів свідчать про необхідність для України все більше самотужки забезпечувати надходження до держбюджету. Зокрема, Світовий банк і Єврокомісія роблять ставки на залучення приватних інвестицій. Але крім приватних, існує істотний потенціал і для державних інвестицій, які вже наразі можуть збільшити власні доходи держбюджету. Один із таких напрямків – контроль на митниці та її реформування. За 9 місяців 2023 р. Держмитслужба виявила більше 9 тис. порушень митних правил на суму 7,2 млрд грн, у 2022 р. за цей же період сума аналогічних порушень не перевищувала 2,4 млрд грн. – констатується майже потрійне перевищення. Збільшувати цей показник, якісно контролювати вантажі та сумлінну сплату платежів (окрім суб'єктивних корумпованих чинників) митниці заважає брак якісного обладнання. Наразі більше половини наявних у митниць сканерів та вагових комплексів непрацездатні, 80% скануючих систем вичерпали свій ресурс, а середній вік сканерів та вагів, які перевіряють вантажі, складає 10-15

років [2]. Перетворити проблему на інвестицію допоможе реалізація системного кроку – перезавантаження митниці – одне з ключових завдань для України в рамках домовленостей з міжнародними фінансовими партнерами: і структурний «маяк» Меморандуму з МВФ, і умова макрофіну від ЄС, і пункт реформ від США. У повній мірі це можливо за рахунок використання технології блокчейн, що стане потужним інструментом для боротьби з контрабандою, корупцією та для забезпечення бюджету власними доходами.

Насамкінець вважається необхідним підкреслити важливість урахування виходу на авансцену нових дійових осіб та зміну риторики інших. Конкретними прикладами слугують заяви нового прем'єр-міністра Словаччини Р. Фіцо про відмову надавати військову допомогу Україні 26 жовтня 2023 р. [5]; вимоги виставити рахунок Україні за допомогу з боку Польщі у розмірі 100 млрд злотих та забезпечення доступу Польщі до процесу відновлення України після кінця СВО (10 жовтня 2023 р.) [4]; традиційна відверто проросійська і антиукраїнська позиція чинного прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана; неоднозначне ставлення до України новообраного спікера Палати представників США Майка Джонсона, а також імовірність перемоги Дональда Трампа на президентських виборах у США в 2024 р.

Погіршення зовнішньополітичної кон'юнктури цілком можливе і внаслідок ускладнення взаємин з рядом країн через непрофесійну дипломатію. Прикладом слугує конфліктна ситуація з Польщею щодо заборони експорту українського зерна і подання Україною позову до Світової організації торгівлі.

Вищезазначені обставини здатні реально та істотно зашкодити надходженню усіх видів коштів для повоєнного відновлення Україні і тому потребують постійного моніторингу та необхідності розробки стратегії щодо їх подолання/мінімізації.

Список використаних джерел:

1. Втратити доходи, пережити розлуку, почуватися гірше – і залишитися щасливими. Соціолог Володимир Паніотто – про те, як українців змінив рік війни. URL: https://forbes.ua/lifestyle/vtratiti-dokhodi-perezhiti-rozluku-pochuvatis-girshe-i-zalishitis-shchaslivimi-sotsiolog-volodimir-paniotto-pro-te-yak-ukraintsiv-zminiv-rik-viyni-15032023-12333

2. Як сканери для митниць можуть стати інвестицією в економічну безпеку. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2023/10/17/705564/

3. Allianz Risk Barometer 2023. URL: https://commercial.allianz.com/content/dam/onemarketing/commercial/commercial/reports/Allianz-Risk-Barometer-2023.pdf

4. Polska Wybiera. Debata w Polsat News i Interii o polityce zagranicznej. 10.10.2023. URL: https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2023-10-10/polska-wybiera-debata-w-polsat-news-i-interii-o-polityce-zagranicznej/?ref=wyszukiwarka

5. Slovakia's Fico Says He Will Not Support More Military Aid To Ukraine At EU Summit. URL: https://www.rferl.org/a/slovakia-ukraine-military-aid-fico/32655023.html#:~:text=October%2026%2C%202023-,Slovakia's%20Fico%20Says%20He%20Will%20Not%20Support%20More,To%20Ukraine%20At

%20EU%20Summit&text=Newly%20appointed%20Slovak%20Prime%20Minister,media%20cited%20him%20as%20saying.
6. Ukraine's Economy: Stabilisation, Rebuilding and the Role of the EBRD. URL: https://chamber.ua/ua/events/ukraine-s-economy-stabilisation-rebuilding-and-the-role-of-the-ebrd-2/

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА, ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Потапов В.Є.
аспірант, 051 «Економіка»
ПВНЗ «Європейський університет»
науковий керівник, д.е.н., доцент Гудзь Ю.Ф.

У післявоєнний період однією з головних пріоритетних задач для відновлення України є забезпечення стійкого економічного зростання. Ключовою умовою досягнення цієї мети є розробка та впровадження ефективної системи забезпечення економічної безпеки загалом та в її окремих аспектах.

Поняття «енергетична безпека» з'явилося під час нафтових криз в 1973-1974 роках, коли введення ембарго членами організації виробників і експортерів нафти на постачання нафти окремим країнам склало загрозу для їх економічної безпеки. Енергетична безпека для кожної країни з того моменту стало одним з головних аспектом загальної економічної безпеки.

Успіх у забезпеченні нашою країною високого рівня енергетичної незалежності та стійкості надзвичайно залежить від належної організації цієї сфери. Отже, досягнення мети створення потужної економіки в післявоєнних умовах господарювання нерозривно пов'язане з розвитком енергетичної сфери та досягнутою потужністю паливно-енергетичного комплексу країни.

Дослідження енергетичної безпеки, її вклад у системі економічної безпеки розглянуті у працях Лойко В.В.[1], Микитенко В.В.[2]. Питання управління рівнем енергобезпеки державою, прикладних питань досягнення стратегічних цілей розкриваються у працях Суходолі О.М. [3].

Рівень енергетичної безпеки для певної країни, регіону або світу загалом визначається на підставі досліджень і аналізу різних показників (індикаторів), які відображають стан енергетичної галузі та вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на неї. Порогові значення цих індикаторів визначають межу, коли енергетика може перейти від стану нормальної функціонуючої системи до кризового стану. Ці дослідження проводяться за допомогою методів експертних оцінок фахівців у галузі та вчених. На основі отриманих результатів можна розробити комплекс загальних рекомендацій та конкретних заходів для попередження потенційної дестабілізації.

Згідно Методики розрахунку рівня економічної безпеки України енергетична безпека – «це такий стан економіки, який забезпечує захищеність національних інтересів у енергетичній сфері від наявних і потенційних загроз

внутрішнього та зовнішнього характеру, дає змогу задовольняти реальні потреби в паливно-енергетичних ресурсах для забезпечення життєдіяльності населення та надійного функціонування національної економіки в режимах звичайного, надзвичайного та воєнного стану» [4].

Для оцінки енергетичної безпеки необхідна постійна систематизація та створення відповідного інформаційного бази. Під інформаційним базуванням слід розуміти сукупність правових актів, нормативних положень та статистичних даних, що містять інформацію про обсяги, джерела, форми існування інформації щодо накопичення та використання паливно-енергетичних ресурсів.

В квітні 2023 р. була затверджена Енергетична стратегія України на період до 2050 р. [5]. Ця стратегія передбачає перехід від моделі роботи енергетичного сектору з домінуванням великих виробників, викопного палива, неефективних мереж, до моделі з розвиненим конкурентним середовищем, рівними можливостями для розвитку всіх видів виробництва енергії, джерел і маршрутів постачання паливно-енергетичних ресурсів. Важливим аспектом є відновлення енергетичного сектору за найсучаснішими технологіями, зміцнення стійкості системи та посилення енергетичної безпеки України і європейського континенту в цілому.

Трансформація енергетичного сектору України та подальша інтеграція українського енергоринку в європейське енергетичне середовище дозволить досягти сталого розвитку економіки України та високого рівня економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Лойко В.В. Енергетична безпека в контексті економічної безпеки / В.В. Лойко // Ефективна економіка.–2013.– № 1

2.Микитенко В.В. На чому базується енергетична безпека держави/В.В. Микитенко// Вісник НАН України. –2005. –№ 3. –С.41–47.

3.Суходоля О.М. Досвід реформування ринку електричної енергії в Україні // Стратегічні пріоритети. 2014. -№1. –С.59–68.

4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Президента України №1277 від 29.10.2013 р. [Електронний ресурс]: URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text.

5. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: розпорядження Кабінету міністрів України № 373-р від 21.04.2023 р. [Електронний ресурс]: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-р#Text.

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Захарченко А.О.,
викладач економічних дисциплін
Пирятинська філія ПВНЗ " Європейський університет"

Україна відома своєю високоякісною сільськогосподарською продукцією, яка відповідає міжнародним стандартам якості та безпеки харчових продуктів. Відповідно, українська продукція користується великим попитом на світових ринках. З огляду на реалії, станом на початок 2022 року Україна була спроможна забезпечити продовольством близько 400 мільйонів людей, що свідчить про значний потенціал України та впливову роль на міжнародній торгівельній арені.

Внаслідок воєнних дій частина посівних площ стала непридатною, елеватори та склади з продовольством були пошкоджені, через що виникла гостра потреба більш ретельно розподіляти ресурси, в тому числі й ті, що планувались для експорту. У 2022 році обсяг посівних площ знизився на 27%, зібраних площ більш ніж на 39,4%, при цьому серед зібраних площ зернових культур найбільших втрат зазнали обсяги ячменю — на 41%, пшениці та кукурудзи на 36% та 27% відповідно. Згідно даного дослідження позиція України в рейтингу продовольчої безпеки знизилась, з 58 до 71 місця у 2022 році, разом з тим Україна залишилася в Топ-5 найбільших агроекспортерів світу [2].

Таблиця 1

Індекси обсягів сільськогосподарського виробництва за 2020-2022 роки,%,(порівняно з попереднім роком) [4]

Роки	**Загальна продукція сільського господарства**	**Продукція рослинництва**	**Продукція тваринництва**
2020	89,9	87,9	97,5
2021	116,4	122,6	95,4
2022	75,0	72,0	88,0

За даними Державної служби статистики України обсяги сільськогосподарського виробництва у 2022 році скоротилися, а саме обсяги продукції рослинництва зменшилися на 50,6 % порівняно з 2021 роком. Галузь тваринництва також значно постраждала через війну в країні: за результатами 2022 р. виробництво м’яса всіх видів скоротилося на 11% у порівнянні з 2021 р. та становило 3,0 млн. т, виробництво молока склало 7,7 млн. т (-12%), яєць – 11,6 млрд. шт. (-18% у порівнянні з 2021 р.). Через російську агресію українські тваринники втратили 15-20% поголів’я великої рогатої худоби, свиней і птиці.

Крім людських жертв та величезних економічних збитків наслідки збройного конфлікту в Україні включають значну шкоду екосистемам та

природним ресурсам через порушення агресором міжнародних норм та національного законодавства. Багаторічна критична екологічна ситуація на Донбасі під час війни перетворилася на екологічну катастрофу. Зруйновані промислові об'єкти спричинили забруднення навколишнього середовища небезпечними хімічними речовинами.

Випалені землі та чорнозем, який вивезли окупанти, багато часу будуть відновлюватись. Тому, визначення економічних втрат, нанесених природному середовищу, є проблемою, яка потребує нагального вирішення для подальшої розробки планів відновлення країни, в тому числі, за рахунок проведення повноцінного моніторингу НС.

В аграрному секторі України також є надзвичайно гострим питання гуманітарного розмінування земель сільськогосподарського призначення. Через російську агресію Україна на сьогодні є однією з найбільш забруднених мінами й снарядами країн у світі. Тому гуманітарне розмінування є першим етапом відновлення деокупованих територій, який дає можливість почати відбудову житла й критичної інфраструктури, а також сприяє відновленню аграрного виробництва. Тому на державному рівні необхідно активізувати роботи з очищення ґрунтів від мін та снарядів, що не розірвались, адже біля 175 тис. км2 , або близько 2 млн. га в країні потребують розмінування [3].

Таблиця 2

Структура збитків навколишньому середовищу внаслідок війни у 2022 р, [2]

Джерело збитку	**Сума збитків, млн грн**	**У % до ВВП**
Горіння нафтопродуктів	50630	1,31
Лісові пожежі	937999	24,26
Загоряння інших об'єктів	5632	0,15
Забруднення ґрунтів	11953	0,31
Забруднення водних ресурсів	19000	4,9
Засмічення земель відходами	882542	22,83
Вирубка та повалення лісу	6521	0,16
Порушення природно-заповідного фонду	102309	2,64

Протягом року війни було зруйновано або пошкоджено понад 200 сільськогосподарських підприємств. Найбільше постраждали фермерські тварини в Донецькій, Луганській, Київській, Чернігівській, Миколаївській, Запорізькій, Харківській, Херсонській та Сумській областях. Загинуло понад 6 тисяч корів, близько 100 тисяч свиней, більше 4,5 мільйонів фермерських птахів, що становить 15–20% поголів'я великої рогатої худоби, свиней і птиці. На Херсонщині та у Запоріжжі розграбовані та пошкоджені теплиці. В Мінагрополітики порахували, що тільки непрямі втрати агробізнесу через вторгнення росіян сягнули більше $ 34 млрд [1].

Стратегічними напрямками відновлення сільського господарства має бути:

1. Розмінування сільськогосподарських угідь (насамперед на звільнених територіях тих, які розташовані поза зоною досяжності артилерійських систем

та РСЗО держави-агресора), залучення до цього саперів і техніки держав-партнерів.

2. Забезпечення підприємств АПК додатковим фінансовим ресурсом для посівної за рахунок: розширення доступного кредитування в рамках держпрограми; збільшення обсягів ресурсів, які надаються нашими іноземними партнерами.

3. Забезпечення агровиробників технічними засобами за рахунок: розширення програм лізингу сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва (виділення додаткової державної підтримки, відтермінування строків внесення лізингових платежів).

4. Забезпечення реалізації проєкту ЄС «Шляхи солідарності» – розбудова терміналів для аграрної продукції поблизу державного кордону України з державами ЄС, розширення пропускної спроможності автомобільної та залізничної інфраструктури [5].

5. Проведення аналізу економічної ефективності застосування «зелених» технологій та необхідності впровадження в діяльність суб'єктів господарювання в сфері аграрного бізнесу «зелених» виробництв.

Важливими питаннями для України є міжнародна підтримка у відбудові нашої держави, яка має базуватися на приватних інвестиціях із залученням новітніх технологій, розширення торговельно-економічного співробітництва, посилення євроінтеграційних процесів та реалізація нових проєктів в Україні, зокрема пов'язаних з виробництвом.

На жаль, продовження війни негативно впливає на аграрну галузь України, адже вона буде входити в цикл, коли виробники будуть отримувати менше грошей, відповідно менше будуть вкладати у виробництво, а постійна збитковість призведе до того, що український аграрний сектор перестане бути локомотивом національної економіки і може перетворитись на дотаційну галузь, що негативне вплине на розвиток України.

Список використаних джерел:

1. *Долженкова О. В. Визначення економіко-екологічних збитків в україні під час війни на основі моніторингу довкілля [Електронний ресурс] / О. В. Долженкова, Л. А. Антонова // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. - 2023. - № 5(1). - С. 42-48. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_5(1)__7*
2. *Лазарько А. О. Статистичне оцінювання продовольчої залежності країн світу від українського експорту основних видів продукції сільського господарства [Електронний ресурс] / А. О. Лазарько // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" . - 2023. - № 3. - С. 17-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2023_3_5*
3. *Майстро С. В. Сучасний стан сільського господарства та особливості державної аграрної політики в умовах воєнного стану в Україні [Електронний ресурс] / С. В. Майстро // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. - 2023. - Вип. 1. - С. 147-156. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2023_1_18*

4. *Офіційний сайт Державної служби статистики України -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat. gov.ua*
5. *Сіренко К. Ю. Виклики та проблеми аграрної галузі під час воєнного стану в Україні [Електронний ресурс] / К. Ю. Сіренко // Науковий вісник Сіверщини. Серія : Освіта. Соціальні та поведінкові науки. - 2023. - № 1. - С. 216–224. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/shsesbs_2023_1_17*

УЧАСТЬ РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ В ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Листопад Євген Іванович
здобувач ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому) рівні вищої освіти,
(ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Повномасштабна війна в Україні вимагає перегляду підходів до формування політики у сфері державного регулювання економіки та пошуку нових ефективних методів державного управління.

Ключовими викликами для нинішньої економіки України є падіння виробництва, ріст числа безробітних, послаблення стійкості державних фінансів, загрози валютній стабільності, тощо… [6].

Через тривалу війну багато міст зазнали серйозних руйнувань. Виникне необхідність у післявоєнній відбудові країни. Приблизна вартість відновлення оцінюється щонайменше у 750 мільярдів USD.

На сьогодні для економічного розвитку нашої держави обсяг внутрішніх фінансових ресурсів є недостатнім. У зв'язку з чим привабливими стають кошти іноземних інвесторів, що напряму впливає на розвиток регіональної економіки.

Інвестиційний клімат держави – це сукупність політичних, правових, економічних і соціальних умов, що забезпечують і сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та зарубіжних інвесторів. Забезпечення сприятливого клімату, інвестиційної привабливості окремих галузей чи регіонів здійснюється через: податкові пільги чи канікули; пільгові кредити; державні субсидії; заохочення для створення підприємств з іноземними інвестиціями, міжнародних концернів і консорціумів, вільних (офшорних) зон [5, с. 4].

Завдання не з простих – з метою поліпшення регіональних економічних процесів побудова абсолютно нового інвестиційного середовища України. Необхідно в стислі терміни докласти не аби яких зусиль всього суспільства з впровадження новітніх ідей і технологій. Керівництво держави не повинно створювати постійні бюрократичні перепони, а навпаки, очолити впровадження регіональних інвестиційних проєктів. І вже зараз проходить робота над реалізацією цієї надскладної задачі. Прикладом може слугувати нова міждержавна ініціатива.

Так, 17 травня у межах конференції «Азійське лідерство» відбулася церемонія підписання Попередньої Угоди між урядом України та урядом Республіки

Корея стосовно кредитів від Фонду економічного розвитку і співробітництва (EDCF), спеціального підрозділу Корейського Експортно-Імпортного Банку. Від України участь у церемонії взяла перший віцепрем'єр-міністр України – міністр економіки України Юлія Свириденко. Захід відбувся в рамках візиту української делегації за участю першої леді України Олени Зеленської до Республіки Корея.

В подальшому в вересні 2023 року Україна та Республіка Корея підписали угоду щодо надання пільгових кредитів для реалізації проєктів за участю корейських компаній.

Підписання документа відбулося під час зустрічі Президента Володимира Зеленського із міністром земель, інфраструктури та транспорту Республіки Корея Вон Хі Рьоном, який перебував Україні з візитом на чолі делегації корейського уряду та бізнесу. Угода передбачає можливість надання пільгових кредитів для реалізації проєктів в Україні за участю корейських компаній. [8].

Крім того, сторони під час зустрічі обговорили можливості співпраці як на міжурядовому рівні, так і на рівні громад, а також спільне навчання спеціалістів для потреб відбудови.

В рамках просування проєкту створюється «Національний план відновлення» післявоєнної України. Український уряд визнає післявоєнну відбудову, як можливість зробити крок вперед для економічного зростання та покращення якості життя громадян. Одночасно створюється база для просування корейськими компаніями проєктів відбудови та розвитку України. Для втілення проєктів відновлення в життя представниками Республіки Корея було визначено ряд міст України. Відновленню місцевої інфраструктури в ході відбору приділялася особлива увага. Роботи будуть проводитись з використанням корейських цифрових технологій, передачею досвіду у будівництві розумного міста та ноу-хау співпраці в галузі розвитку в проєктах відбудови, які були зосереджені на США та ЄС.

Як результат, вже розпочато реалізацію проєкту «Створення генерального плану розумного міста Умань», який на даний час став єдиним українським переможцем в конкурсі глобальної програми співробітництва K-City Network 2023, ініційованої Міністерством землі, інфраструктури та транспорту Республіки Корея (MOLIT).

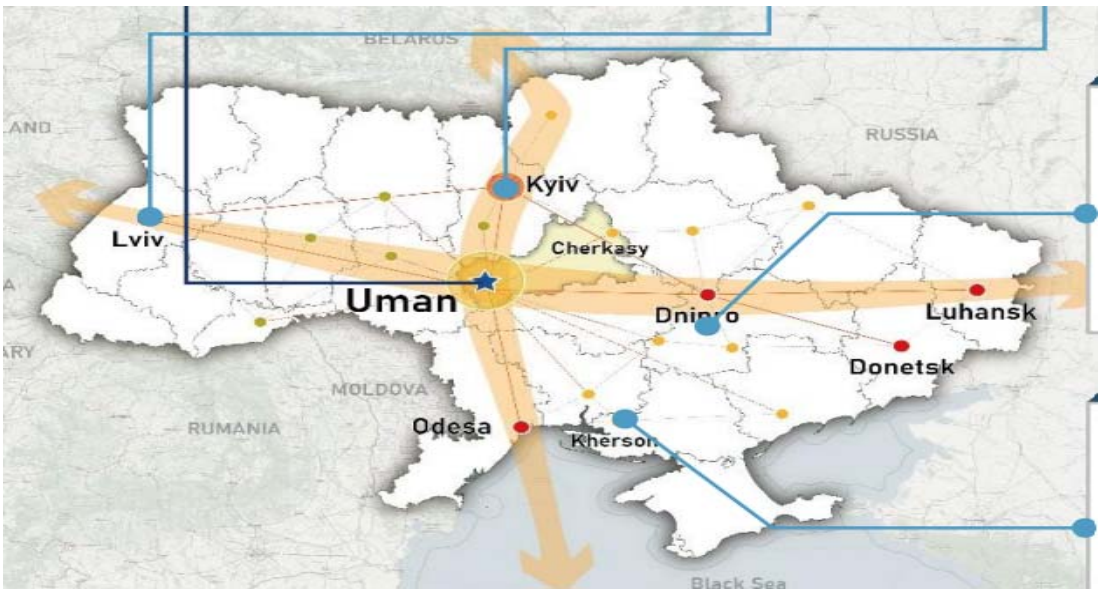

Рис.1 Розташування м. Умань

Місто Умань, яке розташоване в Південно-Західній частині Черкаської області, займає площу 613 кв.км. На кінець 2022 року в Умані проживало близько 83000 мешканців. Місто має потужний туристичний потенціал, відомо великою кількістю туристичних об'єктів, зокрема парком «Софіївка» та гробницею Цадика Нахмана, до якої щорічно приїздить тисячі хасидів на святкування іудейського Нового року Рош-Га-Шана. За підрахунками Умань відвідують близько 600 тисяч туристів на рік.

Протягом 8 місяців планується розроблення генерального плану розумного міста для української Умані, проведення заходів з нарощування потенціалу та представлення проєкту. В рамках проектування, строк якого триватиме з вересня 2023 по квітень 2024 року, в Умані за участі корейських та українських експертів буде розроблений Master plan розумного міста, який буде стосуватися різних галузей - туризму, інфраструктури, транспорту на основі підходів та принципів післявоєнного відновлення.

Також, в рамках проєкту буде розроблена бізнес-модель та план залучення фінансових ресурсів для створення та управління розумним містом.

Даний проект фактично засвідчує початок участі Республіки Корея в післявоенній відбудові України вже зараз. Корейські партнери дуже зацікавлені в розвитку співпраці з Україною та реалізації проєктів розвитку в різних галузях, зокрема, це - діджиталізація, енергетична незалежність, модернізація систем водозабезпечення, технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу, участь у відбудові міст, відкриття виробництв тощо.

В ході реалізації проєкту «Створення генерального плану розумного міста Умань» передбачається 4 головні цілей розумного міста, які відображені на рис. 2.

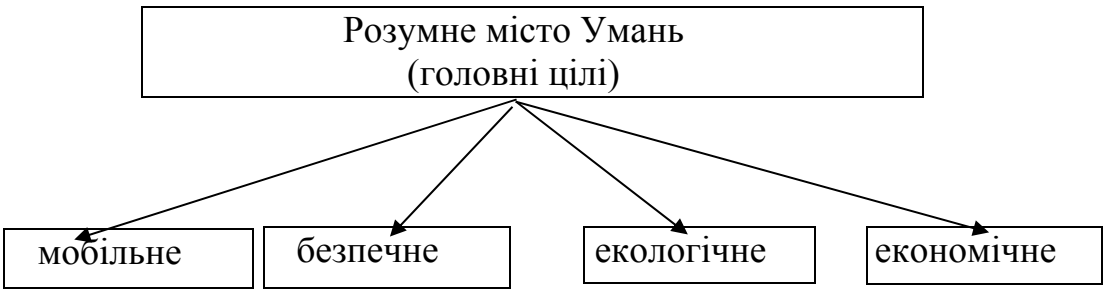

Рис.2 Головні цілі проєкту «Розумне місто»

Протягом періоду реалізації завдань остаточна модель впровадження розумного міста Умань має бути прийнята за допомогою консультацій з представниками Уманської міської влади.

В ході реалізації проєкту особлива увага приділяється питанню сприяння розвитку туризму у місті. Планується надавати розумне житло для туристів та забезпечувати екологічно чисте середовище, енергетичну незалежність, відсутність викидів вуглецю, створення безпечного комплексу та запровадження інтегрованої комплексної операційної платформи. Створення та функціонування, як демонстрація комплексу розумного міста та результати тестових випробувань буде використано для подальшої відбудови міст України.

Розуміння поставлених завдань викликає складність у реалізації такого плану через відсутність достатньої кількості фахівців. З метою подолання перешкод заплановано проведення тренінгів для учасників проєкту та державних службовців з метою допомогти зрозуміти розумні міста, проведення онлайн тренінгів з метою відображення думки місцевих громадян та обговорення шляхів співпраці між двома країнами.

Реалізація амбітного інвестиційного проекту «Розумне місто Умань» - це насамперед залучення іноземних інвестицій, нові робочі місця, створення транспортно-логістичних вузлів, зон відпочинку, розбудова сучасної інфраструктури в місті, безпечність та комфорт мешканців, екологічність, подолання злочинності, втілення в життя передових соціальних та комерційних проєктів тощо.

При цьому розумне місто Умань не буде окремою незалежною одиницею. Навпаки, воно буде інтегровано в загальну систему життєдіяльності країни.

Реалізація спільного проекту з Республікою Корея «Розумного міста Умань» стане потужним кроком в післявоєнній відбудові України.

Список використаних джерел:

1. Аакер Д.Н. Стратегічне ринкове управління [Переклад з англ]. – СПб., 2012. – 544 с

2. Бланк, І. А. Інвестиційний менеджмент. [текст]: – К. : ІТЕМ: Юнайтед Лондон Трейд Лімітед, 2006. – 426 с. 2

3. Бутенко А.І. Інвестиційна привабливість підприємницьког середовища як джерело ринкової трансформації економіки /А.І. Бутенко, О.С. Павлова // Прометей :зб. наук. праць. – 2020. – № 3 (33). – С. 63–68.

4. Вишивана Б.М. Управління інвестиційною діяльністю в Україні/ Б.М. Вишивана // Фінанси України. – 2021. – №10 – С. 82–88
5. Володькина М.В. Стратегічний менеджмент [текст]: навч. посібник/ М.В. Володькина. – К.: Зна-Пес, 2022. – 149с.
6. Данилишин Богдан. Наскільки війна впливала на ключові показники економіки в інших країнах і які інструменти залишаються в уряду та НБУ для мінімізації наслідків війни?/ Б. Данилишин// 2205-2023. Економічна правда. 03.03.2023. - https://www.epravda.com.ua/columns /2023/03/3/697664/.
7. Жаліло Я. Економічна стратегія як категорія сучасної економічної науки / Я. Жаліло // Економіка України. – 2020. - № 1. - С. 19.
8. Укрінформ. Україна підписала міжурядову угоду з Кореєю щодо пільгових кредитів/20.09.2023.https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3761418-ukraina-pidpisala-mizuradovu-ugodu-z-koreeu-sodo-pilgovih-kreditiv.html

ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Рубан О.О.,
студент 1-го курсу ФЕМ ПВНЗ «ЄУ»
Котвицька Н.М д.е.н., доц.

Воєнний конфлікт, який розпочала Росія на території України щодня завдає великих збитків, як нашій країні так і всьому світу. Збитками є фінансове становище, втрати серед військових і цивільних і те, про що часто забувають – це екологічне становище.

Із перших днів вторгнення росіян ми фіксуємо всю шкоду, яку вони наносять українському довкіллю. Вже можемо говорити про 257 випадків екоциду**.** Це і підриви складів паливно-мастильних матеріалів, сховищ нафтопродуктів з відповідними наслідками для довкілля. Це і авіаудари по підприємствах, які використовують небезпечні хімічні речовини у виробництві. Це і пошкодження та руйнування очисних споруд, і вилив стоків у наші водойми, а також пошкодження ґрунтового покриву, горіння лісів – особливо на територіях природно-заповідного фонду. [1].

Величезна кількість замінованих територій створює серйозну проблему для нашого довкілля, адже вибуховим засобам все одно хто ти і це призводить до того, що на цих смертельних пристроях підривається тварини. Такі не очікувані вибухи можуть завдати значних збитків особливо у літню пору року, коли найменша іскра може призвести до лісових або інших пожеж. Складність ще й в тому, що на таких територія не є можливим проведення робіт з гасіння вогню, адже ризики бути ураженим дією інших вибухових пристроїв є завеликими.

На жаль, єдиними засобами вирішення проблеми є час, але це не дні, не місяці і навіть не роки, або розробка нових більш ефективних засобів розмінування, наприклад, дрони.

Сотні тисяч знищених і пошкоджених будівель і об'єктів на території України несуть значну загрозу екології викликану токсичними речовинами з яких збудовані дані споруди. Наприклад, шифер, який є найпопулярнішим засобом покрівлі, у своєму складі містить отруйний для людини азбест. Також горіння будинків викидає в атмосферу мільйони кубометрів отруйних газів, які утворюються через горіння таких будівельних матеріалів як: поролон, пластик, пінопласт, різні полімери, лак, фарба і так далі. Але не тільки викидами у повітря погані знищені будівлі. Уламки лежать на землі і під дією сонця і інших факторів проникають у землю, а потім і в підземні води, що призводить до отруєння вище зазначених середовищ. Паралельно таку велику кількість сміття потрібно кудись дівати або перероблювати, а з цим проблема, адже такий обсяг просто миттєво переповнить всі існуючі сміттєзвалища.

Вирішити ситуацію допоможе будівництво більшої кількості сміттєпереробних заводів які, до речі, будуть приносити користь навіть після закінчення війни. Проте потрібно подбати про надійність і якість таких споруд, адже через ймовірну не досконалість таких переробних закладів може виділятися гас і інші речовини, які можуть зашкодити довкіллю. Ще одним ефективним засобом боротьби з уламками будівель може стати їх повторне використання. Бетон стане чудовою підкладкою під дороги та і взагалі з нього можна робити дороги там де до цього їх не було. Металічні конструкції і загалом метал потрібно плавити і знову виготовляти з нього речі потрібні у сучасному світі.

Через бойові дії на теренах України гине європейське біорізноманіття це тисячі видів рослин, які занесені до Червоної книги України і охороняються законом. Бойові дії порушують спокій диких тварин. Вони або гинуть, або намагаються втекти з гарячих точок.

РФ веде бойові дії на заповідних територіях міжнародного та європейського значення, чим знищує середовища існування рідкісних і ендемічних видів та оселищ. Це може змінити поведінку птахів, включаючи їх міграцію.

Щоб всі розуміли, якими можуть бути наслідки від вторгнення РФ в Україну, наведу лише один приклад. Коли у 2015 році російські війська почали використовувати Криву косу на Донеччині для висадки десанту, там зникло усе різноманіття птахів. Хоча до цього на узбережжі масово гніздилися три тисячі пар червонокнижних мартинів каспійських. Це була їхня найбільша колонія в Європі. [1].

Через постійність все нових і нових російських злочинів проти екології України Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України запустило застосунок «ЕкоЗагроза» в якому у режимі реального часу можна відстежувати і записувати нові злочини. Цей застосунок, а також вся та інформація, яку щодня збирає міністерство після війни дасть нам можливість звернутися до міжнародного суду для того, щоб Росія відшкодувала все до останньої копійки. Сума завданих Росією збитків для довкілля України через повномасштабну війну становить понад 2 трильйони гривень. Про це на брифінгу повідомив перший заступник Міністра захисту довкілля та природних

ресурсів Олександр Краснолуцький. [2]. Звісно як би ми не хотіли Росія не зможе відшкодувати все, адже, наприклад, для відновлення боліт потрібні сотні років. Але з часом все загоїться і все буде Україна!

Список використаних джерел:

1. *ЖИТТЯ [Електронний ресурс] Режим доступу: https://life.pravda.com.ua/columns/2022/06/22/249216/*
2. *СУСПІЛЬНЕ НОВИНИ [Електронний ресурс] Режим доступу: https://suspilne.media/533041-rosia-zavdala-zbitkiv-dovkillu-ukraini-na-ponad-2-trln-griven-krasnoluckij/ .*

МІЖНАРОДНЕ ПАРТНЕРСТВО ТА ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Бабін М. І.
факультету
економіки та менеджменту,
Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Другова Є.В., старший викладач
кафедри економіки, фінансів та обліку

Сучасний стан світової економіки визначається глибоким взаємозв'язком між країнами та активним впливом глобальних тенденцій. Для відбудови та стабілізації власної економіки Україні важливо активно взаємодіяти з міжнародним співтовариством та ретельно керувати фінансовими ресурсами.

Міжнародне партнерство виступає кількісною та якісною перевагою для України в реалізації своїх економічних амбіцій. Під час воєнної агресії це питання для багатьох суб'єктів господарювання: фінансові установи, банків - трансформувалось у потребу зберегти рівень прибутку в порівнянні з довоєнним часом.

Поточні постійні зміни в країні, постійні труднощі для українських підприємств ускладнюють можливість точно запланувати та передбачити майбутній прибуток підприємства. Коливання валютних курсів, високий рівень інфляції, непостійність законодавчої бази та сучасна податкова політика - все це фактори, яких неможливо позбутися.

Постраждала інфраструктура потребує витрат на відновлення. Для нашої економіки сьогодні - це великий тягар. Всім відомо, що інвестиції - це найбільш ефективні механізми, за допомогою яких можна забезпечити необхідні умови для відновлення та модернізації національної економіки, подальшого економічного зростання.

Доцільно зазначити, що існують ефективні напрямки інвестування навіть в умовах воєнного стану:

- логістика,
- альтернативна енергетика,
- нерухомість,
- дистанційне навчання,
- фінансові технології [3].

Відновлення держави - це не тільки вирішення соціально-економічних питань, - це політичне завдання. Керівникам підприємств необхідно буде довести, що корегуванню підлягають цілі власного підприємства.

В будь-якому плані, що складається на підприємстві, передбачається стадія організації, тобто створення реальних умов для досягнення запланованих цілей [6, с.9]. Комусь, можливо, доведеться розглянути питання щодо перебудови структури виробництва або надання послуги. Далі - перебудувати алгоритми управління.

Відбудова зруйнованих виробничих потужностей підприємств потребує значних обсягів інвестицій.

За даними спільної оцінки, оприлюдненої 23 березня 2023 р. урядом України, Групою Світового банку, Європейською Комісією та ООН, потреби України на відновлення і відбудову зросли до 411 млрд дол. США. Очікується, що витрати на реконструкцію та відновлення розтягнуться на десять років і відбуватимуться за рахунок як державних, так і приватних коштів [5].

Для України можливості співпраці з ЄС у залученні інвестицій полягають в отриманні доступу до фінансових інструментів та платформ, програм фінансової підтримки ЄС. Розглянемо деякі з них:

- Єдиний передвступний інструмент фінансової допомоги – IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance)
- Програма «Єдиний ринок» з бюджетом 4,2 млрд євро, яка розрахована на сім років (2021–2027 рр.)
- Проєкти макрофінансової допомоги (МФД)
- Міжвідомча координаційна платформа донорів для України започаткована 26 січня 2023 р. Учасниками цієї Платформи стали представники України, ЄС, країн «Великої сімки», а також партнери з фінансових установ, зокрема Європейського інвестиційного банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Міжнародного валютного фонду та Світового банку [5].

До залучення коштів європейських інвесторів на відновлення економіки країни треба підходити відповідально. Вливання повинні бути цільові по регіонах. Регіони повинні організовувати їх використання та звітувати відносно заподіяних засобів та кроків по відновленню бізнесу.

Доцільно зробити акцент на наступних факторах, за допомогою яких можливо регулювати проінвестовані суб'єкти господарювання:

1. Аналіз потенціалу підприємства.

Важливим для розвитку підприємства є постійне визначення та аналіз його потенціалу, як складової - фінансового потенціалу [1, с.24-26]. Варто зазначити, що "потенціал є основним елементом підприємства, який поєднує в собі мету, рушійні сили та засоби його ефективного розвитку" [1, с.11-12].

2. Модернізація сфери оподаткування.

«Проблема модернізації сфери оподаткування є дуже актуальною для України, адже існуюча податкова система характеризується внутрішньою неузгодженістю її складників, нестабільністю, складністю...» [4].

3. Система контролінгу на підприємстві.

Система контролінгу на підприємстві є важливим інструментом для забезпечення ефективного управління, моніторингу та контролю за фінансово-економічною діяльністю компанії. Система контролінгу забезпечує внутрішню та зовнішню звітність про фінансовий стан підприємства, що дозволяє управлінцям, інвесторам та зацікавленим сторонам отримувати інформацію про результати та перспективи діяльності [2].

Доцільно використовувати контроль, регулювання, поетапне впровадження. Доцільно ці впровадження задіяти для регіонального розвитку підприємств, які використовують ресурси (природні, трудові, фінансові) свого регіону та безпосередньо для регіону а саме:

-розглянути питання щодо зниження податку на нерозподілений прибуток,

-розглянути питання щодо утримання заробітної плати працівників на європейському рівні.

-розглянути питання щодо організації прозорої звітності, - використання залучених ресурсів повинно бути оприлюднено.

Це допоможе: повернути до країни бізнес, повернути до країни громадян, прозоро використовувати гроші інвесторів, уникати корупційних та тіньових схем, робити впевненні кроки до ЄС. Запропоновані кроки, щодо відновлення економічного стану країни, доцільно впроваджувати при участі контролюючих органів від інвесторів.

У контексті викликів та можливостей, котрі стоять перед Україною, важливо розуміти, що міжнародне партнерство та ефективне фінансове управління є взаємопов'язаними складовими успішного економічного відновлення. Забезпечуючи високий ступінь прозорості та відповідальності, Україна може привабити більше іноземних інвестицій, котрі у майбутньому можуть бути використанні для створення стійкої та конкурентоспроможної економіки держави.

Список використаних джерел:

1.Блащак Б.Я. Удосконалення системи управління фінансовим потенціалом підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2019. 221с.

2.Кришталь Г.О., Грезев Т.В. Система контролінгу на підприємстві та її ефективність : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19-21 черв. 2023 р. Київ, 2023. с.844-845.

3.Куди інвестувати під час війни. URL: https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-vijny

4.Максимова Л. Бюджетно-податкова політика як чинник економічної безпеки України / Л. Максимова, Н. Костіна // Наука молода.– 2008. – № 9. с.97–101.

5.Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovist-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta

6.Рамазанов С.К., Степаненко О.П., Тимашова Л.А. Методи антикризового управління. Монографія. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2004. – 192с.

НЕОБХІДНІСТЬ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Новицький В.В.,
аспірант ПВНЗ «ЄУ»
Котвицька Н.М д.е.н., доц.

Найпоширенішими енергетичними ресурсами у світі є викопне паливо, таке як вугілля, нафта та природний газ, ядерне паливо та відновлювальні природні ресурси – сонячна енергія, енергія вітру, гідроенергія, біоенергія, тощо.

В ході дослідження було здійснено пошук та ґрунтовний аналіз вітчизняних та закордонних джерел щодо викопних енергетичних ресурсів. Було приведено статистичні дані та інформацію щодо шкоди навколишньому середовищу від видобування енергетичних природних ресурсів.

В основі глобальних енергетичних систем лежить викопне паливо – біоматеріали, що містять вуглеводні, які шляхом літифікації і деградації протягом мільйонів років перетворюються на вугілля, нафту та природний газ, і можуть бути видобуті шляхом буріння в земній корі. Сьогодні найбільшим використовуваним джерелом енергії є сира нафта, яка містить приблизно 39 % викопної енергії. На вугілля припадає 33 % використання викопної енергії, а на природний газ – 28 %. [1].

Вугілля – перше викопне паливо, яке коли-небудь використовувалось, характеризується легкістю видобутку та використання. За даними Global Energy Monitor всього у світі налічується 3232 вугільних шахт з яких в рік видобувається 7990 млн тон вугілля (20 млн тон виробляється Україною), 2435 електростанцій працюють використовуючи вугілля як основне джерело палива та сумарно виробляють 2 095 041 МВ електроенергії, 1 068 622 тон вугілля є в резерві [2]. Станом на 01.01.2021 р. обсяг балансових запасів кам'яного вугілля в Україні становив 41 185,36 млн тон, в основному запаси кам’яного вугілля поширені на території двох басейнів – Донецького та Львівсько-Волинського, найбільша частка запасів припадає на кам’яне вугілля марки Д (довгополум’яне) – 31,48% загального обсягу запасів, а також на вугілля марки Г (газове) – 18,71% та марки ДГ (довгополум’яно-газове) – 15,42%. Решта

запасів належать до кам'яного вугілля марок А (антрацити), Ж (жирне), П (пісне), К (коксівне) та інших [3]. На частку України припадає 18 вугільних шахт [2], більша частина яких знаходиться під окупацією, що в свою чергу знижує кількість видобутку вугілля та наявних резервів на потреби країни і призводить до того, що вугілля імпортують з країн Європи [4].

В рік від видобутку вугілля в атмосферу викидається 91 590 млн кубічних метрів метану, з яких 578 млн $м^3$ припадає на Україну. Окрім метану та інших парникових газів, спалювання вугілля призводить до викидів канцерогенів в повітря, воду та ґрунти, що негативно впливає на здоров'я населення та навколишнє середовище [5].

Вугілля, яке найбільше забруднює навколишнє середовище, користується особливо високим попитом у будівельній галузі, на частку якої припадає 80% світового попиту. За останніми оцінками, вугілля вистачить приблизно на 132 роки, але цей термін може змінитися залежно від того, чи призведе збільшення буріння, яке матиме руйнівний вплив на навколишнє середовище, до відкриття нових запасів, чи відбудуться зміни попиту. Наприклад, війна, що триває в Україні, призвела до різкого зростання залежності Європи від вугілля, і ця тенденція не має очевидного кінця [1].

Нафта – викопне паливо, що містить багато побічних продуктів, та вимагає буріння, закачування, тривалої переробки та очистки. Поблизу нафтових родовищ часто зустрічаються поклади природного газу, що вважається одним з найменш забруднюючих викопних видів палива в порівнянні з нафтою і вугіллям, адже більшість його запасів походить від давньо розкладеної органічної речовини – морських організмів [1].

За даними Global Energy Monitor на даний момент у світі налічується 660 нафтових, 766 газових та 3780 нафтогазових родовищ, та 4039 нафтогазових електростанцій (9 в Україні), які виробляють 2 042 856 МВ електроенергії (2652 МВ відповідно). В Україні зосереджено три нафтогазових регіони: Східний - розташований на території Дніпропетровської, Луганської, Полтавської, Сумської, Харківської, Чернігівської та Донецької адміністративних областей; Західний - на території Івано-Франківської, Львівської, Чернівецької, Волинської, Закарпатської адміністративних областей, та Південний - на території Одеської, Запорізької адміністративних областей, шельфі Чорного моря, Азовського моря, і АР Крим). Станом на кінець 2020 року, обсяг балансових запасів нафти в Україні складав 84 796 тис тон, а природного газу – 9327 млн $м^3$. У Східному нафтогазоносному регіоні було зосереджено 51,18% загальних запасів нафти та 76,5% запасів природного газу, у Західному - 35,77% запасів нафти та 14,24% газу, а в Південному –13,05% та 9,26% відповідно [6, 7]. Зважаючи на бойові дії на сході України, частина нафтогазових регіонів є тимчасово недоступними для видобутку, споживання та запасання на потреби країни, що призводить до зростання імпорту з сусідніх країн.

Світове споживання нафти оцінюється приблизно в 96,5 млн барелів на добу. За даними OPEC, очікується, що світовий попит сягне 109 млн барелів на добу. За останніми прогнозами нафта з відомих запасів закінчиться приблизно через

47 років, хоча технічно можна продовжувати буріння та видобуток нафти нескінченно довго, однак пошук запасів буде ставати все важчим, дорожчим і менш ефективним. Запасів природного газу трохи більше ніж нафти і за прогнозами експертів пройде від 90 до 120 років, перш ніж у світі закінчиться природний газ [1].

Від видобутку природного газу і нафти в рік викидається 3615 млн тон вуглекислого газу, 6 млн тон з яких припадає на Україну. Окрім забруднюючих речовин, що викидаються в повітря, та воду, трубопроводи, що побудовані нафтогазовими компаніями в якості допоміжної інфраструктури, можуть деградувати і руйнувати середовища існування багатьох тварин, а також заважати сезонним міграціям, буріння і видобуток на шельфі можуть порушувати природне середовище існування риби, що в свою чергу впливає на існування населення прибережних країн [8].

Викопне паливо доступне в обмежених запасах і не є відновлюваним, тому воно не вважається стійким джерелом енергії, і його використання має низку недоліків - збільшення викидів вуглецю, забруднення повітря та океану, а також руйнування середовища існування. Таким чином, важливо досліджувати стратегії та рішення для майбутнього, менш залежного від викопного палива. Підприємства та уряди отримали короткострокову вигоду від інвестицій у вугілля, нафту та природний газ, але нам необхідно поступово зміщувати фокус на відновлювані джерела енергії, такі як сонячна, вітрова, геотермальна енергія, тощо, які допоможуть запобігти зміні клімату, компенсуючи та знижуючи викиди вуглекислого газу. Для цього нам потрібно нарощувати інвестиції в альтернативні джерела енергії, наприклад, технологія сонячної енергетики має дворічний термін окупності енергії - це означає, що сонячний електростанція буде виробляти ту кількість енергії, яка витрачається на його будівництво, протягом двох років. Після закінчення цього періоду електростанція може виробляти екологічно чисту енергію на десятиліття. Крім того, дуже важливо розробити політику, яка заохочує відповідальне споживання енергії в усьому світі. Обмеження використання викопного палива – єдина надія запобігти повному виснаженню нашої екосистеми та його небезпечним наслідкам [1].

Список використаних джерел:

1. *Ama Lorenz. (2023). When will we run out of fossil fuels? [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.fairplanet.org/story/when-will-we-run-out-of-fossil-fuels/#:~:text=According%20to%20recent%20estimates%2C%20we,if%20changes%20in%20demand%20occur.*
2. *Global Energy Monitor [Електронний ресурс] Режим доступу: https://globalenergymonitor.org/*
3. *Портал даних видобувної галузі України [Електронний ресурс] Режим доступу: https://eiti.gov.ua/resursi-rozvidka-ta-vidobuvannya/kamyane-vugillya/*
4. *LB.ua [Електронний ресурс] Режим доступу: https://lb.ua/economics/2023/09/27/576593_vugillya_skladah_zamalo_chi_vstigne.html*

5. *Climate Council [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.climatecouncil.org.au/killer-coal-just-how-bad-are-the-health-effects-of-coal/#:~:text=Along%20with%20adding%20to%20greenhouse,miners%2C%20workers%20and%20surrounding%20communities.*
6. *Портал даних видобувної галузі України [Електронний ресурс] Режим доступу: https://eiti.gov.ua/resursi-rozvidka-ta-vidobuvannya/rodovishe/*
7. *Портал даних видобувної галузі України [Електронний ресурс] Режим доступу: https://eiti.gov.ua/resursi-rozvidka-ta-vidobuvannya/gas/*
8. *WWF [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.worldwildlife.org/threats/oil-and-gas-development#:~:text=ocean%20for%20subsistence.-,Pollution,humans%E2%80%94depend%20on%20for%20survival.*

КЛАСТЕРНА МОДЕЛЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Денисенко А.О.,
здобувачка середньої спеціальної освіти,
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Другова Є.В., старший викладач
кафедри економіки, фінансів та обліку

Сучасна економіка України стоїть перед викликами спричинені, спочатку, пандемією, а після 24 лютого 2022 року – повномасштабним вторгненням. На шляху до сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності стоять завдання пошуку та впровадження нових стратегій та інструментів. В даних умовах постає необхідність пошуку можливостей виходу з економічної кризи та підвищення конкурентоспроможності України і на міжнародній арені, зокрема, за допомогою різних економічних моделей. Однією з таких інноваційних стратегій є використання кластерної моделі як стратегічного інструменту для підвищення конкурентоспроможності економіки України.

За американським економістом-вченим М. Портер «Кластер» має наступне визначення: «Кластери - це зосередження в географічному регіоні взаємозалежних підприємств та установ в межах окремої області». М. Портер зазначає, що кластери охоплюють значну кількість різного роду підприємницьких структур, важливих для конкурентної боротьби, а саме: постачальників, нових технологій, послуг, інфраструктури, сировини, додаткових продуктів тощо.

Український економіст М.П. Войнаренко, зазначає: "...багато кластерів включають органи влади та інші установи - такі як: університети, центри

стандартизації, торговельні асоціації, які забезпечують спеціалізоване перенавчання, інформацію, дослідження та технічну підтримку" [1].

Впровадження кластерної моделі сприяє підвищенню рівня спеціалізації підприємств, що дозволяє їм концентрувати зусилля на розвитку конкретних сегментів ринку та створенню унікальних конкурентних переваг, що дозволяє економіці України розвивати сильні сторони різних регіонів, сприяючи збалансованому регіональному розвитку та зменшенню економічної нерівності між областями. Отже, ключовою умовою кластерного розвитку – це спеціалізація великих компаній на випуску кінцевої продукції та делегування повноважень з виробництва комплектуючих малому та середньому бізнесу.

Однак, на сьогодні, великі підприємства України не завжди убачають у малих підприємствах економічно вигідних партнерів, тоді як для багатьох розвинених країн світу характерна закономірність успішного розвитку малих та середніх підприємств, що згруповуються навколо крупних фірм-лідерів на основі виробничо-технологічних, науково-технологічних та комерційних зв’язків у межах географічно обмежених територій [2]. Наприклад: Франція - розробила авіаційний та фармацевтичний кластери, Фінляндія – целюлозно-паперовий кластер, Німеччина – біотехнологічний кластер BIOREGIO. На даний момент промисловість скандинавських країн майже на 100% сконцентрована на створенні кластерів, а країн ЄС – на більш ніж 50% галузей.

Україна може створити кластери, що будуть базуватися на вже існуючих науково-промислових комплексах, а саме: машинобудування, біотехнологічний та фармацевтичні кластери, металевий, космічний, авіа та кораблебудівний кластери. Оскільки, Україна володіє приблизно 20% всіх світових резервів титану, що відкриває можливості для розвитку титанового кластера з виробництва готової продукції. Україна має значний логістичний потенціал, включаючи вигідне розташування для транспортування товарів з Прибалтики до Чорного моря. Ключовим фактором у цьому розвитку кластерів - є стимулювання створення доданої вартості у виробництві, а не обмеження лише експортом сировини.

Сьогодні, головними перешкодами розвитку кластерної моделі економіки можна вважати недосконаліть законодавчої бази, відсутність державної політики щодо кластерів. Однією з ключових проблем - є орієнтація українського бізнесу на експорт саме сировини та напівфабрикатів, таких як ячмінь, пшениця, залізна руда, сульфат амонію та інше.

Серед програмних документів, в яких зазначаються плани розвитку кластерів є «Національна економічна стратегія на період до 2030 року» [3] та «Проект Плану відновлення України» [4]. Тим не менш, єдиного документу, в якому б регламентувався розвиток кластерів, на сьогодення не існує.

Отже, з впевненістю можна сказати, що кластерна модель розвитку економіки могла би стати для України найефективнішою. Результатом такої

політики є створення мільйонів робочих місць, збільшення ВВП та підвищення рівня життя в країні як похідна від розвитку економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. *Мицюк С. Розвиток кластерів в національній економіці як ефективний механізм підвищення конкурентоспроможності / С. Мицюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2011. - Вип. 123. - С. 48-50. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2011_123_14*
2. *Кононова М.О «Особливості функціонування кластерної моделі в Україні». Режим доступу: https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/146782/118-122.pdf?sequence=1*
3. *Національна економічна стратегія на період до 2030 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/146782/118-122.pdf?sequence=1. Проект Плану відновлення України. Режим доступу: URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/economic-recovery-and-development.pdf*

ВПЛИВ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ

Яніцький О.В.,
Студент 3 курсу, факультету
економіки та менеджменту
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Другова Є.В., старший викладач
кафедри економіки, фінансів та обліку

Трудова міграція є явищем, що визначає сучасну економіку та соціальні відносини, впливаючи на національні ринки праці країн як джерела, так і приймачів. Цей процес створює нові можливості та виклики, які потребують уважного розгляду та ефективного управління. Вплив трудової міграції на національний ринок праці є складним та багатогранним, оскільки з одного боку, трудова міграція може забезпечувати більше можливостей для працівників, які шукають роботу (сектори, де є нестача робочої сили), а з іншого, трудова міграція може конкурувати з місцевими працівниками та призводити до зниження їхньої зайнятості та заробітної плати.

Важливо зазначити, що трудова міграція може мати певні соціальні та економічні наслідки для країни-емігранта та країни-імпортера робочої сили. Наприклад: відтік робочої сили – призводить до зниження рівня освіти, медичної допомоги та інших послуг, а також до ускладнення при формуванні та впровадження пенсійних та інших соціальних реформ.

Натомість, один із позитивних аспектів трудової міграції полягає в економічному зростанні країн-джерел. Мігранти, надсилаючи частину своїх заробітків додому, створюють позитивний ефект для економіки своєї країни. Ці фінансові перекази сприяють зменшенню бідності та підвищенню рівня життя у домівках мігрантів.

Також, трудова міграція може вирішувати проблеми дефіциту робочої сили у країнах-приймачах. Мігранти можуть займати вакансії в тих галузях, де є велика потреба у робочій силі. Це стимулює розвиток економіки та підтримує підприємства у країнах, що приймають мігрантів.

Трудова міграція також може приводити до зростання конкуренції на ринку праці, що може підвищити якість робочих місць та зменшити безробіття.

Міграція праці може мати позитивний вплив на національний ринок праці, включаючи підвищення продуктивності, розширення ринку збуту та збільшення економічного зростання [1].

Трудова міграція може мати важливий вплив на демографічні процеси та розвиток соціальної сфери в країні-отримувачі, включаючи збільшення мігрантської спільноти та потреби у соціальному захисті. Ефективні політики інтеграції мігрантів можуть допомогти покращити їх статус, зменшити соціальну напруженість та підвищити рівень соціальної інклюзії [2].

Крім того, заповнення вакансій: Трудова міграція може допомогти заповнити вакансії на ринку праці в країні призначення, особливо в тих галузях, де є недостатньо місцевих робочих сил [4].

Економічний ріст, до якого призводить міграція. Від так, мігранти можуть приносити з собою нові навички, інновації та підвищувати продуктивність, що сприяє економічному росту країни.

Диверсифікація робочої сили - міграція може допомогти розширити робочу силу і створити більш різноманітне робоче населення, що може бути корисним для країни з точки зору досвіду та культурного різноманіття.

Також можливим рішенням може бути сприяння розвитку інфраструктури та галузей, де є дефіцит робочої сили, що може зменшити потребу в трудовій міграції. Трудова міграція може призвести до збільшення або зменшення пропозиції праці на національному ринку праці залежно від рівня відтоку та припливу мігрантів.

Однак існують і виклики, пов'язані з трудовою міграцією. Зокрема, соціальне ділення може виникнути внаслідок від'їзду працівників за кордон. Родини можуть залишатися неповні, що може вплинути на соціальну стабільність та психологічний стан суспільства.

Додатково існує небезпека дискримінації та експлуатації мігрантів на ринках праці, особливо в умовах нелегальної міграції. Захист прав праці та створення справедливих умов для мігрантів є критичними завданнями для сучасних суспільств. Для зменшення негативного впливу трудової міграції на національний ринок праці можуть використовуватися різні заходи, такі як регулювання кількості мігрантів, вимоги до їх кваліфікації та забезпечення їх інтеграції в місцеву спільноту.

Також, міграція може негативно впливати на національний ринок праці, за рахунок зниження зарплат та зниження попиту на місцеві робочі місця. Ефективне міграційне управління та програми інтеграції для мігрантів можуть забезпечити позитивний вплив трудової міграції на національний ринок праці.

Національний ринок праці повинен бути готовий до змін, котрі пов'язані з міграцією праці, та приймати мігрантів як нових працівників та внести зміни в політику працевлаштування та інтеграції мігрантів. Потрібна глобальна співпраця та координація між країнами для ефективного управління трудовою міграцією та мінімізації її негативного впливу на національні ринки праці.

Важливо забезпечити захист прав мігрантів на ринку праці, включаючи право на безпеку та охорону здоров'я, рівність у виплаті заробітної плати та відпусток, а також захист від дискримінації.

Необхідно розвивати наукові дослідження та моніторинг впливу трудової міграції на національні ринки праці та соціальну сферу з метою вдосконалення політики управління міграцією та інтеграції мігрантів.

З іншого боку, негативні наслідки трудової міграції включають зменшення кількості робочих місць у секторах, де працівники змушені конкурувати з іноземними працівниками, зниження заробітної плати та стандартів праці, збільшення безробіття серед місцевого населення та збільшення навантаження на соціальну інфраструктуру країни, куди мігрують працівники.

Вплив трудової міграції на національний ринок праці залежить від багатьох факторів, включаючи політику міграції, економічні умови та суспільний контекст в кожній конкретній країні. Якщо міграція керується ретельним плануванням і регулюванням, то вона може приносити багато позитивних користей, але необхідно також враховувати потенційні виклики та проблеми. Тому, вплив трудової міграції на національні ринки праці є складним та має двобічний характер. Вирішення цих викликів потребує комплексного підходу, який об'єднує економічні, соціальні та правові механізми для забезпечення рівноваги та справедливості для всіх учасників цього процесу.

Список використаних джерел:

1. *Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). International Migration Outlook 2020. https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2020_1b2ab1e7-en*
2. *International Labour Organization. (2019). Global Estimates of Migrant Workers: Results and Methodology. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_652001.pdf*
3. *United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2017). International Migration Report 2017: Highlights. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf*
4. *Borjas, G. J. (2003). The labor demand curve is downward sloping: Reexamining the impact of immigration on the labor market. Quarterly Journal of Economics, 118(4), 1335-1374. https://doi.org/10.1162/003355303322552810*
5. *Dustmann, C., & Frattini, T. (2014). The fiscal effects of immigration to the UK. The Economic Journal, 124(580), F593-F643. https://doi.org/10.1111/ecoj.12129*

СЕКЦІЯ І. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ (ОБЛАСТЬ, МІСТО, ОТГ) В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

ПРОБЛЕМА КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІЙ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Алєксєєнко І.М.
аспірант Європейський університет, м. Київ

Держава є складним суспільним утворенням, основною метою якого є забезпечення, захист, регулювання і гарантування різних соціальних, групових, суспільних та індивідуальних інтересів. Відповідно, держава спрямовує свою діяльність на регулювання найважливіших сфер суспільного життя.

Функції держави це напрями, в яких вона здійснює свою діяльність. Вони є ключовими в дослідженні в рамках теорії держави та права. Це обумовлено кількома факторами:

- функції є основними сферами діяльності держави, які дозволяють визначити найважливіші сегменти суспільного життя, регулювання яких має вищий пріоритет;
- функції відображають суть діяльності держави, і розуміння їх суті дозволяє легше розглядати конкретні аспекти існування держави;
- залежно від того, наскільки успішно функції держави виконуються, можна оцінити ефективність існуючих державних інститутів.

Спірність стосовно стабільності функцій є зрозумілою, оскільки на кожному історичному етапі розвитку держави виникають різноманітні цілі та завдання, які вимагають відповідних змін у її функціях. Тому їх можна розглядати як відносно стабільні, тобто такі, що є постійними на певному етапі розвитку, поки не досягнута відповідна мета [3].

Існує багато різних підходів до класифікації функцій держави. Так, на думку В. О. Котюка, їх варто класифікувати:

1) залежно від поділу влади – законодавчі, виконавчо-розпорядчі, судові й контрольно-наглядові. Всі вони забезпечують функції управління суспільством і державою;

2) залежно від їх ролі в суспільстві – основні й другорядні;

3) залежно від сфери впливу і здійснення – внутрішні і зовнішні;

4) залежно від сфери суспільного життя – економічні, політичні, соціальні, гуманітарні, екологічні, ідеологічні;

5) залежно від терміну виконання – постійні і тимчасові [1].

У той же час, Л. О. Морозова вирізняє п’ять груп загальних функцій:

1) економічна, зміст якої становить забезпечення нормального функціонування і розвитку економіки, організації зовнішньоекономічних зв’язків і т. ін.;

2) політична, або функція безпеки, яка спрямована на забезпечення державної та громадської безпеки, соціальної та національної згоди, охорони суверенітету;

3) соціальна, зміст якої складають охорона прав і свобод населення, здійснення заходів щодо задоволення соціальних потреб людей, підтримання необхідного рівня життя населення, створення належних умов для праці, її оплати, побуту тощо;

4) ідеологічна, яка має на меті підтримку певної ідеології, у тому числі релігійної, організацію освіти, підтримку науки, культури тощо;

5) екологічна, пов'язана з охороною навколишнього середовища [2].

Часто функції держави розділяють на внутрішні та зовнішні, але, насправді, вони є тісно взаємопов'язаними. Важливо враховувати функції, які відносяться виключно до міжнародних відносин, та, ті які реалізуються лише на внутрішній території держави. Кожна держава має свої внутрішні потреби та інтереси, які в значній мірі визначають її зовнішню політику. Форми та методи впровадження внутрішніх та міжнародних функцій суттєво відрізняються. Тому те, як держава діє всередині своїх кордонів, не обов'язково відображається на її відносинах з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Котюк В. О. Основи держави і права : [навч. посібн.] / Котюк В. О. – [3-є вид., доп. і перероб.]. – К. : Атіка, 2001. – 432 с.

2. Морозова Л. А. Вплив глобалізації на функції держави / Л. А. Морозова // Держава і право. – 2006. – № 6.

3. Щербініна О. О. Взаємозв'язок суверенітету та якісних параметрів державності в умовах глобалізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / О. О. Щербініна. – Одеса, 2011. – 16 с.

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Андрушкевич Н.В.
доцент кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних наук
Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»
Ястремський О.Я.
магістрант ПВНЗ «Європейський університет»

Сучасні умови функціонування промислових підприємств, зумовлюють пошук можливостей для розвитку своїх виробництв. Перспективний розвиток підприємства забезпечується шляхом стратегічного управління па основі стратегічного планування. Процес забезпечення стійкого розвитку підприємства являє собою певну логіку дій, спрямованих на вирішення

проблем досягнення стійкого розвитку підприємства. Основним завданням керівництва є розробка перспективної стратегії стійкого розвитку підприємства, а потім поступова реалізація й коректування обраної стратегії за допомогою короткострокового планування й управління.

Кожен суб'єкт господарювання функціонує у відкритому конкурентному середовищі. Так, при забезпеченні конкурентних переваг як характеристики здатності перемагати інших економічних агентів, що задовольняють аналогічні потреби споживачів, забезпечуючи капіталізацію, розширене відтворення та більш ефективне використання матеріальних, людських і фінансових ресурсів, об'єктивно слід враховувати не лише внутрішні можливості, але й зовнішні обмеження та фактори впливу [2].

Керівництво підприємства, що прагне до забезпечення стійкого розвитку підприємства, має об'єктивно усвідомлювати бажання і потреби покупців, їх платоспроможність та пропонувати товари і послуги для задоволення потреб. Таким чином проявляється зв'язок між попитом, його задоволенням та життєвим циклом конкурентних переваг підприємства та, як наслідок, його стійкий розвиток. Водночас конкурентні переваги є однією з основних характеристик стану сформованості та збалансованості підприємства як господарської системи мікрорівня, здатної виконувати господарські функції, формуючи перспективи стратегічного розвитку та управління конкурентними позиціями.

Крім того, в сучасних умовах здатність підприємства забезпечувати зростання конкурентних переваг є важливою передумовою його функціонування і стійкого розвитку. Адже, формування забезпечення конкурентних переваг актуальне, особливо для локальних підприємств, де розвиток надзвичайно обмежений об'єктивними чинниками та ускладнений.

Для забезпечення стійкого розвитку, підприємства повинні зосереджувати свої зусилля не на одному з факторів конкуренції, а на їх сукупності разом із активним поліпшенням організації торгово-технологічного процесу, формуванням раціонального асортименту товарів та системи якості обслуговування покупців.

Будь-яка стратегія - це певна концепція й підпорядкована їй система дій підприємства, спрямована на досягнення його кінцевих цілей на основі використання своїх конкурентних переваг. Успіх може принести лише стратегія, заснована на урахуванні умов конкретної галузі й потенціалу конкретного підприємства [1].

Однією з найважливіших проблем при формуванні стратегії стійкого розвитку підприємства є рівень невизначеності в галузі. Структура стратегії стійкого розвитку підприємства повинна відповідати вимогам системного й комплексного підходів. Вимоги системного підходу виражаються у двох аспектах: підприємство розглядається як підсистема глобальної системи - макро- і мікросередовища; структура стратегії визначається деревом цілей стійкого розвитку підприємства, тобто спочатку формується дерево цілей, а потім стратегія й організаційна структура для реалізації стратегії.

Вимоги комплексного підходу реалізуються шляхом включення в стратегію різних аспектів функціонування підприємства: організаційно-управлінського в тому числі екологічного, виробничо-технологічного, фінансового, ресурсного ринкового, соціально-кадрового й інноваційного.

Стратегія стійкого розвитку підприємства повинна обов'язково включати наступні елементи: постановку обґрунтованих цілей і завдань; виділення певних принципів дій; пріоритетність дій.

В основу розробки стратегії стійкого розвитку підприємства пропонуємо покласти наступні принципи: підтримка сформованої на підприємстві рівноваги; планування змін; підтримка інновацій; створення умов для майбутнього розвитку.

Заснований на економічній організаційній культурі процес формування стратегії стійкого розвитку підприємства відноситься до розряду управлінських процесів та реалізується поетапно. Кожен етап складається з низки операцій, взаємозалежних між собою.

1. Першим етапом формування стратегії стійкого розвитку підприємства є постановка мети – економічна дієздатність підприємства у контексті стійкого розвитку. Для визначення цієї мети необхідна оцінка впливу стратегії на стійкий розвиток підприємства. Звідси випливає ряд проблем, які потрібно формалізувати шляхом взаємозв'язку економічних та неекономічних показників, визначення їх фактичних та нормативних значень, а також виконати структуризацію проблем, побудувавши для їх вирішення дерево цілей. Воно показує шляхи досягнення поставленої мети через підцілі. Очевидно, що економічна дієздатність та стійкий розвиток підприємства не можуть бути досягнуті, якщо не досягнуто хоча б однієї підмети: підвищення платоспроможності підприємства, оптимізація ризику, пов'язаного з функціонуванням підприємства, підвищення ефективності діяльності підприємства та ефективності основної діяльності. Однак для кожного окремо підприємства вибір підцілей індивідуальний, незважаючи на загальну головну мету. Це обумовлено різними причинами, що дестабілізують, а також особливостями стадії життєвого циклу, де знаходиться підприємство. Побудова дерева цілей економічної стратегії підприємства заснована на результатах стратегічного економічного аналізу та оцінки впливу стратегії на стійкий розвиток підприємства. Процес формування стратегії стійкого розвитку підприємства може йти однією з гілок, а може охопити і все гілки дерева цілей. Чим нестабільніше підприємство, тим більше гілок буде задіяно, і навпаки. Після визначення кінцевого набору цілей здійснюється перехід до етапу розробки варіантів досягнення цілей.

2. Другий етап формування стратегії стійкого розвитку підприємства – розробка варіантів досягнення мети. Оскільки ресурси для вирішення проблем обмежені, необхідно ранжувати (визначити важливість) проблеми за їх актуальністю, масштабністю, враховуючи стадію життєвого циклу підприємства. Далі необхідно провести аналіз впливу внутрішніх та зовнішніх факторів (соціальних, екологічних, економічних та інституційних) на стратегію

стійкого розвитку підприємства та факторний аналіз впливу стратегії на стійкий розвиток з метою з'ясування причин, що надають несприятливий вплив. Коли виявлено причини, можна розпочати розробку варіантів досягнення поставлених цілей. З кожної проблеми необхідно розробити кілька альтернативних варіантів, що забезпечить високу якість та ефективність майбутнього управлінського рішення. Кожен варіант повинен містити шлях вирішення проблеми з урахуванням причин, які її викликали.

3. Третім етапом формування стратегії стійкого розвитку підприємства є вибір кращих варіантів з множини альтернативних. Здійснити вибір та скласти оптимальний перелік шляхів досягнення кінцевої мети можна, оцінивши виробничі можливості підприємства та визначивши стадію життєвого циклу підприємства. Критерієм прийняття управлінського рішення є економічний стан підприємства та відповідні критерії стійкого розвитку. Для формування стратегії, спрямованої на стійкий розвиток підприємства, доцільно використовувати критерії та підходи, встановлені у міжнародних рекомендаціях для відкритої звітності щодо стійкого розвитку [3].

Стратегічне управління економічною діяльністю підприємства має цільовий характер, тобто, передбачає постановку та досягнення певних цілей. Будучи чітко вираженими, стратегічні цілі стають потужним засобом підвищення ефективності економічної діяльності у довгостроковій перспективі, її координації та контролю, а також базою для прийняття управлінських рішень з усіх основних напрямів економічного розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. *Кобєлєв В. Н. Шляхи підвищення економічної ефективності підприємства / В. Н. Кобєлєв, І. Ю. Мірошніченко // Вісник НТУ «ХПІ». – 2015. – № 60. – С. 73-77.*
2. *Матюх С. А. Дослідження сучасних методів оцінки ефективності діяльності організацій / С. А. Матюх // Збірник наукових праць ТНЕУ. – 2014. – Том 15. – № 3. – С. 79-85.*
3. *Павліха Н. В. Управління сталим розвитком просторових систем: теорія, методологія, досвід : монографія / Н. В. Павліха. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2016. – 380 с.*

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ВИХОДУ

Бабенко Сергій Володимирович
магістрант 2 року навчання

У тлумаченнях кризового стану підприємства можна виділити такі дві складові: *суб'єктивну* (коли криза визначається на основі ставлення керівництва до явищ на підприємстві) та *об'єктивну* (коли криза визначається

на основі відповідності параметрів підприємства вимогам зовнішнього оточення).

Криза – походить від грецького – різкий перелом, тяжкий перехідний стан, крайня точка падіння, гостра нестача, невідповідність. Криза – це переломний етап функціонування будь-якої системи, коли вона піддається впливу ззовні або зсередини, що потребує від неї якісно нового реагування. Основна особливість кризи полягає в тому, що вона загрожує руйнацією системи (частково або повністю).

Криза на підприємстві – це загострення суперечностей у соціально-економічній системі організації, що загрожує її життєстійкості в навколишньому середовищі та вимагає від неї якісно нових змін. Криза підприємства становить переломний момент у послідовності процесів і дій. Найтиповішими є два варіанти виходу з кризової ситуації: успішне її подолання або ліквідація підприємства як екстремальна форма.

Найбільш суттєві терміни, що пояснюють сутність кризи:

а) загострення – більш напружений, нестерпний та непримиренний стан;

б) загроза – можливість або неминучість виникнення чогось небезпечного, прикрого;

в) життєстійкий – здатний виживати у складних умовах, переносити несприятливі умови;

г) навколишнє середовище – сукупність економічних умов, в яких функціонує підприємство;

д) якісно нові зміни – перетворення в системі організації підприємства.

Наслідки кризи можуть привести до різких змін чи м’якого тривалого і послідовного виходу. І післякризові зміни в розвитку організації бувають довгостроковими і короткостроковими, якісними і кількісними, оборотними і необоротними. Причому вони можуть носити як позитивний, так і негативний характер як для самої організації, так і для навколишніх (соціум, екологію тощо). Тому керівництву необхідно вкрай відповідально підходити до прийняття рішень антикризового характеру.

Причинами кризового стану підприємств практично усіх галузей та секторів економіки України є не тільки вплив зовнішніх факторів: зниження платоспроможного попиту, втрата налагоджених господарських зв’язків, ринків закупівлі та збуту, суттєве збільшення цін на енергоносії, недосконале правове поле господарської діяльності тощо, а й неадекватний ринковим вимогам стан управління господарсько-фінансовою діяльністю суб’єктів господарювання. Криза виникає не спонтанно, а має власний механізм свого «розвитку»

Економічний механізм виникнення кризового стану підприємства може бути пізнаним лише шляхом постійного сканування середовища підприємства із застосуванням комплексу маркетингових досліджень, методів стратегічного аналізу і контролінгу, що дозволяє визначати взаємозв’язок і логічну послідовність економічних явищ після виявлення певних сигналів, а також прийняти рішення або про підсилення позитивних наслідків, або про послаблення можливих загроз.

Система антикризового управління підприємницькою діяльністю являє собою комплекс узгоджених елементів, які, взаємодіючи між собою, діагностують ознаки та прояви кризи, сприяють її подоланню, подальшому поверненню підприємницьких структур до стабільного функціонування та створюють необхідні умови для подолання негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на діяльність підприємств. До складових елементів антикризового управління належать: суб'єкт та об'єкт, мета, пріоритетні цілі та завдання, основні принципи, функції, методи та критерії оцінки ефективності проведення антикризових заходів [1, с. 51].

Економічна діагностика передбачає не тільки вивчення попереднього та поточного стану підприємства, а й здійснює дослідження перспективного можливого виникнення певних ситуацій, ендогенних та екзогенних факторів, що впливають на підприємство. Також інформація, отримана у результаті діагностики, має важливе практичне значення – у результаті її одержання менеджери підприємства здатні, опираючись на її дані, обґрунтувати відповідні рішення і впровадити заходи щодо зміни системи управління, фінансового оздоровлення (економічної санації), підвищення прибутковості, платоспроможності, конкурентоспроможності та ринкової привабливості підприємства підприємства [2, с. 63].

Отже, на тлі макроекономічної нестабільності ситуація суб'єктів економічних відносин загострюється непідготовленістю їх до кризи. Неврахування ймовірності виникнення і розвитку кризових явищ в діяльності суб'єктів господарювання та низький рівень управління стали причинами високого рівня банкрутства. З огляду на такі обставини, величезної ваги для ринкових агентів набуває антикризове управління, яке повинно бути направлено як на недопущення виникнення кризи, мінімізації її впливу, так і на посткризову стабілізацію діяльності. З'ясування місця антикризового управління діяльністю підприємства в теорії і практиці управління проходить через уточнення поняття кризи, а також факторів і причин його виникнення в діяльності суб'єктів господарювання.

Зарубіжній практиці антикризового регулювання та інституту банкрутства притаманне акцентування на комунікаціях, інноваційних і соціальних аспектах, тобто першочерговим і пріоритетним у процесі оздоровлення стану підприємства виступає відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання, збереження робочих місць. Саме тому спрямованість на досягнення стратегічних завдань, своєчасне реагування за «слабкими сигналами», інноваційна політика, адекватне державне і законодавче регулювання процедур банкрутства та санації є особливо важливими при виході підприємств з кризового стану [3].

Деякі дослідники поділяють систему антикризового управління на дві основні підсистеми — на рівні держави й підприємства (зовнішня та внутрішня), які взаємодіють між собою [4].

У період переходу до ринкових відносин, в умовах невизначеності й мінливості політичних, економічних і соціальних факторів система управління

підприємством зазнає глибоких змін. Саме в цей час, коли в Україні відбувається становлення економіки на ринкових засадах, достатньо важливим та невідкладним є пошук нових підходів та методів управління. Одним з таких методів має стати контролінг. Основна ідея концепції контролінгу полягає в підвищенні ефективності менеджменту на підприємстві шляхом створення такої обліково-аналітичної системи, яка б синтезувала елементи обліку, аналізу, контролю та планування відповідно до вимог і потреб керівництва. Контролінг як явище і як процес ще не став звичним для практики вітчизняного підприємництва. Це є наслідком того, що концепція контролінгу поки що не належить до таких базових засад для систем управління підприємством в ринкових умовах, як маркетинг, менеджмент, управлінський облік тощо, яким у перші роки реформ була приділена особлива увага. Варто зауважити, що науковці, які опрацьовують теоретичні та практичні проблеми в економіці управління, поняттям «контролінг» оперують з початку 1990-х рр., проте лише в останні роки з'явилися серйозні дослідження з даної теми.

Необхідність контролінгу на сучасних підприємствах можна пояснити такими причинами:

1) нестабільністю як зовнішніх (інтернаціоналізація економічного простору, загострення конкуренції на внутрішніх та світових ринках), так і внутрішніх (зростання вимог до якості продукції, пошук надійних партнерів) факторів, які висувають додаткові вимоги до системи управління;

2) необхідністю пошуку нових та вдосконалення вже існуючих систем управління, що забезпечують гнучкість і надійність функціонування підприємства;

3) істотними змінами в організації та методології системи інформаційного забезпечення.

У розвинутих країнах світу в багатьох випадках діють удосконалені системи управління, до складу яких входить служба контролінгу, що відіграє роль мозкового центру на підприємстві. Наявність сучасної концепції контролінгу вважається ключовою ланкою в реалізації стратегічного потенціалу діяльності підприємства та досягнення поточних цілей щодо ліквідності та прибутковості [5].

Наголошуючи на важливості створення на вітчизняних підприємствах системи контролінгу, доцільно ще раз підкреслити: унаслідок комплексності та інтегрованості контролінг забезпечує цілісний погляд на діяльність підприємства в минулому, теперішньому й майбутньому, системний підхід до виявлення й вирішення проблем, а також переводить управління підприємством на якісно новий рівень, інтегруючи, координуючи діяльність різних служб і підрозділів та спрямовуючи її на досягнення оперативних і стратегічних цілей.

Список використаних джерел:

1. Гринько Т.В. Стратегія як інструмент антикризового управління на підприємстві / Т.В. Гринько // Економіст. – 2013. – № 8. – С. 51-53.

2. Данілов О.Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: [навч. посіб.] / О.Д. Данілов, Т.В. Паєнтко.– К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 256 с.
3. Н. Б. Кушнір, Д. С. Войтович. Особливості антикризового управління та економічної діагностики підприємства в сучасних умовах/ Ефективна економіка № 5, 2016. http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4954
4. Чернявський, А.Д. Антикризове управління фірмою : навч. посіб. / А. Д. Чернявський. — К. : Зовнішня торгівля, 2005. — 328 с.
5. Adelt, B. Controlling im Volkswagen-Konzern / B. Adelt, M. Ruf // Controlling. — 2002. — Heft 11. — S. 643–650.

МЕХАНІЗМИ РЕФОРМ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВИМ ФОНДОМ ЗА УЧАСТЮ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНИХ БУДИНКІВ

Барсегян С.В.
аспірант,
Європейський університет, м. Київ

Розпочато складний процес реформування економіки країни, і ці системні зміни, хоч і супроводжуються труднощами, вже реалізуються у всіх регіонах, включаючи житлово-комунальний сектор, який особливо потребує уваги. Впровадження енергозберігаючих заходів у багатоквартирних будинках, міжнародний досвід та підтримка різноманітних проектів сприяють позитивним змінам і формуванню світогляду населення країни. Наразі у цій галузі має місце декларована підтримка з боку держави та місцевих органів влади. Однак ситуація в житлово-комунальному господарстві залишається надзвичайно складною.

Активізація реформ в Україні зустрічає ряд перешкод через складну економічну ситуацію, значний структурний дисбаланс і опір до змін у методах і механізмах управління. У виробничому секторі вже спостерігаються деякі позитивні зміни завдяки підприємницькій активності великого бізнесу, а в торгівлі діють об'єктивні закони споживання. Однак ситуація у житлово-комунальному господарстві є складною, оскільки ринкові умови обмежені, а великі корпорації не цікавляться вкладенням коштів у нерентабельну галузь.

Належить враховувати, що житлово-комунальне господарство має важливе соціальне значення, оскільки забезпечує життєдіяльність всього населення країни. Відсутність очікуваного покращення якості послуг у сфері житлово-комунального господарства має негативний вплив на всі аспекти національної системи, включаючи економіку, екологію, здоров'я, культуру і багато інше. Тому реформи в цій галузі є необхідними і вимагають негайного впровадження в широкому масштабі, а також постійного вдосконалення. Ці реформи включають зміну стратегічних цілей і орієнтирів, зміну форм власності та оновлення організаційно-економічних механізмів, включаючи економічні, інституційні та управлінські перетворення [2].

Сучасна ситуація в житловому господарстві в Україні може викликати парадокс, оскільки відповідно до Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду», квартири перейшли в індивідуальну приватну власність, допоміжні приміщення стали спільною власністю всіх співвласників, але будівля та прилегла територія часто лишаються власністю територіальної громади (як це зафіксовано в документах).

Відновлення будівель не завжди було пріоритетом у сфері житлово-комунального господарства, і це призвело до старіння та зношення багатоквартирних будівель у містах. Це створює високий ризик аварійності та загрозу для життя та безпеки мешканців. Необхідно створити прозорі фінансові механізми для залучення капіталовкладень у модернізацію багатоквартирного житла в територіальних громадах, оскільки у співвласників недостатньо коштів для покриття всіх витрат на модернізацію.

Швидкий процес приватизації житлового фонду, без вичерпного пояснення щодо обов'язків власників та недостатньої інформації від житлово-експлуатаційних компаній щодо вилучення складової «капітальний ремонт» з тарифів на утримання будинків, не сприяли усвідомленню співвласниками необхідності спільного прийняття рішень щодо ремонту будівель. Власники квартир не завжди розуміли, що їм самим слід спільно нести відповідальність за утримання житла, оскільки це є невід’ємною частиною будь-якої власності. Безпідставні заяви деяких політиків сформували в українців очікування фінансової підтримки від держави або місцевих органів влади щодо утримання багатоквартирних будинків, включаючи проведення капітального ремонту. Усі ці проблеми можна вирішити шляхом прийняття місцевих програм спільного фінансування як для будинків, що вже мають створені ОСББ, так і для будинків, які обслуговуються управлінцями [1].

Чиновники міських рад часто не розуміють концепцію свідомого співвласника багатоквартирного житлового будинку. Усі існуючі системи фінансування капітальних ремонтів будівель у містах функціонують стихійно, що призводить до ситуації, коли відсутність реформ у житлово-комунальній сфері може спричинити недоцільне витрачання коштів платників податків та не приносити користі міському бюджету та загалом стану багатоквартирного житлового сектора [3].

Реформування житлово-комунального господарства міст в Україні можливе тільки за умови загального розуміння всіма зацікавленими сторонами того факту, що багатоквартирні будинки є приватною власністю із відповідними зобов'язаннями для власників майна, включаючи фінансування ремонтів.

Список використаних джерел:

1. Монастирська Т.Б. Облік та контроль в організаціях з обслуговування житлового фонду [Текст] : автореферат дис. канд. екон. наук / Т. Б. Монастирська ; 08.00.09 – бух. облік, аналіз та аудит (за видами екон. діяльн.). – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 20 с.

2. Черкасова С.О. Організаційно-економічні аспекти становлення і розвитку ОСББ в Україні / С.О. Черкасова, М.Ф. Ахметова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка. – 2016. – Т. 24, вип. 10(2). – С. 20-26.

3. Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» №2866−III, від 29.11.01 р. (зі змінами і доповненнями): [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2866−14.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Басюк Я.А.
магістр ПВНЗ «Європейський університет»
Ярмолка В.М.
к.е.н.ПВНЗ «Європейський університет»

Стратегічне управління на підприємстві має на меті, насамперед, попередити несприятливий вплив зовнішніх чинників та своєчасно розв'язувати виникаючі проблеми. Визначаючи бажані і можливі орієнтири своєї майбутньої діяльності на світовому ринку, підприємство зменшує можливість непередбаченої дії основних чинників, що діють на світовому ринку.

Зовнішньоекономічна стратегія є набором правил та прийомів, за допомогою яких досягаються поставлені цілі розвитку підприємства, а розробка комплексної стратегії виходу на зовнішній ринок включає в себе поставлені цілі діяльності по основних напрямках і шляхи їх досягнення.

Розвиток підприємств відбувається під впливом процесів глобалізації та міжнародного поділу праці, які інтегрують та уніфікують економічну діяльність окремих суб'єктів господарювання. В результаті відбувається економічна трансформація і інтеграція на регіональному і світовому рівнях, створення нових транспортних коридорів, здійснюється зближення різних країн, впровадження інформаційних технологій, впровадження міжнародного поділу праці , переміщення ресурсів - матеріальних, фінансових, трудових - з країни в країну. Саме тому виникає необхідність визначення стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства [1].

Дослідженню проблеми стратегічного управління присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них Д. Аакер, І. Ансофф, П. Друкер, М. Портер, А.Томпсон і А.Стрикленд, О. Віханський, С.Попов, В. Каспін, В. Герасимчук, О. Скібіцький.

Слід зазначити, що в економічній літературі відсутній єдиний підхід до визначення стратегічного управління. Д. Шендел і С. Хаттен під стратегічним управлінням розуміють процес визначення і встановлення зв'язку між компанією та її оточенням, що складається з реалізації обраних цілей і досягнення бажаного рівня стосунків з оточенням через розподіл ресурсів, що дозволяє ефективно і результативно функціонувати компанії та її під-розділам

[1]. Л. Хіггенс стратегічне управління визначає як процес управління з метою здійснення місії компанії через управління взаємодією компанії з її оточенням [3]. З. Шершньова і С. Оборська зазначають, що «стратегічне управління - це реалізація концепції, в якій поєднується цільовий та інтегральний підходи до діяльності організації, що дає можливість встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявними можливостями (потенціалом) організації та приводити їх у відповідність шляхом розробки та реалізації систем стратегій [2].

Незважаючи на всю розмаїтість визначень, можна зробити висновок, що стратегічне управління зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД) підприємства в умовах конкурентного середовища - це комплексний безперервний процес управління, мета якого полягає у формуванні і практичній реалізації стратегій, що дозволяють підприємству ефективно конкурувати на міжнародному ринку в умовах динамічного розвитку економіки.

У розробці стратегії будь-якого підприємства особливу роль відіграє формулювання місії підприємства, тобто, основної причини його існування, основні цінності та напрями діяльності. Осмислення даного поняття дасть змогу керівництву зважено приймати рішення щодо планування стратегії ЗЕД та методів її виконання. [2]

Міжнародна практика свідчить про те, що багато підприємств-суб'єктів ЗЕД при розробленні стратегічних планів та аналізі конкурентних переваг застосовують SWOT-аналіз. Вироблені на основі місії та SWOT-аналізу стратегічні цілі підприємства-суб'єкта ЗЕД є критерієм для процесу прийняття управлінських рішень. Розробка планів забезпечення досягнення цілей є функцією реалізації стратегії. Згідно з визначенням менеджменту всі зусилля підприємства повинні бути спрямовані на досягнення цілей підприємства. На основі сформульованої місії розробляються цілі підприємства. Цілі можуть бути короткостроковими та довгостроковими. [1]

Реалізація стратегії здійснюється завдяки виробленій політиці, процедурам та правилам, виконанню закріплених за кожним рівнем функцій. Останній етап формування стратегії підприємства – це розробка загальної схеми управління його діяльністю або визначення сукупності управлінських і організаційних процедур, які повинні забезпечити просування підприємства по шляху досягнення його стратегічних цілей [2].

На основі вищесказаного можна зробити висновок, що формуванням стратегії підприємства суб'єкта ЗЕД є процес розробки зовнішньо-економічних стратегій різних рівнів. Першим і найголовнішим етапом у плануванні стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства є формулювання місії, в якій визначаються його цінності, цілі і напрями діяльності; ретельний аналіз сильних і слабких сторін підприємства, а також можливостей і загроз, властивих зовнішньому середовищу ведення зовнішньоекономічної діяльності; визначення стратегічних цілей підприємства, окреслення тактичних завдань і складання тактичних планів, а також розроблення загальної схеми управління діяльністю підприємства. Керівництво підприємства може самостійно обрати

модель стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю та застосовувати для цього будь-які прийоми.

Список використаних джерел:

1. Лепеха М. О. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності України за експортоорієнтованою стратегією / М. О. Лепеха, Г. М. Свириденко. // Молодий вчений. - 2017. - №5. - С. 655–658.
2. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: Навчальний посібник. - К.: «Кондор», 2006.- 664 с.
3. Нємцов В.Д., Довгань Л.Є. Стратегічний менеджмент: Навч. посіб.-К.: ТОВ "УВПК"ЕксОб", 2001. - 560с.
4. Скібіцький О.М. Стратегічний менеджмент: Навч. посіб.-К.: Центр навчальної літератури, 2006.-310с.
5. Тульчинська С.О. Заходи подолання проблем національних підприємств при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності / С.О. Тульчинська, С.О. Кириченко, А.В. Бут / Агросвіт. - № 24. - 2017. - С. 44-48.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Бетлінська Н.Ю.
студентка КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник Петренко К.В.
к.е.н., доц. кафедри міжнародної економіки
КПІ ім. Ігоря Сікорського

Питання залучення іноземних інвестицій гостро постає в українському суспільстві та потребує особливої уваги. Неодноразово воно порушувалось й до повномасштабного вторгнення, проте зараз ця потреба, а відповідно і проблема набуває більш критичного характеру. Наразі, в умовах воєнного стану, це джерело фінансування, розглядається не лише як позитивний фактор впливу на економіку, а й як один з ключових елементів ефективного відновлення країни.

Сьогодні важливими є зусилля для реформування інвестиційного клімату в умовах воєнного стану. Складним та важливим кроком є необхідність мінімізувати побоювання, що існують серед багатьох іноземних інвесторів досі, вони стосуються забезпечення прозорості витрат на відновлення, боротьби з корупцією та пришвидшення реформ судової системи.

Саме тому маємо зміни в законодавстві, а саме Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» які набули чинності 17 вересня 2023 року.[6] Закон відображає спрощення вимог, та розширення форм підтримки держави і фактично став першим вітчизняним інструментом стимулювання в тому числі іноземних інвестицій.

Ситуація з інвестиційною активністю в умовах фінансової нестабільності та російської агресії проти України є ризикованою, але може бути й

прибутковою під час відновлення[1]. Визначимо деякі проблеми та можливі перспективи для інвестування в цих умовах:

Проблеми:

•Зростання ризиків: війна підвищує рівень ризиків для бізнесу в тому числі валютних, особливо для тих, які залежать від стабільного економічного середовища.

•Політична та економічна нестабільність: воєнні дії та непередбачувані зміни в політиці можуть створити небезпеку для інвесторів.

•Падіння економічних показників: під час війна відбувається зниження ВВП, обсягів економічного виробництва та інших показників, що впливають на інвестиційну привабливість.

•Валютні ризики: нестабільність національної валюти може призвести до валютних ризиків для інвесторів.

Перспективи:

1. Здійснення структурних економічних реформ може стати привабливим сигналом для інвесторів, а підтримка з боку міжнародних фінансових установ може забезпечити додаткові ресурси та допомогу в стабілізації економіки.

2. Диверсифікація економіки може зменшити залежність від вразливих галузей. Інвестиції в інноваційні сфери можуть забезпечити стійке джерело прибутку.

3. Посилення зусиль щодо створення привабливого інвестиційного клімату може призвести до залучення іноземних інвесторів.

4. Інвестиції в інфраструктуру можуть покращити економічний потенціал країни та забезпечити довготривалий розвиток.

5. Впровадження гарантійних програм та страхових механізмів може допомогти зменшити ризики для інвесторів.

6. Розширення співпраці з міжнародними партнерами може сприяти вирішенню проблеми та забезпечити підтримку у важливих напрямках.

Враховуючи ці фактори, важливо розглядати інвестиції в Україну в контексті її поточних викликів та можливостей, а також розвивати стратегії, спрямовані на забезпечення стабільності та розвитку.

Одним із ключових умов розвитку стійкого фінансового сектора в Україні є створення сприятливого середовища для інвестицій у стійкі компанії та інфраструктуру. Нижче наведено декілька можливих шляхів вдосконалення фінансового сектору для досягнення цієї мети:

Покращення регуляторного середовища:

- ✓ Удосконалення законодавства та регулюючих положень, які стосуються інвестицій, зокрема забезпечення прозорості та захисту прав інвесторів.
- ✓ Впровадження стимулів для компаній, які ведуть стійку діяльність, наприклад, податкових пільг або інших фінансових пільг. Серед механізмів для залучення інвестицій Верховною Радою України 21 червня 2022 р. ухвалено низку законів України: «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні» [4], та «Про внесення зміни

до статті 287 Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні». [5]

Фінансування малих і середніх підприємств (МСП):

- ✓ Сприяння розвитку фінансових продуктів для МСП, зокрема кредитів та інвестицій, що дозволяє їм розвиватися та створювати нові робочі місця.
- ✓ Впровадження гарантійних програм для зменшення ризиків для інвесторів, які розглядають можливість вкладення коштів у МСП.

Розвиток капіталу:

- ✓ Створення ефективного ринку капіталу, де компанії можуть залучати капітал через випуск акцій та облігацій.
- ✓ Збільшення прозорості та доступності інформації для інвесторів, що сприятиме прийняттю обґрунтованих інвестиційних рішень.

Розвиток страхового ринку:

- ✓ Забезпечення ефективного страхового покриття для компаній та інфраструктурних проектів, що допоможе зменшити ризики для інвесторів.

  Наразі Україна реалізує пілотний проєкт страхування від військових ризиків, разом із Багатостороннім агентством із гарантування інвестицій (MIGA), який в свою чергу входить до групи Світового банку.[2]
- ✓ Вдосконалення страхових механізмів, спрямованих на захист від природних, економічних труднощів та інших ризиків.

Підвищення фінансової грамотності: здійснення таких заходів допоможе інвесторам приймати обґрунтовані рішення та бути ознайомленими з ризиками та перевагами різних інвестицій.

Партнерство з міжнародними інституціями: залучення інвестицій та експертної підтримки від міжнародних фінансових організацій та іноземних інвесторів.[3]

Також прийнято рішення Радою національної безпеки і оборони України «Про прискорення судової реформи та подолання проявів корупції у системі правосуддя» та було введено в дію від 30 червня 2023 року. Зазначено про актуальність та пріоритетність її проведення, підкреслено необхідність у забезпеченні оперативної та прозорої роботи, дотриманні сучасних демократичних принципів, ґрунтуванні на принципі верховенства права та інших кроків з відновлення рівня довіри до судової гілки влади.[7]

Всі ці заходи спрямовані на створення стійкої фінансової системи, яка стимулює розвиток стійких компаній та інфраструктури, сприяє економічному розвитку та забезпечить стабільність фінансового сектора в Україні. Важливо пам’ятати, що для залучення більшої кількості іноземних інвестицій необхідно продовжити вирішення ряду важливих питань комплексним шляхом, а не точковим погашенням. Без сумніву, закінчення війни та перемога України стане ключовим елементом, та існують й інші, зміна та покращення яких можливі уже на даному етапі.

Список використаних джерел:

1. *Булик О. (2023). Стратегія відновлення економіки України після війни. Економіка та суспільство, (48). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-51*
2. *В Україні запрацює пілотний проєкт страхування інвестицій під час війни. «Дебет-Кредит» - Бухгалтерські новини. URL: https://news.dtkt.ua/society/economics/78706-v-ukrayini-zapraciuje-pilotnii-projekt-straxuvannia-investicii-pid-cas-viini*
3. *Національний банк України. Нова Стратегія розвитку фінансового сектору: протистояння викликам війни у фінансовому секторі та підтримання відновлення економіки України. 2023. URL:https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-protistoyannya-viklikam-viyni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnovlennya-ekonomiki-ukrayini*
4. *Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні: Закон України від 21.06.2022р. №2330-IX. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text*
5. *Про внесення зміни до статті 287 Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні: Закон України від 21.06.2022р. №2331-IX. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2331-20#Text*
6. *Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні. Закон України від 17.12.2020 р. №3311-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text*
7. *Про прискорення судової реформи та подолання проявів корупції у системі правосуддя: Рішення Ради нац. безпеки і оборони України від 23.06.2023р.: станом на 4лип. 2023р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0033525-23#Text*

СТРАТЕГІЧНІ ЗМІНИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Білан Владислав Ігорович
магістрант 2 року навчання

Протягом останніх років, можна навіть сказати десятиліть, значно змінився підхід до стратегічного управління підприємства. Це спричинено основним чином змінами у світовій економіці та підходами до ведення бізнесу.

Виконання стратегії підприємства чи реакція на непередбачувані зміни середовища відбувається шляхом проведення адекватних стратегічних змін. Стратегічні зміни – це заміна одного чи декількох елементів внутрішнього середовища підприємства (місії, цілей, ринку, товару, технології, оргструктури, персоналу тощо) іншими по змісту компонентами відповідно до стратегічного плану або під впливом факторів середовища, що несподівано змінилися і викликали необхідність коректування стратегічного плану. Стратегічні зміни на підприємстві бувають трьох рівнів: помірні зміни – коли підприємство виводить новий продукт на новий чи уже освоєний ринок; радикальні зміни – пов’язані з глибокими структурними перетвореннями в середині підприємства, зумовлені його поділом чи злиттям з аналогічною фірмою; докорінна реорганізація – це зміни, що забезпечують пере/ хід підприємства у зовсім іншу галузь.

Стратегічні зміни розуміють як часті, іноді однократні, великомасштабні зміни. Практика ж останніх років засвідчила, що стратегічний розвиток підприємства розглядається як безперервний еволюційний процес, в якому одна стратегічна зміна створює необхідність в інших змінах.

Фундаментальні стратегічні зміни в житті підприємств зустрічаються відносно рідко, тоді як поступові і східчасті зміни (які можуть по своїй суті бути стратегічними) виникають набагато частіше. Тобто, в даний час найбільш типовою є зміна стратегії за рахунок поступових і східчастих змін. Отже, зміни, що проводяться на підприємстві, можуть бути класифіковані за їх масштабами (тобто в якій мірі вони є еволюційними чи фундаментальними, революційними).

Стратегічні зміни, якщо вони вірно проводяться, завжди повинні носити системний характер. У силу цього вони торкаються всіх сторін діяльності підприємства. Можна виділити два зрізи, які є основними при проведенні стратегічних змін. Перший зріз - це організаційна структура, другий - організаційна культура підприємства.

Успіх проведення стратегічних змін на підприємстві в значній мірі буде залежати від консолідації зусиль всіх учасників цього складного процесу. Йдеться насамперед про партнерів, тобто про так званих стейкхолдерів. Назва походить від англ. utckehqnfet − групи впливу або групи підтримки, хоча стейкхолдерами можуть бути також окремі особи. Існує чимало визначень стейкхолдерів, або, як їх іноді називають, учасників коаліції. Проте в контексті теми можна дати наступне визначення. *Стейкхолдери* – це партнери підприємства в широкому розумінні, тобто фізичні і юридичні особи, які в певній мірі зацікавлені у його розвитку, здатні впливати на нього, можуть і повинні бути використані як учасники процесу впровадження стратегічних змін.

До числа стейкхолдерів підприємства можна віднести: компаньйонів, власників і співвласників фірми, в т.ч. акціонерів, постачальників, органи місцевої влади, профспілкові органи, партії і громадські організації, засоби масової інформації, а також менеджерів і весь персонал фірми, − тобто всіх, хто в якійсь мірі зацікавлений в успішному розвитку підприємства. Названі учасники і групи впливу в свою чергу можуть об’єднуватися між собою в певні неформальні коаліції, інтегральний вплив яких на підприємство слід обов’язково враховувати. Відносини між стейкхолдерами можуть носити не тільки кооперативний, але і конкурентний характер, що також слід враховувати.

І, нарешті, всіх стейкхолдерів можна розглядати як складну систему, що знаходиться в стані динамічної рівноваги з середовищем підприємства, є його частиною, і суттєво впливає на нього. Таку систему по відношенню до конкретного підприємства іноді називають - коаліцією впливу, або - коаліцією учасників бізнесу. Перефразовуючи на наш випадок – коаліцією впливу на процес проведення стратегічних змін.

Стейкхолдерів можна класифікувати на певні категорії:

а) групи впливу, що фінансують підприємство (наприклад, власники, акціонери);

б) менеджери, які керують ним;

в) персонал, що працює на підприємстві (принаймні та його частина, яка зацікавлена в досягненні стратегічної мети підприємства);

г) економічні партнери, переважно зовнішні (постачальники, покупці, компаньйони);

д) органи місцевої влади (ради, держадміністрації і їх регулюючі та контролюючі органи);

ж) партії, громадські організації і засоби масової інформації, що заінтересовані в діяльності підприємства тощо.

Кожну з цих груп відрізняє специфіка їх діяльності, можливості впливу на підприємство і заінтересованість в ньому, що значно ускладнює роботу по консолідації їх зусиль на сприяння стратегічним змінам.

В останні роки підприємства використовують два основних методи роботи із зовнішніми партнерами. Перший – захист підприємства від невизначеності зовнішнього середовища, значну частину якого складають зовнішні стейкхолдери. Тобто вивчають можливості та інтереси останніх і роблять певні спроби захиститися від них. Другий − характерний для останніх років, полягає у встановленні партнерських стосунків із стейкхолдерами. Метод партнерства не новий, новим є використання його зі всезростаючою частотою.

Для подальшої роботи доцільно скласти матрицю стейкхолдерів (рис.1). Для цього слід оцінити кожну зацікавлену сторону за рівнем впливу.

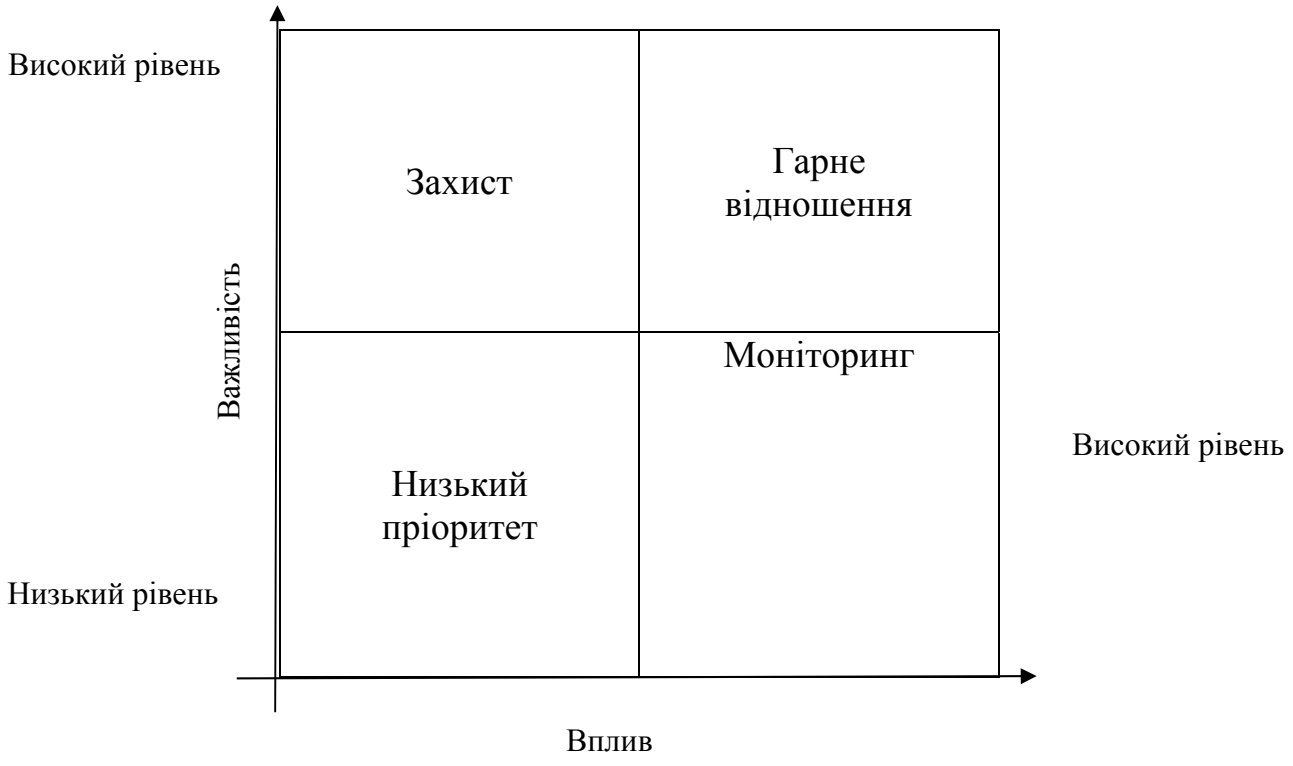

Рис.1. Матриця стейкхолдерів

Таким чином, знання і повне використання особливостей управління стейкхолдерами, забезпечить в значній мірі успіх проведення стратегічних змін.

Коли умови середовища ускладнюються і стають невизначеними, стейкхолдери створюють взаємозалежні мережі. Цей процес іноді називається бриджингом або стратегічним партнерством. Таке партнерство може реалізовуватися в різних формах: сумісне ведення бізнесу з постійними покупцями продукції, різні форми співпраці з конкурентами, створення спільних підприємств при реалізації різних типів інтернаціональних стратегій, об'єднання для лобістських зусиль на рівні регіону, галузі та інші дії, які є проявом більш тісного союзу підприємства з украй необхідними йому стейкхолдерами задля стабільності в турбулентному зовнішньому середовищі.

Таким чином, можна знайти різні форми мережевих структур навіть в одній галузі промисловості. Приміром, виробництво комплектуючих в корпорації Genetcn Mototrs є внутрішньою мережею в майже закінченому вигляді, тоді як фірма DMY більшою мірою покладається на залучення зовнішніх підрядчиків і партнерів.

Мережі працюють ефективно, коли фірми-учасники без примушування поводяться як члени більш широкої організації, розділяючи загальну мету. Це почуття єдності, мабуть, легше встановлюється у внутрішній мережі, коли капітал належить одній фірмі, ніж в динамічній мережі, що розпоряджається капіталом, що належить змінному складу розробників, виробників, постачальників і т.д. Проте у будь-якому випадку в мережі повинна бути вироблена корпоративна культура, що долає межі компетенції окремих учасників.

Список використаних джерел:

1. Доценко І.О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки [Електронний ресурс] / І. О. Доценко // Modern economics. – 2020. – № 20. – С. 73-78. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2020_20_14

2. Попрозман О.І. Стратегія діяльності підприємства в умовах монополізації ринку [Електронний ресурс] / О. І. Попрозман // Формування ринкових відносин в Україні. – 2020. – № 1. – С. 61-66. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2020_1_11

3. С. М. Савченко, В. Г. Нікітін. Сутність та принципи стратегічного управління ефективністю діяльності підприємства. Електронний журнал «Ефективна економіка», № 2 2021.

4. Стратегічне управління – сучасний варіант реалізації цільового підходу. URL: https://buklib.net/ books/24968

5. Киш Л.М. Стратегічне управління, як основна частина менеджменту підприємства/ ПРИЧОРНОМОРСЬКІ ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ, Випуск 38-1. 2019 С.107-113.

ЗМІНИ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Бойчук Д.Ю.
здобувач 3 курсу «Європейського університету»,
Кукса В. М.
к.е.н., доцент кафедри управління, інформаційних технологій та права
Черкаська філія «Європейського університету»

З часів Стародавнього Риму логістика за змістом відображала правила розподілу продуктів. Далі поступово вона почала відігравати вирішальну роль у військовій сфері, особливо в часи війни. Військовий історик Мартін ван Кревельд дав просте й влучне визначення логістики. Логістика – це «практичне вміння переміщати війська і добре їх забезпечення». Також логістику називають мистецтвом планування та здійснення переміщення і постачання військ. Питання логістики є на сьогодні актуальними з огляду необхідності доставки вантажів в «гарячі точки».

Джон Г. Сріч: У своїй книзі «Військова логістика в умовах війни» автор розглядає особливості логістики в умовах воєнного конфлікту, включаючи проблеми мобільності та безпеки[1]. Альфреда Г. Атунгу: У статті «Логістика в умовах війни: виклики та можливості» автор аналізує зміни, які необхідно впровадити в логістичні системи під час війни для забезпечення оптимальної ефективності [2]. Деніел Е. Вагнер: У своїй роботі «Гуманітарна логістика в умовах конфлікту» досліджує проблеми доставки гуманітарної допомоги та розподілу ресурсів в умовах військового конфлікту. [3]. Люсі Гайер та Іван Сантос: У статті «Використання інформаційних технологій у логістиці гуманітарних операцій» автори розглядають технології, зокрема геоінформаційних рольових систем, у покращенні логістичних операцій під час воєнних дій[4].

В сучасних умовах логістика покликана забезпечити швидкість та зручність доставки вантажу від виробника до споживача. З початком війни логістика зазнала структурних змін стосовно різкого зменшення обсягів комерційних перевезень. Доставка комерційних товарів у перші тижні після російського повномасштабного вторгнення в Україну практично зупинилась. Прослідковувалась ситуація: український експорт – це здебільшого комерційні вантажі, імпорт – переважно гуманітарні. Тенденція до відновлення комерційних рейсів з’явилася тільки в кінці березня. До того часу не працювали численні підприємства, існувала повна заборона на виїзд за кордон водіїв призовного віку.

Крім того, на логістику вплинуло й те, що відчутною стала нестача самого транспорту та водіїв. Співробітники компаній, які продовжили роботу, взяли зброю й пішли боронити країну. Тобто водіїв почало бракувати фізично. Саме тому на час війни уряд дозволив сідати за кермо вантажівки, тобто транспорту категорії «С», «С1» вагою 7,5 т, навіть водіям з посвідченням категорії «В». Також дозволили водіям призовного віку перетинати кордон.

Нестача складських приміщень, яка мала місце й до війни, далась взнаки під час воєнних дій. Особливо це стосується західних регіонів України, які стали місцем формування логістичних хабів, котрим катастрофічно бракує складських площ для зберігання. Тому сьогодні «під склади» використовуються більш-менш придатні й пристосовані приміщення виробничих, торговельних, сільськогосподарських та інших підприємств.

Особливістю логістики в умовах воєнних дій є те, що різко зросла вартість доставки вантажів порівняно з довоєнним часом. Основними чинниками впливу на вартість логістичних послуг є терміновість перевезення, дефіцит транспорту, довжина і небезпечність маршрутів, ліміти на паливо.

Посилення уваги та вирішення задач в умовах воєнних дій та кризових ситуацій.

Основними проблемами на шляху застосування зазначених напрямів є:

1. Безпека (загроза авіа та ракетних ударів);
2. Гуманітарна логістика та допомога постраждалим;
3. Доступ та використання інформаційних технологій;
4. Готовність підприємств до реорганізації та адаптації.

Для розв'язання зазначених проблем необхідно:

- посилити безпеку маршрутів та складських пунктів через використання відомостей з розвідки та сучасної системи моніторингу;
- розроблення та застосування кризових планів та заходів реагування на ворожі дії;
- підвищення військової охорони та співробітництва з військовими підрозділами для забезпечення безпеки матеріально-технічних операцій;
- забезпечення ефективної координації гуманітарних операцій через співпрацю з міжнародними організаціями, волонтерами та громадянськими організаціями;
- використання літаків, вертольотів та інших транспортних засобів для швидкої доставки гуманітарних ресурсів до найбільш віддалених регіонів;
- запровадження сучасних інформаційних систем та програм для моніторингу, навігації та комунікацій під час логістичних операцій;
- застосування захисту інформації від кіберзагроз та кібератак через використання шифрування та ін.;
- запровадження психологічної підготовки персоналу до роботи в умовах війни;
- запровадження оперативних планів та процедур для швидкого реагування на зміни в умовах війни;
- налагодження співробітництва з партнерами та постачальниками для забезпечення готовності до перегляду контрактів і змін з огляду на ситуацію в країні.

Отже, у контексті військових конфліктів та гуманітарних криз у сучасному світі логістика успішно відіграє критично важливу роль у забезпеченні ефективності та безпеки. Зазначені проблеми і виклики логістики в умовах

воєнних дій, які виокремлені в тексті, вимагають остаточного розгляду та розв'язання.

Однією з ключових проблем є забезпечення безпеки в умовах авіаційних та ракетних ударів. Для цього необхідно розвідувати і моніторингову інформацію та сучасні системи моніторингу. Гуманітарна логістика та надання допомоги потерпілим також залишаються актуальними в умовах війни. Забезпечення ефективності таких операцій вимагає координації з міжнародними організаціями, волонтерами та громадянськими організаціями.

Інформаційні технології грають важливу роль у покращенні логістики в умовах війни, включаючи моніторинг, навігацію та комунікацію. Захист інформації від кіберзагроз стає важливою складовою логістичних операцій.

Загалом, логістика в умовах воєнних конфліктів стає ключовим чинником успіху та ефективності дій у військовій та гуманітарній сферах, і її розвиток і підвищення важливо для забезпечення безпеки та допомоги постраждалим в умовах війни та кризових ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення. Закон України від

19.10.2017 р. № 2168–VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL:https://bit.ly/3kTiT8V.

2. Деякі питання електронної системи охорони здоров'я. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 411. Верховна Рада України. Законодавство України.

URL:https://bit.ly/2VdLmLJ.

3. Концепція розвитку електронної охорони здоров'я. Схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 р. № 1671–р. Урядовий портал.

URL:https://bit.ly/3iOD84S.

4. Нова модель інтернатури і житло: Ляшко розповів про залучення молодих лікарів до роботи

URL:https://www.unian.ua/health/country/nova-model-internaturi-i-zhitlo-lyashko-rozpoviv-pro-zaluchennya-molodih-likariv-do-roboti-novini-ukrajini

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ, ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Бугай Я.В., магістрант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ
Науковий керівник: к.е.н., доц. Шпильовий В.А.

У сучасних умовах ринкових відносин в Україні ефективне функціонування підприємств висуває нові вимоги до якісного рівня його управління, що сприяє ефективній діяльності організації.

Основні напрями ефективного управління, не можливо досягти без розроблення і впровадження якісного стратегічного планування, яке визначає

напрям діяльності підприємства, формулює місію та цілі, забезпечує ефективне використання наявних ресурсів, дозволяє поєднувати вирішення поточних завдань підприємств.

Стратегічне планування є однією з основних функцій стратегічного управління. Воно являє собою процес прийняття управлінських рішень щодо стратегічного передбачення (формування стратегій), розподілу ресурсів, адаптації компанії до зовнішнього середовища, внутрішньої організації.

Стратегічний план підприємства визначає напрямки діяльності, які будуть розвиватись та завдання, що пов'язані з кожним з них. Отже, стратегічне планування - це управлінський процес формування та утримання стратегічної відповідності між цілями та потенційними можливостями. Це прийняті рішення відносно того, що робити, коли робити і хто це буде робити та якими методами, щоб забезпечити досягнення стратегічних цілей.

Стратегічне планування можна розглядати як систему дій і управлінських рішень, що приймаються на верхньому ієрархічному рівні з метою розробки стратегічного плану, який містить конкретні кроки з реалізації стратегічних цілей і завдань організації.

Мета стратегічного планування полягає у встановленні певного порядку дій для підготовки ефективного функціонування конкурентоспроможного підприємства у довгостроковій перспективі, щоб забезпечити успіх підприємству, закріпити завойовані їм позиції на ринку збуту, визначити перспективи для подальшого росту

Стратегічне планування являє собою процес визначення головних цілей організації і їхніх змін, ресурсів для їхнього досягнення і політики, спрямованої на придбання і використання цих ресурсів, цілі організації ставляться відповідно до обраної місії вищим керівництвом.

Для реалізації цілей необхідно досліджувати усі фактори зовнішнього і внутрішнього оточення для того, щоб згодом сформулювати можливі стратегії.

За визначенням Ф. Котлера, стратегічне планування — це управлінський процес створення і підтримки стратегічної відповідності між цілями фірми, її потенціальними можливостями і шансами.

Стратегічне планування забезпечує основу для всіх управлінських рішень, мотивації і контролю, орієнтовані на розробку стратегічних планів, забезпечує основу для управління підрозділами організації, спрямоване на те, щоб виконувати основні функції стратегічного управління. Воно представляє собою процес прийняття управлінських рішень відносно стратегічного передбачення (формування стратегій), розподілу ресурсів, адаптації компанії до зовнішнього середовища, внутрішньої організації [2].

Для ефективного проведення планової діяльності підприємство повинне базуватися на визначених принципах та функціях стратегічного планування та його реалізації.

У навчальному посібнику О.І. Карпіщенко, К.В. Ілляшенко, О.О. Карпіщенко [1], зазначено, що раціональне дотримання принципів стратегічного планування створює передумови для ефективної роботи

підприємства та зменшує можливість негативних результатів планування визначають характер і зміст планової діяльності. На думку вітчизняних науковців вирішення будь-якої проблеми стратегічного планування повинно починається з того, щоб чітко окреслити загальні принципи планування підприємством:

принцип єдності економіки і політики;

– принцип єдності і самостійності;

– принцип обґрунтованості й ефективності управлінських рішень , при якому система планування повинна створювати умови для прийняття таких рішень, що реальні і здійснені, економічно обґрунтовані і раціональні

Отже, вищевизначені принципи будуть становити основу функціонування стратегічного планування підприємством, що дозволить найкращим чином реалізувати функції і поетапно розробити плани та заходи щодо ефективного функціонування підприємства.

Таким чином, слід зробити висновок, що «стратегічне планування» в сучасній системі управління підприємством, має міждисциплінарний та багатоаспектний характер і для ефективної діяльності стратегічне планування повинне здійснюватися на постійній основі, щоб забезпечити успіх підприємства, закріпити завойовані ним позиції, визначити перспективи для подальшого росту.

Список використаних джерел:

1. Карпіщенко О.І., Ілляшенко К.В., Карпіщенко О.О. Стратегічне планування: навч. посібник. Суми, 2013. 446 с

2. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Географічне моделювання: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2017. – 360 с.

3. Алимов О.М., Ігнатієва І.А. Балансування стратегій в стратегічному наборі підприємства// Актуальні проблеми економіки, № 7(49). - 2005. - 115 с.

4. Холодний Г.О. Теоретичні аспекти стратегічного планування на підприємствах України: (підсумки 4-ї Міжнар. конф. «Харків-2011/ Холодний Г.О. // Вісник економіки. - 2011. - 54 с

5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.marketing- research.in.ua.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА: СЦЕНАРІЇ, СТРАТЕГІЇ ТА РЕСУРСНЕ ПЛАНУВАННЯ

Бугайчук М. С.
аспірант кафедри менеджменту
та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: д.е.н. доцент Гудзь Ю.Ф.

Стабільність розвитку підприємництва визначається не лише результатами ефективного управління наявними ресурсами, але й здатністю підприємства проводити цілеспрямовану управлінську діяльність у формуванні

та розподілі ресурсів. Характер ресурсного забезпечення закладу буде визначений залежно від обраної стратегії його розвитку.

Сценарний підхід є одним із перспективних методів удосконалення управління, оскільки він базується на принципах аналізу ризиків та можливостей. Він також враховує невизначеність та вплив різноманітних факторів при виборі альтернатив для забезпечення ресурсами розвитку. Таким чином, вибір підходу до організації процесів управління ресурсами стає ключовим етапом у формуванні стратегії розвитку підприємства.

Розробка стратегії вимагає визначення основних принципів, які слід враховувати. Перший та ключовий принцип - це системний підхід, який повинен лежати в основі цього процесу. Стратегія, аналогічно до всієї організації, є системою, яка включає в себе ієрархію компонентів, що взаємодіють один з одним та впливають один на одного. [1].

Сценарний підхід є ефективним сучасним методом вирішення ключових управлінських проблем, дозволяючи в умовах невизначеності вибудовувати стратегію розвитку через подання комплексної майбутньої ситуації [2] (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика вироблення стратегії для різних сценаріїв

Стратегія	Характеристика	Відбиття на параметри	Вплив на стійкість
Компромісна ("мінімального виграшу для любих варіантів розвитку подій")	Розробляється одна стратегія що підходить для всієї множини сценаріїв. Реалізується поза залежністю від обраного сценарію та орієнтована на мінімізацію втрат (відповідно прогнозується мінімальна віддача). Підходить для верхніх стадій ЖЦ за умови мінімізації ризику	Передбачається ресурсна підтримка всіх наявних компетенцій.	Стійкість досягається через відсутність біфуркацій (стратегія підтримки обраних позицій) та забезпечення такого розмаїття компетенцій
Гнучка	Відкладання розробки стратегії до отримання більш детальних відомостей для моделювання	Потрібне забезпечення запасів в розрізі окремих складових для всіх елементів	Стійкість лише через швидке реагування на будь-які зміни у середовищі господарювання
Одночасна	Одночасна реалізація декількох стратегій (кожна з яких відповідає якомусь з сценаріїв). Виконується доки не можна визначити остаточну стратегію. Інвестування у всі напрямки розвитку	Кожен учасник виробляє власну поведінку у своїй зоні господарювання. Тут також потрібна ресурсна підтримка всіх видів діяльності.	Відсутність однієї корпоративної стратегії з одного боку зменшує стійкість через відсутність чіткого розуміння поведінки. З іншого боку – збільшує стійкість через більшу гнучкість поведінки
Ризикована ("слідування найкращому сценарію")	Орієнтація лише на один з сценаріїв (отримання максимального результату при реалізації одного з сценаріїв). Як правило обирається при неможливості	Розподіл складових забезпечення реалізації компетенцій орієнтовано на досягнення максимального виграшу при встановленій обраним сценарієм	Стійкість може бути досягнута лише за умови, що відібрана стратегія при реалізації будь-якого з решти сценаріїв не спричинить

Стратегія	Характеристика	Відбиття на параметри	Вплив на стійкість
	оцінити ймовірність реалізації кожного сценарію	поведінці	значних загроз (надмірних втрат)
Підтримки найбільш ймовірного сценарію	Вироблення стратегії у відповідності до найбільш ймовірного для реалізації сценарію (орієнтування) на складові такого сценарію)	Підбираються з оглядом на розкриття обраного сценарію (без виділення ресурсів на підтримку решти видів діяльності)	Рівень стійкості корелює з показником ймовірності реалізації сценарію. При низькій ймовірності недоречно обирати даний підхід
Впливу на сценарії	Стратегія корегування результатів та умов реалізації вироблених сценаріїв. Потребує ринкової влади чи можливості впливу на оточення чи контрагентів	Наявні ресурси йдуть на такий вплив на оточення, що збільшує ймовірність реалізації саме того сценарію, на яких орієнтується стратегія	Стійкість знаходиться в прямій залежності від спроможності впливати на оточення й тим самим коригувати плин реалізації обраного сценарію

Елементами ресурсного забезпечення розвитку підприємства можна вважати всі види ресурсів, які певним чином пов'язані з функціонуванням та розвитком підприємства. Головна проблема аналізу складових ресурсного забезпечення полягає в тому, що всі його елементи повинні функціонувати як взаємопов'язана сукупність. Виходячи з цього, закономірності розвитку підприємства можуть бути розкриті не як окремо взяті закономірності розвитку його складових, а лише за умови їх поєднання. Саме тому, важливим завданням є визначення ролі кожного окремого елементу в досліджуваному закладі [9]. Найбільш об'єктивним методом дослідження принципів формування системи ресурсного забезпечення розвитку підприємства та аналізу його складових елементів виступає сценарний підхід.

У сучасних умовах розвитку підприємств оцінка ефективності використання ресурсів повинна ґрунтуватися на їх відповідності стратегічним пріоритетам, а не лише на кількості витрачених фінансових ресурсів. Якщо ресурси повністю відповідають стратегії розвитку, то вони мають велику цінність для підприємства, і навпаки, навіть при великих фінансових затратах, невідповідні ресурси мають низьку цінність.

Для визначення обґрунтованого (необхідного) рівня ресурсної бази забезпечення розвитку необхідно провести оцінку:

- ✓ фактичного стану ресурсної бази забезпечення розвитку обраних підприємств промисловості для дослідження;
- ✓ потенційні резерви для зростання ресурсної бази забезпечення розвитку;
- ✓ оцінки можливостей розвитку підприємства за різними сценаріями коливання зовнішнього середовища.

До основних елементів, які необхідно враховувати при розробці стратегії управління ресурсозбереженням та ресурсозаощадженням, слід віднести:

- ✓ розподіл ресурсів (системотвірний елемент) – співвідношення, пріоритети, цілі (проекти), функції;
- ✓ використання ресурсів (результатоформуючий елемент) – обмеження (нормативи), функції, стимули, пріоритети;

- ✓ поповнення ресурсів (стратегієзабезпечувальний елемент) – цілі, структура, обсяги (величина), можливості [3].

До основних умов формування ресурсоефективності стратегії слід віднести:

- ✓ прогресивні техніко-технологічних рішень та матеріалів;
- ✓ системи управління ресурсоспоживанням;
- ✓ механізми ресурсо- та енергозбереження та стимулювання їх упровадження на підприємствах;
- ✓ фінансові моделі ефективного використання всіх видів ресурсів.

Зробивши відповідні висновки, можна сказати, що комплексні проекти збереження ресурсів, які розробляються та впроваджуються на підприємствах, повинні бути суворо контрольовані для оптимізації споживання різних видів ресурсів. Важливо впроваджувати стратегічне управління ресурсами, дотримуючись ряду принципів, серед яких такі:

- науковість у поєднанні з елементами мистецтва управління;
- цілеспрямованість стратегічного управління;
- гнучкість стратегічного управління;
- єдність стратегічних планів і програм;
- створення необхідних умов для реалізації;
- формування сильної організаційної структури, розробку системи мотивації, вдосконалення структури управління.

Список використаних джерел:

1. Джур О.Є. Ієрархія стратегічних намірів в управлінні конкурентоспроможністю підприємства космічної галузі // Проблеми забезпечення економічного розвитку промислових підприємств: ІІІ міжн. наук. практ. конф. 2015 р., Одеса, ОНПУ. 161 – 163 с.

2. Пилипенко А. А., Ялдін І. В. Сценарний підхід до обґрунтування стратегії стійкого розвитку інтегрованої структури бізнесу // Ефективна економіка № 6, 2015 URL: http:// http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4128.– Дата звернення: 18 березня 2023р.

3. Андрушків, Б.М. Інструменти управління ресурсним забезпеченням розвитку підприємств // Економіка і управління – науковий журнал. 2017. №2 (74), 36-41 с. 15. Phaal, R. Technology roadmapping – A planning framework for evolution and revolution // Technological Forecasting & Social Change. 2004. Vol. 71. 5-26 p.

4. Тридід, О.М. Організаційно-економічний механізм стратенгічного розвитку підприємства. 2002. Харків: Вид. ХДЕУ. 345 с.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бурдьо М.Є. магістр кафедри економіки, фінансів та обліку
Якимович А.О. магістр кафедри економіки, фінансів та обліку
Кравцов Е.Т. магістр кафедри економіки, фінансів та обліку
(*ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ, Україна*)
Науковий керівник: к.е.н., доцент Виклюк М.І.

Стратегічне управління економічною безпекою це сукупність специфічних процесів прийняття управлінських рішень щодо забезпечення довготермінового безпечного функціонування суб'єкта господарювання, вибору стратегії і шляхів її досягнення та оптимальне використання ресурсів, що можуть забезпечити реалізацію обраної стратегії. Вихідним пунктом розроблення та реалізації стратегічного управління економічною безпекою підприємства. А є чіткий взаємозв'язок та підпорядкованість місії, цілям та головним параметрам загальної економічної стратегії підприємства, адже управління економічною безпекою підприємства має підтримувати реалізацію економічної стратегії підприємства, спрямованої на забезпечення цільових конкурентних позицій [1].

Стратегію економічної безпеки підприємства можна розуміти як довгострокове якісне визначення напряму безпечного розвитку підприємства, а тактику — як розробку та впровадження оперативної програми дій з розпізнавання, запобігання та мінімізації наявних загроз, джерелами яких є зовнішнє і внутрішнє середовища функціонування підприємства (рис 1).

Для здійснення стратегічного управління економічною безпекою підприємства потрібно встановити механізм, який має охоплювати: вибір стратегії, оцінку середовища, створення системи оцінювання структурних складових економічної безпеки підприємства, розробку заходів, методів реалізації та контролю, формування необхідних ресурсів. Щоб реалізувати обрану стратегію, постає потреба розроблення тактики її втілення, яка включає конкретні шляхи та механізми реалізації поставлених завдань [2].

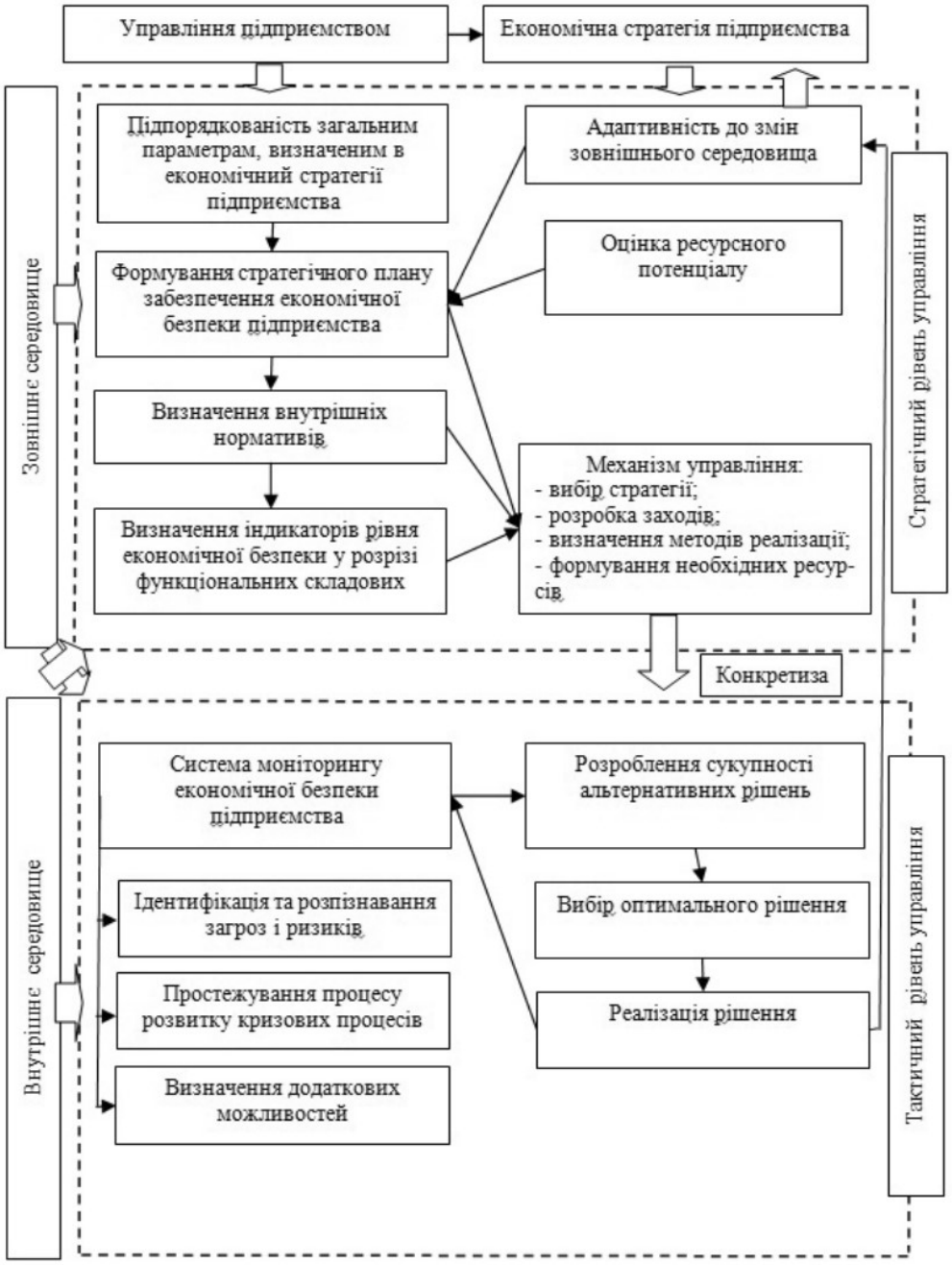

Рис. 1. Модель управління системою економічної безпеки за часовими горизонтами [1,2]

Важливими компонентами підсистеми стратегічного управління економічною безпекою підприємства є визначення внутрішніх нормативів економічної безпеки, тобто бажаних параметрів у кількісному вираженні, що слугує певним орієнтиром під час розроблення та реалізації управлінських рішень. Такими нормативами, які повинні враховувати специфіку господарської діяльності кожного окремого підприємства, можуть бути, наприклад, рівень фізичного та морального зносу обладнання, рівень прибутковості операційної діяльності тощо.

На даний момент, стратегічне планування на підприємстві відбувається за концепцією стратегічного управління Strategic Management Conceptions. Згідно даного підходу підприємство усе управління економічною безпекою підприємства зорієнтоване на досягнення стратегічних цілей підприємства. Ця

концепція стосується безпосередньо процесів оцінки середовища, формування організаційних та стратегічних цілей, прийняття рішень, які в основному направлені на здобуття та утримання конкурентних переваг, здатних забезпечити прибутковість саме у довгостроковій перспективі. Ця концепція є підґрунтям управління економічною безпекою підприємства на засадах «твердих змін».

Проте, варто пам'ятати що при використанні будь-якої концепції стратегічного планування важливим є не тільки факт забезпечення прибутковості, інвестиційної привабливості та достатнього рівня економічної безпеки з точки зору потре майбутнього періоду, а й грамотного та своєчасного тактичного планування, яке забезпечує підприємству стабільність функціонування та поетапне здійснення вибраної глобальної стратегії.

Список використаних джерел:

1. John Tennent, The Economist Guide to Financial Management: Principles and practice. London, 2014. p. 176

2. Живко З. Б. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. Київ, 2009. 544 с.

МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Бутенко О.О., Хоменко А.О.
магістранти, Полтавська філія Європейського університету
Науковий керівник: Болдирєва Л.М., д.е.н., доцент

Маркетингові технології є засобом ефективного розвитку логістичної діяльності підприємства. Зарубіжний досвід свідчить про те, що використання маркетингових технологій дозволяє отримати як економічний, так і соціальний ефекти. Маркетингові технології є ефективною сферою, що поєднують технологічні та економічні аспекти.

Варто зазначити, що сучасних технологій маркетингу існує дуже багато. Серед основних варто виділити такі:

- сегментування;
- націлювання (таргетинг);
- позиціонування;
- аналіз;
- прогнозування [1; 2; 3].

Вітчизняні підприємства перебувають на разі у кризових ситуаціях. Тому варто активно використовувати маркетингові технології з різними інформаційними, виробничо-збутовими, фінансовими та іншими можливостями. Витрати на застосування Інтернет-технологій є невеликими.

Отже, бажано використовувати доступні й фактично стандартизовані інструменти, а саме:

− вірусний маркетинг передбачає створення й розміщення медіа вірусу – цікавого і привабливого контенту;

− маркетингові Internet-технології є комплексом соціальних і управлінських процесів, що спрямовані на якнайповніше задоволення потреб споживачів у мережі Internet під час формування пропозицій та системи обміну товарів і послуг за допомогою інформаційних комунікаційних технологій [1; 2].

Популярності набувають Інтернет-магазини як основні елементи збутової політики у мережі Internet:

− CRM (Customer relationship management) – управління взаємовідносинами з клієнтами;

− трейд-маркетинг (торговий маркетинг, trade-маркетинг) як діяльність усіх учасників торгівлі, спрямована на організацію просування товару від виробника до кінцевих споживачів найбільш вигідним для всіх учасників. Одним із інструментів трейд-маркетингу є мерчандайзинг (merchandising) є комплексом маркетингових заходів;

− інтегровані маркетингові комунікації як взаємодія всіх форм комплексу комунікацій, при якому кожна із форм повинна бути інтегрована з іншими інструментами маркетингу і підкріплена ними для досягнення максимальної економічної ефективності;

− брендинг (діяльність з формування і розвитку бренду) і ребрендинг (знаходження нової позиції для бренду і модифікація ідентичності бренду);

− крос-маркетинг забезпечує перехресне просування підприємства (товару) двома чи більшою кількістю підприємств, реалізуючи спільні маркетингові програми, спрямовані на стимулювання збуту або підвищення обізнаності;

− інші: мережевий маркетинг, маркетингові технології call-центру, мобільні маркетингові технології, продукт-плейсмент, технології прямого маркетингу, технологія виставкової діяльності підприємства тощо [1; 2; 3].

Маркетингові технологіє є високоефективними і характеризуються принципами впровадження інновацій і високим рівнем складності використовуваних технологій.

Науковці маркетингові технології розглядають з позицій:

– з теоретичної точки зору: спеціально організована область знань про способи і процедури оптимізації маркетингових процесів в умовах наростаючої взаємозалежності, динаміки і поновлення соціально-економічних процесів;

– методичної: спосіб здійснення маркетингової діяльності підприємств на основі раціонального розмежування на процедури і операції з подальшою координацією, синхронізацією і вибором оптимальних засобів, методів виконання;

– управлінської: метод управління маркетинговими процесами, що забезпечує систему відтворення за певними параметрами: якість, властивості, обсяги, цілісність діяльності тощо [1; 2; 3].

Таким чином, розроблення і впровадження маркетингових технологій на підприємствах дозволяють:

- досягти стратегічних цілей розвитку підприємства;
- інтегрувати маркетинг із загальною системою управління підприємством;
- забезпечити і збільшити продажі продукції за рахунок глибокого розуміння потреб покупців;
- успішно конкурувати з іншими підприємствами;
- підвищити рівень прибутковості;
- завоювати велику частку ринку в залежності від цілей підприємства.

Список використаних джерел:

1. Сагайдак М. П. Формування системи внутрішнього маркетингу підприємств: монографія. К.: Вид-во ТОВ «СІК ГРУП Україна». 2017. 508 с.

2. Святненко В. Маркетингові технології як засіб ефективного розвитку вітчизняних підприємств. ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2014. С. 44 – 49.

3. Туніцький Н. О. Впровадження системи маркетингових технологій при здійсненні імпортних операцій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Н.О. Туніцький. Київ, 2010. 21 с.

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР

Венгер К.С.
здобувач фахової передвищої освіти
спеціальності Фінанси банківська справа та страхування
Науковий керівник:
Нечипоренко Т.Д., к.е.н.

Нині використання інноваційних технологій є основним інструментом для збільшення конкурентних переваг у фінансовому секторі. Фінансовий сектор – це одна з галузей, яка першою сприймає і використовує нові технології. Інноваційні технології є важливими для фінансового сектору, тому що вони сприяють доступності, безпечності та швидкості наданих фінансових послуг. Однак для банківської системи виникають складнощі через зростання кількості фінтех-компаній та посиленні впливу цифрових технологій на фінансовому ринку. Фінтех-компанії пропонують нові, інноваційні фінансові продукти та послуги, які можуть бути більш привабливими для споживачів, ніж традиційні банківські послуги. Цифрові технології дозволяють фінтех-компаніям працювати більш ефективно та з меншими витратами, ніж традиційні банки. Ці фактори можуть призвести до втрати клієнтів та прибутку для традиційних

банків, відповідно банки повинні адаптуватися до нових умов, щоб залишатися конкурентоспроможними. Вони можуть це зробити, інвестуючи в інновації, цифровізацію та розвиток нових продуктів та послуг.

Відмітимо, що фінансовий сектор завжди являв собою одну з найбільш динамічних і конкурентноспроможних галузей глобальної економіки, він включає різноманітні фінансові інституції та послуги, які забезпечують різні функції в економічній системі.

Основними функціями фінансового сектору є [1; 3, с. 77]:

– забезпечення доступу до капіталу: фінансовий сектор надає можливість підприємствам, урядам і громадянам залучати необхідні фінансові ресурси для інвестицій та розвитку;

– зберігання та обробка коштів: банки та інші фінансові установи допомагають зберігати та керувати грошовими активами, забезпечуючи безпеку та доступність коштів;

– надання платіжних послуг: фінансові установи обробляють платежі, трансфери коштів і надають інші фінансові послуги, що спрощують економічні взаємодії;

– управління ризиками: фінансові інститути надають послуги зі страхування, інвестиційного управління і фінансового консультування для зменшення фінансових ризиків.

У складі фінансового сектору ключові гравці включають банки, страхові компанії, інвестиційні компанії та фондові біржі. Банки приймають депозити і надають кредити, страхові компанії забезпечують захист від різних ризиків, інвестиційні компанії керують портфелями інвестицій, а фондові біржі служать місцем для купівлі і продажу фінансових інструментів.

Поточний стан фінансового сектору суттєво змінюється інноваційними технологіями, що призводить до динаміки фінансових послуг, які надаються та споживаються. Фінансові установи і фінтех-компанії активно впроваджують цифрові технології для полегшення обробки платежів, кредитування, інвестування та інших фінансових операцій. Це спрощує взаємодію з клієнтами і зменшує адміністративні витрати. Завдяки розвитку смартфонів і мобільних додатків, користувачі можуть здійснювати банківські операції, перекази коштів і керувати своїми інвестиціями з будь-якого місця. Це робить фінансові послуги більш доступними і зручними. Технології блокчейну та криптовалют, такі як Біткоїн та Ефір, революціонізують фінансову систему. Вони надають можливість швидких, безпечних і децентралізованих транзакцій, а також відкривають нові можливості для інвестицій та фінансової інновації. Використання аналітичних систем і алгоритмів машинного навчання допомагає фінансовим установам аналізувати великі обсяги даних для прийняття більш обґрунтованих рішень, а також для виявлення шахрайських схем і боротьби зі злочинами в галузі фінансів. Впровадження електронних грошей, криптовалютних платежів і систем швидкого платежу дозволяє зменшити затримки в операціях і знижує витрати на операційні послуги.

Вплив інноваційних технологій на фінансовий сектор може бути як позитивним, так і викликати нові виклики та ризики, такі як кіберзлочинність і регулювання. Однак ці технології прискорюють розвиток фінансового сектору, полегшують доступ до фінансових послуг і сприяють інноваціям, що в цілому призводить до покращення фінансової системи та підвищення її ефективності.

До основних аспектів впливу інноваційних технологій на фінансовий сектор відносимо [2, с. 285]:

– електронні платежі та цифрові гроші: інновації в цьому напрямку дозволили людям робити миттєві безготівкові платежі через смартфони та інші електронні пристрої. Це зменшує потребу у фізичних грошей та зменшує ризик втрати коштів;

– блокчейн і криптовалюти: технологія блокчейн відкрила двері для криптовалют, таких як Bitcoin та Ethereum. Вони надають можливість переказувати кошти без посередників, таких як банки, та гарантують безпеку операцій;

– фінтех-стартапи: фінтех-компанії використовує інноваційні технології, щоб створити нові фінансові продукти та послуги. Наприклад, розумні роботи для інвестування, онлайн-кредитування, аналізу ризиків тощо;

– штучний інтелект і аналітику: машинне навчання та аналіз даних допомагають банкам та фінансовим установам розуміти клієнтів краще та надавати їм персоналізовані послуги. Наприклад, системи рекомендацій можуть допомогти клієнтам знайти найкращі варіанти для інвестування;

– кібербезпеку: ріст технологій зумовлює збільшення кіберзагроз, і фінансові установи складають значні зусилля у підвищенні безпеки та захисту інформації клієнтів;

– регулювання та відповідність: розвиток інновацій у фінансовому секторі ставить питання про необхідність оновлення регуляторного середовища для забезпечення безпеки та стабільності ринку.

Інноваційні технології мають значний вплив на фінансовий сектор. Вони змінюють спосіб, яким люди отримують доступ до фінансових послуг, і спосіб, яким фінансові установи працюють.

Вплив інноваційних технологій на фінансовий сектор має ряд переваг для споживачів, а саме [4, с. 32]:

– зручність: споживачі можуть отримувати доступ до фінансових послуг у будь-який час і в будь-якому місці;

– ефективність: фінансові послуги стали більш доступними та дешевшими;

– персоналізацію: фінансові установи можуть використовувати дані, щоб пропонувати споживачам більш персоналізовані продукти та послуги.

Перевагами впливу інноваційних технологій на фінансовий сектор для фінансових установ вважаємо наступні:

– зниження витрат: цифрові технології дозволяють фінансовим установам працювати більш ефективно та з меншими витратами;

– розширення бізнесу: фінансові установи можуть вийти на нові ринки та запропонувати нові продукти та послуги;

– покращення безпеки: інноваційні технології можуть допомогти фінансовим установам підвищити безпеку своїх систем.

Однак інноваційні технології також створюють ряд викликів для фінансового сектору, включаючи: конкуренцію, регулювання, безпеку.

Отже, інноваційні технології революціонізують фінансовий сектор, створюючи його більш доступним, швидким та ефективним для всіх. Це відкриває багато можливостей для індивідів та підприємств, але також ставить нові виклики перед фахівцями з фінансів та регуляторів, які мають та вирішують питання, пов'язані з цими інноваціями.

Список використаних джерел:

1. *Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy*
2. *Городинський В.І. Розвиток інноваційних технологій: загрози та можливості для банків. Економіка і суспільство. 2021. Вип. 10. С. 283–297.*
3. *Коваленко В. О. Фінансові інновації у фінансовому секторі. Світ фінансів. 2021. №3. С. 75–89.*
4. *Науменко Н. Б. Інноваційні процеси у фінансовому секторі. Економічний простір. 2021. №11. С. 28–37.*

СУТНІСТЬ РИНКОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Власенко О. І.
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Чен Н.О., ст. викладач кафедри менеджменту та
соціально-гуманітарних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»

Перед підприємствами, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, стоїть складніше завдання, що вимагає оцінку більшої кількості факторів. Необхідно оцінити вплив на факторів внутрішнього та світового масштабу, діючих на галузь. Результат діяльності кожного підприємства залежить від побудови ефективної збутової політики, яка, в свою чергу, залежить від точності прогнозування динаміки ринків збуту. Підвищення точності оцінки розвитку ринкових тенденцій дасть нашим машинобудівним підприємствам можливість максимально швидко координувати види і обсяги виробленої продукції ринковим тенденціям, дозволить завчасно вибудувати економічні відносини, в регіонах, де очікується зростання попиту на продукцію.

Вагомим показником ринкових тенденцій є обсяг капітальних інвестицій у промисловість, який безпосередньо віддзеркалює рівень оновлення основного капіталу (розширення існуючого виробництва, відбудова, оновлення техніко-технологічної бази, впровадження інновацій), який має забезпечувати відповідний високий рівень якості продукції, що виробляється. Цей показник, з

іншого боку, кількісно відображає реалізацію стратегії розвитку підприємств, які мали місце в минулому, адже будь-яка стратегія розвитку вимагає якісних перетворень у діяльності підприємства.

Рівень безробіття - показник поряд з індексом ВВП та рівнем інфляції є ключовим макроекономічним індикатором розвитку національного господарства країни. Він відображає відчутні соціальні процеси, які мають місце у країні та впливає на пропозицію робочої сили, попит.

Невід'ємними є поняття ринок та тенденції, як сутність категорії «ринкові тенденції» - події, що повторюються систематично, або набуття параметрами ринку нових значень, які закріплюються. Під параметрами варто розуміти сукупність якісних (кількість продавців і покупців, обсяг ринку, життєвий цикл продукції, підприємства та галузі, характер регулювання державними органами, механізми функціонування та сукупність інститутів, які забезпечують соціально-економічні відносини обміну на даному ринку) та кількісних (темп зростання, індекс інфляції, індекс цін виробників промисловості, індекс промислового виробництва, обсяг капітальних інвестицій у промисловість, рівень безробіття) характеристик, які що впливають або можуть впливати на всіх інших учасників ринку і відповідно мають бути враховані при розробці стратегії розвитку підприємства даного ринку. На основі аналізу досліджень щодо тенденції розвитку різних типів ринку можна зазначити, що ключовими з них є такі:

- впровадження нових технологій, удосконалення організаційних структур, інновації для підвищення ефективності діяльності підприємств галузі, що в цілому відчутно впливає на якість продукції ринку, продовжує її життєвий цикл, розширює можливі сегменти реалізації задля освоєння ринків інших країн;
- глобалізаційні та інтеграційні тенденції впливають на зближення ринків та більш тісніше взаємопроникнення, що в результаті сприяє поширенню процесів стандартизації та сертифікації;
- впровадження нових механізмів торгівлі;
- військові події, що кардинально змінили економіку підприємств.

Сьогоднішньому українському національному товарному ринку з точки зору дослідників властиві переважно негативні тенденції, які полягають у підвищенні залежності від інших країн через потребу у імпортних товарах та ресурсах для забезпечення існуючого вітчизняного виробництва. Це частково стало результатом надмірної відкритості економіки та недосконалої тарифної і митної політики. Також це призвело до збільшення попиту на іноземну валюту та залежність національної економіки від курсу долара до гривні. Низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції є результатом не тільки недосконалої вітчизняної політики щодо забезпечення якості та ціни, але й посиленням світової конкуренції.

Експерти виділяють три сучасні тенденції, які стимулюватимуть ринки в найближчі роки і є гарними індикаторами.

Перша глобальна тенденція – це демографічні зміни світової спільноти і старіння світової економіки. Людство почало швидко старіти, люди стали більше відпочивати і стежити за своїм здоров'ям . Це призвело до скорочення трудового періоду і зниження робочих годин на тиждень . Багато людей стали намагатися раніше вийти на пенсію, щоб спокійно використовувати накопичені активи. Пенсійні фонди і довгострокові ощадні програми дозволили накопичувати достатньо коштів для безбідної старості. Але старіння населення планети призводить до переходу фінансового світу на новий рівень і різко змінює ринкові тенденції. У майбутньому буде зростати число пенсійних накопичень і пенсіонерів, що шукають фіксований дохід, створюючи структурні зміни в цьому секторі. Тому прибутковість по облігаціях, нерухомості та інших активів буде істотно нижче. Ці явища вже можна спостерігати в США, Японії, Європі і Китаї, де населення старіє швидкими темпами і відбувається скорочення робочої сили.

Другою світовою тенденцією є урбанізації та реурбанізація. Люди стали більше рухатися, мігруючи із сіл у міста. Високі темпи урбанізації спостерігаються в країнах, що розвиваються, але в США і європейських країнах також відбувається швидке злиття передмість і міст. Експерти вважають, що реурбанізація пов'язана з пріоритетами молодих людей, які не хочуть жити в передмістях і намагаються змінити свій спосіб життя. Багато хто з них воліють міський спосіб життя і ця тенденція буде тільки зростати. Демографічні зміни призвели до того, що люди стали більше орендувати житло, ніж купувати його.

Третьою глобальною тенденцією є занадто велике виробництво товарів. З другої половини двадцятого століття намітилася тенденція надлишкової пропозиції товарів і промислового виробництва. Збільшення продуктивності та урбанізація промисловості різко змінили цінову політику багатьох компаній. На світових ринках спостерігається істотний дефляційний тренд, а нові технології, такі як 3D - друк, тільки посилюють цю проблему.

Деякі експерти вважають, що зазначений надлишок сировинних товарів є спірним. Але якщо розглянути весь цикл виробництва товарів, то можна помітити збільшення пропозицій з багатьох видів продукції . Особливо сильно це видно в енергетичній, металургійній і харчовій промисловості. Високі ціни на багато товарів призвели до більшої економії споживання і збільшили пропозиції на ринках. В новітніх умовах підприємство розвивається не автономно, а в тісному зв’язку з зовнішнім середовищем, в тому числі ринковим. На нього весь час впливають фактори, що визначають основні напрямки його діяльності.

Оптимальна сукупність всіх факторів і умов має забезпечити ефективне функціонування підприємства і максимальний прибуток. Управління підприємством в умовах невизначеності ринкового середовища необхідно спрямувати на активну його адаптацію до змін в останньому і перш за все – на пошук шляхів використання потенційних можливостей ринку з метою реалізації економічних інтересів підприємства.

У перехідний економічний період підприємства опинилися в умовах ринкового середовища, що постійно змінюється і є досить нестабільним. Можливості виживання того чи іншого підприємства часто не ясні. Структури і методи управління, які в західних фірмах відпрацьовувалися впродовж багатьох десятирічь, не можуть переноситися на вітчизняні підприємства механічно, без урахування конкретних внутрішніх і зовнішніх умов.

Отже, важливе питання полягає в тому, як підприємство зможе протистояти змінам ринкового середовища. Підприємство має постійно відстежувати основні компоненти навколишньої системи і робити висновки стосовно своїх потреб у змінах.

Список використаних джерел:

1. Безвух С. В. Фондовий біржовий ринок України: стан, тенденції, проблеми і заходи щодо їх вирішення / С. В. Безвух // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 5(1). – С. 69-74.

2. Венцковський Д. Ю. Сучасний стан і пріоритети розвитку внутрішнього товарного ринку України / Д. Ю. Венцковський // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Економіка. – 2011. – № 2. – С. 125- 132

3. Сиволап Л. Тенденції функціонування фінансового ринку України / Л. Сиволап // Economic and law paradigm of modern society. – 2016. – №1. – Режим доступу: https://studlib.org.ua/index.php/eprs/article/view/52/50

4. Слободяник А. М. Світовий валютний ринок: тенденції сучасного розвитку // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України : збірник наукових праць / Національний університет біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2016. – Вип. 247. – С. 288-296.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Вовченко А.О., Голіцин О.Г.
аспіранти,
Європейський університет, м. Київ

Формування інноваційної стратегії підприємства - це процес визначення та розвитку плану дій, спрямованих на створення та впровадження нових інноваційних продуктів, послуг, технологій, або удосконалення існуючих, з метою забезпечення конкурентних переваг, росту прибутковості та збільшення ринкової частки підприємства. Вона визначає напрямки розвитку інновацій, виділяє ресурси, обирає методи та шляхи впровадження інновацій, а також встановлює систему контролю та оцінки результатів.

Формування інноваційної стратегії включає в себе аналіз ринку, технологічних можливостей, конкурентів, а також внутрішніх ресурсів та здатностей підприємства. Цей процес дозволяє визначити, які конкретні інновації будуть найбільш ефективними для досягнення цілей підприємства і як їх впроваджувати. Може включати в себе різні аспекти, такі як розробка нових продуктів, розширення географії ринків, партнерства з іншими організаціями,

створення інноваційних бізнес-моделей та багато іншого. Головна мета інноваційної стратегії - це допомогти підприємству здатним до постійних інновацій та адаптації до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі [1].

Інноваційна стратегія підприємства може бути орієнтована на різні аспекти інновацій, включаючи:

1. Продуктові інновації: розробка нових товарів або послуг, які відповідають потребам ринку або виправляють існуючі недоліки.
2. Процесні інновації: вдосконалення виробничих процесів та оптимізація управління для підвищення продуктивності та якості.
3. Маркетингові інновації: зміни в стратегії маркетингу та збуту для збільшення попиту на продукцію підприємства.
4. Організаційні інновації: реформи в організаційній структурі, культурі підприємства та управлінні, які сприяють підтримці інновацій.
5. Технологічні інновації: впровадження нових технологій та високотехнологічного обладнання для поліпшення продукції.

Інноваційна стратегія повинна бути відповідною до мети і завдань підприємства, його ресурсів і специфіки галузі. Вона може включати в себе різні підходи, такі як диференціація, лідерство вартості, фокусування на якості, розширення географії ринків та інші [2].

Важливим аспектом інноваційної стратегії є постійний моніторинг та оцінка її виконання, а також гнучкість для коригування стратегії відповідно до змін у середовищі та реакції ринку. Інноваційна стратегія є інструментом для досягнення успішного розвитку підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності.

Ключовими кроками у формуванні інноваційної стратегії підприємства є:

- аналіз: першим етапом є аналіз інтересів ринку та внутрішніх ресурсів. Підприємство повинно визначити свої сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози на ринку. Також важливо дослідити інноваційні тенденції у відповідній галузі;
- визначення цілей і завдань: після аналізу підприємство визначає свої цілі та завдання в інноваційній сфері. Це може бути розробка нового продукту, оптимізація процесів виробництва, покращення маркетингової стратегії тощо;
- вибір стратегії: підприємство обирає стратегію розвитку, яка найкраще відповідає його цілям і можливостям. Це може бути стратегія інноваційного лідерства, коли підприємство прагне створити нові продукти або послуги, що виходять за межі існуючого ринку. Іншою альтернативою є стратегія фокусування, коли підприємство спрямовує зусилля на нішевий ринок;
- розробка плану дій: після вибору стратегії, підприємство розробляє детальний план дій для впровадження інновацій. Цей план включає в себе ресурси, терміни та відповідальність за виконання завдань;
- впровадження та контроль: після розробки плану, підприємство реалізує інновації та починає впровадження обраної стратегії. Підприємство має

встановити систему контролю та оцінки результатів, щоб визначити, наскільки успішно вона впроваджується та які корективи можуть бути потрібні;

- залучення персоналу: інноваційна стратегія потребує активної участі та залучення персоналу. Персонал повинен бути готовий до змін та інновацій, отримувати необхідну підготовку та підтримку;
- аналіз та корекція: процес формування інноваційної стратегії є постійним циклом, і підприємство повинно постійно аналізувати та коригувати свої дії з урахуванням змін на ринку та результатів впровадження інновацій [3].

Усі ці кроки допомагають підприємству створити ефективну інноваційну стратегію, яка дозволить йому залишатися конкурентоспроможним і досягати успіху в умовах постійних змін і викликів на ринку. Інновації стають ключовим фактором успіху підприємства в сучасному бізнес-середовищі і дозволяють зберегти його конкурентну перевагу.

Список використаних джерел:

1. Забродська Л. Інноваційні пріоритети науково-технологічного розвитку: міжнародний та регіональний аспекти / Л. Забродська // Theory and methods of educational management. – 2015. - №2(16) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: umo.edu.ua/images/content/nashi...upr.../Забродская%20ЛМ-в%20журнал.pdf

2. Примак І.О. Методи управління інноваційним розвитком підприємства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/26_VII_2009/Economics/52167.doc.htm

3. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Аналіз позицій України у міжнародних рейтингах інноваційного роз-витку. Сталий розвиток — XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2018: колективна монографія / Міненко М.А., Бендюг В.І., Комариста Б.М. [та ін.]; НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Національний університет «Києво-Могилянська академія»; Вища економіко-гуманітарна школа / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2018.

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ: ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ

Гавриленко О. Д.,
студент ІІ курсу
Факультету економіки та менеджменту
ПВНЗ «Європейський університет»

Відновлення української економіки не зможе відбутися без промислової політики, під якою розуміється не формальна розробка урядом програм і стратегій, а науково-практичне наповнення цього терміну. За Робертом Озакі, під промисловою політикою слід розуміти «комплекс заходів, пов'язаний із захистом вітчизняних галузей промисловості, розвитком стратегічних галузей і вдосконалення економічної структури у відповідь на зовнішні та внутрішні зміни» [4, с. 879].

Промислова політика має важливе значення в планово-раціональній моделі держави, коли уряд найперше цікавиться структурою вітчизняної промисловості і просуває ту структуру, яка збільшить конкурентоздатність держави на міжнародному рівні [1, с. 39]. Такий пріоритет окреслює в цій моделі відомий дослідник Чалмерс Джонсон. Також він оперує терміном «промислова раціоналізація», яка передбачає визначення державою успішних підприємств, які працюють за ефективними механізмами, і масштабування цих найкращих практик на інші підприємства галузі.

Вивчаючи причини японського «економічного дива» другої половини XX ст., Ч. Джонсон перелічує інструменти промислової політики, які призвели до швидкого зростання в Японії: «…дискримінаційні митні тарифи, преференційні споживчі податки на вітчизняні товари, обмеження імпорту на основі валютних відрахувань і валютний контроль. …вони передбачали виділення низьковідсоткових позик окремим галузям через урядові фінансові органи, субсидії, спеціальні амортизаційні пільги, звільнення важливого обладнання від імпортних мит, ліцензування імпортованої іноземної технології, забезпечення індустріальних парків і транспортної структури для приватного бізнесу з допомогою державних інвестицій…» [1, с. 51].

Як бачимо, промислова політика здійснюється:

- за активного й ефективного втручання в економіку держави (державних інвестицій в приватний сектор, інфраструктуру, надання пільг),
- за наявності сильної урядової структури, яка відповідає за економічний розвиток і на яку покладається адміністрування економічних механізмів і сприяння бізнесу, зокрема в трансфері технологій,
- за широкого використання інструментів протекціонізму.

В Україні однією з форм впровадження промислової політики може бути кластеризація, тобто структурування економіки на перспективні підсистеми з урахуванням технологічної галузевої спорідненості і з метою розвитку конкурентоспроможності кластерів (об’єднань самостійних і взаємопов’язаних підприємств).

Часто кластеризацію розглядають за географічними факторами і пов’язаністю технологій виробництва. Але таке узагальнення можна робити за принципом об’єднання підприємств, яким держава забезпечує протекціоністські умови функціонування й розвитку. Не секрет, що могутня американська економіка стала такою завдяки державному протекціонізму, який надавався так званим infant industries — молодим перспективним галузям, яким держава створювала пільгові умови роботи, поки їхня продукція не досягне ефекту масштабу. У сучасних умовах такі підприємства можна об’єднувати в ті самі кластери за принципом державної підтримки, якщо такі інструменти, як вільні економічні зони або індустріальні парки на теренах України не змогли запрацювати в повній мірі, не запрацювали взагалі або не показали свою ефективність.

Тоді постає проблема у визначенні, хто входитиме в ці infant industries. Це нескладно визначити, якщо поглянути на структуру експорту України та її

найближчих сусідів. Саме обсяги й структура експорту будуть важливим показником, адже країна, яка хоче розвиватися, повинна робити все, щоб підвищувати свої експортні можливості і вкладати виручену валюту в розвиток свого виробництва і закупку технологій. Приклад ефективності цієї моделі — країни Східної Азії, які зробили визначний економічний стрибок у другій половині XX століття.

Отже, погляньмо, наскільки відрізняється експорт України від наших найближчих сусідів або інших країн Східної Європи за даними 2022 року:

Країна	Загальний обсяг експорту	Структура
Польща	$343 млрд	ядерні реактори, котли, машини і механічні пристрої — 13,4% ($46 млрд), електричні машини і обладнання та їх частини — 12,2% ($42 млрд), транспортні засоби — 8,83% ($30 млрд)
Словаччина	$108 млрд	транспортні засоби — 30% ($32 млрд), електричні машини й обладнання та їх частини — 15,8% ($17,1 млрд), ядерні реактори, котли, машини і механічні пристрої — 11,7% ($12,7 млрд)
Чехія	$241 млрд	електричні машини й обладнання та їх частини — 19,8% ($47 млрд), ядерні реактори, котли, машини і механічні пристрої — 17,7% ($42 млрд), транспортні засоби — 17,6% ($42 млрд)
Україна	$44,4 млрд	зернові культури — 20% ($9,17 млрд); жири та олії — 13,4% ($5,98 млрд); чавун та сталь — 10,2% ($4,55 млрд); насіння олійних рослин — 8,5% ($3,78 млрд).

Обсяг та структура експорту України і найближчих країн Східної Європи у 2022 р. (за даними порталу TrendEconoty [3])

Як бачимо, структура експорту України та сусідніх держав цілком різниться. Державі потрібно задуматись над тим, як змінити її, тобто щоб перші позиції експорту були не сировинними, а високотехнологічними. Це можна взяти за пріоритет у розвитку реального сектору, зокрема розвиваючи кластери малої чи середньої індустрії.

Дослідники Стівен Коен і Бредфорд Делонґ виділяють чотири складники, які свого часу заклали підвалини для розвитку американської економіки. Це високий митний тариф, високі витрати на інфраструктуру, прийняття боргових зобов'язань регіонів центральним урядом і сильна позиція центрального банку [2, с. 47]. Деякі з цих елементів, зокрема захист внутрішнього ринку тарифами, також можуть стати важливим рішенням для України.

Україні потрібна промислова політика, яка б визначила підтримку пріоритетних галузей виробництва високотехнологічної продукції. Зокрема можна використати кластеризацію таких підприємств, спираючись на розвиток т. зв. infant industries. Підтримка перспективних галузей, які розвиваються, може відбуватися разом з впровадженням інших протекціоністських методів на зразок підвищення мит на конкретні товари, виробництво яких починає

розвиватися в Україні. Ці механізми вкупі з кредитуванням реального сектору та витратами на інфраструктуру у свій час дали поштовх для розвитку сучасних могутніх економік світу, зокрема США, і можуть слугувати хорошим прикладом і в сучасних умовах.

Список використаної літератури

1. Джонсон Ч. Японське економічне диво: Як професійна влада та бізнес збудували провідну економіку світу. — К.: Наш формат, 2022. — 456 с.

2. Коен С., Делонг Б. Американське економічне диво і Александер Гамільтон. — К.: Наш формат, 2023. — 192 с.

3. Merchandise Trade Data Availability By Country. URL: https://trendeconomy.com/trade (дата звернення 23.10.2023).

4. Ozaki R. Japanese Views on Industrial Organization. Asian Survey. 1970. № 10. P. 872-879.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ

Гладун Ю. І.
здобувачка вищої освіти
спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування
Науковий керівник: Захаркевич Н. П.
к.е.н., доцентка, завідувач кафедри
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

В умовах сьогодення одним з найбільш значущих напрямів світової економіки є сільське господарство, адже воно виступає базисом формування системи світової продовольчої безпеки. З огляду на це, головним завданням урядів усіх країн є розв'язання проблем даної безпеки та забезпечення стабільного розвитку агропромислового комплексу [4, с. 6]. Щодо України, то агропромисловий комплекс нашої держави сьогодні слід розглядати як пріоритетний сектор національної економіки та потужний драйвер майбутнього економічного зростання. Саме він повинен забезпечити підвищення конкурентоспроможності української економіки в майбутньому, проте для цього варто звернути увагу на регіональний розвиток агропромислового комплексу в Україні.

Насамперед зазначимо, що регіональний розвиток агропромислового комплексу в Україні передбачає визначення конкурентних переваг кожного регіону країни та виробничого сектору й забезпечення їх розвитку на основі підвищення якості освіти та наукових досліджень, сприятливого інвестиційного клімату тощо [1, с. 134].

Як зазначають А. М. Стельмащук та Л.С. Гангал, в умовах глобалізації стратегія розвитку агропромислового комплексу має враховувати регіональні

особливості України. Недосконаліть існуючої регіональної аграрної спеціалізації нашої держави актуалізує потребу вдосконалення розміщення аграрного виробництва з урахуванням кон'юнктури як внутрішнього, так і світового аграрного ринку. На думку, дослідників, зменшенню регіональної нерівності розвитку аграрного сектора України сприятиме оптимальне сполучення інструментів регіональної політики держави.

На наше переконання, сучасний регіональний розвиток агропромислового комплексу в нашій державі значною мірою обмежений, головним чином, відсутністю дієвої системи управління на регіональному рівні, що забезпечувала б ефективну взаємодію регіональних та виробничих структур у напрямі досягнення їх оптимального розвитку. Також спостерігається недостатній рівень розвитку аграрної інфраструктури у регіонах України, складний фінансово-господарський стан господарств, високий ступінь зносу основних фондів, обмеженість власних обігових коштів, а також відсутність індикативної політики держави щодо сільськогосподарських виробників та непрогнозованість ціноутворення головних видів аграрної продукції тощо.

Проте агропромисловий комплекс має особливе значення в економіці країни, адже він відноситься до числа головних міжгалузевих комплексів, які визначають умови підтримки життєдіяльності суспільства. Більш того, його значення полягає не лише у забезпеченні потреб людей у продуктах харчування, а й у тому, що він здійснює значний вплив на зайнятість населення та ефективність національного виробництва загалом [3, с. 84]. Іншими словами, агропромисловий комплекс України є системоутворюючим у національній економіці, він формує продовольчу, економічну, екологічну та енергетичну безпеку, створює соціально-економічні основи розвитку сільських територій та забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки. Саме тому, слід займатись регіональним розвитком агропромислового комплексу, що дасть можливість підвищити кількість та якість продукції, рівень надходжень до бюджетів (державного та місцевих), створити нові робочі місця та підвищити рівень зайнятості населення в аграрному секторі, поліпшити екологічний стан сільських територій та покращити рівень їх екологічної безпеки [2, с. 100].

Таким чином, у результаті проведеного дослідження встановлено, що регіональний розвиток агропромислового комплексу України є перспективним інструментом забезпечення стабільного розвитку національної та регіональних економік із мультиплікаційним ефектом. Задля забезпечення ефективного регіонального розвитку нашої країни слід удосконалити нормативно-правове регулювання розвитку агропромислового комплексу, транспортної сфери та організації логістичної діяльності з урахуванням регіональної складової.

Список використаних джерел:

1. Білоус С.П., Новотний С.В. Проблеми інвестування регіонального АПК в умовах воєнного часу. Економіка та суспільство. 2023. №48. С. 134-139.

2. Кузьмич А.В. Сучасні підходи до розвитку територій в Україні. Наукові перспективи. 2023. №3 (33). С. 99-107.

3. Матросова Л.М. Проблеми розвитку агропромислового комплексу України як напрям підвищення конкурентоспроможності економіки. Економіка та управління національним господарством. 2020. №42. С. 84-90.

4. Стельмащук А. М., Гангал Л. С. Особливості функціонування українського агробізнесу в умовах глобалізації та інтернаціоналізації світової економіки. Інноваційна економіка. № 8. 2013. № 46. С. 5-11.

ТЕХНОЛОГІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА РЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Головко Б.І.
аспірант
Європейський університет, м. Київ

У сучасному світі, де геополітичні конфлікти і загрози військових конфліктів залишаються актуальними, забезпечення національної економічної безпеки стає завданням вельми важливим для країн. Один із способів досягнення цієї мети - технологічна модернізація і реіндустріалізація національної економіки. Відтак розглянемо різні аспекти технологічної модернізації та реіндустріалізації в контексті військових загроз і конфліктів, а також ролі цих процесів у забезпеченні національної безпеки.

Технологічна модернізація виступає ключовим фактором у забезпеченні національної економічної безпеки в умовах військових загроз. Дослідження показують, що розвиток сучасних технологій дозволяє країнам створювати більш продуктивну виробничу базу, яка є важливою для виробництва важливих оборонних товарів та технологій.

Стратегії реіндустріалізації набувають особливого значення в умовах військових загроз. Країни намагаються повернутися до виробництва високотехнологічних оборонних систем та технологій для забезпечення незалежності та готовності до можливих конфліктів.

Інновації та технологічна модернізація грають важливу роль у забезпеченні ефективності виробництва оборонних систем та технологій. Впровадження новітніх технологій дозволяє країнам підвищити готовність та здатність до виробництва оборонних продуктів.

Державна політика грає важливу роль у сприянні технологічній модернізації та реіндустріалізації в умовах військового стану. Програми та політики, спрямовані на підтримку розвитку виробництва важливих товарів та технологій, є важливими для забезпечення національної безпеки.

Створення інноваційних екосистем та інфраструктури є важливою для забезпечення оборонної готовності в умовах військових загроз. Ці екосистеми сприяють співпраці між галузями і створенню нових технологій.

Фінансування технологічної модернізації є важливим аспектом в забезпеченні національної безпеки. Визначення ефективних фінансових

механізмів та джерел фінансування є важливим завданням у контексті військових загроз.

Розвиток кваліфікованих фахівців, здатних працювати з новітніми технологіями, є важливим аспектом технологічної модернізації в умовах військового стану. Навчання та розвиток людських ресурсів є важливою складовою вирішення цієї проблеми.

Забезпечення національної економічної безпеки в умовах військового стану вимагає впровадження стратегій технологічної модернізації та реіндустріалізації. Розвиток сучасних технологій, інновацій та співпраця між державними та приватними секторами грають важливу роль у забезпеченні національної безпеки в умовах військових загроз.

Список використаних джерел:

1. Кастеллс, М. (2010). The Rise of the Network Society. John Wiley & Sons.

2. Смітт, Д. (2005). Reindustrialization and the New Economy. Routledge.

3. Портер, М. (1998). Clusters and the New Economics of Competition. Harvard Business Review, 76(6), 77-90.

4. Хаусманн, Д. (2007). The Atlas of Economic Complexity: Mapping Paths to Prosperity. MIT Press.

5. Флорида, Р. (2002). The Rise of the Creative Class and How It's Transforming Work, Leisure, Community, and Everyday Life. Basic Books.

6. Мандель, Е. (2009). Technological Modernization and Economic Growth. Journal of Economic Perspectives, 23(4), 45-62.

7. Кастеллс, М. (2000). End of Millennium. Blackwell Publishers.

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК УМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Данилов А.В.
аспірант, ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Мельничук В.В., к.е.н., доцент,
кафедри економіки, фінансів та обліку,
ПВНЗ «Європейський університет»

На сучасному етапі розвитку української держави запроваджувані в останні роки реформи в усіх сферах суспільного життя не призвели до позитивних змін, які б мали сталий, системний характер, не забезпечили глибинних змін у соціальній структурі суспільства. Реальне фінансове забезпечення зобов’язань держави у соціальній сфері істотно відстає від рівня країн Центральної та Східної Європи. Руйнація попередньої системи соціального забезпечення в ході реформування економіки не отримала адекватного заміщення. Сьогодні визнано, що впроваджувана донині модель

ринкових перетворень в Україні вступила в глибокі протиріччя з конституційно визначеними пріоритетами суспільного розвитку [1].

На думку В. Гошовської, «... запроваджена модель ринкової трансформації не мала необхідної соціальної спрямованості. Формула «спочатку реформи, а потім реалізація завдань соціального розвитку» виявилася не просто помилковою, а глибоко деструктивною, реформи здійснювались ціною соціальних утрат» [2].

Тому, проблема соціальної безпеки України на сьогодні є однією з найбільш актуальних, яка зумовлена такими складними суспільними процесами: політичною нестабільністю, відсутністю чітко визначеної соціальної політики держави, станом економічної і фінансової систем, соціальним розшаруванням суспільства, соціальною нерівністю, масовим зубожінням населення і нерівномірністю розподілу доходів, високим рівнем інфляції, поширенням корупції, тінізацією економіки, загостренням демографічних і гендерних проблем, нерівномірним доступом різних верст населення до матеріальних і духовних ресурсів суспільства, недосконалістю системи соціального страхування та багатьма іншими проблемами, які потребують термінового вирішення. До цих проблем приєдналася ще одна, а саме - повномасштабне вторгнення російської федерації, що поглибило питання соціальної безпеки населення України в рази.

Аналіз соціального стану українського суспільства свідчить про те, що основними соціальними ризиками, які реально загрожують національним інтересам держави, є: бідність (відносна та абсолютна); майнова диференціація суспільства; соціальна нерівність; відчуженість значної кількості громадян від суспільного життя, звуження їх доступу до освіти, медицини і культури; низький рівень охоплення бідного населення соціальною підтримкою. Усього 56,8% бідних (згідно з критерієм прожиткового мінімуму) одержують той чи інший вид соціальної підтримки; спостерігається низька адресність при наданні соціальної допомоги. Розподіл державних соціальних трансфертів є несправедливим: менше 23 % від їх загальної суми потрапляють до бідних, а майже 17 млрд грн щороку (близько 6 % доходів бюджету) надаються небідному населенню [4].

Практично з усіх найважливіших соціальних показників світового розвитку Україна продовжує перебувати на небезпечній межі. На сьогодні соціальні загрози досягли таких масштабів, які становлять реальну загрозу національній безпеці держави.

Соціальна безпека пов’язується з регулюванням соціальних процесів з метою реалізації соціальних пріоритетів, збалансуванням соціальних пропорцій і недопущенням соціальних деформацій, що призводять до соціально – економічної нестабільності і утруднюють соціально – економічний розвиток держави [1].

Тому, необхідно розробити таку стратегію соціальної безпеки держави, яка б базувалася на засадах забезпечення конституційно визначених соціальних гарантій та реалізації стратегічних пріоритетів соціально-економічного

розвитку у нерозривній єдності з євроінтеграційними орієнтирами України. Соціальні інтереси та загрози (ризики), а відтак і соціальні пріоритети повинні визначатись у єдиній «системі координат» соціально-економічної політики та гарантування національної безпеки України в різних сферах. Слід системно вдосконалювати нормативно-правову базу, регулюючи взаємовідносини у соціальній сфері, що, зокрема, передбачало б формування механізмів підтримання балансу між соціальними зобов'язаннями держави та реальними можливостями її бюджету.

Важливо також реформувати організаційну структуру управління та створити механізми централізованого координування процесів впровадження державної соціальної політики; істотно вдосконалити систему статистичної звітності щодо стану соціальної сфери в державі, аналізу та прогнозування соціальних процесів і адаптувати її до сучасних європейських стандартів [3]. Потребує вдосконалення науково-аналітичне та прогнозно-економічне обґрунтування соціальних законів і урядових рішень, для аналізування яких слід запровадити фахову соціальну експертизу.

В цілому, від правильності вирішення соціальних проблем залежить зниження соціальної напруги, створення довгострокових основ забезпечення соціальної стабільності і підвищення якості життя населення України, що, у свою чергу, здатне істотно знизити загрози соціальній стабільності і підвищити національну безпеку держави.

Список використаних джерел:

1. Білоус І. І. Поняття соціальної безпеки та її роль в системі національної безпеки держави. Ефективна економіка. 2019. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6955. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.3.41

2. Гошовська В.А. Соціальна домінанта національної безпеки:актуальні проблеми: монографія. К.: Видавничий Дім «Корпорація», 2004. 196 с.

3. Топ 10 реформ для зростання економіки. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/1/693306/

4. Якимчук А. Ю., Кардаш О. Л., Постельжук О. П., Якимчук О. Ф. Оцінка показників соціальної безпеки України у контексті національної безпеки держави задля досягнення цілей сталого розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 13-14. С. 75–80. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.13-14.75

МІГРАЦІЯ ТА РИНОК ПРАЦІ: ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТА РОЗПОДІЛ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Дехтяренко В. В., Панченко Д. В.
Студенти 3 курсу, факультету
економіки та менеджменту
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Другова Є.В., старший викладач
кафедри економіки, фінансів та обліку

Разом із зростанням міжнародного ринку товарів і послуг, відбувається становлення міжнародного ринку праці, котрий представляє собою не просто суму національних ринків праці, а новий рівень розвитку ринку праці в умовах зростаючої інтернаціоналізації виробництва та інтенсифікації міжнародного спілкування.

У сучасному світі найбільш значимим фактором, що регулює соціально-трудові відносини - є міграція. Міграційний рух робочої сили набирає глобальних масштабів та є одним з головних чинників, що впливає на розвиток світової економіки та глобалізацію в цілому. В даному випадку, трудова міграція формує світовий ринок праці та впливає на процеси міжнародних економічних відносин і є основним компонентом у процесі міжнародного обміну людським капіталом.

Створення та функціонування світового ринку праці пов'язане із формуванням «сучасного міжнародного поділу праці» який ґрунтується на чотирьох типах праці:

-високооплачувані інформаційні робочі місця для створення високоякісних продуктів;

-низькооплачувані робочі місця для масового виробництва,

-робочі місця, які виробляють сировину на основі природних ресурсів,

-робочого місця, які дешевою працею створюють «надлишок» продукції.

Власне ці типи праці і є результатом міжнародного поділу праці та глобалізації економіки відносно робочої сили. Ці процеси впливають на економічну та соціокультурну динаміку країн та регіонів, а також мають суттєвий вплив на ринок праці та розподіл людського капіталу.

Дослідженням світового ринку праці та особливостям його трансформації та міграції присвятили праці значна кількість як закордонних та вітчизняних вчених. Такі дослідники, як Дж. Харріс, М. Тодаро, О. Старк, Р. Коген пояснюють міжнародну трудову міграцію нерівномірним економічним розвитком країн. Різниця у рівнях оплати праці визначає рух робочої сили з країн з низьким рівнем оплати праці в країни з більш високою заробітною платою. Таким чином, забезпечується саморегулююча функція світового ринку праці. З економічним зростанням та посиленням еміграції в країнах виїзду

поступово зменшується розрив в рівнях заробітної плати та скорочуються стимули для міграції.

Г. Беккер, Г. Кларк, розробники теорії людського капіталу, розглядають причини міграції робочої сили на мікрорівні. Рішення людини про міграцію, так само як і рішення про отримання освіти, кваліфікації, представники цієї наукової школи вважають засобом інвестицій в його «людський капітал», якщо вигоди від міграції перевищують витрати на переїзд та проживання в країні виїзду. Якщо розглядати робочу силу як капітал людини, який потребує найбільшої окупності, то стає зрозумілим, що рух робочої сили відбувається в країни, де людський капітал буде мати найбільшу внутрішню віддачу, чи іншими словами, де найвищою буде норма прибутку (заробітна плата, та нематеріальні зиски – кращий рівень життя, надбання практичного досвіду, долучення до іншого більш продуктивного способу життя, співвіднесені до витрат та ризиків (матеріальних та психологічних) міграції. Таким чином, різниця у заробітній платі як нормі окупності людського капіталу є рушійної силою міграції.

Гарі Беккер тлумачить термін «людський капітал» як сукупність інвестицій у освіту, навчання та здоров'я, що підвищують продуктивність працівників і призводять до зростання економічної продуктивності. Він підкреслював важливість розвитку ранньої дитячої освіти та виховання для формування конкурентоспроможності індивідів на ринку праці.

Ефективний розвиток людського капіталу це своєрідна гра на випередження, за якої людина набуває знання і навички, які не просто відповідають сучасним потребам суспільства та економіки, але й випереджають їх[4]. Лише за такої умови можливий як інтелектуальний чи технічних прогрес у суспільстві, так і збереження конкурентоздатності країни у світі. На жаль, навіть за наявних доволі високих показниках доступності освіти в Україні, культу вищої освіти у суспільстві, розгалуженої мережі наукових установ тощо, наявні освітні та професійні навички українців далеко не завжди відповідають навіть існуючим потребам економіки, а зважаючи на стрімку мінливість сучасного світу, важко розраховувати на те, що їхній наявний людський капітал випереджатиме вимоги часу. Втім насправді це «випередження» в сумі із розширенням людських амбіцій та потреб має надзвичайно потужний вплив на економічне зростання країни.

Людський капітал формує 70% національного багатства розвинутих країн і тільки 30% національного багатства України [2]**.** Ще гірше те, що поки розвинуті країни свій людський капітал примножують, Україна його втрачає: демографічні та міграційні втрати, невідповідність освіти та кваліфікації працівників вимогам часу, низькі продуктивність праці та інноваційність економіки ведуть нас до катастрофи.

Визначення основних причин існуючих проблем та створення дієвої стратегії відновлення людського капіталу – головна умова вже не економічного зростання, а виживання України [4]**.** Переходячи до міжнародного або так званого світового ринку праці ми можемо стверджувати що свого роду це

система відносин, що виникають з приводу узгодження попиту та пропозиції світових трудових ресурсів, умов формування робочої сили, оплати праці та соціального захисту, які склалися через нерівномірність кількісного та якісного розміщення робочої сили по країнах світу та розбіжності в національних підходах до її відтворення.

Серед усіх причин виникнення міжнародної трудової міграції можна виділити такі головні причини:

- особиста та економічна свобода, яка дозволяє людині вільно обирати рід занять, професію, місце роботи, місце проживання;
- нерівність економічного розвитку різних країн та народів
- нерівність культурно-соціального та демографічного розвитку різних народів та націй.

Найбільш неоднозначним є вплив цих факторів та трудової міграції в цілому на країни, що є донорами робочої сили. Прийнято вважати, що частковий відтік робочої сили сприяє зниженню безробіття, тому що працівники-мігранти працюють та здобувають за час роботи в більш розвинених країнах новий професійний досвід та підвищують свою кваліфікацію працюючи на кращому обладнанні та в кращих умовах. Переказуючи кошти цих людей на батьківщину також є важливим джерелом валютних надходжень в країну і сприяють підвищенню рівня життя сімей мігрантів. Набравшись досвіду, ці люди можуть повернутись назад додому, але це малоймовірно в наш складний час. Саме ці люди безпосередньо мають вплив на ринок праці.

Тлумачити поняття «ринку праці» можна по різному, але відомий американський економіст Джордж Стерелі тлумачить це поняття як місце, де попит на працю (роботу) зустрічається з пропозицією праці (робочою силою). В своїх наукових роботах він розглядав ринок праці з точки зору економічної теорії, де змінні ціни, заробітна плата і зайнятість визначаються взаємодією між попитом і пропозицією праці.

Визначаючи основні проблеми та можливості збалансованого розвитку ринку праці та найбільш ефективної реалізації людського капіталу є можливим за рахунок проведення його аналізу відповідно до основних характеристик[1]:

1. Наявний потенціал для формування пропозиції на ринку праці – одна з ключових характеристик розвитку ринку праці є наявний людський капітал, який забезпечує можливості зайнятості населення;

2. Активність населення до реалізації людського капіталу – ключовим показником що характеризує поточний стан на ринку праці є економічна активність і зайнятість населення;

3. Мобільність людського капіталу – факт розміщення країни на карті світу впливає на її економічний розвиток і на відтік працездатного та освіченого населення до інших країн в пошуках кращої долі:

4. Наявний потенціал безробітного населення – саме безробітне населення є основним показником для економічно-нереалізованого людського капіталу в країні;

5. Рівень оплати праці – розвиток країни є ключової характеристикою, яка забезпечує конкурентоспроможну заробітну плату стосовно різних професій в різних країнах світу;

6. Формування попиту на ринку праці – цей фактор безпосередньо впливає на обсяги робочої сили, яку підприємства та організації країн світу бажають найняти, тощо.

Міграція населення стала однією з важливих світових проблем. Найперше вона відображається на економічному становищі країни-донора та країни-реципієнта. Саме економічний стан країни визначає конкурентоспроможність цієї країни на світовій арені.

Чимало людей вирушає в інші країни покидаючи свою домівку в пошуках кращої долі. Разом з гідною заробітною платою, вони отримують нові можливості та гідне ставлення до себе.

Список використаної літератури:

1. Стан ринку праці в контексті стратегії розвитку людського капіталу регіону [Електронний ресурс] // Актуальні тенденції ринку праці та проблеми зайнятості в Україні. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/rpzn_2018_2_5.pdf

2. Важливість розвитку людського капіталу у сучасному світі [Електронний ресурс] // Український інститут майбутнього. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://uifuture.org/publications/vazhlyvist-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-u-suchasnomu-sviti-yakoyu-maye-buty-strategiya-ukrayiny/.

3. ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТК [Електронний ресурс] // Інститут економічного прогнозування НАН України. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: http://eip.org.ua/docs/EP_05_2_64_uk.pdf.

4. Міграція в Україні: наскільки проблема масштабна? [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://www.radiosvoboda.org/amp/donbas-realii--mihracija/29826553.html.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В БУДІВЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ

Дмитришин Я.І.
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Гнатюк О.П.
к.е.н. доцент кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних та інформаційних дисциплін,
Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»

Будівельна галузь як одна з тих, що найбільш розвиваються, як у регіоні, так і в цілому по країні дуже впливає на розвиток економіки. Ефективна реалізація будівельних програм залежить від багатьох чинників, серед яких

можна позначити і управління будівельними організаціями. Недоліки в економічній та організаційно-управлінській системі призводять до низького рівня ефективності управління будівельною галуззю.

Розглядаючи окрему будівельну організацію як елемент системи будівельної галузі та вивчивши її внутрішні та зовнішні зв'язки, пов'язані з управлінською діяльністю, можна виявити шляхи розвитку та покращення загального стану економіки будівництва. При цьому розглядаючи будівельну організацію як проектно-орієнтовану, виникають складнощі з адаптацією системи управління до особливостей галузі регіону.

Враховуючи умови сучасної економіки, коли у боротьбі за конкурентоспроможність та динамічність перевагу набули більш дрібні та мобільні організації, основними вимогами у сучасних ринкових умовах для організаційної та виробничої структури будівельної організації стали гнучкість та швидка адаптація до змін зовнішнього середовища.

Для будівельного комплексу в умовах постійної нестабільності, невизначеності та гострого дефіциту ресурсів питання загальносистемного управління будівельною організацією, яка перейшла на ідеологію управління проектами, є вирішальними, що визначають їхню здатність до виживання та ефективність. Трапляється, що спроби вибіркового впровадження деяких методів проектного управління у будівельних організаціях з об'єктивних та суб'єктивних причин не дали тих позитивних результатів, які очікуються від їх застосування. Одна з можливих причин такого явища полягає у відсутності системних науково-методичних засад управління будівельними організаціями на основі управління проектами, адаптованих до національних та регіональних умов, а також у відсутності відповідних практичних рекомендацій для керівництва організацією та проектних управлінців.

У будівельній галузі є свої особливості застосування методів проектного управління. Традиційне управління проектами, як найпоширеніша форма управління проектами будівництва, включає чіткі етапи між кожним завданням – встановлені терміни та очікувані результати. При такому методі використовується системний підхід, при якому робочий процес протікає поетапно. Визначальна особливість методології полягає у тому, що кожен етап має бути завершено на початок будь-якої роботи над наступним.

При гнучкому управлінні проектами в будівельних організаціях застосовуються можливості програмного забезпечення. Найчастіше в ході виконання будівельних завдань виникають зміни у термінах, бюджеті та ресурсах, внаслідок чого ускладнюється процес відстеження за графіками проектів та управлінням критичними діями. Гнучке управління будівництвом допомагає: розбивати проект на більш дрібні, більш керовані частини, які можуть краще керуватися та відстежуватись; зосереджувати увагу на управлінні часом і проведенні регулярних, частих перевірок для поліпшення фінансового управління проектом, особливо що стосується продуктивності та прибутковості.

Метод критичного шляху будівництва – це інструмент для управління будівництвом, який використовується у взаємодії із програмним забезпеченням, що допомагає визначити найкращі шляхи для ефективного завершення роботи. Метод критичного шляху, також відомий як планування критичного шляху, є одним з найбільш часто використовуваних методів планування будівництва. Методологія критичного ланцюжка вимагає більш дисциплінованого мислення під час планування та виконання проектів.

Раціональне управління будівництвом використовується для збільшення потоку процесів у будівництві. Цей метод забезпечує організацію ефективного постачання для забезпечення безперервної роботи на виробництві. Усі аспекти проекту контролюються, вимірюються та покращуються, в основному за допомогою програмного забезпечення. Перевагою використання ощадливого управління будівництвом є скорочення часу та грошей, що витрачаються на проект. Управління ощадливим будівництвом починається з визначення завдання та значення програми.

Вибір методології управління проектами залежить від багатьох чинників. У світовій практиці залежно від соціально-економічних особливостей територій та галузей господарювання відомі різні методології. Двома найбільш популярними методологіями проектного управління є:

1. PMBoK (англ. Project Management Body Of Knowledge – Сукупність знань з управління проектами) – це набір стандартів та рішень щодо управління проектами, зібраний членами Інституту управління проектами. Стандарт PMBoK був схвалений Американським національним інститутом стандартів як національний стандарт управління проектами та широко застосовується в США.

2. PRINCE2 (акронім від PRojects IN Controlled Environments – проекти в контрольованих середовищах) включає метод управління проектами, що базується на досвіді керівників проектів з англосаксонських країн. Може застосовуватися для управління та контролю будь-яких проектів.

Одними з причин використання міжнародних методологій є підвищення ефективності реалізації будівельних проектів і підвищення зрілості процесів управління проектами.

У ході вивчення досвіду застосування методів проектного управління в будівельній галузі регіону були виявлені такі проблеми, з якими стикаються управлінці: нечітко окреслені межі проекту, непослідовність та відсутність системності у процесах; відсутність механізмів перевірки; документально не прописані процедури внесення змін до плану реалізації; непрописані процедури та механізми вирішення ділових конфліктів; відсутність балансу відповідальності та повноважень учасників проектної команди; відсутність реальної відповідності між очікуваними результатами та необхідними ресурсами; відсутність відповідної кваліфікації персоналу.

Для вирішення деяких проблем можна запропонувати впровадження програмного забезпечення та підвищення кваліфікації управлінського апарату. Як відомо, підвищення конкурентоспроможності спирається на фахівців із

оновленими навичками, що відповідають вимогам сучасної економіки. Для реалізації кожного проекту потрібно не лише залучення різних спеціалістів відповідно до їх професіоналізму, знань та досвіду, але координація дій з людьми з інших організацій.

Командна робота є основою ефективності реалізації будівельних проектів. Команди, працюючи як єдине ціле, прискорюючи терміни постачання, мінімізуючи витрати та створюючи приємні робочі відносини для всієї команди проекту, тим самим створюють синергетичний ефект.

Типовий проект будівництва – це спільне підприємство, в якому бере участь низка різних організацій, об'єднаних для формування «команди проекту будівництва», яка відповідає за проектування та будівництво проекту. Будь-які сторони, що беруть участь у команді будівельного проекту, такі як керівник проекту, начальник дільниці та бригади впливають на ефективність командної роботи.

Для досягнення ефективної командної роботи та синергії команди необхідний синергізм таких елементів, як повага, довіра та відкритість. Для досягнення успіху проекту команда повинна мати спільну мету, визнання, структуру, повноваження та комунікації відповідного рівня.

Ефективним процес реалізації проекту буде у тому випадку, якщо команда проекту націлена не лише на досягнення поставлених цілей, а й на створення високоякісних результатів проекту, які перевищують стандарти якості.

Список використаних джерел

1. *Бугров, О.В. Управління проектами і ціноутворення у будівництві [Текст] / О.В. Бугров, О.О. Бугрова // Управління розвитком складних систем. - 2017. - №29. - С. 19 - 25.*
2. *Бушуєв С.Д. Системна інтеграція підходів в управлінні будівельними проектами [Текст] / С.Д. Бушуєв, О. О. Бойко // Управління розвитком складних систем. - 2016. - №26. - С. 43 - 48*
3. *Ніколаєв В.П. Сучасна система знань з економіки та управління будівельними об'єктами / В.П. Ніколаєв, Т.В. Ніколаєва //Будівельне виробництво. Міжвідомчий науково-технічний збірник. - К.: НДІБВ, 2014. - № 56. - С. 89 - 92.*

РОЗВИТОК АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Дмитрієв Г.В.
аспірант, Європейський університет, м. Київ

Використання лише традиційних підходів для вирішення енергетичних проблем не забезпечить сталий економічний розвиток України. Якщо країна продовжує спрямовувати свої зусилля на збільшення обсягів енергії за допомогою традиційних технологій та енергоносіїв, це може призвести до серйозних екологічних та соціальних проблем.

Проблема доцільності використання альтернативних ресурсів стає актуальною, перш за все через обмежені власні енергетичні ресурси України та

постійне зростання цін на іноземні невідновлювальні енергоносії. Ця ситуація неминуче підштовхує країну до розробки новаторських стратегій для вирішення енергетичних викликів. Використання відновлювальних джерел енергії у довгостроковій перспективі може сприяти зменшенню залежності України від імпортного мінерального палива [2].

Україна має відмінні природні, інфраструктурні та людські ресурси для широкого впровадження сучасних енергетичних та економічно ефективних технологій, спрямованих на збереження ресурсів. Відповідно до оцінок експертів Україна має сприятливі умови для розвитку зеленої енергетики. Так, наприклад, потенційно ефективними регіонами для розвитку сонячної енергетики є Херсонський, Миколаївський, Одеський, Запорізький, Дніпровський, Кропивницький, Вінницький, Черкаський, Полтавський та Харківський.

Стратегія розвитку «зеленої» енергетики в Україні охоплює кілька ключових напрямків, таких як розширення сонячної та вітроенергетики, використання гідроенергетичного потенціалу річок, а також зведення заводів для виробництва пального із органічних відходів, таких як біомаса та деревина [1].

Сильним стимулом є податкові пільги, що надаються підприємствам у сфері відновлювальної енергетики. Компанії, які здійснюють продаж товарів, використовуваних у відновлювальній енергетиці, звільняються від оподаткування 80% свого прибутку. Товари, які імпортуються на територію України та використовуються безпосередньо в альтернативній енергетиці, звільняються від сплати податку на додану вартість та ввізного мита [3].

Таким чином, впровадження та розвиток енергетики з використанням відновлювальних джерел енергії в Україні сприятиме залученню капіталу, створенню нових робочих місць, широким можливостям на глобальному економічному ринку, та сприятиме сталому економічному розвитку країни.

В Україні попереду великий обсяг робіт для вирішення питань, пов'язаних із створенням нових енергетичних проектів та вирішенням з ними пов'язаних проблем, з метою відповідності міжнародним стандартам. До ключових завдань входять ефективне використання енергії, оптимізація існуючої системи виробництва енергоресурсів, впровадження відновлювальних та альтернативних джерел енергії, а також забезпечення фінансової та правової підтримки держави та реформа енергетичного ринку. Ці заходи сприятимуть інвестиційній привабливості енергетичної галузі.

Список використаних джерел:

1. Енергетика: проблеми та перспективи. — Київ: НТСЕУ, ОЕП «ГРІФРЕ», 2010. — №4.

2. Пімоненко, Т. В. Зелене інвестування: досвід ЄС для України / Т. В. Пімоненко, К. В. Лущик // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. -2017. -No 4.

3. Chygryn, O., Pimonenko, T., Luylyov, O., & Goncharova, A. (2018). Green Bonds like the Incentive Instrument for Cleaner Production at the Government and Corporate Levels Experience from EU to Ukraine.Journal of Advanced Research in Management,9(7), 1443-1456.

ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Дубонос-Левицький М.К. магістрант
ПВНЗ «Європейський університет»
Мельник Н.В. к.е.н., доцент
ПВНЗ «Європейський університет»

У сучасних економічних умовах, коли соціально-політичні та економічні реалії активно змінюються, розвиток галузі охорони здоров'я є одним із сучасних напрямів реформування національної економіки України.

У системі охорони здоров'я існують фінансово-економічні та маркетингові механізми в галузі охорони здоров'я. У свою чергу ці зміни потребують запровадження нової системи управління медичними закладами, яка запроваджує кадрову зміну в системі медичних закладів.

Оскільки персонал є основою будь-якої компанії, і без неї вона не може існувати, тому дослідження проблем, особливостей, підходів та ефективних методів управління залишається поставленим завданням і визначається об'єктивними факторами, що визначають виробничо-господарську діяльність та активну діяльність та роль менеджерів в управлінні будь-якою організацією, в тому числі і медичною [4, с.120-122].

Майбутнє системи медичного обслуговування вдома та його розвиток також безпосередньо залежить від фахівців галузі, які використовують свої вміння та навички, прагнуть самовдосконалюватися та працювати як успішний професіонал, що є основним завданням управління системою медичного обслуговування про сучасну систему охорони здоров'я. Ефективне управління медичними кадрами для вирішення проблем сприяє підвищенню якості медичного обслуговування населення.

У системі охорони здоров'я важлива роль безпосередньо відводиться медичному персоналу, оскільки він є основним, хто надає медичні послуги населенню, тому управління процесом підготовки та розвитку персоналу визнається пріоритетним завданням та послуги з управління у сфері охорони здоров'я[1, с.74].

У 2017 році Президент України підписав ухвалені Верховною Радою України закони, якими розпочато реформування системи охорони здоров'я в Україні. Так, 6 листопада 2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» від 6 квітня 2017 року № 2002, який запроваджує автономію медичних закладів, при якій, перш за все, заклад охорони здоров'я отримує свободу дій щодо форм і методів встановлення оплати праці, механізмів мотивації та стимулювання в контексті чинного законодавства. Тобто зміна парадигми керівників організацій охорони здоров'я, що призводить до впровадження сучасних методів управління персоналом.

Сучасні принципи реформування промисловості передбачають зміну концепції управління персоналом медичної організації, а саме:

1) застосування стратегії та кадрової політики в організації охорони здоров’я;

2) впровадження остаточних форм, систем і принципів оплати праці медичних працівників;

3) впровадження мотиваційних механізмів і методів стимулювання діяльності медичного персоналу;

4) впровадження сучасних засад підготовки та розвитку медичних кадрів;

5) застосування сучасних методів підготовки медичних кадрів, особливо кадрів;

6) Запровадження принципів співпраці в рамках встановленого охороною здоров'я обсягу медичних послуг [1, с.75].

Органи управління повинні базуватися не тільки на принципах і загальних завданнях менеджменту, відповідно до традиційного підходу до менеджменту, а й на основних аспектах управлінської діяльності, а саме: праві невизначеності думок, закон недостатнього взаємо сприйняття, закон недостатньої самооцінки, закон інформаційного псування, закон збереження, закон компенсації.

Крім розуміння та вміння використовувати закономірності управління на практиці, персонал, який бере участь у побудові системи управління персоналом, повинен володіти системою та системними особливостями, характерними для медичного регіону [4, с.120-122].

Розглядаючи систему управління персоналом закладів охорони здоров’я, необхідно враховувати декілька особливостей, притаманних системі управління даною галуззю, які безпосередньо впливають на деякі функції у сфері управління персоналом, зокрема;

1) агентська монополія;

2) бюрократизм в управлінні, в тому числі в поділі праці;

3) суворо ієрархічна структура;

4) Професійні упередження, наприклад, тягар працевлаштування лікаря для розуміння ролі інших працівників охорони здоров'я - включаючи економістів, юристів, менеджерів з персоналу;

5) тісна спеціалізація;

6) орієнтація замовлення, перш за все, на споживачів;

7) сувора субординація та точні накази керівництва тощо.

Функція управління людськими ресурсами стає все більш і більш важливою в багатьох організаціях як партнер зі стратегічного планування та прийняття рішень для полегшення розробки та реалізації стратегії. Ця нова роль є критично важливою, оскільки управління якістю та продуктивністю робочої сили має значний вплив на успіх або провал бізнес-планів охорони здоров’я [2, с.164-165].

Сучасна форма системи управління персоналом медичної організації має враховувати сучасні методи управління, механізм стратегічного управління,

психологічні, економічні та соціальні методи впливу, бути спрямованою на підвищення ефективності діяльності та якості працівників, надавати медичні послуги в країні.

Управління медичним персоналом є органічною частиною управління системою охорони здоров'я в цілому, яка підпорядкована єдиним цілям і спрямована на їх досягнення через конкретну діяльність медичного персоналу.

Управління персоналом - безперервний динамічний процес управління людськими ресурсами, метою якого є оптимальне розміщення і використання сил на основі найбільш повного планування, відбору, вдосконалення, розподілу персоналу, мотивації та регулярного об'єктивного контролю й оцінки роботи. Метою управління персоналом є постійний пошук шляхів підвищення ефективності праці. Ця мета досягається в результаті впровадження прогресивних форм організації праці та більш раціонального використання наявних трудових ресурсів [3, с.164].

Таким чином, створення та впровадження ефективного управління медичними кадрами є важливим фактором забезпечення успішної діяльності закладів охорони здоров’я в сучасних економічних умовах. Розробка, підготовка, прийняття та реалізація управлінських рішень щодо управління медичним персоналом потребують специфічних методик, які враховують особливості професійної діяльності та навантаження в установах санітарії, а також певні характеристики, пов’язані з системою управління цією галуззю.

Невирішеними залишаються проблеми професійного відбору медичних працівників, періодичної оцінки їх діяльності, проблеми мотивації та трудової адаптації, службового та професійного просування, підготовки кадрів на виробництві та їх вивільнення. Крім того, сьогодні практично відсутні ефективні та єдині технології управління персоналом для різних типів медичних установ.

Список використаних джерел:

1. Борщ В.І. Сучасна парадигма системи управління персоналом закладу охорони здоров’я. Економіка та управління національним господарством. 2019. Випуск №1(69). С. 73-79. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/1_69_1_2019_ukr/11.pdf.

2. Ліштаба Л. Управління персоналом як провідна функція менеджера в сфері охорони здоров’я. Галицький економічний вісник. 2016. Випуск №1. Том 50. С. 163-169. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/74515901.pdf.

3. Ровенська В.В., Саржевська О.Є. Управління персоналом закладів охорони здоров’я в нових умовах господарювання та перспективи розвитку в Україні. Економічний вісник Донбасу. 2019. Випуск №3(57). С. 162-168. URL: http://www.evd-journal.org/download/2019/3(57)/19-Rovenska.pdf.

4. Ткаченко М.І., Євась Т.В., Жукова О.А. Актуальні підходи до управління персоналом підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. Випуск №4(16). С. 121-124. URL: https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/963/1/25.pdf.

5. Поліщук І. І., Швед В.В. Управління персоналом. Вінниця: ТОВ «Твори». 2019. -284 с.

7. Швед В.В., Колібабчук Ю.В. Мотиваційні механізми управління персоналом. Подільський науковий вістник. 2017. Випуск №1. С. 114-117.

ІННОВАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Дудник О.В., аспірант,
Європейський університет
Науковий керівник: Бреус С.В., д.е.н., професор,
професор кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу,
Європейський університет

В умовах повномасштабного російського вторгнення важливим аспектом є не лише виживання України, але й забезпечення майбутнього відновлення вітчизняної економіки у післявоєнний період. Необхідною умовою забезпечення зазначеного є формування чи принаймні коригування існуючих стратегій розвитку підприємств загалом та агропромислового комплексу (АПК), зокрема з урахуванням переходу України на інноваційну модель розвитку. З розвитком інноваційної діяльності пов'язують подолання кризового стану вітчизняної економіки, зростання обсягів виробництва, вихід на нові ринки, адаптацію підприємства до ринкового середовища [1].

Головною метою науково-технологічного розвитку АПК України є забезпечення конкурентоспроможності української продукції як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках насамперед за рахунок створення, поширення та використання досягнень науково-технічного прогресу [2, с. 190].

У науковій літературі відсутнє стале визначення терміну «стратегія», досить актуальним є її характеристика І. Ансоффом як набору правил для прийняття рішень, якими керується організація у своїй діяльності [2, с. 185].

Загалом стратегію розглядають у якості довгострокових управлінських «правил гри», спрямованих на [3, с. 337]:

- задоволення потреб споживачів краще, ніж конкуренти;
- зміцнення позицій підприємства в обраному ринковому сегменті за рахунок зростання іміджу компанії;
- підвищення рівня конкурентоспроможності у своїй сфері за асортиментом та якістю, цінами й сервісом;
- досягнення високого рівня виконання бізнес-функцій тощо.

М. Портер виділяв наступальну та оборонну стратегії. Наступальна базується переважно на широкому використанні продуктових інновацій та пов'язується з пошуком, освоєнням та заповненням «ринкової ніші». Вона передбачає здійснення масованих інвестицій у НДДКР та проведення маркетингових досліджень, забезпечення організаційної адаптації суб'єктів господарювання, проведення активних рекламних заходів [4-5].

Окремо заслуговують на увагу стратегії розвитку, які можна розглядати у якості уточнюючих до основних їх видів, так як на їх формування великий вплив справляє інноваційний чинник, дослідження якого актуалізує функцію

впливу інновацій, посилюючи їх роль та значення задля забезпечення ефективного розвитку суб'єктів господарювання. Узагальнено стратегії розвитку підприємств поділяють на такі [6]:

1. Активні стратегії – швидкі дії підприємства на зміну ситуації на ринку, намагання випередити конкурентів; гнучкість усіх процесів, які відбуваються на підприємстві; можливість інтенсивного використання всіх видів ресурсів праці, енергії, сировини і матеріалів, обладнання; постійний пошук і запровадження інновацій у виробничій, збутовій та управлінській діяльності.

2. Пасивні стратегії передбачають слідування за конкурентами, перегляд діяльності в разі виникнення такої потреби і, таким чином, є менш ризиковими й навіть можуть бути менш витратними.

У цьому контексті стратегію розвитку підприємств агропромислового комплексу України з урахуванням можливості реалізації ними активних стратегій в сучасних умовах господарювання доцільно розглядати у взаємозв'язку з інноваційними стратегіями задля реалізації ними свого інноваційного потенціалу. Основними видами інноваційних стратегій підприємств є такі [3; 7]:

- традиційна, вона характеризується прагненням лише до підвищення якості продукції, що у довгостроковій перспективі є гарантією відставання підприємства спочатку у техніко-технологічному, а згодом – в економічному аспектах;

- опортуністська, її особливість її полягає у тому, що зусилля підприємства спрямовані на пошук такого виду продукції, який не потребує особливих витрат на дослідження й розробку, але дає змогу виробникові упродовж певного періоду бути присутнім на ринку одноосібно;

- імітаційна, вона характеризується набуттям нової технології через закупівлю ліцензій, що є дешевшим та надійнішим, ніж здійснення власних досліджень;

- оборонна, вона є досить витратомісткою стратегією підвищення технічного рівня виробництва, впровадження результатів досліджень якої не претендує на провідні позиції у певній галузі, а полягає у тому, щоб не відставати від інших у техніко-технологічному розвиткові; залежна, її сутність полягає у тому, що дрібні підприємства виконують замовлення великих;

- наступальна, її основною характеристикою її є прагнення здобуття провідного місця на ринку.

У контексті проблематики дослідження слід зазначити, що підвищення рівня розвитку підприємств АПК України можливе зокрема у результаті формування та реалізації певних стратегій, однією з таких, яку можна вважати актуальною в сучасних умовах, є продуктово-товарна. Вона спрямована на аналізування, розроблення та прийняття стратегічних рішень щодо номенклатури, асортименту, обсягу продажу продукції, якості, реалізації продукції на певних ринках збуту й орієнтована на вирішення проблемних питань щодо розроблення або впровадження нової продукції, її обслуговування та виведення з ринку неконкурентоспроможних товарів задля забезпечення

поєднання інтересів виробника та споживача.

Розроблення та реалізація такої стратегії дозволяє досягти виробничих, технічних та економічних цілей у комплексі, що дозволить забезпечити збільшення обсягів виробництва та підвищення його гнучкості, оновити та розширити асортимент продукції, збільшити прибутки та оптимізувати структуру капіталу. При цьому передумовами її впровадження є такі: приведення у відповідність виробничої потужності підприємства потребам ринку, оптимальне використання обмеженого ресурсного потенціалу товариства; вихід на нові ринки збуту, збільшення обсягів продажу. Також її переваги у результаті розроблення та реалізації є надання можливості суб'єктам господарювання зміцнення своїх конкурентних переваг за рахунок аналізування своїх сильних та слабких сторін, передбачення зовнішніх можливостей і загроз.

Вибір стратегії значною мірою залежить від ступеня насиченості ринку та можливості суб'єктів господарювання оновлювати свій асортимент, що зумовлює доцільність обґрунтування та розроблення підприємствами адекватних сучасним економічним умовах інноваційних стратегій, зокрема у сфері АПК, з поєднанням їх та одночасним використанням задля покращення фінансово-економічних показників суб'єктів господарювання.

Враховуючи зазначене, вважається за доцільне констатувати, що у мовах задля післявоєнного відновлення України важливим є забезпечення ефективного функціонування підприємств агропромислового комплексу України та формування стратегій їх розвитку на інноваційних засадах.

Список використаних джерел

1. Бутенко А. І., Лазарева Є. В. Інвестиційна діяльність в інноваційній сфері підприємництва України: методи і форми. Вісник економічної науки України. 2007. № 2. С. 14-19.

2. Хірівський Р., Содома Р., Клебан О., Устиновська Т. Стратегія розвитку АПК України в умовах посилення міжнародної конкуренції. Розвиток маркетингу в АПК. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/8540/1/Econ-28-2021-32.pdf

3. Бубенко П., Гусєв В. Чому гальмуються інноваційні процеси в Україні. Економіка України. 2009. № 6. С. 30-39.

4. Бреус С. В., Байрамов М. Управління продуктовими інноваціями у контексті їх впровадження суб'єктом господарювання. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. 3 (26). С. 55-61. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/26_2020/11.pdf

5. Антонюк Л. Л. Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія. К. : КНЕУ, 2003. 394 с.

6. Гудзь О. І. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. Економіка і суспільство. 2018. № 18. С. 346-352. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/48.pdf

7. Аптекар С. С. Оцінка ефективності інноваційних стратегій підприємств. Економіка України. 2017. №1. С. 42-49.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ КОНСАЛТИНГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ КОМЕРЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ КИЄВА

Журба О.А.,
магістрант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: Кукса В.М.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін Черкаської філії
ПВНЗ «Європейський університет»

Ще чотири роки назад, коли в світі розпочалася епідемія ковіду і це призвело до суттєвих змін в управлінні бізнес процесів, що дало свої результати в 2022 році по всьому світу і в Україні також, і бізнес процеси почали налагоджуватися по новому, важко було повірити в розпочату війну проти України нашим сусідом, що призвело до нового витку в переосмисленні і впровадженню нових рішень в бізнес процеси при прийнятті тих чи інших рішень. У сучасних умовах конкуренції на ринку комерційної нерухомості в Києві, консалтингове підприємство має використовувати стратегічні підходи для забезпечення своєї конкурентоспроможності. Управління конкурентоспроможністю у цьому сегменті вимагає комплексного аналізу факторів, які впливають на ефективність підприємства.

Для виживання компанії потрібно проводити більш глибокий аналіз конкурентного середовища на ринку комерційної нерухомості Києва, так я на ринку з'явилися нові компанії в цій сфері, які вимушені були переміститися з територій де ведуться бойові дії і конкурентність зростає з кожним днем. Тож аналіз потреб поточних клієнтів має оцінюватися більш уважно і точно.

Були переглянуті старі стратегії, які були відкинуті раніше і переосмисленні по новому, щоб як мінімум вистояти на ринку консалтингових компаній на ринку комерційної нерухомості в місті Київ, потім повернути економічні показники підприємства до довоєнних значень і як задача максимум перевищити їх у найближчі декілька років.

Для вирішення поставлених цілей на перше місце вийшла роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності консалтингового підприємства на ринку комерційної нерухомості та удосконалення існуючих інструментів для збільшення запитів від потенційних клієнтів та впровадження CRM системи для більш ефективної праці та ведення процесу. Також були розглянуті всі сегменти ринку в яких компанія конкурентоспроможна та має свою вагу в цих напрямках, безпосередньо в брокереджу по оренді офісної нерухомості, а також підселенню своїх показників по брокерджу з продажу офісної нерухомості. Також було прийняте рішення по розширенню спектру послуг в яких ми ще зовсім новачки, але завдяки нашим інструментам можемо поглинути ту частину ринку з консультаційних послуг на які раніше не звертали уваги, таких як

брокеридж з оренди професійної складської нерухомості в місті та за її межами, продаж земельних ділянок під будівництво сучасних житлових комплексів, майнових комплексів, бізнес центрів та торгових центрів в місті Києві і поза його межами та брокеридж в сфері street-retail безпосередньо в місті.

Ще раз було переглянуте значення підтримки зв'язків зі старими клієнтами та посилення взаємодії з ними у зміцненні позицій консалтингового підприємства. Змінено підхід до взаємодії з новими клієнтами та підсилення до них уваги для подальшого зміцнення партнерства для взаємовигідних відносин у майбутньому. Проводиться розширення та зміцнення партнерських взаємовідносин з конкурентами для більшого охоплення ринку з консультаційних послуг та досягненню нових результатів в взаємодії з ними.

Важливу роль відіграє маркетингові стратегії, які працюють не тільки на підтримання існуючого бренду, а й на збільшення і розширення його впізнаваності в Києві та за його межами, що в свою чергу впливає на збільшення покриття потенційних клієнтів та можливого збільшення економічних показників підприємства.

Свою суттєву роль також має ефективне управління ризиками на конкурентоспроможність консалтингового підприємства на ринку комерційної нерухомості та підсилення його значення в підтримці взаємозв'язків з існуючими партнерами.

У підсумку варто зазначити, що управління конкурентоспроможністю консалтингового підприємства на ринку комерційної нерухомості Києва вимагає поєднання стратегічних підходів, активної взаємодії з клієнтами та здатності адаптуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Розуміння основних факторів конкурентоспроможності, таких як аналіз конкурентного середовища, інноваційність та ефективне управління ризиками, що може допомогти підприємству зміцнити свої позиції на ринку.

Список використаних джерел:

1. *Економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства : монографія / Я. Д. Качмарик, П.О. Куцик, Р. Л. Лупак, І. Я. Качмарик. Львів : Літературна агенція «Піраміда», 2012. 208 с.*
2. *Філіп Котлер, Гарі Армстронг. "Основи маркетингу" К: Науковий світ, 2020. С .880.*

ПРЯМІ ІНВЕСТИЦІЇ: ВИДИ, ЦІЛІ

Зіник О. Б., аспірант кафедри економіки,
фінансів та обліку Європейського університету
Сяський Д.П., магістр кафедри економіки,
фінансів та обліку Європейського університету
Науковий керівник Прокопенко Н. С.
доктор економічних наук, професор

В Україні сьогодні важливу роль відіграють прямі іноземні інвестиції, визначаючи динаміку економічного зростання, глибину і масштабність, а також швидкість процесу трансформації економічної системи на національному та регіональному рівнях.

Прямі інвестиції практично повністю пов'язані з вивезенням приватного капіталу, крім відносно невеликих за обсягом іноземних інвестиційних фірм, які належать державі. По структурі прямі іноземні інвестиції складаються з матеріальних і нематеріальних активів

До матеріальних активів відносяться: капітал у формі акцій, що забезпечує придбання прямим закордонним інвестором частки компанії у цій країні; реінвестовані доходи; внутрішньофірмові позики та боргові угоди, а саме короткострокові та довгострокові позики та запозичення між материнською компанією та її закордонними філіями, дочірніми компаніями. Нематеріальні активи включають технології, торгові марки, управлінський досвід та інше, саме нематеріальні активи дозволяють розрізняти компанії.

До складу прямих інвестицій відносять:

- вкладення особистого капіталу;
- реінвестування прибутку;
- внутрішні корпораційні переведення капіталу у формі кредитів та позик між прямим інвестором, з одного боку, і дочірніми компаніями та філіями, з іншого.

Прямі іноземні інвестиції розрізняються за цілями:

- націлені на пошук ринків з метою розміщення виробничих потужностей поблизу великих ринків збуту товарів та послуг;
- пошук активів, ресурсів чи кваліфікаційних навичок;
- націлені на досягнення ефективності, тобто на розміщення виробництва в місцях найменших витрат на виробництво та збут товарів.

Також інвестиції поділяють на вертикальні та горизонтальні. Вертикальні прямі інвестиції виникають за умов географічного поділу компанією виробництва на окремі стадії з метою отримання переваг розміщення як фактору більш низьких цін.

Горизонтальні прямі інвестиції виникають коли ТНК виробляють ті ж товари та послуги у багатьох країнах з метою уникнення торгових витрат експорту товарів та прагненні використовувати специфічні переваги компанії у виробництві товарів та послуг.

Загалом, основним мотивом вертикальних прямих інвестицій є переваги розміщення і вони мають місце при інвестиціях, які орієнтовані на досягнення ефективності та на пошук ресурсів. Горизонтальні прямі інвестиції вирізняються мотивом пошуку ринків.

Прямі іноземні інвестиції також сприяють удосконаленню процесу виробництва. Компанії можуть отримати переваги зростання продуктивності від економії масштабу, які можуть бути доповнені на основі участі у глобальних угодах [1; 2;3].

Іноземні інвестиції стимулюють зростання ефективності з урахуванням купівлі компонентів кінцевого продукту у країнах, які мають вищі порівняльні переваги проти країни виробника.

Прямі іноземні інвестиції у багатьох випадках здійснюються не як інвестиції, а як міжнародні злиття та поглинання, являючи собою передачу закордонним компаніям прав власності на активи національних фірм. У цілому нині зв'язок прямих іноземних інвестицій з обсягом накопичених капіталів різний у різних країнах, залежить від національної політики, форм зарубіжних інвестицій та конкурентоспроможності національних компаній. Таким чином, позитивний вплив прямих іноземних інвестицій на економіку країни виражається в наступному: створюються дочірні компанії та філії ТНК, що сприяє розширення капіталовкладень в економіку, зростання продуктивності праці та зайнятості; передача маркетингових навичок; технологій, управлінських і збуту, оскільки налагоджені зв'язки з ТНК нерідко застосовуються для експорту товарів.

Список використаних джерел:

1. Геращенко С. О. Прямі іноземні інвестиції в Україні в умовах інтеграції у світове господарство. Економічний вісник Національного гірничого університету. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2018_1_9.

2. Мельник Т. М. Проблеми залучення та використання міжнародних інвестицій в економіці України. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2017. № 1. С. 253–270. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2017_1_25.

3. Підчоса О. В. Огляд сучасних тенденцій руху прямих іноземних інвестицій: географічна алокація. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Сер.: Економіка. 2019. № 2. С. 142–148. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/ article/view/3666

ОСНОВНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У МАЛОМУ БІЗНЕСІ

Казанішен А.В., магістр
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Науковий керівник: Бреус С.В., доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу,
Європейський університет

Зміни, які постійно відбуваються в умовах турбулентного середовища, що особливо відчутно проявляється в умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну сприяють, наряду з іншим, формуванню ризиків в усіх сферах суспільного життя й сприяють погіршенню економічної ситуації всередині країни та відбиваються на діяльності суб'єктів господарювання. Ризики є невід'ємною частиною функціонування бізнесу в цілому, й малого зокрема, де особлива роль належить фінансовому ризику. Підприємства й зокрема ті, господарюючі суб'єкти, які відносяться до типових представників малого бізнесу, не можуть бути впевненими у правильності фінансових рішень, які приймаються на різних рівнях управління й знаходять прояв у їх фінансово-економічних показниках. З урахуванням зазначеного слід відмітити, що для ефективності управління фінансовим потенціалом малого бізнесу значна увага має приділятися мінімізації ризиків, сприяти чому може ефективне використання наявних ресурсів.

Ризик слід вважати ймовірністю виникнення загрози втрати підприємством частини своїх фінансових ресурсів або появи додаткових витрат у результаті здійснення його діяльності [3]. У цьому контексті управління ризиками є однією з важливих сфер стратегічного управління підприємством, ефективність якого значною мірою забезпечується у результаті проведення системного аналізу наявних ризиків та прогнозуванні виникнення ризикової ситуації з урахуванням особливостей функціонування підприємств малого бізнесу як типових представників на вітчизняному та іноземному ринках.

Об'єктом управління ризиками є процес здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах невизначеності, суб'єктом управління ризиками є група відповідальних осіб, які через конкретні дії здатні вплинути на появу ризиків та їх мінімізацію для ефективності здійснення такої діяльності [2].

У цьому контексті слід зазначити, що власники малого бізнесу завжди повинні приділяти особливу увагу ризикам та бути зацікавленими у їх нівелюванні чи принаймні подоланні у разі розроблення програм управління ними. Ефективність управління ризиками в малому бізнесі також має залежати від повноти та точності наданої інформації всіма структурними підрозділами підприємства, що включає в себе первинні документи, фінансові та управлінські звіти, бухгалтерські звіти, результати аудиторських та податкових перевірок, звіти по роботі керівників відділів.

Вважається за доцільне зазначити, що процес управління ризиками в

малому бізнесі має передбачати виконання таких завдань:

- планування процесу управління ризиками;
- швидка та вчасна ідентифікація усіх потенційних ризиків;
- проведення якісної оцінки усіх потенційних ризиків;
- проведення кількісної оцінки усіх потенційних ризиків;
- визначення дій з реагування на ризики;
- розроблення системи моніторингу та здійснення постійного контролю за ризиками [1].

Зважаючи на вищевикладене, слід зазначити, що однією з головних вимог до забезпечення ефективної діяльності малого бізнесу є розроблення ефективних заходів з управління ризиками й активне їх впровадження на рівні суб'єктів господарювання. Результатом виконання максимальної кількості вимог щодо мінімізації ризиків або повного їх усунення буде у перспективі створення ефективної системи менеджменту на тактичному й стратегічному рівнях. Загалом комплексне управління ризиками сприятиме спрощенню процесу визначення суб'єктами малого бізнесу потенційних шляхів щодо підвищення ефективності їх фінансово-економічної діяльності в мінливих умовах та бути здатними протистояти несприятливим викликам, що особливо актуально в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Самойленко В. В. Особливості формування системи управління ризиками на підприємстві. Вчені записки Таврійського Національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2022. Т. 33 (72). № 1. С. 28–36.

2. Сидор Г. В., Савків У. С. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності в умовах пандемії Covid-19. Постпандемічний розвиток суспільства: економічні, соціальні та психологічні аспекти : колективна монографія / за ред. Кульчицької Н. Є. Чортків : ЗУНУ, 2022.

3. Старостіна А. О., Кравченко В. А. Ризик-менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. К. : ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2004. 200 с.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Казанішена Н.П., магістр,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Науковий керівник: Бреус С.В., доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу,
Європейський університет

В сучасних умовах однією з ключових функцій діяльності підприємства є здійснення маркетингової діяльності, яка дає змогу вчасно мінімізувати ризики та досягнути значних фінансово-господарських результатів. Всередині підприємства має бути правильно налагоджений процес організації й управління маркетинговою діяльністю, що потребує від власників та

спеціалістів з маркетингу розробки комплексу конкретних дій.

Основою ефективної маркетингової діяльності є оптимальні, послідовні та якісні заходи з формування, аналітики та реалізації маркетингової політики для створення позитивного уявлення споживачів про підприємство та виходу на нові ринки [1].

Основними напрямами організації й управління маркетинговою діяльністю підприємства є такі:

- збір та аналіз маркетингової інформації про стан внутрішнього й зовнішнього середовища;
- прийняття комплексу стратегічних маркетингових рішень;
- визначення, формування та реалізація ефективних маркетингових заходів.

Для здійснення маркетингової діяльності підприємству в своїй організаційній структурі важливо мати маркетингову службу, яка виконує завдання з дослідження ринку, планування асортименту продукції, розробляє цінову та комунікаційну політику, займається розширенням збутової мережі та керує процесами товарообороту тощо [2].

Залежно від розміру підприємства маркетингова служба може бути поділеною на окремі підрозділи, де працюють спеціалісти за різними напрямами маркетингової діяльності, усі спеціалісти підрозділів підпорядковуються керівнику служби маркетингу [3].

Основою створення оптимальної організаційної структури маркетингової діяльності на підприємстві є використання ряду принципів, основними з яких є такі:

- розуміння всіма працівниками маркетингової служби цілей та завдань маркетингової діяльності;
- чітку визначеність маркетингової структури підприємства;
- організацію швидкої та ефективної комунікації між маркетинговою службою та іншими структурними підрозділами підприємства;
- оптимальний розподіл посадових обов’язків та відповідальності за прийняті маркетингові рішення.

Зважаючи на вищевикладене слід констатувати, що головним напрямом організації й управління маркетинговою діяльністю підприємства є ефективний підхід до формування організаційної структури маркетингової служби та визначення його ролі у загальній організаційній структурі підприємства. Створення ефективної стратегії управління маркетингом на підприємстві має повністю відповідати його завданням та цілям, що є основою функціонування усіх інших структурних підрозділів, адже саме маркетингова служба здатна забезпечити зворотний зі споживачами та сприяє задоволенню їхніх споживчих потреб.

Список використаних джерел:

1. Бутенко Н. В. Маркетинг. Київ: Атіка, 2008. 300 с.

2. Длігач А. О. Стратегічне маркетингове управління: монографія. Київ: Алерта,

2012. 270 с.

3. Піскун Д.Н. Особливості формування системи маркетингового управління промисловим підприємством. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2018. Вип. 32. С. 109-112.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

Кацун Д.М.,
аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку,
ПВНЗ «Європейський університет»
Гривківська О.В.,
доктор економічних наук, професор,
Національний університет харчових технологій

Ефективне використання інвестиційних ресурсів дозволяє досягти більшого прибутку та зростання в бізнесі, тому ефективність використання інвестиційних ресурсів підприємств має надзвичайно важливе значення у формуванні результатів господарської діяльності. Чітке планування, аналіз і контроль реалізації інвестиційних проектів на практиці є ключовими елементами в досягненні ефективного використання інвестиційних ресурсів. При цьому враховуються ризик інвестування, економічний клімат та інші фактори.

Ефективність використання інвестиційних ресурсів може бути виміряна різними показниками, зокрема рентабельністю інвестицій (рівнем отриманого прибутку або результату від інвестицій порівняно з понесеними витратами), нормою повернення капіталу, показниками підвищення вартості акцій тощо.

Ефективне використання інвестиційних ресурсів має декілька важливих переваг:

1. Збільшення прибутковості. Ефективне використання інвестиційних ресурсів допомагає забезпечити високу рентабельність, оскільки вкладені кошти здатні генерувати новий прибуток, який у подальшому також може відігравати роль джерела інвестицій, тобто бути реінвестованим у розвиток підприємства.

2. Максимізація вартості підприємства. За допомогою ефективного використання інвестиційних ресурсів, що сприяє зростанню прибутку, можна збільшити вартість підприємства, що, в свою чергу, збільшує цінність для акціонерів.

3. Залучення додаткових інвестицій. Успішне використання інвестиційних ресурсів формує діловий імідж підприємства та, як результат, може привернути нові інвестиції, як мотивацію до подальших високих доходів інвесторів.

4. Збільшення конкурентоспроможності. Компанії, які ефективно використовують свої інвестиційні ресурси, здатні оперативно впроваджувати

нові технології і покращувати у такий спосіб продуктивність праці, що сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності на товарних ринках.

Основні переваги ефективного використання інвестиційних ресурсів включають:

1. Ретельне планування: Ефективне використання інвестиційних ресурсів дозволяє бізнесу краще планувати витрати та вкладати гроші туди, де вони найбільш необхідні та приносять найбільшу вигоду. Це допомагає збалансувати вкладення грошей в різні проекти та забезпечити їх оптимальне використання.

2. Зростання рентабельності: Ефективне використання інвестиційних ресурсів дозволяє досягти більшої рентабельності проектів та підприємства в цілому. Це може бути досягнуто шляхом визначення найбільш прибуткових проектів та аналізу ризиків, пов'язаних з ними. Виважене, раціональне розподілення грошових коштів та інших ресурсів за допомогою ефективного управління інвестиціями допомагає зростати прибутковості бізнесу.

3. Забезпечення розвитку. Ефективне використання інвестиційних ресурсів допомагає забезпечити розвиток бізнесу шляхом інвестування в нові технології, дослідження та розвиток, розширення сегментів підприємств на ринках, покращання їх впізнаваності тощо. Це допомагає бізнесу залишатися конкурентоздатним та адаптовуватися до змін у глобальному бізнес-середовищі.

4. Залучення нових інвесторів. Ефективне використання інвестиційних ресурсів збільшує зацікавленість потенційних інвесторів у бізнесі. Інвестори більш схильні інвестувати свої гроші у підприємства та проекти, які показують високу ефективність використання інвестиційних ресурсів.

5. Покращення внутрішнього управління. Ефективне використання інвестиційних ресурсів вимагає доброго управління фінансовими ресурсами, процесами та проектами в бізнесі. Це сприяє покращенню внутрішнього управління та оптимізації фінансових процесів.

Досліджуючи питання ефективності інвестиційних ресурсів, варто зауважити, що в умовах військової агресії на території України значна частина національних підприємств опинилась на окупованих територіях, чимало підприємств зазнали руйнування фізичного, що викликало потребу у пошуці джерел відновлення, а також руйнування господарських зав’язків, що вимагало оперативного реагування та налагоджування нових. Законом України від 14 липня 2021 року № 1645-IX було ратифіковано Фінансову угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком «Програма з відновлення України», підписану 09.12.2020 р., відповідно до якої передбачається залучення 340 млн. євро на фінансування заходів, спрямованих на реалізацію проєктів з відновлення соціальної інфраструктури, об’єктів житло-комунального господарства тощо у регіонах, що постраждали внаслідок військового конфлікту (підконтрольні Уряду України), а також у тих, що зазнали найбільшого навантаження через значний наплив внутрішньо переміщених осіб [1]. Оскільки більшою мірою йдеться про іноземних партнерів-інвесторів,

питання ефективності використання інвестиційних ресурсів є надзвичайно важливими.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства відновлення України. URL: https://mtu.gov.ua/news/34332.html

МЕХАНІЗМИ ЗМІЦНЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЗАСАДАХ ПРИНЦИПІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Качмарський Д. Р.,
аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку
Науковий керівник: Виклюк М. І.,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки та підприємництва
Львівської філії ПВНЗ «Європейський університет»

Стан громадського здоров'я є визначальним фактором економічного поступу держави. Її економічний розвиток значною мірою зумовлений поведінковою економікою. Як категорія «Поведінкова економіка» займається дослідженням впливу психологічних факторів на рішення людей у різноманітних економічних ситуаціях.

Мета дослідження: вивчення механізмів відновлення конкурентоспроможності вітчизняної економіки шляхом впливу на поведінку людей щодо здоров'я на засадах принципів поведінкової економіки.

Розгляд здоров'я як свого роду ресурсу людського капіталу став досить популярним в економічній літературі на рубежі 1960-1970-х років. Уже А. Сміт зауважив, що кожну людину можна розглядати як форму капіталу. Він вважав, що навички, набуті всіма громадянами країни, можна вважати частиною її капіталу [1].

Людський капітал — це сукупність умінь, талантів, знань і здоров'я людини. Це ресурс, який є джерелом майбутнього задоволення або прибутку [2]. Здоров'я є необхідною умовою використання людського капіталу і впливає на його ефективність, результативність та приріст.

Г. Беккер ввів концепцію інвестування в людський капітал як розподіл ресурсів, що впливають на майбутні реальні доходи. Під ним він мав на увазі освіту, набуття досвіду роботи, медичне обслуговування, а також отримання інформації про функціонування економічної системи. Зазначені способи інвестування в людський капітал відрізняються за впливом на заробіток і споживання. Проте всі вони покращують фізичні та розумові здібності людей, збільшуючи таким чином їхні реальні доходи [3].

Відповідно до концепції ВООЗ, здоров'я має сприйматися як інвестиція, а не просто витрата. Необхідно спрямовувати інвестиції в охорону здоров'я відповідно до структурних змін, що відбуваються у суспільстві. Результати

аналізу економічної ефективності інвестицій в охорону здоров'я повинні стати основою для прийняття рішень.

Найголовніша інвестиція — це розвиток здібностей і компетенцій людини, яка набуває своєю освітою. Інвестиції в охорону здоров’я позитивно впливають на здоров’я та економічне зростання. Щоб інвестиція принесла очікуваний результат, вона має бути ефективною та адаптованою до вимог суспільства. Крім того, така інвестиція потребує відповідного управлінського персоналу, інструментів та установ, тобто відповідної системи охорони здоров’я.

Одними з індикаторів оцінки стану громадського здоров’я є показники соціального добробуту. Соціальний добробут як інтегральний показник ефективності функціонування соціальної сфери, відображає соціальне самопочуття, рівень добробуту населення, ступінь соціальної захищеності, що суттєво позначається на здоров'ї людини та виступає індикатором економічного зростання та є критерієм результативності політики держави [4].

Збагачення потенціалу здоров’я членів суспільства слід розглядати як інвестицію в людський капітал, який завдяки внутрішньоекономічним факторам сприяє соціально-економічному розвитку (рис.)

Рис. Взаємозв’язок здоров’я та економічного поступу.

З метою досягнення позитивних результатів у галузі громадського здоров’я необхідно вивчати, враховувати та застосовувати принципи, що ґрунтуються на поведінкових реакціях, оскільки саме поведінкова економіка може пропонувати стратегії до суттєвого підвищення ефективності багатьох програм у галузі громадського здоров’я. Впровадження принципів поведінкової економіки в медичну галузь допоможе заохочувати пацієнтів вести здоровий спосіб життя з систематичним дотриманням медичних рекомендацій.

Поведінкова економіка доводить, що люди не є повністю раціональними та передбачуваними у своїй поведінці, зокрема у питаннях здоров’я, як це

передбачається стандартною економічною теорією. Шляхом розвитку є націлення людей до раціонального та ефективного рішення на користь здоров'я з досягненням бажаної поведінки [5]. Споживачі у своїх рішеннях керуються переважно короткостроковими цілями. Витрачаючи на поточне споживання, вони втрачають з поля зору довгострокову перспективу, пов'язану з їхнім здоров'ям. Однак у багатьох дослідженнях, які стосуються різних аспектів людської поведінки, поведінкова економіка доводить, що вибір людини змінюється залежно від обставин, місця, часу, норм і соціальних впливів, емоційних суджень, когнітивних викривлень і упереджень, які застосовують спрощені принципи міркування (евристику) і водночас враховують те, як і за яких обставин здійснюється вибір [6]. Прагнення до раціональної здоров'язбережувальної поведінки з'являються в багатьох сферах економічного та соціального життя [7].

Отже, для того, щоб застосування принципів поведінкової економіки принесло очікувані результати та сприяло зміцненню вітчизняної економіки в цілому, слід забезпечити відповідну політику охорони здоров'я на законодавчому та прикладному рівнях.

Список використаних джерел:

1. *Schultz T. W. Investment in Human Capital. American Economic Review. 1961. №51. P. 1-17.*
2. *Butler H. N. The Legal Environment of Business: Government Regulation and Public Policy Analysis. Cincinnati: South-Western Publ. Co., 1987. 868 p.*
3. *Becker G. Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. Journal of Political Economy. 1962. № 70. P. 9–49.*
4. *Качмарська М. О., Любінець О. В. Стосовно оцінки рівня громадського здоров'я в Україні та її регіонах. Україна. Здоров'я нації. 2022. № 1. С. 7-16. DOI 10.24144/2077-6594.1.1.2022.254629.*
5. *Сміянов В. А., Курганська В. О., Сміянова О. І., Дрига Н. О. Громадське здоров'я та поведінкова економіка. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2019. № 2. С. 33-39. DOI 10.11603/1681-2786.2019.2.10477*
6. Miłaszewicz D., Borawska A. Zastosowania koncepcji ekonomii behawioralnej w celu zwiększenia skuteczności kampanii społecznych. *Ekonomia XXI Wieku*. 2021. № 24. S. 128–140.
7. Клос Л. Є. Технології збереження здоров'я у соціальній сфері : навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 248 с.

БІЗНЕС СТРАТЕГІЇ ОНОВЛЕННЯ ОБОРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Кирпач Х., студентка
Фаховий Бізнес коледж
ПВНЗ «Європейський університет»
Слюсарчук Л.І., к.е.н., доцент
кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський університет»

Реформування власності оборонної промисловості України передбачає необхідність розробки та оновлення бізнес-стратегій та є критично важливим для забезпечення військової безпеки України. Розробка бізнес стратегій оборонного комплексу та інтеграція відомих військових концернів в економіку України дасть можливість здійснити вихід на міжнародні ринки продукції воєнного значення, створити конкуренцію в галузі танко та літакобудування, виробництва безпілотних літальних апаратів на реактивній тязі.

Реформи розбудови оборонної промисловості передбачають перетворення структури власності, включаючи приватизацію, партнерство з іноземними інвесторами та інші зміни. Метою написання статті є дослідження зміни стратегій підприємств оборонної промисловості України в умовах реформування їх форми власності та зміни інвестиційного клімату. Завданням наукового дослідження є виділення основних напрямів інвестування оборонної промисловості та надання пропозицій щодо видів і форм інвестування.

Для дослідження бізнес стратегій в оборонній промисловості необхідно узагальнити наукові підходи до поняття бізнес стратегій. На думку Гурчунової Є.: «Бізнес-стратегія — це план розвитку компанії, як досягти цілей і завдань, які приведуть до успіху.»[1] Беспавлий Є.М визначає бізнес стратегію як: «Стратегія бізнесу – це план того, як перевести бізнес зі стану, в якому він знаходиться в даний момент в стан, в якому він хоче перебувати з часом.»[1] Дегтярьова І. Б., Харченко М. О., вважають, що: «Бізнес-стратегія – це план управління окремою сферою бізнес-діяльності фірми, що ґрунтується на діях і підходах, спрямованих на забезпечення успішної діяльності в одній специфічній сфері бізнесу.»[1] [3, с. 39]

Отже, стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України визначає його реформи та очікувані результати досягнення з урахуванням актуальних воєнно-політичних загроз і викликів. Метою бізнес стратегії оборонної промисловості є створення умов для модернізації та розвитку нових напрямів виробничої діяльності з озброєння відповідно сучасним викликам. Сучасні методи війни базуються на автоматизації ведення військових дій та далекобійного ураження живої сили, тобто людського ресурсу. Це передбачає нарощування виробничих потужностей з метою задоволення потреб Збройних Сил України і виробництво конкурентоспроможного озброєння та в подальшому вихід на світовий ринок.

На нашу думку, розробка бізнес стратегії повинна здійснюватися за основними напрямками:

1. Виробництво засобів протиповітряної оборони;
2. Удосконалення існуючих і розробка нових видів артилерії самохідного ходу з дальністю ураження більше 45 км.
3. Розробка і постановка на конвеєрне виробництво безпілотних повітряних апаратів з великою швидкістю і безшумним ходом.
4. Розробка проти радіолокаційних засобів.
5. Перебудова транспортного літакобудування на винищувальну штурмову військову авіацію.

Звичайно, впровадження такої бізнес стратегії потребує фінансових вкладень, довгострокових термінів і відповідної кваліфікації персоналу. Реалізація стратегії вимагає управлінсько-організаційної перебудови і зміну форм власності в деяких видах виробництва військового обладнання.

Але війна з російським агресором вимагає негайних дій в перебудові, які могли б вже сьогодні забезпечувати всім необхідним військових в зоні бойових дій. Поряд з цим, багато підприємств військово-промислового комплексу перебувають на тимчасово окупованих територіях, що унеможливлює навіть відновити те виробництво, що було до 24 лютого 2022.

З метою повноцінної реалізації українського потенціалу оборонно-промислового комплексу необхідні значні іноземні інвестиції. Керівництво країни та Міністерство оборони активно працює з потенційними майбутніми партнерами з виробництва оборонної техніки та комплексів протиповітряної оборони. Таким партнером вбачається Туреччина, яка зацікавилася у закупівлі газотурбінних двигунів виробництва «Зоря-Машпроект» та двигунів 6ТД3 для турецького бойового танка Altay.

На сьогодні українські виробники постачають комплектуючі для виробництва керованих ракет, комплексів активного захисту, були домовленості про постачання Туреччині 120 мм керованих ракет «Конус» виробництва ДП «ДККБ «ЛУЧ». Також почалося будівництво заводу з виробництва бойових дронів Bayraktar, що будуть переоснащені на реактивні двигуни. Перші випробування, що відбулися на початку літа 2023, були вдалими.

Партнерство з німецьким концерном Rheinmetall реалізовано шляхом створення спільного підприємства на початку жовтня 2023 разом із державним підприємством «Укроборонпром». Цей проект спеціалізується на виробництві та ремонті військової техніки. Спочатку підприємство буде займатися ремонтом військової техніки, що була поставлена Україні як допомога, а після закінчення війни планується розширити виробничі можливості для виготовлення різних видів військової продукції компанії Rheinmetall безпосередньо на території України. За згодою сторін Rheinmetall утримуватиме 51% акцій нового підприємства та братиме на себе управління ним. Ця ініціатива передбачає комплексну передачу технологій та короткострокові поставки військової техніки з Німеччини, що відкриває нові можливості для України в галузі оборонної промисловості.

Розробка та реалізація бізнес стратегій військово промислового комплексу є складним і довгим процесом, що потребує кардинальних змін як у формі власності так і організації управління. Питання реформування власності ОПК України буде в подальшому предметом наших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Гурчунова Є. Бізнес-стратегія: що це таке, як її розробити та реалізувати - AboutMarketing. AboutMarketing.//
URL: https://www.google.com/amp/s/aboutmarketing.info/biznes/biznes-stratehiya-shcho-tse-take-yak-yiyi-rozrobyty-ta-realizuvaty/%3famp=1 Дата звернення 01.11.2023
2. Беспавлий Є.М Стратегія малого бізнесу, її роль, особливості та відмінності// Тези Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства (8-9 листопада 2018 р.) Житомир: Житомирська політехніка. 2018 С. 17-20
3.І. Б. Дегтярьова М. О. Харченко. Стратегія підприємства. Конспект лекцій. Суми : Сум. Держ. Ун-т. 2016. 80 с.
4. Указ Президента України № 372/2021 від 20.08.2021 Про рішення Ради національної безпеки// URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/498498___677909?from=3722021 Дата звернення: 02.11.2023.
5. Про схвалення Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 20.06.2018 р. № 442-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2018-p#Text (дата звернення: 02.11.2023).
6. Копитін І. Інвестиції для армії// URL: https://lb.ua/blog/ihor_kopytin/465499_investitsi i_armii.html Дата звернення: 02.11.2023.
7. Ставська Я. Німецький концерн Rheinmetall відкриє збройовий завод в Україні вже влітку. Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН. URL: https://www.unian.ua/weapons/rheinmetall-nimeckiy-koncern-vlitku-vidkrivaye-v-ukrajini-zbroyoviy-zavod-12255360.html Дата звернення: 02.11.2023.

ЗНАЧЕННЯ ПРОФАЙЛІНГУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Клименко О.І.
аспірант,
«Європейський університет», м. Київ

Сучасне суспільство неможливо уявити без систем захисту та заходів протидії різноманітним небезпечним ситуаціям. З огляду на світову глобалізацію, існує велика кількість загроз, які часто є транснаціональними та міжнародними. Криміногенні загрози є одними з ключових факторів ризику, породжуючи небезпеку у вигляді злочинності та самого вчинення злочинів. Це вимагає ефективних стратегій та методів для боротьби з цим явищем.

На сьогоднішньому етапі розвитку суспільства використання методів, які дозволяють аналізувати та систематизувати наукові знання, стало розповсюдженою практикою. Це необхідно в різних галузях, включаючи криміналістику, де наукові досягнення та розробки мають важливе значення для практичного застосування. Один із способів досягнення цієї мети - впровадження методу профайлінгу.

Профайлінг (англ. «profile» - профіль) - це поняття, що означає сукупність психологічних методів і методик оцінки та прогнозування поведінки людини на основі аналізу найбільш інформативних індивідуальних ознак, характеристик зовнішності, вербальної та невербальної поведінки [1].

Метод профайлінгу активно використовувався спецслужбами провідних країн світу для виявлення та розкриття серійних насильницьких злочинів, попередження терористичних актів, а також для встановлення причетності осіб до терористичних, шахрайських та інших кримінальних дій.

На сьогодні технології профайлінгу застосовуються як міжнародними, так і національними спецслужбами. Профайлінг виявляється ефективним інструментом для перевірки достовірності інформації під час службових розслідувань, а також в рамках кримінального та цивільного судочинства. Перспективні області застосування цього методу включають забезпечення безпеки підприємств та окремих заходів, супровід банківської, страхової, аудиторської діяльності, політичний консалтинг, що призводить до виділення різних класифікацій профайлінгу.

Застосовуючи профайлінг, можна ефективно визначити особу, яка скоїла злочин, використовуючи так званий «психопасторт». Цей метод дозволяє скоротити список підозрюваних осіб, що були присутні на місці злочину, та навіть передбачити можливість скоєння нових злочинів тими чи іншими особами. Технології профайлінгу також застосовуються для виявлення ризиків та загроз на підприємствах, транспорті, в районах великого скупчення людей або в інших установах, що робить профайлінг важливим для забезпечення безпеки [2].

Основні переваги впровадження профайлінгу в Україні включають:

1. Підвищення ефективності попередження та виявлення правопорушень: сприяє ефективнішим механізмам попередження та виявлення злочинів, враховуючи ймовірність їх виникнення та ідентифікацію потенційних загроз.
2. Більш повне інформаційне наповнення: дозволяє отримувати більш повну інформацію, що полегшує точні висновки та прогнозування в різних ситуаціях.
3. Обмін інформацією про ризики: сприяє обміну інформацією між правоохоронними органами та приватними структурами, що дозволяє попереджати правопорушення на всіх рівнях та виступає як запобіжник.
4. Моніторинг криміногенної ситуації: впровадження дозволяє налагоджувати механізми моніторингу криміногенної ситуації в органах Національної поліції для ефективнішого використання наявної інформації.
5. Міжнародний обмін інформацією: використання методу профайлінгу сприяє обміну інформацією на міжнародному рівні щодо тенденцій та ризиків, що дозволяє ефективно боротися з транснаціональними злочинними організаціями та захищати інтереси всіх держав [3].

Ці переваги не є вичерпними, оскільки профайлінг застосовується в різних сферах суспільного життя, роблячи його універсальним інструментом.

Список використаних джерел:

1. Дручек О.В. «Профайлінг як метод забезпечення державної безпеки та громадського порядку: проблеми застосування». Науковий вісник публічного та приватного права. Випуск 1, том 2, 2018.

2. Корольов В. Застосування профайлінгу на державному кордоні України. Підприємство, господарство і право. 2019. № 3.

3. Крижна В.В. Застосування інформаційних технологій у правоохоронній діяльності. Львівський державний університет внутрішніх справ. – 2018.

СУТНІСТЬ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА МОЖЛИВІ КЛАСИФІКАЦІЇ

Кобилянський Максим Олегович
магістрант 2 року навчання

Для ефективного функціонування підприємства в нинішніх умовах динамічного і швидкоплинного середовища господарювання, в довгостроковому періоді виходить на перший план вимога розробки нових підходів до управління підприємством. На сьогодні у світовій практиці таким інструментом забезпечення ефективності та конкурентоспроможності є стратегічний менеджмент. Становлення стратегічного управління на підприємствах стикається з низкою методологічних труднощів, одна з яких — вибір ефективної стратегії розвитку підприємства. Процес розробки ефективної стратегічної діяльності підприємства є багатогранним і складним завданням, яке вимагає розгляду основних теоретичних підходів до визначення поняття "стратегія розвитку підприємства".

Аналіз базових стратегій дозволяє зробити висновок про те, що спостерігаються термінологічні відмінності у визначенні стратегії і різні підходи до ознак класифікації стратегій, однак слід погодитися з Дж. Міддлтоном, який відзначає, що "визначення стратегії завжди пов'язані з вибором напрямку для розвитку діяльності організації і напрямом цього руху" [1, с. 5].

Аналізуючи зміст понять "стратегія" і "розвиток підприємства", можна сказати про те, що ці категорії тісно пов'язані між собою. З одного боку, розвиток розглядається як результат реалізації стратегії, а з іншого — стратегія визначається як інструмент забезпечення розвитку підприємства. Тому стратегію розвитку слід розглядати як метастратегію суб'єкта господарювання, суть якої полягає в описі його поведінки на рівні динамічного процесу зміни стратегій і яка дозволяє забезпечити ефективність діяльності підприємства, в умовах обмеженості ресурсів і швидко змінюватися в умовах зовнішнього середовища [2].

Стратегію розвитку підприємства можна охарактеризувати як довгостроковий гнучкий план дій інноваційного спрямування з відповідним рівнем ризику, який базується на детальному аналізі внутрішнього і

зовнішнього середовища підприємства, залежить від людських чинників та потребує інвестицій для досягнення ефективних результатів, підвищення конкурентоспроможності продукції і підприємства. Основні характеристики стратегії розвитку представлено на рис. 1.

У ході дослідження інформації періодичних видань установлено, що стратегії розвитку підприємства можна згрупувати у дві групи: активні стратегії та пасивні стратегії.

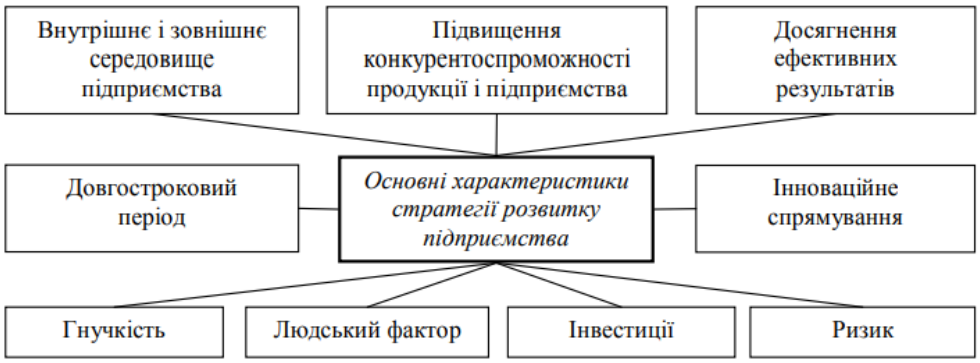

Рис.1. Основні характеристики, які відображають сутність стратегії розвитку підприємства [3, с.349]

У рамках активних і пасивних стратегій розвитку можна виділити декілька видів, а саме: активно-наступальна, ринкової ніші, пасивно-наступальна, захисна (рис. 2).

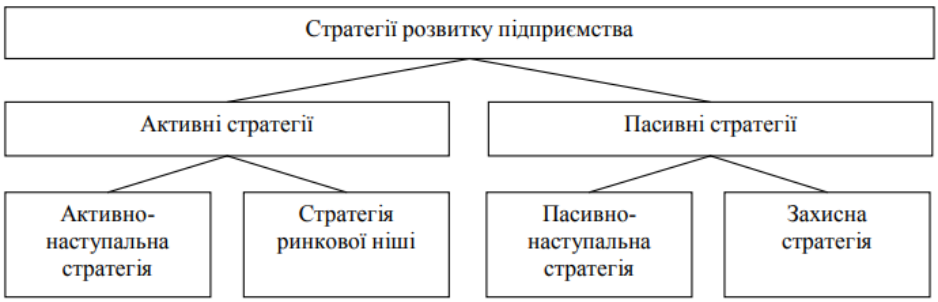

Рис.2. Класифікація стратегії розвитку підприємства, у якій виокремлено активні і пасивні стратегії [3, с.350]

Основними принципами розроблення активних і пасивних стратегій розвитку підприємства мають бути: спрямування на довгострокові цілі підприємства; багатоваріантність потенційних напрямків розвитку, яка зумовлена динамікою зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства; безперервність розроблення стратегії; комплексність формування стратегії, узгодженість відповідних стратегічних рішень за окремими напрямами діяльності підприємства, видами ресурсів, функціями тощо [4, с. 110–111].

Активні стратегії розвитку характеризуються збільшенням обсягів реалізації продукції, зниженням витрат виробництва, збільшенням прибутків, високим рівнем фінансової стійкості, зростанням оборотності оборотних активів, розширенням збутової мережі тощо. Пасивні стратегії розвитку

підприємства характеризуються нестійкими обсягами збуту продукції, несуттєвим зниженням оборотності обігових активів та фінансової стійкості підприємства.

Стратегія розвитку підприємства передбачає формування основоположних цілей і завдань на довгостроковій основі, а також чітке визначення курсу дій і грамотний розподіл ресурсів, які будуть необхідні для досягнення поставленої мети. У підсумку стратегія розвитку підприємства покликана відповісти на низку питань: у яких напрямках господарської діяльності вигідніше розвиватися, які кошти будуть необхідні, як прибуток буде отримано при розвитку даних напрямків.

Зазначимо, що стратегія розвитку підприємства має бути вибудувана за принципом ієрархії. Але на рівень стратегії, комплексність, ступінь інтеграції впливають тип і розмір підприємства. Наприклад, у маленького підприємства всього одна стратегія, а велике підприємство володіє розробленою стратегією для кожного рівня дій.

Однак у реальній практиці підприємство може одночасно реалізовувати кілька стратегій. Особливо це поширено в багатогалузевих компаніях.

Підприємство може проводити і визначену послідовність у реалізації стратегій.

Стратегія розвитку підприємства визначається в результаті вивчення зовнішнього оточення і можливих внутрішніх перспектив її діяльності з урахуванням непередбачених ринкових обставин. Вона полягає у встановленні довгострокової орієнтації підприємства на будь-який вид виробничої діяльності і заняття відповідного або планованого положення як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Крім того, у ході планування враховуються можливі стратегії розвитку наступних ринкових послуг на підприємстві: вихід на ринок з новим продуктом, залучення нових постачальників і споживачів товарів, розширення або припинення виробництва та продажу колишніх товарів і послуг.

Таким чином, світова практика бізнесу показує, що більшість підприємств, які досягли значних результатів у бізнесі, завдячують саме впровадженню системи стратегічного управління. Згідно з концепцією стратегічного управління, аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища – необхідний елемент визначення місії та цілей підприємства, стратегії виступають як інструменти досягнення цілей, а для успішної реалізації обраного стратегічного набору необхідно, щоб підприємство функціонувало відповідно до вибраної концепції управління.

Відмітимо, що стратегічне управління – це сучасна концепція ведення бізнесу, яка охоплює визначення цілей та завдань, напрямів діяльності, створює орієнтир для розміщення ресурсів та реалізації заходів для досягнення поставлених цілей. Стратегія – це довгостроковий якісно визначений напрям розвитку підприємства, спрямований на закріплення його позицій, задоволення потреб споживачів та досягнення поставлених цілей.

Таким чином, основне завдання, яке вирішує стратегія діяльності підприємства, – забезпечення впровадження інновацій та змін в підприємстві шляхом розподілу ресурсів, адаптації до зовнішнього середовища, внутрішньої координації та передбачення майбутніх змін у діяльності. Так, стратегія розвитку підприємства передбачає формування основоположних цілей і завдань на довгостроковій основі, а також чітке визначення курсу дій і грамотний розподіл ресурсів, які будуть необхідні для досягнення поставленої мети.

Відповідно, стратегію необхідно певним чином класифікувати залежно від певного параметру. Так, І. Герчикова пропонує розділяти стратегії за набором основних позицій і пріоритетами поставлених цілей [5]. Автор виділяє такі види стратегій:

1) Продуктово-ринкову (стосується технології виробництва продукту чи послуги, їх реалізації).

2) Стратегію управління набором галузей, що передбачає диверсифікацію діяльності.

3) Стратегію поглинання, що розглядає шлях виходу у нові галузі для масштабування.

4) Маркетингову, яка передбачає опис заходів щодо маркетингу діяльності.

5) Конкурентну стратегію, що описує шляхи побудови конкурентоспроможного бізнесу та закріплення позицій у галузі.

6) Стратегію нововведення, яка вказує на шляхи пошуку нових технічних можливостей та розроблення нового продукту, послуги, уведення в експлуатацію нових технологій.

О. Виханський розглядає лише класифікації стратегій зростання [6]. Автор поділяє їх на ті, що відносяться до групи концентрованого зростання (розвиток у вибраній галузі вибраного продукту), інтегрованого зростання (вертикальна та зворотна вертикальна інтеграція) та диверсифікованого зростання.

На базі проведеного аналізу можемо об’єднати згадані думки і запропонувати класифікацію саме за періодом існування бізнесу. Так, ми маємо стратегії, що є фундаментальними чи базисними, тобто такі, що прописуються і розраховуються до створення підприємства, фірми, організації та інвестування в них. Вони зазвичай дають правила діяльності глобального характеру на загальних підставах та допомагають на початку розвитку діяльності. Така стратегія обов’язково потребує корегування в період, коли будуть наявні реакція галузі на нового гравця, дані про лояльність споживачів та партнерів, фінансові обсяги, прибуток тощо.

Наступна група стратегій – стратегії розвитку. Вони розробляються уже безпосередньо в команді, ураховують перші показники реальної діяльності, порівнюють із плановими, містять адаптовані правила роботи під реальну діяльність та потужність і включають чіткі прогнозування результатів майбутньої діяльності. Зазвичай ця група стратегій є однією з найскладніших, оскільки має вказувати на дії для розвитку діяльності, її масштабування,

збільшення прибуткової частини. Слід відзначити, що для прискорення розвитку та зменшення обсягів необхідних інвестицій компанія може використовувати стратегію аутсорсингу.

Ще одна група стратегій – стратегії підтримки, це заключна група стратегій у циклі розвитку, що спрямована на утримання результатів від діяльності та підтримки заданого рівня. Зазвичай такі стратегії вибираються як проміжний варіант між проведенням змін, коли є необхідність зафіксувати рівень прибутку чи діяльності, або ж як постійні у тому разі, коли будь-яке масштабування не розглядається, як і вибір інших стратегій покращення і розвитку діяльності.

І остання група стратегій – стратегії згасання або згортання діяльності. Вони застосовуються на етапі переходу до іншої діяльності, виведення частини діяльності з обороту, галузі або ж на етапі повного згортання діяльності. Для таких стратегій характерні збереження вартісного значення ресурсів, оптимізація процесу розірвання відносин із галуззю та можливі виходи. Роль таких стратегій надзвичайно важлива, оскільки від них залежать ефективність виведення ресурсів із діяльності та їх подальше розміщення, ефективність роботи з ними. Слід відзначити, що під час розроблення даних стратегії можливе використання принципів реінжинірингу [7].

Таким чином, стратегія розвитку закладає перспективи розвитку підприємства та визначає його позиціонування на ринку. Водночас така стратегія повинна бути гнучкою для внесення відповідних коректив, які підвищуватимуть або утримуватимуть ефективні результати діяльності підприємства. Досліджено основні характеристики стратегії розвитку, на підставі яких запропоновано під стратегією розвитку підприємства розуміти довгостроковий гнучкий план дій інноваційного спрямування з відповідним рівнем ризику, який базується на детальному аналізі внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, залежить від людських чинників та потребує інвестицій для досягнення ефективних результатів, підвищення конкурентоспроможності продукції і підприємства. Запропоновано класифікувати стратегії розвитку як активні та пасивні. Метою активних стратегій є випередження конкурентів, запровадження інноваційних рішень у виробничу та управлінську діяльність, такі стратегії є більш ризиковими і вимагають значних інвестицій. У складі активних стратегій виокремлено активно-наступальну стратегію та стратегію ринкової ніші. Метою пасивних стратегій є наслідування конкурентів, такі стратегії є середньо-ризиковими і потребують дещо менших інвестицій. У складі пасивних стратегій виділено пасивно-наступальну і захисну стратегії.

Можна також зробити висновок, що концепції існування та розвитку підприємств у зовнішньому середовищі використовують різні підходи та моделі, сформовані на базі різних теорій управління. Стратегія розвитку підприємства визначається в результаті вивчення зовнішнього оточення і можливих внутрішніх перспектив її діяльності з урахуванням непередбачених ринкових обставин. Стратегія підприємства завжди має поєднувати у собі

заплановану та продуману лінію поведінки, а також можливість реагувати на все нове.

Отже, стратегія розвитку підприємства – фундаментальний складник побудови та управління бізнесом. Від її правильного і вчасного вибору залежать ефективність діяльності всього бізнесу, його прибутковість та конкурентоспроможність. Нині існує кілька стратегічних моделей поведінки, які вчені класифікують за різними параметрами, акцентуючи увагу на найважливішій, на їхню думку, характеристиці. У статті висунуто пропозицію класифікації стратегій за часовим етапом розвитку підприємства та її цільовим застосуванням. Так, виокремлено стратегії, що відносяться до фундаментальних, стратегій розвитку, підтримки та згортання бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Джон Міддлтон. Бібліотека вибраних праць про стратегію бізнесу. П'ятдесят найбільш впливових ідей всіх часів / Джон Міддлтон [Пер. з англійської Є. Незлобина]. — М.: ЗАТ "Олімп-Бізнес", 2006. — 272 с.

2. Василига С. М. ПОНЯТТЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА Економіка та держава. №1. 2020. С. 121-125.

3. Гудзь О.І. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство, Випуск № 18 / 2018. С. 346-351.

4. Хацер М.В. Стратегія розвитку підприємства в умовах нестабільності економіки держави. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2014. № 3. С. 109–112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_3_24.

5. Герчикова И.Н. Менеджмент. Москва : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995. 480 с.

6. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент : учебник. Москва : Гардарики, 2003. 528 с.

7. Брінь П.В. Застосування принципів реінжинірингу при розробці санаційної стратегії підприємств промисловості. Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. 2005. Вип. 89–2. С. 148–154.

8. Брінь П.В., Голтвянська Ю.В. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація // Підприємництво та інновації. Випуск 21, 2021. С. 31-34.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ МІСТА КИЄВА В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Коблицький І.О.
Аспірант 3 курсу, «Європейський університет»

Київ, стародавнє місто на берегах Дніпра, яке було свідком багатьох ключових моментів в історії України, знову стоїть перед необхідністю перетворення та адаптації до нової реальності. Останні роки, ознаменовані воєнними конфліктами та глобальними викликами, поставили Київ перед завданням не лише фізичного, а й економічного відновлення. Періоди такого роду вимагають від міст та країн особливої гнучкості, стратегічного бачення

та інноваційного підходу до вирішення проблем. Саме в цьому контексті Київ прийняв виклик, звернувшись до інновацій та інвестицій як ключових інструментів свого відновлення та подальшого розвитку. Цей перехід, хоч і був сповнений складнощів, відкрив нові горизонти для столиці України та показав її потенціал як регіонального лідера в галузі інновацій та бізнесу.

Київ, столиця України, швидко перетворилася на центр інновацій та технологічного прогресу у Східній Європі. На перехресті культур, традицій та історій місто об'єднало найкраще з минулого та сьогодення, щоб створити фундамент для свого технологічного майбутнього [2].

Після важких часів, викликаних воєнними діями, Київ активно ставив собі завдання реінтеграції у світову економіку. І що може бути кращим для цього, ніж інноваційний розвиток? Так, місто стало справжнім магнітом для талановитих ІТ-фахівців, інженерів та підприємців із усіх куточків країни і навіть з-за кордону.

Київські університети та наукові центри, маючи багату історію та традиції, змогли адаптуватися до сучасних вимог, активно впроваджуючи курси з цифрових технологій та штучного інтелекту. Це, у свою чергу, привернуло увагу світових технологічних гігантів та інвесторів, які побачили у Києві величезний потенціал [3].

Крім того, державна підтримка у вигляді податкових пільг, грантів та програм фінансування стартапів стала додатковим стимулом для розвитку інновацій у місті. Це створило сприятливий ґрунт для зростання молодих компаній та стартапів, багато з яких вже отримали міжнародне визнання.

Таким чином, Київ, поєднуючи в собі давні традиції та сучасні технології, став прикладом того, як місто може перетворитися і адаптуватися до нових реалій, ставлячи інновації в центр свого розвитку. В останні роки Київ став не лише культурним та історичним центром України, а й справжнім епіцентром інвестиційної активності у регіоні. Повоєнне відновлення, безсумнівно, вимагало значних ресурсів, і місто, простягнувши руки до світу, привернув увагу багатьох зарубіжних інвесторів. Київ зі своїм стратегічним розташуванням на роздоріжжі між Заходом та Сходом став ідеальним майданчиком для бізнесу, надаючи унікальні можливості для інвестування. Нерухомість, інфраструктура, технології та багато інших секторів залучили мільярди інвестицій, перетворюючи столицю України в одне з міст Європи, що найшвидше розвивається.

Державні програми, націлені стимулювання інвестицій, зіграли ключову роль цьому процесі. Надання податкових пільг, створення спеціальних економічних зон та активну співпрацю з міжнародними партнерами створили сприятливе середовище для зарубіжних та вітчизняних інвесторів.

Багато міжнародних корпорацій відкрили свої представництва, центри розробки та виробничі потужності саме в Києві, переконавшись у його потенціалі та перспективах. Цей приплив капіталу та технологій не лише

прискорив економічне відновлення міста, а й заклав основу для його подальшого процвітання.

Так, Київ, зі своєю багатою культурною спадщиною та непохитною волею до прогресу, перетворився на справжній магніт для інвесторів з усього світу, демонструючи, що навіть після найважчих випробувань він здатний відновлюватись і йти вперед, залучаючи нові можливості та перспективи.

Київ, незважаючи на всі свої успіхи в інноваційному та інвестиційному розвитку, стикається з низкою проблем та викликів, які затьмарюють його яскраве майбутнє. Корупція, спадщина радянської епохи, досі тягне економічне та соціальне життя міста, створюючи перешкоди для прозорого ведення бізнесу та залучення іноземних інвестицій. Багатошарова бюрократія часом уповільнює прогрес, роблячи прості процедури важкими та витратними [4].

Крім того, наслідки воєнних дій на сході країни призвели до масового переселення людей до столиці. Інтеграція цих внутрішніх переміщених осіб у міське життя, забезпечення їх працевлаштуванням, житлом та соціальними послугами залишається одним із найбільших викликів для місцевої влади [1].

Також варто згадати правову невизначеність. Відсутність стабільності у законодавстві та часті зміни у податковому кодексі створюють невизначеність для бізнес-спільноти та інвесторів. Проте Київ продовжує йти вперед, долаючи всі труднощі. Місто демонструє свою стійкість та здатність адаптуватися до нових умов, зберігаючи оптимізм та віру у світле майбутнє. Надія та завзятість киян, їхнє прагнення на краще роблять столицю України джерелом натхнення для багатьох інших міст та країн. Київ, місто з багатою історією, яке пройшло через безліч труднощів і випробувань, демонструє свою незламну волю до відновлення та зростання. Ця дивовижна здатність адаптуватися до нових реалій, навіть коли стикаєшся з гігантськими викликами, робить Київ прикладом для багатьох. Інновації та інвестиції стали двигунами економічного зростання, тоді як солідарність та рішучість його мешканців стали каталізаторами соціального перетворення. Однак не можна забувати про ті проблеми, які досі залишаються невирішеними. Їхнє подолання потребує спільних зусиль, стратегічного підходу і, що найголовніше, віри у світле майбутнє. Саме такий підхід, заснований на впевненості, оптимізмі та наполегливості, дозволить Києву та його мешканцям рухатися вперед, незважаючи на всі труднощі, та досягти нових вершин у своєму розвитку.

Список використаних джерел:

1. *Маслій Н. Біфуркаційна модель розвитку сфери зв'язку та інформатизації під впливом кризових явищ. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Львів. 2018. № 6 (134). С. 132–138.*

2. Полякова Г. А., Білоконенко Г. В. Розвиток освітнього середовища інноваційно-активного університету: особливості та критерії. Проблеми економіки. 2020. № 4 (46). С. 279–293. URL: https://www. problecon. com/export_pdf/problems-of-economy-2020-4_0-pages-279_293.pdf

3. Федотова, І. В. Університет нового покоління, як новий тренд освіти. Вища освіта за новими стандартами : виклики у контексті діджіталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір : зб. матеріалів Міжнар. наук.-метод. конф. 2022. С. 21-25.URL:https://dspace2.khadi.kharkov.ua/handle/123456789/5565

4. Хаустова В.Є., Решетняк О.І. Університет майбутнього: виклики для вітчизняної вищої освіти. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 2021. С. 15–22. URL: https:// www.researchgate.net/publication/356391402_Universitet_majbutnogo_vikliki_dla_vitciznanoi_visoi_osviti_University_of_the_Future_Challenges_for_Ukrainian_Higher_Education.

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В ЛАНЦЮГАХ ПОСТАВОК

Коваленко О. В., аспірант
ПВНЗ «Європейський університет» м. Київ
Фімяр С.В. к.е.н., доцент
доцент кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський університет» м.Київ

У другій половині XX століття в економічно розвинених країнах у багатьох галузях бізнесу завдяки безперервному поліпшенню технологій виробництва склалась така ситуація, при якій вартість продукції досягла свого мінімуму. У зв'язку з цим щодо забезпечення конкурентних переваг з’явилася потреба в новій концепції управління бізнесом – управління ланцюгами поставок.

Термін «управління ланцюгами поставок» (Supply Chain Management) одним з перших запропонував системний інтегратор «i2 Technologies» і консалтингова компанія «Arthur Andersen» в 1980-х роках, а поява концепції пов’язана зі статтею К. Олівера і М. Вебера «Supply chain management: Logistics Catches up with Strategy», яку було опубліковано в 1982 році, в якій автори дали визначення управлінню ланцюгам поставок як матеріальний потік, що проходить крізь канали розподілу від постачальника до споживача, виділяючи головну ідею в тому, що ланцюг поставок має бути нероздільним, а його оптимізація повинна відбуватися з урахуванням вимог усіх її учасників. Складові логістичної системи в певній організованості складають ланцюг поставок [3, ст 1-3].

Сучасний щабель еволюції теорії логістики та керівництво ланцюгами поставок характеризується підвищеним інтересом до цілого ряду нових понять, таких як сталий розвиток, стійкість, міцність, гнучкість, адаптивність, швидкість реакції і надійність. Поліпшення надійності логістичної системи загалом, а також окремих її елементів, поруч з мінімізацією логістичних затрат

є одним з напрямків покращення ефективності функціонування логістичної системи.

Отже ланцюг поставок компанії з позиції його надійності – це система що пристосовується з поворотними зв'язками, а також складається з кількох бізнес процесів, які виконують логістичні функції та операції, надійність яких забезпечується злагодженою та безвідмовною роботою усіх складових системи, незалежно від кількості, а також сили факторів впливу.

Невизначеність – це ситуація, за якої повністю або частково відсутня інформація про можливі майбутні стани чи події в ланцюгах поставок, тобто невизначеність ланцюга поставок – це те, що не підлягає оцінці [2, ст 11-16].

Невизначеність є однією з основних проблем, що вивчаються в управлінні ланцюгами поставок. Саме зменшення невизначеності стало одним з відправних пунктів для появи концепції управління ланцюгами поставок як такої на основі методів і моделей управління запасами на міжорганізаційному рівні.

Невизначеність досить широке поняття, що супроводжує процеси функціонування та розвитку ланцюгів поставок. Адже останнім притаманна залежність від кількості складових елементів на вході в систему, тобто кількості постачальників, що впливають на логістику організації та кількості елементів на виході, тобто споживачів. Чим більша кількість складових входу-виходу, тим більш складним є ланцюг поставок, а ще більшою є ступінь його невизначеності.

Для ефективного функціонування ланцюгів поставок на підприємстві, а також з метою зменшення невизначеності є сенс виділити причини зниження рівня надійності ланцюгів поставок як наслідок зростання невизначеності. Основні причини зниження рівня надійності наведено в табл. 1.

Таблиця 1.

Основні причини зниження рівня надійності

Операційні ризики та невизначеність				**Невизначеність та ризики катастроф**	
Невизначеність					
Попит	Постачання	Продукція	Правові норми	Попит	Структура ланцюга поставок
Невизначеність попиту	Невизначеність діяльності циклу поставок	Невизначеність якості і асортименту продукції	Невизначеність правових норм	Виникнення фінансових і політичних криз	Виникнення природних і антропогенних катастроф; страйків; піратства і тероризму
Ризик					
Коливання попиту	Коливання термінів поставок	Брак готової продукції, повернення продукції	Необхідність дотримання норм охорони навколишнього середовища	Обвал економіки ринку, різке скорочення обсягів	Руйнування виробничих потужностей

Операційні ризики та невизначеність				Невизначеність та ризики катастроф	
				продажів на ньому	
Різноманіття асортименту	Затримка виведення нових продуктів на ринок	Нестача вихідних матеріалів	Необхідність дотримання митних і торгових норм	Банкрутство постачальників і логістичних провайдерів	Руйнування транспорт них зв'язків
Неточність інформації		Зміна специфікації продукції	Розкрадання і псування вантажів	Зміна цінового рівня через коливання валютних курсів	Руйнування потужностей: постачальників, інформаційних систем

Розроблено на основі [1, ст 371-373]

На процес прийняття рішень має вплив невизначеність та велика кількість ризиків, що можуть носити як конструктивний характер – підвищуючи ефективність, так і деструктивний – знижуючи надійність ланцюга поставок. Велика частина причин зниження рівня надійності ланцюга поставок може бути викликана у зв'язку зі малою поінформованістю про ринок і його споживачів, конкурентів, помилковістю у визначенні пріоритетів розвитку, відсутністю системи довгострокового планування, використанням неефективних методів управління. Тому їх повноцінне урахування, чітка градація, розробка шляхів їхнього уникнення дозволяють підвищити надійність ланцюга поставок підприємства.

Список використаних джерел:

1. *Крикавський Є. В., Похильченко О. А., Фертч М. Логістика та управління ланцюгами поставок: підручник – Львів: Видавництво Львів політехніки, 2020. – 848с*
2. *Пруненко Д. О. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Управління ланцюгом постачань» Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 140 с* http://eprints.kname.edu.ua/43023/1/2012%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%20166%D0%9B%20%20%D0%A3%D0%9B%D0%9F%20%D0%A2%D0%A2%20%D0%9F%D1%80%D1%83%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf
3. *Стаття К. Олівера і М. Вебера «Supply chain management: Logistics Catches up with Strategy», 1982*

МАРКЕТИНГ-ЛОГІСТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЇЇ РОЛЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Коверга Д.О.
Аспірант ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: д.е.н. доцент Гудзь Ю.Ф.

Маркетинг-логістика підприємництва передбачає взаємодію відділів маркетингу та логістики з метою оптимізації поставок та забезпечення вчасного

та точного виконання замовлень. Ця інтеграція дозволяє підприємствам реагувати на зміни на ринку, впевнено передбачати попит та забезпечувати відповідність пропозиції.

Здійснюючи спільну роботу, відділи маркетингу та логістики можуть виявити можливості для оптимізації запасів, зменшення витрат на зберігання та перевезення, а також для підвищення рівня обслуговування клієнтів. Оптимальна логістична система дозволяє підприємству використовувати свої ресурси більш ефективно та скорочувати час доставки товарів до кінцевих споживачів.

Маркетинг-логістика допомагає підприємствам створювати продукти та послуги, які відповідають індивідуальним потребам споживачів. Аналіз даних про попит дозволяє підприємствам налаштовувати виробництво та логістичні процеси так, щоб виготовлені товари відповідали очікуванням клієнтів.

Завдяки сучасним технологіям, таким як Інтернет речей (IoT), штучний інтелект (AI) та аналітика даних, підприємства можуть збирати та обробляти інформацію про споживачів та їхні вимоги в реальному часі. Це дозволяє вдосконалювати продукти та послуги, реагуючи на зміни в ринковому попиті.

У сучасних умовах, де зростає увага до сталості та екологічних питань, маркетинг-логістика допомагає зменшити вплив логістичних процесів на навколишнє середовище. Зменшення викидів шкідливих речовин та ефективне використання ресурсів стають важливими завданнями для підприємств.

Зелена логістика не тільки допомагає зменшити викиди CO_2 і енергоспоживання, але й відкриває нові можливості для маркетингу продукції, орієнтованої на сталість. Споживачі все більше віддають перевагу екологічно чистим товарам та послугам, тому підприємства, що активно працюють над зеленою логістикою, можуть залучати більше клієнтів і підвищувати свою репутацію.

Сучасна маркетинг-логістика неможлива без використання інформаційних технологій. IT системи та програмне забезпечення допомагають підприємствам керувати запасами, відстежувати вантажі, автоматизувати процеси та робити точні прогнози попиту. Вони також дозволяють збирати та аналізувати дані для прийняття стратегічних рішень.

Маркетинг-логістика визначається не лише як оптимізація логістичних процесів, а як стратегічне управління логістикою. Це включає в себе розробку довгострокових планів, аналіз конкурентів, пошук нових ринків та оптимізацію поставок.

Підприємства, які ретельно працюють над своєю маркетинг-логістикою, можуть забезпечити сталу конкурентоспроможність та забезпечити рост свого бізнесу у сучасних умовах.

Маркетинг-логістика відіграє ключову роль у сучасних умовах бізнесу. Інтеграція маркетингу та логістики, персоналізація продуктів, зелена логістика, використання інформаційних технологій та стратегічне управління логістикою допомагають підприємствам досягти успіху в умовах змінливого ринкового середовища. Маркетинг-логістика - це не просто оперативна діяльність, а

стратегічний інструмент для забезпечення сталого росту та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. *Джонсон, М. (2018). "Логістика та управління ланцюгом постачання: Створення мереж, що додають вартість." Видавництво Routledge.*
2. *Ламберт, Д. М., & Купер, М. С. (2000). "Проблеми управління ланцюгом постачання." Управління промисловим маркетингом, 29(1), 65-83.*
3. *Менген, Дж., Лалвані, С., & Бутчер, Т. (2008). "Глобальна логістика та управління ланцюгом постачання." Видавництво John Wiley & Sons.*
4. *Сімчі-Леві, Д., Камінскі, П., & Сімчі-Леві, Е. (2007). "Проектування та управління ланцюгом постачання: Концепції, стратегії та кейси." Видавництво McGraw-Hill.*
5. *Вотерс, Д. (2003). "Управління ланцюгом постачання: Вступ до логістики." Видавництво Palgrave Macmillan.*

АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Колодінська Я.О.,
викладач кафедри математичних дисциплін та інноваційного проектування,
ПВНЗ «Європейський університет»

Однією з характерних ознак XXI століття є стрімкий розвиток інформаційних технологій, що призвело до цифрової трансформації різних галузей людської діяльності, зокрема, значних змін в економічній галузі. Поширене використання діджитал інструментів та цифрових сервісів в економіці створює виклики традиційним бізнесам із звичними бізнес-моделями. В результаті чого наразі відбувається трансформація усталених підприємств та форм ведення бізнесу, виникають нові можливості для інноваційного підприємництва. Розвиток цифрової економіки створює сприятливі умови для винахідливих підприємців, відкриваючи як фізичним особам, так і компаніям можливості використання технологій задля розробки та поширення інноваційних бізнес ідей та проривних новаторських рішень.

Цифрова економіка, також відома як економіка знань або інформаційна економіка, обертається навколо створення та споживання цифрових товарів і послуг. Діджитал технології, такі як: штучний інтелект (AI), Інтернет речей (IoT), хмарні сервіси, роботизація, блокчейн, Big Data, стають драйверами інновацій у бізнесі. За допомогою сучасних цифрових інструментів підприємства мають можливість збирати та обробляти великі обсяги інформації, що допомагає вдосконалювати їх продукти та послуги, оптимізувати процеси виробництва та управління.

Важливим трендом інноваційного підприємництва є стартап проєкти, які набувають значного поширення у сучасних умовах і сприяють відновленню та розвитку економіки в умовах кризи та воєнного часу. Під стартапом розуміють інноваційний бізнес, що швидко стартує, впроваджується і охоплює нові ринки без значних додаткових капіталовкладень, тобто масштабується [2]. Саме за рахунок достатньо швидкого запуску та інноваційних складових стартап продукти створюють конкурентні переваги та прискорюють розвиток індустрії інноваційного підприємництва загалом. На разі, стартапи акумулюють найактуальніші технологічні та соціальні тренди, а інноваційне підприємництво в цілому змінює підходи до бізнесу, створює нові ринки та змушує великі компанії переглянути свої підходи до конкуренції і співпраці зі своїми клієнтами [1].

З метою реалізації успішного стартапу в умовах конкуренції, підприємці-початківці мають розуміти технологію та етапи розробки інноваційного бізнес проєкту і враховувати наступні аспекти, що досить часто виникають у практичній діяльності розробників [3]. По перше, будь який стартап починається не з генерації ідеї, а з пошуку проблеми певної цільової аудиторії потенційних користувачів. По друге, протягом формування проблеми та ідеї її вирішення, роздумів над можливими моделями монетизації та прототипу стартап продукту потрібно постійно звертатися до процесу валідації кожного етапу розробки на потенційних користувачах, проводячи так званий Customer Development. Потрібно розуміти, що більшість ідей на ранніх стадіях є провальними (згідно статистичних даних це 99%), тому потрібно не боятися невдач, швидко змінювати слабкі ланки або, взагалі, напрям розробки (робити так званий півот) та розглядати нові можливості для зростання. Для того, щоб бути в курсі нових технологій, тенденцій ринку та розвитку бізнес-стратегій, підприємцям важливо постійно навчатися, розвивати навички, поширювати експертизу, прагнути до постійного вдосконалення. Гнучкість і адаптивність є ключовими активами цифрової економіки. Саме тому важливо віднайти гнучку бізнес-модель для підприємства, яка зможе швидко змінюватися відповідно до змін ринкової динаміки.

Однією із складових успішності бізнесу у сучасному інформаційному суспільстві є створення спільних екосистем. Налагодження партнерських відносин і альянсів може допомогти підприємцям отримати доступ до ресурсів, знань, інвестиційних фондів і мереж, які мають вирішальне значення для успіху.

Цифрова економіка спричинила трансформацію у світі підприємництва, зробивши інновації доступнішими, ніж будь-коли раніше. Підприємці, які готові використовувати сучасні технології та адаптуватися до швидко мінливого середовища, мають наразі досить багато можливостей для розвитку в динамічній сфері цифрової економіки. Оскільки у сучасному суспільстві відбувається значний постійний розвиток цифрових технологій, інноваційне підприємництво, яке активно їх використовує, відіграватиме ключову роль у формуванні глобальної економіки та покращенні життя людей у всьому світі.

Список використаних джерел:

1. *Колодінська Я.О., Великоіваненко Г.І. Інноваційне підприємництво як чинник розвитку цифрової економіки: сучасні тенденції та виклики в Україні / Журнал «Економіка і управління» № 2 (98). – 2023, С.31-39.*
2. *З чого почати стартап в Україні: гайд, кейси та поради від стартап-акселератора YEP.-2023,– Режим доступу: https://vctr.media/ua/z-chogo-pochati-startap-v-ukrayini-gajd-kejsi-ta-poradi-vid-startap-akseleratora-yep-191826/*
3. *Колодінська Я.О., Скляренко О.В., Ніколаєвський О.Ю. Практичні аспекти розробки інноваційних бізнес ідей з використанням цифрових сервісів //Журнал «Економіка і управління», №4,- 2022.- С 53-60.*

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ЯК НАПРЯМ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В. М. Колпащиков
магістрант ПВНЗ «Європейський університет»
Н. В. Мельник
к.е.н., доцент ПВНЗ «Європейський університет»

На теперішньому етапі розвитку економіки України все більше загострюється проблема мотивації праці та набуває досить важливого значення, через те що, вирішення завдань суспільства можливе тільки за умови створення мотиваційної бази, здатної мотивувати працівників підприємства та компаній до продуктивної діяльності.

Бізнес може реалізувати свої здібності економічного зростання тільки за умови дієвої мотивації. Недостатня мотивація в компанії може виступати обмежуючим фактором для зростання показників результативності її діяльності.

В економічній літературі існують різноманітні визначення поняття «мотивація». Найбільш поширеним є визначення мотивації - як сили поведінки, як прагнення людини до активних дій для вдоволення своїх потреб. Мотивацію також визначають як стан особистості, що характеризує рівень активності та спрямованість дій людини в конкретній ситуації. Водночас мотив виступає як прагнення, об’єктивна потреба щось зробити, спонукання до якоїсь певної дії.

Мотивація - це процес заохочення співробітників до результативної діяльності для досягнення цілей компанії (задоволення потреб кожного співробітника) [3].

Правомірно стверджувати, що найбільш активну роль у процесі мотивації відіграють людські потреби, інтереси, цінності та зовнішні фактори. З огляду на вищесказане можна сформулювати більш розгорнуте визначення мотивації.

Мотивація — сукупність внутрішніх і зовнішніх сил спонукання, які мотивують людину до діяльності, визначають поведінку, форми діяльності,

надають цій діяльності спрямованість, яка діє на досягнення особистих і організаційних цілей. [2].

Серед основних завдань мотивації відзначають формування у кожного працівника поняття сутності та визначення мотивації у процесі праці, формуванням у кожного керівника таких демократичних підходів до управління персоналом, щоб у процесі застосовувалися сучасні мотиваційні методи.

Для вирішення цих проблем необхідне вивчення процесу мотивації в організації, індивідуальної та групової мотивації [1].

Основним напрямком процесу мотивації є отримання найбільшої віддачі від використання наявних працівників, цей процес дозволяє підвищити загальну результативність і прибутковість організації.

У теперішніх умовах задоволення різноманітних вимог і запитів співробітників компанії реалізується за допомогою великої кількості методів мотивації діяльності, які можна розділити на три групи:

1) економічні (прямі) - відрядна оплата праці, погодинна оплата, премія за вдосконалення, прибуток, оплата за навчання, оплата за велике використання робочого часу;

2) економічні (непрямі) - пільгове харчування, доплати за стаж роботи, пільгове користування житлом та транспортом;

3) негрошові - збагачення роботи, гнучкий графік роботи, захист роботи, програми підвищення якості праці, просування по службі, залучення до процесу прийняття рішень, суспільне визнання.

Саме трудова мотивація покликана сприяти формуванню нового типу працівника: ініціативного, орієнтованого на максимальний результат у праці, здатного до творчого нововведення.

В умовах розвитку ринкових відносин мотивування праці є одним із найважливіших факторів, вміле використання якого може сприяти здійсненню та вирішенню цілого комплексу соціально-економічних проблем. На сьогодні з різноманітних засобів спонукання праці використовуються лише окремі їх елементи – ця обставина підкреслює необхідність утворення такої системи мотивації праці працівників, яка орієнтована на розвиток потенційної дієздатності суспільства і ефективності компанії в цілому [1].

У такий спосіб, саме мотивація і спонукання до праці мають потужний позитивний потенціал, дозволяють ефективно і економно застосовувати всі види матеріальних ресурсів, дають змогу робітникам втілювати в життя себе як особистості і спеціалісту, а отже, забезпечують найвищу ефективність роботи персоналу.

Тому ефективне управління персоналом неможливе без застосування саме ефективних методів мотивації праці працівників і методів переконання на поведінку персоналу та його трудову діяльність.

Список використаних джерел:

1. Васюта В.Б. Мотивація праці персоналу на підприємстві в сучасних умовах господарювання / В.Б.Васюта, Л.І. Бульбаха // Ефективна економіка. – 2016. – №6. – Режим доступу до журналу: http:www.economy.nayka.com.ua.
2. Мотивація персоналу. [Підручник] / А. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2016. – 340 с.
3. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2014. – 316 с.

ЕКОНОМІЧНИЙ ВПЛИВ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА МІСЦЕВІ ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Корчовський О.І.
Аспірант «Європейський університет», м. Київ

Сільський зелений туризм є важливим аспектом розвитку сільських територій в Україні. Ця форма туризму, яка спрямована на взаємодію з природою та сільським середовищем, відкриває нові можливості для місцевих господарств і вносить суттєвий внесок у економіку регіонів.

Сільський зелений туризм в Україні виявляє значущий економічний вплив на місцеві господарства, викликаючи позитивні зміни в економічних показниках громад. Спочатку, створення нових робочих місць у сфері обслуговування та туризму призводить до збільшення податкових надходжень для місцевих бюджетів. Ресторани, готелі, туристичні агентства та супутні підприємства сприяють зростанню обсягів податків, що сприяє фінансовій стабільності місцевих громад. Сприяючи розвитку сільського туризму, місцеві господарства отримують унікальну можливість залучати нові джерела доходів. Сільські області України, багаті природними та культурними ресурсами, можуть використовувати свої унікальні особливості для приваблення туристів. [1] Розбудова інфраструктури для сільського туризму, така як готелі, ресторани, музеї та екскурсійні маршрути, стає додатковим стимулом для розвитку бізнесу в цих регіонах. Створення туристичної інфраструктури, сільські території забезпечують власний розвиток та створюють нові робочі місця для місцевого населення. Ресторани та готелі потребують персоналу, а місцеві майстри можуть пропонувати туристам майстер-класи та сувеніри, розвиваючи таким чином ремеслянські традиції. [2] Сільський туризм є рушієм активізації соціокультурного обміну між туристами та місцевим населенням. Це допомагає зберегти та популяризувати традиції, мистецтво та культурну спадщину регіону. Місцеві жителі, взаємодіючі з туристами, мають можливість ділитися своєю культурною спадщиною та збагачувати своє розуміння світу. [3,4] Сільський туризм може стати джерелом додаткових доходів для місцевих господарств. Збільшення туристичного потоку сприяє росту обсягів продажів сільськогосподарської продукції, розкриває можливості для розвитку агротуризму та сільського ремесла.

Сільський зелений туризм в Україні має значущий економічний вплив на місцеві господарства, створюючи нові робочі місця, сприяючи розвитку інфраструктури та підвищуючи соціокультурний обмін.[5] Ця форма туризму не лише збагачує місцеві господарства, але й сприяє збереженню природних та культурних ресурсів країни.

Список використаних джерел:

1. Табенська О. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ. Економіка та суспільство. 2023. № 52. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-10 (дата звернення: 13.11.2023).

2. Boiko V. RURAL GREEN TOURISM IN UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS. Agrosvit. 2020. No. 22. P. 58. URL: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.22.58 (date of access: 12.11.2023).

3. Buhil S., Riabets V., Dudiak R. Perspective directions of green tourism development in Ukraine. Vìsnik L'vìvs'kogo nacìonal'nogo agrarnogo unìversitetu. Ekonomìka APK. 2019. No. 26. P. 151–154. URL: https://doi.org/10.31734/economics2019.26.151 (date of access: 12.11.2023).

4. Korzh N., Onyshchuk N. DEVELOPMENT OF RURAL GREEN TOURISM IN VINNITSA REGION. Market Infrastructure. 2020. No. 45. URL: https://doi.org/10.32843/infrastruct45-31 (date of access: 12.11.2023).

5. Kupriianchik I., Dorosh A., Saliuta V. FACTORS OF IMPACT ON RURAL GREEN TOURISM DEVELOPMENT AS A SMALL ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE. Environmental Economics and Sustainable Development. 2019. No. 6(25). P. 100–106. URL: https://doi.org/10.37100/2616-7689/2019/6(25)/16 (date of access: 12.11.2023).

ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАТИВНИХ СТРУКТУР

Костенко Ю.В.
аспірант, ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: професор кафедри економіки, фінансів і обліку, доктор економічних наук, професор Засанський В.В.

Сучасні процеси в Україні і світі вимагають пошуку нових підходів до управління корпоративними структурами. Значну роль в управлінні корпоративними структура ми має аспект стратегічного планування економічної безпеки організації. Виклики, пов’язані з жорсткою конкуренцією, вимагають гнучко реагувати та підстроювати діяльність корпоративної структури згідно нових, неочікуваних вимог та змін ринкової ситуації. Вміння швидко адаптуватися до змін у сфері діяльності корпорації набуває величезного значення в наші дні. Від вміння правильно визначати напрямки інвестицій, можливості змінювати структуру бізнесу, швидкості розробки та впровадження нових продуктів залежить успіх і процвітання організації у майбутньому. В таких умовах дуже важливо правильно спланувати внутрішні ресурси організації щоб постійно підтримувати баланс між змінами у зовнішньому середовищі і внутрішніми адаптаційними можливостями організації.

На сьогоднішній день значна частка корпоративних структур в Україні перебуває в критичному стані завдяки нестабільному економічному середовищу. На жаль ми не бачимо зараз навіть натяків на можливість стабілізації або покращення економічної ситуації в країні. Бойові дії, погіршення демографічної ситуації, можливе збільшення податкового навантаження не дозволяють говорити про достатній рівень економічної безпеки для бізнесу на даний момент. Зараз є неприпустимою наявність інерційності в структурі виробництва, в його здатності реагувати на зміни у навколишньому середовищі. Основним пріоритетом стратегічного планування економічної безпеки корпоративної структури є виживання самої структури. Лише після досягнення виживання може йти мова про формування наступних цілей. Стратегічне планування є свого роду систематичнім процесом цілю якого є підготовка до майбутнього. Під систематичною підготовкою на майбутнє розуміється забезпечення мінімального зростання бізнесу в майбутньому, так як при прийнятті рішення про інвестування в те чи інше виробництво враховуються не тільки поточні показники, але і темпи зростання цих показників. При мінімальному зростанні характерно ставити цілі виходячи з досягнутого рівня, скоригованого на рівень інфляції. Така стратегія вибирається як найменш ризикована [1].

Правильно сформована стратегія управління відіграє одну з основних ролей в управлінні корпоративними структурами і є невід'ємним етапом функціонування та запорукою стабільності робочих процесів компанії. Основною ціллю стратегії управління є створення напрямку розвитку для компанії, який максимально ефективно використовує всі наявні ресурси компанії для протистояння постійно тиснучим економічним загрозам навколишнього середовища. На наш погляд важливим аспектом вдалої стратегії економічної безпеки корпоративної структури, на відміну від стратегії розвитку підприємницької діяльності, є використання загальноприйнятих для даної місцевості і часового проміжку засобів протидії економічним загрозам. Для стратегії розвитку підприємницької діяльності запорукою ефективності може і повинна бути її оригінальність.

В своїй підприємницькій діяльності корпоративна структура повинна спиратися на виконання того, чого конкуренти не можуть досягти зараз, або ж не мають шансів досягти взагалі. Тобто при проведенні аналізу напрямків розвитку діяльності широко розповсюджені види діяльності мають значно меншу вагу для досягнення результату ніж, нові, не зайняті ніші діяльності. При розробці стратегії економічної безпеки навпаки, ні в якому разі не можна нехтувати досвідом захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз, характерних для конкуруючих структур в наявний момент і наявному місці. Ігнорування використання досвіду конкурентів в оцінці загроз з великою ймовірністю може привести до трагічного фіналу в процесі розвитку корпоративної структури. При розробці методів реагування на економічні загрози, на наш погляд, все ж таки слід приділяти увагу пошуку ще не використаних, оригінальних та нових способів протидії економічним загрозам. Такі ніші в протидії загрозам

дозволять мати корпоративній структурі конкурентну перевагу за рахунок більш ефективного протистояння загрозам. В той же час досвід конкурентів в цьому питанні ні в якому разі не може бути проігнорований.

Всі методи виявлення та протистояння економічнім загрозам, які використовують конкуренти, повинні бути ретельно вивчені, проаналізовані та взяті на озброєння.

Для побудови стратегії економічної безпеки потрібно провести оцінку зовнішніх та внутрішніх чинників, які мають вплив на корпоративну структуру загалом та економічну безпеку цієї структури зокрема. Для проведення такої оцінки можна використати такі інструменти як SWOT-аналіз та PEST-аналіз.

PEST-аналіз (також відомий як PESTEL-аналіз або PESTLE-аналіз) - це інструмент аналізу зовнішнього середовища, який використовується бізнесами та організаціями для оцінки впливу політичних, економічних, соціокультурних, технологічних, екологічних та юридичних факторів на їхню діяльність. Аналіз цих факторів допомагає підприємствам ліпше розуміти зовнішнє середовище, в якому вони функціонують, і приймати стратегічні рішення на основі цієї інформації. PEST-аналіз допомагає підприємствам адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі і розробляти стратегії, щоб використовувати можливості та уникати загроз. При проведенні PEST-аналізу варто також проводити не тільки оцінку наявного стану факторів, які мають вплив на економічну безпеку, а і прогнозувати можливі їх зміни в часовому проміжку найближчих 3-5 років. Саме дані, отримані в результаті таких прогнозів можуть бути застосовані для побудови стратегії економічної безпеки.

SWOT-аналіз є інструментом стратегічного аналізу, який використовується для оцінки сильних і слабких сторін внутрішньої ситуації організації (Strengths and Weaknesses) та можливостей та загроз зовнішнього середовища (Opportunities and Threats). SWOT є абревіатурою, яка відображає ці чотири аспекти аналізу. Цей інструмент допомагає організаціям розробити стратегії, виходячи з ретельного розгляду цих факторів.

Сформована за допомогою цих інструментів стратегія економічної безпеки корпоративної структури допоможе вчасно реагувати на виклики ринкового середовища, забезпечить конкурентні переваги та підвищить результати операційної діяльності і таким чином буде досягнуто підвищення рівня економічної безпеки та отримання бачення основних напрямків та цілей для діяльності.

Список використаних джерел

1. SWOT-аналіз основа формування маркетингових стратегій: навч. посіб. / За ред. Л.В. Балабанової. 2-ге вид., випр. І доп. К.: Знання, 2005. 185 с.

2. Козирєва О. В., Світлична К. С., Шуть О. Ю. Основи прийняття управлінських рішень : навчальний посібник. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2021. 186 с.

3. Що таке PEST-аналіз. Довідник для підприємців. URL: https://business.diia.gov.ua/handbook/marketing/so-take-pest-analiz

РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ МЕНЕДЖЕРІВ

Костик О.І.
Студент групи 165/8
Науковий керівник:
Професор кафедри економіки, фінансів і обліку,
доктор економічних наук, професор
Засанський В.В.

Актуальність дослідження теми пов’язана з тим, що проблеми, пов'язані з формуванням, використанням та оцінкою економічної ефективності зростання управлінського потенціалу молодих менеджерів, розглядаються в економічній літературі недостатньо. Існуючі підходи до оцінки управлінського потенціалу не дозволяють точно визначити його елементи, кількісно враховувати його рівень, розвиток, зміни. Це призводить до недооцінки ролі управлінського потенціалу молодих менеджерів організаціями різних галузей економіки. Важливість проблеми полягає й у тому, що потенційні збитки від неправильних дій керівників значно вищі, ніж від непрофесіоналізму рядового співробітника. У зв'язку з цим потрібен ретельний відбір та перевірка кандидата на посади управління.

Формування управлінського потенціалу менеджерів – це процес забезпечення організації висококваліфікованим та перспективним управлінським персоналом. Виходячи з визнання ролі особистості та мети організації поняття «управлінський потенціал» менеджера можна представити як сукупність кваліфікаційних, соціально-особистісних та психофізіологічних якостей менеджера, необхідних при здійсненні управлінських функцій у теперішньому та майбутньому, для досягнення цілей організації, її успішного функціонування та розвитку. Тому під управлінським потенціалом розуміється наявність у працівників, виконують конкретні управлінські функції, які не виявилися можливостей або здібностей у галузі психофізіології, кваліфікації та розвитку особистості керівників.

Необхідно відзначити, що управлінський потенціал безпосередньо залежить від компетентності керівника. Компетентність – особисті повноваження керівника, його кваліфікація (знання та досвід), що дозволяють йому брати участь у розробці певного кола рішень або вирішувати самі питання завдяки наявності в нього певних знань та навичок. У поняття професійної компетентності керівника організації вкладають особисті можливості директора, що дозволяють йому самостійно та досить ефективно вирішувати управлінські та виробничі завдання.

До найважливіших управлінських компетенцій, особливо затребуваних у діяльності сучасного менеджера та у значній ступеня визначальним його професійну успішність, належать: рівень освіти; здатність піти на розумний (обґрунтований) ризик у роботі; рішучість у реалізації наміченого; ретельний аналіз проблем та прийняття обґрунтованих управлінських рішень; мотивація

праці підлеглих (здатність надихнути на досягнення поставленої мети); постійна робота з власного професійного розвитку; планування часу та вміння добре організувати власну роботу тощо.

Оцінка ефективності розвитку управлінського потенціалу керівників обов'язкова умова успішного функціонування будь-якої організації, оскільки дозволяє активно впливати на її поточний стан, встановлювати напрями змін, виявляти пріоритети стратегічного розвитку.

Інтегруючи і розвиваючи дослідження науковців та практиків [3-7] наведемо критерії оцінки компетентностей:

Професійні компетентності

– Наявність необхідного досвіду роботи і рівня фахових знань

– Уміння нести відповідальність за результати роботи – критерій, що характеризує уміння нести відповідальність за майнові, фінансові, та інші результати роботи

– Виконання складних ситуаційних завдань - критерій, що визначає уміння виконувати складні завдання з використанням творчого підходу

– Уміння ризикувати – критерій, що визначає межі ризику в рамках посади і рівень шкоди від прийняття неправильного рішення.

Базові компетентності

– Орієнтування на результат – критерій, що визначає здатність досягати заплановані результати у встановлені терміни. Наполегливість і енергійність у досягненні результату.

– Комунікативність і співробітництво – критерій, що визначає здатність встановлювати і підтримувати дружні відносини з колективом.

– Емоційна компетентність – критерій, що визначає здатність усвідомлювати і регулювати свої і чужі емоції, здатність керувати ними і на цій основі будувати взаємодію з оточуючи

– Гнучкість, адаптивність – критерій, що відображає готовність до змін, підтримка перетворень в рамках трудового процесу

– Бажання розвиватися, інноваційність – критерій, що відображає здатність і тягу до отримання нових знань, навичок і умінь, а також зацікавленість у вдосконалення робочого процесу, нових технологій тощо

Управлінські компетентності

– Лідерство і вплив - здатність керівника втілювати в життя прийнятті рішення і впливати на позитивне сприйняття рішень підлеглими

– Ефективність управлінських рішень - здатність керівника структурувати, аналізувати і систематизувати отриману інформацію та приймати на основі такої інформації ефективні управлінські рішення

– Організація і контроль за діяльністю - здатність керівника ставити завдання, організовувати, спрямовувати та регулювати діяльність.

– Мотивування і розвиток персоналу – здатність керівника створювати умови, при яких підлеглі прагнутимуть виконувати свої обов'язки.

У сьогоднішніх умовах бізнес середовища досягнення підприємством стратегічних цілей зумовлений не тільки використанням його виробничих чи

фінансових ресурсів, а й нематеріальними компонентами, зокрема здатністю менеджменту приймати доцільні управлінські рішення, ефективно організовувати і керувати командами підлеглих працівників, застосовуючи при цьому передовий досвід успішних підприємств та країн.

В Україні принципи у сфері менеджменту задля досягнення стійкого успіху організації включають орієнтацію на споживача; лідерство керівника; залучення працівників; процесний підхід; системний підхід до управління; постійне покращення; прийняття рішень, засноване на фактах; ефективні відносини із контрагентами [1,2].

Також, на основі дослідження в подальшому передбачено формування стратегії розвитку персоналу, яка буде спрямована на: активізацію взаємодії працівників та їх груп в процесі трудової діяльності, розвиток творчого, особистісного та організаційного потенціалу персоналу, в процесі трудової діяльності, активізацію творчих починань працівників, їх заохочення до інноваційної діяльності та консолідацію інтересів персоналу та інтересів зацікавлених сторін корпорації.

Список використаних джерел:

1. *HR Management Standards. HR Counsil for the Nonprofit sector, 2022. URL: http://hrcouncil.ca/resourcecentre/hr-standards/documents/HRManagementStandards_FINAL.pdf.*
2. *Human Resources Professional Competency Framework. Human Resources Professionals Association, 2016. URL: https://www.hrpa.ca/Documents/Designations/HRPA_Professional_Competency_Framework_Final-2016.pdf.*
3. *Берека В. Є. Генеза наукових поглядів на проблему управлінської компетентності. Вісник Житомирського державного університету. 2018. Вип. 55 : Педагогічні науки. С. 54–57.*
4. *Бузько І. Р., Д'яченко Ю. Ю., Немашкало О. А. Оцінювання людського капіталу як інструмент управління навчанням персоналу. Актуальні проблеми економіки. 2019. № 2. С. 117–124.*
5. *Дороніна М. С., Лугова В. М., Сєріков Д. О., Доронін С. А. Розвиток управлінської компетентності керівників підприємств : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2019. 182 с.*
6. *Кравчук, І., Присяжнюк, О., Лавриненко, С. Формування знаннєвого потенціалу адміністрування у професійному розвитку менеджера. Економіка та суспільство. 2023. № 47. URL.: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2156/2085*
7. *Сєріков Д. О. Визначення напрямів розвитку управлінської компетентності керівників. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 14. Ч. 2. С. 123–127.*

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кравченко С.Ю., Котвицький А.О.
аспіранти,
«Європейський університет», м. Київ

Маркетингова діяльність відіграє важливу роль в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. Вона охоплює комплекс заходів, спрямованих на розробку та впровадження стратегій для залучення, утримання та задоволення споживачів, а також на вивчення і аналіз ринку та конкурентів. Важливо враховувати, що маркетингова діяльність охоплює не лише рекламу і просування продукції, але й більш широкий спектр завдань.

Основні аспекти маркетингової діяльності в контексті забезпечення конкурентоспроможності підприємства включають [2]:

- дослідження ринку: це включає в себе аналіз потреб і попиту на ринку, вивчення поведінки споживачів, визначення конкурентів і їх стратегій, а також оцінку тенденцій та змін на ринку;
- розробка продукції та послуг: маркетингова діяльність допомагає підприємству розробити продукцію та послуги, які відповідають потребам споживачів і відзначаються конкурентною перевагою. Важливо забезпечити високу якість продукції та її відповідність стандартам;
- продажі і реклама: маркетингова діяльність включає в себе розробку стратегії продажів та реклами, які допомагають привернути нових споживачів та зберегти існуючих. Ефективна комунікація з ринком має важливу роль у просуванні продукції;
- ціноутворення: визначення цін на продукцію є важливим аспектом маркетингу. Правильне ціноутворення допомагає забезпечити прибутковість підприємства та забезпечити конкурентну вигоду;
- обслуговування споживачів: підтримка та задоволення споживачів є важливою частиною маркетингової діяльності. Це включає в себе надання консультацій, розв'язання проблем та вдосконалення обслуговування;
- моніторинг та аналіз: маркетингова діяльність вимагає постійного моніторингу та аналізу результатів. Підприємство повинно відстежувати реакцію ринку на свої заходи та коригувати стратегію відповідно до змін на ринку;
- диференціація: маркетингова діяльність допомагає підприємству розрізняти свою продукцію від конкурентів. Це може бути досягнуто за допомогою унікальних характеристик, брендування та позиціонування на ринку;
- розвиток нових ринків: маркетинг дозволяє підприємству визначити нові ринки та можливості для зростання. Це може включати розширення географічного присутності або введення нових продуктів на ринок;

- аналіз конкурентів: вивчення конкурентів та їх стратегій дозволяє підприємству розробити ефективну стратегію конкурентної боротьби. Маркетингова інформація допомагає підприємству визначити свої конкурентні переваги і недоліки [3];
- аналіз трендів і тенденцій: маркетингова діяльність допомагає підприємству виявити нові тренди і тенденції на ринку, які можуть вплинути на його діяльність. Це дозволяє підприємству адаптуватися до змін і вчасно реагувати на них;
- залучення інновацій: маркетингова діяльність сприяє впровадженню інноваційної продукції. Інновації можуть допомогти підприємству виготовляти більш конкурентоздатну продукцію та покращувати обслуговування споживачів;
- розвиток бренду: маркетинг допомагає підприємству будувати сильний бренд, який сприяє відмінному сприйняттю продукції споживачами та підвищенню її цінності на ринку;
- забезпечення сталості: маркетингова діяльність сприяє створенню стабільних відносин із споживачами. Це допомагає підприємству забезпечити постійний попит на свою продукцію та послуги;
- аналіз ринкової ситуації: маркетингова інформація допомагає підприємству розуміти ринкову ситуацію та виявляти можливості для розвитку. Це дозволяє підприємству приймати обґрунтовані рішення щодо стратегії розвитку;
- підвищення ефективності реклами: маркетингова діяльність допомагає підприємству визначити найефективніші канали та методи реклами, що сприяє збільшенню ефективності рекламних кампаній;
- взаємодія із зацікавленими сторонами: маркетинг сприяє підприємству взаємодіяти із різними зацікавленими сторонами, включаючи постачальників, інвесторів, урядові органи та громадські організації;
- створення позитивного іміджу: маркетинг допомагає підприємству створити позитивний імідж та враження про свою продукцію та бренд, що сприяє підвищенню довіри клієнтів;
- залучення інвестицій: ефективна маркетингова стратегія допомагає привертати інвестиції та залучати фінансові ресурси для подальшого розвитку підприємства.

Усі ці аспекти маркетингової діяльності об'єднуються для досягнення головної мети - задоволення потреб споживачів та забезпечення сталого розвитку підприємства в умовах ринкової економіки [1].

Маркетингова діяльність впливає на всі аспекти підприємництва та є необхідною для забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах. Вона допомагає визначати потреби споживачів, створювати продукцію та послуги, які їх задовольнять, ефективно взаємодіяти з конкурентами та зацікавленими сторонами, а також розвивати стратегії росту та розвитку. Маркетинг сприяє створенню сталого і успішного бізнесу, який може

відповідати на виклики ринку та забезпечувати задоволення споживачів, що є ключовим для досягнення успіху в сучасному бізнесі.

Список використаних джерел:

1. Поняття конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] // МСН. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://msn.khnu.km.ua/mod/page/view.php?id=8839&lang=es.

2. Артеменко Л. П. Конкурентоспроможніть підприємства та фактори її підвищення / Л. П. Артеменко. – Київ, 2018. – 53 с.

3. Маркетингові комунікації – Одеса: Одеський державний економічний Університет, 2016. – 234 с.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МОТИВАЦІЄЮ ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Кукса В.М.
к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних та інформаційних дисциплін
Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»
Насальська Л.О.
Магістр
Львівський національний університет імені Івана Франка

В сучасних умовах мотивація праці персоналу є невід'ємною складовою успішної діяльності закладу охорони здоров'я. Саме мотивація є рушійною силою, яка спонукає персонал працювати ефективно та злагоджено. Мотивований персонал є засобом досягнення цілей, стратегії організації і є запорукою її успішного розвитку. Низький рівень мотивації не сприяє зацікавленості працівників в ефективній роботі. Результативність діяльності закладів охорони здоров'я напряму залежить від злагодженої роботи лікарів та всього колективу лікарні загалом. При нинішньому стані фінансування закладів охорони здоров'я, керівникові лікарні не вистачає фінансових коштів для додаткового стимулювання та заохочення працівників.

Проблеми питання мотивації праці персоналу розглядали у своїх працях Л.Л. Байєрс [1], Л. В. Балабанова [2], С. Ф. Герцберг, Є. Ільїн, Д. Макгрегор, Ф. Тейлор, У. та багато інших. Науковці Л. Божович, В. Мерліна, К. Платонова та багато інших професійну мотивацію характеризують як системо утворюючий фактор особистості, як професійну спрямованість, що характеризує ступінь прояву прагнення до оволодіння професією та бажанням працювати за нею.

Мотивування – процес формування психологічного стану людину та спонукає до нових дій та активізує її діяльність. Мотивація є єдиним способом задовольнити потреби людини і спонукати її працювати. Мотивація може бути пряма та непряма.

До прямої матеріальної мотивації відносяться: система оплати праці, премії, фінансові винагороди, грошові заохочення, путівки.

До непрямої мотивації відноситься соціальний пакет, пільги та заохочення, які надаються працівникам. Також до непрямої мотивації відносяться нематеріальні стимули. До них відносяться подяки, винагороди, похвальні листи, сертифікати, умови праці, оснащення робочого місця, забезпечення комп'ютерною технікою та Інтернетом, навички роботи на медичному обладнані, тривалі стосунки в колективі, психологічний клімат, зручний робочий графік, стабільність та перспектив роботи медичного закладу тощо.

Окрім названих систем мотивації, існує ще освітня мотивація, кар'єрна мотивація, психологічна та соціальна мотивація.

Нині Україна перебуває в стані війни. Війна – це горе, лихо, розруха, сльози, перенавантаження, виснаження та вигорання лікарів.

Медичні заклади потребують кваліфікованих спеціалістів медичних сестер та вузько направлених спеціалістів. Головною причиною кадрових проблем у медичній галузі є брак кваліфікованих спеціалістів, тривалий час їх підготовки, військові дії, мобілізація лікарів. Ще одною причиною є брак повного та необхідного фінансування медичних закладів, особливо це стосується державних установ. Через не достатній рівень фінансування закладів охорони здоров'я не вистачає коштів на преміювання працівників, які працюють понад норму. Лікарням доводиться відмовлятися від інших пакетів послуг, які не є профільними.

В таких умовах, які склалися задачею керівництва закладу є збереження персоналу та забезпечення установи необхідним обладнанням та медичними препаратами. Окрім цього, виникають і поточні проблеми – ремонт будівель, ремонт обладнання, запровадження енергоощадних технологій, закупівля обладнання, матеріалів та ліків, генераторів, безперебійників, підготовка лікарень до опалювального сезону тощо.

Водночас необхідно не забувати про персонал. Адже лікарі – це головне ядро лікарні, головний рушійних механізм всього лікувального закладу. Від злагодженої роботи всіх і кожного окремого фахівця залежить результативність всієї установи та тисячі життів наших громадян.

В умовах які склалися, закладам охорони здоров'я необхідно мотивувати персонал заходами не прямого мотивування персоналу. Наприклад:

- підбирати гнучкий графік для лікарів, які є профільними та найбільше мають запит серед пацієнтів. Серед основних пільг можуть бути підвищення кваліфікації, гранти, стажування, одержання другої освіти;
- для стажистів і вузько направлених спеціалістів необхідно надавати житло, можливість стажування та підвищення рівня кваліфікації;
- для лікарів з маленькими дітьми важливим є принцип вільного графіку, запровадження медичної страховки і різних пільги, які пов'язані із дітьми. (табори для дітей, санаторії, гнучкий графік, додаткові відпустки);

- для лікарів передпенсійного та пенсійного віку доцільно б використати програми підтримки їх здоров'я у т.ч. безкоштовної діагностика та лікування, профілактики, оздоровлення та ін. Для категорії цієї групи – головне бути корисними своєму закладу та працювати в ролі «наставника» та «тютора».

Для реалізації нематеріальної системи мотивації медичному закладу доцільно брати участь в благодійних акціях, грантових програмах, безкоштовних семінарах, залучати спонсорів та шукати додаткові шляхи матеріального стимулювання. Також активним методом залучення додаткових фінансових ресурсів є просування лікарні через соціальні мережі використовуючи безкоштовну рекламу та відгуки пацієнтів.

Необхідно позиціонувати кожного працівника лікарні, відзначати їх вклад на кожному офіційному урочистому заході, святкуванні чи ювілеї.

Премії та надбавки нараховувати за результатами KPI роботи кожного працівника враховуючи вихідні та понаднормові роботи.

До показників KPI можна відносити:

- кількість вилікуваних хворих;
- відсутність скарг та смертних випадків;
- ефективність використання робочого часу;
- використання сучасних технологій, програм та додатків;
- вміння користуватися новим сучасним обладнанням;
- знання англійської мови;
- своєчасне і правильне ведення лікарської документації;
- дотримання трудового розпорядку та графіку роботи;
- підвищення кваліфікації, отримання другої освіти, стажування закордоном;
- простої або втрати робочого часу (поглиначі часу).

Дані показники можна отримати за допомогою служби відділу кадрів, статистичного відділу лікарні та опитування працівників. На основі отриманих даних вибудувати рейтинг працівників, яких необхідно мотивувати матеріально або нематеріально.

При цьому необхідно зважати, що кожний лікар або працівник лікарні, потребує винагороди відповідно до його вкладу у розвиток медичного закладу. З огляду на брак коштів медичного закладу, це можуть бути урочисті заходи, сертифікати та подяки за сумлінну працю. Також необхідно змінювати працівників, які представлені на відзнаку. Щоб охопити якомога більше працівників з високими показниками KPI роботи.

Отже, нині Україна та заклади охорони здоров'я перебувають у тяжкому стані. Наша країна бореться за свої землі та незалежність існування. Медичні заклади повинні боротися як за своїх пацієнтів, так і за своїх лікарів. Для цього повинні використовувати всі види мотивації, щоб кожен лікар і працівник відчував, що лікарня про нього дбає, а він в свою чергу хоче працювати і лікувати пацієнтів.

Список використаних джерел:

1. Байєрс Л. Л., Ру Л. В. Управління людськими ресурсами. Management : веб-сайт. URL: http://www.management.com.ua/ hrm/ hrm003.html.

2. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом: підручник. К.: ЦУЛ, 2018. 468 с

3. Методи нематеріального стимулювання розвитку персоналу в умовах ринкої економіки [Електронний ресурс] – URL: https://library.if.ua/book/104/7103.html

4. Порядок діагностики існуючої системи мотивації та стимулювання персоналу [Електронний ресурс] URL: https://stud.com.ua/34702/menedzhment/poryadok_diagnostiki_isnuyuchoyi_sistemi_motivatsiyi_stimulyuvannya_personalu

СУЧАСНИЙ СТАН, ЗАГРОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Курінний С. С., аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку
Науковий керівник
Бреус С. В., д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
Європейський університет

Одним з ключових секторів вітчизняної економіки є аграрний, від ефективності функціонування його значною мірою залежить стан продовольчої безпеки та добробут населення.

Зменшення площі родючих земель, втрата біорізноманіття, зміна клімату, використання застарілої техніки й технологій, а також збройні та політичні конфлікти на фоні постійно зростаючої залежності країн від імпорту та експорту значною мірою впливають на стан агропромислового комплексу України та загострюють проблему продовольчого забезпечення як вітчизняних громадян, так і світової спільноти. Адже порушення логістичних ланцюгів, забруднення полів вибухонебезпечними речовинами, скорочення виробничого потенціалу АПК разом зі зменшенням реальних доходів населення призводить до погіршення стану продовольчої безпеки, внаслідок чого найбільш незахищені верстви населення ризикують втратити доступ до необхідної кількості продуктів харчування відповідно до фізіологічних потреб та харчових звичок.

Частково нівелює вплив негативних тенденцій на стан та перспективи розвитку АПК й, відповідно рівень забезпечення населення продовольством, стрімкий розвиток науки та технологій і зростання обсягу інвестицій, що загалом сприяють створенню передумов для підвищення продуктивності праці, зменшення відходів, зниження собівартості та збільшення обсягу виробництва й споживання продуктів харчування. У сукупності це справляє позитивний вплив та сприяє пришвидшенню вирішення проблеми подолання голоду, якій

світова спільнота в сучасних умовах приділяє особливу увагу.

Україна також сприяє підвищенню рівня глобальної продовольчої безпеки. Десятиліттями АПК розглядається як пріоритетний сектор національної економіки, який на даний момент формує близько 10 % ВВП та забезпечує робочими місцями понад 1 млн українців [1]. Підтвердження цьому доцільним вбачається вважати те, що на території країни знаходиться велика кількість родючих земель, які у поєднанні з оптимальним кліматом та кваліфікованою робочою силою забезпечують належні умови для вирощування зернових та зернобобових культур, овочів і фруктів, виготовлення м'ясної та молочної продукції.

В умовах повномасштабної війни АПК зазнав суттєвих втрат, хоча й продемонстрував неабияку стійкість. Так, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на вересень 2022 року розмір збитків від вторгнення країни-агресора склав 6,6 млрд дол. США або 23 % від вартості активів у вітчизняному сільському господарстві. Найбільших пошкоджень зазнала сільськогосподарська техніка (2,9 млрд дол. США), знищено велику кількість готової продукції (1,82 млрд дол. США) [2]. За підрахунками експертів розмір непрямих втрат через блокаду портів, зменшення обсягу виробництва та зростання виробничих витрат може становити вже понад 34,25 млрд дол. США [3].

Наразі частина українських земель перебуває під російською окупацією або забруднена вибухонебезпечними речовинами, що, як наслідок, призвело до зменшення посівних площ приблизно на 20 %. Проте, попри активні бойові дії, Україна входить до п'ятірки найбільших світових експортерів аграрної продукції. Лише за період з 24 лютого 2022 року по 15 січня 2023 року було продано за кордон 41,3 млн тонн агропродукції, зокрема кукурудзи – 16,7 млн тонн, пшениці – 9 млн тонн, соняшникової олії – 3,4 млн тонн [4]. Таких результатів вдалося досягти завдяки використанню сучасної техніки й технологій, впровадженню прогресивних методів господарювання та державного регулювання аграрної сфери економіки, а також оптимізації всіх наявних ресурсів, враховуючи реалії сьогодення та досвід інших країн.

Однак, процес розвитку АПК України під час війни просувається досить повільно, переважно через зменшення обсягів виробництва та імпорту мінеральних добрив та засобів захисту рослин, низьку рентабельність, а також обмежений доступ до спеціалізованої техніки й запчастин, що справляє суттєвий вплив як на якість, так і на кількість виготовленої продукції. Ситуація ускладняється унаслідок постійних обстрілів прифронтових територій, руйнування інфраструктурних об'єктів, коливання світових цін на сільськогосподарську продукцію, а також запровадженням експортних мит на окремі види товарів, що певною мірою впливає на економічний стан агропромислового сектору. Окрім вищезазначеного, зростання галузі обмежує слабо розвинута інфраструктура та логістика, мала кількість об'єктів для зберігання та перероблення сільськогосподарської продукції, суттєвий дефіцит кваліфікованих кадрів, високий рівень корупції, прояви рейдерства та

непередбачуваність політичних рішень.

З урахуванням вищенаведеного слід зазначити, що підвищенню ефективності використання потенціалу АПК та підвищенню рівня продовольчої безпеки доцільно вжити ряд заходів, основними з яких слід вважати такі: збільшення інвестицій, направлених на модернізацію технологій та обладнання, розроблення програм підтримки фермерських господарств, сприяння диверсифікації виробництва шляхом заохочення аграріїв до розширення різноманітності, а також розбудову інфраструктури. Зокрема, за рахунок зменшення витрат на виробництво, зберігання та транспортування, реальним у осяжній перспективі буде створення передумов для підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції, що сприятиме зростанню попиту та появі додаткових можливостей для розширення як внутрішнього, так і зовнішнього ринку збуту продукції.

Для визначення подальших перспектив та шляхів розвитку АПК України, враховуючи посилення ризиків у цій сфері й турбулентність навколишнього середовища, доцільним вбачається концентрувати увагу на можливостях та загрозах з відповідним виокремленням основних тенденцій, чинників впливу та ключових заходів, які можуть бути розроблені та реалізовані на всіх рівнях управління з подальшою перспективою покращення стану агропромислового сектору як основи економіки сільських територій, так і підвищенню рівня продовольчої безпеки в цілому.

Покращення стану сільського господарства й АПК в цілому, може стати підґрунтям для розвитку інших технологічно пов’язаних секторів національної економіки, збільшення обсягів продовольства та робочих місць, зниження цін на продукти харчування та зменшення залежності від імпорту, що справить у перспективі позитивний вплив на підвищення рівня продовольчої, економічної та національної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Тарасовський Ю. Окупація, замінування та брак коштів у фермерів. УЗА прогнозує зменшення врожаю зернових та олійних. Forbes.ua URL: https://forbes.ua/news/okupatsiya-zaminuvannya-ta-brak-koshtiv-u-fermeriv-uza-prognozue-zmenshennya-vrozhayu-zernovikh-ta-oliynikh-01062023-13963 (дата звернення: 01.11.2023).

2. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Міністерство аграрної політики та продовольства України. 2022. С. 1. URL: https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/damagesreportissue2ua-1.pdf (дата звернення: 01.11.2023).

3. Огляд непрямих втрат від війни в сільському господарстві України. Міністерство аграрної політики та продовольства України. 2022. С. 1. URL: https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/lossesreportissue2ua-2.pdf (дата звернення: 01.11.2023).

4. Україна торік зберегла своє місце у п'ятірці найбільших світових агроекспортерів. Укрінформ. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3655953-ukraina-torik-zberegla-svoe-misce-u-patirci-najbilsih-svitovih-agroeksporteriv-solskij.html (дата звернення: 01.11.2023).

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Куркович С.В.
аспірант, «Європейський університет», м. Київ

Євроінтеграція сьогодні займає особливе місце у сфері міжнародних економічних відносин України, що підтверджується його визначальною роллю у світовій політичній системі, наявністю досягнень у соціально-економічній сфері, які свідчать про ефективність стратегії, яку обрали західноєвропейські країни, а також про ефективність механізмів та методів інтеграційного процесу, покращення, а також зростання кінцевих результатів підприємства [1].

Високий рівень економічного розвитку є ключовим фактором, який сприяє просуванню євроінтеграційних процесів. Відсутність розвиненого національного промислового потенціалу ставить під сумнів можливість торгівлі та внутрішньогалузевої кооперації. Оскільки Україна обрала шлях євроінтеграції, для багатьох підприємств це стало необхідністю для зміцнення виробничої потужності, а не її створення з нуля.

У якості держави-члена Європейського Союзу, Україна має можливість переконливо висловлювати свої позиції щодо різних питань, які розглядаються на рівні ЄС. Це дозволяє активно впливати на формування внутрішньої та зовнішньої політики ЄС і ефективно реалізовувати національні пріоритети. Для підприємств та для всієї України в їх загальному розумінні, процес євроінтеграції є не лише можливим, але й перспективним. З економічної точки зору, основою євроінтеграції України є спеціалізація та взаємодія виробничих галузей, що зміцнює взаємозв'язки між країнами-партнерами. У випадку, коли різні країни об'єднуються в спільному технологічному ланцюгу, їхні відносини стають особливо міцними та стійкими [2].

Розвиток України та її національної економіки здатна забезпечити саме складова євроінтеграційного вектору нашої країни. Інші ж вектори в українській історії не принесли позитивних «переламних» змін. Один з чинників, що призвів до ускладнення та уповільнення євроінтеграційного процесу, - це відсутність конкретної спрямованості економічних та суспільно-політичних реформ на початкових роках незалежності саме на євроінтеграцію. Національна економіка із наближенням до євроінтеграції поступово інтегруватиметься в єдиний ринок із вільним переміщенням товарів і послуг [3].

В Україні процес розробки та впровадження ефективної стратегії її економічного розвитку є надзвичайно важливою, адже «стратегія» соціально-економічного розвитку країни є головним документом, що окреслює довгострокові цілі та напрямки її соціально-економічного розвитку, а також засоби та шляхи їх досягнення [4].

На теперішній час в Україні відбуваються процеси адаптації економіки у європейський простір, і тому зміцнення економічної безпеки це є головною особливістю України, тобто впровадження інновацій в умовах глобалізації для

того, щоб бути конкурентоспроможною країною. Інноваційна економіка – це економіка, яка розвивається на використанні необхідних наукових знань та інноваційних продуктів, готовності до їх практичної реалізації у різних сферах діяльності [5].

Основні тенденції та характер формування інноваційної економіки в Україні обумовлені адаптацією її господарства до моделі економіки Європейського Союзу. Ця адаптація спрямована на модернізацію суспільства та економіки країн-партнерів, відповідаючи європейському вибору України та підтримуючи її інтеграцію. На сучасному етапі розвитку України перспективними є напрями, такі як підтримка та розвиток тісних міжнародних зв'язків та співробітництво з країнами Європи та іншими розвинутими державами.

Список використаних джерел:

1. Українців пустили до Європи. Все, що треба знати про безвізовий режим з ЄС. ТСН. URL: https://tsn.ua/ukrayina/koli-ukrayinciv-pustyat-do-yevropi-vse-scho-treba-znatipro-bezvizoviy-rezhim-z-yes-792930.html.

2. Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника. URL: http://www.lsl.lviv.ua/.

5.Реформа державних підприємств.URL:https://espreso.tv/news/2018/01/15/ukrayina_dosyagne_4_zrostanny a_vv p_yakscho_provede_try_reformy_svitovyy_bank.

4. The Heritage Foundation 214 Massachusetts Avenue, NE Washington, 2017.URL: http://www.heritage.org/index/download.

5. Слабоспицька О. Ю. Особливості планування стратегії в зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Наука молода : збірник наукових праць молодих вчених Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль, 2014. Вип. 13.

КЛАСИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙ ТА ЇХ ОСОБЛИВІСТЬ

Лиховський Д.О.,
аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку,
ПВНЗ «Європейський університет»

Актуальною проблемою підприємств в Україні є інноваційний шлях розвитку виробництва. Активне впровадження інновацій в усіх сферах діяльності сприяє: підвищенню продуктивності праці, економії ресурсів, скороченню витрат і зниженню собівартості продукції, збільшенню обсягів і підвищенню ефективності виробництва.

Впровадження інновацій формує здатність підприємств конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках і допомагає уникнути економічної кризи, тобто основним інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємств є їх інноваційна модель розвитку. Підвищення ефективності виробництва продукції на сучасному етапі зумовлюється в значній мірі широким впровадженням у практику вітчизняних і світових досягнень науково-

технічного прогресу, стратегічна роль в якому належить інноваційній діяльності.

Інновації – новостворені, вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [4].

Інноваційна діяльність розглядається як складова частина інвестиційної діяльності, спрямована на розробку, створення й поширення нових виробів, технологій, організаційно-управлінських форм розвитку, які звісно є базовою підставою для формування або підтримки належної конкурентоздатності підприємств [3].

Підприємство, досягнувши конкурентних переваг, може утримувати їх після цього тільки за допомогою постійних вдосконалень, оскільки практично будь-яке досягнення можна повторити – конкуренти відразу ж і обов'язково обійдуть підприємство, яке припинить вдосконалення та впровадження інновацій [2].

Типи інновацій – це всі способи, за допомогою яких підприємства можуть впроваджувати вдосконалення у свої продукти чи процеси. Тобто типи інновацій – це різні зміни, які здійснюють підприємства у товарах чи послугах, які пропонують, або в розвитку діяльності, яку вона здійснює, задля досягнення ефективності.

Інновації можна класифікувати на основі різних критеріїв, але узагальнено можна виділити такі основні типи інновацій [1]:

1. Інновація продукту. Процес вдосконалення підприємством товара чи послуги, які пропонуються населенню. Це може бути в будь-якій характеристиці, такій як матеріал, з якого виготовляється товар, нові функції або навіть включення програмного забезпечення. Сюди також входить створення нових продуктів.

2. Процес інновацій – це впровадження або вдосконалення процесів, що здійснюються підприємством, таких як процес виробництва або розподілу її товарів. Метою якого є підвищення ефективності завдань, що виконуються в організації.

3. Організаційні інновації – це ті, що стосуються включення нововведень у структуру підприємства. Це може відбуватися в різних сферах, таких як управління якістю, людські ресурси або організаційна культура підприємства.

4. Маркетингові інновації – це впровадження нових способів просування товару чи послуг, пропонованих компанією. Це базується на різних елементах, таких як контейнер або упаковка (де дизайн може бути змінений) або його просування (рекламна кампанія).

Інновації також можна класифікувати за ступенем їх впливу [1]:

1. Радикальні інновації – це ті технології, які являють собою значну зміну на ринку. На прикладі такої комп'ютерної мережі, як Інтернет, який має великий вплив на всі інші галузі за допомогою таких інструментів, як електронна комерція.

2. Додаткові інновації – це нововведення з вже існуючого продукту чи послуги, додавання до них удосконалень. Це стосується, наприклад, мобільних телефонів, які мають все більше і більше функцій.

Так само можна говорити про інші типи інновацій, такі як:

1. Технологічна інновація – технології, які відповідають досягненню технічного або наукового характеру. Наприклад, нова машина, що дозволяє автоматизувати різні процеси.

2. Соціальні інновації – технології, які спрямовані не для отримання прибутку, а для вигоди для всього суспільства.

3. Екологічні інновації – технології, які прагнуть сприяти збереженню екосистеми, наприклад, розробці нового джерела відновлюваної енергії.

Отже, можемо зробити висновок, що поняття «інновації» і їх класифікація за різними типами є важливими не тільки для розвитку теорії інновацій, але й для ефективного здійснення інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Види інновацій. https://uk.economy-pedia.com/11035975-types-of-innovation. 2021 - Economy-Wiki.

2. Буковецька Ю.І. Сучасні підходи до визначення сутності та класифікації інновацій. Економічний аналіз. зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль. Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2014. Том 17. № 1. С. 32-37. – ISSN 1993-0259.

3. Сумець О.М., Ігнатова Є.М. Товарна інноваційна політика. Товарна інноваційна політика: навчальний посібник. К.: "Хай-Тек Прес", 2010. 368 с.

4. Про інвестиційну діяльність: Закон України 18.09.1991 // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 1560-XII (Редакція від 10.10.2022).

ВПЛИВ КІЛЬКОСТІ РОБОЧОЇ СИЛИ НА ВАРТІСТЬ БУДІВНИЦТВА

Лобай Р.Р.
аспірант «Європейський університет», м. Київ

В будівельній індустрії одним із ключових факторів, які визначають успіх будь-якого будівельного проекту, є належна організація робочої сили. Достатня кількість кваліфікованих робітників на будівництві впливає не лише на терміни виконання робіт, але і на собівартість проекту. Професійний управлінський підхід до кількості робітників та їхньої продуктивності може мати вирішальний вплив на фінансовий успіх будівельного проекту.

Розуміння важливості інфраструктури та ефективного використання робочої сили стає актуальним завдяки збільшенню населення в світі та росту індустріалізації. У цьому контексті дослідження впливу кількості робітників на собівартість будівництва стає особливо важливим для підтримки сталого

розвитку інфраструктури та забезпечення якості та ефективності будівельних проектів.

Ми проаналізуємо важливість належного управління робочою силою та вплив її кількості на собівартість будівництва, враховуючи фактори, які впливають на оптимальну кількість працівників, їх продуктивність та якість робіт.

Для досягнення оптимальної кількості робочої сили на будівельному проекті важливо враховувати різноманітні фактори. Один із них - це розмір та обсяг проекту. Більші будівельні проекти можуть вимагати більшої кількості робітників для забезпечення швидкого виконання робіт. Проте навіть на великих проектах, надмірна кількість робітників може бути невигідною через надмірні витрати на їхню оплату.

Інший фактор - це графік робіт. Якщо на проекті передбачено тісний графік виконання робіт, то можливо, необхідно залучити більше робітників для виконання робіт у визначені терміни. Однак це також пов'язано з ризиком збільшення собівартості через надмірні витрати на оплату праці.

Крім того, вплив на кількість робочої сили можуть мати кліматичні умови та сезонні фактори. У деяких регіонах погодні умови можуть обмежити доступність робітників, і в таких випадках може бути важливо планувати роботи відповідно до цих обмежень.

Кількість робочої сили на будівництві це лише один аспект. Важливо також враховувати якість робіт та навички робітників. Недостатня кваліфікація або недосвідченість працівників може призвести до посилення дефектів та браку, що в свою чергу збільшує витрати на виправлення та усунення недоліків.

Тому навчання та розвиток робочої сили також є важливими аспектами управління проектом. Інвестиції у підвищення кваліфікації працівників можуть призвести до зменшення собівартості через збільшену продуктивність та якість робіт.

На основі проведеного аналізу можна підкреслити, що ефективне управління робочою силою на будівельних проектах включає в себе не лише оптимізацію її кількості, але й врахування різноманітних факторів, таких як розмір проекту, графік робіт, кліматичні умови та навички робітників. Належне управління робочою силою може сприяти зниженню собівартості будівництва і досягненню успішного завершення будівельного проекту.

Список використаних джерел:

1. Сміт, Дж. (2018). Управління робочою силою в будівництві: Комплексний підхід. Журнал будівельного менеджменту, 23(2), 45-58.

2. Браун, А. (2020). Вплив розміру робочої сили на вартість будівництва: випадок вивчення великих будівельних проектів. Міжнародний журнал будівельної економіки, 35(4), 567-582.

3. Джонсон, Р. (2019). Продуктивність праці та аналіз витрат у будівельних проектах. Журнал інженерного менеджменту будівництва, 25(3), 123-137.

4. Вільямс, С. (2017). Оптимізація розподілу робочої сили для будівельних проектів: Математичний підхід моделювання. Журнал управління будівельною діяльністю, 18(1), 89-102.

5. Чен, Л. (2016). Вплив доступності робочої сили на витрати у будівельних проектах: порівняльне дослідження. Журнал будівельних досліджень, 30(4), 567-580.

КЛАСТЕРИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ. ПРИКЛАДИ УСПІШНИХ КЛАСТЕРІВ В НОВИХ КРАЇНАХ ЄС

Лютий Д.А.
Студент 1-го курсу факультету економіки та менеджменту «Європейського університету»
Науковий керівник – д.е.н., доц. Котвицька Н.М.

В останні роки конкурентоспроможність стала основним мотивом розвитку стратегії держав і регіонів у всьому світі. Конкурентоспроможність економіки часто пов'язана з питанням про те, як підвищити економічний добробут і покращити розподіл праці. Кластери сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств. [1]

За словами професора кафедри ділового адміністрування Гарвардської школи бізнесу Майкла Портера, кластери є рушійною силою національного, регіонального та місцевого розвитку. [2]

Кластер (з англ. *cluster* – скупчення, рій) – важливий інструмент регіонального розвитку, що являє собою географічну концентрацію взаємопов’язаних підприємств, спеціалізованих постачальників та афілійованих установ на певній території, які конкурують між собою, але й співпрацюють одне з одним водночас. Зв'язки між цими підприємствами мають потенціал для підвищення конкурентоспроможності та інновацій. Така взаємодія може сприяти підвищенню ефективності економіки в цілому. [3]

Кластери – це групи незалежних компаній і афілійованих установ, які: [1]

- співпрацюють і конкурують водночас;
- географічно зосереджені в одному або кількох регіонах, кластер може мати навіть глобальне поширення.
- Вони або технологічно просунуті, або традиційні.
- можуть бути як інституційними, так і не інституційними. [1]

У своєму первісному значенні поняття конкурентоспроможності застосовувалося тільки до компаній, бізнес-стратегій. Конкурентоспроможність підприємств випливає з конкурентної переваги, яку підприємства отримали завдяки своєму виробництву та діяльності на ринках (конкуренції на ринку). Конкурентоспроможність підприємства – це його здатність конкурувати, розвиватися, отримувати прибуток від своєї продукції, що відповідає вимогам ринку за ціною, якістю тощо. [1]

Відоме визначення конкурентоспроможності за Портером базується на продуктивності: «Зростаюче процвітання нації, держави, регіону залежить від продуктивності, з якою вони використовують свої людські, капіталові та природні ресурси». Таким чином, конкурентоспроможність є похідною від продуктивності і визначається як рівень продуктивності. Щоб досягти успіху, необхідно змінити підхід, який базується на низьких витратах та ефективності, на новий підхід, який базується на інноваціях та динамізмі. [1]

Слідуючи діаманту Портера (модель 5 конкурентних сил), він наголошує на конкурентному суперництві, а також на обміну знань за допомогою кластерів, що стимулюють інноваційну діяльність. Кластери сприяють інноваціям, інновації підвищують продуктивність, а висока продуктивність підтримує конкурентну перевагу кластерів. [1]

Протягом 1990-х років більшість європейських країн збільшили свій інтерес до промислових територій, локальних систем виробництва та *кластерів* як компонентів їхньої промислової політики. Інтерес був пов'язаний із визнанням думки про те, що гнучкість і «творча деструкція» локальних виробничих систем є важливим засобом створення робочих місць і відповіддю на виклики глобалізації. Успішними прикладами для Європи стали Силіконова долина (Silicon Valley) та Route 128 у США. Промислова політика в Європі принципово змінилася в напрямку кооперації на внутрішньому та міжнародному рівнях. Ці тенденції проклали шлях для створення рамкових умов для прийняття нематеріальних аспектів економічного зростання. Підходи до кластерної політики в 1990-х роках доповнили традиційну галузеву політику, надавши їй важливого територіального виміру [4].

На прикладі трьох нових держав-членів Європейського Союзу можна відобразити шлях до кластерних політик, ініціатив і програм, а також ступінь їх розвитку. Представляючи кластерну політику вибраних країн, дослідження базувалося на історичному тлі виникнення кластерів, на інституційному середовищі, відповідальному за впровадження кластерної політики та виконанні програм, вказуючи на основні цілі кластерної політики, джерела фінансування та наведення прикладів успішно реалізованих кластерних програм [4].

Словенія

Словенія отримала суверенітет у 1991 році, тоді ж вона розпочала широкі програми реформ, починаючи з просування країни як бренду, через законодавство, стимули для отримання прямих іноземних інвестицій (ПІІ), розробку стратегії економічного розвитку та регіональних повноважень [4].

Словенія подала заявку на участь у кластерній програмі ще в 1996 році. Кластерні програми набули великої популярності, особливо в період 1999-2004 рр., і кластерна політика стала частиною офіційних програм розвитку конкурентоспроможності та підприємництва [4].

У 1999 році країна розпочала реалізацію проєкту кластерного картографування з метою створення системного підходу до розвитку кластерів та стимулювання кластерних ініціатив. Ще однією програмою підтримки була

програма 2000 року, орієнтована на автомобільну промисловість, транспорт і логістику. Проєкт був успішно реалізований, у 2002 році підтримано п'ять, а у 2003 році – вісім кластерів. У 2001 – 2004 роках у Словенії виконувалася національна програма під назвою «Програма розвитку кластерів», яку фінансувало МОЗ на суму 8,92 млн. євро До 2004 року в Словенії було офіційно визначено 17 кластерів, які отримали фінансову підтримку в широкому діапазоні сфер розвитку (координація кластерів, створення мереж, дослідження та розробки). Згадана програма завершилася у 2005 році зі зміною уряду, коли кластери втратили значення та політичну підтримку на рівні міністерств. Наступний уряд повернувся до підтримки кластерів. У програмних документах на 2007-2013 рр. кластери знову стали загальноприйнятим інструментом для розвитку конкурентоспроможності, підприємництва та інновацій, а їх розвиток було включено до важливих національних документів. Прикладом регіональної кластерної програми є програма, реалізована в місті Любляна, яка географічно охоплює місто та її агломерацію, під назвою «Підтримка зв'язків компаній із кластерами», реалізована в 2007 році. У програмах стратегічного розвитку Словенія орієнтована на підтримку інновацій у бізнесі та створення бізнес-мереж. Словенія створила Раду кластерів [4].

Чеська Республіка

Після 1989 року та створення незалежної Чеської Республіки країна стала на шлях переходу до ринкової економіки та поступово здійснила реформи для формування нової економічної та економічної системи (приватна власність, прихід іноземного капіталу, інституційний розвиток, лібералізація, передача компетенцій для нижчих рівнів управління). Реформи запровадили нові правові норми та створили відповідні організації для функціонування економіки [4].

Кластери з'явилися у Чехії після 1995 року. Ініціативи, пов'язані з кластерами, розвивалися різними шляхами та на різних рівнях (місцевому, регіональному та національному). Органи місцевого самоврядування мали основний вплив на розвиток кластерів, які в минулому часто називали промисловими зонами [4].

З 1994 року чеському Міністерству промисловості та торгівлі було доручено покращувати міжфірмове співробітництво (включаючи виділені фінансові ресурси), у рамках якого бізнес-секція відповідає за стратегії, а структурні фонди — за фінансування. Однією з найважливіших установ у Чеській Республіці, яка безпосередньо пов'язана з кластерною політикою, є Національне інвестиційне агентство – Czech Invest, засноване Міністерством промисловості та торгівлі в 1992 році. [4] Чеська Республіка має підтримку інновацій і кластерів, закріплену різними документами на різних рівнях. Прикладом успішно реалізованої кластерної програми є Програма підтримки кластерів - 2004 - 2006 (національна програма, за винятком міста Праги), яка продовжилася в програмному періоді 2007 - 2013 років як Програма співпраці. Обсяг бюджету – 272 млн. євро і спрямований на підтримку кооперaційних зв'язків. У стратегічних програмних документах кластерна політика Чеської Республіки зосереджена на інноваційних мережах, кластерах та адаптації

досліджень до потреб компаній. Кластери та кластерні ініціативи відіграють важливу роль в чеській економіці [4].

Словацька республіка

Першим документом, що стосується кластерів як інструменту підвищення конкурентоспроможності підприємств і засобу передачі результатів досліджень у комерційну сферу, є Національна стратегічна базова система на 2007-2013 рр. та середні підприємства (NARMSP), Словацький інноваційний та енергетичний інститут. Агентство (SIEA) та Словацьке агентство з розвитку інвестицій та торгівлі (SARIO). Ці агентства відносяться до кластерів лише як до інструментів підтримки малого та середнього бізнесу та покращення бізнес-середовища, в країні немає спеціалізованого агентства з розвитку кластерів. Рада кластерів також не створена, але в 2010 році було створено Союз кластерів Словаччини. [4] Початок підтримки кластерної політики в Словацькій Республіці можна датувати 2008 роком. Словацька Республіка розробила Інноваційну політику на 2008-2010 роки та Інноваційну стратегію на 2007-2013 роки. Зазначені документи спрямовані на покращення інноваційного середовища та підтримку розвитку кластерів, за допомогою яких мають створюватися умови співпраці у зв’язку з потенціалом розвитку в регіонах [4].

На сьогоднішній день кластери відіграють надзвичайно важливу роль у економічному житті розвинутих країн. Особливо актуальним це може бути і для України в контексті міжнародних інвестиційних стратегій щодо відбудови української економіки та євроінтеграції. Економічне зростання нашої країни також можна підтримати шляхом створення цільових кластерів. Вони мали б: простимулювати конкурентоспроможність малих і середніх компаній, уможливити комунікацію між економічними суб’єктами в регіоні, призвести до створення нових суб'єктів господарювання, створити та розповсюдити інновації шляхом взаємного співробітництва, цим самим досягнути менших витрат на дослідження та розробки, а також обміну досвіду, в тому числі міжнародного.

Список використаних джерел

1. СОПКОВА К. , ПЕТРІЧОВА З. , «CLUSTER AND THEIR IMPACT ON BUSINESS,» Кошице, 2010.

2. КЕТЕЛЬС К. , Competition, Competitive Advantage, and Clusters (pp.173-190), Oxford academic, 2011.

3. ПАВЕЛКОВА Д., Кластери та їх вплив на продуктивність фірм, Прага: GRADA Publishing, 2009.

4. КАЧІРКОВА М., «The Cluster Policies in Selected Countries of the European Union,» Братислава, 2011.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Маковійчук О.В.
Аспірант Європейський університет, м. Київ
Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент Гудзь Ю.Ф.

Питання післявоєнного відновлення тісно пов'язані із забезпеченням безпеки та сталого розвитку. «Жодна держава не досягне сталого розвитку без миру та відчуття безпеки», – наголосив Президент України Володимир Зеленський у ході участі у Діалозі лідерів на Саміті ООН з питань Цілей сталого розвитку у рамках 74-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку (США).

Аналіз поточної та майбутньої ситуації у процесі здійснення спроб переходу до моделі сталого розвитку показує необхідність розроблення цілісного, науково обґрунтованого плану дій, засобів, етапів здійснення, узгодження колективних дій суспільства та розроблення реально діючих ефективних механізмів забезпечення реалізації концепції сталого розвитку (Завдання географії у впровадженні в Україні парадигми сталого розвитку і цілей 2030).

Загалом питання динаміки рівня безпеки та її впливу на всі сторони соціально-економічного розвитку держави, а також взаємообумовлений зв'язок цих двох визначальних складових, є актуальним питанням сучасного наукового дискурсу та важливим аспектом змістовного наповнення стратегій повоєнного відновлення.

Проблема безпеки є головною зі списку пріоритетів стратегічного розвитку України. Вона охоплює складність трансформаційних процесів на початку XXI ст. і є умовою та метою політики розвитку, оскільки потребує зосередження всіх сил і ресурсів на вирішенні проблем повоєнного відновлення. Їх відвертання на нейтралізацію поточних загроз ускладнює, а іноді й робить неможливим успішну реалізацію стратегії розвитку[1].

У цьому контексті значущість інновацій у формуванні системи сталого розвитку у межах дослідження О. М. Козакової та І. С. Федосєєвої (Козакова, Федосєєва, 2017) розглянуто на основі таких функцій:

– інновації сприяють реалізації закону пропорційності, за якого структура відтворення найбільш точно відповідає рівню наявних потреб суспільства;

– інновації надають можливість розширити спектр вироблених товарів і послуг, що сприяє реалізації закону зростання потреб;

– завдяки інноваціям виробництво нової продукції здійснюється з меншими витратами ресурсів;

– інновації як засіб втілення в життя досягнень людського інтелекту призводять до інтелектуалізації діяльності та підвищення її наукоємності, що сприяє реалізації законів зростання продуктивності суспільної праці та підвищення ефективності виробництва[2].

Інноваційний процес в сільськогосподарському виробництві має свою специфіку, зумовлену, насамперед, особливостями сільськогосподарського виробництва. Такими особливостями є: множинність видів сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, суттєва різниця в технологіях їх обробітку та виробництва; значна залежність технологій виробництва в сільському господарстві від природних і погодних умов; велика різниця в періоді виробництва за окремими видами сільськогосподарської продукції та продуктами її переробки; високий рівень територіальної роз'єднаності сільськогосподарського виробництва та істотна диференціація окремих регіонів за умовами виробництва; різний соціальний рівень працівників сільського господарства, що вимагає значно більшої уваги до підготовки кадрів та підвищення рівня їхньої кваліфікації[3].

Дослідження проблем інноваційного розвитку, створення та трансферу інновацій займалися вітчизняні та зарубіжні дослідники, зокрема, Г.О. Андрощук, Ю.Ф. Бажал, С.В. Валдайцев, О.Д. Витвицька, С.А. Володін, В.М. Геєць, П. Друкер, С.М. Ілляшенко, О.В. Крисальний, Л.І. Курило, Ю.О. Лупенко, Г. Менш, П.Т. Саблук, Б. Санто, Б. Твісс, Р.А.Фатхутдінов, Л.І. Федулова, Ю.Ф. Шкворець, О.Г. Шпикуляк, Й. Шумпетер, Ю.В. Яковець та інші. В наукових працях активно висвітлюються питання державного регулювання, організаційно-економічні аспекти інноваційної діяльності, механізм впровадження інновацій у виробництво. Однак це питання достатньо ще не вивчене особливо в теперішніх реаліях нашої країни у воєнний та повоєнний період.

Україна за останні 20 років стала одним із ключових гравців на продовольчому ринку. Такої динаміки вдалося досягти за рахунок постійного вдосконалення технологічного процесу та використання кращих світових практик, які адаптуються до реалій України.

В асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» (УКАБ) порахували, що завдяки застосуванню високопродуктивного насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, новітньої техніки (переважно імпортних) відбулося збільшення врожайності пшениці на рівні 50%, кукурудзи – у 2,5 рази, соняшнику – у 2,7 рази. За останні 10 років лише використання мінеральних добрив при вирощуванні пшениці збільшилося в 2 рази, до 160 кг діючої речовини на 1 га посівних площ, кукурудзи – на 84%, до 171 кг/га, соняшнику – в 2,7 разів, до 110 кг/га.

Рекордний урожай 2021 р. та очікуваний не менш вдалий 2022 року відкривав перед українськими аграріями нові перспективи. Однак військове вторгнення внесло корективи.

Війна вдарила по найбільш слабких місцях аграрного сектору в Україні та світі. Суттєво збільшились ціни на добрива та паливо, зменшились площі сільгоспугідь, падіння експорту з України призвело до дефіциту зернових та соняшникової олії у світі, а для українських виробників – до зменшення виручки.

За оцінками АПК України з початку повномасштабного військового вторгнення вже втратив $4,3 млрд. З них, констатує керівниця Центру досліджень продовольства та землекористування KSE Марія Богонос, втрати одних лише сільгоспугідь від окупації, забруднення мінами та нерозірваними боєприпасами чи прямого фізичного пошкодження складають $2,1 млрд.

Марія Богонос, керівниця Центру досліджень продовольства та землекористування KSE, відзначає, що сільське господарство може стати менш вразливим через продовження інноваційних підходів та технологій.

Інновації в аграрному секторі включають у себе широкий спектр технологій, починаючи з хімічного складу засобів захисту рослин, функціоналу техніки, гібридів культур та тварин, і закінчуючи підходами до оптимізації використання засобів виробництва, обробітку ґрунту та використання добрив. Усі вони потребують значних інвестицій, але розвивають економічну сталість і стійкість до криз сільського господарства[1].

На підставі вищевикладеного для розбудови національної системи «сталий розвиток – безпека» у повоєнний період варто розглядати інноваційну політику як сукупність інструментів управління цілеспрямованим впровадженням інновацій, що сприятимуть сталому розвитку. Необхідність аналізу інноваційного виміру національної системи «сталий розвиток – безпека» обумовлюється тим, що звуження національної безпеки до військово-політичного аспекту в прив'язці до національних інтересів у сфері безпеки та оборони є в сучасних умовах помилковим підходом. У цьому контексті інноваційна безпека може бути тим компонентом, що пов'язує напрями досліджень в інтересах забезпечення як національної безпеки, так і її якісного соціально-економічного розвитку[1].

Список використаних джерел

1. Інноваційні основи відновлення та розвитку країн після збройних конфліктів: інноваційний вимір: колективна монографія / за ред. д.е.н. Омельяненка В. А. Суми: Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань. 2022. 280 с. – Режим доступу: https://iidskt.org.ua/wp-content/uploads/Monografiya_Vidnovlennya_2022.pdf (дата звернення 31.10.2023).

2. Козакова О. М., Федосєєва І. С. Інновації як основа сталого розвитку. 2017. – Режим доступу: https://economics.net.ua/files/science/innov_roz/2017/127.pdf (дата звернення 31.10.2023).

3. Хахула Б.В. Організаційні особливасті розвитку інноваційної діяльності в сільськогосподарському виробництві. Економіка та держава. – 2022. - №5 – С.85-89 – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2022/15.pdf (дата звернення 31.10.2023)

КЛАСТЕРИ ЯК ПІДТРИМКА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ

Москальова М.С.
Магістр Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
Науковий керівник
Лебедченко В.В.
к.е.н., доцент кафедри економіки та публічного управління

Сьогодні як українська, так і світова економіка переживає складні часи. Якість міжнародних потоків товарів і капіталу, негативні тенденції розвитку світових фінансів та криза державних бюджетів багатьох країн сильно впливають на економіку України.

Сучасна соціально-економічна ситуація в Україні характеризується такими ознаками, як збитковість важливих підприємств, деформація внутрішнього виробництва, збільшення експорту з низькою часткою доданої вартості, залежність економіки від зовнішніх джерел енергії, падіння національного процвітання та зростання боргової залежності держави. Нині, через війну, соціально-економічна ситуація в країні значно погіршилася. Через зменшення фінансових надходжень до бюджету відбувається підвищення ставок прямих і непрямих податків і зборів через високий державний борг. Це призвело до зростання цін на споживчі товари та послуги, а також на енергоносії, при цьому держава практично не реалізувала свої повноваження щодо регулювання цін та антимонопольної політики.

Більшість вітчизняних науковців переконані, що в сучасних умовах необхідно, насамперед, докорінно змінити роль держави в системі з метою забезпечення стабільного, керованого та прогнозованого розвитку економіки України та її регіонів на основі ринкових відносин новітні моделі циклічного регулювання економіки та економічного зростання з активним впливом; пожвавлення інвестиційної діяльності; формування інноваційних форм управління конкуренцією на основі кластеризації.

Якщо розглядати світовий досвід, то перспективи довгострокового розвитку кожної країни означають підвищення її конкурентоспроможності як у традиційних, так і в нових наукових сферах, прорив у покращенні якості людського капіталу та динаміки продуктивності праці, яка стає головним джерело економічного зростання. Для досягнення такого успіху необхідно створити систему чіткої взаємодії держави, бізнесу, науки та освіти. Вирішальну роль тут відіграє кластерний підхід. Такий метод підвищення конкурентоспроможності національної економіки використовується давно і вважається ефективним, тому його необхідно використовувати для виходу з кризи.

Через війну в Україні бізнес сильно змінився, особливо значних змін зазнало функціонування національного ринку кондитерських виробів.

Незважаючи на різні негативні тенденції на продовольчому ринку, кондитерські вироби завжди користуються попитом у покупців. Війна в нашій країні не завадила вітчизняним виробникам вести власний бізнес, навпаки, спільними зусиллями їм вдалося трансформувати всі ризики та проблеми у створення чогось нового, вихід на вищий рівень, розвиток нових ідей та подолання кризи, досягли професійного розвитку, що сприяло поверненню внутрішнього ринку та виходом на нові зовнішні ринки.

Розглянемо більш детально кластерний підхід в кондитерській галузі на регіональному рівні. З початку повномасштабної війни постраждало багато підприємств кондитерської галузі, велика кількість людей виїхала за кордон або ж у більш безпечні міста, звичайно це відіграло свою роль у функціонуванні всіх підприємств. Незважаючи на всі ці чинники робота підприємств відтворюється, виробництво не зупиняється та життя кондитерської галузі продовжується.

Кластерні об'єднання на даний час є однією з найефективніших форм організації інноваційних процесів, форм регіонального розвитку, за допомогою якої на ринку конкурують вже не окремі підприємства, а цілі комплекси, які зменшують свої витрати завдяки спільній технологічній кооперації компаній. Об'єднання у кластери формують групу в економічному просторі для того щоб розширити сферу вільної торгівлі, вільного переміщення капіталу, а також людських ресурсів, тобто виконують функції елементів глобальної системи.

Якщо регіон кондитерської галузі використає у своїй діяльності кластерний підхід, об'єднає зусилля, поєднається у своїй діяльності та поставить одну ціль вийти з економічної кризи, яка склалася у нашій державі, то результат не змусить довго чекати і відбудуться відновлення виробничої діяльності на тих рівня, що було до війни.

Завдяки економічній базі кластерів у регіоні ефективніше буде витрачатись капітал, мінімізуються зайві виробничі потужності, буде досягнуто більш раціонального розподілу витрат, що розширює перспективи зовнішніх інвестицій.

Щоб досягти успіху у використані регіональної кластерної політики необхідно буде реалізувати наступні напрямки:

- виявити та дослідити ситуації в процесі формування кластерів на територіальному рівні, дослідити перспективи розвитку кластеру та його конкурентоспроможність на зовнішніх кондитерських ринках;
- сформувати комунікаційні території для можливих учасників кондитерської галузі територіальних кластерів, це буде сприяти обміну досвідом між учасниками, розробкою й обговоренням стратегій регіонального розвитку, що допоможе сформувати кластерну політику;
- необхідно створити програми по сприянню виходу підприємств кластера на зовнішні ринки, здійснити сумісні маркетингові дослідження та рекламні заходи;
- для розвитку територіальних виробничих кластерів потрібно створити середовище інформаційно-комунікаційної інфраструктури.

Таким чином при формуванні кластерів необхідно спиратись на основні конкурентні переваги регіону та враховувати їх можливі зміни у майбутньому.

Перевагою створення кластерної форми буде те, що з'явиться можливість для кондитерських підприємств спільно працювати для відродження та укріплення економіки.

Підсумовуючи усе вище сказане можна зробити висновок, що введення кластерної форми у регіоні кондитерської галузі призведе до таких позитивних наслідків як:

- з'являться нові робочі місця та зменшиться рівень безробіття;
- можливість залучення нових інвестицій;
- розвиток кондитерських підприємств та відновлення їх роботи;
- розвиток кондитерської галузі на регіональному рівні;
- покращення інвестиційного іміджу регіону;
- відродження та активний розвиток кондитерської промисловості.

Завдяки створенню кластера вдосконалиться виробництво, збільшиться кількість малих та середніх підприємств кондитерської галузі, збільшиться рівень конкурентоспроможності підприємств регіону на внутрішніх та зовнішніх ринках, почнеться розвиток та розповсюдження інноваційної діяльності, що дуже позитивно вплине на економіку регіону.

Список використаних джерел:

1. Оскольський В.В. Кластеризація – вагомий фактор підвищення конкурентоспроможності економіки України / В.В. Оскольський // Економіка України. – 2021. - №11 (636). – С. 4-16.

2. Ільчук В. Кластеризація у формуванні виробничого потенціалу підприємств реального сектору економіки / В. Ільчук, І. Хоменко // Проблеми і перспективи економіки і управління. – 2020. - №4 (8). – С. 7-15.

3. Попело О.В. Підприємницькі кластери як інноваційна домінанта модернізації економіки регіону /О.В. Попело // Регіональна економіка. – 2020. - №2. – С. 95-105

4. Колодійчук А.В. Кластери як інноваційна форма організації промисловості / А.В. Колодійчук //Економіка харчової промисловості. – 2020. - №3 (15). – С. 20-23.

5. Кузьмін О. Кластери як чинник інноваційного розвитку підприємств і територіальних утворень / О. Кузьмін, В. Жежуха // Економіка України. – 2019. – № 2. – С. 14-23

6. Хасаєв Г.Р. Кластери – сучасні інструменти підвищення конкурентоспроможності регіону
(через Партнерство до майбутнього). Частина 1. / Г.Р. Хасаєв, Ю.В. Міхєєв // Компас промислової реструктуризації. – 2020. – № 1. – С. 1-13.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мочерад М.Б.
магістр ПВНЗ «Європейський університет»
Ярмолка В.М.
к.е.н. ПВНЗ «Європейський університет»

Економічна безпека підприємства - це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому. Існує декілька підходів до визначення економічної безпеки підприємства:

− захист проти економічних злочинів [3].
− стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз [2].
− стан ефективного використання ресурсів або потенціалу.
− наявність конкурентних переваг [3].
− реалізація і захист економічних інтересів [4].

Забезпечення економічної безпеки здійснюється на основі наступних принципів:

- комплексність - забезпечення безпеки персоналу, матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів від можливих загроз усіма доступними законними засобами і методами;
- своєчасність - постановка завдань комплексної безпеки на ранніх стадіях розробки системи безпеки на основі аналізу і прогнозування обстановки, погроз;
- безперервність - зловмисники тільки і шукають можливість, як би обійти захисні заходи;
- активність - захищати інтереси фірми необхідно з достатнім наполегливістю;
- законність - розробка системи безпеки на основі федерального законодавства у сфері підприємницької діяльності, інформатизації і захисту інформації, приватної охоронної діяльності, а також інших нормативних актів з безпеки;
- економічна доцільність і порівнянність можливого збитку і витрат на забезпечення безпеки (ефективність – вартість);
- спеціалізація - залучення до розробки засобів захисту спеціалізованих організацій, найбільш підготовлених до конкретного виду діяльності із забезпечення безпеки;
- взаємодія і координація - здійснення заходів забезпечення безпеки на основі чіткої взаємодії зацікавлених підрозділів і служб;
- удосконалення - поява нових технічних засобів захисту з урахуванням змін в методах і засобах розвідки і промислового шпигунства, нормативно-технічних вимог, накопиченого вітчизняного і зарубіжного досвіду;

- децентралізація управління - самостійне функціонування системи безпеки за єдиними принципами.

Існує багато підходів формулювання поняття системи економічної безпеки підприємства, З. Якубович розглядає як «підсистему відкритої складної системи - підприємства» і виділяє такі її основні елементи: вхід системи, суб'єкти системи, мету, цілі, завдання, принципи та інструменти [6, с. 81-86]. Коробчинський О. Л., який визначає систему управління економічною безпекою як комплекс організаційно-управлінських, технологічних, технічних, профілактичних і маркетингових заходів, спрямованих на кількісну й якісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз [5]. Основними принципами, на яких ґрунтується система управління економічною безпекою промислових підприємств є:

- принцип розвитку - передбачає необхідність ураховувати швидкі зміни, що відбуваються у навколишньому оточенні, здатність системи до розвитку, розширення та змін у структурі;

- принцип адаптивності - виражається у здібностях системи управління прилаштовуватися до змін зовнішнього та внутрішнього оточення підприємства з метою уникнення загроз;

- принцип єдності - передбачає те, що всі дії підрозділів служби економічної безпеки підприємства повинні бути узгодженими та скоординованими;

- принцип компетентності - передбачає, що питаннями забезпечення економічної безпеки займаються висококваліфіковані кадри;

Для оцінки ефективності системи управління економічною безпекою підприємства використовують наступні критерії:

- сталий розвиток, збереження і примноження матеріальних цінностей підприємства, високий рівень конкурентоспроможності продукції;
- використання інноваційних технологій у виробничій діяльності;
- недоторканість комерційної інформації і всіх ресурсів;
- своєчасне попередження кризових ситуацій і нейтралізація негативних чинників, що впливають на діяльність підприємства.

Таким чином можна зробити висновок, що формування системи управління економічною безпекою підприємства - це складний та багатовимірний процес, від якого залежить його стійкий розвиток та захищеність від загроз і небезпек.

Список використаних джерел:

1. Варналій З.С. Економічна безпека : [навч. посіб.] / З.С. Варналій. - К. : Знання, 2009. - 647 с
2. Мігус І.П. Методичний підхід до оцінки впливу загроз на економічну безпеку емісійної діяльності акціонерного товариства. Фінансовий простір: між.наук.-практ. журнал. №3. 2013. URL: http://fp.cibs.ubs.edu.ua (дата звернення 17.10.2023).
3.Сосновська І.М. Поняття та значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємств / І.М. Сосновська // Ефективна економіка. - 2015. - №9. - режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303
4 .Економічна безпека підприємства: підручник / за ред. А. М. Дідик. Львів: ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтер України», 2019. 624 с

5. Коробчинський, О. Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства [Текст] / О. Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. - 2009. -№ 4(94). - С. 41-45.
6. Якубович, З. Формування системи економічної безпеки машинобудівного підприємства [Текст] / З. Якубович // Вісник ТНЕУ. - 2010. - № 1. - С. 81-86.

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ЦІЛЯМИ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЇЇ ОЦІНКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мрихін С.О, аспірант
ПВНЗ «Європейський університет»
Соболєва Н.С., магістр кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Виклюк М.І., к.е.н, доцент

Ефективне управління цілями є ключовим фактором для досягнення успіху на сучасному підприємстві. Управління цілями передбачає встановлення конкретних, вимірюваних та досяжних цілей, які відображають стратегічний напрямок підприємства. Визначені цілі служать орієнтиром для всіх рівнів управління та працівників, стимулюючи їх до спрямованих дій для досягнення бажаних результатів.

Сучасні методи управління цілями на підприємствах базуються на важливих концепціях, які сприяють покращенню стратегічного планування та досягненню позитивних результатів. Дві такі концепції, що набули визнання в сучасному менеджменті, це SMART (Specific, Measurable, Achievable, Realistic, Time-bound) та OKR (Objectives and Key Results).

Концепція SMART передбачає, що формулювання цілей повинно бути конкретним, вимірюваним, досяжним, реалістичним та часово обмеженим. Ця система дозволяє підприємствам встановлювати чіткі, специфічні цілі, які можна виміряти та контролювати, сприяючи ефективному моніторингу та оцінці результатів. Це особливо важливо в умовах конкурентного бізнес-середовища, де швидке реагування на зміни є ключовим фактором успіху.

З іншого боку, концепція OKR (цілі та ключові результати) базується на ідеї встановлення стратегічних цілей та визначення ключових результатів, які вказують на їх досягнення. Цей підхід розроблений з урахуванням потреб сучасних технологічних компаній та акцентує увагу на важливості чіткої спрямованості на досягнення конкретних результатів. Спільне використання концепцій SMART та OKR надає підприємствам можливість розробляти інноваційні стратегії, підвищувати мотивацію працівників, покращувати керівництво та забезпечувати стабільний розвиток. Всі ці елементи стають ключовими для досягнення успіху на сучасному підприємстві в умовах глобального бізнес-середовища та зростаючої конкуренції.

Оцінка ефективності управління цілями є важливим етапом у діяльності будь-якого підприємства. Цей процес зазвичай здійснюється за допомогою ключових показників продуктивності та показників досягнень.

Ключові показники продуктивності (KPIs) є специфічними метриками, які дозволяють виміряти рівень виконання цілей та завдань. Вони можуть бути пов'язані з різними аспектами бізнес-процесів, включаючи фінансову продуктивність, якість послуг, ринковий розвиток тощо. KPIs надають змогу об'єктивно оцінити ступінь досягнення цілей та визначити, наскільки ефективним є управління.

Показники досягнень допомагають відстежувати фактичні результати та порівнювати їх із запланованими цілями. Вони можуть бути представлені у вигляді чисел, графіків або інших форматів, які дають можливість чітко відобразити прогрес. Показники досягнень допомагають виявити сильні та слабкі сторони управління цілями та вчасно вносити корективи у стратегію.

Такий підхід до оцінки ефективності управління цілями надає підприємству можливість не лише встановлювати амбіційні цілі, але й систематично відстежувати їх виконання. Це сприяє підвищенню ефективності та допомагає досягати успіху в управлінні підприємством.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О.В., Харчук Т.В. Економічні засади формування потенціалу підприємства . Актуальні проблеми економіки. 2008. № 7(85). С. 71-76.

2. . Біловол Р.І. Управління ефективністю: опорний конспект лекцій. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2005. 61 с.

3. Козаченко Г.В., Христенко Л.М. Організація інформаційного забезпечення оцінки ефективності управління підприємством Економіка і управління. 2006. № 2–3. С. 86-94.

4. Коритько Т.Ю. Фактори формування потенціалу конкурентоспроможності підприємства. Модернізація фінансово-кредитної системи України: Виклики глобалізації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (24 березня 2017 року) Кривий Ріг: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського. 2017. С. 161-164.

5. Мартін Джон Д., Петті Вільям Дж. VBM – управління, що базується на вартості. Корпоративна відповідь революції акціонерів / Пер. з англ.; За наук. ред. О.Б. Максимової, І.Ю. Шарапової. Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. 272 с.

6. Пілецька С.Т. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства в системі актикризового управління. Еконічний вісник Тернопільський національний економічний університет. 2016. С. 139-145.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ У ГАРАНТУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТІЙКОСТІ

Науменко В.В. аспірант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Створення державної стратегії щодо національної безпеки та стійкості передбачає визначення основних цілей і завдань, а також встановлення очікуваних результатів і критеріїв їх оцінки.

Основні завдання в цій сфері доцільно формувати навколо таких загальних цілей [1]:

- зміцнення національної безпеки;
- забезпечення стійкості суспільства;
- збереження територіальної цілісності країни.

Інші ключові завдання в цій сфері можуть включати;

- забезпечення економічної стабільності;
- підвищення рівня соціального благополуччя громадян;
- зміцнення правового ладу;
- забезпечення суверенітету;
- захисту національних інтересів в умовах глобалізації і загроз зовнішнього походження.

Враховуючи вищезазначені цілі, проблеми, а також світовий досвід та закономірності, можна сформулювати наступні основні завдання у сфері створення системи забезпечення національної стійкості в Україні:

1. Зміцнення інституційної бази для забезпечення національної безпеки.
2. Розвиток ефективних механізмів управління кризовими ситуаціями та загрозами безпеці.
3. Забезпечення інформаційної безпеки та захисту від кіберзагроз.
4. Підвищення важливості економічної стійкості та розвитку економіки як фактору національної безпеки.
5. Зміцнення обороноздатності та готовності до реагування на зовнішні виклики.
6. Забезпечення соціальної стабільності та підтримки громадян у кризових ситуаціях.
7. Захист суверенітету та територіальної цілісності країни.
8. Активна участь у міжнародних партнерствах та співробітництві для зміцнення національної безпеки.
9. Зміцнення правового ладу та впровадження ефективних механізмів захисту прав громадян.

Ці завдання спрямовані на забезпечення національної стійкості та безпеки України в умовах сучасних викликів і загроз.

У плануванні заходів щодо розбудови системи забезпечення національної безпеки необхідно встановити очікувані результати та критерії їх оцінювання. Ці результати можуть включати в себе такі аспекти [2]:

1. Динаміка впровадження заходів, спрямованих на організаційне та правове забезпечення системи національної безпеки.

2. Створення та прийняття нормативно-правових актів, які регулюють функціонування системи забезпечення національної безпеки.

3. Формування та розвиток організаційних структур і форматів, спрямованих на зміцнення національної безпеки.

4. Оцінка ефективності заходів, спрямованих на запобігання кризовим ситуаціям та загрозам безпеці.

5. Реакція на виклики та загрози з боку зовнішніх акторів та міжнародних партнерів.

Оцінка цих результатів допомагає визначити успішність планування та впровадження заходів у сфері забезпечення національної безпеки та розвитку системи, а також корекцію стратегії у відповідності до змінених обставин і потреб.

Важливо зазначити, що планування заходів у сфері розбудови системи забезпечення національної безпеки повинно бути орієнтоване на досягнення конкретних результатів, які можна об'єктивно виміряти та оцінити. Критерії оцінки можуть включати в себе якісні та кількісні показники, такі як зміни в законодавстві, зміцнення інституційних структур, зниження рівня загроз, покращення підготовки персоналу, підвищення ефективності заходів з кібербезпеки та багато інших [3].

Усі ці критерії і результати є необхідними для оцінки впровадження стратегії забезпечення національної безпеки та стійкості. Вони допомагають визначити, наскільки ефективно система працює, і які додаткові заходи можуть бути потрібні для досягнення поставлених цілей.

Список використаних джерел:

1. Резнікова О. О. Проблеми планування у сфері національної безпеки України. Стратегічна панорама. 2021. № 1.

2. Харазішвілі Ю. М. Системна безпека сталого розвитку: інструментарій оцінки, резерви та стратегічні сценарії реалізації : монографія / НАН України ; Ін-т економіки пром-ті. Київ, 2019. 304 с.

3. Смолянюк В. Ф. Системні засади національної безпеки України. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2018. № 2 (37).

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ТРЕНДИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Нечипоренко Т.Д.
к.е.н., викладач фінансово-економічних дисциплін
Вінницький технічний фаховий коледж

Ключова роль у економічному розвитку України відводиться малому підприємництву, яке здатне вирішувати першочергові соціально-економічні проблеми. Мікро-, мале та середнє підприємництво в державі завжди існувало у складних соціально-економічних умовах. Малі підприємства є джерелом економічного зростання і творчого потенціалу для багатьох країн. Вони створюють робочі місця, сприяють інноваціям та споживають ресурси, що сприяє розвитку інших галузей економіки. Активізація підприємництва та зростання масштабів і ефективності функціонування підприємницького сектору є одним з головних чинників позитивних структурних змін та модернізації національного господарства, становлення нових ресурсів економічного пожвавлення, підвищення якості життя населення.

Мале підприємство – це суб'єкт господарювання, який займається підприємницькою діяльністю з метою отримання прибутку або іншої економічної вигоди, є юридичною собою та відповідно до визначених у Господарському кодексі критеріїв відноситься до категорії малих [1, с. 29].

Мале підприємництво є невід'ємним сектором ринкової економіки, який має регіональну орієнтацію. Відтак, результативність функціонування малих підприємств значною мірою залежить від їх підтримки як на державному, так і регіональному рівнях. В ефективному розвитку малих підприємств насамперед зацікавлені територіальні громади, тому що:

– велика частка цього сектора економіки орієнтована на місцевий ринок;

– збільшення кількості суб'єктів малого підприємництва сприяє створенню нових робочих місць, що вирішує проблему безробіття в адміністративно-територіальних одиницях;

– разом із зростанням кількості малих підприємств та підприємців збільшуються обсяги виробництва, а отже, зростають податкові надходження до місцевих бюджетів [1, с. 35].

Розвиток малого підприємництва стикається з численними секторними викликами і впливовими трендами. Доцільно розглянути основні з них:

– економічна нестабільність і політична ситуація, війна: впливає на фінансову стійкість і можливості розвитку малих підприємств;

– доступ до фінансування: однією з основних проблем для малих підприємств в Україні є обмежений доступ до фінансових ресурсів, так як банки надають кредити під високі відсоткові ставки, що ускладнює залучення фінансування для розвитку бізнесу. Тут важливу роль можуть прогресувати альтернативні джерела фінансування, такі як краудфандинг і венчурний капітал;

– конкуренція на ринку: вітчизняний ринок малого бізнесу досить насичений, і підприємцям доводиться конкурувати не лише з місцевими гравцями, а й із зарубіжними компаніями, які входять на український ринок. Це ставить вимоги до якості продуктів і послуг, а також до ефективності маркетингу та реклами;

– технологічна трансформація: цифрова трансформація впливає на всю сферу бізнесу, а малі підприємства не є винятком. Зростає запит на цифрові навички та інноваційні технології. Підприємцям слід адаптуватися до цього нового середовища та використовувати цифрові інструменти для оптимізації своєї діяльності;

– глобалізація і міжнародний бізнес: у світі все більше підприємств розширюють свою діяльність за межі національних кордонів. Для українських підприємців це може відкривати нові ринки та можливості, а також створювати конкуренцію з боку іноземних компаній;

– соціальна відповідальність і екологічна стійкість: світова спільнота ставить все більший акцент на соціальну відповідальність бізнесу та екологічну стійкість. Підприємцям важливо виконувати ці аспекти у своєму бізнесі і демонструвати їх споживачам;

– ефективність управління: для успішного розвитку малого підприємства важливо мати ефективну систему управління, яка включає в себе фінансове планування, контроль над витратами та оптимізацію бізнес-процесів [3].

До позитивних трендів малого підприємництва в Україні відносимо:

– інноваційність, вітчизняні малі підприємства все частіше працюють в інноваційних секторах економіки, таких як інформаційні технології, екологія та виробництво. Це пов'язано з ростом попиту на інноваційні продукти та послуги, а також з розвитком цифрових технологій;

– цифрова трансформація, малі підприємства активно використовують цифрові технології для розвитку бізнесу, це дозволяє їм підвищувати свою ефективність, доступність до нових ринків та прибутковість. Цифровими технологіями, які використовують малі підприємства є: електронна комерція, маркетинг в соціальних мережах, хмарні технології тощо;

– співпраця, малі підприємства все частіше співпрацюють між собою та з великими компаніями, що дозволяє їм підвищувати конкурентоспроможність і отримувати доступ до нових ресурсів [2].

Ці тренди створюють сприятливі умови для розвитку малого підприємництва в нашій країні. Однак для того, щоб вони повністю реалізувалися, необхідно вжити заходів щодо подолання існуючих викликів, таких як нестабільність економічного середовища, нерозвиненість фінансового ринку та відсутність належної підтримки з боку держави.

Для покращення умов для розвитку малого підприємництва в Україні необхідно вжити наступних заходів:

– створення більш сприятливого економічного середовища, що враховує стабілізацію економічного зростання, зниження рівня інфляції та підвищення рівня довіри до бізнесу;

– розвиток фінансового ринку, що передбачає збільшення доступності фінансування для малих підприємств, зниження вартості кредитів та створення спеціальних програм підтримки малого бізнесу;

– посилення підтримки малого підприємництва з боку держави тобто надання грантів, пільг та консультацій малим підприємствам, а також розвиток інфраструктури підтримки малого бізнесу.

– запровадження ефективних антикризових заходів для підтримки малого бізнесу в умовах війни;

– удосконалення нормативно-правової бази, яка регулює діяльність малого бізнесу;

– зниження вартості кредитів для малих підприємств, зокрема шляхом зниження процентних ставок;

– створення спеціальних фінансових інструментів для підтримки малого бізнесу, таких як венчурний капітал і краудфандинг тощо.

Загалом, мале підприємництво в Україні має багато можливостей для розвитку, але стикається з численними викликами. Для успіху малим підприємствам необхідно бути готовими до змін, використовувати інновації та розробляти стратегії, що враховують сучасні тренди і вимоги ринку. Нині мале підприємництво є не лише найбільшою за кількістю працюючих формою діяльності, джерелом наповнення державного бюджету, але і основним чинником формування соціально-демографічної структури невеликих міст та селищ. Проведення ефективної державної політики дерегуляції є необхідною умовою для нормального функціонування малого підприємництва, крім того без державної підтримки малого підприємництва неможливо становлення підприємців-початківців (start-up), зростання інноваційності підприємництва та його виходу на нові зовнішні ринки, вирішення соціальних питань та розвинення середнього класу. Саме наявність значної кількості малих підприємств у вітчизняній економіці надає економічній системі гнучкості, маневреності, пристосованості до швидко мінливої обстановки та кон’юнктури ринку. Проблема формування малого бізнесу в Україні пов’язана із забезпеченням механізмів політичної стабільності, валютної, податкової, митної політики, демократизацією та економічними перетвореннями.

Список використаних джерел:

1. *Завадських Г.М. Підприємництво: соціально-економічне та інституціональне забезпечення розвитку: колект. монографія. / Л.О. Андрєєва, Л.О. Болтянська, М.І. Грицаєнко, Завадських Г.М., Тебенко В.М. Мелітополь: Люкс, 2021. 300 с.*
2. *Реалізація реформ у сфері малого та середнього бізнесу. URL: http://www.eu4business.eu/uk/news/realizaciya-reform-u-sferi-malogo-ta-serednogo-biznesu-v-centri-uvagy-oesr-rozpochynaye-ocinku*
3. *Тимченко О.І. Проблеми фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва. Ефективна економіка. URL: http:www.economy.nayka.com.ua*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Пензій Д.М. магістрант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ
Науковий керівник: к.е.н., доц. Шпильовий В.А.

Підприємство – це складна, відкрита, соціально-економічна система, тому і розуміння поняття потенціал підприємства, на наш погляд, повинно будуватись на принципах загальної теорії систем.

Виходячи з цього, ми вважаємо, що під „потенціалом промислового підприємства" слід розуміти інтегровану систему наявних та потенційних можливостей структурованої сукупності ресурсів промислового підприємства, яка сформована на основі системного підходу та здатна отримувати максимальний дохід і прибуток за допомогою притаманних персоналу підприємницьких здібностей з метою забезпечення економічного зростання підприємства у довгостроковій перспективі

На сучасному етапі виробничий менеджмент на рівні підприємства має таку структуру, яка зображена на рис. 1.

Рис. 1. Структура виробничого менеджменту

Як видно із приведеного рисунка, формування виробничих систем передбачає системний підхід до виробництва і класифікацію виробничих систем.

Управління виробничим процесом розглядає основні принципи організації будь-якого виробничого процесу, організації виробничого процесу в просторі і часі (види руху виробів) та організації потокового виробництва.

Основою функціонування виробничих систем являється з оперативне управління виробництвом та управління результативністю виробничої системи, управління якістю продукції і праці під час створення та освоєння нових виробів є одним із найпотужніших важелів виживання підприємства в умовах досконалої конкуренції, тобто в ринкових умовах, і тому також є однією з пріоритетних функцій виробничого менеджменту.

Якщо звернутись до етимологічного значення терміну «потенціал», з'ясуємо, що він походить від латинського слова «potentia» і означає «силу, міць». Таке трактування поняття потенціалу дозволяє застосовувати термін в різних галузях науки і діяльності людини, залежно про яку силу та міць йдеться мова. Як відомо, сучасна економічна наука запозичила даний термін з фізики, де він означає «величину, кількість енергії, яку накопичила система і яку вона спроможна реалізувати в роботі» [1]. Тобто, потенціал включає в себе ресурси, які є енергією системи, що живлять її та використовуються нею для ефективного функціонування. Федонін О.С під „потенціалом промислового підприємства" слід розуміти інтегровану систему наявних та потенційних можливостей структурованої сукупності ресурсів промислового підприємства, яка сформована на основі системного підходу та здатна отримувати максимальний дохід і прибуток за допомогою притаманних персоналу підприємницьких здібностей з метою забезпечення економічного зростання підприємства у довгостроковій перспективі [3]. Відносно підприємства дане визначення можна означити наступним чином: перетворення існуючого стану бізнесу у стан потенційно бажаний наявними засобами [2].

Під потенціалом підприємства розуміються всі джерела, можливості, запаси, які можуть бути використані для вирішення будь-якого завдання, досягнення визначеної мети, в тому числі й ті, що вже використовуються. Резервом потенціалу є ті запаси, які на даний проміжок часу не використовуються на підприємстві.

Дослідження думок вітчизняних та зарубіжних учених щодо виробничого потенціалу дозволяє конкретизувати поняття „виробничий потенціал промислового підприємства" – це інтегрована система функціонуючих та потенційних можливостей структурованої сукупності виробничих ресурсів промислового підприємства, яка здатна забезпечити розширене виробництво конкурентоспроможної продукції, отримувати максимальний ефект від операційної діяльності підприємства.

Виробничий потенціал промислового підприємства повинен трактуватись як інтегрована система функціонуючих та потенційних можливостей розвитку сукупності виробничих ресурсів, що розкриває можливості підприємства з формування та використання факторів виробництва; дозволяє здійснювати процес безперервного відновлення всіх його складових з метою забезпечення більш високої результативності діяльності підприємства

Список використаних джерел

1. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.

2. Економіка виробничого підприємництва / Й.М.Петрович, І.О.Будіщева, І.Г.Устінова та ін., за ред.. Й.М.Петровича. – К.: Т-во „Знання", КОО, 2002. – 405 с.

3. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексик О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОТГ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Пирєєв М.Ю. аспірант,
«Європейський університет», м. Київ
Науковий керівник: Тимошенко А.О.,
д.е.н., доцент, проректор з фінансово-економічних питань «Європейського університету»

Об'єднані територіальні громади (ОТГ) України, особливо ті, що розташовані в прикордонних районах та зазнали наслідків війни, стикаються з великими викликами та завданнями щодо свого розвитку. Інвестиційний розвиток стає важливим фактором для відновлення і покращення якості життя мешканців цих громад.

Під час настання повоєнного періоду в Україні виникне необхідність відновлення економіки та соціально-економічного розвитку, як на державному рівні, так і на рівні об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Збільшення інвестиційної привабливості та інвестиційного потенціалу може стати ключовим фактором для забезпечення сталого зростання, поліпшення якості життя населення та збільшення економічної стійкості об'єднаних територіальних громад.

Інвестиційний потенціал ОТГ – це сукупність об’єктивних передумов (природних, економічних і соціальних) та внутрішніх наявних ресурсів (фінансових, трудових і виробничих) необхідних для здійснення інвестиційної діяльності з метою досягнення сталого розвитку територіальної громади [3].

Для ефективного залучення інвестицій ОТГ необхідно здійснювати регулярний моніторинг офіційних сайтів донорських організацій та Інтернет-ресурсів, які містять узагальнену інформацію про грантові конкурси. Як свідчить практика успішних ОТГ, з метою підвищення шансів на отримання грантової підтримки представникам громади слід в першу чергу визначитися генеральним і стратегічним планом розвитку територій [2]. Залучення інвестицій в ОТГ в повоєнний період вимагає від громади, лідерів та влади та активних дій, а саме:

- Розробка стратегій розвитку: ОТГ повинні розробити стратегії розвитку, які чітко визначають пріоритети та проекти для інвестування. Це допоможе інвесторам зрозуміти, які можливості розвитку існують у громаді.
- Взаємодія з інвесторами: ОТГ повинні активно співпрацювати з різними інвесторами, включаючи приватний сектор, міжнародні організації, фонди та державні органи. Це вимагає налагодження ефективної комунікації та встановлення партнерств.
- Розвиток інфраструктури: Один із пріоритетів - це розвиток інфраструктури, включаючи дороги, водопостачання, каналізацію, енергетику тощо. Якщо ОТГ не мають достатньої інфраструктури, це може відлякувати інвесторів.

- Соціальні проекти: ОТГ також повинні розвивати соціальні проекти, спрямовані на покращення якості життя мешканців, які можуть бути привабливими для інвесторів. Це може включати будівництво шкіл, лікарень, спортивних комплексів і т. д.
- Приваблення іноземних інвесторів: ОТГ мають можливість привабити іноземних інвесторів, що може сприяти розвитку локального бізнесу та створенню нових робочих місць.
- Вирішення проблем корупції: Корупція може стати великою перешкодою для інвестицій. ОТГ повинні активно боротися з цією проблемою та забезпечувати прозорість та ефективність управління фінансовими ресурсами.

Концептуальна модель оптимізації та підвищення інвестиційного потенціалу ОТГ включає:

1. Визначення на основі розроблених стратегій та програм розвитку регіону конкурентних переваги ОТГ із виокремленням генерального плану розвитку території та стратегічного плану розвитку території.
2. Проведення інвентаризації активів: природних, виробничо-технічних, інфраструктурних, людських ресурсів тощо.
3. Створення окремого інвестиційного відділу, що дозволить на високому професійному рівні здійснити формування інвестиційного паспорту ОТГ, планування
4. Створення та системне оновлення вебплатформ ОТГ, співпраця з ОДА та агенціями регіонального розвитку, іншими інвестиційними фондами та фондами співфінансування.
5. Територіальне партнерство, тобто пошук та співпраця із зовнішніми інвесторами та налагодження комунікацій з бізнес-спільнотою регіону (потенційні внутрішні інвестори). [1]

Особливістю залучення інвестицій та інвестиційного розвитку ОТГ є той факт, що більша їх частина буде спрямована першочергово на відбудову, а вже за якийсь час на розвиток та трансформацію. Тому, саме стратегічне планування стане ключовим фактором формування інвестиційної привабливості громад. Отже, інвестиційний розвиток ОТГ України в повоєнний період є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку та покращення якості життя мешканців. Для досягнення цієї мети необхідно вирішувати першочергові завдання, зокрема приваблювати інвестиції, покращувати інфраструктуру та забезпечувати сприятливий інвестиційний клімат. Інвестиційний розвиток ОТГ має потенціал змінити життя громадян на краще та сприяти сталому розвитку всієї країни.

Список використаних джерел

1. *Лещук Г.В. Континуум залучення інвестицій у розвиток об'єднаних територіальних громад / Г.В. Лещук // Бізнес-навігатор, 2020. – Вип. 6.1-2 (56) 2019. – С. 67-72*

2. *Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери: Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 5 - 6 листопада 2020 р., м. Кропивницький. – К.: «Ексклюзив-Систем», 2020. - 152 с.*
3. *Hrynchyshyn I., Panukhnyk O., Bil M., Popadynets N., Patytska Kh., Leshchuh I. Scientific-methodical foundations of estimation of territorial communities' endogenous capacity in Ukraine in conditions of decentralization. th International Conference on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management, 2019. pp. 314-319*

ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇН АЗІЇ: ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

Погоральська В.І.
Студентка гр. МЕ-21
Львівська філія ПВНЗ «Європейський університет»
Керівник Вітер О.М., к.пед. н., доц
«Європейський університет»

За офіційними даними, економіка України у 2022 році зазнала найглибшого падіння за всю історію існування нашої держави. За даними статистики ВВП знизився на 29,1%, повернувшись до рівня 2000-х років. Основними причинами, які зумовили такий стан економіки стала росія, яка здійснює окупацію територій нашої країни, проводить активні бойові дії, здійснює блокування морських шляхів, що обмежує експорт, руйнує виробничу та соціальну інфраструктуру. Також варто згадати і про складну ситуацію в енергетичному секторі економіки і зв'язку, які стали ще однією перешкодою у веденні бізнесу. Виїзд за кордон біля 6 млн. вимушених мігрантів спричинило 20% зниження робочої сили, що також негативно позначається на стані економіки.

Зважаючи на всі вищезазначені труднощі, з якими стикнулася українська економіка, варто розглянути приклади інших країн, які успішно змогли подолати кризовий стан економіки та стати одними з найбільш економічно розвинених країн світу.

Одним із прикладів успішного відновлення економіки, після складних часів окупації Великобританією та Японською імперією, є Сінгапур. На сьогодні , це одна з найрозвинутіших та найбагатших країн світу, в якій ВВП на душу населення перевищує 100 000 доларів США [1].

До 60-х років 20-го століття Сінгапур був однією з найбідніших держав з майже повністю знищеною інфраструктурою. В найважчий час до влади прийшов Лі Куан Ю, людина, яка була готова працювати над відновленням країни. Ставши прем'єр-міністром країни, уряд взяв курс на залучення іноземних інвестицій та створення комфортних умов для мотивації розвитку підприємництва, а також встановив низькі митні податки на імпорт усього забезпечення підприємств [1].

Це є хорошим прикладом для України, оскільки у нас є багато інноваційних стартапів, які потребують вливань фінансових ресурсів. Вони можуть дати

унікальну пропозицію іноземним інвесторам. Це позитивно може вплинути на економічний розвиток України, оскільки щонайменше збільшить кількість робочих місць.

Ще однією проблемою, яку необхідно було розв'язати уряду Лі Куан Ю, це житлова проблема. Для розв'язання критичної проблеми з житлом була створена Житлово-будівельна рада. Для того, щоб кожен громадянин країни зміг дозволити собі житло, влада створила Центральний Резервний Фонд (CPF). Цей фонд формувався шляхом отримання 20% від прибутку кожного громадянина, кошти з якого вони могли витрачати лише на купівлю житла, або речей першої необхідності. Малозабезпечені сім'ї отримували особливі субсидії, поступово сплачуючи вартість житла за допомогою фонду [2].

Цей приклад актуальний і для України, оскільки через війну житло багатьох сімей знищено, і державі необхідно потурбуватися про долю людей і повернути житло, яке втрачене через російську агресію.

Наступне, на що Україні особливо слід звернути увагу - це приклад Сінгапуру в боротьбі з корупцією. У 1960 році влада започаткувала антикорупційну стратегію, зробивши відповідальність за корупцію особливо жорстокою – корупціонери сплачували в бюджет країни від 10 до 100 тис. доларів [2].

На нашу думку, однією з причин, високого рівня корупції в нашій країні, є відсутність жорстокого покарання за нечесні дії. Важливо вдосконалити антикорупційні закони, забезпечити незалежність правоохоронних органів, беручи приклад з Сінгапуру. Такі дії приведуть до зменшення корупції та сприятимуть припливу іноземних інвестицій, відповідно зросте довіра до нашої держави, і це відіграватиме важливу роль у вступі України в ЄС та НАТО.

Отже, всі ці заходи забезпечили 9% щорічне зростання економіки і побудову однієї з найсильніших економік не тільки регіону, а й світу.

Ще одним прикладом успішного відновлення економіки є Південна Корея, яка до 1945 року була окупована Японією і пережила масштабну громадянську трьохрічну війну. Переживши складні часи, вона змогла побудувати міцну, стабільну економіку та увійти у дванадцятку найсильніших за обсягом ВВП країн світу. Головними економічними цілями Південної Кореї в післявоєнний період були зменшення безробіття, розвиток промисловості та забезпечити підвищення ефективності управлінських рішень [3].

Південна Корея не мала практично природних ресурсів, через невелику за площею територію і переважно гористу місцевість, активно розвивати сільське господарство також було важко. Сільськогосподарськими продуктами країна не могла забезпечити навіть себе, не говорячи про їх експорт. Також для розвитку економіки хронічно не вистачало висококваліфікованих інженерно технічних працівників. Майже все населення країни було бідним і неписьменним.

Однак, Південна Корея вирішила зробити ставку на людський ресурс. Особливу увагу уряд приділив сфері освіти. Збільшилася кількість та

покращилася якість навчальних закладів. Країна почала підготовку висококваліфікованих інженерів і робітників, які стали основою для економічного зростання. Чималі кошти – і державні, і приватні – було інвестовано саме в науково-дослідницькі й дослідно-конструкторські розробки. Це вирішило питання працевлаштування значної частини корейців. Так уже наприкінці 70-х почався шалений розвиток науково-технічного комплексу та промисловості, який і нині є пріоритетним напрямом у розвитку південнокорейської держави [4].

Приклад Південної Кореї є корисним для нашої держави, оскільки нам необхідно покращувати якість та ефективність освіти для того, аби забезпечити країну фахівцями у сферах, які потребують особливої уваги та підвищувати інноваційну складову нашої економіки. Підсумовуючи вищесказане, нам потрібно робити акцент на інноваціях в освіті, адже саме вони є рушієм прогресу. Це забезпечить пришвидшення економічного розвитку нашої держави.

Отже, приклади азійських країн, які пройшли шлях успішної відбудови показують, що немає єдиного рецепту відновлення економіки. Цей шлях є особливим для кожної країни. Однак, незважаючи на певні особливості уряди країн застосовували інструменти, спільні для всіх успішно відновлених економік: підвищення інноваційної складової економіки, формування підприємницького сектору економіки, лібералізація економіки, створення великої кількості нових робочих місць, формування експортно орієнтованої економіки та значне вливання зовнішніх фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Сінгапур:Шлях від руйнування до успіху. https://transparentcities.in.ua/news/sinhapur-shliakh-vid-ruinuvannia-do-uspikhu

2. Сергій Савенко.Економічне диво за одне покоління: Південна Корея-приклад для України.https://iprosvita.com/pivdenna-koreia-ekonomichne-dyvo-za-odne-pokolinnia/amp/

3. Сергій Савенко.Економічне диво за одне покоління: Південна Корея-приклад для України.

4. Петро Віблий, Ольга Гриневич.Світовий досвід інвестицій післявоєнної відбудови. Ольга Погарська. Економіка України в умовах війни.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ БІЗНЕСУ

Польова Н.М.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Суботін Ю. Д.
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Шевченко А. О.
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»

В умовах загострення конкуренції на ринку, компаніям доводиться постійно вдосконалювати форми ведення бізнесу та щодня шукати нові ефективні інструменти управління з метою забезпечення результативності своєї діяльності та випередження своїх конкурентів.

Одним із таких інструментів стає корпоративна соціальна відповідальність (КСВ), яка є важливою складовою як сталого розвитку бізнесу, так і всього людства.

Корпоративна соціальна відповідальність — це діяльність компанії, що активно змінюється, спрямована на реалізацію значущих соціальних програм, що сприяють розвитку компанії та суспільства в цілому. Її результати покращують імідж компанії, збільшують кількість ділових зв'язків із державою, партнерами по бізнесу, спільнотами та організаціями.

Існує досить багато підходів до розуміння КСВ, проте, загальним для них залишається теза про досягнення цілей сталого розвитку суспільства, тобто. задоволення потреб нинішнього покоління без створення загроз для задоволення потреб майбутніх поколінь [2].

У рамках КСВ прийнято виділяти внутрішню та зовнішню відповідальність.

Внутрішня корпоративна соціальна відповідальність – це відповідальність усередині компанії, яка спрямована на розвиток співробітників та корпоративної культури.

Внутрішня соціальна відповідальність включає: безпечні умови праці; стабільну заробітну плату та підтримку її соціально значущого рівня; медичне страхування працівників; розвиток працівників за рахунок курсів підвищення кваліфікації; надання допомоги персоналу у критичних ситуаціях.

Зовнішня соціальна відповідальність проявляється поза межами підприємства. Це відповідальність перед споживачами, органами влади, громадськими організаціями, населенням тощо.

До зовнішньої соціальної відповідальності відносять: спонсорство та благодійність; сприяння охороні навколишнього середовища; зв'язок з місцевою владою; відповідальність перед споживачами.

КСВ це один із інструментів саморозвитку компанії, а також спосіб побудови продуктивного діалогу з різними секторами суспільства. Інвестиції у соціально значущі програми формує основу отримання прибутку підприємства у майбутньому. Адже стратегія будь-якої компанії у довгостроковій перспективі орієнтована на отримання максимального фінансового результату. Компанії, які у своїй діяльності керуються принципами корпоративної соціальної відповідальності, більш ефективні, на відміну від компаній, що діють відповідно до інших принципів.

Усі компанії у своїй діяльності щодня стикаються із конкурентною боротьбою. У ході такого протистояння їм доводиться використовувати різні інструменти та ресурси. Показники компанії, які створюють для неї певну перевагу над конкурентами, називають конкурентними перевагами. Вони є частиною корпоративного стилю компанії та є одним із способів протистояння конкурентам.

Інвестиції компаній, які спрямовуються на корпоративну соціальну відповідальність, це свого роду стратегічні вкладення, які в майбутньому можуть стати потужним економічним важелем [1].

Впровадження та дотримання принципів КСВ у діяльності компаній є як соціально, так і економічно обґрунтованою необхідністю, що дозволяє досягти таких результатів як:

1. Покращення репутації компанії.

Репутація обумовлена такими нематеріальними активами, як надійність, довіра, якість, доброчесні стосунки та прозорість. В результаті реалізації соціально значущих програм, до компаній суттєво підвищується довіра та формування позитивної думки серед цільової аудиторії споживачів, структур влади та широкого загалу.

2. Зміцнюються ділові відносини з бізнес-партнерами.

Все частіше ділові відносини будуються на довгостроковій основі із соціально успішними компаніями. Також відбувається розширення можливостей укладання більш вигідних контрактів з партнерами та постачальниками.

3. Підвищення можливості залучення та утримання кваліфікованих кадрів в умовах їхнього гострого дефіциту.

КСВ є важливим фактором мотивації працівників та залучення висококваліфікованих фахівців. Тут найбільшу роль відіграє внутрішня КСВ. В результаті її реалізації відбувається покращення людських відносин, значно зростає рівень компетентності та професіоналізму співробітників компанії, підвищується продуктивність праці працівників.

4. Формування довкола підприємства зони соціального благополуччя.

Соціальні проекти дедалі більше привертають увагу засобів масової інформації. Правильно вибудована стратегія щодо реалізації таких проектів та висвітлення їх у ЗМІ можуть виступити як досить вагома підтримка бізнесу та принести більший економічний та комунікаційний ефект, ніж навіть реклама.

5. Збільшення лояльності існуючих та залучення нових клієнтів.

Компанії, які сприймаються як соціально відповідальні, дедалі частіше стають компаніями споживчого вибору, у зв'язку з чим отримують конкурентні переваги над ринком проти іншими компаніями [3].

Отже, КСВ є дієвим інструментом, який допомагає компанії вибудовувати міцні відносини зі споживачами, залучати найкращі кадри, розраховувати на державну підтримку, підвищувати рівень своєї фінансової стійкості.

У більшості вітчизняних компаній питання КСВ знаходяться лише на початковій стадії розвитку. Це пов'язано з низкою причин:

- багато компаній ще не достатньо усвідомили позитивні ефекти від інвестицій, вкладених у КСВ для компанії.
- недостатнє стимулювання КСВ компаній із боку держави.
- низька поінформованість про цілі та результати діяльності компаній.
- вузьке розуміння завдань, що стоять перед бізнесом.

В економічно розвинених країнах КСВ є дієвим та загальновизнаним фактором конкуренції. Для поліпшення практики КСВ компаній в Україні необхідно запозичувати досвід передових компаній у цій галузі. Варто вивчити досвід економічно розвинених країн та адаптувати його до своєї діяльності з урахуванням вітчизняних реалій.

Список використаних джерел

1. *Бойко О. Соціальна відповідальність бізнесу у період воєнного стану. Європейська Бізнес Асоціація [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://eba.com.ua/sotsialna-vidpovidalnist-biznesu-u-period-voyennogostanu/.*
2. *Кицюк І.В. Вплив корпоративної соціальної відповідальності на інноваційність та конкурентоспроможність бізнесу. Маркетинг та менеджмент у фокусі викликів нової економіки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Ужгород, 2018. 26-28 квітня. С. 383-386.*
3. *Шацьких К. Соціальна відповідальність як конкурентна перевага розвитку українського бізнесу// Маркетинг в Україні. 2010, – № 5 – С. 55-58.*

МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНДИКАТОРІВ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Протопопов Д.Я.
Аспірант, ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник
Бреус Світлана Василівна, д.е.н., професор, професор кафедри економіки, фінансів та обліку

Наслідки впливу військово-озброєного вторгнення російської федерації в Україну та проведення активних бойових дій впливають на сучасний стан економіки України, що підіймає рівень актуальності завдання сталого розвитку країни в цілому та регіонів які були окуповані і пройшли процес деокупації.

Сталий розвиток деокупованих регіонів повинен орієнтуватися на виконання базових умов, які будуть дозволяти мати необхідні ресурси для повноцінного відновлення та забезпечення гідних умов життя та праці населення, яке було вимушено покинути свої домівки, а потім повернулося після деокупації. З цієї причини такий розвиток необхідно обов'язково розглядати з урахуванням процесів обов'язкового реформування для скорішого відновлення економіки України та регіонів, які підверглися руйнівному впливу воєнної агресії.

Це дає поштовх для створення нових стратегій сталого інноваційного розвитку для регіонів та України в цілому. Тобто науковий пошук шляхів та методик для їх розумної організації в умовах сучасних реалій. Але всі ці наукові шляхи та методики повинні відповідати діючим нормативно правовим документам та мати можливість бути вимірюваними на кожному етапі від планування до виконання як країни в цілому так і кожної області, районна, міста та ОТГ.

Чому сталий розвиток?

25 вересня 2015 р. Генеральна асамблея ООН схвалила резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» [1]. Резолюція встановила 17 Цілей сталого розвитку для всього світу (далі – ЦСР). Так для кожної з 17 ЦСР у соціальній, економічній та екологічній сферах. У Порядку-2030 було сформульовано завдання та визначено цільові показники, які пропонується досягти до 2030 р. В підсумку було визначено 169 завдань, виконання яких країнами світу дозволило би виконати 17 глобальних цілей ЦСР. Країни повинні самостійно визначитися з методами виконання запропонованих завдань.

Україна та сталий розвиток?

Україна, як член Організації Об'єднаних Націй приєдналась до забезпечення сталого розвитку. Так, підтримуючи проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, що викладені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», було видано указ Президента України щодо забезпечення дотримання ЦСР України на період до 2030 року [8] з їх конкретизацією у Національній економічній стратегії на період до 2030 року [6]. Було визначено 17 ЦСР України, 86 завдань та розроблено 183 індикатора щодо їх виконання.

Нормативно-правове регулювання розробки та моніторингу досягнення стратегії ЦСР?

З метою збору, обробки та аналізу досягнення ЦСР в Україні, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» було призначено Держстат України [2].

За для подальшої інтеграції ЦСР в економічний, соціальний та екологічний простір України на регіональному рівні постановою Кабінету

Міністрів України від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» було визначено, що генеральний вектор розвитку регіонів повинен відповідати Цілям сталого розвитку України до 2030 року [3].

Далі стратегія на регіональному рівні повинна відповідати вимогам «Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів», затверджених постановою Кабінету Міністрів України 11.11.2015 року № 932 [7]. «Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації», затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства 31.03.2016 № 79 [4] та мати наступні принципи: інноваційну спрямованість, відкритість, паритетність, координацію, доповнюваність та диверсифікацію. Та на додаток, Стратегія повинна пройти процедуру стратегічної екологічної оцінки, яка передбачена «Методичними рекомендаціями із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затвердженими наказом Міністерства екології і природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 [5].

Але зосередимося на постанові КМУ від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» де визначено, що генеральний вектор розвитку регіонів повинен відповідати ЦСР України до 2030 року [3]. Тобто згідно постанови розробка регіональних стратегій повинна бути направлена на виконання 17 ЦСР України, які представлені 86 завданнями та вимірюються 183 затвердженими індикаторами. Як було вище вказано, обробкою та аналізом виконання ЦСР (моніторинг за 183 індикатором) розпорядженням КМУ було призначено Державну службу статистики України (надалі Держстат).

Держстат повністю опрацював процес обробки та аналізу виконання ЦСР та на офіційному сайті, оприлюднив інформаційне забезпечення та метадані. Це дає можливість відслідкувати можливість отримання інформації на рівні кожної області, району, міста та ОТГ. Але, знаючи постійну проблему в отримані статистичних показників на рівні районну, міста та ОТГ після процесу реформації органів державної статистики, обмежимся більш глобальним регіональним рівнем - область.

Провівши деталізованій аналіз метаданих та вказаних в них місць отримання інформації, отриманий результат представлено у таблиці.

Ціль сталого розвитку	**Кількість затверджених індикаторів моніторингу**	**Виробники даних для індикаторів моніторингу**	**Індикатори моніторингу на регіональному рівні**	**Виробники даних по яким відсутні показники за індикаторами на регіональному рівні**
Подолання бідності	5	ІДСД НАНУ Держстат	0	4 - ІДСД НАНУ 1 - Держстат
Подолання голоду	11	Держстат ДФС	7	2,5 - Держстат, 0,5 - ДФС

		Мінекономіки		1 - Мінекономіки
Міцне здоров'я і благополуччя	16	Держстат Держказначейство МОЗ Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань Національна поліція України ІДСД НАНУ	5	4,75 – Держстат 0,25 – Держказначейство 3,75 – МОЗ 0,25 - Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань 1 - Національна поліція України 1 - ІДСД НАНУ
Якісна освіта	14	Український центр оцінювання якості освіти МОН Держстат	4	1 - Український центр оцінювання якості освіти 5 - МОН 4- Держстат
Гендерна рівність	20	Мінсоцполітики НАДС Держстат ВРУ	6	10 - Мінсоцполітики 1 - НАДС 2,5 - Держстат 0,5 - ВРУ
Чиста вода та належні санітарні умови	12	МОЗ Міністерство розвитку громад та територій України Держводагентство Держстат Мінекоенерго	0	3 - МОЗ 4 - Міністерство розвитку громад та територій України 3,5 - Держводагентство 1 - Держстат 0,5 - Мінекоенерго
Доступна та чиста енергія	7	Мінекоенерго Електропостачальні організації Міністерство розвитку громад та територій України ДФС НАК Нафтогаз Держстат Держенергоефективності	0	1,25 - Мінекоенерго 1 - Електропостачальні організації 1 - Міністерство розвитку громад та територій України 0,75 - ДФС 0,25 - НАК Нафтогаз 2,25 - Держстат 0,5 - Держенергоефективності
Гідна праця та економічне зростання	14	Держстат Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO) Мінекономіки Держпраця Світовий банк (World Bank Group)	3	7 - Держстат 1 - Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO) 2 - Мінекономіки 1 - Світовий банк (World Bank Group)
Промисловість, інновації та інфраструктура	14	Держстат Державіаслужба ПАТ "Укрзалізниця" Укравтодор Мінінфраструктури Міністерство розвитку громад та територій України НКРЗІ	2	8,66 - Держстат 0,66 - Державіаслужба 0,66 - ПАТ "Укрзалізниця" 0,5 – Укравтодор 0,5 - Мінінфраструктури 1 - Міністерство розвитку громад та територій України
Скорочення нерівності	8	Держстат Мінсоцполітики Пенсійний фонд України ІДСД НАНУ	0	5 - Держстат 1,5 - Мінсоцполітики 0,5 - Пенсійний фонд України 1 - ІДСД НАНУ
Сталий розвиток міст	10	НБУ Обласні ради	0	0,5 - НБУ 0,33 - Обласні ради

та спільнот		Обласні державні адміністрації Регіональні управління Держмолодьжитла Міністерство розвитку громад та територій України Центр всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Міністерство культури, молоді та спорту України Мінекоенерго Київська міська держадміністрація Держстат Гідрометцентр		0,83 - Обласні державні адміністрації 0,33 - Регіональні управління Держмолодьжитла 1,5 - Міністерство розвитку громад та територій України 1 - Центр всесвітньої спадщини ЮНЕСКО 1 - Міністерство культури, молоді та спорту України 1 - Мінекоенерго 0,5 - Київська міська держадміністрація 2 - Держстат 1 - Гідрометцентр
Відповідальне споживання та виробництво	6	Мінекономіки Департаменти агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій, суб'єкти господарювання Держстат	0	1 - Мінекономіки 2 - Департаменти агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій, суб'єкти господарювання 3 - Держстат
Пом'якшення наслідків зміни клімату	1	Мінекоенерго	0	1 - Мінекоенерго
Збереження морських ресурсів	4	Державне агентство водних ресурсів України Мінекоенерго Держстат	0	1 - Державне агентство водних ресурсів України 2 - Мінекоенерго 1 - Держстат
Захист екосистем суші	13	Мінекоенерго Державне агентство лісових ресурсів Державна установа "Інститут охорони ґрунтів України" Держгеокадастр Департаменти агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій, суб'єкти господарювання Мінекономіки	3	3 - Мінекоенерго 2 - Державне агентство лісових ресурсів 1 - Державна установа "Інститут охорони ґрунтів України" 2 - Держгеокадастр 1 - Департаменти агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій, суб'єкти господарювання 1 - Мінекономіки
Мир, справедливість та сильні інститути	24	ГПУ Мінсоцполітики Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) з реформування сектору юстиції "Нове правосуддя" Координаційний центр Держфінмоніторинг Міжнародна неурядова організація Transparency International Всесвітній економічний форум (World Economic	8	1 - ГПУ 5 - Мінсоцполітики 1 - Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) з реформування сектору юстиції "Нове правосуддя" 1 - Держфінмоніторинг 1 - Міжнародна неурядова організація Transparency International 1 - Всесвітній економічний форум (World Economic Forum)

		Forum) Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України Міноборони ДСНС Держспецтрансслужба неурядові організації МТОТ. ПРООН. ЮНІСЕФ. МОМ		3 - Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України 0,25 - Міноборони 1,25 - ДСНС 0,25 - Держспецтрансслужба 0,25 - неурядові організації 1 - МТОТ. ПРООН. ЮНІСЕФ. МОМ
Партнерство заради стійкого розвитку	4	НБУ Держстат Мінекономіки	1	2,5 - НБУ 0,5 - Держстат
17	**183**	**-**	**39**	**144**

Резюмуючи отримані дані, можливо зробити наступні висновки:

- лише за 39 індикаторами моніторингу наявні показники на регіональному рівні, складають 21,3% відсотка необхідного для розповсюдження їх на регіональний рівень;
- за державними установами: Держстат, Мінсоцполітики, Мінекоенерго, Міністерство розвитку громад та територій України, МОЗ, Мінекономіки, МОН, ІДСД НАНУ, Держводагентство доводиться 72,35% відсутності показників на регіональному рівні за індикаторами (тобто 104 показника);
- 31,37% (45 індикатора) відсутності показників на регіональному рівні доводиться на Держстат – установа яка згідно розпорядження КМУ повинна займатися питаннями збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку.

Підсумовуючи описане вище, постає велике питання можливості використання затверджених індикаторів моніторингу ЦСР на регіональному рівні. Це, у свою чергу, приводить до великого сумніву використання ЦСР з цілю розробки стратегій сталого розвитку на регіональному рівні для построєного відновлення.

Список використаних джерел:

1. ООН. Генеральна Асамблея. Резолюція, ухвалена Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року: "70/1. Перетворення нашого світу: порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року". Нью-Йорк: Цифр. б-ка Орг. Об'єдн. Націй. URL: https://digitallibrary.un.org/record/3923923?ln=ru.

2. Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 21.08.2019 р. № 686-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/686-2019-p#Text

3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Каб. Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-n#Text

4. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації: Наказ М-ва регіон. розвитку, буд-ва та житлово-комун. госп-ва України від

31.03.2016 р. № 79: станом на 16 черв. 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text

5. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: НАКАЗ від 10.08.2018 р. № 296. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/fn045244?an=2

6. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Каб. Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179: станом на 4 трав. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-n#Text

7. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів: Постанова Каб. Міністрів України від 11.11.2015 р. № 932: станом на 9 серп. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-n#Text

8. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text

ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Романов В.О.
магістрант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ
Науковий керівник: к.е.н., доц. Шпильовий В.А.

Сьогодні багато українських підприємств відводять одну з найголовніших ролей у просуванні і розвитку власного бізнесу саме маркетологам, спеціалістам відділу маркетингу, маркетинговим відділам, департаментам маркетингу і реклами. Служба маркетингу стала провідною службою підприємства, що диктує всім його підрозділам свої умови, нововведення на основі вивчення ринку. Незважаючи на це, в Україні маркетинг ще не досяг значного розвитку, на відміну від закордонних професіоналів, які володіють маркетинговими технологіями, сприяють ефективній діяльності своїх фірм на міжнародних ринках в умовах глобалізації економіки та розвитку інформаційних систем.

В чому ж проблема розвитку маркетингу на українських підприємствах?

Найбільш популярною оцінкою при прийомі маркетолога на роботу, є психофізичний фактор особистості, амбіційність, прагнення до успіху. В цьому проявляється гостра нестача професійних маркетологів, в тому числі і слабка маркетингова підготовка керівників підприємств.

На підприємствах України переважає використання різних елементів маркетингу замість їх системи. Сучасний ринок вимагає приділити значну увагу маркетинговим комунікаціям, як основі створення тривалих взаємовигідних партнерських стосунків між ринковими суб'єктами. Існуючий стереотип щодо створення домовленостей між керівництвом підприємств, урядовими органами та найближчим оточенням на підставі особистих стосунків і використання маркетингових комунікацій, як елемента просування продукції

на ринку повинен бути замінений на використання маркетингових комунікацій для створення домовленостей між підприємствами однієї галузі, навіть у міжгалузевому масштабі. [1;2]

Недоліки, що сприяють виникненню проблем у розвитку маркетингу, можна віднести слабку теоретичну та методичну розробку маркетингових проблем, і узагальнення вітчизняного досвіду.

Важливе значення в умовах ринку при орієнтації на маркетинг має інформаційне забезпечення.

Це зумовлене тим, що функціонування підприємств в умовах ринкової економіки вимагає, щоб будь-яке управлінське рішення базувалося на аналізі ринкової ситуації. Відділ маркетингу мусить налаштовуватися лише на актуальну, точну, достовірну, своєчасну інформацію про конкурентів, постачальників і суспільні групи, яка буде характеризувати найбільш ймовірну реакцію ринку на управлінські рішення підприємств. Враховуючи сучасний обсяг такої інформації, потрібно створювати комп'ютеризовані інформаційні системи. [3]

Важливими для оцінки ефективності діяльності підприємства, є маркетингові дані, що базуються на фінансових результатах. При детальних маркетингових дослідженнях на підприємстві можна скористатися поділом маркетингових витрат на постійні і змінні, або на ті, що підприємство має незалежно від об'єму реалізації і ті, які змінюються прямо пропорційно об'єму продаж. Таку деталізацію проводять з використанням регресійного аналізу, що знаходиться в наявності статистики про об'єми реалізації і витрати на маркетинг.

Дані становляться більш інформативніше, якщо з їх підрахунком поєднувати тенденції зміни прибутку підприємства. Це дозволить, перш за все, вчасно корегувати відношення постійної і змінної частин маркетингових витрат, а по-друге, допоможе спрогнозувати майбутній чистий грошовий потік.

Розв'язання вище перелічених проблем, сприятиме не лише орієнтації підприємств виробництва і торгівлі на потреби ринку, а й зроблять гнучкішим їхнє реагування на зміни, що відбуваються на ньому, і сприятимуть вчасній адаптації до них. До таких умов можна віднести: [4]

1. Поетапне становлення організаційної структури служб маркетингу на підприємствах.
2. Розробка науково-методичного забезпечення практичного виконання маркетингу.
3. Високий рівень здійснення маркетингових елементів.
4. Підготовка та перепідготовка висококваліфікованих керівників і фахівців нового типу, що володіють методологією ринкової діяльності.
5. Забезпечення підготовки фахівців-маркетологів.
6. Підсилення комп'ютерної підготовки фахівців.
7. Розробка та видання навчально-методичних матеріалів.

Важливу роль в успішному функціонуванні будь-якого підприємства, маркетинг має велике значення для їхнього економічного життя і держави в цілому.

Загалом, можна сказати, що на українських підприємствах є всі можливості для реалізації функцій маркетингу в управлінні підприємством.

Список використаних джерел:

1. *Павленко А. Ф., Войчак А. В. Маркетинг: Підручник. – К.: КНЕУ, 2013. – 246 с*
2. *Гаркавенко С.С. Маркетинг: Підручник. – Київ: Лібра, 2012. – 712 с*
3. *Ковальчук С.В. Вибір пріоритетів маркетингової стратегії – основа комерційного успіху підприємств легкої промисловості / С.В. Ковальчук. // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький: ХНУ, 2008. – № 6.– Т. 3. – С. 52.*
4. *[Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.marketing- research.in.ua.*

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МЕНЕДЖЕРА ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Ромашко А.О.
Студент ПВНЗ «Європейський університет»,
факультету економіки та менеджменту,
спеціальності 073 «Менеджмент»
старший юрисконсульт Ernst & Young
Науковий керівник: Бреус С.В., д.е.н., професор,
професор кафедри менеджменту та
інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»

Післявоєнне відновлення України в сучасних умовах є одним з ключових питань, що обговорюється як на національному, так і міжнародному рівнях, крім того, воно є наріжним каменем багатьох форумів, конференцій, круглих столів, платформ, предметом обговорення національного та іноземних урядів, експертів, донорів, міжнародних організацій – увага світової спільноти прикута до України. Свідченням важливості та нагальності вирішення цього питання, зокрема слід вважати затверджену та презентовану Стратегію розвитку фінансового сектору України [6], сфокусовану на відновленні країни, а також План відновлення України [5]. Червоною ниткою крізь всі плани відбудови та відновлення проходить ідея міцного людського капіталу, здатного у перспективі забезпечити трансформацію пріоритетних секторів, прозорість управління (ефективне корпоративне управління) та підзвітність, створення нових продуктів (послуг) та реалізацію візії майбутнього, інтегрованого у міжнародний простір. З урахуванням зазначеного, доцільним вбачається заначити, що забезпеченню післявоєнного відновлення України, реалізації візії

майбутнього, інтеграції у міжнародний економічний та політичний простір сприятиме використання людського капіталу, як то: ефективні, емпатичні та досвідчені управлінці, здатні дотримуватися поставлених цілей, вести ефективні та результативні переговори, переконувати, презентувати, вибудовувати атмосферу довіри та залученості всередині команди – бути справжніми лідерами, готовими до адекватних сучасним умовам дій. У даному контексті варто замислитися над тим, чи може людина бути ефективним менеджером та справжнім лідером, якщо вона не має розвинутого емоційного інтелекту, який дозволяє їй управляти своїми емоціями, здійснювати самоменеджмент та розпізнавати емоційні стани, потреби інших й вибудовувати у такому контексті взаємовідносини з колективом.

Доцільним у контексті проблематики дослідження, зокрема важливості емоційного інтелекту менеджера, є вислів Деніела Ґоулмана про те, що правила роботи змінюються. Висновки про людей, фахівців та управлінців роблять на основі нового критерію: важить не лише те, які вони тямущі, навчені та досвідчені, а й те, яким чином дають раду собі та однин з одним. Дедалі частіше саме цей критерій переважає, коли вирішують, кого візьмуть на роботу, а хто отримає відмову, кого звільнять, а кого залишать, кого обійдуть, а хто матиме заохочення. Іншими словами, важливо бути розумним у новий спосіб [2, с. 13]. Відтак, слід зазначити, що емоційний інтелект управлінця відіграє важливу роль, адже вміння керувати власними емоціями та розпізнавати емоції інших (емоційний менеджмент) може впливати на ефективність роботи навіть більше, ніж просто наявність чи відсутність необхідних знань. Слід наголосити на тому, що наразі це є одним з критеріїв відбору кандидатів на вакантні посади, адже якщо людина має розвинений емоційний інтелект, їй буде легше знаходити спільну мову у робочому середовищі, керувати своїм настроєм, ефективністю тощо. С.В. Марчук стверджує, що емоційний інтелект є сукупністю розумових здібностей для виявлення, розуміння та контролю емоцій. Він є важливою інтегральною характеристикою особистості, яка виявляється в її ефективності розуміння емоції, узагальнення змісту, виокремлення емоційного у відносинах, регуляції емоції так, щоб позитивно впливати на когнітивну пізнавальну діяльність та переборювати негативні емоції, які можуть заважати спілкуванню чи перешкоджати досягненню власного успіху [3, с. 23]. Віддаючи належне науковим напрацюванням вчених за проблематикою дослідження, слід погодитись із твердженням про те, що для створення комфортного внутрішнього середовища в організації, менеджеру потрібно використовувати розвинуті компетентності з емоційного менеджменту. За допомогою емоційного менеджменту можливо:

- мотивувати працівників;
- врегулювати конфлікти;
- створити позитивні емоції, а, відтак, комфортний соціально-психологічний клімат;
- формувати інтерес та захоплення роботою;
- емоційно налаштовувати працівників на результативну роботу.

Використання менеджером цього у професійній сфері у сукупності сприяє підвищенню продуктивності бізнесу [1, с. 10].

Повномасштабне російське вторгнення в Україну, крім різного роду економічних, соціальних, політичних наслідків, принесло горе й травми у кожну родину й торкнулася кожного українця, фактично усі українці зазнали психологічних, емоційних, фізичних травм. Безумовно всі ці трагічні наслідки будуть супроводжувати українців й під час післявоєнної відбудови, тому надзвичайно важливо вміти працювати із своїми емоціями, емоціями своїх колег, емоціями своїх підлеглих. Причинами вказаних травм можуть бути різні чинники, але безспірним залишається те, що все це справляє суттєвий вплив на психологічний, емоційний стан людини, що не може не позначитися на роботі, комунікації всередині команди, реагуванні на певні «тригери», ставленні до позиції інших, чутливості до різних вербальних та невербальних знаків тощо.

Післявоєнна відбудова України (соціальна, економічна, фінансова тощо) буде унікальним, довготривалим та ресурсовитратним процесом (мова йде не лише про матеріальні ресурси), що неодмінно потребує людського капіталу, який є однією з конкурентних переваг України. Вкрай важливо під час спільної, системної, злагодженої роботи, яка може бути декомпонована на роботу окремих команд забезпечити правильний, ефективний, взаємовигідний та інспіруючий обмін не лише знаннями, а й емоціями, що допоможе уникати конфліктів, прокрастинації, непорозумінь та інших негативних явищ й тут, безумовно, ключову роль відіграє рівень кваліфікації, знань, вмінь менеджера, керівника-лідера.

З урахуванням зазначеного слід констатувати, що актуальним в умовах сьогодення є твердження про те, що вагомою є роль емоційного інтелекту, вона є незаперечним фактом успіху менеджера у його професійній діяльності. Розуміти свої емоції, керувати ними та передавати іншим конструктивний емоційний посил – це запорука успішної управлінської діяльності у різних сферах її використання. Емоційний інтелект на вищих рівнях розвитку найчастіше використовується вже не для управління власними емоціями, а для управління емоціями інших осіб [4, с. 67].

Комфортний соціально-психологічний клімат у робочому середовищі людей, які зазнали різного роду психологічних, емоційних й почасти фізичних травм є значною частиною результативної та плідної роботи управлінців усіх рівнів, які повинні володіти необхідним інструментарієм для його створення та підтримки.

Емоційний інтелект менеджера під час здійснення управлінської діяльності в період післявоєнного відновлення економіки України є невід’ємною складовою забезпечення ефективності та успішності країни, рівня її конкурентоспроможності та висхідного тренду економічного зростання.

Список використаних джерел:

1. Безтелесна Л. І., Матвійчук Ю. В. Емоційний менеджмент як інструмент забезпечення зростання продуктивності бізнес. Вісник НУВГП. Економічні науки : зб. наук. праць. 2022. Вип. 2 (98). С. 3-12.

2. Ґоулман Д. Емоційний інтелект у бізнесі. Х. : Віват, 2021. 528 с.

3. Марчук С. В. Теоретичний аналіз поняття емоційного інтелекту в психології. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Психологія. 2021. Випуск 3. С. 20–23.

4. Передало Х. С.. Роль емоційного інтелекту у системі основних компетенцій менеджера. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2020. №2. С.63-69.

5. План відновлення України. URL:https://recovery.gov.ua/

6. Стратегія розвитку фінансового сектору в України. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini

ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ФАКТОР ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Росяк Ігор, студент гр. МЕ-31
Львівська філія ПВНЗ Європейський університет
Науковий керівник
Вітер О.М., к.пед. н., доц.
Львівська філія ПВНЗ Європейський університет

Роль інвестицій у забезпеченні сталого економічного зростання будь якої країни важко переоцінити. Інвестиції відіграють важливу роль у економічному зростанні країни і можуть розглядатися, як ключовий фактор у її розвитку. Інвестиції сприяють зростанню капіталу в економіку. Це допомагає підвищити продуктивність праці, що сприяє зростанню виробництва та економічному розвитку. Інвестиції у дослідження, розвиток та впровадження нових технологій сприяє технологічному прогресу. Це поліпшує виробництво, що сприяє створенню нових товарів і послуг, які покращують економічне становище. Інвестиції створюють нові робочі місця галузях куди вони задіяні. Збільшення зайнятості населення сприяє зростанню доходів населення, що підтримує внутрішній споживчий попит, що приводить до зростання валового внутрішнього продукту та економічного зростання. Інвестиції дозволяють збільшити потужність виробництва, що у свою чергу збільшує обсяг товарів і послуг. Отже, інвестиції мультиплікативно впливають на ВВП та є важливим фактором економічного зростання[1]

В умовах війни та дефіциту вітчизняних інвестиційних ресурсів залучення додаткових коштів у формі іноземних інвестицій є питанням виживання самої держави та важливим ресурсом для забезпечення простого і розширеного відтворення країни.

Сьогоднішній уряд сформував Національну економічну стратегію-2030. Вона передбачає, що ВВП на душу населення зросте не менш як до 10 тисяч

доларів з близько 5 тисяч за підсумками 2021 року. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну з 2025 року складатиме не менш як 15 млрд доларів на рік [2].

Сьогодні, майже після двадцяти місяців повномасштабної війни, багато держав заявили про намір долучитися до повоєнної відбудови України. Перед Україною відкривається перспектива стати членом Євросоюзу і це надає впевненості у майбутньому. Однак, вітчизняна економіка має працювати вже зараз, бо на ній тримається забезпечення наших героїчних захисників та добробут громадян.

Тому залучення іноземних інвестицій є найважливішим завдання для української влади. З огляду на це Кабінет міністрів представив перші пілотні проекти залучення інвестицій.

Передбачається формування інвестиційних проектів у наступних галузях економіки: оборонно-промисловий комплекс, металургія та металообробка, агропромисловий комплекс, енергетика, фармацевтика, природні ресурси, логістика та інфраструктура, промислове виробництво, меблева та деревообробна промисловість, інноваційні технології.

Міністерство економіки представило план відновлення країни післявоєнний період:

-у сфері будівництва та інжинірингу, зокрема виробництва будівельних матеріалів, обладнання, конструкторських робіт, інвестиційний портфель з 32 проекти вартістю $30,8 млрд.;

-в секторі енергетики, зокрема виробництві “зеленої” енергії, водню та біометану - 36 проектів вартістю $25 млрд.;

-в сфері логістики, в тому числі з модернізації транспортної інфраструктури - 30 проектів вартістю $6,5 млрд.;

-в аграрному секторі проекти глибокої переробки та повного використання відходів - 18 проектів вартістю $700 млн.;

-видобування корисних копалин, критичних мінералів та виробництво продуктів з них, зокрема налагодження повного циклу виробництва літій-іонних акумуляторів та електромобілів тощо - 10 проектів вартістю $3,6 млрд.;

у сфері охорони здоров'я та фармацевтичному секторі - 8 проектів вартістю $300 млн. [2].

Загальний потенціал цих проектів складає понад 400 млрд. доларів.

У Міністерстві економіки запевнили, що надійшло вже більш ніж 500 запитів щодо можливостей інвестування. Найбільший інтерес проявили потенційні інвестори зі США, Великої Британії, Німеччини, Данії та Бельгії.

Для того, щоб відновити економіку України після війни, яку розв’язала Росія, нашій країні будуть потрібні значні кошти.

Міністерство економіки оцінило орієнтовні потреби України в інвестиціях на рівні від 70 до 80 мільярдів доларів на рік. Станом на 1 червня 2022 року, за даними звіту Світового банку "Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення", Україна потребувала 350 мільярдів доларів для реконструкції та відновлення. [3]

Отже, іноземні інвестиції важливі для української економіки, оскільки вони можуть стимулювати розвиток та відновлення економіки країни, створюють умови для збільшення виробництва, капіталу, покращення технологій, інфраструктури та зростання зайнятості населення.

Список використаних джерел:

1. Що таке інвистиції та їх види https://hugs.ua/blog/types-of-investments/
2. Національну економічну стратегію-2030 https://nes2030.org.ua/
3.Вийти з туману війни: як Україна зможе залучати іноземні інвестиції у 2023 році https://www.unian.ua/economics/finance/viyti-z-tumanu-viyni-yak-ukrajina-zmozhe-zaluchati nozemni-investiciji-u-2023-roci-12084243.html

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА РІВЕНЬ СПРАВЕДЛИВОСТІ В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ

Саміленко Д.В.
Студент 3 курсу, факультету
економіки та менеджменту
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Другова Є.В., старший викладач
кафедри економіки, фінансів та обліку

Питання інклюзивного розвитку є актуальною та невід'ємною темою у сучасному світі в якому ми живемо. Він надає ріні можливості для розвитку всіх верст населення за рахунок економічного, екологічного та соціального зростання.

Варто розпочати з того, що розглянемо саме розуміння терміну «інклюзивний розвиток». Відповідно до проведених досліджень по даній темі можна зазначити, що основною метою інклюзивного розвитку є надання рівних можливостей для усіх верств населення. Тому для даної категорії можна надати визначення, що інклюзивний розвиток – це економічне, екологічне та соціальне зростання, яке створює можливості для всіх верств населення та розподіляє дивіденди процвітання в грошовому та негрошовому вираженні.

Серед останніх досліджень можна виділити цитату з наукової доповіді інституту регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього: «Концепція інклюзивного розвитку передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості, щоб задовольнити свої потреби. В узагальненому розумінні інклюзивний розвиток полягає в необхідності посилення залучення до розв'язання проблем розвитку усіх верств населення, а також зростання залученості до розвитку усіх територій» [3]

Соціально-психологічні аспекти людей з інвалідністю, зумовлені статтю, фізичним здоров'ям, віком та іншими соціальними та соціально-психологічних

аспектів по відношенню до решти суспільства мають особливе значення в контексті доступності міст [1].

Вони є особливо важливими в контексті доступності міст для всіх верств суспільства. Інклюзивний розвиток означає, що всі люди мають право на рівні можливості.

Першою галуззю інклюзивного розвитку на яку я б хотіла звернути увагу, як студент це питання розвитку інклюзивної освіти. Багато науковців та стейкхолдерів стверджують, що сучасне українське суспільство потребує нової моделі інклюзивної освіти. Однак рух до зміни освіти, особливо вищої, в рамках концепції інклюзивної освіти є не надто активним. Оскільки певною мірою це пов'язано нерозумінням неминучості формування «інклюзивного суспільства» як послідовного етапу в еволюції сучасної цивілізації[3].

Прогресивний розвиток суспільного виробництва забезпечується врахуванням особистісних характеристик кожного окремого учасника суспільного виробництва. На практиці це означає інклюзивну трансформацію всіх сфер життя.

Однак, варто не забувати, що інклюзія не обмежується лише освітою. Інклюзивна освіта для випускників вищих навчальних закладів має сенс лише тоді, коли очікується, що вони працюватимуть у галузях, які були реорганізовані, щоб бути інклюзивними. Паралельно на інклюзивних засадах змінюються охорона здоров'я, наука, соціальна сфера, рекреція та туризм.

Другим важливим аспектом інклюзивного розвитку я б хотіла відмітити сільське господарство яке є пріоритетною галуззю розвитку національної економіки, що зумовлено його стратегічним положенням, засіб розвитку та можливість забезпечення продовольчої та національної безпеки. Однак для вирішення цих важливих завдань необхідно подолати інклюзивні соціальні розриви, які існують у сільській місцевості в сучасних умовах [2].

Середня заробітна плата в сільській місцевості часто низька, що, мабуть є головним стримуючим чинником залучення робочої сили в галузь і збільшення її виробничо-ресурсного потенціалу. Ці проблеми призвели до того, що протягом років утворився суттєвий і масштабний розрив між рівнем соціально-економічного розвитку та умовами життя та праці сільських і міських жителів України [2].

Не варто минати також те, що інклюзія стає все більш важливою темою в соціокультурній сфері, включаючи в себе культуру і туризм.

Наприклад, слід зазначити, що українські кінофестивалі сьогодні стають все більш інклюзивними, тоді як музичні фестивалі лише починають експериментувати з подібним форматом проведення даних заходів. Минулорічний Atlas Weekend запросив музичних сурдоперекладачів, які перекладали тексти пісень на сцені разом із музикантами. Вони також використовували вібруючі кульки, спеціальні жилети та світлові кулі, щоб відчути саму музику[4].

Хоча не слід забувати про те, що протягом останнього року військові дії на території України загострили проблеми, пов'язанні з управлінням темпів

економічного розвитку, а також розширенням кризових явищ, зниженням ділової активності, падінням продуктивності праці, зменшенням реальних доходів населення та падінням споживчого попиту через бідність.

Всі ці обставини вимагають не лише розробки довгострокових стратегій та механізмів забезпечення передумов для сталого економічного зростання, але й вироблення іншої траєкторії соціально-економічного розвитку країни.

Отже, згідно з проведеним дослідженням можна зробити висновок, що з кожним роком інклюзивний розвиток набирає все більших обертів і впроваджує нові зміни для покращення розвитку країни. А також те, що в післявоєнний період Україна має збільшувати свою продуктивність та ефективність, щоб надавати більше можливостей не просто для розвитку та зростання, а для інклюзивного розвитку за для покращення умов проживання свого населення.

Список використаних джерел:

1. *Інклюзивний вимір розвитку міст – центрів ділової активності України: тенденції та перспективи: наукова доповідь / НАН України ДУ «Інститутрегіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»; наук. Ректор М.І. Мельник. – Львів, 2019. – 55 с. Режим доступу: https://ird.gov.ua/irdp/p20190301.pdf*
2. *Стале планування територій з урахуванням інклюзивного розвитку І. О. Новаковська, д. е. н., доц., член-кор. НААН, м. Київ, Україна О. В. Береза, аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна. Режим доступу: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/37549/1/MMNPK_Planning_and_use_of_territories_within_the_context_of_inclusive_development_2023-205-208.pdf*
3. *Цільові групи справедливості в інклюзивній вищій освіті Сотула Оксана Віталіївна кандидат економічних наук, доцент, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького Грачов Дмитро Вікторович аспірант, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2584/2502*
4. *Деякі аспекти інклюзивного розвитку економіки України Наталія Воробйова К.е.н., доцент, доцент кафедри арт-менеджменту та івент-технологій, Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв, м. Київ, Україна, Світлана Гаврилюк К. Е. Н., доцент, доцент кафедри туризму, ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», м. Київ, Україна, Тетяна Литвинова Старший викладач кафедри туризму, ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», м. Київ, Україна. Режим доступу: https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/568/589*

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сендецький О.І., Кугот М.Ф.,
аспіранти,
«Європейський університет», м. Київ

Створення та розвиток конкурентного середовища в економіці України сьогодні нерозривно пов'язані із розширенням ринкових відносин. З врахуванням високої динаміки змін ринкових умов та різноманітних форм

конкуренції виникає необхідність розробки та впровадження нових підходів до формування конкурентних стратегій та управління конкурентоздатністю продукції на внутрішніх підприємствах.

У сучасних умовах успішний вибір стратегії стає ключем до ефективності підприємства на конкурентному ринку. Якісно розроблена конкурентна стратегія сприяє підвищенню ефективності функціонування суб'єкта господарювання та дозволяє оцінити конкурентну позицію підприємства за конкретними показниками в умовах ринку. Відповідне втілення конкурентної стратегії дозволяє підприємству займати лідируючі позиції на ринку та максимізувати переваги від конкурентних факторів [2].

На сучасному етапі економічного розвитку України велика кількість невирішених проблем, серед яких особливо актуальною для багатьох вітчизняних підприємств є задача досягнення та утримання стійких конкурентних позицій. Кожен учасник господарювання прагне здобути вигідне положення на ринку, забезпечити свою ефективність та сприяти соціально-економічному прогресу країни. У сучасних умовах недостатньо для підприємства лише уміння закріпитись на ринку і розширювати вплив на нові сегменти, не втрачаючи вже існуючих позицій. Сприяти розвитку та забезпечити тривалі конкурентні переваги можливо шляхом впровадження інноваційних продуктів, орієнтованих на потреби споживача [3].

В умовах сучасного ринку для підприємств важливо проводити глибокий аналіз ринкових процесів з метою ефективного використання наявних ресурсів і задоволення потреб споживачів. Конкурентне середовище спонукає виробників мінімізувати витрати на виробництво товарів та раціонально використовувати наявний ресурсний потенціал. Це також означає, що підприємства випускають на ринок лише ті товари, які є важливими для суспільства та користуються попитом.

У такому конкурентному середовищі виробники стикаються з вимогою максимально ефективного використання ресурсів, щоб забезпечити конкурентоспроможність своїх товарів на ринку. Глибокий аналіз ринкових тенденцій та потреб споживачів стає вирішальним етапом при розробці стратегій виробництва [1].

Важливо також враховувати, що сучасний споживач має високі вимоги до якості та інноваційності. Тому підприємства повинні активно впроваджувати інноваційні підходи в розробку та виробництво товарів, щоб задовольняти мінливі потреби ринку.

У зазначених умовах важливо зосередитися на пошуку конкурентних переваг, які дозволять підприємству зайняти важливу нішу на ринку. Це може включати у себе не лише вдосконалення виробничих процесів, але й створення унікальних продуктів чи послуг, які відповідають високим стандартам якості та вимогам споживачів.

Список використаних джерел:

1. Ліщинська В.В. Формування конкурентної стратегії підприємств із виробництва товарів повсякденного попиту // Агросвіт.-2018.- № 8. Режим доступу http://www.agrosvit.info/pdf/8_2018/9.pd.

2. Кошелупов І.Ф. Система конкурентних стратегій підприємства // Вісник соціально-економічних досліджень №36. Режим доступу http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf.

3. Діденко Є.О., Жураківський П.І. Модель управління конкурентоспроможністю підприємства. Ефективна економіка. - 2017.- № 5. Режим доступу http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5590

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

С.Г. Скородід,
аспірант ПВНЗ «Європейський університет» м. Київ

Сучасні підприємства постійно зіштовхуються з новими викликами та проблемами, з такими як: нові потреби споживачів, поява нових конкурентів, зміна умов функціонування ринку, нові тренди на продукцію, оновлення та удосконалення стандартів на продукцію та багато інших. Все це спонукає підприємства постійно розвиватися та швидко адаптуватися до них, аби їх діяльність мала високий рівень ефективності. Важко уявити успішний бізнес, який не рухається в ногу з часом, не веде інноваційної діяльності, і є успішним і конкурентоспроможним на ринку.

Інновації – це ефективний інструмент, що сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства, адже їх впровадження допомагає успішно протистояти всім зовнішнім викликам, з яким зіштовхується об'єкт господарювання у своїх діяльності. Також активне ведення інноваційної діяльності допомагає покращити підприємству показники попиту, конкурентоспроможності, іміджу, продуктивності, прибутковості, тощо [1,с.105].

Загалом, якщо підприємство здійснює активну інноваційну діяльність, прикладає до цього багато зусиль, часу та коштів, то позитивний результат не змушує себе довго чекати, він поступово стає помітним у показниках, що характеризують ефективність роботи підприємства [2].

Впровадження інновацій позитивно впливає на ефективність роботи підприємства, втім щоб їх застосування було дійсно результативним перед їх впровадженням потрібно ретельно проаналізувати всі їх переваги та недоліки. Умовами успішної реалізації інновацій є [3]:

- попередня оцінка реально можливо попиту на нововведення, що передбачає інновація, та переваг, що вона надає порівняно вже з існуючими аналогами;
- оцінка пропозицій конкурентів та їх переваг;

- оцінка всіх необхідних ресурсів для впровадження інновацій та можливості їх застосувати у своїй діяльності;
- визначення всіх можливих перешкод, що можуть виникнути в процесі впровадження інновацій та можливості їм запобігти;
- оцінка власних фінансових можливостей, що необхідні для впровадження інновації, в разі потреби пошук надійних інвесторів;
- розробка детального бізнес-плану перед початком впровадження інновацій.

Отже, можна зробити висновок, що використання інновацій є важливим інструментом для підвищення продуктивності підприємства. Активне здійснення інноваційної діяльності на підприємстві має позитивний вплив на його функціональні показники. Однак до цього процесу необхідно підходити ретельно та відповідально, обов'язково розглядаючи всі переваги та недоліки майбутніх інновацій, а також ризики, які можуть виникнути під час їх впровадження. Тому надзвичайно важливо, щоб на підприємстві існувала добре налагоджена система інноваційного управління, оскільки вона відповідає за впровадження, планування, оцінку та контроль інновацій.

Список використаних джерел:

1. Лаврова Ю.В. Економіка підприємства та маркетинг : Конспект лекцій. Харків : ХНАДУ, 2012. 133 с

2. Копитко М. І. Управління інноваціями: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни у схемах і таблицях. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 292 с.

3. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ІМПУЛЬС ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Снісаренко А. П., аспірант
кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: Польова Н. М., к.е.н., доцент кафеди
менеджменту та інноваційного провайдингу,
ПВНЗ «Європейський університет»

У 2022-2023 роках Україна пережила один з найскладніших періодів у своїй історії через повномасштабну війну з Росією. Війна призвела до значних людських та матеріальних втрат, серйозно вплинув на економіку країни та її інфраструктуру. Відновлення та стабілізація економіки в постконфліктний період стали ключовими пріоритетами для українського уряду, де особливу роль відіграло стимулювання інновацій та залучення інвестицій.

Інноваційно-інвестиційний розвиток став важливим інструментом для прискорення відновлення економіки, підвищення її конкурентоспроможності та

забезпечення довгострокового зростання. Враховуючи глобальні тенденції розвитку технологій та інновацій, Україна має всі шанси використати свій потенціал для прискорення економічного відродження та зміцнення своїх позицій на міжнародній арені. Для створення сприятливого середовища для інноваційного підприємництва вимагається координованих зусиль від урядових структур, освітніх та наукових установ, а також приватного сектору.

Роль уряду: Уряд має забезпечувати необхідну регуляторну базу, фінансову підтримку та ініціативи для сприяння інноваційному підприємництву. Це може включати в себе податкові ініціативи, гранти, пільги для стартапів та програми фінансування для підтримки інновацій.

Зв'язок з академічними та науковими установами: Співпраця з університетами та науково-дослідними установами є важливою для підтримки інновацій та розвитку технологічного потенціалу регіону.

Створення інноваційних кластерів та технопарків: Ці структури можуть сприяти обміну знаннями, технологіями та кращим практикам між різними учасниками екосистеми інновацій.

Приватний сектор: Приватний сектор може забезпечити необхідні інвестиції, ресурси та комерційну експертизу для підтримки інноваційних проектів та стартапів.

Підтримка громадськості: Забезпечення широкої підтримки та залучення громадськості є важливим для створення культури інновацій та підприємництва.

Обмін міжнародним досвідом: Співпраця з міжнародними партнерами та обмін досвідом можуть бути корисними для адаптації глобальних інноваційних практик та технологій в регіональному контексті.

Ці аспекти формують основу для інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України, що відіграє важливу роль у економічному відродженні та регіональному розвитку країни у повоєнний період. За допомогою цих заходів, Україна може забезпечити стійке економічне зростання та зміцнення своїх позицій на міжнародній арені.

Проект "Дія Сіті" може служити яскравим прикладом інноваційно-інвестиційного розвитку, включаючи унікальний правовий та податковий простір для ІТ-компаній в Україні. Специфічний режим оподаткування, зокрема, зменшення ставки ПДФО до 5% замість звичайних 18%, робить Україну привабливішою для технологічних інвестицій та розвитку інноваційного підприємництва.

Розробка інноваційно-інвестиційних стратегій, орієнтованих на критичні сектори економіки, є важливою для стимулювання економічного зростання та регіонального розвитку. Це передбачає розробку та впровадження нових ідей та технологій, а також інвестування в ключові сектори економіки для підтримки інновацій та створення нових робочих місць. Інноваційно-інвестиційні стратегії відіграють ключову роль у стимулюванні економічного зростання та регіонального розвитку через залучення інвестицій у сектори економіки, що підтримують інноваційну активність.

Інноваційне підприємництво може слугувати каталізатором для розвитку, сприяючи створенню нових ідей та технологій, які, в свою чергу, можуть забезпечити підвищення конкурентоспроможності регіону на глобальному ринку.

Список використаних джерел:

1. Яцкевич І. В. Інноваційна політика України у післявоєнний період / І. В. Яцкевич. // Економіка та суспільство. – 2022. – № 39. – С. 39–53. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-53.

2. Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC2022: Lugano Declaration' (Lugano, 4–5 July, 2022). Access mode: [Link to the document]

3. Указ Президента України № 266/2022 «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни». Режим доступу: [Link to the document]

4. Спеціальний податковий режим Дія Сіті. Режим доступу: https://tr.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/581918.html

5. Economic Recovery and Development of Ukraine: Policy Briefs. Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/economic-recovery-and-development.pdf

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Солдаткін О.В., аспірант,
«Європейський університет», м. Київ

Основною ціллю подолання економічного спаду та підвищення конкурентоспроможності економіки є формування результативного інноваційно-інвестиційного потенціалу. Цей потенціал виступає важливою складовою частиною економічного потенціалу суб'єктів бізнесу. Фактично, вже розпочато процеси відтворення інноваційно-інвестиційного потенціалу суб'єктів агробізнесу, що створює необхідні умови для збільшення обсягів виробництва конкурентоспроможних товарів і сприяє інтенсивному типу розвитку економічного потенціалу [3].

Важливими є питання визначення сутності та структури інноваційно-інвестиційного потенціалу суб'єктів агробізнесу, а також дослідження особливостей його формування. Інноваційно-інвестиційний потенціал стає ключовим ресурсом та детермінантою економічного розвитку, що варто враховувати при формулюванні державних стратегій розвитку [2].

Виникнення новаторських інструментів, які суттєво вплинули на продуктивність та витрати виробництва, є результатом досягнень науково-технічного прогресу. Отже, передача інноваційних технологій, генерація та впровадження інновацій, зокрема у сфері аграрного виробництва, вимагає значних інвестиційних фінансових ресурсів, тобто інвестицій.

Вчені розглядають інноваційний потенціал як комплекс можливостей у сфері науки, технологій, інфраструктури, фінансів, права, соціокультурних та інших сфер, які сприяють прийняттю та втіленню нововведень, тобто

досягненню інновацій. Це визначення вказує на основну мету використання зазначених ресурсів - створення інновацій, такий підхід до інноваційного потенціалу відображає готовність, здатність та наявність можливостей для формування та впровадження інноваційних рішень. При цьому під «можливостями» мається на увазі існування та збалансованість структурних компонентів потенціалу, а під «готовністю» - достатній рівень розвитку інноваційного потенціалу для генерації та впровадження інноваційних моделей розвитку суб'єкта бізнесу [1].

Таким чином, інноваційно-інвестиційний потенціал можна розглядати як систему, що формує інноваційно-інвестиційні ресурси, чинники та умови, які створюють можливості для здійснення інноваційної та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Крім того, це також включає акумуляцію та освоєння виділених інвестиційних ресурсів з метою постійного забезпечення економічного розвитку та розширеного типу відтворення. Одночасно його ціль - досягнення відповідного рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Боровік Л. Інновації – основний метод активізації інвестиційних процесів у сільському господарстві. Фінансовий простір. 2020. № 1(37). DOI: https://doi.org/10.18371/fp.1(37).2020.201541.

2. Власенко Т. А. Управління стратегічними змінами підприємства: стратегії, механізми, системи / Т. А. Власенко. – Харків: «Друкарня Мадрид», 2019. – 406 с.

3. Гацько А. Ф. Інноваційно-інвестиційна діяльність та розвиток потенціалу конкурентоспроможності аграрних підприємств / А. Ф. Гацько – Харків: Смугаста типографія, 2018. – 321 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПАТ НАСК «ОРАНТА»

Соловей Я.В.
магістерка Запорізького національного університету
Наукова керівниця
Кисільова І.Ю., кан. екон. наук., доцентка

Після війни ринок страхових послуг зазнає кардинальних змін й наразі важливо відстежувати й проаналізувати рівень конкуренції у сфері, щоб згодом визначити які області постраждали найбільше й потребують більшої уваги для відновлення.

Конкурентоспроможність це рушійна сила розвитку та прогресу, яка стимулює компанії покращувати якість своїх товарів та послуг, тим самим збільшуючи кількість покупців/споживачів та свій прибуток. Зрозуміти рівень конкурентоспроможності самої компанії та її послуг допомагають показники, які її характеризують, а саме:

- рентабельність: страхової послуги, продажів, активів та власного капіталу. Рентабельність показує наскільки ефективно страхова компанія розпоряджається наявними ресурсами, завдяки яким генерує певний рівень прибутковості чи збитковості й тим самим показує результати своєї діяльності та її здатність до конкуренції з іншими компаніями;
- коефіцієнти ліквідності: страхової компанії (поточна, абсолютна та швидка) та страхової діяльності (коефіцієнт покриття зобов'язань страховика за укладеними договорами страхування та коефіцієнт достатності страхових резервів). Ліквідність свідчить про здатність страхової компанії погашати свої зобов'язання та достатність ресурсів на це. Маючи борги, які компанія не може вчасно та в повному обсязі погасити, вона не зможе конкурувати з іншими учасниками страхового ринку;
- коефіцієнт автономії, який є показником фінансової стійкості компанії й показує яку частину активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних коштів.

Тому, щоб дізнатися наскільки конкурентоспроможна страхова компанія ОРАТНА, ми обчислимо ці показники.

Рентабельність страхової послуги є співвідношенням прибутку на 1 грн витрат компанії. Цей показник в 2020 році становив 2,63 грн прибутку на 1 грн витрат. У 2021 році відбувся спад до 2,44 грн прибутку, через те, що витрати в даному році зросли більше, ніж прибуток у відсотковому вимірі. А у 2022 році рентабельність страхової послуги становила майже 3 грн прибутку на 1 грн витрат.

Рентабельність продажів показує яка частка зароблених страхових премій є чистим прибутком. У 2020 році цей показник становив 0,05 грн, тобто, в 1 грн зароблених страхових премій 5 копійок є чистим прибутком. У наступному році він впав на 0,04 грн через зменшення чистого прибутку в той час, як обсяг премій зріс; а в 2022 році премії зросли в межах до 1000 грн, а чистий прибуток значно збільшився майже в 4 рази (на 59532 грн), через що рентабельність продажів зросла до 0,07 грн чистого прибутку на 1 грн зароблених страхових премій.

Таблиця 1

Фінансові показники, які характеризують конкурентоспроможність страхової компанії ОРАНТА протягом 2020-2022
[розраховано авторкою на основі 1-3].

Фінансовий показник	Роки		
	2020	2021	2022
Рентабельність страхової послуги	2,63	2,44	2,98
Рентабельність продажів	0,05	0,01	0,07
Рентабельність активів	0,05	0,02	0,07
Рентабельність власного капіталу	0,16	0,05	0,19
Коефіцієнт поточної ліквідності	5,87	5,41	8,19
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,22	3,53	6,87
Коефіцієнт швидкої ліквідності	4,76	4,22	7,45

Коефіцієнт покриття зобов'язань страховика за укладеними договорами страхування	0,53	0,39	0,73
Коефіцієнт достатності страхових резервів	1,56	1,52	2,10
Коефіцієнт автономії	0,31	0,31	0,32

Рентабельність активів показує яка частка чистого прибутку припадає на 1 грн середньорічного обсягу активів. У 2020 році цей показник становив 0,05, тобто, на 1 грн активів припадає 5 коп. чистого прибутку. У 2021 році рентабельність активів зменшилася до 0,02 грн через зменшення чистого прибутку й зростання обсягу активів. У 2022 році показник зріс до 0,07 грн, бо чистий прибуток збільшився, як було зазначено в рентабельності продажів.

Рентабельність власного капіталу показує скільки чистого прибутку було згенеровано на 1 грн залученого власного капіталу. У 2020 році цей показник становив 0,16 грн, тобто, 16 коп. на 1 грн власного капіталу. У 2021 році рентабельність впала до 0,05 грн знову ж таки через зменшення чистого прибутку та ріст обсягу власного капіталу. Але у 2022 році показник стрімко збільшився, бо розмір чистого прибутку значно зріс.

Коефіцієнт поточної ліквідності є індикатором здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою оборотних активів. У 2020 році на 1 грн поточних зобов'язань припадало 5,87 грн оборотних активів. У 2021 році він дещо знизився, до 5,41 грн, за рахунок більшого зменшення оборотних активів в порівнянні зі зменшенням поточних зобов'язань. У 2022 році показник значно зріс і становив 8,19 грн оборотних активів на 1 грн поточних зобов'язань, бо активи сильно збільшилися.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є індикатором здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень. У 2020 році на 1 грн поточних зобов'язань припадало 4,22 грн коштів та інвестицій, у 2021 році – 3,53 грн (зменшення сталося через значне зменшення короткострокових фінансових вкладень), а у 2022 році – 6,87 грн.

Коефіцієнт швидкої ліквідності є індикатором здатності компанії відповідати за поточними зобов'язаннями не тільки за допомогою грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень, а й за рахунок очікуваних надходжень (поточна дебіторська заборгованість). У 2020 році на 1 грн поточних зобов'язань припадало 4,76 грн коштів, вкладень та очікуваних надходжень, у 2021 – 4,22 грн (коефіцієнт швидкої ліквідності зменшився за тією самою причиною, що й коефіцієнт абсолютної активності навіть не зважаючи на зростання поточної дебіторської заборгованості), а у 2022 році – 7,45 грн.

Коефіцієнт покриття зобов'язань страховика за укладеними договорами страхування показує наскільки страхова компанія може покрити зобов'язання перед клієнтами за рахунок своїх коштів та вкладень. У 2020 році цей показник становив 0,53, тобто, лише половину зобов'язань перед клієнтами за договорами покривається грошовими коштами і короткостроковими

фінансовими інвестиціями. У 2021 році цей показник становив ще менше – 0,39 через збільшення страхових зобов'язань та зменшення інвестицій. У 2022 році зріс до 0,73 за рахунок зростання обсягу й коштів, і інвестицій.

Коефіцієнт достатності страхових резервів показує відношення страхових резервів до виплачених страховою компанією своїм клієнтам страхових виплат. У 2020 році цей показник становив 1,56, тобто, на кожну 1 грн виплат припадає 1,56 грн резервів страховика. У 2021 році коефіцієнт трішки впав до 1,52, що було викликано збільшенням страхових виплат. Але у 2022 році показник зріс до 2,10 через зменшення страхових виплат й збільшення обсягів страхових резервів.

Коефіцієнт автономії показує, яку частину своїх активів компанія може профінансувати за рахунок власних коштів. Протягом 3 років цей показник знаходиться в діапазоні 31-32%.

Список використаних джерел:

1. *Річна консолідована звітність за 2020 рік. Національна акціонерна страхова компанія ОРАНТА. URL: https://oranta.ua/upload/iblock/0df/0dffae8ca779f8fbd9e727cf37dc2a4b.pdf (дата звернення: 17.08.2023)*
2. *Річна консолідована звітність за 2021 рік. Національна акціонерна страхова компанія ОРАНТА. URL: https://oranta.ua/upload/iblock/c87/c8771a3560818fafbc73e7a64d42c952.pdf (дата звернення: 17.08.2023)*
3. *Річна консолідована звітність за 2022 рік. Національна акціонерна страхова компанія ОРАНТА. URL: https://oranta.ua/upload/iblock/5a5/*5a5c2e1ef440d65f39bc16cb88b78cad.pdf (дата звернення: 17.08.2023)

СУТНІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Ткач О. А. аспірант,
Європейський університет, м. Київ
Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент Гудзь Ю.Ф.

Суть відновлення економіки України в післявоєнний період ґрунтується не тільки в поверненні економіки на довоєнний рівень, а вивести нашу країну на рівень повноцінної інноваційної розбудови та інтеграції до Європейського співтовариства.

Завдання відродження України, і зокрема її економіки, промислової та соціальної інфраструктури, системи відтворення людського капіталу, має кілька вимірів. Так, на національний вимір необхідний для формування загальної "рамки", створення зрозумілого образа економіки майбутнього в цілому. В той же час, регіональний та місцевий виміри дають можливість забезпечити реалізацію загальнонаціональних завдань на окремо взятих територіях країни, таким чином "вирівнюючи" певні регіональні відмінності у контексті

загальнонаціональних цілей і завдань. У зв'язку з цим осмислення напрямів змін у контексті повоєнного відновлення економіки на регіональному та місцевому рівнях є запорукою вдалого та ефективного відновлення та відбудови всього соціально-економічного механізму України[3].

Дослідженню питань державного та регіонального управління інноваційною діяльністю присвячені наукові праці таких дослідників, як Бубенка П. Т., Валюх А. М., Гейця В. М., Семиноженка В. П., Кизима М. О.,Долішнього М. І., Московкіна В. М., Лепи Р. М., Захарченка В. І., Амоші О. І., Стеченка Д. М., Карамишева Д. В., Лапко О. О., Осики О. П., Діордиці С. Г. Та інших. На рівні регіонального управління інноваційною діяльністю дослідження в основному стосуються питань визначення інноваційної стратегії регіону або ж розвитку інноваційної інфраструктури регіонів, а також міжрегіональних порівнянь результатів інноваційної діяльності регіонів на основі використання інтегральних показників. Однак питання формування ефективного механізму управління інноваційною діяльністю на рівні регіону та модельної підтримки такого механізму залишаються поза увагою[4].

Незважаючи на те, що бойові дій в Україні тривають, процес відновлення та розвитку економіки країни вже почався. Проекти та ініціативи з відновлення та розвитку як мінімум за 27 напрямками, на переважній більшості напрямків разом із іншими акторами працюють організації громадянського суспільства.

В державі поки не існує єдиного загальнонаціонального плану відновлення України, розробленого владою, який мав би юридичну силу та використовувався іншими акторами відновлення як стратегічний документ. Відсутність такого плану є проблемою для всіх учасників відновлення: громад, донорів, організацій громадського суспільства і т.д.

За умови відсутності загальнонаціонального плану відновлення, “двигуном” відбудови стають громади, оскільки плани відновлення на рівні областей розробляються рідко. Але громади стикаються з великою кількістю труднощів: неузгоджене законодавство щодо створення планів відновлення, відсутність загальнодержавної “рамки” щодо відновлення, проблеми із бюджетами, нестача кваліфікованих спеціалістів (особливо в громадах невеликого розміру). Кадрова проблема – це один із проявів “проблеми масштабу”: на невеликі за кількістю населення та доходами громади законодавство покладає велику кількість зобов’язань, а війна та необхідність відновлення ще збільшили це навантаження.

Результати нашого дослідження показують, що громади в основному фінансують проекти відновлення власним коштом та коштом донорів та міжнародної допомоги. Фінансова допомога держави у вигляді субвенцій надається у невеликих обсягах та дуже повільно. Такий розподіл джерел фінансування, коли допомога міжнародних гравців є визначальною, породжує ризик того, що менш активні громади випадуть з процесів відбудови, якщо не передбачити якихось додаткових інтервенцій/запобіжників. При створені просто рівних можливостей доступу до інструментів та ресурсів відновлення реальна доступність для громад із різним рівнем спроможності органів

місцевого самоврядування та ступеню розвитку місцевих організацій громадського суспільства буде дуже різною[1].

Розвиток місцевого самоврядування і розширення повноважень територіальних громад є наріжним каменем гарантування безпеки, економічного зростання і соціальної стабільності єдиної України. На регіональному та місцевому рівнях існує більше можливостей для заохочення бізнесу та залучення інвестицій: простіше та швидше створити необхідні умови для запуску бізнес процесів, налагодити контакти та встановити партнерські відносини з інвесторами, виконати пілотні проекти тощо. Як влучно висловилась українська вчена Г. Возняк: "регіональний розвиток за своєю суттю - це економічна концепція, яка враховує взаємний вплив економічної діяльності та інтеграції ринків на територіально-географічні об'єкти" [2].

Прийняття основних стратегічних рішень щодо вектору соціально-економічного розвитку регіонів є відповідальністю центральної влади, тоді як змістовне наповнення соціально-економічного розвитку має бути сферою відповідальності місцевої влади, у тому числі органів місцевого самоврядування на рівні регіонів, районів та громад. Це передбачає посилення суб'єктності місцевої влади[3].

Напрями та інструменти регіонального та місцевого розвитку у повоєнний період повинні сприяти не тільки загальному економічному відновленню, а й створювати можливості для вирішення низки давніх проблем, таких як: вирівнювання диспропорцій регіонального розвитку, підвищення енергетичної безпеки на місцевому рівні, підвищення показників екологічності та ефективності виробництва, покращення просторово-територіального розвитку, структури локальної економіки та ін.

Для вчених, які мають намір присвятити свої дослідження тематиці пов'язаній з економічним розвитком та відродженням економіки України в повоєнний період на регіональному та місцевому рівнях, відкривається досить широкий спектр напрямів для досліджень - наукові пошуки можуть стосуватися, як найбільш перспективних напрямів розвитку окремо взятих територій та локацій, так і пошуку балансу між розвитком проектів національного значення та локального у контексті планування поствоєнного відродження економіки України[3].

Список використаних джерел:

1. Дослідження ініціатив у сфері повоєнного відновлення. Червень 2023 року. – 2023 - URL: https://ednannia.ua/images/Master_version_UKR_Rebuilding.pdf (дата звернення 30.10.2023).

2. Возняк Г. В. Регіональний розвиток:сутність і методична основа. Регіональна економіка. – 2015. - №3 – С.34-43. – Режим доступу: http://ird.gov.ua/pe/re201503/re201503_034_VoznyakHV.pdf (дата звернення 30.10.2023).

3. Ємець В. В. Економічний розвиток у повоєнний період в Україні: регіональний та місцевий аспектиу. Економіка та держава. – 2022. - №5 – С.68-72. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2022/12.pdf (дата звернення 30.10.2023).

4 Равлюк В В.. Організаційно-економічні заходи підтримки інноваційної діяльності регіонів // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. - 2012. - Вип. 1. - С. 429-437. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2012_1_59 (дата звернення 30.10.2023).

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Труфанова Олена, магістрантка,
ПВНЗ «Європейський університет»
Яковуник Денис, аспірант
ПВНЗ «Європейський університет»

Організація роботи з документами є одним із важливих напрямів управлінської діяльності сучасної організації. Документ забезпечує реалізацію основних функцій процесу управління, підтримує комунікаційні зв'язки між структурними підрозділами суб'єкта господарювання. Документаційне забезпечення є основою управління, ефективність якого здебільшого базується на генерації та використанні наявних даних. У сучасному суспільстві інформація стала повноцінним виробничим ресурсом, важливою складовою соціально-політичного життя суспільства. Якісні характеристики інформації визначають якість управління. Нині для підвищення ефективності управління слід приділяти належну увагу вдосконаленню роботи з документами, оскільки кожне управлінське рішення завжди базується на інформації, тобто на офіційному документі. При цьому невід'ємним елементом управлінської діяльності сучасної організації є домінування процесів діджиталізації у якості основи здійснення будь яких трансформаційних процесів розвитку. Основним інструментом системної обробки управлінської інформації сучасних підприємств та організацій є автоматизовані системі управлінні (АСУ) різних рівнів і призначень.

Управління документами передбачає організацію роботи з документами, які знаходяться в системі управління організацією. Правова основа ведення обліку ДЗУ представлена на рис. 1. У сучасній Україні нормативно-правову базу діловодства становить сукупність законодавчих актів України, нормативно-правових актів та методичних документів, які регламентують створення, обробку та технологію зберігання управлінської документації, а також регламентують роботу ДЗУ на всіх рівнях управління.

Рис. 1. Структура законодавчої та нормативної бази документаційного забезпечення

ефективна робота з документами є одним із важливих напрямків управлінської роботи на кожному рівні соціально-економічної системи. Документ забезпечує реалізацію та закріплення основних функцій процесу управління, підтримує комунікаційні зв'язки між структурними підрозділами установи та. Враховуючи те, що в сучасному інформаційному суспільстві важливим є аспект автоматизації та комп'ютеризації кожного виробництва, доцільним вважається автоматизація реєстраційних процесів та впровадження електронних технологій у роботі з офіційними документами.

Нові інформаційні технології викликають принципові зміни в системі управління, автоматизуючи процеси обґрунтування та прийняття рішень, а також організації їх виконання. Водночас підвищується професійний рівень спеціалістів, які займаються управлінською діяльністю [3]. Для переходу на систему електронного документообігу, перш за все, необхідно провести ретельний аналіз структури управління документообігом і комунікацією, зробити висновки щодо раціональності її використання, а також відстежити потоки вхідних, вихідних документів і внутрішньої інформації, аналізувати зміст документообігу підприємства, узагальнювати та розробляти конкретні пропозиції щодо вдосконалення, планувати подальші етапи роботи з впровадження системи [3].

Вибір автоматизованої ІТ-системи підтримки документообігу в даний час є актуальним завданням для багатьох організацій і підприємств. У сфері електронного документообігу основною метою розвитку технологій було і залишається досягнення максимальної узгодженості принципів і методів ведення паперової документації та ведення журналів і файлів, що забезпечує безболісний перехід від традиційних технологій до інновацій. Також зазначаємо, що система автоматизації діловодства та документаційного забезпечення повинна працювати в локальній комп'ютерній мережі, яка об'єднує комп'ютери, встановлені на робочих місцях працівників структурних підрозділів та філій, які беруть участь у процесах інформаційно-документаційного обслуговування.

Список використаних джерел:

1. *Кравченко, О.В. & Ткаченко, А.А. (2018) Електронний документообіг в системі управління підприємством. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент, 31, 116–119. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2018_31_2.*
2. *Колесов А. Н. Комплексне обговорення проблем електронного документообігу. За матеріалами конференції «Електронний документообіг та документаційне забезпечення управління в бізнесі». Діловодство. 2003. № 15. С. 13–15.*
3. *Жовнірчик, Я.Ф. & Марценюк, А.П. (2019) Електронне врядування та електронний документообіг у процесі прийняття управлінських рішень. Публічне управління та регіональний розвиток, 6, 802–823. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/purr_2019_6_7.*

МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Турчин Б.Б. магістр
ПВНЗ «Європейський університет»
Ярмолка В.М. к.е.н.
ПВНЗ «Європейський університет»

Проблема формування механізму підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку України зумовлена тим, що стійкий розвиток економіки держави неможливий без ефективної інноваційно-інвестиційної політики. Зважаючи на розуміння пріоритетності розвитку економічної системи держави на науково-технічних засадах, та спрямованість державної економічної політики на модель інноваційно-інвестиційного розвитку, особової актуальності набуває вирішення проблем, пов'язаних з формуванням, удосконаленням та реалізацією механізму ефективної інноваційно-інвестиційної діяльності та залучення іноземних інвестицій.

Реалізація інвестиційної стратегії розвитку базується на активному використанні економічних методів, що безпосередньо впливають на обсяг, динаміку, структуру господарського виробництва.[1]

В інвестиційні сфері особливості державного регулювання залучення іноземних інвестицій обумовлені; по-перше, вирішальним значенням інновації для стабілізації економічного розвитку й зміцнення національної безпеки України, по-друге, відносною обмеженістю ринкових механізмів в області одержання й впровадження науково-технічних результатів.

Для стимулювання інвестиційної активності України мають бути забезпечені на державному рівні такі обов'язкові умови:

- стабільна національна грошово-кредитна система;
- система залучення та підтримки інвесторів;
- система зниження інвестиційних ризиків;
- система розвитку інвестиційної;
- система інфраструктури підтримки реципієнтів інвестицій;
- система удосконалення нормативно-правової бази;

- система зниження адміністративних бар’єрів;

- пільгова система оподаткування, що сприяла б швидкому припливу фінансових коштів у сферу бізнесу;

- активно діюча система інфраструктурної підтримки підприємницької діяльності (комерційні банки, товарно-сировинні біржі, страхові компанії, науково-консультативні та навчальні центри загального розвитку підприємництва, менеджменту, маркетингу);

- державна підтримка підприємництва в галузі фінансів і матеріально-технічного забезпечення;

- ефективний захист промислової та інтелектуальної власності;

- спрощена процедура регулювання підприємницької діяльності державними органами управління національним господарством;

- правова захищеність підприємництва.

Реалізація виваженої, науково обґрунтованої, цілеспрямованої інвестиційної політики може стати універсальним засобом ефективного використання потенціалу та забезпечення конкурентних переваг на державному та міжнародному рівнях [4].

Загальні принципи інвестиційної діяльності - це відповідна кількість загальновизнаних та загальновідомих правил, яких дотримуються всі учасники міжнародних економічних відносин, які в кінцевому результаті зводяться до трьох головних:

1. Науковість інвестиційної діяльності означає розвиток цієї діяльності відповідно до об'єктивних економічних законів. Виконання заходів, що до підвищення інвестиційної активності дає можливість підприємцям виявити напрями ефективного використання інвестиційного потенціалу як в середині так і поза межами держави.

2. Системність інвестиційної діяльності означає, що між окремими її складовими існують прямі та зворотні взаємозв'язки.

3. Принцип взаємовигідності інвестиційної діяльності, кожний партнер, що бере участь у інвестиційних операціях, одержує дивіденди. Тому дотримання принципу взаємовигідності визначає необхідність втручання держави та забезпечення правових гарантій.[5]

Державне регулювання інвестиційної діяльності націлене на захист економічних інтересів України, прав і законних інтересів суб’єктів економічних відносин, і повинно враховувати:

- вимоги сучасного світового розвитку, поділу праці, глобалізаційних процесів;

-адекватності національних інтересів та забезпеченню економічної безпеки країни;

-забезпечення відповідно до світових стандартів і критеріїв оптимальних параметрів відкритості національної економіки;

-паритетності у відносинах з іншими державами;

-демократизації, демонополізації та деідеологізації зовнішньоекономічних зв'язків;

-формування нової моделі зовнішньоекономічного розвитку, зорієнтованої на європейську інтеграцію, набуття повноправного членства в ЄС;
-підтримки експортного виробництва на основі критеріїв ефективності та конкурентоспроможності.

Регулюючи товарне виробництво, всі вони певним чином встановлюють і підтримують рівновагу і пропорційність в ринковій економіці і таким чином зберігають конкурентоспроможність економіки держави.

Список використаних джерел:

1. *Бондаренко О. О. Залучення іноземних інвестицій як джерело економічного зростання [Текст] / О. О. Бондаренко, К. С. Нижник // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2014. – № 3 (77). – С. 88-95*
2. Чернишова Л.О. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні / Л. О. Чернишова, В. В. Сазанова // Бізнес Інформ. – 2016. – №4. – С. 87-90
3. Федоренко В.Г. Інвестознавство: підручник ; 2-ге вид., перероб. / В.Г. Федоренко. - К. : МАУП. - 2012. – 512 с.
4. Міжнародні інвестиції: навч. видання / [Бредихін В.М., Покатаєв К.П., Близнюк А.А., Попкова К.О.] / Харківський національний автомобільно-дорожній ун-т. - Х.: ХНАДУ, 2008. - 268 с.

ОБ'ЄКТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

М.А. Фрідріхсон,
аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку,
ПВНЗ «Європейський університет»

Сільське господарство є базовим елементом агропромислового комплексу України. Агропромисловий комплекс – сукупність галузей національної економіки, що охоплює сільське й рибне господарство, харчову промисловість і перероблення сільськогосподарської продукції, а також їх матеріально-технічне й фінансове забезпечення. Сільське господарство формує продовольчу, економічну, екологічну й енергетичну безпеки, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей, соціально-економічні основи розвитку сільських територій [1].

На сучасному етапі розвитку економіки України сільське господарство є головною продовольчою галуззю країни, тому будь-які підприємства аграрної сфери економіки України мають потребу в залученні інвестицій для насичення споживчого ринку якісними продуктами харчування.

Поняття «інвестиція» походить від латинського терміна invest, що означає «одягати». У широкому розумінні цієї категорії інвестиції є вкладанням капіталу з метою його майбутнього зростання. При цьому приріст капіталу повинен бути достатнім для компенсації інвестору відмови від використання

ним наявних коштів на споживання в поточному періоді, одержання винагороди за ризик, відшкодування втрат від інфляції у майбутньому періоді.

Інвестиції – це будь-які матеріальні блага, грошові кошти, цінні папери, майно, капітал, в тому числі майнові права, інші права, які мають грошову оцінку, та вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності з метою досягнення будь-якого корисного ефекту, кінцевою метою яких є отримання максимального прибутку.

Підприємство, яке використовує залучені інвестиційні ресурси, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку і можливості приросту фінансової рентабельності діяльності, проте в більшій мірі утворює фінансовий ризик і загрозу банкрутства, які зростають при збільшенні питомої ваги залучених засобів в загальній сумі капіталу, що використовується.

Аграрні підприємства працюють в умовах ризику і невизначеності в силу специфіки відтворювальних процесів та безпосереднім використанням живих організмів часто в якості засобів виробництва. Довідково: сільськогосподарське (аграрне) підприємство – це юридична особа, основним видом діяльності якої є виробництво та переробка сільськогосподарської продукції, виручка від реалізації якої становить не менше 50 відсотків загальної суми виручки.

Аграрні підприємства самостійно визначають напрями, види інвестицій, обсяги, а також приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених фінансових, майнових, інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Вони можуть виступати як вкладники, кредитори та покупці. Держава, регулюючи, впливає на інвестиційну діяльність підприємств своєю кредитною, податковою й амортизаційною політикою, наданням фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій і бюджетних позик та оподаткуванням.

З огляду на особливості функціонування підприємств аграрної сфери, галузь завжди потребуватиме залучення коштів для організації безперебійного фінансування виробничого процесу, тобто здійсненні інвестиційної діяльності що, окрім використання прибутку та банківських кредитів, можливості залучення яких не завжди є достатніми, може набути вигляду участі іноземних інвесторів та благодійних організацій в аграрному виробництві через тривалість відтворення та неспівпадіння періодів вкладення коштів та їх відшкодування шляхом отримання виручки від реалізації.

Інвестиційна діяльність – це цілеспрямовані заходи щодо мобілізації інвестиційних ресурсів, необхідних для формування інвестиційної програми, на основі вибору ефективних об’єктів інвестування та забезпечення реалізації цієї інвестиційної програми [2]. Пожвавлення інвестиційної діяльності є одним із основних факторів реформування національних економік для досягнення ними структурних перетворень [2].

Сільське господарство – одна з найголовніших галузей України, яка без залучення коштів (кредити, грошові фонди, благодійні внески) не може забезпечити ні просте відтворення (здійснення поточних платежів у процесі операційної діяльності), ні розширене.

Залучення інвестицій у сільське господарство – необхідна умова подальшого розвитку галузі, пов'язана також з необхідністю оновлення матеріально-технічної бази, реалізацією новацій для забезпечення високого рівня якості продуктів харчування, сировини, підвищення конкурентоспроможності аграрних товаровиробників, формування відповідності діяльності підприємств зростаючим потребам населення та підприємств-партнерів.

Список використаних джерел:

1. *Зав'ялова Л. В. Україна: сільське господарство // Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Україна: сільське господарство (дата звернення: 31.10.2023).*
2. Легкоступ, І., Саїнчук, Н. (2022). Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні: вітчизняний та міжнародний аспекти. Економіка та суспільство, (46). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-56

ДЕФІЦИТ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ, ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ВИКЛИКІВ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Хомич С.В.
Аспірант ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Бреус С.В. д.е.н., професор
кафедри економіки, фінансів та обліку

Військові дії неодмінно приводять до значних втрат в усіх сферах життя країни, в тому числі і в економіці. Велика кількість промислових підприємств були знищені чи зазнали значних ушкоджень, або по ряду інших причини, припинили або значно зменшили об'єми своєї діяльності. Хочу зазначити, що це характерно не лише для тих територій де проходять активні військові дії, а у меншій чи більшій мірі для території усієї України. Після закінчення війни неодмінно виникне питання про відновлення економіки України.

Незважаючи на те, що війна триває, уже зараз розглядаються варіанти відновлення економіки країни у пост воєнний період. Це відбувається, яка на рівні міжнародних організацій, так і окремих країн. Наприклад 21–22 червня 2023 року Велика Британія спільно з Україною провели у Лондоні міжнародну Конференцію з питань відновлення України (URC 2023). URC 2023 була зосереджена на мобілізації міжнародної підтримки для економічної та соціальної стабілізації України та подальшого процесу відновлення від наслідків війни, у тому числі шляхом екстреної допомоги для негайних потреб та фінансування участі приватного сектору в процесі відновлення. Також розглядаються варіанти законного залучення російських коштів, які були заморожені у банки багатьох європейських країн.

При усесторонній інвестиційній підтримці України по завершенню війни, існує ще одна велика проблема, що може значно сповільнити відновлення і розвиток економіки. А чи буде кому відновлювати Україну? Якщо опиратися на Forbes Ukraine, а це одні з самих оптимістичних підрахунків, від початку повномасштабної війни різниця між тими, хто виїхав, та тими, хто в'їхав до України, становить 2,7 млн осіб.

За словами Елли Лібанової, директорки Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. Птухи НАН України, загалом інститут оцінює кількість українців за кордоном приблизно у 5 мільйонів людей. До цього числа входять ті, хто виїхав під час війни та незадовго перед її початком і ще не встигли повністю адаптуватись до життя в нових умовах.

Існує також більш песимістичний варіант. Згідно оцінки ООН та омбудсмана з прав людини - через війну за кордоном залишились 8 мільйонів українців. Точної кількості українців ніхто назвати не може, бо не всі офіційно зареєстрували свій статус та отримують відповідну допомогу. Багато сімей переїжджають з країни в країну, а там не завжди швидко **оновлюють офіційну статистику**.

І це лише частина проблеми. При перспективі відкриття кордону для вільного виїзду чоловіків, ще значна кількість населення покине межі нашої країни. І цьому також є різні причини. З однієї сторони це питання возз'єднання сімей, коли не дружина повернеться до чоловіка, а чоловік виїде закордон до дружини. З іншої – це втома людей від війни, від наявних і перспективних економічних проблем, пошук спокійного місця для життя.

Також існують проблеми зменшення трудового потенціалу України не пов'язані з міграцією населення. З об'єктивних причин невідома точна кількість чоловік мобілізованих до збройних сил, і інших силових структур. Але лише на кінець 2022 року це було більше одного мілліонна чоловік. Частина воїнів нажаль не повернеться з війни. Значна частина бійців по поверненню з війни не зможуть повернутися до своїх попередніх робочих місць. Причиною цьому є травми і інвалідність отримані під час бойових дій. За даними Конфедерації роботодавців України, людей з інвалідністю в Україні станом на початок 2023 року - 2,8 млн, 76% з них – працездатного віку. Очевидно, кількість людей з інвалідністю зростатиме, наскільки – залежить від того, коли завершиться війна.

Але не лише фізичні, а і психічні травми мають значення. Досвід США після воєн в Іраку і Афганістані показує, що питання реабілітації постраждалих є комплексною довготривалою проблемою, що лежить у площині компетенції держави та несе велику соціальну небезпеку.

З усього вищенаведене виникає ряд наступних проблем:

1. Нестача кваліфікованих працівників: виїзд за кордон і мобілізація впливає на відсоток кваліфікованих робочих кадрів, таких як інженери, лікарі, вчені та інші спеціалісти. Це може спричинити дефіцит у ключових галузях економіки.

2. Збільшення вартості праці: Нестача робочої сили може підвищити вартість праці через попит і пропозицію. Підприємства будуть змушені піднімати заробітні плати, щоб залучити та утримати робітників, що може призвести до зростання витрат на оплату працівникам. Хоча в даному випадку є і позитивні сторони.

3. Зменшення виробництва та продуктивності: Відсутність достатньої кількості працівників призводить до зменшення виробництва та продуктивності на підприємствах. Це може вплинути на рентабельність підприємств та мати негативний вплив на конкурентоспроможність підприємства на ринку.

4. Зменшення інвестицій та розвитку бізнесу: Нестабільність на ринку праці може знизити довіру інвесторів та гальмувати інвестиції в нові проекти. Це може сповільнити розвиток бізнесу та загальний економічний розвиток країни.

Усі ці проблеми накладають значний відбиток на особливості інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України в повоєнний період.

Зі своєї сторони українська влада має сприяти вирішенню цих проблем. Необхідно вдосконалювати систему освіти та підвищувати кваліфікацію наявних робочих сил. Також важливо створити сприятливі умови для повернення кваліфікованих українських фахівців з-за кордону та привертання іноземних фахівців до працевлаштування в Україні. Розвиток партнерства між університетами та підприємствами може сприяти підготовці кваліфікованих кадрів, що відповідають потребам ринку праці.

Інвестиції в економіку мають бути направлені на автоматизацію виробництва, для того, щоб максимально вивільнити працівників, там де інновації дозволяють це зробити. В сільському господарстві потрібна підтримка держави для малих і середніх фермерів. Ця підтримка може бути, як у виглядів певної фінансової допомоги, так і у вигляді надання для фермерів доступу до дешевих кредитів. Після завершення війни, Україні потрібно інвестувати ресурси в ті галузі економіки де потрібна не кількісна, а якісна робоча сила. Потрібно віддавати перевагу сучасним, технологічним галузям економіки.

Загалом, для ефективного подолання нестачі трудових ресурсів у контексті інноваційно-інвестиційного розвитку, потрібно створити інтегровану систему, яка охоплює навчання, дослідження, підприємництво та державну підтримку. Тільки через спільні зусилля держави, вищих навчальних закладів та приватного сектору можна досягти значущих результатів у вирішенні цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. Тарасовський, Ю. (2023, 16 серпня). Від початку війни з України виїхало на 2,4 млн людей більше, ніж повернулося, дослідив опендатабот. демографи називали цифри більші в 3-4 рази — forbes.ua. Forbes.ua | Бізнес, мільярдери, новини, фінанси, інвестиції, компанії. https://forbes.ua/news/blizko-24-mln-ukraintsiv-viikhali-za-kordon-ta-ne-povernulisya-vid-pochatku-velikoi-viyni-16082023-15442

2. Як Україні компенсувати втрату 30% трудового потенціалу - Конфедерація роботодавців України. (б. д.). Конфедерація роботодавців України - Про Конфедерацію. https://employers.org.ua/news/id2487

3. Ukraine recovery conference 2023 (UA). (б. д.). Ukraine Recovery Conference 2023 (UA). https://ua.urc-international.com/

РИНОК ПРАЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Царук І.В.,
студентка 2 курсу факультету управління та економіки Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький
Науковий керівник: Кулинич Р.О.,
професор, доктор економічних наук, завідувач кафедри менеджменту, економіки, статистики та цифрових технологій, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

Війна на території України завдала шкоди багатьом сферам життя, і ринок праці, безумовно, постраждав від конфлікту. У перші тижні війни, з лютого по квітень, ринок праці перебував у стані нестабільності та занепаду, але потім адаптувався до нових умов існування і сьогодні є гнучким та ефективним навіть у бойових умовах. Враховуючи досвід кризи COVID-19, зіткнувшись з новою загрозою на початку війни, ринок праці швидко адаптувався і почав працювати. Повномасштабне вторгнення створило нові умови на ринку праці та нові тенденції у відносинах між роботодавцями та працівниками або ж потенційними кандидатами на роботу.

За даними ООН, з початку повномасштабного вторгнення в Європі зареєстровано майже 8 млн. громадян України для тимчасового захисту. Усього, до сусідніх країн, виїхало більше 17 млн. осіб, повернулось до України близько 9,2 млн. осіб. На кінець 2022 р. найбільше біженців зареєстровано в наступних країнах Європи [1,2]: Польща – 1469 тис. осіб, Німеччина – 1008,9 тис. осіб, Чехія – 455,7 тис. осіб, Італія – 171,5 тис. осіб, Франція – 118,9 тис. осіб, Словаччина – 99,3 тис. осіб та Австрія – 85,4 тис. осіб. Найбільше біженців прийняла Польща, проте зараз кількість біженців у Польщі скоротилась до 950 тис. осіб. Адаптація українців до ринку праці закордоном залежить від політики країни в якій вони находяться.

За даними Центру економічної стратегії, коли українців запитали, чи планують вони повернутися додому, 50% відповіли, що однозначно планують повернутися додому. Однак, чим довше триває війна, тим більше люди адаптуються до життя за кордоном і тим менша ймовірність того, що вони повернуться в Україну.

На додаток до вищезазначеного, на ринок праці також впливають внутрішньо переміщені особи (ВПО). Значна кількість людей, що проживали на сході України, були змушені мігрувати до центральних та західних регіонів. Це, ймовірно, посилить вже існуючий дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили, навіть якщо компанії переїдуть, оскільки структура зайнятості у східних регіонах значною мірою змістилася в бік промисловості.

Більшість внутрішньо переміщених осіб (70%) на питання чи планують вони повернутися додому відповіли – так, 34% ВПО вже відвідували свої домівки з початку війни, 10% ВПО планують залишитись у регіоні, в якій мігрували та 9% ще не визначились [1]. Повномасштабне вторгнення стало причиною втрати значної кількість кваліфікованої робочої сили. Причиною цього є не тільки міграція населення за кордон чи внутрішня міграція, але й загибель людей.. Станом на 2022 рік компанії, що мають співробітників, які постраждали від війни, надали наступні дані: 17% компаній зазначили, що серед персоналу їх компаній є працівники, які загинули внаслідок повномасштабної війни на території України, 11% – мають співробітників, які числяться безвісти зниклими за час повномасштабного вторгнення, 17% компаній вказали, що серед їх персоналу є ті, що фізично постраждали під час бойових дій на території України з початку повномасштабного вторгнення [3].

Війна призвела до появи на ринку праці певних факторів, які впливають на структуру пропозиції робочої сили. До них належать: вищий рівень смертності серед населення працездатного віку; збільшення кількості мігрантів; більша, ніж до війни, кількість працівників з інвалідністю та різною працездатністю; збільшення пропозиції жінок на ринку праці. Ці фактори можуть призвести до підвищення рівня дитячої праці в майбутньому через зростання бідності та втрату освітніх можливостей [2; 3].

Значний вплив на ринок праці мають значні переміщення населення всередині країни та за її межами. Враховуючи вище зазначене, післявоєнна нестача робочої сили в Україні буде значною. Слід зазначити, що сьогодні велика кількість робочої сили працює на військових, що призводить до браку цивільної активності. Економічний розвиток України в післявоєнний період вимагає серйозних реформ, що ведуть до реконструкції. Нестача робочої сили може стати перешкодою на шляху відбудови та розвитку країни, а розвиток ринку праці є однією з головних потреб післявоєнної відбудови. Забезпечення функціонування ринку праці має бути частиною післявоєнної соціальної політики.

Список використаних джерел:

1. *Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції в Україні. URL: https://ukraine.iom.int/uk/mom-v-ukrayini*
2. *Офіційний сайт Центру Разумкова. URL: https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/ukrainski-bizhentsi-nastroi-ta-otsinky*

3. *Пищуліна О., Маркевич К. Аналітична записка «Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрям стабілізації». Київ : Центр Разумкова, 2022. С. 1–21. URL: https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Цимбал О.В.
магістрант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ
Науковий керівник: к.е.н., доц. Шпильовий В.А.

В економічній літературі виділяється широкий спектр методів для оцінки розвитку підприємницького потенціалу підприємства, застосовуються різні показники.

Доцільно виділити такі основні підходи [1]:

1. Продуктовий підхід, який полягає у визначенні конкуренто-спроможності ресурсного потенціалу на основі оцінки конкуренто-спроможності продукту або товарних груп підприємства;

2. Статусний підхід, який полягає у визначенні показників конкурентного статусу підприємства;

3. Експертний підхід, що полягає в оцінці різних факторів, що формують ресурсний потенціал підприємства шляхом урахування експертних оцінок.

В таблиці 1 наводиться класифікація методів оцінки підприємницького потенціалу підприємства в залежності від підходів, які покладені в основу визначення потенціалу.

Таблиця 1

Класифікація методів оцінки підприємницького потенціалу підприємства

Підходи до оцінки рівня ресурсного потенціалу	Методи оцінки рівня підприємницького потенціалу
Продуктовий	Матричні методи
	Формалізований метод
	Методика М. Круглова
Статусний	Метод Ансофа
	Метод Градова
Експертний	SWOT-аналіз
	Квадрат потенціалу
	Метод Альтмана
	Метод рангів
	Матриця стратегічних ресурсів

Матричні методи виходять з того, що підприємство є сукупністю стратегічних зон господарювання (СЗГ). Окремі СЗГ розташовуються у матриці. За місцезнаходженням СЗГ в матриці, визначають рівень

конкурентоспроможності підприємства як сукупності СЗГ. Головна відмінність різних матричних методів зводиться до показників, що використовуються для оцінки привабливості ринку та конкурентної позиції СЗГ.

Найбільш поширені матричні продуктові методи: "Бостон консалтинг груп", Мак Кінзі, балансу "життєвих циклів". В цілому до переваг матричних методів можна віднести можливість наочного подання результатів оцінки, можливість прогнозування, можливість визначення конкретних заходів щодо підвищення рівня використання ресурсного потенціалу.

Недоліком матричних методів є значна спрощеність моделей, неможливість оцінити продукти, що знаходяться у середніх позиціях, неможливість отримання кількісного значення конкурентоспроможності підприємства.

До методів, що базуються на продуктовому підході, можна віднести метод, запропонований Івановим Ю. Б [3]. Даний метод визначає кількісний показник, який включає два елементи: критерій, що відбиває ступінь задоволення потреб споживачів і критерій ефективності виробництва. Перевагами даного методу є кількісна оцінка та можливість визначити фактор, що впливає на зниження рівня використання маркетингового потенціалу та проводити заходи, щодо його підвищення. Недоліками методу є відсутність інтегрального показника та той факт, що порівняння здійснюється з одним конкурентом, який може бути обраним некоректно.

Перевагою даних методик є їх методологічна простота, але слід визначити наступні недоліки:- припущення, що конкурентоспроможність підприємства залежить лише від конкурентоспроможності його продукції; - застосування середньої арифметичної при розрахунку індексів обумовлює похибки; - методики ефективні при визначенні рівня конкурентоспроможності підприємства, але виникають ускладнення при перспективних оцінках.

До статусних методів оцінки відносяться підходи, засновані на взаємозв'язку рівня конкурентоспроможності підприємства з рівнем його потенціалу та ступенем впливу зовнішнього середовища.

Виробничий потенціал є основою діяльності підприємства. Його функціональне призначення полягає у забезпеченні конкурентоспроможності, стабільності функціонування та розвитку підприємства, забезпеченні потреб споживачів. Аналіз ефективності виробничого потенціалу дає змогу оцінити раціональність господарської діяльності. Він має проводитись періодично за визначений період та містити комплексний аналіз матеріальних, трудових, інформаційних та науково-технічних ресурсів підприємства із визначенням їх ролі та впливу на кінцеві показники діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бова Т.В. Оцінка ефективності використання виробничого потенціалу сучасних промислових підприємств // Економічний простір. – 2008. - №12/2. – С. 66-72.

2. Жук Е. О. Виробничий потенціал як фактор розвитку підприємства за умови невизначеності // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. -№ 3. Т. 3. – С. 208-211.
3. Запащук Л.В. Методичні підходи до оцінки виробничого потенціалу промислового підприємства // ВІСНИК ЖДТУ. – 2010. - № 3 (53). – С. 60-63.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.marketing- research.in.ua.
шаповал

СВІТОВИЙ РИНОК ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ: СТАН ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Чорний Р.Ю.,
магістр ПВНЗ «Європейський університет»
Ярмолка В.М.,
к.е.н. ПВНЗ «Європейський університет»

Транспортні послуги є однією з найбільших статей світового експорту, а їхня частка в структурі світового експорту послуг щороку стрімко зростає.

Домінуючою країною на ринку транспортних послуг є США, проте Китай завдяки стрімкій розбудові транспортних сполучень у межах міжнародної програми «Новий шовковий шлях» створює суттєву конкуренцію у світових масштабах. Виявлено, що наразі місце України у структурі світового ринку транспортних послуг визначається її значним потенціалом у цій сфері, зокрема розвинутою інфраструктурою та налагодженими зв'язками. Значний потенціал країни ілюструють наявні статистичні дані, що показують позитивні зрушення в обсягах перевезення вантажів та пасажирів, зокрема морським та авіатранспортом.

Транспортні перевезення є продуктом роботи транспорту та основним процесом, що забезпечує ефективне функціонування системи господарських відносин будь-якої країни. Збільшення обсягів перевезень свідчить про зростання економіки країни, а зниження їх обсягу - є індикатором кризових явищ в економіці. Відповідно до цього, важливо розглянути ринки вантажних та пасажирських перевезень в Україні, виділити проблеми та окреслити тенденції їх розвитку, провівши попередню оцінку стану ринків перевезень.[1]

В умовах докорінного реформування та зміни інтеграційного напрямку України виникла необхідність збільшення обсягів ринків вантажних та пасажирських перевезень, для чого на державному рівні необхідно вирішити найбільш гострі проблеми, якими наразі є:

- низькі темпи реформування галузей транспорту та повільність у реагуванні на зміни зовнішнього середовища;

-кризовий стан економіки, в першу чергу, промисловості. Зниження обсягів виробництва реального сектору економіки (крім сільського господарства);

- систематичне недофінансування галузей транспорту та відсутність внутрішніх джерел відтворення;

- відсутність стратегічних документів розвитку та реалізації потенціалу транспортної галузі України та їх термінологічна неузгодженість;

- зниження обсягів перевезень вантажів, в тому числі і транзиту повз територію України всіма видами транспорту (із Євросоюзу, транзит Казахстану), а також обмеження пропозицій інших транзитерів у зв'язку з нестабільністю соціально-політичної ситуації в Україні та тимчасовим блокуванням переходів у Східному напрямку;

- зміна конфігурації транспортних потоків та незначна зміна стратегічної номенклатури вантажів;

- зменшення обсягів перевезень пасажирів усіма видами транспорту, особливо залізничним;

- невисока якість обслуговування пасажирів на ринку пасажирських

перевезень, відсутність стимулів для зниження витрат і підвищення якості послуг;

- високий рівень транспортних тарифів та відсутність гнучкої тарифної політики перевезень, а також відсутність оцінки наслідків прийняття регуляторних рішень у сфері тарифної політики;

- скорочення попиту на транспортні послуги населення внаслідок зменшення їхніх доходів та зростання тарифів на проїзд;

- низький рівень цифровізації та автоматизації транспортної галузі;

- значна корупційна складова;

- недостатня пропускна спроможність пунктів перетину кордонів;

- незадовільна якість транспортної та складської інфраструктури;

- скорочення протяжності залізниць та автошляхів, а також скорочення морських портів та аеропортів [2].

Основні принципові відмінності логістичної організації торгівлі від традиційної - це потенційна можливість одержання ефекту інтеграції зусиль всіх учасників процесу фізичного переміщення товарів у сфері комерційного посередництва. Що робити українським транспортним компаніям в рамках існуючих умов ринку? Готових рішень немає, але є ринкові тенденції, досвід українських та зарубіжних компаній-перевізників. Головне завдання учасників ринку - швидка адаптація до мінливих умов в галузі, чутливість до нових тенденцій і їх дотримання, а також рішення спільними зусиллями існуючих проблем на транспорті (зміна законодавчої бази). На нашу думку, незалежним транспортним компаніям необхідно:

- розвивати комплексну логістику, залучення різних видів транспорту, навіть в категорії одного виду;

- ставити на озброєння інформаційно-цифрові технології, використовувати програми електронної логістики, що сприяють зниженню витрат;

- покращувати якість і розширювати кількість послуг, що надаються на всіх видах транспорту (наприклад, надавати експедирування вантажів, надавати персонал для завантаження / розвантаження);

- інвестувати в навчання своїх фахівців;

- вводити програми лояльності серед клієнтів бізнесу;

- створювати партнерство з конкурентами.

Список використаних джерел:

1. Вовк О. М., Аверічев І. М. Стратегічні напрямки розвитку ринку транспортних послуг в Україні. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2015. № 2 (12). С. 131-135
2. Міністерство інфраструктури України: офіційний сайт.URL:https://mtu.gov.ua/
3. Період зростаючого навантаження: аналіз ринку автомобільних і залізничних перевезень України.URL:https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/periodvozrastayushej-nagruzki-analiz-rynka-avtomobilnyh-i-zheleznodorozhnyhperevozok-ukrainy
4. Nykyforuk O. System of digital transformation indicators in transport sector / Olena Nykyforuk, Olga Stasyuk, Larysa Chmyrova, Natalia Fedyaj // Open Access Peer-reviewed Journal European Journal of Intelligent Transportation Systems 1(2), July 2019. P. 3-12.

СУЧАСНІ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Шарапа В.Г.
аспірант,
Європейський університет
Науковий керівник: Бреус С. В., д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу,
Європейський університет

У сучасному світі, особливо під час повномасштабного російського вторгнення в Україну з 24 лютого 2022 року, економічна динаміка визначається різними чинниками, які впливають на різні сфери суспільства, включаючи структуру підприємств за видами діяльності. Однак, ця подія викликала серйозні виклики для України, погіршуючи макроекономічні показники, таких як: валютний курс, інфляція та фінансовий ринок, стало неодмінною складовою цього процесу і негативно впливаючи на фінансово-економічну діяльність підприємств, загрожуючи їхньому існуванню.

Виділяють низку інших проблем підприємництва в Україні, такі як: пандемія, недостатня державна підтримка, неефективна промислова політика, несприятливий інвестиційний клімат, складність та невизначеність законодавства, високі ставки податків, корупція, монополізація ринків тощо [1].

Ретроспективний аналіз свідчить про те, що до повномасштабного вторгнення росії в Україну спостерігалась стійка тенденція розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (зростання кількості підприємств у промисловому секторі становило 7759 одиниць), зокрема спостерігалось збільшення кількості діючих господарюючих суб'єктів у: сільському, лісовому та рибному господарстві (що склало 2306 суб'єктів в 2021 році порівняно з 2012 роком); транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності (зростання становило 7381 суб'єктів, що може бути пов'язане зі збільшеним обсягом торговельних та логістичних операцій); інформації та телекомунікацій (кількість

господарюючих суб’єктів зросла на 217573 одиниць); професійній, науковій та технічній діяльності (кількість суб’єктів збільшилася на 55779); освіті (збільшення становило 10610 одиниць); охороні здоров’я та надання соціальної допомоги, мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (збільшення кількості суб’єктів на 18095 і 6591 відповідно) [2]. Загалом зазначена тенденція свідчить про зростання інтересу до послуг у цих галузях. Однак, у сфері оптової, роздрібної торгівлі та ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів кількість суб’єктів зменшилася на 65656, що може вказувати на зміни в споживчому попиті або структурі ринку [2].

Проте аналізування кількісних змін діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні та малі за 2012−2021 роки свідчить про наявність негативної тенденції до зменшення кількості великих (з 698 у 2012 році до 610 у 2021 році) та середніх (з 20189 у 2012 році до 17502 у 2021 році) підприємств. Однак, слід зазначити, що така тенденція частково нівелюється нарощуванням позитивної динаміки збільшення кількості малих підприємств з 344048 у 2012 році до 352722 у 2021 році. Зокрема, кількість великих підприємств свідчить про певні варіації, що знаходять прояв у зменшенні їх кількості до 383 у 2016 році та збільшенням до 610 у 2021 році. Однак, такі ж зміни не слід вважати характерними для діяльності середніх підприємств (зміни відбулись у межах 14832-20189 підприємств). Відносно кількості малих підприємств також спостерігаються певні варіації, що характеризуються збільшенням з 344048 у 2012 році до 352722 у 2021 році. В цілому, наведені дані свідчать про стабільний розвиток економіки без руйнівних диспропорцій щодо структурних характеристик [2].

З 2012 по 2021 рік відбулися значні зміни у сферах сільського, лісового та рибного господарства, промисловості, торгівлі та ремонту автотранспорту. Це може бути наслідком покращення технологій, змін споживчого попиту та конкурентного середовища. Збільшення суб’єктів у транспорті, складському господарстві та логістиці пов’язане з ростом міжнародної торгівлі та розвитком інфраструктури. Інформаційні, наукові та освітні сектори демонструють зростання завдяки технологічному прогресу. Збільшення суб’єктів у секторах охорони здоров’я, мистецтва та розваг вказує на інтерес до здорового способу життя та культурних подій. Ці зміни приносять як переваги, так і виклики.

З 2012 по 2021 рік загалом збільшилась кількість підприємств з 364935 до 370834. При цьому, темпи зростання кількості великих підприємств (становили 1,59 разу, а сама кількість їх збільшилась з 383 до 610) переважали темпи зростання кількості середніх становили 1,36 разу, а кількість їх збільшилась з 14832 до 20189), кількість малих підприємств збільшувалась не такими стрімкими темпами, що становило 1,025 (з 344048 до 352722) [2]. Ці дані є важливими для розуміння економічних змін й можуть слугувати у якості підґрунтя для проведення подальших досліджень та прийняття рішень на різних рівнях управління щодо формування позитивного тренду динаміки економічного розвитку України у післявоєнний період. Проте обмеження дослідження включають відсутність даних за 2022 та 2023 роки, що ускладнює

розуміння остаточних тенденцій.

Загалом розвиток підприємств у сучасних умовах пов’язаний зі складнощами, зокрема такими як: обмежені ресурси та комунікаційні виклики, однак, їх успішний розвиток можливий через інновації, партнерства, дотримання законодавства та формування гнучких стратегій [3]. Дослідження надає важливі знання про зміни в розподілі розмірів підприємств з 2012 по 2021 рік та їх взаємозв’язок з економічними, технологічними та соціальними змінами Також слід враховувати, що глобальні події, зокрема російське повномасштабне вторгнення в Україну у лютому 2022 року, можуть вплинути на майбутні результати, що свідчить про доцільність проведення поглиблених досліджень та порівняння результатів у динаміці задля формування стратегій розвитку підприємств задля пришвидшення темпів відновлення вітчизняної економіки у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Ватченко О., Шаранов Р. Сучасний стан та проблеми розвитку підприємства в Україні. Науковий погляд: економіка та управління. 2022. № 2. С. 63–71. URL: http://212.1.86.13/jspui/handle/123456789/5046 (дата звернення: 31.10.2023).

2. Державна служба статистики України. Структурні зміни в економіці. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm

3. Козлова І. М., Велика О. Ю., Козлов Н. В. Особливості стратегічного розвитку підприємств в умовах воєнного стану. Бізнес Інформ. 2023. № 5. С. 134–140. URL: http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29829 (дата звернення: 31.10.2023).

ВПЛИВ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

Шевчук І.Я.
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Шевчук Я.Я.
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»

Сьогодні наукова значущість вивчення креативності обумовлена необхідністю потребою у пошуку нових можливостей та ресурсів територіального інноваційного розвитку. Провідні країни світового співтовариства перебувають у умовах початку постіндустріальної економіки, що передбачає використання інформаційних технологій, інтелектуальних і соціокультурних ресурсів та ефективне впровадження науково-технічних інновацій.

Досягнення цих цілей можливе лише з переходом до інноваційної соціально-економічної моделі розвитку. У соціально-економічній сфері інновації невіддільні від творчого процесу, у значній степені пов'язаного з

культурою. Діяльність, що поєднує інновації в соціально-культурній, політичній та економічній сферах і що представляє собою виробництво та розповсюдження товарів і послуг на основі творчості та інтелектуального капіталу, отримала наприкінці XX століття назву креативних (творчих) індустрій.

Як феномен унікальної взаємодії економіки, політики та культури, креативні індустрії, виходять далеко за рамки соціокультурної сфери та дозволяють розвиватися в ключі економічних, політичних, соціально-культурних та науково-технологічних змін, що супроводжують процес настання постіндустріального суспільства.

До основних елементів, на яких ґрунтується існування креативних індустрій, належить обов'язкова наявність художньої (творчої) складової, поєднання культури з менеджментом, економікою та технологією, виробництво ринкової продукції, економічна цінність одержуваної продукції поєднана та співвідноситься з їх інтелектуальною (культурною) цінністю [2].

До креативних індустрій входять чотири галузі, у яких перетинаються культура, бізнес та технології. По перше – культурна спадщина, що є «джерелом натхнення» для творчості та креативних індустрій. До нього відносяться культурні пам'ятки (музеї, виставки та бібліотеки) та ремесла, свята та фестивалі традиційної культури. Другою галуззю є мистецтво, що включає індустрії виконавчого (живе виконання, опера, ляльковий театр та інші) та образотворчого мистецтва (арт-ринки, антикварні салони, живопис та фотографія та ін.).

Медіа-індустрії, що є третьою галуззю, включають друковану продукцію та публікації, аудіовізуальну культуру та нові медіа (відеоігри, програмне забезпечення).

Сектори, що виробляють функціональні товари та послуги, такі, наприклад, як дизайн: дизайн інтер'єру, графічний дизайн, мода, ювелірні вироби, іграшки; нові медіа: програмне забезпечення, відеоігри та цифровий творчий контент; креативні послуги: архітектура, реклама, культурні та рекреаційні послуги, дослідження та розробки, цифрові та інші суміжні послуги; креативні послуги, що об'єднуються в галузь функціонального креативу.

Одним із найважливіших етапів інноваційного територіального розвитку за допомогою креативних індустрій є картування культурних ресурсів, або складання своєрідної «культурної карти» території: від поверхневого збору інформації до глибокого аналізу та вироблення пропозицій щодо розвитку.

Саме картування враховує особливості культури тієї чи іншої території, її потреби та можливості, є основою для формування культурної політики та посібником з використання культури в інноваційному розвитку. Методика картування, обов'язково враховує такі аспекти, як вивчення культурного, соціально-економічного, юридичного, освітнього та інших контекстів; визначення підтримки, яка надається або може бути надана інститутам культури, індустріям та ін.; виявлення зацікавлених організацій та компаній,

відсотка зайнятості, ринків, доходів та витрат; вивчення потреб регіону та шляхів його подальшого розвитку [3].

Суть креативних індустрій полягає в трансформації творчого та інтелектуального ресурсу на «творчий продукт». Ця діяльність передбачає появу на певному етапі особливих креативних просторів – креативних кластерів. Вони сприяють комплексному регіональному розвитку, виконуючи такі функції, як впровадження нових управлінських та економічних механізмів, створення нових технологічних ланцюжків, інтеграція на світові ринки виробництва творчих благ.

Культурні мережі, спілки, асоціації, розвинені неформальні зв'язки та досвід співробітництва один з одним починають відігравати першорядну роль у розвитку ринків творчих промисловостей. Це отримало назву «кластерного підходу» в культурному секторі, що користується популярністю за рахунок можливостей зближення інститутів культури з іншими сегментами економіки.

Інноваційний розвиток вітчизняних територій має свої особливості, особливо це стосується залучення культури та креативних індустрій у якості його ресурсної бази. В основному наголос робиться на високотехнологічний індустріальний розвиток.

На разі, поняття сектора креативних індустрій в Україні залишається остаточно не сформульованим ні на рівні законодавчих актів, ні в стратегії соціокультурної політики, ні в інноваційній сфері, а сам сектор креативних індустрій перебуває у стадії свого становлення.

Основні складнощі впровадження креативних індустрій у науково-дослідних колах пов'язують із досить сильними протиріччями між сферою культури та бізнесом, недостатньою економічною та маркетинговою обізнаністю державних установ культури, нездатних стати повноправними членами ринків культури, відсутністю професійних спільнот у творчому середовищі, дефіцитом справді якісних творчих продуктів [1].

Саме культура є стратегічним ресурсом інноваційного територіального розвитку, сприяючи не тільки створенню якісно кращих соціальних умов, а й зростання його конкурентоспроможності. Ресурсне сприйняття та використання культурних об'єктів веде до розвитку креативності, покращення соціально-культурної атмосфери та економічного зростання території за рахунок прибутку від установ сфери культури, збільшення відсотка зайнятості населення, зниження рівня безробіття та збільшення добробуту жителів регіону внаслідок розвитку транспортного, харчового, туристичного та інших супутніх сфері культури сегментів.

Стратегії розвитку територій засобами культури найбільш повно втілюються у креативних індустріях, що на початку XXI століття стали однією з найбільш поширених у світі інноваційних технологій у сфері культури та економіки. В даний час креативні індустрії є особливим індикатором рівня розвитку держав та регіонів, визначаючи їх територіальний потенціал, вони сприяють соціальному відродженню, формуванню творчого регіонального та міського середовища, сприяють створенню робочих місць.

Всебічна підтримка (політична, економічна та соціальна) впровадження інновацій у сфері культури, розвитку креативних індустрій сприяє презентації різноманітності культурної продукції; реструктуризації виробництва, що, у свою чергу, прискорює вихід із економічної кризи та зростання конкурентоспроможності територій. Будучи основою для культурного туризму, креативні індустрії сприяють створенню територіального бренду, формуванню регіональної чи міської ідентичності, відродженню територій, виходу з політичної кризи шляхом появи нових, досить креативних методів та ідей, вирішення соціальних завдань різного рівня.

Список використаних джерел:

1. *Креативні індустрії: вплив на розвиток економіки України / Ніколаєва О., Онопрієнко А., Таран С. та ін. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/04/KSE-Trade-Kreativni-industriyi-Zvit.pdf*
2. *Основні економічні показники креативних індустрій в Україні. Міністерство культури та інформаційної політики в Україні. 2021. URL: https://mkip.gov.ua/news/6555.html*
3. *Secretary-General`s hight-level panel of the creative economy and industries for development. UNCTAD. 2008.. Jan. 17. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdxiibpd4_en.pdf*

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА КОНДИТЕРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

Шинкаренко М.О., магістрант
Одеський національний технологічний університет
Науковий керівник:
Дідух С.М., д.е.н., професор

Кондитерська галузь України є однією з найбільш потенційно ефективних серед харчових галузей, яка виробляє великий та постійно обновлюваний асортимент продукції. Відсутність державного регулювання ціноутворення дозволяє встановлювати відносно великий рівень рентабельності продукції, а значний термін придатності продукції створює географічний національний ринок майже необмеженим. Також слід відмітити значний експортний потенціал галузі. До війни кондитерська галузь охоплювала близько 850 підприємств, загальний обсяг виробництва на яких складав понад 1 млн тонн продукції на рік [2].

На рівень ефективності роботи кондитерських підприємств впливає загальний рівень витрат та рівень витрат на одиницю продукції. В свою чергу, рівень витрат залежить як від внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Тому управлінські рішення відносно формування та оптимізації поточних витрат та собівартості продукції повинне спиратися на результати аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища.

До зовнішніх факторів зараз відносять військові дії, пов'язані з цим руйнування виробничих потужностей, порушення логістики, порушення господарських зв'язків, негативних тенденцій в соціально-демографічній сфері, обмеженість здійснення зовнішньоторговельних операцій, скорочення робочої сили, платоспроможність населення тощо. Тому важливо при прийнятті управлінських рішень щодо організації виробництва і збуту продукції проводити ретельний аналіз зовнішнього середовища.

До внутрішніх факторів ефективності використання ресурсів і формування витрат на виробництво впливають:

- рівень технологічного обладнання;
- рівень технологій при виробництві продукції;
- рівень організації виробництва;
- форми організації праці та її оплати;
- механізм стимулювання на скорочення витрат виробництва, раціональне використання ресурсів підприємства та скорочення непродуктивних витрат.

Розбудова ефективної системи управління витратами передбачає систематичний моніторинг фактичних витрат, ступінь їх реагування під дією як внутрішніх, так і зовнішніх факторів тощо [3].

Управління витратами як діяльність, що спрямована на оптимізацію витрат, використовує широке коло методичних інструментів, більшість з яких є універсальними та не враховують галузевої специфіки суб'єкта господарювання. В частині діагностики рівня витрат та відповідності кожного їх елементу потребам підприємства універсальність інструментарію аналітичних процедур є цілком обґрунтованою, в той час, як формування та реалізація відповідних заходів, спрямованих на оптимізацію витрат, має в першу чергу враховувати галузеві особливості підприємства, стадію його життєвого циклю, чинники регіонального походження Максимальна адаптованість системи заходів з оптимізації витрат стану внутрішнього та зовнішнього середовища є головним чинником ефективності та життєздатності системи управління витратами.

Ще одним вагомими чинником ефективності управління витратами є відповідність розроблених заходів структурі витрат підприємства. Аналіз структури витрат підприємств кондитерської промисловості дає підстави робити основний акцент на управлінні витратами операційної діяльності [2]. Для оптимізації обсягу операційних витрат доцільно зменшувати ті статті, які мають найбільшу питому вагу у загальній величині витрат. Для цього механізм управління витратами повинен бути спрямовано на пошук:

- надійних постачальників виробничих ресурсів;
- удосконалення асортименту продукції, що випускається;
- вдосконалення методів виробництва і організації праці:
- удосконалення збутової діяльності як логістики, так і розрахунків;
- удосконалення механізму стимулювання

Виробництво кондитерської продукції є матеріаломісткім, тож існує залежність від стану та динаміки ринків сировини, а саме ринку цукру та какао-бобів. Постійне коливання цін на цукор, валютні ризики при імпорті какао-бобів негативно впливають на ціноутворення продукції підприємств кондитерської галузі, що в свою чергу впливає на ефективність виробничо-господарської діяльності підприємств.

Таким чином, підвищення ефективності управління витратами можливе при реалізації комплексу заходів, які спрямовані на оптимізацію витрат по всьому технологічному циклу – від придбання ресурсів, їх використання в процесі виробництва та реалізації готової продукції як в короткостроковому, так і довгостроковому періодах.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 08.09.2023).

2. Загричанська А. В., Голюк В. Я. Аналіз сучасного кондитерського ринку України. Актуальні проблеми економіки і управління. 2021. № 15. URL: http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/226703 (дата звернення: 07.09.2023).

3. Ковальова О. Управління витратами господарської діяльності підприємства. Галицький економічний вісник. *№ 6 (61). 2019. URL: https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/61/770.pdf (дата звернення: 09.09.2023).*

ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСАДИ ОФІС - МЕНЕДЖЕРА В СТРУКТУРУ УПРАВЛІННЯ ЛІКАРНІ

Шумило П.І., магістрант
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник Брєєва Є.М. к.е.н.

КНП «Одеська обласна клінічна лікарня» є одним з головних медичних закладів м. Одеси та Одеської області. В 2022 р. в лікарні працювали 2548 осіб, в тому числі, на керівній посаді – 11 осіб (5 – медичних директорів і 4 – замісники генерального директора) та понад 50 осіб – завідувачі відділень та підрозділів лікарні.

Кожне підприємство в Україні, а особливо медичні заклади, працюють у складних умовах війни, які вимагають від кожного співробітника лікарні особливої відповідальності та своєчасного реагування на виникаючи загрози на які необхідно реагувати своєчасно.

З метою координації широкого кола питань. які виникають в процесі управління лікарнею, ми пропонуємо ввести посаду офіс – менеджера в організаційну структуру управління лікарнею. На рисунку зображено схематично місце офіс – менеджера в організаційній структурі управління лікарні – авторська розробка магістранта Шумило П.І.

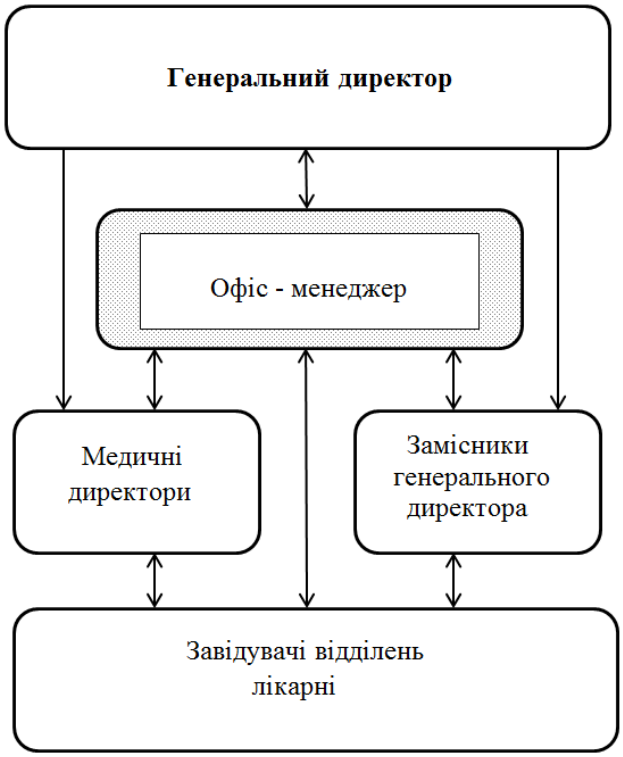

Рисунок - Місце офіс – менеджера в організаційній структурі управління лікарні

Офіс – менеджер буде виконувати роботу помічника генерального директора лікарні та буде введеним в структуру управління закладу. Основним призначенням офіс – менеджера є підтримання оптимальних умов роботи апарата управління лікарні.

Офіс – менеджер відповідає за роботу усіх служб, які забезпечують роботу лікарні (секретаріат, господарські служби та ін.). Офіс – менеджер контролює своєчасне виконання розпоряджень управлінського персоналу лікарні та інформує його про прийняті заходи по ліквідації проблем.

В роботі лікарні офіс – менеджер виконує зв'язок не тільки між генеральним директором та членами управлінської команди, но і з іншими структурними підрозділами лікарні через їх завідувачів.

При виконанні своїх професійних обов'язків офіс – менеджер повинен дотримуватися правил трудової дисципліни та службової етики, повинен бути об'єктивним та підтримувати партнерські стосунки в управлінській команді, повинен вміти спілкуватися з колегами, проявляти емпатію.

Робота офіс – менеджера протікає в умовах постійних змін завдань, спілкування з великою кількістю людей, які знаходяться іноді в стресовому стані по різним причинам (від особистих до виробничих). Тому дуже важливо, щоби особа яка займає посаду офіс – менеджера була стресостійкою та вміла відповідально приймати раціональне рішення [3].

Посаду офіс – менеджера може виконувати спеціаліст з менеджменту організацій охорони здоров'я, який має досвід роботи в лікарні та знайомий з особливостями організації діяльності лікарні [1].

Згідно довідки відділу кадрів в КНП « Одеська обласна клінічна лікарня» працюють на посаді старших медичних сестер особи, які мають досвід управління персоналом, працюють більше десяти років в лікарні та мають дипломи бакалавра та магістра з менеджменту організацій охорони здоров'я, які вони отримали після навчання в ПВНЗ « Європейський університет».

В процесі виконання своєї діяльності в складних сучасних умовах менеджеру необхідно продовжувати свою освіту на робочому місці в системі он – лайн, ефективно організовувати свою діяльність та діяльність всього колективу, розширювати знання по менеджменту, розвивати знання по психології, вміти достойно знаходити вихід з конфліктних ситуацій та бути емоційно стриманим. Отримати необхідний розвиток можливо за допомогою методів самоменеджменту [2].

В роботах багатьох науковців з менеджменту можна знайти практичні рекомендації по ефективному використанню робочого часу, вмінню управляти своїми емоціями, вмінню приймати управлінські рішення, вмінню спілкуватися з людьми, постійно підвищувати свій професійний рівень.

В самоменеджменті рекомендується освоювати наступні напрямки: тайм – менеджмент, постановка цілей, планування діяльності, тім – менеджмент. стрес менеджмент та ресурс – менеджмент.

Коротко розглянемо складові самоменеджменту перелічені напрямки.

Тайм – менеджмент, який розглядається як одним з перших, та його прояви можна знайти у всіх наступних напрямках. З метою досягнення раціонального управління робочим часом, менеджеру слід навчитися: аналізу витрат робочого часу, своєчасно встановлювати зайві втрати робочого часу та їх ліквідовувати; вміти розробляти перспективні завдання; вміти раціонально організовувати зайнятість управлінського персоналу; проводити підготовку інформації для проведення нарад; навчитися цінувати зайнятість кожного співробітника.

Для використання наступного напрямку самоменеджменту – постановка цілей - менеджер повинен оволодіти SMART – технологіями, які рекомендують визначати тільки конкретні цілі, мати вимірювання у конкретних одиницях (грошові або натуральні), цілі повинні враховувати можливість їх виконання; цілі повинні не втратити їх важливість до терміну їх реалізації; цілі можуть бути реалізовані тільки у визначений період.

Планування діяльності офіс – менеджера зобов'язує проводити регулярну розробку, в залежності від терміну дії плани: річний, місячний, тижневий та денний, які повинні бути реальними, гнучкими; визначати критерії оцінки; оформлювати документально, при умові узгодженості планів по строкам виконання.

Тім – менеджмент зобов'язує створення управлінської команди підприємства в цілому, або конкретного підрозділу, за роботу якого відповідає

офіс – менеджер. Організація командної роботи сприяє: систематизації дій членів команди; своєчасному прийняттю управлінських рішень; закріпленню кадрів на робочих місцях; підвищенню самоорганізації; розвитку ініціативи персоналу; підтримки комфортних умов роботи; досягненню високих фінансових результатів підприємства.

Стрес – менеджмент – передбачає функціонування підприємством в режимі своєчасного встановлення відхилень та їх ліквідація. Дуже важливо передбачати імовірні стресові фактори, які можуть бути як зовнішніми так і внутрішніми.

До зовнішніх факторів можна віднести: ринкові, партнерські, іміджеві, адміністративні, нормативно – правові, техніко – технологічні, соціальні, воєнні та міжнародні. До внутрішніх факторів слід віднести: соціальні, психологічні, професіональні, управлінські та ресурсні можливості.

Ресурс – менеджмент – це готовність офіс – менеджера до саморозвитку, який проявляється в бажанні менеджера отримувати нові професійні знання, займатися саморозвитком, мати бажання досягати перспективних цілей та відчувати свою впевненість при вирішенні задач які він виконує сьогодні.

Застосування основних рекомендацій самоменеджменту допоможуть офіс – менеджеру більш раціонально використовувати робочий час, бути більш зацікавленим у результах своєї праці, мати підвищений інтерес до навчання, допускати менше помилок при виконанні службових обов'язків, не допускати перенавантаження, бути організованою людиною, досягати поставлених цілей та отримувати повагу від колег.

Список використаних джерел:

1. Граціотова Г.О. Управління персоналом та підвищення управлінського потенціалу закладів охорони здоров'я / Г.О. Граціотова, М.О. Ясіновська // Економіка: реалії часу. 2020. № 6 (52). С. 25 -34.

2. Гребняк М.П. Концептуальна модель управління громадським здоров'ям. / М.П. Гребняк , Л.І. Ковальчук. // Україна. Здоров'я нації. 2018. №4. С.51 – 55.

3. Іванченко І.Н. Добір персоналу: адаптація офіс - менеджера / І.Н. Іванченко // Кадровик. Трудове право і управління персоналом. 2015. №1. С.116 – 117.

4. Яремко І.І. Підвищення ефективності механізмів управління закладами охорони здоров'я. / І.І. Яремко // Вісник нац. ун – ту « Львівська політехніка». 2021. №2 (6). С.15 – 19.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Юзьків Я.М.
Студентка 3 курсу 4 групи ФРГТБ
Науковий керівник
к.е.н., доцент Сундук Т.Ф.

Відбудова та відновлення України після війни є одним із найпопулярніших та найважливіших питань сьогодення. З'являється ще більше

питань щодо того, як залучати інвестиції, які сфери діяльності розвивати найбільше та як відновити економіку країни.

Українські підприємства зазнали величезних втрат після 24 лютого 2022 року. Знищено десятки, а навіть сотні закладів та підприємств, тому власники повинні знаходити нові сили на їхнє відновлення й реконструкцію. Це призвело пошуку нових джерел фінансування та інвестицій.

За статистикою, що ґрунтується на даних офіційних реєстрів України, які оцінила компанія "Делойт", близько 70% підприємств не переживають етап запуску. Їхня діяльність залежить від наявності спонсорів, інвесторів та фінансування власників. На даний час, темпи зростання підприємств не є значними. Тому, в Україні є мало охочих розпочинати бізнес, через ризики та виклики з якими можна стикнутися на етапі розвитку бізнесу[1].

На даний час спостерігається низький відсоток інвестування для розширення бізнесу. Це все через складну ситуацію в країні. Стан війни в країні сприймається як невизначеність майбутнього. Іноземні інвестори прагнуть захистити свої кошти, тому в Україні вкрай необхідне страхування воєнних ризиків[2].

Верховна Рада України проєктом Закону України №9015 «Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків, розширює можливості експортно-кредитного агентства, надаючи можливість здійснювати страхування та перестрахування прямих інвестицій, зокрема страхування інвестицій в Україні від ризиків, що можуть бути спричинені збройною агресією, бойовими діями та/або тероризмом. Таке страхування здійснюється за умови спрямування інвестицій у розвиток переробної промисловості та експорту товарів українського походження[2].

Крім того, Євросоюз та міжнародні партнери працюють над тим, щоб створити сприятливі умови для залучення приватних інвестицій для розвитку та відбудови бізнесу[2]. Це також ґрунтується на запровадженні страхування військових ризиків. Для прикладу, американський бізнес планує залучити масштабні інвестиції у відбудову України та відновленню підприємств, за умов дотримання безпекових умов та одразу після завершення війни[3].

Україна має низку переваг, що робить її сприятливою для інвестування. Україна розташована в центрі Європи, що забезпечує зручний доступ до ринків ЄС та інших країн, має значні запаси ресурсів, як трудових, так і природних ресурсів та розвинену технологічну базу, яка є привабливою для інвесторів у високотехнологічні галузі.

Міжнародні партнери України вбачають перспективи відновлення українського бізнесу та можливості розширення підприємств. Однак, вони хочуть бачити можливості захисту своїх інвестицій та їхнє сприятливе використання. У нашій країні поки немає сприятливого інвестиційного клімату-набір правових, економічних, соціальних та культурних організацій та механізмів, що визначають режим алокації, управління й використання ресурсів та активів. Головними проблемами, які заважають його покращенню є[4]:

- обмеження на валютні операції, тому інвестори не вкладають інвестиції через всі можливі ризики;
- малорозвинена бюджетно-податкова політика та податкова система України;
- складність переміщення грошей та інших фінансових ресурсів;
- фінансова закритість.

До війни найбільше інвестицій було залучено у сферу послуг, а найперше у торгівлю та сектор фінансів і нерухомості, у той же час інші сектори економіки України були недоінвестовані [4].

Основними секторами, які мають найвищі шанси на приплив інвестицій після війни, є[5]:

- інфраструктура: відновлення інфраструктури, зокрема доріг, мостів, залізниць та електростанцій, є пріоритетом для українського уряду.
- промисловість: Україна має потужну промислову базу, яка може бути модернізована за допомогою інвестицій.
- сільське господарство: Україна є одним із найбільших виробників сільськогосподарської продукції в світі. Інвестиції в сільське господарство допоможуть Україні відновити свій статус провідного постачальника продовольства.
- IT-сектор: Україна є одним із найбільших центрів IT-розробки в Європі. Інвестиції в IT-сектор допоможуть Україні продовжити свій розвиток у цій галузі.

Звичайно, для того, щоб інвестиції в Україну після війни досягли свого повного потенціалу, необхідно створити сприятливі умови для бізнесу. Це включає в себе забезпечення верховенства права, боротьбу з корупцією та впровадження реформ, які сприяють економічному зростанню.

Уряд України вже вжив низку заходів для створення сприятливого інвестиційного клімату. Зокрема, був прийнятий закон про інвестиції, який передбачає податкові пільги та інші стимули для інвесторів. Також було створено Національну інвестиційну раду, яка займається залученням інвестицій в Україну.

За оцінками експертів, Україна має потенціал для того, щоб стати одним із найбільш привабливих для інвестицій країн у Європі. Успішне відновлення економіки після війни буде залежати від здатності українського уряду створити сприятливі умови для бізнесу та забезпечити безпеку для інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Григоренко Є., Шніцер М. Як після війни україна має відновлювати економіку та бізнес. велике дослідження – forbes.ua. Forbes.ua | Бізнес, мільярдери, новини, фінанси, інвестиції, компанії. URL: https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501 (дата звернення: 01.11.2023).

2. Коробкова О. Інвестиції в Україну та страхування ризиків під час війни: як це пов`язано і що з цим усім робити?. LB.ua. URL: https://lb.ua/blog/olena_korobkova/563936_investitsii_ukrainu_strahuvannya.html (дата звернення: 01.11.2023).

3. Interfax-Ukraine. Американський бізнес готовий до інвестицій в Україну після війни за умови гарантій безпеки. Інтерфакс-Україна. URL: https://interfax.com.ua/news/investments/936578.html (дата звернення: 01.11.2023).
4. Interfax-Ukraine. Основа економічного зростання України - сприятливий інвестиційний клімат. Як побудувати його з нуля?. Інтерфакс-Україна. URL: https://interfax.com.ua/news/blog/919255.html (дата звернення: 01.11.2023).
5. Market K. Y. Перспективні галузі економіки, прогнози розвитку після війни | блог yc.market. Блог YC.Market | Дослідження ринку та конкурентий аналіз. URL: https://blog.youcontrol.market/pierspiektivni-ghaluzi-iekonomiki-proghnozi-rozvitku-pislia-viini/ (дата звернення: 01.11.2023).

СЕКЦІЯ ІІ. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

ВПЛИВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

Барабаш Є.Є.
здобувач фахової передвищої освіти спеціальності
Фінанси банківська справа та страхування
група 3Ф
Науковий керівник
Нечипоренко Т.Д., канд.екон.наук

Банківська система є важливим елементом економічної системи будь-якої країни. Вона забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між економічними агентами, що сприяє економічному зростанню. Економічний розвиток потрібен кожній країні світу, щоб розвиватися і не залишатися позаду передові країни. Якщо економічний розвиток є потужним і інноваційним, країна стає провідною.

Банківська система – це сукупність різних за організаційно-правовою формою та спеціалізацією національних банківських установ, що існують в межах єдиної фінансової системи та єдиного грошово-кредитного механізму в певний проміжок часу [1, с. 65]. Банківська система має провідну роль в фінансовому секторі, адже займається емісією грошей та регулюванням грошової маси.

Банківська система виконує важливі функції, які впливають на розвиток країни в економічному плані. Однією з цих функцій є кредитна, банки постійно надають кредити, чим зумовлено рух капіталу, забезпечується його залучення, акумуляція та перерозподіл у ті сфери обігу та виробництва, де виникає дефіцит капіталу. Також кредитування дає поштовх розвитку як і малим, так і великим підприємствам, що дозволяє збільшити капітал для розвитку. Обсяг кредитування має значний вплив на економіку та фінансову систему держави. Цей вплив може бути позитивним або негативним і залежить від багатьох факторів. Окреслимо деякі ключові аспекти впливу кредитування [2, с. 177]:

– економічне зростання: обсяги кредитування стимулюють економічне зростання, надаючи підприємствам та споживачам додатковий капітал. Це призводить до розширення бізнесу, створення робочих місць та збільшення виробництва і споживчого попиту;

– контроль інфляції: великі обсяги кредитування можуть призвести до інфляції, оскільки велика кількість грошей в обігу збільшує ціни на товари та послуги, що може викликати проблеми для економіки, і центральні банки контролюють цей процес;

– ризик для банківської системи: якщо позичальники не зможуть повернути кошти. Це може призвести до фінансових криз та банківських проблем;

– вплив на фізичних осіб: обсяги кредитування мають вплив на індивідуальних позичальників. Великі суми боргу можуть стати фінансовим тягарем і призвести до проблем з погашенням боргу. З іншого боку, доступ до кредитів допомагає покращити фінансове становище фізичних осіб;

– стабільність фінансової системи: обсяг кредитування впливає на стабільність фінансової системи. Занадто великі обсяги кредитування або кредитний портфель, що не працює можуть призвести до банкрутства банків або фінансової кризи.

Загалом, як помічаємо кредит має складний і багатогранний вплив на економіку та фінансову систему. Центральному банку, фінансовим установам та іншим регуляторам важливо контролювати рівень кредитування та вживати заходів для збалансування інтересів економічного зростання, стабільності та фінансової безпеки.

Відмітимо, що грошова політика банківської системи та інфляція мають дуже тісний взаємозв'язок. Центральні банки можуть встановлювати відсоткові ставки, які впливають на вартість запозичень і відсоткові доходи. Якщо процентні ставки підвищуються, то більша кількість людей може заощаджувати, а не витрачати гроші на покупки, що може зумовити зниження попиту на товари та послуги та зниження інфляції. Також банківська система контролює грошову масу в країні: збільшення грошової маси (наприклад, через друк нових грошей або зменшення резервних вимог банків) може сприяти інфляції, оскільки більше коштів стає доступним для товарів і послуг, а це в свою чергу, призводить до підвищення цін на товари та послуги й відповідно негативно впливає на економічний розвиток.

Вагомий вплив банківська система має й на залучення інвестицій та розвиток фінансових ринків через такі ключові елементи як [3, с. 57]:

– збільшення капіталу: банки є основними посередниками між вкладниками та позичальниками. Банки приймають депозити від приватних інвесторів чи компаній, використовують кошти для фінансування;

– кредитування бізнесу: банки надають кредити підприємствам на розвиток бізнесу, модернізацію, інновації та інші інвестиційні проєкти. Це сприяє збільшенню виробництва, створенню робочих місць та загальному економічному зростанню;

– функція обліку: банки забезпечують зручність та безпеку фінансових операцій, обслуговування рахунків та валютних резервів. Це важливо для залучення інвесторів та розвитку фінансових ринків;

– функція брокера: банки можуть виступати посередниками на ринках цінних паперів і допомагати інвесторам купувати та продавати акції, облігації та інші фінансові інструменти. Це збільшує інвестиційні можливості та покращує ліквідність ринку;

– підтримка фінансової стабільності: банки можуть сприяти підтримці фінансової стабільності, надаючи послуги зі страхування депозитів та управління ризиками. Це підвищить довіру інвесторів та споживачів до фінансової системи;

– розвиток фінансових ринків: банки відіграють активну роль у розвитку фінансових ринків, пропонуючи нові фінансові продукти та послуги, такі як кредитні картки, іпотечні кредити та взаємні фонди.

Інвестиції в інноваційні технології можуть стимулювати зростання важливих високотехнологічних галузей, таких як інформаційні технології та біотехнології, і трансформувати економічну структуру в більш продуктивні сектори. Крім того, інвестиції можуть сприяти створенню нових робочих місць. Більше інвестицій означає більше виробництва, що вимагає більшої кількості робочої сили. Інвестиції також можуть створювати робочі місця в суміжних секторах, які надають товари та послуги компаніям-об'єктам інвестування.

До основних проблем, пов'язаних з впливом банківської системи на економічний розвиток країни, відносимо [1, с. 67]:

– кризи в банківській системі. Банківські кризи можуть призвести до різкого скорочення кредитування, що може негативно вплинути на економічне зростання.

– недоліки регулювання. Недосконале регулювання банківської системи може призвести до ризику фінансових криз.

– нерівність доступу до фінансових послуг. Нерівність доступу до фінансових послуг може обмежити економічне зростання, оскільки не всі економічні агенти матимуть можливість отримати доступ до необхідних фінансових ресурсів.

Для вирішення цих проблем необхідно вжити заходів щодо підвищення стабільності банківської системи, посилення регулювання та забезпечення рівного доступу до фінансових послуг, зокрема необхідне [3, с. 58]:

– впровадження ефективних систем макропруденційного регулювання. Ці системи повинні бути спрямовані на запобігання фінансовим кризам;

– створення ефективних систем пруденційного регулювання. Ці системи повинні бути спрямовані на захист вкладників і кредиторів від ризиків, пов'язаних з банківською діяльністю;

– розширення доступу до фінансових послуг. Це можна зробити шляхом впровадження програм фінансової грамотності, надання субсидій на фінансові послуги та підтримки мікрофінансових організацій.

Отже, можна констатувати, що банківська система є важливим фактором економічного розвитку країни. Для ефективного впливу банківської системи на економічне зростання необхідно забезпечити її стабільність, регулювання та доступ до фінансових послуг.

Список використаних джерел:

1. *Краснова І. В. Роль та місце банківської системи в забезпеченні економічного зростання в умовах фінансової інтеграції. Інвестиції: практика та досвід. 2021. №21. С. 63-69.*
2. *Кремень В. М., Кремень О. І., Гуляєва Л. П. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. Проблеми економіки. № 3 (45), 2020. С. 176-183.*
3. *Юрків Н., Дубровін О. Взаємозв'язок стану банківської системи і забезпечення економічної безпеки реального сектору економіки. Стратегічні пріоритети. 2021. № 1 (38). С. 56–61.*

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ БІЗНЕСУ

Безсінна О. М.
викладач кафедри економіки та менеджменту
ПВНЗ «Європейський університет»

У сучасному світі, де бізнес-середовище змінюється з неймовірною швидкістю, підприємства стикаються з різноманітними викликами та конкуренцією на ринку, що щороку стає все більш інтенсивною. В таких умовах важливо мати ефективний інструмент, який допомагає не лише виживати, але й процвітати в бізнесі. Сучасний бізнес-світ вимагає від підприємств постійної адаптації та зусиль для досягнення конкурентних переваг. Конкуренція на ринку постійно зростає, і для того, щоб бути успішними, компаніям потрібно вдосконалювати свої стратегії і процеси, а також вчасно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Один із ключових інструментів, який дозволяє це зробити, - це бізнес-планування.

Належне створення, а в подальшому функціонування та розвиток кожного суб'єкта підприємницької діяльності, потребує детального планування, дієвим інструментом якого виступає процес бізнес-планування. Бізнес-планування визнане одним із найважливіших інструментів у сучасному підприємництві, що сприяє досягненню конкурентних переваг для бізнесу. В умовах постійних змін на ринку та росту конкуренції важливо не лише реагувати на зміни, але й активно їх управляти. Бізнес-план допомагає підприємствам розробити стратегію, визначити цілі та завдання, зрозуміти свої переваги та недоліки, і, врешті-решт, впровадити конкретні заходи для підвищення конкурентоздатності. У цьому контексті, бізнес-план стає не лише інструментом планування, але й ключовим елементом успішної боротьби за лідерство на ринку і забезпечення стійкого розвитку бізнесу.

Існує досить багато підходів до розуміння переваг бізнес-планування та відновлення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, проте, загальними для них залишається теза про бізнес-планування, як необхідний та потужний інструмент конкурентних переваг бізнесу в умовах конкурентоспроможності.

Бізнес-планування не обмежується лише створенням документу, який зберігається в папці на полиці. Воно впроваджується в життя через аналіз, визначення пріоритетів, моніторинг і постійну адаптацію до змін. У світі, де кожен день приносить нові виклики та можливості, бізнес-планування стає ключовим інструментом, який допомагає підприємствам рухатися вперед та досягати конкурентних переваг.

1. Розробка стратегій

Першим і найважливішим кроком у бізнес-плануванні є розробка стратегії підприємства. Стратегічне планування дозволяє підприємству визначити свої цілі, місію, а також обрати шляхи досягнення цих цілей. Стратегія визначає, як бізнес буде конкурувати на ринку, які ринкові ніші він збирається займати та якими конкурентними перевагами він буде користуватися.

2. Аналіз ринку та конкурентів

Бізнес-планування включає в себе аналіз ринку та конкурентів. Цей аналіз допомагає підприємству зрозуміти потреби та попит на ринку, ідентифікувати конкурентів та їхні стратегії. Це дає можливість виокремити ті області, де підприємство може здобути перевагу, такі як вибір цільової аудиторії або розробка унікальної пропозиції.

3. Планування ресурсів

Ефективне бізнес-планування включає в себе розподіл ресурсів, таких як фінанси, людські ресурси та матеріальні активи. Це допомагає оптимізувати використання ресурсів та забезпечити їхню спрямованість на досягнення стратегічних цілей. Відправною точкою є бюджетування та фінансове планування, що дозволяє ефективно використовувати фінансові ресурси та забезпечити стабільність підприємства.

4. Моніторинг та адаптація

Бізнес-планування не є статичним процесом. Підприємство повинно постійно моніторити реалізацію своєї стратегії та вчасно адаптувати її до змін на ринку та внутрішніх факторів. Цей процес дозволяє бізнесу підтримувати свої конкурентні переваги в умовах постійних змін.

Воно стає незамінною складовою успіху в умовах постійних та непередбачуваних змін, допомагаючи підприємствам підтримувати свої конкурентні переваги та досягати стратегічних цілей. Необхідність вдосконалення бізнес-планування постійно зростає і вміння використовувати цей інструмент має вирішальне значення для подальшого успіху бізнесу. У світі постійної конкуренції, бізнес-планування стає вирішальним інструментом для успішного розвитку підприємства та збереження його конкурентних переваг.

Бізнес-планування є безцінним інструментом для кожного підприємства, що хоче мати перевагу в умовах жорсткої конкуренції. Використовуючи можливості бізнес-планування, підприємства можуть ефективно керувати своєю долею, отримувати підтримку партнерів та інвесторів, ефективно розвиватися та досягати поставлених цілей. Планування розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства передбачає розробку трьох

основних видів бізнес-планів, які використовуються в процесі управління бізнесом: корпоративні бізнес-плани (для управління поточною діяльністю та розвитком підприємства); бізнес-плани проектів (спрямовані на планування та управління проектами, що реалізуються в рамках даного підприємства у відповідь на зовнішні виклики) та цільові бізнес-плани (розробляються під конкретні проекти, які передбачають виконання масштабних разових дій з метою реалізації специфічних завдань діяльності підприємства) [1].

Бізнес-план – документ, який містить систему ув'язаних в часі та просторі та узгоджених з метою і ресурсами заходів і дій, спрямованих на отримання прибутку. Це результат планової роботи на підприємстві, зафіксований у стислій та зрозумілій формі документа. За ринкової системи господарювання бізнес-план виступає як активний робочий інструмент управління розвитком та підвищенням конкурентоспроможності підприємства, який покликаний виробити ефективні механізми аналізу, контролю та оцінки ефективності управлінських рішень [2].

Дослідження діяльності зарубіжних фірм показують, що причинами абсолютної більшості банкрутств компаній є прорахунки або відсутність бізнес-планування. Але, на жаль, в Україні застосування бізнес-планування для вдосконалення та підвищення ефективності підприємства знаходиться на вкрай низькому рівні, і на даному етапі більшість підприємств та підприємців досить скептично ставляться до такого методу управління [3].

Отже, бізнес-планування є ключовим інструментом для досягнення конкурентних переваг в сучасному бізнес-середовищі. Воно надає підприємствам можливість стратегічно орієнтуватися, аналізувати конкурентне середовище, оптимізувати використання ресурсів та постійно адаптуватися до змін. Цей інструмент допомагає підприємствам не лише виживати, але й процвітати, бути інноваційними та конкурентоспроможними.

Бізнес-планування є незамінним інструментом для досягнення конкурентних переваг, і важливою частиною успішного управління бізнесом. Для підприємств усіх розмірів і сфер діяльності воно є ключовим фактором у створенні стратегій, які допомагають їм протистояти конкуренції та забезпечити стійкий розвиток, так як це – неодноразовий процес. Бізнес-план повинен бути постійною практикою для будь-якого підприємства, яке хоче залишатися конкурентоспроможним у мінливому світі.

Список використаних джерел:

1. Діденко Є.О. Бізнес-планування та його роль у стратегічному управлінні підприємством / Є.О, Діденко, Б.С. Нянчур // Економіка та держава. -2 0 1 6 . - № 12. - С. 78.
2. Коюда В.О. Методологічний підхід до бізнес-планування розвитку підприємства / В.О. Коюда, М.І. Пасько // Бізнесінформ. -20 1 5 . - № 9. - С. 394.
3. Кваша О.С. Бізнес-планування у діяльності організації: європейські стандарти, основні методологічні підходи та базові процедури / О.С. Кваша, В.В. Фоміна // Економіка і суспільство. -2 0 1 7 . - Вип. 12. - С. 268.

СТРАТЕГІЇ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ ЩОДО ЦИФРОВИХ ЗМІН

Білик К.Ю.
Науковий керівник Калита О.В.

Сучасна динамічна технологічна епоха вимагає від банківських установ змінювати свої підходи та стратегії. До цього часу традиційні банківські моделі були спрямовані на фізичну присутність клієнтів у відділеннях та офлайн-операції. Однак із діджиталізацією населення, ця парадигма зазнає значних змін. Цифрові технології в банківській сфері охоплюють широкий спектр інновацій та інформаційних систем, які використовуються для поліпшення функціонування та надання послуг у фінансовій галузі. Ці технології змінюють традиційні підходи до банківської діяльності та сприяють розширенню можливостей для клієнтів і самого банку.

Зараз банки в Україні активно адаптуються до цифрових змін, спираючись на використання сучасних технологій та ІТ-рішень. Це включає в себе розробку мобільних додатків, інтернет-банкінгу, безконтактних платіжних систем, штучний інтелект для аналізу клієнтських потреб та роботу з великими обсягами даних. Банки в Україні вкладають значні зусилля в розробку інноваційних підходів для поліпшення обслуговування клієнтів. Це може включати в себе впровадження блокчейн-технологій для забезпечення безпеки та достовірності транзакцій, розробку персоналізованих фінансових продуктів на основі аналізу даних клієнтів та впровадження швидких та зручних онлайн-сервісів.

Цифрова трансформація в банківській сфері відкриває безліч переваг, які суттєво впливають на функціонування та відносини з клієнтами. Цифрові технології дозволяють створити зручне та доступне обслуговування для клієнтів. Вони можуть легко отримувати доступ до банківських послуг через мобільні додатки та онлайн-платформи, здійснювати операції в режимі реального часу та отримувати персоналізовані рекомендації. Використання цифрових технологій дозволяє автоматизувати багато банківських операцій та процесів, що призводить до ефективнішого використання ресурсів та зниження витрат на обслуговування. Сучасні цифрові рішення дозволяють забезпечувати високий рівень безпеки та конфіденційності у фінансових операціях та обміні даними між банком та клієнтом. Цифрова трансформація сприяє розробці та впровадженню інноваційних продуктів та послуг, що відповідають потребам та очікуванням сучасних клієнтів. Проаналізувавши поточний стан фінансового сектору України, можна зробити висновок, що навіть під час повномасштабного вторгнення РФ, платежі здійснювались безперебійно, що запобігло високому попиту на готівку, зберегло банкам ліквідність. Обсяг безготівкових операцій зростає, розширюється перелік фінансових операцій, які здійснюються дистанційно.

З метою активізації використання електронних платіжних засобів планується забезпечити подальший розвиток інфраструктури та сприяти розвитку фінансової грамотності. Розвиток інноваційних технологій відповідно до змін уподобань споживачів фінансових послуг передбачає поширення віртуальних каналів обслуговування, персоналізованих фінансових послуг, мобільних рішень, розвиток відкритого банкінгу та поширення співробітництва традиційних фінансових установ з FinTech -компаніями. НБУ виділяє такі основні стратегічні цілі та заходи для їх реалізації у сфері сучасних фінансових послуг:

Таблиця 1.

Цілі	**Заходи**
Фінансовий ринок – цифрова фортеця	• Забезпечення нульової толерантності до російського й білоруського програмного забезпечення. • Врегулювання використання хмарних сервісів банками • Розвиток Центру кіберзахисту НБУ • Упровадження законодавчих і регуляторних вимог та розвиток контролю за кіберазахистом фінансового сектору.
Віртуальні активи та цифрові гроші НБУ	Проведення пілотного проєкту з випуску та тестування цифрових грошей НБУ (е-гривні) та прийняття рішення про доцільність їх широкомасштабного випуску.
Цифрові фінансові послуги	Посилення надійності, безпеки та доступності Системи BankID НБУ шляхом приведення її у відповідність вимогам, встановленим до схем електронної ідентифікації із середнім рівнем довіри.
Технологічний розвиток фінансового ринку	• Запровадження миттєвих платежів в Україні. • Розвиток СЕП НБУ. • Упровадження стандартів відкритого банкінгу. • Посилення співпраці з учасниками ринку в напрямі розвитку RegTech в Україні.

Сучасна банківська система України активно адаптується до вимог цифрової епохи, спираючись на інноваційні технології та розвиток інформаційних систем. Ця трансформація спрямована на поліпшення обслуговування клієнтів та розширення можливостей як для банків, так і для користувачів фінансових послуг. Важливими аспектами цієї цифрової трансформації є розвиток мобільних додатків, безконтактних платіжних систем, використання штучного інтелекту для аналізу даних клієнтів, а також впровадження блокчейн-технологій для підвищення безпеки та надійності транзакцій. Ці зміни відкривають перед банками можливості для створення

зручних та безпечних фінансових послуг для клієнтів, що можуть користуватися їхніми послугами у будь-який час та в будь-якому місці.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. Стратегія Національного банку України. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsionalnogo-banku-ukrayini
2. Стратегія розвитку фінансового сектору України. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/files/wjgsbtnmxZukvbx
3. Фінтехи наступають, банки тікають: чи є у них спільне майбутнє в Україні. Mind.ua. URL: https://mind.ua/publications/20199801-fintehi-nastupayut-banki-tikayut-chi-e-u-nih-spilne-majbutne-v-ukrayini
4. Shanti R., Avianto W., Wibowo W. A Systematic Review on Banking Digital Transformation. Jurnal Administrare: Jurnal Pemikiran Ilmiah Dan Pendidikan Administrasi Perkantoran. 2022. №9(2). С. 543–552
5. The 2022 Digital Banking Transformative Trends Study. URL: https://www.alkami.com/resource/the-2022-digital-banking-transformative-trends-study/

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Бобир І.М
Студент Державного податкового університету
Науковий керівник:
Панасюк О.В
канд. екон. наук, доцент,
Державний податковий університет

З початком повномасштабної війни на території нашої країни Національний банк України активно працює над пошуком оптимальних інструментів підтримки фінансової стабільності. Задля оптимізації та безперервності функціонування фінансового сектору вже запроваджено набір перетворення, пов'язані з формуванням тактики різних видів політики, і інструменти забезпечення стратегії їх реалізації.

Проте процеси розвитку воєнних подій є динамічними, а зміни в структурі фінансового сектора недостатньо контрольованими, що зумовлює постійний пошук оптимального балансу між збереженням стійкості система, вітчизняний бізнес, громадяни, і а також забезпечення потреб армії. Значна увага внесенню змін у процеси підтримувати фінансову стабільність України не випадково, адже це саме показник повною мірою відображає ефективність функціонування фінансового сектору держави, зокрема, в частині перерозподілу фінансових ресурсів в економіці.

Значний акцент робиться на впровадженні змін процесу Підтримати фінансову стабільність в Україні Невипадково, адже це саме той показник Повністю відображати ефективність роботи фінансового сектору країни, Зокрема, окремі аспекти перерозподілу фінансових ресурсів в економіці,

платіжної системи та поглинання (девальвації) шоків, що виникають в умовах війни, Однак це не було враховано в процесі розробки стратегії планування.

Тому в контексті оптимізації фінансової роботи країна Центральний банк України, як головний регуляторний орган, розпочав роботу зміни в організації роботи системи, Однак деякі з них є безпрецедентними Мають ефективний вплив і Можна визначити як частину стратегічного управління кризою. ключ Трансформація, її передумови та орієнтири Регулятори для подальшої роботи в умовах війни Він узагальнений як основні принципи грошово-кредитної політики та звіт про макроекономічну ситуацію в період дії воєнного стану.

Фінансова система України є стабільною досить широкий для його економічного Сутність є категорією, оскільки, окрім визначення її сутності як «динамічних можливостей», в умовах ринкового середовища протистояти дії зовнішніх і внутрішніх негативних факторів» [1, с. 1],або як «об'єктивне відображення статус-кво з урахуванням нац. Збалансованість усіх його структурних елементів свідчить про його працездатність її функціональне призначення» [2, с.79].

Можна вивчати з розташування системи Метод Зокрема, це багатокомпонентна індикаторна система, кожен індикатор відтворює Деякі аспекти ефективності контрзаходів негативний вплив на фінансовий сектор; Цей вплив може сприяти стратегічним змінам Впровадження та стратегії монетарної, податкової, бюджетної, боргової та іншої політики; Це також джерело руйнівних факторів Можуть бути внутрішні умови і можуть бути зовнішні умови.

Практика управління фінансовою стабільністю в Україні до війни базувалася на скоординованому застосуванні інструментів Забезпечує роботу різних відділів (грошового, бюджетного, податкового) і Напрямок політики (борг, валюта, обмінний курс тощо).

Стратегія розвитку фінансової галузі України до 2025 року [3] (далі – стратегія), минув у 2020 році без урахування масштабу виниклої нестабільності Російсько-українська війна, але війна вирішальна Роль, яку цей документ відіграє в основі роботи Незважаючи на зміни умов функціонування, фінансовий сектор залишається актуальним.

Отже, стратегія визначає фінансову систему як «рушій сталості та інклюзивності». розвитку української економіки та сприяє підвищенню добробуту громадян шляхом забезпечення ефективного накопичення та розподілу і рух фінансових ресурсів в економіці. Тому сьогоднішня структура і функція Важливість фінансових секторів та інструментів методи його підтримки та управління Стабільність системи залишається незмінною, Змінилося лише здійснення нагляду та управління рішення.

Список використаних джерел:

1. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості банків: інформаційне і методичне забезпечення: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Суми, 2007. 20 с.
2. Барановський О. І. Стійкість банківської системи України. Фінанси України. 2007. № 9. С. 78–87.
3. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ: Національний банк України, 2021. 104 с.
URL: https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ

Бродецький О. С. аспірант,
науковий керівник:
Космідайло І. В.
к.е.н., доцент, директор
Уманської філії «Європейського університету»

Дослідженню інформаційної ефективності фінансового ринку присвячено значну кількість робіт науковців та фахівців-практиків [3]. Сучасна гіпотеза, сформульована Ю. Фама [2], згідно якої вирізняють три форми інформаційної ефективності фінансових ринків (розрізняють слабку, середню, сильну форми) , ґрунтується на тому, що ринкова ціна відображає всю інформацію, яка стосується торгівлі активами. Перевірку цієї гіпотези для різних сегментів фінансового ринку виконують на основі статистичних даних, використовуючи переважно економетричні моделі. В даному дослідженні пропонується використання апарату математичного моделювання для прогнозування динаміки курсу криптовалюти (біткоїна) як відповіді на інформаційні події.

Дослідження виконане з використанням програмного забезпечення SAS Studio (академічна ліцензія Education on Demand) [5] на основі часових рядів курсу біткоїну за період з січня 2022 року до липня 2023 року [1] та інформації про зміну ключової ставки ФРС США [4]. Всього було сформовано 13 часових періодів (за кількістю подій, що розглядались як найбільш значимі). Для прогнозування зміни середньодобового курсу криптовалюти були обрані дати, коли відбувалось анонсування зміни ключової ставки ФРС США, також розглянуто варіант урахування подій, які відбувалися протягом тижня, що передував даті оголошення про зміну ключової ставки ФРС США [4]. Зміна ключової ставки ФРС США традиційно відбувається по середах. Протягом шести днів (з четверга по вівторок), що передують події, відбувається «очікування змін». В той день, коли представник ФРС робить офіційну заяву, відбувається зміна курсу біткоїна. Слід зазначити, що зміна ціни активу починає формуватися ще за декілька днів до офіційної заяви.

Тому, у дослідженні запропоновано використовувати аналітичну модель (модель 1) з регресорами (d_1, d_2, …, d_6), які характеризують середній темп приросту курсу криптовалюти (1):

$$d = 100 \cdot \frac{(avg_price(t) - avg_price(t-1))}{avg_price(t-1)} \quad (1)$$

де $avg_price(t) = \frac{Open(t)+Close(t)}{2}$ – середній курс біткоїна (open (t) – ціна біткоїна на момент відкриття торгівлі, close (t) – ціна біткоїна на момент закриття торгів).

Дані, використані для побудови моделей представлені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Дані, використані для побудови моделі

Номер спостереження	Середній темп прирості біткоїна у:							Дата, коли відбулося підвищення ключової ставки (середа) (d_7),
	Четвер (d_1)	п'ятниця (d_2)	субота (d_3)	неділя (d_4)	понеділок (d_5)	вівторок (d_6)	середа (d_7)	
1	-1,9893	-6,3330	-7,2731	-0,2807	2,2280	0,9790	0,2024	2022-01-26
2	0,8570	-3,9479	-0,7865	-1,2281	1,1282	1,9406	1,8272	2022-03-16
3	2,1066	-0,8099	-2,6951	-0,1676	1,1753	-0,9603	1,5276	2022-05-04
4	-1,6556	-1,8451	-2,8466	-4,3767	-10,7952	-9,0503	0,2207	2022-06-15
5	-0,5283	-1,1611	-1,5296	-0,2385	-2,5323	-3,0133	3,8565	2022-07-27
6	-1,1665	-1,0616	1,0422	-0,9723	-1,4529	-1,3925	-2,8021	2022-09-21
7	0,5290	-0,4378	1,2585	0,0861	-0,7697	-0,3499	-0,8291	2022-11-02
8	0,3983	0,8571	-0,2812	-0,1270	0,2407	2,0083	1,7018	2022-12-14
9	0,8255	0,0298	0,0281	1,4468	-0,4152	-1,3249	1,9700	2023-02-01
10	0,6707	6,3092	3,6430	1,0639	1,4751	0,2381	-0,8307	2023-03-22
11	2,0664	1,5485	-0,4122	-0,1341	-1,9879	-0,9831	1,6883	2023-05-03
12	-1,3654	0,2621	-1,2410	-1,0555	0,1236	0,0168	-1,4981	2023-06-14
13	-0,0989	-0,0125	-0,0100	0,3049	-1,0313	-1,4425	0,3004	2023-07-26

Рівняння моделі має вигляд (2):

$$d_7 = 0.226 + 0.790*d_1 - 0.082*d_2 - 0.443*d_3 + 0.935*d_4 - 0.698*d_5 + 0.380*d_6 \quad (2)$$

Статистичні характеристики моделі лінійної регресії (модель 1), побудованої на основі даних таблиці 1, представлені у таблиці 2

Таблиця 2 – Статистичні характеристики побудованої моделі

Змінна моделі	Оцінка коефіцієнта параметра моделі	Значення стандартної похибки оцінки коефіцієнта моделі	t-Статистика Стьюдента	p-значення t-статистики Стьюдента
Вільний член	0.226	0.541	0.417	0.691
d1	0.790	0.442	1.789	0.124
d2	-0.082	0.307	-0.267	0.798
d3	-0.443	0.350	-1.267	0.252
d4	0.935	0.702	1.332	0.231
d5	-0.698	0.578	-1.208	0.273
d6	0.380	0.561	0.678	0.523

У подальшому дослідженні набір даних, використаних для побудови моделі був розширений (модель 2), такими змінними, як I_i (змінна що відповідає події, яка відбулася у добу для змінної d_i, де $i = 1, 2, 5, 6$. Для $i = 3,4$ даних немає тому, що це субота та неділя (у вихідні дні офіційних заяв стосовно ключової ставки ФРС США не робиться).

Рівняння моделі 2 має вид (3):

$$d_7 = 0.458 + 1.887*d_1 - 0.0590*d_2 - 0.533*d_3 + 2.381*d_4 - 1.064*d_5 + 0.388*d_6 - 1.677*i_1 - 1.498*i_2 - 0.433*i_5 + 0.497*i_6 \quad (3)$$

Статистичні характеристики побудованої моделі є прийнятними (таблиця 2)

Таблиця 2 - Статистичні характеристики моделі з включенням змінних, що описують події, що відбулися за добу до зміни ключової ставки ФРС

Змінна моделі	Оцінка коефіцієнта параметра моделі	Значення стандартної похибки оцінки коефіцієнта	t-Статистика Стьюдента	p-значення t-статистики Стьюдента
Вільний член моделі	0.458056	0.262289	1.746379	0.2229
d1	1.886746	0.458509	4.114955	0.0543
d2	-0.058971	0.374188	-0.157597	0.8892
d3	-0.533308	0.269059	-1.982125	0.1860
d4	2.380596	0.652432	3.648802	0.0676
d5	-1.064460	0.695824	-1.529783	0.2657
d6	0.388472	0.631904	0.614764	0.6013
i1	-1.676899	1.120201	-1.496963	0.2731
i2	-1.498204	0.500192	-2.995256	0.0957
i5	-0.432610	1.265975	-0.341720	0.7651
i6	0.496610	0.395558	1.255467	0.3361

Порівняння результатів прогнозування за пропонованими моделями та з реальними даними представлені на рис. 1.

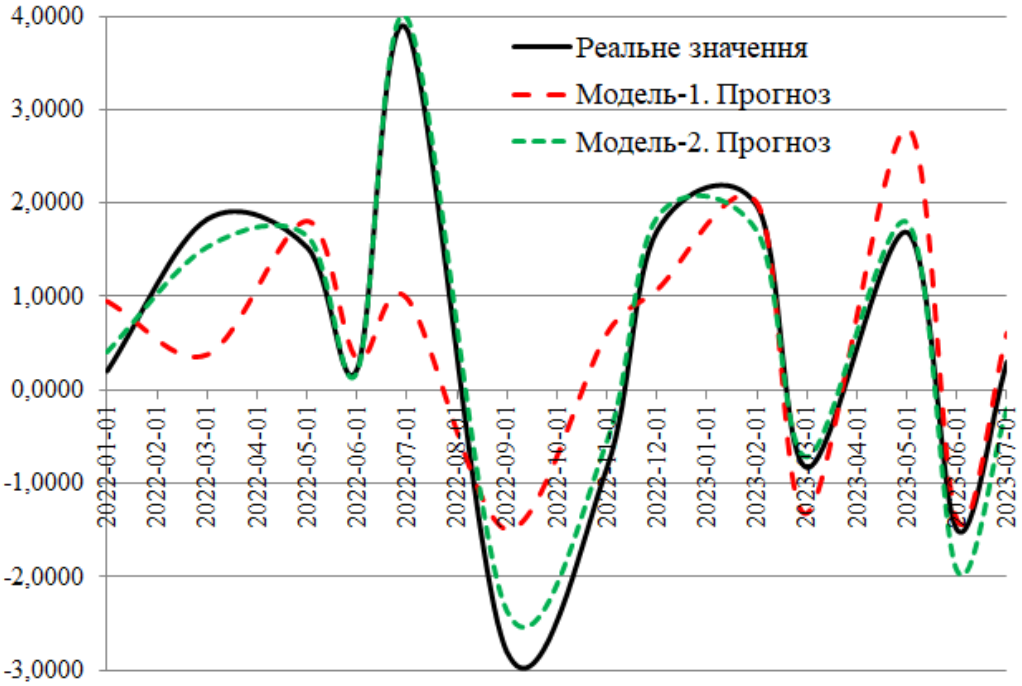

Рисунок 1 – Порівняння результатів, отриманих за пропонованими моделями та реальних значень курсу біткоїна

В результаті дослідження отримано результати прогнозування прийнятної якості, кращою виявилась модель 2 (для моделі 1 значення кореня середньої квадратичної помилки (RMSE) – 1,13, для моделі 2 – 0,27, а значення середньої абсолютної помилки у відсотках (MAPE) для моделі 1- 0,83, для моделі 2 -0,33). Тобто модель (модель 2), що враховує настання подій, які відбувалися напередодні оголошення про зміну ключової ставки ФРС краще враховує реакцію фінансового ринку на інформаційні події і може бути використана для прогнозування курсу криптовалют. Отже, гіпотезу щодо інформаційної ефективності фінансового ринку можна використовувати й для ринку криптовалют.

Список використаних джерел:

1. *API для вивантаження даних з біржи Binance. URL: https://api.binance.com/api/v1/klines?symbol=BTCUSDT&interval=1d&limit=700*
2. *Fama E. F. Market efficiency, long term returns, and behavioral finance. Journal of financial economics. 1998. T. 49. PP. 283 -306*
3. *Ніколаєва А. М. Теоретико-методологічні аспекти оцінки ефективності фінансового ринку. Економічний форум. 2021. Т. 1. № 3. https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2021-3-18*
4. *Список подій від ФРС:URL: https://investing.com/economic-calendar*
5. *Хмарний сервіс програмного забезпечення SAS. URL: https://welcome.oda.sas.com*

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Верников Д.К.

Початок війни рф проти України великою мірою збільшив рівень ризиків, які впливають на стабільність фінансової системи. Однак завдяки спільним зусиллям державних органів і установ вдалося управляти цими ризиками. Вже на сьогоднішній день особлива увага приділяється питанням відновлення України після війни, включаючи стратегічні напрями розвитку.

Для забезпечення оптимізації та надійності функціонування фінансового сектору вже виконано цілу низку трансформаційних заходів, які включають в себе як встановлення тактики для різних видів політик, так і впровадження інструментів для втілення стратегії їх реалізації. Стабільна та дієва фінансова система, якій довіряють як громадяни, так і бізнес, становить необхідну передумову для розвитку економіки. Національний банк сприяє фінансовій стабільності, сприяючи ефективному виконанню фінансовою системою своїх завдань та її стійкості в умовах криз. Проте розвиток воєнних подій є динамічним процесом, і зміни в структурі фінансового сектору залишаються недостатньо контрольованими [3]. Це створює постійну потребу у пошуку оптимального балансу між підтримкою стабільності системи, підтримкою вітчизняного бізнесу та громадян, а також забезпеченням потреб армії.

Стратегічні орієнтири розвитку фінансової сфери України в період поствоєнного відновлення можуть бути спрямовані на кілька основних напрямків, які сприятимуть стабільності та зростанню фінансової системи країни. Основними аспектами розвитку фінансового сектору є [1]:

- підвищення фінансової грамотності населення;
- боротьба з корупцією;
- розвиток фінансових технологій;
- підтримка малого та середнього бізнесу;
- розвиток ринку капіталу.

Знищення корупції в фінансовому секторі є важливою умовою для створення довіри до фінансових інституцій та привертання інвестицій. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу через доступ до кредиту та іншу фінансову підтримку сприятиме зростанню економіки та зменшенню безробіття. Ці стратегічні орієнтири можуть бути в основі розвитку фінансової сфери України в період поствоєнного відновлення, сприяючи стабільності та росту національної економіки.

Завершення воєнного конфлікту відкриває новий шлях для розвитку фінансового потенціалу, спрямованого на сприяння миру та відновленню економіки, реабілітацію постраждалих осіб та підтримку політичних перетворень у суспільстві. Очікуване завершення бойових дій призведе не лише до оновлення існуючих стратегічних документів державної політики в різних сферах суспільного життя, відповідно до поточних умов соціально-

економічного розвитку, але й до розробки нових нормативних актів. З цієї причини особливо важливим стає питання підготовки проекту документа, який на державному рівні відобразив би єдину систему поглядів на розвиток фінансового потенціалу в умовах подолання наслідків воєнного конфлікту. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року, прийнята у 2020 році [4], не передбачала масштабної нестабільності, яка виникла внаслідок російсько-українського конфлікту. Проте, ключова роль, яку цей документ відводить фінансовому сектору, залишається актуальною, навіть при зміни умов його функціонування. Стратегія визначає майбутні пріоритети фінансової системи, включаючи:

- відновлення та розвиток фінансового сектору,
- забезпечення безперервності його роботи,
- поступове згортання надзвичайних пруденційних заходів,
- оцінку активів банків,
- моніторинг і вирішення проблем непрацюючих кредитів,
- створення комплексної системи відновлення і вилучення нездатних до функціонування учасників ринку,
- запровадження системи раннього реагування на проблеми фінансових установ.

У сприятливих та стійких макроекономічних умовах передбачається поступова лібералізація фінансових ринків та повернення монетарної політики до режиму інфляційного таргетування з плаваючим обмінним курсом. Додатковим аспектом забезпечення стійкості фінансової системи є адаптація інструментів боргової політики до умов воєнного конфлікту.

Окремим стратегічним орієнтиром поствоєнного розвитку фінансового сектору є впровадженню європейського законодавства та передової практики в галузі регулювання та нагляду за фінансовим сектором, врегулювання неплатоспроможності та виведення з ринку учасників фінансових установ [2]. Особливу увагу варто звернути на досягнення рівня внутрішнього ринку із Європейським Союзом у сфері фінансових послуг, оскільки всі учасники, які долучилися до виконання Стратегії [4], мають спільний пріоритет – вступ України до ЄС.

Отже, стратегічні орієнтири розвитку фінансової сфери України в період поствоєнного відновлення мають велике значення для забезпечення стабільності та зростання економіки країни. Правильне втілення цих стратегічних орієнтирів вимагатиме спільних зусиль уряду, фінансових установ, інвесторів та суспільства в цілому. Окрім того, важливо постійно моніторити та адаптувати ці стратегії до змін в умовах ринку та світових фінансових тенденцій.

Список використаних джерел:

1. *Мельник Л. М., Кондрацька Н. М., Дума В. Л. Роль бюджетної безпеки у забезпеченні стабільності фінансової системи України. Вісник НУВГП. 2022. № 4(100). С. 90-100.*

2. *Національний банк України. Нова Стратегія розвитку фінансового сектору: протистояння викликам війни у фінансовому секторі та підтримання відновлення економіки України. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-protistoyannya-viklikam-viyni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnovlennya-ekonomiki-ukrayini (дата звернення: 02.11.2023).*
3. *Нєізвєстна О., Григорук А., Литвин Л. Сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 39. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-62 (дата звернення: 02.11.2023).*
4. *Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Київ: Національний банк України, 2021. 104 с. URL: https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy (дата звернення: 02.11.2023).*

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПІСЛЯВОЄННОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Винник К.С.,
Аспірант,
«Європейський університет», м. Київ

Розробка ефективної фінансової стратегії для будівельних підприємств у період післявоєнної відбудови в Україні вимагає всебічного аналізу економічних умов, поточного стану інфраструктури та потреб населення, яке потерпіло від російської збройної агресії. На додаток до загальних зусиль щодо економічного оздоровлення країни, така фінансова стратегія мусить акцентувати увагу на переосмисленні ролі будівельної галузі в контексті відновлення національної економіки. Першочергово, встановлення пріоритетів повинно відбуватись через прозорий діалог із зацікавленими сторонами, включно з урядовими інституціями, бізнесом, місцевими громадами та експертами в галузі містобудування [1]. Основні напрямки можуть включати реконструкцію доріг та мостів, відновлення житлових районів, а також ремонт і модернізацію громадських будівель і комунальної інфраструктури, що є життєво необхідними для підтримки базових потреб населення.

В контексті фінансування, залучення інвестицій відіграє ключову роль. Створення стимулів для внутрішніх та зовнішніх інвесторів може бути досягнуто через різноманітні фінансові інструменти та податкові пільги. Ініціативи державно-приватного партнерства, зокрема, мають потенціал запропонувати ефективні механізми для спільного фінансування великомасштабних проектів інфраструктурного відновлення [2]. Такі партнерства можуть включати домовленості про спільну експлуатацію, управління ризиками, а також про поділ доходів від експлуатації об'єктів інфраструктури. Крім того, залучення іноземного капіталу через міжнародні кредитні лінії, гранти та інвестиційні фонди є суттєвим для забезпечення необхідного фінансування [3]. Участь у міжнародних проектах і програмах також може відкрити доступ до нових технологій та передових практик у сфері

будівництва і управління проектами. Відповідно будівельним підприємствам необхідно усвідомлювати важливість сталого розвитку та екологічних стандартів у розробці своїх фінансових стратегій. Інтеграція принципів зеленого будівництва та енергоефективності може не лише сприяти скороченню негативного впливу на навколишнє середовище, але й створити додаткові бізнесові переваги в швидкозмінному конкурентному середовищі

В умовах, що склалися внаслідок військових дій, стає очевидною необхідність зміцнення стратегічного підходу до управління ризиками у будівельному секторі. Це особливо важливо в контексті фінансової стратегії, де потреба в прозорості та гнучкості набуває критичного значення. Комплексний підхід до ризик-менеджменту має бути інтегрований на кожному етапі розробки фінансової стратегії будівельних підприємств – від бюджетування та прогнозування до виконання та контролю стратегічних планів.

Страхування як один з інструментів мінімізації фінансових втрат має бути враховано в архітектурі фінансової стратегії, з урахуванням специфічних ризиків воєнного та післявоєнного часу. Це може включати не тільки традиційні поліси страхування від матеріальних пошкоджень, а й розширене покриття, яке охоплює прямі та непрямі втрати від збройних конфліктів, такі як перерви у виробництві та додаткові витрати на логістику. Контрактні угоди, що складаються у післявоєнний період, вимагають гнучкості та можливості швидкого адаптування до змінюваних умов. У них мають бути включені чіткі положення щодо форс-мажорних обставин, а також деталізовані процедури зміни обсягів робіт, цін і термінів їх виконання. Це дозволить зменшити ризик виникнення спорів та оптимізувати виконання контрактних зобов'язань у непередбачуваних умовах. Створення резервних фондів є ще одним ключовим моментом, що забезпечує фінансову стійкість будівельних підприємства в контексті соціально-економічних і фінансово-економічних криз. Ці кошти можуть бути використані для негайного реагування на надзвичайні ситуації, дозволяючи будівельному підприємству швидко відновити операційну діяльність, а також адаптуватися до нових ринкових умов.

Оптимізація витрат є критичною для збереження конкурентоспроможності будівельних підприємств, особливо в умовах, коли ресурси обмежені, а потреби відновлення – значні та нагальні. Відповідно дані рішення мають бути враховані в розробці фінансової стратегії будівельних підприємств. Наприклад, використання місцевих матеріалів і ресурсів не тільки зменшує витрати на транспортування, але й сприяє розвитку локальної економіки, підтримуючи місцеве виробництво та створюючи нові робочі місця. Застосування новітніх інноваційних рішень, таких як цифрове моделювання процесів (BIM технології), інтелектуальні системи управління будівельними проектами, та стійкі практики в будівництві, можуть значно підвищити ефективність і якість виконання робіт. Крім того, інтеграція зеленого будівництва і сталого проектування допомагає знижувати негативний екологічний вплив, забезпечує енергоефективність та покращує соціальну

відповідальність будівельних підприємств, що є особливо актуальним в контексті післявоєнної відбудови.

Кадрова політика є ключовою для імплементації фінансової стратегії підприємств у секторі будівництво. Визначальним чинником успіху будівельних підприємств є кваліфікація та мотивація їхніх співробітників. Правильний підбір персоналу, їх постійне навчання та професійний розвиток не тільки підвищують ефективність виконання проектів, але й сприяють інноваційному розвитку всієї організації. Інвестування у розвиток навичок працівників є інвестицією у майбутнє підприємства, оскільки саме людський капітал вирішує, наскільки ефективно будуть впроваджуватися нові технології, методики управління та інструменти. Також важливим є створення системи мотивації для співробітників, яка враховує як фінансові стимули, так і можливості для кар'єрного зростання і професійного розвитку. З іншого боку, ефективна кадрова політика не може існувати ізольовано від загальносоціальних завдань. Сучасні будівельні підприємства мають бути соціально відповідальними. Це означає, що вони мають не тільки дбати про власні фінансові показники, але й робити вклад у розвиток місцевих громад, де вони працюють. Врахування інтересів місцевих жителів, захист навколишнього середовища, участь у соціальних проектах - все це стає не просто доброю волею, а стратегічною потребою, що веде до підвищення репутації та конкурентоспроможності будівельного підприємства. Потреба у відновленні інфраструктури, житла та промислових об'єктів вимагає високої ефективності та оперативності від будівельних підприємств. Тому ретельно спланована стратегія, яка передбачає залучення та розвиток висококваліфікованих фахівців, є не тільки інвестицією в індивідуальний успіх підприємства, але й вкладом у загальнонаціональне економічне відродження.

Дотримання нормативних вимог є критичним аспектом в стратегічному управлінні, зокрема, в формуванні та реалізації фінансової стратегії. З огляду на значні зміни, які можуть відбутися в післявоєнний період, особливо актуальним стає питання перегляду та оновлення нормативно-правової бази, що регулює цю сферу. Зміни в законодавстві та будівельних стандартах відбуваються під впливом нових викликів, які виникають внаслідок воєнних дій, таких як потреба у відбудові інфраструктури, необхідність забезпечення безпеки будівель та інженерних споруд. У цьому контексті, ключовим елементом успішної фінансової стратегії є гнучкість у плануванні та можливість швидкого адаптування до змінених обставин. Рекомендований підхід передбачатиме не тільки дотримання існуючих норм і стандартів, але й здатність спрогнозувати майбутні зміни в нормативному полі та визначити потенційні ризики. На післявоєнному етапі особливу увагу слід приділити розвитку фінансової стратегії, яка була б максимально ефективною у контексті відновлювальних процесів. Це передбачає вибудовування системи фінансування, яка б забезпечувала не тільки поточні потреби у реконструкції та будівництві, але й створення стійкого фонду для майбутніх інвестицій. В такій стратегії важливо зосередитись на залученні інвестицій, ефективному розподілі ресурсів, а також

встановленні прозорих і справедливих правил господарювання, що є запорукою відновлення довіри національних та іноземних інвесторів.

Підсумовуючи, комплексний підхід до планування післявоєнної фінансової стратегії будівельних підприємств має включати моніторинг змін у їх екзогенному та ендогенному середовищі, а також готовність до їх негайної імплементації в управлінські процеси. Водночас, важливо забезпечувати комунікацію між різними стейкхолдерами: державними органами, приватним сектором, міжнародними донорами та громадянським суспільством, адже це забезпечує більш ефективне вирішення проблем та забезпечення потреб, що виникають у процесі відбудови.

Список використаних джерел:

1. Aleksin G. Company Financial Strategy`s Instituonalization: Theoretical Aspects. Scientific Bulletin of National Academy of Statistics, Accounting and Audit – Naukovyy visnyk Natsionalnoi akademiyi statystyky, obliku ta audytu. 2022. № 3-4. С. 79–93.

2. Chan T.K., Abdul-Aziz A.-R. Financial performance and operating strategies of Malaysian property development companies during the global financial crisis. Journal of Financial Management of Property and Construction. 2017. №22(2). С. 174–191.

3. Štimac M., Lych V., Yurchenko Yu. Financial Strategy Development Process. Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice. 2020. №3(34). С. 126–132.

ВПЛИВ БАТЬКІВСЬКОЇ СІМ'Ї НА СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ БАТЬКІВСТВА

Власенко Вікторія, студентка
ПВНЗ «Європейський університет»
Яковуник Олена, ст. викладач
ПВНЗ «Європейський університет»

Сучасний ритм життя, підвищення психологічних навантажень та зміни у суспільному середовищі призвели до зміни орієнтирів у стратегіях батьківства, стилях сімейного виховання та виконанні батьківських ролей. Останнім часом увага науковців значно зросла до вивчення проблем сім'ї та виховання дітей. Саме з інституту сім'ї починається виховний процес, формування основних рис характеру, світогляду дитини, закладаються основи фізичного, інтелектуального і духовного розвитку. Дитина і сім'я є взаємодоповнюючими частинами одного цілого. Вплив сім'ї відіграє найважливішу роль у формуванні особистості. Зокрема батьківська сім'я здійснює вплив на становлення провідних пріоритетів, стилів комунікації, системи цінностей та прийнятних норм дитини [3].

Стратегії батьківства є засобами конструювання життя батьків і дітей відповідно до особистісного бачення та уявлень подружжя про батьківство. Вони формуються через особистісні орієнтації кожного з подружжя, соціальні і культурні чинники. Батьківські стратегії являють собою моделі батьківської поведінки і орієнтовані на реалізацію батьківства з позиції цінностей і смислів.

В основі батьківських стратегій лежать засвоєні особистістю батьківські практики, що склалися в результаті уявлення індивіда як ідентичність "Я-мати" або "Я-батько".

Батьківські стратегії є елементом життєвого проектування батьків, але у науковій літературі це поняття розглядається переважно через категорію «життєві стратегії» та постійно знаходиться в центрі уваги зарубіжних та вітчизняних дослідників [2].

У системі життєвого досвіду особистості батьківські стратегії є частиною спільних сімейних стратегій; при цьому батьківські стратегії складаються з особистих стратегій матері та батька і репродуктивних стратегій як складових елементів

Батьківські стратегії ґрунтуються на визнанні батьківства як обов'язкового складника життя. Проведений нами аналіз науково-психологічної літератури, що присвячена проблемі батьківства, дає можливість зробити висновок про те, що стратегія батьківства обумовлюється прийняттям особистістю своєї гендерної та батьківської ролі, особистісною зрілістю, важливістю відповідального ставлення по відношенню до свого власного здоров'я, поведінки, батьківства загалом. Усі ці вищезазначені компоненти дають змогу особистості свідомо формувати цінність батьківства, ціннісне ставлення до дитини та до сімейного життя. При цьому вибір оптимальної стратегії батьківства взаємопов'язаний з прийняттям своєї гендерної ролі та ролі батька/матері, розвиненою саморегуляцією та рефлексією, які батьки можуть реалізувати у позитивних батьківських практиках [1].

Специфіка та глибина батьківського впливу визначається низкою факторів, найбільш ефективним з яких є особистість кожного з батьків як суб'єкта взаємодії: стать, вік, темперамент та особливості характеру, релігійність, національно-культурна приналежність, соціальний статус, професійна приналежність, рівень психолого-педагогічної та загальної культури особистості.

Виявлено, що на стратегії реалізації батьківства впливають:

– батьківські сім'ї шлюбних партнерів (вплив родинних факторів на рівень усвідомлення батьківських ролей, життєві сценарії, стилі батьківського виховання, особливості сімейної взаємодії, участь у вихованні дітей обох батьків);

– рівень суспільства (вплив соціальних факторів, засобів масової інформації та соціальних інститутів);

– індивідуальний рівень (вплив особистісних факторів: тип темпераменту, характер, освіченість особистості, вікові особливості, особистісні потреби та мотиви).

Перспектива подальших досліджень полягає у більш глибокому вивченні факторів та аспектів впливу батьківської сім'ї на стратегії реалізації батьківства молодими подружніми парами. Також у перспективі передбачається пошук альтернативних для кожної особистості шляхів формування конструктивної стратегії батьківства.

Список використаних джерел:

1. *Берегова Н., Федорчук П. (2020) Вплив батьківської сім'ї на формування дитини як особистості. Вісник Львівського університету.. № 6. С. 10–15.*
2. *Волошенко, М. (2023). Сучасні підходи до реалізації відповідального батьківства і засоби його вдосконалення, Актуальні питання гуманітарних наук, 2023235. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/60_2023/part_1/60-1_2023.pdf#page=235*
3. *Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми: Університетська книга, 2021. 248 с.*

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЩОДО ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вовк М.С., аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку
(ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ, Україна)
Бліновський А. Ю., аспірант кафедри економіки, фінансів та обліку
(ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ, Україна)
Науковий керівник: Виклюк М.І., к.е.н., доцент

Фіскальна політика, що декларується сьогодні урядом, представляє собою застосування широкого спектру селективних заходів щодо підтримки та адаптації бізнесу в умовах війни та можливостей відновлення масштабів діяльності у післявоєнний період (табл. 1).

Серед зазначених нижче інструментів варто виокремити ряд таких, що пов'язані із стягнення податків, формування спеціальних режимів оподаткування, податкових пільг та стимулів для бізнесу; здійснення державних видатків, котрі спрямовані на зростання реального ВВП України, забезпечення зайнятості населення, регулювання та стримування інфляційних процесів, формування рівноваги платіжного балансу держави тощо.

Імплементація заходів фіскальної підтримки бізнесу у національній системі господарювання, що функціонує у воєнній економіці, має базуватись на узгодженості положень базових формальних інститутів, котрі декларують відтворювальний розвиток бізнесу в Україні.

На практиці фіскальна підтримка бізнесу реалізовується такими державними інституціями як: ВРУ, КМУ, Міністерство фінансів України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна фіскальна служба та ін. Перш за все, вони повинні орієнтуватися на одночасне вирішення базових проблем щодо можливостей функціонування та розвитку суб'єктів в умовах війни, шляхом розробки та впровадження державою системних вибіркових фіскальних заходів.

Тому, для створення збалансованих умов українського бізнесу та забезпечення їх відтворювальних процесів в умовах воєнної економіки перед державою постають пріоритетні завдання щодо запровадження заходів з фіскальної дерегуляції для макростабільності:

- практична реалізація бюджетної підтримки окремих галузей національної економіки та регіонів, що характеризуються галузевою специфікою;

- забезпечення фінансової стабільності вітчизняного бізнесу через зниження фіскального навантаження;

- створення умов для збалансованості державних фінансів з реальними можливостями воєнної економіки;

- зменшення втручання фіскальних органів у виробничо-господарську діяльність суб'єктів бізнесу;

- створення сприятливих умов для започаткування нового бізнесу, що виступатиме донором майбутніх надходжень до державного бюджету;

- зниження адміністративних бар'єрів для активізації бізнесу тощо.

Таблиця 1

Діюча практика використання фінансового інструментарію підтримки бізнесу в Україні

№	Вид інструменту	Характеристика
Інструменти бюджетної підтримки		
1	Бюджетні позики	Надається виробникам сільськогосподарської продукції, зокрема зерна Аграрним фондом України, що підлягають державному ціновому регулюванні
2	Лізингові субсидії	Сільськогосподарські суб'єкти можуть отримати часткову компенсацію від держави сплачених лізингових платежів за придбане обладнання та техніку на умовах фінансового лізингу
3	Бюджетні дотації	Надається для сільськогосподарських суб'єктів з метою запобігання їх збитковості і формування платоспроможного попиту споживачів продукції
4	Часткова компенсація вартості обладнання вітчизняного виробництва	Отримують сільськогосподарські суб'єкти безповоротно у розмірі 20% від вартості обладнання і техніки
Інструменти податкової підтримки		
6	Спеціальні механізми справляння непрямих податків	Реалізуються за допомогою наступних механізмів: спеціальний режим акумуляції сум ПДВ; ПДВ за 0% ставкою; ПДВ, що повністю залишається у розпорядженні підприємств і спрямовується на підтримку власного виробництва; ПДВ, що спрямовується виключно для виплат дотацій сільськогосподарським виробникам
7	Спеціальні режими та механізми оподаткування	Запроваджено спрощену систему оподаткування суб'єктів малого підприємництва у сільському господарстві (4 група) та спеціального «воєнного єдиного податку»; звільнено від сплати окремих видів податків (на тимчасовій, чи постійній основі) окремі групи платників податків та податкових агентів.

Джерело: узагальнено на основі проведених досліджень [1-3].

Список використаних джерел:

1. Гошовська О. В. Тревого О. І. Механізми публічного управління для відновлення військової економіки. Економіка та суспільство. 2022. Вип. №38. URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/ 1281/1235 (дата звернення 18.06.2022 р.).

2. Марчак Д., Маркуц Ю., Маршалок Т. Податки воєнного часу. Чого слід очікувати від змін у податковій системі, ухвалених з початку війни? URL : https://voxukraine.org/podatky-voyennogo-chasu-chogo-slid-ochikuvaty-vid-zmin-u-podatkovij-systemi-uhvalenyh-z-pochatku-vijny/ (дата звернення 20.06.2022 р.).

3. Оподаткування під час воєнного стану. URL : https://eba.com.ua/opodatkuvannya-pid-chas-voyennogo-stanu/ (дата звернення 18.06.2022 р.).

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА В УКРАЇНІ

Гавран А.-Б.П.
Науковий керівник Н.В. Корчак,
ст. викладач кафедри економіки та підприємництва
Львівської філії Європейського університету

З розвитком ринкової економіки постійно зростають обсяги та вартісна оцінка майна, що перебуває у власності громадян та суб'єктів підприємницької діяльності. Тому все відчутнішими для них є втрати, зумовлені знищенням, пошкодженням чи крадіжками їхнього майна, що зумовлює зростання попиту на страховий захист майнових інтересів, пов'язаних із володінням, розпорядженням та користуванням майном. В умовах ринкової економіки страхування виступає дієвим механізмом захисту майнових інтересів підприємців та населення загалом. Страхування майна є однією з найбільш важливих галузей страхування й в Україні, яка протягом багатьох років стрімко розвивалася. З огляду на це, актуальним є дослідження стану ринку страхування майна в умовах військово-політичної та економічної нестабільності.

Протягом кількох останніх років вітчизняний страховий ринок функціонує у складних умовах, під впливом ряду негативних чинників, зокрема, економічної кризи, пандемії коронавірусу та повномасштабного вторгнення росії, яке триває з 24 лютого 2022 року.

Слід відзначити, що пандемія COVID-19 та економічна криза у 2020 році помірно вплинули на діяльність страховиків. Деяке зниження показників діяльності страхових компаній відбувалося з другого кварталу 2020 року, що було пов'язане з першим запровадженням карантинних заходів та локдауну, загальним спадом ділової активності і в деяких випадках неготовністю компаній переорієнтувати свою роботу на дистанційний електронний формат без втрати якості надання послуг. Загалом обсяги страхових премій не зменшувались під час карантинних обмежень та навіть зберегли тенденцію до зростання, хоча їх приріст скоротився майже вдвічі: з +20% (2019/2018) до +12% (2020/2019) [4].

В умовах пандемії особливо важливим став розвиток нових методик надання страхових послуг, технологічні розробки, інтегрування технологій у страховий бізнес [3].

Негативними наслідками пандемії для страховиків стали: скорочення частки страхових премій по авіа-страхуванню та страхуванню майна; зменшення кількості контрактів, що стосуються страхування нового авто; складність в організації віддаленого обслуговування клієнтів співробітниками страхової компанії, а саме оцінювачів страхових збитків; ліквідація малих страхових компаній, які не змогли організувати якісні онлайн-сервіси.

За результатами 2021 року ризикові страховики покращили показники своєї операційної діяльності і ризикове страхування залишилося прибутковим [5].

Суттєве ускладнення умов роботи страховиків відзначається з початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну наприкінці лютого. Однак, як засвідчило опитування, проведене Національним банком, вітчизняний страховий ринок продовжував працювати.

Через переміщення, тимчасове захоплення ворогом територій та фізичне знищення об'єктів нерухомості скоротилася кількість центрів обслуговування клієнтів. Існують проблеми з організації врегулювання страхових випадків у тих регіонах, де ведуться бойові дії, проведення оглядів транспортних засобів, отримання та належне оформлення оригіналів документів, необхідних для отримання страхової виплати, виклик поліції на місце ДТП.

Аналіз обсягів діяльності вітчизняних страховиків за даний період виявив скорочення ринку майже на третину. Динаміка показників за останні 4 квартали свідчить, що найбільший спад обсягів діяльності вітчизняних страховиків припав на кінець І кварталу 2022 року. У ІІ кварталі падіння продовжувалось, але воно було менш стрімким. Це свідчить про те, що страховики змогли організувати та налагодити роботу в умовах воєнного стану. Відбулися зміни у структурі страхового портфеля, які проявилися найбільшою мірою у скороченні обсягів страхування майнових та вогневих ризиків (-60%), фінансових ризиків (-64%) та КАСКО (-30%) [1].

У І півріччі 2023 року продовжувалося відновлення страхового ринку, мало місце зростання премій зі страхування майна, проте їх обсяги становили менше половини від довоєнного рівня. У структурі страхових премій та страхових виплат найбільшу питому вагу за обсягами страхових премій та страхових виплат має страхування КАСКО та добровільне страхування майна.

Слід відзначити, що усі страхові компанії, які займаються ризиковими видами страхування, надають послуги у сфері майнового страхування. Однак протягом останніх років відбувалося суттєве скорочення кількості страховиків. З різних причин ринок залишили компанії, які мали найбільшу частку у цьому сегменті. Цей процес продовжується дотепер. Так, якщо станом на 30.06.2023 року на страховому ринку було 115 страхових компаній, то на кінець серпня - 109, у тому числі 99 ризикових, з них активно діючих – 50 [6]. Активну діяльність на ринку майнового страхування сьогодні проводять такі страхові

компанії, як: «ARX», «Ультра Альянс», «ІНГО», «Уніка», «ВУСО», «Колоннейд Україна», «Універсальна», «УСГ», «Еталон», «Арсенал-Страхування». Серед них можна виділити компанії, які «спеціалізуються» на окремих видах страхування майна. Зокрема, частка страхування КАСКО є найбільшою в портфелі компаній «ВіДі» (99,92%), «Арсенал Страхування» (69,42%) та «ARX» (48,97%), частка добровільного страхування майна – у компаній «Ультра Альянс» (36%), «Колоннейд Україна» (14,37%) та «ARX» (10,82%); частка добровільного страхування фінансових ризиків – у компаній «Еталон» (11,8%) та «ВУСО» (6,93%); частка добровільного страхування вантажів і багажу – у компаній «Кворум» (99,53%), «ALLIANZ Україна» (41,38%), «Ультра Альянс» (15,71%), «Колоннейд Україна» (11,4%) та «ІНГО» (7,75%); частка добровільного страхування від вогню та стихійних явищ – у компаній «Ультра Альянс» (11,66%), «Колоннейд Україна» (9,73%), «ВУСО» (6,06%) та «ОРАНТА» (5,98%) [2].

Вітчизняний ринок майнового страхування, маючи значний потенціал для розвитку, протягом кількох останніх років не мав можливості його реалізовувати та повноцінно працювати, адже функціонував у вкрай несприятливих умовах. Проведене нами дослідження виявило, що незважаючи на вихід з ринку багатьох страховиків, ринок продовжує функціонувати, адаптуючись до сучасних викликів та поступово відновлюючись. Важливим є створення умов та нових можливостей для його подальшого розвитку, удосконалення та оптимізації державного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Департамент нагляду за ринком небанківських фінансових послуг Управління нагляду за страховим ринком. Огляд страхового ринку України за І півріччя 2022 року. URL: http://bank.gov.ua (дата звернення: 17.10.2023 р.)

2. Insurance TOP – журнал про страхування та іншуртех. 2023. № 3(95). URL: https://forinsurer.com/insurancetop_95 (дата звернення: 15.10. 2023 р.)

3. Лука П.В. Модернізація ринку страхування України в умовах пандемії Економіка та суспільство. 2021. Вип. № 25. URL: https:// economyandsosiety. in.ua/index.php/journal/article/view/271(дата звернення: 20.10. 2023 р.)

4. Результати аналізу звітності страховиків за 2020 рік. URL: https://bank. gov.ua./admin_uploads/article/ (дата звернення: 15.10.2023 р.).

5. Результати аналізу звітності страховиків за 2021 рік. URL: https://bank.gov.ua./admin_uploads/article/ (дата звернення: 15.10.2023 р.)

6. Статистика страхового ринку України. URL: https://forinsurer.com/stat (дата звернення: 17.10. 2023 р.)

МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНИЙ СЕКТОР

Гарас К.М., Мярковський Ю.А.
аспіранти,
«Європейський університет», м. Київ

Розвиток будь-якого економічного суб'єкта визначається наявністю ресурсів, які, за певних умов, можуть бути використані для досягнення очікуваних результатів у господарській діяльності. Процес мобілізації цих ресурсів залежить від особливостей виробничого процесу, що, в свою чергу, впливає на ризики та ефективність господарювання, а також на здатність урізноманітнити джерела ресурсів та оптимізувати їх використання.

В аграрному секторі економіки специфіка господарської діяльності визначається як суб'єктивними, так і об'єктивними факторами. Результати господарської діяльності в цій сфері залежать від здатності балансувати між природними факторами та ресурсними можливостями. Фінансові ресурси, як ключовий аспект, допомагають оптимально використовувати потенціал природних ресурсів, які задіяні у виробництві сільськогосподарської продукції.

Дана особливість акцентує увагу на важливості фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств з метою забезпечення виробництва та реалізації продукції у необхідних обсягах та з відповідними споживчими властивостями. Це можливо завдяки оптимальному рівню витрат, що, в свою чергу, забезпечує планований рівень прибутковості у галузі та сприяє повноцінному відтворенню виробництва.

Банківське кредитування відіграє важливу роль у фінансовому забезпеченні підприємств аграрного сектору, надаючи їм доступ до як інвестиційних ресурсів, так і обігових коштів. Важливо відзначити, що обсяг банківського кредитування продовжує зростати, і ця тенденція пояснюється двома головними чинниками:

- перший фактор - це державні програми компенсації відсоткових ставок, які діють як ефективний інструмент зниження витрат у сільському господарстві. Ці програми сприяють зниженню витрат на обслуговування кредитів для аграрних підприємств, стимулюючи їх до залучення фінансування через банківські канали;
- другий фактор - це необхідність розміщення ресурсів, накопичених банківською системою. Ця необхідність виникає через гальмування розвитку і зростання ризиків кредитування інших ресурсоємних галузей економіки. Таким чином, банківське кредитування є важливим джерелом фінансування для аграрного сектору і сприяє його сталому розвитку.

Поза традиційним банківським кредитуванням для сільськогосподарських виробників широко використовуються інші фінансові механізми. Зокрема, це включає у себе форвардні угоди з товарами (для забезпечення необхідними ресурсами, такими як насіння, пестициди, добрива, паливо та мастила),

торгівлю контрактами (через участь у Аграрній біржі) та спільне кредитування разом з комерційними банками. Використання цих фінансових інструментів обумовлене сезонністю виробничого процесу у сільському господарстві та значними коливаннями цін протягом року [3,2]. Застосування цих інструментів дозволяє регулювати взаємозв'язок між від'ємними змінами валютного курсу та змінами на ринку сільськогосподарської продукції.

Банки грають важливу роль у фінансуванні господарської діяльності аграріїв, і це проявляється через використання авальованих векселів. Цей механізм дозволяє в певній мірі впливати на середньозважену вартість залучених фінансових ресурсів шляхом того, що банк приймає на себе повну або часткову відповідальність за виконання зобов'язань учасниками вексельної угоди [4].

Аграрні розписки є важливим механізмом залучення фінансових ресурсів в аграрному секторі, і вони в багатьох країнах регулюються і відіграють значну роль у розв'язанні проблем фінансування оборотного капіталу. Використання цього інструменту пов'язане з певними труднощами, які стосуються виконання зазначених розписок [1].

Важливо відзначити, що великим сільськогосподарським підприємствам доступні ресурси, які можуть бути залучені через емісію облігацій та єврооблігацій. Проте повільність таких процесів пояснюється тим, що національний фінансовий ринок перебуває на етапі розвитку, і є жорсткі вимоги до учасників торгів, що ускладнює їх доступність.

Таким чином, можна стверджувати, що сільськогосподарські підприємства в наш час можуть використовувати оптимальне поєднання фінансових засобів. Доступність фінансових ресурсів може бути досягнута за деяких умов, серед яких наступні:

1. Встановлення прозорих і справедливих правил, які рівні в можливостях для виробників різного масштабу та сприяють виходу з тіні фермерських господарств і різних сегментів великих агроформувань.
2. Створення системи прозорого ціноутворення для сільськогосподарської продукції.
3. Усунення монопольного впливу на ринок сільськогосподарської продукції, що дозволить об'єктивно оцінювати кредитоспроможність сільгоспвиробників.
4. Створення реальних можливостей для використання наявних ресурсів для надання гарантій повернення кредитів та впровадження систем управління фінансовими ризиками на основі прогнозування і контролю над надходженнями та витратами.

Список використаних джерел:

1. Бразильський досвід допомагає Україні впроваджувати аграрні розписки. URL : http://agronews.ua/node/67494

2. Конференція «Агробізнес-2017» визначила інструменти фінансування та головні ризики для аграрного сектору в Україні. URL : http://kbs-izdat.com/konferenc-ya-agrob-znes-2017- viznachila-nstrumenti-f-nansuvannya-ta-golovn-riziki-dlyaagrarnogo-sektoru-v-ukra-n

3. Михайлов А. М. Інвестиційні ресурси аграрного сектору економіки України: наукові основи, стан, перспективи : монографія. – Суми : ФОП Литовченко Є.Б. – 2017. – 300 с.

4. Пересада А. А. та ін. Інвестування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А. А. Пересада, О. О. Смірнова, С. В. Онікієнко, О. О. Ляхова. — К.: КНЕУ, 2001. — 251 с.

STRATEGIC DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN BANKING SECTOR IN THE POST-WAR RECOVERY PERIOD

Hladush Viktor
Second-year PhD student in the third (educational and scientific) level of higher education Specialization: Finance, Banking and Insurance Private Higher Education Institution "European University"
***Scientific Supervisor* – Zasanskyi Volodymyr**
Doctor of Economics
Private Higher Educational Institution "European University"

Introduction

The war in Ukraine has caused devastating damage to the country's banking sector, with many banks destroyed or damaged, and their assets and capital significantly reduced. As a result, the Ukrainian banking system faces the unprecedented challenge of recovery and development in the context of post-war reconstruction.

Main Part

To achieve this goal, it is necessary to define clear and ambitious strategic directions for the development of the banking sector. These guidelines should take into account the following key factors:

- Macroeconomic environment: The recovery of the Ukrainian economy will take place in a highly challenging context, marked by significant constraints such as the loss of part of the territory, the destruction of infrastructure, and high inflation.
- Economic needs: The banking system must play a pivotal role in financing the recovery of the economy, as well as meeting the needs of the population and businesses for loans, deposits, and other financial services.
- International standards: Ukraine aspires to join the European Union, so the banking system must be aligned with international best practices.

Against this backdrop, the following strategic directions for the development of the Ukrainian banking sector in the post-war recovery period can be identified:

- Accelerated recovery and restructuring: The banking system must be rapidly rebuilt and restructured to ensure its long-term stability and resilience. This will require significant investments in new technologies, infrastructure, and human capital.

- Enhanced financial inclusion: The banking system must be made more accessible and affordable to all Ukrainians, including individuals, businesses, and micro, small, and medium-sized enterprises (MSMEs). This will help to stimulate economic growth and create jobs.
- Digital transformation: The banking system must embrace digital transformation to improve efficiency, reduce costs, and offer innovative products and services to customers. This will also help to strengthen the banking system's cybersecurity and resilience to cyberattacks.
- Integration into the European banking system: The banking system must be integrated into the European banking system to facilitate trade and investment, and to provide Ukrainian businesses with access to new markets and opportunities. This will require the adoption of European Union banking regulations and standards.

Recommendations

To implement these strategic directions, the following key recommendations are made:

- Provide financial support to banks: The government and international donors should provide financial support to banks in the form of direct loans, guarantees, and other forms of assistance. This will help banks to rebuild their capital base, expand lending, and invest in new technologies.
- Promote the implementation of innovations: The government should promote the implementation of innovations in the banking sector through tax breaks, grants, and other forms of support. This will help banks to improve their efficiency, reduce costs, and offer innovative products and services to customers.
- Support the improvement of the efficiency of the banking system: The government should implement regulatory reforms and invest in the professional training of banking employees to improve the efficiency of the banking system. This will help banks to reduce costs and offer more competitive products and services to customers.
- Strengthen the regulatory and supervisory framework: The National Bank of Ukraine should strengthen the regulatory and supervisory framework for the banking sector to ensure its stability and resilience. This will also help to protect depositors and investors.

The implementation of these strategic directions and recommendations will allow the Ukrainian banking system to recover from the war and emerge stronger and more resilient. This will play a crucial role in supporting the country's post-war economic recovery and reconstruction.

Additional Considerations

In addition to the strategic directions and recommendations outlined above, the following considerations should be taken into account when developing and implementing a post-war recovery plan for the Ukrainian banking sector:

- The need for a coordinated approach: The recovery of the banking sector will require a coordinated effort from the government, the central bank, banks, and

other stakeholders. This will help to ensure that all stakeholders are aligned on the common goals and objectives of the recovery plan.
- The importance of transparency and accountability: The recovery plan should be transparent and accountable to the public. This will help to build trust and confidence in the banking system.
- The need for flexibility: The recovery plan should be flexible enough to adapt to changing circumstances. This is important given the highly uncertain and volatile environment in which the Ukrainian banking system is operating.

By taking into account these considerations, the Ukrainian authorities and other stakeholders can develop and implement a post-war recovery plan that will ensure the long-term stability, resilience, and growth of the Ukrainian banking sector.

Conclusion

The Russian aggression against Ukraine has caused significant damage to the country's banking system. In the first months of the war, over 40 banks were temporarily suspended by the National Bank of Ukraine. To date, most of them have resumed their operations, but a number of strategic priorities need to be implemented to fully restore Ukraine's banking system.

Key strategic priorities for the restoration of Ukraine's banking system:

- **Maintaining financial stability and protecting the interests of depositors.**
- **Simplifying the regulatory environment for banks.**
- **Expanding access to financial services for individuals and businesses.**
- **Integrating Ukraine's banking system into the European banking system.**

Implementation of these strategic priorities will allow:

- **Restoring the stability of Ukraine's banking system.**
- **Creating a favorable environment for the development of the banking sector.**
- **Improving access to financial services for individuals and businesses.**
- **Ensuring the integration of Ukraine's banking system into the European Union.**

Additional measures to restore Ukraine's banking system:

- **Providing state support to banks affected by the war.**
- **Attracting foreign investment in the banking sector.**
- **Developing digital technologies in the banking sector.**

First, I believe that the state should provide financial support to banks affected by the war. This can be done in the form of direct subsidies, guarantees, or other measures. Such support will help banks resume their operations and save jobs.

Second, it is important to attract foreign investment in the banking sector. This will help banks strengthen their capital and expand their activities. Foreign investors may be interested in investing in the Ukrainian banking sector as it has the potential for growth.

Third, it is necessary to develop digital technologies in the banking sector. This will help banks offer their customers more convenient and innovative services. Digital technologies can also help banks reduce their costs.

I believe that these additional measures can help accelerate the restoration of Ukraine's banking system and make it more resilient to future shocks.

List of Sources Used:

- *National Bank of Ukraine. "Strategy for the Development of the Financial System of Ukraine for the Period up to 2025".*
- *World Bank. "Ukraine: Recovery of the Economy after the War".*
- *European Union. "Ukraine Recovery Plan".*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РРО/ПРРО СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Гончаров О.Г.
Магістр 1 курсу ПВНЗ «Європейський університет»
Спеціальність: Облік і оподаткування
Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри економіки,
фінансів та обліку ПВНЗ «Європейський університет»
Мельничук В.В.

Україна обравши шлях вступу до Європейського Союзу має доопрацювати відповідність законодавчих норм до вимог сумісності з Європейським Союзом. Однією з вимог є розширення контролю податкових органів над процесами реалізації товарів/послуг суб'єктами господарювання, що знаходить своє відображення в поступовому розширенні використання РРО/ПРРО суб'єктами господарювання в своїй діяльності. Тому актуальність роботи полягає у дослідженні використання РРО/ПРРО в діяльності суб'єктів господарювання.

РРО – це пристрій або програмно-технічний комплекс, в якому реалізовані фіскальні функції і який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з видачі готівкових коштів держателям електронних платіжних засобів та з приймання готівки для виконання платіжних операцій. До реєстраторів розрахункових операцій належать: електронний контрольно-касовий апарат, електронний контрольно-касовий реєстратор, вбудований електронний контрольно-касовий реєстратор, комп'ютерно-касова система, електронний таксометр, автомат з продажу товарів (послуг) тощо [1].

ПРРО - програмний, програмно-апаратний або програмно-технічний комплекс у вигляді технологічного та/або програмного рішення, що використовується на будь-якому пристрої та в якому фіскальні функції реалізовані через фіскальний сервер контролюючого органу і який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі та/або реєстрації

кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з приймання готівки для виконання платіжних операцій. Контролюючий орган забезпечує безоплатне програмне рішення для використання суб'єктом господарювання [1].

Починаючи з 2013 року в Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» вносились зміни, поступово розширюючи перелік суб'єктів господарювання яким необхідно було використовувати в своїй діяльності РРО/ПРРО. З 1 серпня 2023 року набрав чинності Закон №3219-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану», який зокрема вносить зміни в частині застосування відповідальності з 1 жовтня 2023 року за незастосування реєстраторів розрахункових операцій/програмних реєстраторів розрахункових операцій [2].

Обов'язок використання РРО/ПРРО на сьогоднішній день мають всі суб'єкти господарювання, зокрема будь-які магазини, ювелірні крамниці, ресторани та кав'ярні, кур'єрські служби, інтернет-магазини, аптеки та приватні лікарні, продавці підакцизних товарів (алкоголь, цигарки) тощо. Не має значення, яким чином відбувається отримання платежів — готівкою чи через картку, чеками, жетонами, післяплатою, надісланою поштовим оператором тощо. Також не важливий обсяг реалізованих товарів чи послуг.

При цьому звільнені від використання РРО/ПРРО наступні суб'єкти господарювання - це ФОПи 1 групи, а також ФОПи 2, 3, 4 групи, що торгують в сільській місцевості (з додатковими умовами). Крім того якщо суб'єкти господарювання використовують для розрахунків перекази коштів з розрахункового рахунку на розрахунковий рахунок (IBAN), то для даних операцій також не потрібне використання РРО/ПРРО.

Міжнародний досвід показує, що системне введення РРО приносить позитивний результат. У країнах Європейського Союзу використання РРО давно стало звичною практикою. Однією з перших в ЄС до цього прийшла Швеція, причому ініціатива була підтримана місцевим бізнесом, попри те, що касові апарати коштували майже 2000 євро [3. ст.7]. Протягом останніх років фіскалізація розширювалася і в інших країнах Євросоюзу: Литві, Німеччині, Польщі, тощо. Як і в Україні, в кожній з них є категорії підприємців, для яких використання РРО не є обов'язковим, але загальний показник очевидний: чим активніше фіксуються всі операції між продавцем і покупцем товарів або послуг, тим більше від цього виграють обидві сторони, і економіка країни в цілому.

Таким чином, поступове впровадження використання РРО/ПРРО суб'єктами господарювання відповідно до законодавчих нововведень є вірним шляхом з боротьби з детінізацією економіки України, збільшення надходжень у бюджети всіх рівнів за рахунок введення/оптимізації механізмів уточнення доходів суб'єктів господарювання та дієвим механізмом із захисту прав споживачів. При цьому механізм впровадження РРО/ПРРО має передбачати чіткий комплекс заходів, що, з одного боку, заохочували б до застосування РРО/ПРРО самих суб'єктів господарювання, а з іншого, мали б ефективні

контролюючі можливості перевірки державними виконавчими органами добросовісності виконання вимог чинного законодавства України.

Список використаної літератури:

1. *Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг. Закон України від 6.07.1995 р. №265/95 ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр.*
2. *Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану. Закон України від 30.06.23року №3219-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#n132*
3. *Бетлій О. Застосування реєстраторів розрахункових операцій: міжнародний досвід – уроки для України. Київ 2015 URL: https://www.slideshare.net/USAIDLEV/ss-52883726*
4. *Чому впровадження РРО/ПРРО вигідне і легальному бізнесу і пересічному споживачу. Головне управління ДПС у Полтавській області. URL: https://poltava.tax.gov.ua/media-ark/local-news/569201.html*

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Жулинець Р.В.
аспірант
«Європейський університет», м. Київ

Управління інтелектуальним капіталом стає стратегічно важливим аспектом для підприємств туристичної інфраструктури в умовах сучасного ринкового середовища. Розвиток теоретико-методологічних засад управління цим видом капіталу є актуальним завданням, що вимагає комплексного підходу та врахування специфіки туристичного сектору.

Основою управління інтелектуальним капіталом в туристичній індустрії є розуміння його складових, які включають знання, інновації, бренд, технології та людський капітал. Визначення цих складових дозволяє ефективно впроваджувати стратегії управління.

Впровадження систем оцінки та вимірювання інтелектуального капіталу є важливим етапом у його управлінні. Методи, такі як Balanced Scorecard, індекси інтелектуального капіталу, дозволяють здійснювати кількісну та якісну оцінку цього виду капіталу.

Інновації в туристичній інфраструктурі виступають ключовим фактором у формуванні інтелектуального капіталу. Застосування новаторських підходів у послугах, маркетингу та технологічних рішеннях підвищує конкурентоспроможність.

Людський капітал визнається ключовим ресурсом у сфері туризму. Розвиток кадрового потенціалу, вдосконалення системи навчання та мотивації сприяє створенню високоінтелектуального середовища.

Визначення ризиків, пов'язаних з управлінням інтелектуальним капіталом, та розробка стратегій їх управління дозволяють підприємствам ефективно враховувати невизначеності та забезпечувати стабільність у діяльності.

Управління інтелектуальним капіталом є стратегічно важливим завданням для підприємств туристичної інфраструктури. Розвиток теоретико-методологічних основ управління сприяє підвищенню конкурентоспроможності та стійкості в умовах змінного середовища.

Список використаних джерел:

1. Девіс, С. (2005). Managing Intellectual Capital: Organizational, Strategic, and Policy Dimensions. Oxford University Press.

2. Едвардс, Д. (2007). The New Economics of Human Capital. Harvard Business Review, 85(3), 39-48.

3. Стюарт, Т. (2000). Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations. Doubleday Business.

ТОРГОВЕЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

Казімір К.В.
здобувач фахової передвищої освіти спеціальності
Фінанси банківська справа та страхування
група 3Ф
Науковий керівник
Нечипоренко Т.Д., канд.екон.наук

У процесі розвитку вітчизняної банківської системи та її інтеграції в міжнародний фінансовий простір, відзначається загальна тенденція до розвитку та вдосконалення експортно-імпортних розрахунків. Так як банківська діяльність пов’язана із зовнішньою торгівлею, міжнародним рухом капіталів і кредитів, то ефективність функціонування комерційних банків на валютних ринках впливає на фінансові результати їх клієнтів. Водночас, міжнародний рух товарів та послуг розширює співпрацю між суб’єктами підприємницької діяльності, розташованими в різних країнах, а також взаємні грошові вимоги та зобов’язання учасників міжнародних економічних відносин, здебільшого в іноземній валюті, що визначають ключову роль теоретичного осмислення і узагальнення практичного досвіду здійснення міжнародних розрахункових та валютних операцій, вивчення і розуміння впливу світових глобалізаційних процесів на експортно-імпортні операції суб’єктів господарювання.

Розглядаючи сутність торговельних валютних операцій та їх класифікацію, відмітимо, що до основних поточних торговельних операцій в іноземній валюті відносять розрахунки за експорт та імпорт товару між юридичними особами-резидентами і юридичними особами-нерезидентами при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності за торговельними операціями, тобто міжнародні розрахунки. З врахуванням інтегрованості сучасної світової економіки, стає поширеною співпраця між суб’єктами господарювання різних

держав. Порядок проведення таких розрахунків регламентується відповідними міжнародними документами й угодами, засновується на встановлених формах розрахунків та системі валютного регулювання. Операції з купівлі-продажу іноземної валюти здійснюються суб'єктами міжбанківського валютного ринку України на міжнародних валютних ринках.

Найбільші міжнародні валютні центри розміщені в країнах, де до мінімуму зведено валютні обмеження, це валютні ринки в Нью-Йорку, Лондоні, Токіо, Парижі, Цюріху, Франкфурті, Сан-Франциско, Торонто, Гонконгу, Сінгапурі.

Торгівля іноземною валютою на території України юридичними особами – резидентами і нерезидентами здійснюється через уповноважені банки та інші фінансові установи, що одержали ліцензію НБУ на ці операції, виключно на міжбанківському валютному ринку.

Суб'єктами міжбанківського валютного ринку України є: Національний банк України, уповноважені банки та уповноважені фінансові установи, що отримали індивідуальні ліцензії НБУ.

Найголовнішу роль у сфері валютного регулювання виконує Національний банк України:

– здійснює валютну політику виходячи з принципів загальної економічної політики України;

– складає разом з Кабінетом Міністрів України платіжний баланс України;

– контролює дотримання затвердженого Верховною Радою України ліміту зовнішнього державного боргу України;

– визначає у разі необхідності ліміти заборгованості в іноземній валюті уповноважених банків нерезидентам;

– видає у межах законодавства обов'язкові для виконання нормативні акти щодо здійснення операцій на валютному ринку України;

– нагромаджує, зберігає і використовує резерви валютних цінностей для здійснення державної валютної політики;

– видає ліцензії на здійснення валютних операцій та приймає рішення про їх скасування [3, с. 34].

Суб'єкти міжбанківського валютного ринку України мають право купувати іноземну валюту для власних потреб (як за готівкові, так і безготівкові кошти) та за дорученням клієнтів (резидентів і нерезидентів), з метою перерахування інвалюти за межі України чи в інших випадках, що не суперечать чинному законодавству.

Міжнародні розрахунки здійснюються великими банківськими установами, ступінь впливу яких залежить від масштабів зовнішньоекономічних зв'язків країни, купівельної спроможності її національної валюти, спеціалізації та універсалізації банків, їх фінансового становища, ділової репутації, мережі філіалів і кореспондентських відносин.

У зв'язку з цим, з організаційно-технічного погляду, міжнародні розрахунки являють собою систему організації і регулювання платежів за

грошовими вимогами й зобов'язаннями, що з'являються при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності між державами, фірмами, підприємствами і громадянами на території різних країн. Переважне використання національних валют у міжнародних розрахунках посилює залежність їх ефективності від курсових коливань, економічної і валютної політики країн-емітентів цих валют. Стан міжнародних розрахунків залежить від ряду факторів: економічних і політичних відносин між країнами, валютного законодавства, міжнародних торгових правил і звичаїв, банківської практики, умов зовнішньоторговельних контрактів і кредитних угод тощо.

За сферою їх здійснення міжнародні розрахунки поділяють на:

– розрахунки за поточними зовнішньоторговельними угодами;

– розрахунки за поточними неторговельними операціями в іноземній валюті;

– розрахунки за кредитами та рухом капіталу між країнами [2, с. 25].

Продаж уповноваженими банками іноземної валюти своїм клієнтам можливий за наявності необхідного еквівалента в гривнях на їх поточних рахунках. Уповноважені банки протягом 3-х робочих днів від дня зарахування коштів на розподільчі рахунки експортерів одержують від них заявки на обов'язковий продаж іноземної валюти і викуповують її (у разі ненадходження заявок здійснюють продаж у примусовому порядку). Національна валюта, одержана від продажу іноземної валюти, має бути зарахована на поточний рахунок суб'єкта торгів протягом 2-х робочих днів. Куплена клієнтом іноземна валюта має бути використана на вказані в заявці цілі протягом 5-ти банківських днів.

Завдяки валютній політиці, яка є одна з головних форм регулювання зовнішньоекономічних відносин набуває вагомого значення у практичній реалізації державного впливу на перебіг усіх господарських процесів з метою реалізації стратегії економічного розвитку та розбудови в Україні ефективно функціонуючого ринкового механізму. Тому, що головним елементом валютної політики слід вважати валютне регулювання – діяльність держави та уповноважених нею органів, спрямована на регламентацію міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій з валютними цінностями.

Торговельні операції банків в іноземній валюті певні мають проблеми та ризики, до основних відносимо [2, с. 31; 4]:

– валютні ризики: Однією з основних проблем є валютні ризики. Якщо банки здійснюють операції в іноземній валюті, вони піддаються ризику коливання обмінного курсу. Зміни курсу можуть призвести до збитків або прибутків для банку, незалежно від того, які операції вони виконують;

– ризики ліквідності: Банки також можуть стикатися з ризиком ліквідності при здійсненні торговельних операцій в іноземній валюті. Вони повинні мати достатній обсяг валютних активів або доступ до обміну валюти для забезпечення виконання своїх зобов'язань перед клієнтами;

– регуляторні обмеження: У різних країнах світу різні регуляторні обмеження та вимоги, торговельні операції в іноземній валюті. Банки повинні

дотримуватися правил і нормативів, які зазначені в Законі України про « Валюту і валютні операції».

Отже, для збалансування об'ємів іноземної валюти Національному банку України, необхідно проводити активні валютні інтервенції шляхом купівлі-продажу валюти, а для зменшення попиту на іноземну валюту та зменшення девальваційних очікувань, доцільно здійснювати цільові валютні аукціони із продажу іноземної валюти, для задоволення потреб клієнтів банків – фізичних осіб.

Список використаних джерел:

1. *Про валюту і валютні операції: Закон України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n1246*
2. *Береславська О. Дисбаланси валютного ринку України. Вісник Національного банку України, 2019. (№ 3(205). С. 3–44.*
3. *Дубина О. Тенденції розвитку валютного ринку України. Вісник НБУ, 2020. С. 31–39.*
4. *Дзюблюк О. В. Валютна політика : підручник. К. : Знання, 2019. 422 с.*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ковальський О.Ю., Царенко Д.Г.
аспіранти,
«Європейський університет», м. Київ

Управління ресурсами завжди було важливою складовою успішної діяльності підприємства, проте в умовах воєнного стану, коли суспільство та бізнес стикаються з надзвичайними обставинами та ризиками, ця проблема набуває особливої актуальності. Воєнний конфлікт впливає на всі аспекти економічного та соціального життя, і підприємства повинні бути готовими до ефективного господарювання, особливо сьогодні.

У цьому контексті, важливо проаналізувати ключові аспекти, які визначають ефективність управління ресурсами, вони можуть бути обмеженими, а загрози бути надзвичайно великими, тому необхідно розглянути стратегії та методи, які дозволять підприємству зберегти стійкість та успішність під час воєнного стану [1].

У таких умовах підприємство стикається із значними викликами, що включають в себе:

1. Забезпечення безпеки працівників: у воєнних умовах, забезпечення безпеки працівників стає пріоритетом. Підприємство повинно розробити та запровадити плани евакуації, забезпечення особистого захисту, та інші заходи, щоб захистити персонал від можливих загроз.
2. Управління ресурсами: підприємство повинно бути готовим до ефективного управління ресурсами, включаючи матеріальні, фінансові, та

людські ресурси. Це включає в себе оптимізацію використання ресурсів, раціональне використання запасів, та планування відповідно до поточних обставин.

3. Забезпечення постачання: у воєнних умовах можуть виникати перешкоди у постачанні сировини, матеріалів та обладнання. Підприємство повинно мати плани для забезпечення постачання важливих ресурсів та матеріалів.

4. Адаптація до змін: у воєнних умовах ситуація може швидко змінюватися. Підприємство повинно бути готовим до швидкої адаптації та прийняття стратегічних рішень відповідно до нових обставин.

5. Управління ризиками: воєнний стан супроводжується великими ризиками, які можуть вплинути на діяльність підприємства. Ефективне управління ризиками є ключовим аспектом для збереження стабільності та безпеки підприємства.

6. Взаємодія з урядовими органами: підприємство повинно активно співпрацювати з урядовими органами та службами безпеки для забезпечення своєї безпеки та дотримання законів та регуляцій.

Усі ці аспекти вимагають від підприємства великої уваги, планування та відповідних ресурсів для забезпечення ефективного управління.

Умови воєнного стану створюють значні виклики для підприємства, і важливо ретельно враховувати їх при формуванні стратегії управління ресурсами: бізнес-планування: підприємство повинно переглянути свій бізнес-план і зробити корегування, враховуючи ризики та обмеження, що виникають; захист від кібератак стає додатковим викликом для підприємства; мобілізація ресурсів: підприємство повинно бути готовим до вирішення нагальних завдань, таких як виробництво необхідних товарів або послуг для військових потреб; гнучкість та інновації: здатність до інновацій та швидкі зміни можуть стати вирішальними факторами для виживання підприємства, воно повинно бути гнучким та готовим до прийняття нових рішень для адаптації до змін; громадська підтримка: може залучати громадські ресурси та підтримку для забезпечення стабільності та успішності. Співпраця з громадськістю та активістами може бути важливою для забезпечення допомоги та розвитку бізнесу [2].

Загалом, управління ресурсами підприємства, тим більше, в умовах воєнного стану вимагає від підприємства аналізу, планування та виконання рішень, що враховують надзвичайні обставини та ризики. Важливо мати готовність до дій та реагувати на зміни швидко та ефективно для збереження функціонування та стійкості.

Таким чином, ефективність управління ресурсами підприємства є критично важливим для забезпечення його стійкості та виживання. Умови можуть призвести до значних обмежень ресурсів та збільшених ризиків, і тому підприємства повинні бути готовими до адаптації та прийняття стратегічних рішень для збереження функціонування та конкурентоспроможності [3].

Для кращого управління ресурсами підприємства повинні:

1. Аналізувати та враховувати ризики, пов'язані з воєнним конфліктом своєму бізнес-плануванні.
2. Забезпечувати кібербезпеку та захист від кібератак.
3. Бути гнучкими та готовими до швидких змін та інновацій.
4. Розглядати можливість мобілізації ресурсів для вирішення нагальних завдань.
5. Співпрацювати з громадськістю та активістами для забезпечення підтримки та допомоги.

Отже, вміле, раціональне використання ресурсів вимагає відповідальності та готовності до дій, але при цьому може допомогти підприємству зберегти стійкість та виживання в надзвичайних обставинах.

Список використаних джерел:

1. Н. М. Василець. Сучасні імперативи розвитку підприємницької діяльності. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління: № 3 (2022).

2. І. С. Чорнодід, Т. О. Іващенко, С. В. Шолудченко. Ризикоорієнтований підхід у системі сучасного менеджменту організацій, Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління: № 7 (2023).

3. Цімерман О., Олещук О. Перепрофілювання та релокація підприємства на період воєнного стану: поради юриста. ЛігаЗакон. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/210399_ pereproflyuvannya-ta-relokatsya-pdprimstva-na-perod-vonnogo- -stanu-poradi-yurista

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ковальчук Т.П.
Науковий керівник Н. В. Корчак,
ст. викладач кафедри економіки та підприємництва
Львівської філії Європейського університету

Перестрахування являє собою особливу підсистему страхового ринку, що забезпечує фінансову стійкість страхових компаній шляхом перерозподілу страхових ризиків. Воно виступає логічним продовженням прямого страхування і необхідною умовою нормального функціонування страхового процесу в цілому та будь-якої страхової організації зокрема.

Виникнення перестрахування як системи перерозподілу страхових ризиків і збитків історично зумовлене розвитком світового господарства та посиленням глобалізаційних процесів, появою нових об’єктів страхування та пошуком страховиками нових форм і методів їх страхового захисту.

Особливості становлення та розвитку ринку перестрахування кожної держави насамперед зумовлюються особливостями економічного розвитку держави, її традиціями, звичаями та правовими системами.

У своєму розвитку вітчизняний ринок перестрахування вже пройшов ряд етапів і для кожного з них були характерними певні функціональні особливості,

які визначалися багатьма факторами, зокрема, економічною та політичною ситуацією в країні, змінами в сфері державного регулювання тощо[1]. Діяльність ринку протягом кількох останніх років була ускладнена економічною кризою, пандемією COVID-19, та найбільше через повномасштабне вторгнення росії, яке розпочалося 24 лютого 2022 року.

Динаміка показників діяльності ринку перестрахування свідчить про те, що до 2021 року вона була позитивною. У цей період відбувалося збільшення обсягів страхових премій, переданих у перестрахування та виплат, компенсованих перестраховиками [6].

З початком повномасштабного вторгнення на вітчизняному ринку перестрахування відбулися суттєві зміни. Через війну страховики в Україні не можуть укладати договори перестрахування з іноземними партнерами, а лідери глобального ринку перестають надавати покриття українським підрозділам своїх клієнтів. Крім того, Національний банк України з початком війни обмежив валютні платежі за кордон, у тому числі й валютні платежі за послуги перестрахування. Проте це не спричинило збільшення активності на внутрішньому ринку, оскільки українські компанії не мають змоги надавати покриття такої ж якості.

Діяльність ринку перестрахування сьогодні суттєво скоротилася. Так, лише в першій половині 2022 року операції вихідного перестрахування скоротилися вдвічі: з 4,7 млрд. грн. до 2,3 млрд. грн. (-51%), а обсяги перестрахування всередині країни – в 4 рази. Його частка в загальних страхових преміях зменшилася з 19% до 13% [2]. Водночас міжнародні страховики значно збільшили права вимоги до перестраховиків. Після виходу з ринку у ІІ півріччі 2022 року страховиків, які спеціалізувалися на операціях перестрахування, значно знизилися загальні обсяги операцій вихідного перестрахування всередині країни, змінилося співвідношення між операціями вихідного перестрахування у резидентів та нерезидентів на користь останніх з 60%/40% у І півріччі 2021 року до 85%/14% у ІІ півріччі 2022 року.

Загалом у 2022 році обсяг валових страхових премій, переданих у перестрахування зменшився за рік більш ніж у 2 рази (до 4,2 млрд. грн.), а виплати – майже на 60%. Відповідно скоротилася й частка перестрахування у валових страхових преміях.

Обсяги перестрахування всередині країни скоротилися в 4 рази (з 1,9 млрд. грн. до 0,5 млрд. грн.).

Обсяг валових страхових премій, отриманих від перестрахувальників склав 1123 млн. грн. За минулий рік перестрахувальникам було виплачено 177 млн. грн. валових страхових виплат. Обсяг вихідного перестрахування становив 4168 млн. грн., з них перестраховикам-нерезидентам було сплачено 3104 млн. грн. [6].

У І півріччі 2023 року у перестрахування було передано лише 2,37 млрд. грн., у тому числі перестраховикам-нерезидентам – 1,9 млрд. грн. На перестрахування у цьому періоді було передано лише 9% страхових премій, з них лише четверту частину – на внутрішньому ринку [4]. Отже, протягом

останніх трьох років операції на ринку перестрахування України були зведені до мінімуму.

Результати аналізу частки перестрахування у валових страхових преміях та їх структури в напрямі розміщення дають підстави стверджувати, що вітчизняні перестраховики сьогодні не мають значного впливу на розвиток страхового ринку України. Премії, які передаються перестраховим компаніям, у цей період становлять менше ніж 20% валових премій, а відповідна частка внутрішнього перестрахування не перевищує 10% та має тенденцію до зниження.

Важливою характеристикою ринку перестрахування є вхідне перестрахування, що виступає виразником довіри не тільки до страхового ринку, але й до фінансової системи країни в цілому, свідченням конкурентоздатності національних страховиків, захистом міжнародного товарообігу, запорукою довіри страховиків до вітчизняного страхового ринку. Однак, через низький рейтинг України як держави та недостатній рівень капіталізації страхових компаній, експорт страхових і перестрахових послуг вітчизняними страховиками не має значення самостійного і перспективного виду бізнесу, і не служить опорою для захисту українських інвестиційних програм за кордоном, а також розширення експорту високотехнологічних товарів.

Вітчизняний ринок перестрахування перебуває сьогодні на складному етапі свого становлення. Основними проблемами, які гальмують його розвиток сьогодні є складна макроекономічна ситуація в Україні, недостатня місткість, відсутність нормативно-правових актів, що регулюють даний вид страхової діяльності, нерозвиненість інституту страхових посередників.

Перспективи розвитку ринку перестрахування в Україні пов’язані з розвитком страхових посередників, створенням їх об’єднань, посиленням ролі професійних перестрахувальників, укладенням багатосторонніх угод перестрахування. Сьогодні існує велика потреба в подальшому удосконаленні нормативно-правової бази перестрахової діяльності. Потрібно чітко та зрозуміло визначити роль і місце перестрахування, зокрема, порядок організації, утворення та припинення діяльності перестрахових компаній, правові відносини перестрахування, порядок укладення договорів тощо. Цьому повинно сприяти й впровадження з 1 січня 2024 року нового Закону України «Про страхування», а також і окремих нормативних актів у сфері перестрахування. [3;5].

Список використаних джерел:

1. Воронченко О. В., Харченко А. Ю. Ринок перестрахування в Україні: становлення, проблеми та перспективи розвитку / О. В. Воронченко, А. Ю. Харченко // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. 2017. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua (дата звернення 29.10.2023)

2. Департамент нагляду за ринком небанківських фінансових послуг Управління нагляду за страховим ринком. Огляд страхового ринку України за І півріччя 2022 року. URL: http://bank.gov.ua (дата звернення: 07.10.2023 р.)
3. Про страхування: Закон України від 18.11.2021. №1909-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text (дата звернення: 03.10.2023 р.).
4. Insurance TOP – журнал про страхування та іншуртех. 2023. № 3(95). URL: https://forinsurer.com/insurancetop_95 (дата звернення: 10.10. 2023 р.)
5. Положення про перестрахування у страховиків (перестраховиків) нерезидентів: Постанова Правління Національного банку України від 20 жовтня 2021 р. № 107. URL: https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0107500-21#Text (дата звернення: 10.09.2023 р.)
6. Статистика страхового ринку України. URL: https://forinsurer.com/stat (дата звернення: 20.09. 2023 р.)

ПРОЦЕДУРА НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Колос Ю.В.
аспірант ПВНЗ «Європейський університет»
науковий керівник: д.ю.н., доцент Тимошенко М.О.

Процедура неплатоспроможності фізичних осіб є новелою українського законодавства, яка була запроваджена у жовтні 2019 року із набранням чинності Кодексом України з процедур банкрутства (надалі – *«Кодекс»*)[3]. В умовах воєнного стану, коли значна кількість громадян постраждала від військових дій, втратила майно та роботу внаслідок руйнувань або окупації території, фінансовий стан громадян значно погіршився, що вплинуло на їхню здатність виконувати свої грошові зобов'язання перед банками та іншими фінансовими установами. Як наслідок, за даними Національного банку України [8], станом на 01 січня 2023 року частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні становила 38%.

За таких обставин процедура неплатоспроможності фізичних осіб є одним із варіантів реструктуризації проблемних боргів для громадян, які постраждали від війни і більше не спроможні виконувати свої фінансові зобов'язання. Перевагою цієї процедури є можливість відтермінувати або розтермінувати виплату боргу, змінити спосіб виконання, здійснити часткове погашення або навіть списання значної частини простроченої заборгованості, включаючи відсотки та нараховані штрафні санкції.

Разом з тим, надаючи інструмент для вирішення проблем із боргами, законодавець ставить до боржника-фізичної особи досить жорсткі вимоги, що визначаються особливостями процедури несплатоспроможності.

По-перше, право ініціювати процедуру неплатоспроможності надано лише боржнику (фізичній особі). На відміну від процедури банкрутства юридичних осіб, де ініціатором справи може бути будь-хто з кредиторів, боржник-фізична особа сам вирішує, чи розпочинати судову процедуру неплатоспроможності чи ні. По суті це означає добровільність процедури неплатоспроможності для

боржника. Із таким підходом законодавця згодні не усі науковці. Зокрема, Коссак В.М. вважає, що такий підхід є необґрунтованим, а право подавати заяви про відкриття справи про несплатоспроможність фізичної особи слід надати також кредиторам [4].

Варто відзначити, що у квітні 2023 року до Кодексу були внесені зміни [7], які уточнили підстави, за наявності яких боржник може подати заяву до суду. Зокрема, законодавцем скасовано вимоги щодо мінімального розміру прострочених зобов'язань (у попередній редакції Кодексу прострочений борг мав бути не менше 30 розмірів мінімальних зарплат). Окрім того, уточнено підставу стосовно відсутності у боржника майна, на яке може бути звернено стягнення у процедурі виконавчого провадження.

По-друге, ініціювання процедури неплатоспроможності вимагає від боржника підготувати заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність разом із великим пакетом документів. На практиці підготовка цих документів викликає у боржників значні труднощі. Серед найскладніших документів для підготовки – детальний список кредиторів, декларації про майновий стан, перелік вчинених угод, інформація про банківські рахунки, детальний список наявного майна, а також проект плану реструктуризації боргів. Виконання цього завдання без допомоги кваліфікованого юриста є навряд чи можливим. До того ж, далеко не усі громадяни належно зберігають власні документи стосовно боргів, банківських рахунків та майна, що може стати об'єктивною перешкодою для складення заяви і надання суду конкретизованої інформації.

По-третє, однією з особливостей процедури неплатоспроможності є принцип добросовісності боржника. Не секрет, що однією з переваг процедури неплатоспроможності для боржника є можливість примусово (без згоди кредиторів) списати значну частину безнадійного боргу. Однак, щоб скористатися цією перевагою, закон вимагає від боржника сумлінності і добросовісності, в першу чергу, у питанні розкриття (декларування) власного майна. Водночас, надання суду недостовірної інформації про власне майно або свідоме приховання майна від кредиторів є підставою для закриття провадження у справі. Відтак, законодавець передбачив, що процедура несплатоспроможності може завершитися із позитивними юридичними наслідками лише для добросовісного боржника. Принцип сумлінності і добросовісності боржника сформульований і підтверджений також судовою практикою Верховного Суду у справах про неплатоспроможність фізичних осіб [5,6].

По-четверте, успішне завершення процедури неплатоспроможності покладає на боржника певні обов'язки на майбутнє: протягом 5 років після визнання фізичної особи банкрутом така особа зобов'язана перед укладенням договорів позики, кредитних договорів, договорів поруки чи договорів застави письмово повідомляти про факт своєї неплатоспроможності інші сторони таких договорів. Окрім того, фізична особа не може вважатися такою, яка має бездоганну ділову репутацію, протягом 3 років після визнання її банкрутом.

Вимоги щодо ділової репутації пов’язані із зайняттям певних керівних посад у банківських та фінансових установах, вимогами до менеджерського складу ліцензіата за певними видами господарської діяльності, вимогами до деяких посад на державній службі. Відтак, особа, яка допустила особисте банкрутство, не може займати певні відповідальні посади впродовж встановленого законом строку.

Наявна статистика свідчить про те, що за увесь 2022 рік до місцевих господарських судів було подано лише 419 заяв про неплатоспроможність фізичних осіб [2]. Відтак, процедура несплатоспроможності фізичних осіб не є популярною та масовою, враховуючи, що станом на травень 2023 року кількість боргів у Єдиному реєстрі боржників налічувала більше 8 млн. [1].

Це пояснюється такими чинниками: 1) надзвичайні обставини у державі (воєнний стан); 2) висока вартість процедури (боржник зобов’язаний авансувати винагороду арбітражного керуючого за 3 місяці його роботи, що становить 40 260 грн. на 2023 рік); 3) складність і великий обсяг документів, необхідних для подання заяви; 4) відсутність у кредиторів права на подання заяви про відкриття провадження; 5) законодавчі обмеження щодо вчинення виконавчих дій та примусового стягнення майна окремих категорій боржників у період дії воєнного стану.

Враховуючи викладені особливості процедури неплатоспроможності, подальше вдосконалення процедури потребує законодавчих змін, спрямованих на: 1) надання кредиторам фізичних осіб-боржників права на подання заяви про відкриття провадження у справах про неплатоспроможність; 2) надання можливості боржнику відстрочити або розстрочити виплату винагороди арбітражному керуючому (за його згодою); 3) врегулювання особливостей процедури для фізичних осіб, чия неплатоспроможність стала наслідком втрати майна в результаті військових дій та/або окупації території України; 4) уточнення окремих законодавчих прогалин процедури, зокрема підстав для закриття провадження у справі у разі відсутності заяв кредиторів про визнання грошових вимог до боржника.

Список використаних джерел:

1. *Від початку повномасштабної війни кількість боргів зросла на 8% // Опендатабот: [Веб-сайт]. Київ, 2023. URL: https://opendatabot.ua/analytics/debts-raise-2022 (дата звернення: 31.10.2023).*
2. *Інститут банкрутства в Україні: судді ВС окреслили виклики воєнного часу та аспекти банкрутства фізичних осіб // Судова влада України: [Веб-сайт]. Київ, 2023. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1398629/ (дата звернення: 31.10.2023).*
3. *Кодекс України з процедур банкрутства: Закон, Кодекс від 18.10.2018 № 2597-VIII. Київ: Відомості Верховної Ради України від 10.05.2019 — 2019 р., № 19, стор. 5, стаття 74, 2018. 72 с.*
4. *Коссак В. М. Особливості банкрутства фізичних осіб / Коссак В. М. // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми процедур банкрутства в Україні та міжнародний досвід врегулювання неплатоспроможності", 18 жовтня 2019 року / [відп. ред.: А. В'язовченко, Р. Ю.*

Ханик-Посполітак] ; Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія", Ф-т правн. наук, Нац. проф. спілка арбітражних керуючих України [та ін.]. - Київ : [б. в.], 2019. - С. 70-73.
5. *Постанова Верховного Суду від 26.05.2022 у справі № 903/806/20 // Єдиний державний реєстр судових рішень: [Веб-сайт]. Київ, 2023. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/105458809 (дата звернення: 31.10.2023).*
6. *Постанова Верховного Суду від 22.09.2022 у справі № 916/2372/20 // Єдиний державний реєстр судових рішень: [Веб-сайт]. Київ, 2022. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/106774351 (дата звернення: 31.10.2023).*
7. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон від 20.03.2023 № 2971-IX. Київ: Голос України від 14.04.2023 — № 1, 2023. 12 с.*
8. *Частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні становила 38% на початок 2023 року // Національний банк України: [Веб-сайт]. Київ, 2023. URL: https://bank.gov.ua/ua/stability/npl (дата звернення: 31.10.2023).*

АНАЛІЗ РІВНЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ

Концевич А.Р.
студентка Європейського університету
Науковий керівник
Скрипник Г.О., к.е.н., доцент
кафедри економіки, фінансів та обліку
Європейського університету

На сучасному етапі розвитку економіки концентрація банківського капіталу та забезпечення необхідних джерел і дієвих механізмів підвищення рівня капіталізації банківської системи є надзвичайно актуальною для подальшого та динамічного розвитку фінансового сектора України.

Капіталізація банківської системи є одним з інструментів забезпечення конкурентоспроможності банківської діяльності. Недостатній рівень капіталізації може негативно вплинути на надійність функціонування банківської і фінансової систем у цілому, що позначається на динаміці економічного зростання, місці економіки країни у світовому фінансовому просторі.

На окремі аспекти проблем капіталізації і ліквідності банківської системи звертають увагу вітчизняні науковці та практики: В.О. Зінченко, В.М. Кротюк, І.О. Лютий, А.М. Мороз, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова, Т.С. Смовженко, В.С. Стельмах, А.В. Шаповалов, В.М. Шелудько та ін.

Підвищення рівня капіталізації і ліквідності банківських установ є одним із головних завдань організації надійного нагляду за банківською системою з боку Національного банку України та забезпечення необхідних обсягів регулятивного капіталу з урахуванням системи фінансових і операційних ризиків, що сьогодні повністю збігається з потребою переходу вітчизняної регуляторної системи на вимоги нової Угоди про капітал (П. Базель).

Під капіталом банку (власним капіталом) слід розуміти спеціально створені фонди і резерви, призначені для забезпечення його фінансової стійкості, комерційної та господарської діяльності, відшкодування можливих

збитків, які перебувають у користуванні банку протягом всього періоду його функціонування [3, с. 91].

У Законі України «Про банки і банківську діяльність» у ст. 2 подані визначення різновидів банківського капіталу (капітал банку, капітал підписний, капітал приписний, капітал статутний, капітал регулятивний) [1].

На думку деяких науковців, капітал є головним показником банківської установи щодо її здатності до подальшого ефективного розвитку. Відповідно банківський капітал трактується як власний капітал банку – один із базових елементів, який сформований за рахунок коштів його власників, використовується у процесі здійснення банківської діяльності з метою отримання прибутку, сприяє підвищенню довіри клієнтів до банку в результаті виконання властивих йому функцій (захисна, оперативна, регулювальна)) [4, с. 165].

Дослідження сутності балансового, регулятивного та економічного капіталів з позицій наявних концепцій управління банківськими ризиками дає змогу встановити особливості їхнього визначення, виявити відмінності між ними, з'ясувати їхні роль і значення у діяльності банку для підтримки необхідного рівня ліквідності та платоспроможності. На відміну від балансового капіталу, який визначається як різниця між балансовою вартістю активів і зобов'язань банку на конкретну дату, регулятивний капітал як сукупність різноманітних балансових статей, що характеризують ризики банківської діяльності, дає реальну оцінку розміру власного капіталу банку, орієнтовану на можливі втрати за ризиковими операціями банку. Саме це й зумовлює використання регулятивного капіталу для розрахунку економічних нормативів, показників ефективності діяльності, оцінювання стабільності та надійності банків.

Зміцнення капітальної бази вітчизняної банківської системи значною мірою залежить від існуючої практики формування банками власного капіталу, що визначає перспективне нарощення обсягів капіталізації. Формування власного капіталу банку – доволі складний процес, зумовлений організаційно-правовою формою діяльності банку та наявністю відповідних джерел ресурсів.

Кожна з форм організації банківського бізнесу має свої переваги та недоліки з точки зору стратегії розвитку банку, яку його засновники обирають залежно від цілей і завдань, які ставлять перед собою.

Банки зберігають значний запас капіталу понад мінімальні вимоги. У 2021 році стрес-тестування продемонструвало, що загалом ризики для капіталу банків знизилися впродовж двох років, чи не найпомітніше – кредитний. Проте все більшу вагу набирає процентний ризик, зокрема ризик інвестування в цінні папери. Для підвищення власної стійкості банки мають підтримувати капітал на встановлених НБУ рівнях. Нині банки готові не лише виконати вимоги до капіталу, що запроваджуються з початку наступного року, а й розпочати формування буферів консервації капіталу та системної важливості. Висока прибутковість сектору свідчить, що банки зможуть накопичити їх до 1 січня 2024 року [2].

Банківська система достатньо капіталізована. Достатність капіталу переважної більшості банків надалі значно перевищує мінімальні вимоги. Достатність основного капіталу по системі становить понад 15%. Упродовж 2021 року цей показник дещо знизився через жваве кредитування – нові кредити збільшили активи, зважені на ризик. Проте капітал поповнювався як за рахунок реінвестованих прибутків, так і через внесення коштів акціонерами. До капіталізація коштами акціонерів відбувалася переважно заради розвитку бізнесу.

НБУ відновив практику стрес-тестування Виконання мінімальних вимог до достатності капіталу не є повною гарантією стійкості в стресових умовах. Оцінити спроможність банків поглинути збитки в разі настання шокових подій покликане стрес-тестування. В 2021 НБУ відновив практику його проведення після річної перерви, пов'язаної з розгортанням кризи торік. Стрес-тестування проводилося для 30 великих банків, які мають близько 93% активів сектору [2].

Традиційно оцінка здійснювалася за двома сценаріями: базовим та несприятливим. Базовий сценарій відповідає макроекономічним прогнозам НБУ. Несприятливим припускається настання стресових умов, за яких реалізуються основні фінансові ризики: кредитний та ринковий, зокрема процентний. Уперше оцінювалися можливі втрати банків унаслідок зміни вартості державних цінних паперів. Зважаючи на досвід кризового 2020 року, припущення в рамках несприятливого сценарію були дещо пом'якшені. Зокрема падіння ВВП, зниження обсягів виробництва ключових галузей та девальвація гривні були помірнішими, ніж у попередніх стрес-тестах. Стрес-тестування 2021 року також враховувало заплановані регуляторні зміни.

Таблиця 1.- Параметри сценаріїв стрес-тестування, приріст у % [5, с.21]

Показник	Базовий сценарій			Несприйнятливий сценарій		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Реальний ВВП	3.8	4.0	4.0	-2.2	-1.7	0.1
ІСЦ	8.0	5.0	5.0	8.6	7.5	7.3
Валютний курс	-3.6	-2.8	-1.0	-16.4	-7.7	-4.9

** Валютний курс гривні до долара США (UAH/USD); за базовим сценарієм – оцінки Focus Economics. Джерело: НБУ, Focus Economics.*

Банки загалом готові до гіпотетичної кризи. Базовий сценарій стрес-тестування загалом є сприятливим для банків: достатність основного капіталу в середньому зростає на 4.8 в. п. за три роки. Зумовили такий ефект припущення про реінвестування всіх зароблених банками прибутків та незмінність обсягів портфеля – так званий статичний баланс. Однак для дев'яти банків установлено підвищені необхідні рівні достатності капіталу навіть за базовим сценарієм. Еквівалент потреби в капіталі на 1 січня 2021 року для них становив близько 5 млрд грн. Це майже у вісім разів менше, ніж у 2019 році.

Результати стрес-тестування: банки спроможні виконувати нові вимоги до капіталу. Цьогорічне стрес-тестування підтвердило добрий стан банківської

системи, попри пройдену кризу. Банки, які врахували у своїй діяльності висновки попередніх стрес тестів, здебільшого не мали потреби в капіталі. Ті ж фінансової установи, для яких установлено потребу в капіталі, виконують програми реструктуризації. Згідно з ними вже протягом 2021 року низку виявлених ризиків було знижено. Тож банківська система готова до подальшого впровадження вимог до капіталу відповідно до запланованого графіка. Зокрема з 1 січня 2022 року підвищилися ваги ризику за незабезпеченими споживчими кредитами та за валютними ОВДП, з'явилася вимога покривати капіталом 50% операційного ризику. Загальний вплив запланованих змін на достатність основного капіталу банків становитиме 2.5 в. п. Поточного запасу капіталу вистачить на їхнє виконання.

Тож нині з урахуванням рекордної прибутковості банків сприятливий час для запровадження вимог до формування буферів капіталу. Вони не створюватимуть надмірного навантаження на банки та підвищать їхню стійкість. Вимоги до буферів впроваджуватимуться поступово: починаючи з 1 січня 2023 року в розмірі половини буфера консервації капіталу та повного розміру буфера системної важливості. До 1 січня 2024 року банки повинні будуть повністю сформувати такі буфери.

За підсумками оцінки стійкості Національний банк установив вищий за мінімальний необхідний рівень достатності капіталу для низки банків. Цей цільовий рівень розраховано в такий спосіб, щоб навіть за умови реалізації стресових подій капіталу банку було достатньо для покриття можливих збитків.

Нововведенням законодавства є запровадження трирівневої структури капіталу. Регулятивний капітал поділятиметься на основний і додатковий капітал першого рівня та капітал другого рівня залежно від якості і здатності поглинати збитки. До основного капіталу першого рівня увійдуть лише складові, що можуть безперешкодно поглинати збитки фінустанов для продовження ними діяльності – "going concern". Складові капіталу другого рівня фінустанова зможе використати для поглинання збитків уже в разі своєї неплатоспроможності – "gone concern". Відповідно нормативів достатності капіталу також стане три: основного капіталу першого рівня, капіталу першого рівня та регулятивного капіталу. Новою структурою капіталу передбачається оновлення вирахувань із капіталу. Капітал кожного з рівнів коригуватиметься на складові, які не можуть поглинати збитки та не роблять банк фінансово стійкішим. Нова структура капіталу буде запроваджена із середини 2024 року. Відповідні зміни до нормативно-правових актів уже надано на розгляд банкам.

Список використаних джерел:

1. *Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000р., №2121 III із змінами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text*
2. *Офіційний сайт Національного банку України. URL: http://www.bank.gov.ua.*
3. *Банківські операції: підручник / За ред. В.І. Міщенка, Н.Г. Слав'янської, О.Г. Коренєвої. К.: Знання, 2007. 796 с.*
4. *Ткачук Н.М. Капітал малих і середніх банків як складова капіталу банківської системи України Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Мале та середнє банківництво в умовах*

становлення ринкової системи в Україні: зб. наук. праць / НАН України. ІРД. Львів, 2004. Вип. 6 (L). С. 164–171.
5. *Звіт про фінансову стабільність Грудень 2021 року. С.21.*

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Кормушин Я.К,
Купінський О.П.,
Сокол І.Р.
магістри кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський Університет»
Науковий керівник:
Рибак М.І., старший викладач

В умовах високого ризику та небезпеки, що піддаються суб'єкти господарювання з боку чинників зовнішнього середовища, набуває особливої актуальності проблема прийняття ефективних та раціональних управлінських рішень, зокрема фінансових рішень, адже вони впливають на всі вектори діяльності суб'єкта господарювання.

Фінансові рішення – «це рішення щодо забезпечення підприємства фінансовими ресурсами для його функціонування і розвитку, а також рішення, що безпосередньо чи опосередковано стосуються забезпечення ефективного використання сформованого капіталу» [1, с. 226].

Основні методологічні постулати складання фінансової звітності суб'єкта господарювання закладено в вітчизняному законодавстві, зокрема: Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в України» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV та затвердженими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, згідно з якими фінансова звітність – це звітність, яка дає інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства за звітній період [2]. Також НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає бухгалтерську звітність як звітність, яка складена на основі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів [3].

Для узагальнення наукового дослідження розглянемо більш детально зміст дефініції «фінансова звітність», що ґрунтовно розкрито у працях українських вчених-економістів (табл. 1)

Зазначені нормативно-правові акти розділяють ці два поняття, при цьому виокремлюючи фінансову звітність як складову бухгалтерської звітності суб'єкта. Згідно Міжнародних стандартів практикують вживання терміну «фінансові звіти загального призначення», під якими розуміють фінансову звітність, і визначаються вони як звіти, що відповідають потребам користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їхніх конкретних інформаційних потреб [5].

Таблиця 1

Визначення терміну «фінансова звітність»
у наукових працях вчених-економістів

Автор	Трактування терміну
Кужельний М. В	Звітність – трактує як сукупність затверджених в установленому порядку згідно законодавства звітних форм, що об'єднують загальний комплекс систематизованих показників, які в свою чергу характеризують фінансово-господарську діяльність підприємств за відповідний період.
Верига Ю.А., Шевченко З.М., Ватуля І.Д.	Фінансова звітність підприємства – це узагальнена інформація про фінансовий та майновий стан підприємства, а також показники виробничо-господарської діяльності, яка є підсумковим етапом ведення обліку
Пархоменко В. М. Сопко В. В.	Фінансова звітність підприємств на думку авторів це система узагальнених показників, тих які характеризують результати фінансово-господарської діяльності підприємства за минулий період (місяць, квартал, рік).
Ткаченко Н. М.	Фінансова звітність на думку Ткаченко Н. це загальна кількість усіх форм звітності, що складаються на основі даних бухгалтерського обліку кінцевий результат є отримання користувачем узагальненої інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства, задля прийняття користувачами ефективних управлінських рішень
Матківської Н. І.	На думку цього автора фінансова звітність – це загальна кількість форм звітності, яка складається на підставі даних обліку мета якої надання користувачам інформації про фінансовий стан та діяльність підприємства, а також зміни у фінансово-господарській діяльності за звітний період для прийняття цими користувачами управлінських рішень.
Момонт Т. В., Безуглова В. О., Тараруєв Ю. О., Чалий І. Г.	Фінансова звітність – це сукупність форм бухгалтерської звітності, що складена на основі даних фінансового обліку, містить узагальнюючу інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період у зручному та зрозумілому вигляді. Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Джерело: доповнено автором на основі : [4].

Відповідно до П(С)БО 1 фінансова звітність — це бухгалтерська звітність, яка відображує фінансовий стан підприємства і результати його діяльності за звітний період. Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладено на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень (табл. 2).

Таблиця 2

Інформаційні потреби основних користувачів фінансових звітів [4,с.45]

№ пор.	Користувачі звітності	Інформаційні потреби
1	Інвестори, власники	Придбання, продаж та володіння цінними паперами, участь у капіталі підприємства, оцінка якості управління, визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу
2	Керівництво підприємства	Регулювання діяльності підприємства
3	Банки, постачальники та інші кредитори	Забезпечення зобов'язань підприємства, оцінка спроможності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
4	Замовники	Оцінка спроможності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
5	Працівники підприємства	Оцінка спроможності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, забезпечення зобов'язань підприємства перед працівниками
6	Органи державного управління	Формування макроекономічних показників

Основним джерелом інформації для прийняття ефективних фінансових рішень є результати фінансового аналізу, що здійснені на основі аналітичної оцінки фінансової звітності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий менеджмент: підручник/ В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія-2006», 2014. 344с.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-14/ Верховна Рада України: URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/996-14?lang=uk/

3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/0336

4. Левкулич В.В., Ковач О. В. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ. Збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування». 2021. Випуск 11. С. 43-51.

5. Банера Н. П. Удосконалення складу фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. International Scientific Conference The Modern Trends in the Development of Business Social Responsibility: Conference Proceedings, May 19th, 2017. Lisbon, Portugal: Baltija Publishing. 296 pages. P. 197-200.

СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ БАНКУ ЯК ЗАПОРУКА ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

Кулинич А.М.
бакалавр кафедри економіки та підприємництва
Львівської філії ПВНЗ «Європейський університет»
Леськів А.А.,
магістр кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Виклюк М.І., к.е.н., доцент

Мотивація персоналу є мірою успіху як банку, так і самої системи якості формування та реалізації банківських продуктів.

У діяльності будь-якого банку, в тому числі і банківській сфері АТ «Кредобанк, зазвичай постає достатньо велике коло цілей, направлених на різні аспекти діяльності банку. Сьогодні, в умовах військової економіки, цілі не обмежуються максимізацією прибутку, а скоріше за все можливістю утриматися на фінансово-стабільному рівні, можливості розширення спектру банківських послуг, їх постійне якісно-інноваційне вдосконалення, підвищення ефективності капіталу, автоматизація процесів, побутова ефективних корпоративних систем управління, оптимізація роботи програмного забезпечення та комплексів, покращення умов праці штату тощо.

Отже, різноманітність видів мотивації та типів заходів забезпечують локальне короткострокове та довгострокове досягнення поставлених цілей АТ «Кредобанк на різних рівнях. Окрім цього, зазначене сприяє забезпеченню можливостей індивідуально розглядати прогрес у різних банківських напрямках, що дозволяє більш гнучко управляти системою матеріальної та нематеріальної мотивації (заохочень, штрафів, задоволення потреб) та відповідно формувати норми оплати праці банківських працівників.

Не дивлячись на високі позиції АТ «КРЕДОБАНК» на ринку банківських послуг, специфіка банківської діяльності характеризується високим рівнем конкуренції. Тому одним з факторів високого рівня конкурентоспроможності є саме якість обслуговування клієнтів та підвищення їх лояльності до банку. Саме тому, мотивація персоналу у площині взаємодії з клієнтом посідає одне із ключових місць в системі мотивації та стимулювання банківського персоналу.

Система мотивації у АТ "КРЕДОБАНК" складається з матеріальної і нематеріальної частини. Основний акцент банку зроблено на матеріальній частині мотивування. Матеріальне стимулювання складається з постійної та змінної частини та соціального пакета.

До матеріальної мотивації персоналу АТ «КРЕДОБАНК» слід віднести:

1. Розмір заробітної плати працівників банку складається зі ставки та бонусів (у співвідношенні 50:50). Ставка має майже однаковий розмір у всього штату, а бонусна частина залежить від професійного рівня співробітника.

(рис.1). Банк справедливо оцінює внесок кожного працівника в розвиток і досягнення цілей банку, а співробітники прагнуть до досягнення високих результатів, щоб у результаті отримати якомога більше бонусів та інші.

2.

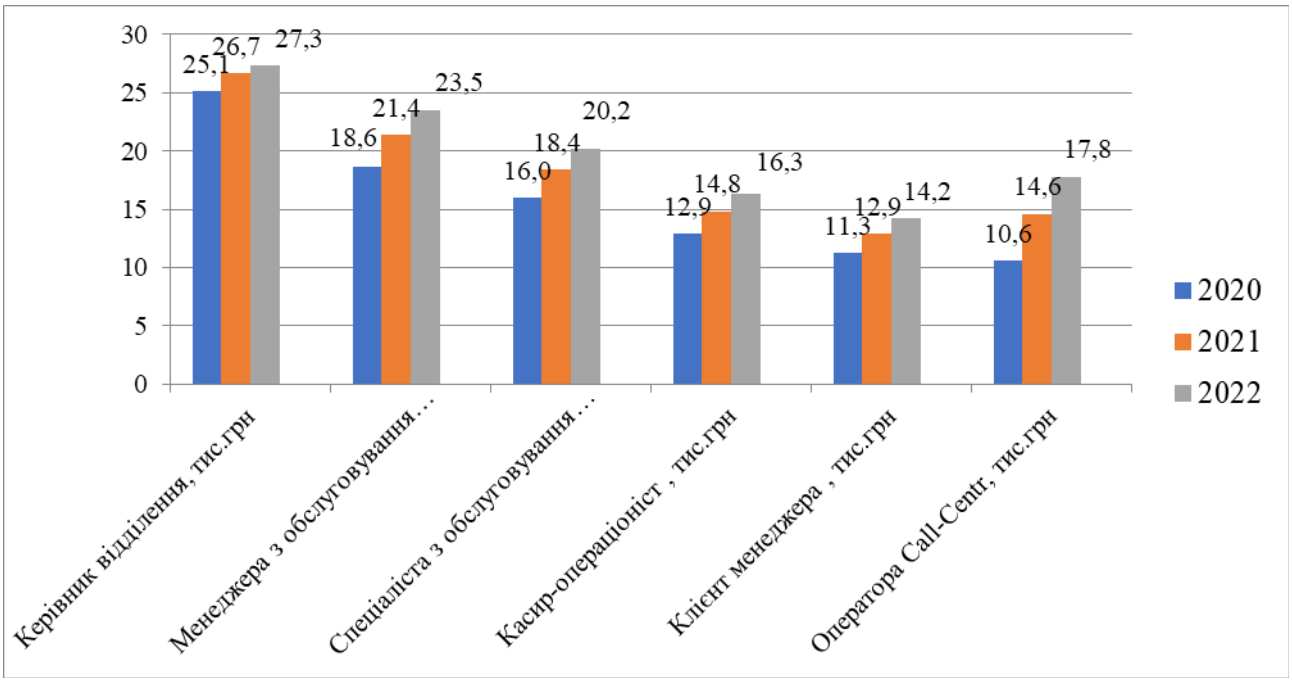

Рис. 1. Рівень заробітної плати у АТ "КРЕДОБАНК", 2020-2022 рр.

Варто відзначити, що згідно положення про мотивацію праці [42,43] перелік мотиваційних заходів та принципи винагороди (премій) відрізняються в залежності від рівня працівника і професійних якостей, і умовно включає :

1) *загальну систему преміювання* (застосовується для основної кількості працівників банку, окрім керівного складу);

2) спрощена система преміювання (застосовується для працівників,які працюють більше на якість та швидкість повторювальних операцій, ніж на проектні задачі та визначений результат)*;*

спеціальні системи преміювання (застосовуються для працівників Головного банку та мережі відділень, і передбачають застосування окремо визначених підходів, що пов'язані зі специфікою їх діяльності).

3. Преміювання полягає в тому, що премія виплачується лише в тому разі, якщо працівник дійсно вплинув на досягнення кінцевих цілей банку. У АТ "КРЕДОБАНК" є періодичність виплат основної премії

4. Соціальний пакети АТ «КРЕДОБАНК» містять такі позиції: пільгове кредитування, послуги корпоративного мобільного зв'язку, консультаційні послуги (юридичні, психологічні, фінансові), організація літнього відпочинку дітей співробітників, новорічні подарунки дітям, обов'язкове медичне страхування співробітників, навчання та тренінги.

Таблиця 1

Система мотиваційних для операційного складу персоналу АТ "КРЕДОБАНК"

Вид мотивації	Касири, операціоністи (ю.о.)	Операціоністи (ф.о), операціоністи (універсал)	Начальник відділів ОКО
1. Премія	100%ІКЦ – 20% від п.о. 125% - 30% від п.о. 150% - 40% від п.о.	Цінник	% від премій підлеглих працівників
2. Умови виплати	Завантаженість min 100% (7 балів із розрахунку 7 год роб. часу)	Завантаженість min 100% (7 балів із розрахунку 7 год роб. часу)	75% ІКЦ – 10% премії від підлеглих працівників; 100% - 15% премії; 125% - 20% премії
3. Коригуючий показник	Штраф – 0 Порушення, що можуть привести до штрафу – 0,5	Штраф – 0 Порушення, що можуть привести до штрафу – 0,5	Штраф – 0 Порушення, що можуть привести до штрафу – 0,5
4. План продажу	немає	50% депозити 50% рахунки	План підпорядкованих працівників
5. Дисциплінарні стягнення	так	ні	так
6. Період	місяць	місяць	місяць

Примітка: п.о. - початкового окладу; ІКЦ – індивідуальні карти цілей (планове завдання).

У контексті забезпечення виконання нематеріальної складової мотивації, а саме соціального пакету, АТ «КРЕДОБАНК» займається організацією робочого оточення та забезпеченням мотиваційного клімату в колективі. Задля формування лояльності співробітників і зміцнення корпоративного духу в колективі банку використовується такі складові нематеріального стимулювання праці: привітання з Днем народження, пам’ятний подарунок співробітнику або підрозділу від імені керівництва за ефективну працю, присвоєння звання «Кращий по спеціальності», публічна подяка, занесення запису про досягнення співробітника в його особисту справу, адресні запрошення на корпоративні заходи.

Окрім преміювання, АТ «КРЕДОБАНК» інвестує помітні фінансові ресурси в розвиток інтелектуального капіталу і навчання працівників. Це дозволяє надати кожному працівнику постійно розвивати і удосконалювати професійні навички, сприяє можливостям повноцінно реалізовувати власні здібності та використовувати набутий досвід.

Список використаних джерел:

1. *Положення про систему преміювання персоналу АТ «КРЕДОБАНК».Затверджене рішенням правління АТ «Кредобанк» №612 від 28.06.2023 р.*

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТІВ В СФЕРІ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

К-К.О. Круш,
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу,
ПВНЗ «Європейський університет»

У всі часи життєдіяльності людини керували підприємствами, будували заводи, будинки, пароплави, назагал цивілізація розвивалася доволі успішно і стрімко, ще до появи офіційного визначення такого поняття як «управління проєктами». На даний час маємо безліч запланованих дій, намірів: розробка засобів боротьби з пандемією вірусу COVID-19, проєкт з розвитку освітньої реформи в Україні, проєкт «Українська енергетика», проєкти у сфері освіти, будівництво будинку, створення дослідницької програми, відновлення бізнесу, формування нової організації, розробка нових технологій та обладнання, будівництво кораблів, створення нового фільму і кінозйомка, розвиток регіону, організація найменшого свята тощо – це все проєкти [1].

Проєкт – це сукупність взаємозалежних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети у певний період та з чітко визначеними цілями; сукупність заходів для розроблення новітнього продукту або поліпшування вже існуючого продукту; конкретна подія або процес з чітко визначеними термінами, що спрямовані на створення унікального продукту чи досягнення інноваційних результатів [1].

Аналізуючи роботу будь-якої організації, майже завжди можна виділити ключові види діяльності, які існують паралельно: поточні періодичні процеси або операції та проєкти. Кожна діяльність вимагає ресурсів, що реалізуються людьми, а тому потребує планування та контролю.

Основними компонентами управління проєктами є:

– визначення причин необхідності проєкту;
– визначення вимог проєкту, із зазначенням якості результатів, оцінки ресурсів і термінів;
– підготовка бізнес-плану, щоб виправдати інвестиції, вкладені в проєкт;
– забезпечення корпоративних угод і фінансування;
– розробка і реалізація плану управління проєктом;
– лідерство і мотивація команди проєкту;
– управління ризиками та змінами в проєкті;
– моніторинг прогресу щодо плану;
– управління бюджетом проєкту;
– комунікації із зацікавленими сторонами і проєктною організацією;
– управління закупівлями і поставками;
– закриття проєкту контрольованим чином у разі необхідності.

Унаслідок підвищення цін на електроенергію, газ і рідке паливо, споживачі вимушені вживати заходів щодо підвищення ефективності їх використання з врахуванням постійного підвищення цін на ресурси і

споживання енергії. При цьому доцільним стає зниження витрат і їх впорядкування шляхом впровадження комплексних заходів.

Рішення щодо управління енергоефективністю здійснюють на основі проєктів впровадження індивідуальних технологій і оптимізації бізнес-процесів. Для розроблення і впровадження проєктів створюють тимчасові підрозділи – проєктні групи, недоліком яких є низька продуктивність роботи. Проблема продуктивності пов'язана з тим, що в управління проєктами, використовують методи яким властива здатність вносити затримки до проєктного процесу, через генерування надмірного потоку звітної інформації. Заходи з їх розгалуженими календарними планами породжують велике навантаження у вигляді потоку звітів про хід виконання завдань і затримки для здійснення контролю за виконанням. При цьому в управлінні є схильність до надмірної концентрації уваги на окремих проєктних завданнях і неналежне приділення уваги загальній системі проєктування.

Енергокомпанії України надають різні види енергетичних послуг тому є потреба знаходити все більш ефективні засоби їх креативного проєктування і відповідно управління цим процесом, проте фахівці не мають достатнього досвіду у сфері енергоефективності, а науково обґрунтована методика управління на засадах проєктного підходу недостатньо розроблена.

Актуальним є потреба нових підходів щодо управління проєктами енергоефективності: обґрунтування структури побудови проектної організації та розробка методики її продуктивного функціонування в процесі виконання проєктних дій та скорочення термінів.

Складна ситуація енергетичної галузі висуває передумови розвитку відновлюваних джерел енергії, що потребує вирішення цілого комплексу задач, важливе значення при вирішенні яких відіграє впровадження проєктів відновлюваної енергетики [2].

Виявлено деякі особливості проєктів альтернативної енергетики, зокрема це: особливості технологічного процесу; природні особливості регіонів, де можливе використання нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії; велика кількість організацій, що бере участь в розробці та реалізації проєктів; підвищення рівня енергетичної незалежності; виконання вимог щодо енергетичної безпеки; зниження шкідливого впливу на довкілля; вирішення соціально-економічних питань розвитку держави [2].

Науковці акцентують, що проєкти альтернативної енергетики характеризуються значною кількістю стейкхолдерів, а успішне управління такими проєктами ґрунтується на регулярному, систематичному виявленні інтересів і цінностей його стейкхолдерів. Окрім цього, класифікують такі проєкти, за видами діяльності, це: науковий напрямок (фундаментальні та прикладні дослідження, розробки/дослідні зразки); технічний напрямок (проєктування, будівництво, ремонт і технічне обслуговування, модернізація, утилізація тощо); напрямок забезпечення ресурсами і персоналом; організаційно-правовий напрямок (землевідведення, отримання ліцензій,

дозволів тощо); законотворчий напрямок (розробка і просування законопроєктів); PR та медіа [2].

Для забезпечення ефективного управління проєктами відновлюваних джерел енергії необхідно враховувати їхні особливості, зовнішні та внутрішні впливи й відхилення, які призводять до ризиків та запроваджувати методи їхнього зменшення.

Список використаних джерел:

1. *Блага Н.В. Управління проєктами : навч. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 152 с.*
2. *Севост'янов В.С., Севост'янова А.В., Савіна О.Ю. Особливості проєктів в сфері відновлювальної енергетики та специфіка управління ними. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами. 2022. № 1(5).*

РОЗУМІННЯ ЗМІСТУ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Кушней В.А.
Сай Р.А.,
Саламін А.М.
магістри кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський Університет»
Науковий керівник:
Рибак М.І., ст. викл.

У зарубіжних та вітчизняних джерел немає єдиного визначення фінансового потоку. Вітчизняні аналітики та науковці ототожнюють поняття «грошовий потік» та «фінансовий потік» Адже вжитий фінансовий потік відокремлено від грошового потоку і без певних характеристик цей термін не має значного змістовного навантаження. У зв'язку з цим розрізняють різні види фінансових чи грошових залежно від тих, чи інших аналітичних потреб. Забезпечення ефективного цілеспрямованого управління грошовими потоками потребує певної класифікації останніх.

Найчастіше у працях вітчизняних науковців використовується структура фінансових потоків ідентична грошовим потокам, яка відповідають стандартам національного бухгалтерського обліку. Ці потоки, згідно прийнятим положенням (стандартами) бухгалтерського обліку прийнято структуризувати в межах видів діяльності підприємства [1]:

- інвестиційна діяльність – придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.
- операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Провівши ґрунтовне дослідження, автором відзначено, що у науковій літературі присвячено чимало праць питанню класифікації грошових потоків. Враховуючи наукові надбання вчених автором узагальнено класифікацію фінансових потоків шляхом (табл. 1).

Проведений ґрунтовний аналіз суті та природи грошових потоків, їх класифікації, засвідчує, що серед науковців досліджуваної проблематики формується різнобічне розуміння потоку як руху фінансових ресурсів чи коштів, суми фінансових ресурсів, активів, їх потоку та джерела, методу числення (різниці між вхідними і вихідними надходженнями), економічних чи грошових відносин у сфері фінансової системи, або ж її елементів. Він наділений особливими ознаками, які характеризують його як явище і відрізняють від інших економічних категорій, а саме: рух, напрям, обсяг, функціонування у часі і просторі, швидкість, наявність джерела формування, економічний характер, регулярність, динамічність, системоутворюючий елемент, вартість тощо.

Отже, загальне розуміння руху грошових коштів, від якого відштовхуються усі, - це сукупність валових грошових надходжень і платежів підприємства, які воно одержало за звітний період. А розглянута класифікація грошових потоків дозволяє більш цілеспрямовано здійснити облік, аналіз і планування грошових потоків різних їх видів на підприємстві. Так, як від ситуації, яка складеться на підприємстві у результаті руху грошових коштів залежить якість управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» : затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 87 із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів URL : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show

2. Агеєва І.М., Коренман Є.М., Дьяченко Ю.В. Стратегічне управління підприємствами галузі: конспект лекцій/ Одеська національна академія харчових технологій, 2016. 82 с.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Лисий В.І.
«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» 3 курс
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник - старший викладач кафедри банківської справи
Сундук Т.Ф.

В сучасних умовах воєнного стану перед Україною лежить важливе завдання проведення ефективної фінансової політики як зараз, так і після завершення війни. Банківська система є ключовим елементом державної фінансової політики, від діяльності якої залежить економічна діяльність країни та рівень добробуту населення загалом. Для того щоб забезпечити якісне управління банківською системою держави у майбутньому, потрібно спиратися на досвід минулих періодів, а саме: аналізувати події та фактори у минулому, розрізняти позитивний та негативний вплив тих чи інших чинників, впроваджувати управління банківською системою з урахуванням досвіду попередніх років та недопущенням вчинених раніше помилок.

Варто розуміти, що становлення банківських відносин на території України розпочалося набагато раніше, ніж становлення сучасної держави. Вже у VI-IV ст. до н.е. на території Північного Причорномор'я у грецьких містах-колоніях, першим серед яких було поселення Ольвія, карбувалися монети, які називалися «аси», що свідчить про розвиток товарно-грошових відносин на цих землях того періоду. Понад тисячу років тому у Київській Русі карбувалися металеві гроші – гривні та інші монети. Князі Володимир Великий та Ярослав Мудрий займалися боротьбою з відсотками за кредитами [3].

В часи існування російської імперії в Києві, Харкові, Одесі та Полтаві були засновані контори державного банку імперії. Ситуація змінилася на початку ХХ ст., коли розпочалися національно-визвольні змагання та було утворено центральний банк УНР – Український державний банк. Коли до влади прийшов гетьман Скоропадський, було вдосконалено фінансову політику держави, а також центральний банк отримав функції емісії грошей - гривні, накопичення золотовалютних резервів та надання депозитно-кредитних послуг комерційним банкам.

Прихід до влади більшовиків та встановлення політики воєнного комунізму призвели до ліквідації грошово-кредитних відносин, набутих у період національно-визвольних змагань. На той час в УРСР існували лише філії московського банку. Характеризуючи період радянської окупації варто враховувати численні неефективні грошові реформи, які не лише не покращували фінансової ситуації, але й загострювали соціально-економічні процеси. Через неадекватну грошову політику СРСР, невдалі спроби

стабілізування грошової маси та інфляції, а також через крах Ощадного банку СРСР, серед громадськості зменшиться довіра до банківської системи держави у майбутньому. Радянський період залишив новопроголошеній незалежній українській державі багато проблем, які потребували вирішення. Перші комерційні банки України реєструвалися у москві, Україна не мала золотовалютних резервів, існувала тотальна недовіра до банків зі сторони населення.

Фактично формування сучасної банківської системи України розпочалося із прийняттям у березні 1991 року Закону УРСР «Про банки і банківську діяльність», який визначав правові основи банків, порядок створення і основні принципи їх діяльності. Цей закон затверджував в Україні дворівневу банківську систему, яка складалася із Національного банку України на першому рівні та комерційних банків на другому [5].

На початковому етапі становлення фінансово-економічної системи перед урядом стояли наступні виклики у сфері фінансової та банківської систем: проведення грошової реформи; подолання гіперінфляції, яка сягала в 1993 році понад 10 000 відсотків; впровадження ефективної системи регулювання банківських відносин. Труднощі із швидким вирішенням ключових питань виникали через присутність великої кількості комуністів у складі уряду, які всілякими зусиллями гальмували реформування фінансової системи України.

Удар інфляції узяв на себе карбованець. У 1996 році було проведено грошову реформу, яка запровадила єдину грошову одиницю на всій території України – гривню та її соту частину - копійку. Дана реформа вважається однією з найуспішніших реформ незалежної України серед багатьох фахівців, адже вона відзначилась своєю прозорістю та стала прикладом демократичного способу реформування фінансової системи. Даним кроком було вирішено одразу дві ключових проблеми – впровадження національної грошової одиниці та подолання гіперінфляції.

Паралельно з цим в 1994 році було відкрито Банкнотну фабрику, а в 1998 році було засновано Монетний двір [1]. У травні 1999 року прийнято Закон України «Про Національний банк України», згідно з яким фактично закріплювалася незалежність НБУ у фінансовому плані та плані проведення монетарної політики, а також визначалися основні принципи його функціонування. Початок нового тисячоліття характеризувався поступовим покращенням соціально-економічної ситуації в країні. До 2008 року в банківській системі спостерігалися загалом позитивні тенденції. Станом на 01.01.2009 року кількість комерційних банків в Україні становила 184, серед яких було 53 банки з іноземним капіталом [2].

Внаслідок збройної російської агресії у 2014 році, окупації Криму та ведення бойових дій на території Луганської і Донецької областей, банківська система України зазнає удару по ліквідності та платоспроможності. Крім того, знижується кредитна активність установ. У 2014 році НБУ прийняв рішення відкликати ліцензії у вісімнадцятьох банків, що призвело до скорочення загальної їх кількості до 163 станом на 01.01.2015 р. [4].

На початок 2016 року стан банківської системи стабілізувався. Визначальним був процес націоналізації ПриватБанку, який за загальною кількістю активів сьогодні залишається найбільшим банком України. Загальний обсяг його активів на початок 2023 становив понад 737 млрд. грн., що складає 27,1% питомої ваги загального обсягу активів усіх українських банків.

Протягом 2020-2021 рр. внаслідок пандемії Covid-19, НБУ доводилося підтримувати фінансову стабільність в країні за рахунок зниження кредитних ставок та розширення лімітів кредитування. Це дозволило наростити вклади населення та збільшити кредитні портфелі банків, і загалом наслідком даної діяльності були позитивні фінансові результати.

Проте, через повномасштабне вторгнення росії в Україну, відбулися негативні зміни у показниках діяльності банківської системи. У другому кварталі 2022 року чистий збиток банківської системи становив понад 4,6 млрд. грн. Станом на 01.06.2023 р. в Україні діє 65 банків, серед яких 8 є збитковими із сукупним збитком 112 млн. грн. Банківська система України встояла та показала неймовірні результати. За версією Central Bank Awards 2023 НБУ було обрано національним банком 2023 року [6].

Отже, становлення сучасної банківської системи України відбувалося у важливі періоди розвитку нашої держави. Задля проведення ефективної фінансової політики у сфері банківського сектору, держава має посилатися на історичні відомості та різноманітні події, які відбувалися у банківській сфері, задля аналізу позитивних та негативних тенденцій впровадження певних заходів у плані реалізації політики щодо управління банківською системою.

Список використаних джерел

1. Історія української гривні. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/uah/uah-history (дата звернення: 26.10.2023).

2. Кількість банків в Україні (2008-2023). Мінфін. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/

3. Н. В. Дорофєєва, З. М. Комаринська. З історії грошей України : навч. посіб. Львів : М-во освіти України, Нац. банк України, 2000. 165 с.

4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/

5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 20 березня 1991 р. № 872-XII. Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 № 25. Ст. 281 (втратив чинність на підставі Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 07 грудня 2000 р. № 2121-III).

6. Central bank of the year: National Bank of Ukraine - Central Banking. Central Banking. URL: https://www.centralbanking.com/awards/7954744/central-bank-of-the-year-national-bank-of-ukraine

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА БЛОКЧЕЙНУ В СУЧАСНОМУ ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ

Лисюк О.Г.
здобувач фахової передвищої освіти спеціальності
Транспортні технології на автомобільному транспорті
група 4ОП
Науковий керівник
Нечипоренко Т.Д., канд.екон.наук

Актуальність фінансових технологій (FinTech) та блокчейн залишається високою в сучасному світі, і ці технології продовжують розвиватися та впливати на фінансовий сектор та в інших галузях. На сучасному етапі фінтех розглядають як екосистему, яка поєднує всіх учасників фінансового ринку, зокрема, фінтех-стартапи, регуляторів, банки, міжнародні платіжні системи, асоціації банкірів та фінансистів, інкубаторів, акселераторів, постачальників [1, с. 103].

Фінтех являє собою складну систему, що об'єднує сектори нових технологій і фінансових послуг, стартапи та відповідну інфраструктуру. Розвиток фінансових технологій, як свідчать дослідження, особливо помітний в останні п'ять років. Як відомо, в основі існування будь-якого явища лежить комплекс умов (факторів). Основними факторами, які сприяли бурхливому розвитку фінтех у світі, як показує практика, є наступні:

1. Світова економічна криза, що почалася в 2008 р. та її наслідки. У цей період населення стало втрачати довіру до традиційних банківських фінансових продуктів та інструментів.

2. Зростання в усьому світі процесів цифровізації, що охопили практично всі сфери людського життя, включаючи і фінансовий сектор. Цифровізація підвищує задоволеність споживачів фінансових послуг; розширює можливості управління капіталом економічного суб'єкта; скорочує витрати всіх учасників фінансового ринку; прискорює фінансові операції; збільшує територіальне покриття фінансовими послугами; підвищує прозорість відносин на фінансовому ринку. Розвиток технологій обробки інформації визначило розвиток таких сегментів фінтех, як блокчейн, P2P кредитування, онлайн-скоринг, алгоритмічна торгівля та ін.

3. Активне поширення мережі Інтернету (розширюється географія і зростає швидкість його роботи), що дає можливість людині перебувати в кіберпросторі цілодобово. Сприяє цьому процесу й прискорений розвиток ринку мобільних пристроїв.

4. Поширення швидкими темпами соціальних мереж та месенджерів. Зростання популярності соціальних мереж сприяло появі принципово нових видів фінансових послуг, заснованих на обміні інформацією між користувачами (краудфандинг, P2P перекази і фінансування, соціальні трейдинги та ін).

5. Прагнення до інновацій, підвищені вимоги до зручності користування послугами, якості та швидкості отримання інформації.

6. Успіх технологічних компаній в інших секторах економіки (ритейл, індустрія розваг та ін). Поява успішних компаній, які значною мірою змінили свої ринки і запропонували більш конкурентні продукти і послуги, викликала інтерес підприємців, в тому числі, і до фінансового сектору.

7. Зростання обсягу електронної торгівлі стимулює зростання обсягу послуг в сегменті платежів і переказів, а також в сегменті фінансування. Збільшення оборотів онлайн-торгівлі є драйвером розвитку платіжних сервісів (включаючи електронні гаманці, внутрішні платежі з використанням додатків і миттєві платежі), а також послуг в сфері кредитування покупців [4, с. 103].

Фінтех відкриває величезні можливості для всіх суб'єктів фінансової сфери. Він забезпечує клієнтам зниження витрат, платежі в реальному часі, більш широкий вибір послуг та більшу зручність. Фінтех може сприяти розширенню доступу до фінансування для фізичних осіб, малих та середніх підприємств, недостатньо охоплених фінансовими послугами.

Сфера застосування фінансових технологій та блокчейну в сучасному фінансовому секторі:

– фінансові технології: мобільні платежі та грошові перекази, роботизація процесів ведення обліку та аналізу даних, кредитування та краудфандинг, електронна торгівля та онлайн-банкінг.

– блокчейн: криптовалюти та ініціальні монетні пропозиції (ICO), децентралізовані біржі та смарт-контракти, управління ланцюжками постачання, захист особистих даних та кібербезпека [2, с. 195]:

Основними аспектами актуальності цих технологій є:

– інновації та ефективність: Фінансові технології надають інноваційні рішення для оптимізації фінансових послуг, що робить їх більш доступними та зручними для клієнтів. Вони сприяють автоматизації процесів, підвищенню швидкості зниження та витрат;

– децентралізація та безпека: Технологія блокчейну знає свою децентралізацію та високу безпеку. Це робить її актуальною для різних галузей, включаючи фінанси, де забезпечення конфіденційності та безпеки даних має велике значення;

– регуляторні зміни: У багатьох країнах зараз відбуваються регуляторні зміни, спрямовані на адаптацію законодавства до реальних сучасних технологій. Це створює нові можливості для розвитку фінансових технологій та блокчейну в рамках законодавчого середовища;

– глобальні виклики: Світові виклики, такі як фінансова інклюзія, міжнародні грошові перекази та кризи, створюють фінансові технології та блокчейн актуальними інструментами для вирішення цих проблем;

– широкий спектр програм: Фінансові технології та блокчейн не обмежені лише фінансовим сектором. Вони застосовуються в інших галузях, таких як охорона здоров'я, логістика, галузі, пов'язані з нерухомістю, інтелектуальна власність і багато інших;

– інвестиційний інтерес: Ці технології привертають інвесторів та стартапи, що негативно впливають на активний розвиток і зростання екосистеми FinTech і блокчейну;

– зміна споживацьких звичок: Споживачі все більше шукають онлайнові та мобільні фінансові послуги, що змушує фінансову адаптацію та вдосконалювати свої продукти.

Поряд з перевагами використання фінансових технологій має недоліки:

– недостатній рівень нормативного регулювання внаслідок використання фінтех компаніями відмінних від традиційних установ бізнес-моделей;

– спонтанність прийняття рішення споживачами онлайн-послуг; обмеженість доступу з огляду на певний рівень вмінь та наявності гаджетів у користувачів для здійснення онлайн-операцій [4, с. 99].

Розвиток цифрових технологій сприяє появі певних потенційних ризиків, які впливають на ефективність функціонування фінансової системи, а саме:

– ринковий ризик, що передбачає негативні наслідки від істотної зміни ринкової кон’юнктури;

– кіберризик, що виникає внаслідок специфіки середовища фінансових технологій;

– технологічний ризик, що передбачає порушення безперебійності надання послуг внаслідок збоїв чи помилок у діяльності сервісу;

– юридичні ризики, які стосуються недостатності захисту прав споживачів [3, с. 97].

Вважаємо, що найсуттєвіший вплив на ефективне функціонування фінтех умовах цифровізації є ризик кібератак, який зазнають останнім часом фінансові компанії. Т

Отже, можна констатувати, що фінансові технології являють собою широкий спектр технологій, які застосовуються в фінансовому секторі. Вони включають в себе як традиційні технології, такі як комп'ютери та мережі, так і нові технології, такі як штучний інтелект, машинне навчання та блокчейн. Блокчейн є розподіленою базою даних, яка зберігається на багатьох комп'ютерах та забезпечує безпечний і надійний спосіб зберігання інформації, такий як транзакції, контракти та активи. Розкриваючи позитивний вплив фінансових технологій для всіх його суб’єктів, дослідники відзначають зростання конкуренції на ньому, консолідацію інформаційних технологій фінансовими організаціями для диверсифікації свого бізнесу, розширення набору фінансових послуг та кола потенційних клієнтів, забезпечення фінансової доступності в країнах розвиваються.

Список використаних джерел:

1. *Дудинець Л.А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2020. Вип. 22. С. 97–118.*
2. *Поченчук Г.М. Фінансові технології: розвиток і регулювання. Економіка і суспільство. 2021. №13. С. 193-203.*

3. *Тарасюк М.В. Інновації в глобальній цифровій сфері: оцінка трансформацій. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2021. Вип. 131. С. 94–113.*
4. *Цирулик С.В. FinTech технології: суть, роль і значення для економіки країни. Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія: Економіка. 2020. Вип. 2(67). Т. 23. С. 98–105.*

ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Ойстрик С.В.
аспірант,
Приватний вищий навчальний заклад
«Європейський університет»
Науковий керівник
Виклюк Мар'яна Іванівна,
кандидат економічних наук, доцент.

1. Фінансовий сектор та кредитна політика грають надзвичайно важливу роль у процесі відновлення економіки та соціального розвитку після війни і окупації. Нижче наведені ключові аспекти важливості кредитної політики:

- Забезпечення доступності капіталу: Кредитна політика дозволяє підприємствам та господарствам отримувати необхідний капітал для відновлення виробництва та інфраструктури, створення нових робочих місць та сприяє загальному економічному відновленню.
- Підтримка малих та середніх підприємств: Кредити для малих та середніх підприємств можуть сприяти створенню робочих місць та стимулювати інноваційний розвиток, що є ключовим для стійкого економічного розвитку.
- Фінансування інфраструктури: Кредити можуть бути використані для відновлення та розвитку інфраструктури, включаючи дороги, енергетику, транспорт та інші важливі сектори, що сприяє покращенню життя населення та створенню умов для економічного зростання.
- Розвиток фінансового ринку: Ефективний фінансовий сектор є ключовим для приваблення інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх, та сприяє сталому розвитку.
- Соціальний розвиток: Кредитна політика може враховувати соціальні аспекти, сприяючи доступності кредитів для населення, покращенню умов життя та соціальному розвитку.
- Посилення фінансової грамотності: Розвиток кредитної політики також передбачає впровадження програм і проектів з фінансової грамотності для населення, що сприяє ефективному використанню фінансових ресурсів.

Отже, кредитна політика має визначальний вплив на відновлення економіки та соціальний розвиток країни після війни, і її належне вирішення стає ключовим завданням для забезпечення сталості та процвітання України.

2. Кредитування підприємств та підтримка малих і середніх підприємств (МСП) відіграють критичну роль у післявоєнному відновленні економіки. Це важливий компонент кредитної політики, оскільки підприємства, особливо МСП, є мотором економічного розвитку. Ось деякі ключові аспекти цієї проблематики:

- Забезпечення доступу до капіталу: Після війни багато підприємств потребують додаткового капіталу для відновлення виробництва та розвитку бізнесу. Кредитування надає їм можливість отримувати необхідні фінансові ресурси.
- Стимулювання інвестицій: Кредити сприяють інвестиційним проектам, які можуть створити нові робочі місця та сприяти сталому розвитку.
- Підтримка МСП: Малі і середні підприємства є ключовим джерелом робочих місць та інновацій. Кредитна політика повинна сприяти їхньому фінансовому розвитку та підтримці.
- Сприяння регіональному розвитку: Кредитування підприємств у регіонах, які можуть бути особливо постраждалими від конфлікту, може допомогти відновленню та розвитку цих областей.
- Регулювання ризиків: Важливо розвивати механізми забезпечення кредитів та регулювання ризиків, щоб зменшити можливість неповернення кредитів.
- Підвищення фінансової грамотності: Підтримка програм фінансової грамотності допомагає підприємствам краще розуміти фінансові аспекти кредитного співробітництва.

Усі ці аспекти об'єднуються з метою сприяння сталому економічному відновленню та розвитку. Правильно спрямована кредитна політика, яка підтримує підприємства та МСП, може відігравати важливу роль у стимулюванні росту та зміцненні економіки в умовах післявоєнного відновлення.

3. Для вимірювання успіхів та визначення викликів в реалізації кредитної політики після війни та окупації, потрібно використовувати різні методи оцінки та метрики для визначення її внеску у відновлення країни. Ось деякі ключові аспекти:

- Економічні показники: Оцінка впливу кредитної політики на економічне зростання, включаючи ВВП, інфляцію, обсяги виробництва та зайнятість.
- Підтримка МСП: Аналіз доступності та обсягу кредитування для малих і середніх підприємств, створення нових підприємств та робочих місць.
- Рівень банківської стабільності: Оцінка стану банківського сектору, включаючи кредитну якість, рівень неповернення кредитів та стабільність фінансових установ.
- Регіональний розвиток: Вивчення впливу кредитної політики на рівень регіонального розвитку та сприяння відновленню постраждалих регіонів.
- Соціальні показники: Аналіз впливу кредитної політики на соціальний розвиток, включаючи зменшення бідності, підвищення доступу до житла, освіти та охорони здоров'я.

- Фінансова грамотність: Вивчення рівня фінансової грамотності населення та ефективності освітніх програм.
- Монетарна та фіскальна політика: Оцінка ефективності монетарної та фіскальної політики в контексті досягнення поставлених економічних цілей.

Для визначення успіхів та викликів кредитної політики після війни важливо застосовувати комплексний підхід, який враховує як кількісні, так і якісні показники. Оцінка впливу кредитної політики допомагає визначити, наскільки вона спрямована на досягнення стратегічних цілей відновлення країни та дозволяє вносити корективи у діючу стратегію для досягнення кращих результатів.

Список використаних джерел:

1. Височанська М. Я., Білотїл В. Ю. ЖИТЛОВИЙ ФОНД УКРАЇНИ: ДОВОЄННИЙ ПЕРІОД, ПОТОЧНИЙ СТАН І ПЛАНИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ. Investytsiyi: praktyka ta dosvid. 2023. № 17. С. 28–38. URL: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.17.28

2. Геєць В. М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи. Науковий вісник Дипломатичної академії України. Серія "Економічні науки". 2016. Вип. 23, ч. 3. С. 164–176.

3. Коровій В. В. Грошово-кредитна політика в умовах економічних перетворень. Проблеми економіки. 2020. № 3 (45). С. 167–175.

4. Никоненко А. О., Кононенко Г. І. Кредитна політика комерційного банку в ринкових умовах : thesis. 2021. URL: https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/18737.

5. Чиж Наталія, Урбан Оксана. ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ. Економічний форум. 2023. Т. 1, № 1. С. 157–162. URL: https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-1-20.

6. Шатило О. ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. Наукові інновації та передові технології. 2021. № 1 (1). URL: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2021-1(1)-41-50.

ОРГАНІЗАЦІЯ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Олійник Р.В.
здобувач вищої освіти
науковий керівник:
Третяк Н. М., к.е.н., доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка

Російська агресія проти України впливає на всі сфери життя: екологію, економіку, політику, соціальну сферу. Банківська система є вразливою до зовнішніх факторів: економічних, політичних, правових. Негативний вплив війни значно позначився на банківській системі України: змінилися та обмежилися умови функціонування банківського сектору, вплинувши на кредитні відносини, облікову ставку, операції з валютою, ставки за депозитами, похитнулася стабільність банків та скоротилася їх кількість в Україні. Однак, завдяки пильному регулюванню з боку Національного Банку України,

банківська система адаптувалася до роботи підчас військового стану та гідно протистоїть викликам війни. На сьогодні банківська система України є стабільною, контрольованою та ліквідною [3].

Але військові дії тривають, економічний та фінансовий стан країни погіршується і тому з'являються нові виклики та загрози до діяльності вітчизняних банківських установ. За таких обставин актуалізується завдання розробки ефективних управлінських рішень та формування системи заходів антикризового менеджменту банків, які виконують функцію збереження суспільного капіталу [4].

Система антикризового менеджменту у першу чергу повинна базуватися на діагностиці ситуації в банківській системі. Діагностика стійкості банківських установ являє собою аналіз та оцінку ситуації в національній банківській системі, а також виявлення позитивних чи негативних чинників, які зумовлюють зміни у банківських установах в майбутньому [2].

Метою діагностики є своєчасне розпізнання кризи, подолання її небажаних наслідків, локалізації кризи, використання елементів дослідження як заходів превентивної санації, відновлення платоспроможності [1].

Особливістю антикризового менеджменту є поєднання у систему діагностики, попередження, подолання кризи, стратегії реструктуризації, застосування нестандартних методів в управлінні персоналом. З цих позицій антикризовий менеджмент можна розглядати як конструктивну реакцію на виявлення у результаті діагностики змін, що загрожують банкрутством або порушенням оптимального функціонування.

Економічна діагностика фінансової нестійкості, організаційної дисфункції – це основні поняття, які характеризують процес антикризового менеджменту в цілому. Це свідчить, що діагностика є функцією і специфічною стадією антикризового менеджменту. При діагностичних дослідженнях в антикризовому менеджменті необхідно також виділяти належність досліджуваного об'єкта за класом, типом, групою або виявленою нетрадиційною сукупністю ознак, їх діагностичну цінність для визначення результату [2]. Отже, діагностика – це категорія антикризового менеджменту, яка характеризується специфічним порядком зв'язків, структурою, функціями.

Діагностика банківських установ повинна проводитися за такими напрямками: визначення стійкості банківських установ на даний час та прогнозовану перспективу; оцінка ефективності виконання функцій банківською системою в економіці; визначення чинників, що зумовлюють дестабілізацію банківської системи на даний час, тобто під час війни, середньо- та довгострокову перспективу.

Відтак, з метою своєчасного виявлення кризових явищ в банку, якісної та достовірної оцінки впливу негативних явищ, доцільно запровадити систему діагностики фінансової стійкості банку, яка базується на використанні показників ліквідності, фінансової стійкості, виявленні чинників, що спричинили зміни у стані банку, індикаторів фінансової стійкості, що дозволить ефективно здійснювати заходи антикризового менеджменту в банку.

Список використаних джерел:

1. Дадашова П. Стрес-тестування банків як інструмент банківського регулювання. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Stress-test_Dadashova_pr_2020-06- 19.pdf?v=4

2. Коваленко В. В. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання: монографія. Одеса. 2013. 381 с.

3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/

4. Стабільність понад усе, цифровий ризик-менеджмент та перезапуск сервісів із хмари. Як війна загартувала ПриватБанк. Журнал Forbes Ukraine. 2022. URL: https://forbes.ua/money/stabilnist-ponad-use-tsifroviy-rizik-menedzhment-ta-perezapusk-servisiv-iz-khmari-yak-viyna-zagartuvala-privatbank-01112022-9343

АЛЬТЕРНАТИВИ ІНФОРМАЦІЙНО- ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ БУХГАЛТЕРСЬКИМ ОБЛІКОМ

Оснач Н. Ю.
Магістр 1 курс
ПВНЗ « Європейський Університет»
Науковий керівник:
к.е.н., доцент кафедри економіки,
фінансів та обліку ПВНЗ «Європейський університет»
Мельничук В.В.

В сучасних умовах робота обліку підприємств не може нормально виконувати задачі без технологічного забезпечення, модель якої виконують системи, програми, конфігуратори та інші цифрові технології. Однім з таких продуктів є 1с, яка вже більше 20 років успішно працювала на території України і яку використовують більше 80% компаній, але в умовах війни з країною агресором яка надає цей продукт і розуміння майбутнього розвитку до європейського ринку, необхідно перейти на інше технологічне забезпечення. ПЗ «1С:Підприємство» та її копія BAS- бухгалтерія досі використовується на більшості підприємств не зважаючи на санкції та законопроекти які були введенні Указом Президента України № 227/2023 [1]. Саме законодавчі та етичні причини є головними до змін, але є і інші менш очевидні, такі як скорочення спеціалістів у сфері програмування та аналітики на платформі 1С:Підприємство, що призведе до ще більших проблем для підприємств, які залишаться на цих платформах. Мета цього дослідження показати альтернативи, чи є можливість швидкого та без болісного переходу на них, та застосування такої новітньої технології як штучний інтелект у аналітиці даних.

Сучасні реалії ведення бізнесу в Україні вимагають пошуку альтернативного продукту та заміни монополіста рішень для автоматизації бізнесу таких як 1С та BAS. Також, поруч із цим, зміна програмного продукту вимагає і навчання персоналу, переорієнтації на нові стандарти ведення обліку. Саме опір змінам, який чинять працівники, вартість аналогів програмних

продуктів найбільше стримує власників бізнесу до пошуку альтернатив звичних програм 1С та BAS.

При виборі нового технологічного забезпечення потрібно орієнтуватися на задачі, які ви перед ним ставите, та функції які хочете ввести в майбутньому. Варто зазначати що більше 70% користувачів використовує 1с тільки для ведення обліку, тобто не потребує сильного втручання програмістів, що надає легкий та швидкій перехід на такі продукти як “Bookkeeper”, “Дебет плюс”, “Dilovod”. Якщо окрім обліку необхідно закрити інші потреби і в новій системі будуть працювати інші працівники (не бухгалтери), то краще орієнтуватися на ERP системи. Вони надають можливість об'єднання усіх процесів та галузей підприємства до єдиного програмного забезпечення, прикладами є “SAP Business One”, “Microsoft Dynamics 365”, “ODOO”. Також є інші продукти, такі як “Master”, ”KeyCRM”, “MEDOC” ,”FLYDOC”, “COTA”, “A5”,”Navkolo”.

Враховуючи реалії сучасного життя, важливо, щоб бухгалтерська програма — аналог 1С дозволяла автоматизувати бухгалтерський, податковий і фінансовий облік, та була чутливою до частих змін в законодавстві. Цим вимогам повністю відповідають наступні програмні продукти.

Зокрема ПЗ «Dilovod» - система для простих бізнес процесів та простої аналітики, чудово підходить для ведення каси чи простого товарообороту, використовується навіть ФОП, але не підходить для виробничих компаній, чи у великих підприємствах. Bookkeeper - непогане рішення для малих підприємств та ФОП. BookKeeper буде зрозумілим не тільки бухгалтерам, але й широкому колу користувачів, оскільки має зручний інтерфейс. Система дозволяє вести облік діяльності підприємств і підприємців всіх систем оподаткування. Бухгалтерський і податковий облік передбачено для розділів: Придбання, Продажі, Необоротні активи, Запаси, Виробництво, Послуги, Каса і Банк, ЗЕД, ПДВ, Заробітна плата та інші. Реалізовані всі необхідні форми фінансової та податкової звітності, які можливо зберегти або подати онлайн [2].

SAP Business One - завдяки можливості об'єднання усіх галузей підприємства, надає швидку обробку даних і детальну постановку управлінських рішень. Система вже давно застосовуються на європейських та інших ринках, що надає більші можливості для користувачів. З недоліків, можуть потребувати великої обчислюваної потужності і великих затрат, тому більше підходить для великих підприємств.

Master - основне завдання системи було замінна бухгалтерії, але воно має свою основу для повноцінного забезпечення бухгалтерів, часто використовується на виробничих підприємствах чи компанії які надають широкі сфери послуг, надає швидку можливість переходу з інших систем, може працювати з любою кількість юридичних осіб, має великий обсяг функцій.

MEDOC - основне завдання це можливість надання податкової звітності у електронному форматі. Це прекрасне рішення для легкого та комфортного ведення податкового обліку, варто сприймати її як допоміжну до основної бази даних підприємства [3].

До технологічного забезпечення можна віднести і штучний інтелект, хоч поки він лише в початку свого розвитку, і має безліч недоліків, але вже є програми які допомагаю в аналітиці даних і з часом вони зможуть допомагати в прийнятті управлінських рішень. Приклади програм: AskEdith, COGINITI, DATALANG.

Отже, на ринку є безліч готових продуктів для заміні 1С(BAS) які будуть поступово витіснені з ринку, вони відрізняються своїми функціями, задачами перед якими їх ставлять, інтерфейсами, та іншим. В майбутньому в систему аналітики буде інтегрований штучний інтелект який змінить правила ведення бізнесу, завдяки великої обчислюваної потужності та доступності. Дані рішення можуть бути розгорнуті як у хмарі, так і на ресурсах власника програмних продуктів, мають українську локалізацію, представництва та підтримку в Україні.

Список використаних джерел:

1. *Указ Президента України №227/2023 від 15.04.2023р. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 квітня 2023 року "Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)"// https://www.president.gov.ua/documents/2272023-46525*
2. *Анатолій Лисенко. Новітні системи та альтернативи 1С та BAS https://youtu.be/21gMliVQPIE?feature=shared*
3. *Альтернатива 1С в Україні: огляд українських та іноземних аналогів// https://www.oneservice-consulting.com/alternatyva-1c-v-ukraini-ogljad-ukrainskyh-ta-inozemnyh-analogiv*

СИСТЕМА ЦІЛЕЙ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Петрів Ю.І.,
Чорний Ю.І.,
Романовський О.В.
магістри кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський Університет»
Науковий керівник:
Рибак М.І., ст. викл.

Фінансово-господарська діяльність суб'єкта господарювання - це діяльність всередині підприємницької структури, що пов’язана із з розробкою та реалізацією фінансово-господарських рішень щодо володіння чотирма типами цінностей, серед яких можна зробити вибір, а саме: майном, нематеріальними і матеріальними цінностями; грошима; фінансовими цінностями; боргами у формі кредиторської і дебіторської заборгованості.

Побудова системи цілей фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання ґрунтується на визначені їх місця між тактичними і

стратегічними цілями всього підприємства на ринку. Зв'язок цілей фінансово-господарської діяльності і стратегічних цілей підприємства обумовлюється тим, що стратегічні цілі підприємства на ринку реальні тільки при наявності відповідних фінансових ресурсів. Тобто фінансова діяльність, як створення і розподіл фінансових ресурсів, забезпечує суб'єктові господарювання реалізацію його стратегічних цілей [1, с.11].

Цілі фінансово-господарської діяльності та критерії за якими ці цілі оцінюються утворюють систему, що структурована у вигляді "дерева цілей", при цьому головна мета (добробут власників) уточнюється разом з основними (укрупненні кінцеві цілі) та виокремленими локальними цілями.

Основні кінцеві цілі фінансово-господарської діяльності формулюються керівництвом підприємства опираючись на загальні стратегічні цілі суб'єкта господарювання на ринку. Серед них виділяють такі цілі [40, с.12]: фінансова рівновага підприємства; гнучкість (маневреність) фінансів; фінансова рентабельність підприємства (рентабельність власного капіталу); збільшення майна підприємства (темп росту активів, темп зростання обороту).

Фінансова діяльність підприємств спрямовано на мобілізацію капіталу для фінансування операційної та інвестиційної діяльності, другими словами, на виконання таких основних завдань [1, с.12; 2, с 21]: вибір оптимальних форм фінансування; фінансове забезпечення поточної діяльності; пошук резервів підвищення ліквідності і платоспроможності, підвищення доходів та прибутку; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для збільшення власного капіталу та фінансування соціально-економічного розвитку; підтримка необхідного рівня платоспроможності та ліквідності суб'єкта господарювання; вибір структури капіталу суб'єкта господарювання і напрямки його використання; виконання фінансових зобов'язань підприємства перед іншими суб'єктами господарювання, банками, бюджетом; регулювання грошових потоків (балансування надходжень і видатків грошових коштів підприємства у часі); контроль за ефективним використанням і розподілом фінансових ресурсів; сприяння своєчасності розрахунків тощо.

Зміст фінансово-господарської діяльності як системи формування фінансових рішень задля досягнення вказаних стратегічних та поточних цілей, визначається рядом функцій, що охоплюють комплекс проблем щодо залучення фінансових ресурсів підприємства і їх ефективного розміщення у майно, тобто формування активів підприємства.

Прийняття фінансових рішень здійснюється в умовах об'єктивно існуючих обмежень та критеріїв оцінки рішення, основними з яких є обмеження у розмірах залученого капіталу, законодавчі обмеження фінансової діяльності, дивідендна політика тощо [2].

Критеріями прийняття і, відповідно, оцінки фінансових рішень, які задовольняють фінансові цілі, найчастіше відносяться: підвищення ліквідності підприємства, обсяг отриманого прибутку, підвищення фінансової стійкості внаслідок покращання структури капіталу, тобто поліпшення показників

фінансового стану підприємства, повноцінно реалізовувати власні здібності та використовувати набутий досвід.

Список використаних джерел:

1. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. пос.]. 2-ге вид., перероб. та допов. К. : Центр учбової літератури, 2009. 320 с.
2. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / [Скаско О.І., Виклюк М.І., Майор О.В., Тимчишин-Чемирис Ю.В. та ін.]. Львів: Растр-7, 2018. 414 с.

ОБЛІК БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ОБЛІКУ

Погоріла А.Р.
Науковий керівник: Гриліцька А.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, управління та адміністрування
Черкаський державний бізнес-коледж

Сільське господарство істотно відрізняється від інших галузей економіки з різних причин, таких як використання землі як основного засобу виробництва, участь живих організмів у процесах, наявність незавершеного виробництва тощо. У вітчизняній практиці облік біологічних активів проводиться згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи" [3], а в міжнародній практиці використовується МСБО 41 "Сільське господарство" [1], які вводять нові поняття біологічних активів, сільськогосподарської діяльності та впроваджують терміни, такі як біологічна трансформація і справедлива вартість.

Згідно з МСБО 41 "Сільське господарство", біологічні активи це живі організми, такі як тварини і рослини, які використовуються у сільському господарстві для вирощування продукції. Оцінка цих активів ведеться згідно з МСБО 2 "Запаси" [2], Під час збору продукції може виникати як прибуток, так і збиток, і оцінка біологічних активів за їх справедливою вартістю пов'язана зі змінами у їх стані під час біологічної трансформації. Тобто зміни в справедливій вартості, які відображають витрати, впливають на рахунок прибутків і збитків. Прибуток виникає при початковій оцінці біологічного активу при його народженні, а збиток може виникнути при початковій оцінці, якщо очікувані витрати на продаж перевищують справедливу вартість біологічного активу.

Міжнародні стандарти визначають біологічні активи як рослини і тварини, вирощувані для продажу та отримання сільськогосподарської продукції в сьогоднішньому і майбутньому, які можуть бути багаторазово або разово використані для збору сільськогосподарської продукції.

Враховуючи близькість вітчизняних стандартів до міжнародних, визначення біологічного активу варто розглядати, враховуючи, що біологічний актив:

– піддається біологічній трансформації;
– здатний виробляти сільськогосподарську продукцію та додаткові біологічні активи;
– приносить економічну вигоду;
– може бути використаний у господарській діяльності;
– підлягає контролю та надійно оцінюється;
– отримано в організації або придбано ззовні.

Однак ці ознаки не повністю відображають особливості біологічних активів, які слід розглядати як об'єкти господарської діяльності з організаційно-економічною самостійністю. Біологічні активи - це живі об'єкти, що вирощуються для виробництва сільськогосподарської продукції та здатні приносити економічну вигоду через біологічну трансформацію при неодноразовому використанні в процесі відтворення.

Біологічна трансформація може призводити до:

– зміни активів, пов'язаних з ростом, таким як збільшення кількості тварин і рослин та поліпшення їх якості;
– витрати активів через зменшення кількості тварин і рослин, а також їх якості;
– розмноження;
– виробництво продукції, такої як зернові культури, вовна, м'ясо тощо.

Отже, біологічна трансформація передбачає наявність біологічних змін, що відрізняють живі організми. Міжнародні стандарти передбачають використання справедливої вартості для оцінки біологічних активів, що відрізняється від вітчизняного обліку. Справедлива вартість визначається як сума, за яку можна обміняти актив або врегулювати зобов'язання угодою між добре обізнаними незалежними сторонами. При оцінці біологічних активів слід враховувати доходи, витрати, прибуток або збиток від сільськогосподарської діяльності.

Таким чином, сільськогосподарські підприємства в Україні, які мають біологічні активи на балансі, використовують міжнародний стандарт МСБО 41 "Сільське господарство" для обліку цих активів, оскільки він був розроблений на основі актуальних принципів обліку цих об'єктів. Організація може визначити свій конкретний порядок обліку біологічних активів і результатів їх біологічної трансформації в рамках своєї облікової політики, керуючись основними принципами, визначеними в міжнародних стандартах.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 (МСБО 41) «Сільське господарство». Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси від 30.06.2017. Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/MU17029

3. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Поліщук К.О.
Студентка кафедри банківської справи
Державного торговельно-економічного університету
Науковий керівник: Калита О.В
к.е.н., доцент кафедри банківської справи

Словосполучення «фінансовий моніторинг» спонукає навіть найстійкіших та відважних до напруження. Враз на увагу навіюються неприємні ситуації, такі як блокування рахунків, призупинення фінансових операцій, додаткові запити від уповноважених банків чи фінансових компаній.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», фінансовий моніторинг – це сукупність заходів, що вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу. [3]

Як ви знаєте, проблема фінансового моніторингу в Україні стоїть дуже гостро, особливо під час воєнного стану, коли багато українців намагаються перенаправити грошові потоки за кордон. Тому, Національний банк України встановлює вимоги щодо протидії відмиванню незаконно отриманих доходів для банків і небанківських установ і контролює їх дотримання. Під час здійснення фінансового моніторингу банки і небанківські фінансові установи аналізують фінансові операції своїх клієнтів і перевіряють їх. Якщо вони виявляють підозрілі операції, то повідомляють про це Державну службу фінансового моніторингу та правоохоронні органи України.

Розділ III Закону про ПВК/ФТ відносить до фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу: порогові фінансові операції та підозрілі фінансові операції (діяльність).

До порогових відносяться фінансові операції, які відповідають чітко окресленим критеріям. За наявності означених критеріїв фінансова операція підлягає виявленню (відбору), реєстрації та повідомленню про неї Держфінмоніторингу.

Згідно статті 20 Закону про ПВК/ФТ, щоб фінансова операція вважалась пороговою, повинно одночасно виконуватись деякі умови:

- Сума фінансової операції дорівнює чи перевищує 400 тисяч гривень або суму в іноземній валюті/банківських металах/інших активах, гривневий еквівалент якої за офіційним курсом гривні до іноземних валют і банківських металів на момент проведення фінансової операції дорівнює або перевищує зазначену суму. Для суб'єктів господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри, встановлено виняток - поріг зменшено до 55 тисяч гривень.
- Фінансова операція має одну або більше ознак, таких як прояви тероризму та сепаратизму; ризик фальсифікації рахунків фактур (інвойсів) у зовнішньоекономічній діяльності; відмивання коштів/фінансування тероризму через дистанційні послуги або з використанням віртуальних активів; значний обсяг готівки в обігу.

Особливістю підозрілих фінансових операцій є те, що вони не залежать від суми, на яку проводяться. Головною ознакою є наявність у фінансової установи підозри або достатніх підстав для підозри, що операції є результатом злочинної діяльності або пов'язані чи стосуються фінансування тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Для виявлення підозрілих операцій фінансові установи розробляють індикатори підозрілості. Інформаційний матеріал для визначення індикаторів підозрілості надзвичайно широкий. При цьому враховуються типологічні дослідження Держфінмоніторингу, рекомендації Національного банку України та власний досвід фінансової установи [1].

У серпні Національний банк України застосував до сімнадцяти небанківських фінансових установ заходи впливу за порушення у сфері фінансового моніторингу та валютного законодавства. Серед них, ТОВ "ФІНОД" – штраф у розмірі 3 900 000,00 грн за порушення вимог підпунктів 1 та 2 пункту 5 постанови Правління Національного банку України від 29 липня 2022 року № 165 “Про особливості регулювання та нагляду за здійсненням діяльності з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі в період дії воєнного стану та внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 06 березня 2022 року № 39” [4] у частині незабезпечення обладнання приміщень окремих структурних підрозділів установи, в яких здійснюються операції з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі, системою технологічного відеоконтролю за процесом обслуговування клієнтів. До ТОВ "СМАРТІВЕЙ ЮКРЕЙН" було застосовано штраф у розмірі 255 000,00 грн за порушення вимог частини першої статті 8 Закону про ПВК/ФТ [3] у частині неналежного виконання обов’язку установи розробляти та впроваджувати з урахуванням вимог законодавства, результатів національної оцінки ризиків та оцінки ризиків, притаманних її діяльності, внутрішні документи з питань ПВК/ФТ, а також пункту 4 частини другої статті 8, частин другої – четвертої, сьомої статті 11 Закону про ПВК/ФТ [3], що полягає в нездійсненні установою належної перевірки своїх клієнтів. [2]

Список використаних джерел:

1. Інна Завадська. Які операції підлягають фінмоніторингу та за яких умов. ЮРЛІГА. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/217551_yak-operats-pdlyagayut-fnmontoringu-ta-za-yakikh-umov (дата звернення: 03.10.2023).
2. Національний банк у серпні застосував до чотирьох банків та сімнадцяти небанківських фінансових установ заходи впливу за порушення у сфері фінмоніторингу та валютного законодавства. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-serpni-zastosuvav-do-chotiroh-bankiv-ta-simnadtsyati--nebankivskih-finansovih-ustanov-zahodi-vplivu-za-porushennya-u-sferi-finmonitoringu-ta-valyutnogo-zakonodavstva (дата звернення: 03.10.2023).
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX : станом на 30 черв. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text (дата звернення: 03.10.2023).
4. Про особливості регулювання та нагляду за здійсненням діяльності з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі в період дії воєнного стану та внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 06 березня 2022 року № 39 : Постанова Нац. банку України від 29.07.2022 р. № 165 : станом на 30 черв. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0165500-22#Text (дата звернення: 03.10.2023).

ВПЛИВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПРОЗОРІСТЬ ТА ВІДКРИТІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Пономаренко Ю. А.
студентка ОП Міжнародна економіка
Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
Науковий керівник
Скоробогатова Н.Є.
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

Бухгалтерський облік є необхідним інструментом для надання достовірної та своєчасної інформації про фінансовий стан та результати діяльності суб’єктів господарювання, які залучають або отримують інвестиції. Як зазначають експерти, прозорий та відкритий бухгалтерський облік сприяє підвищенню довіри між інвесторами та інвестиційними об’єктами, зменшенню ризиків та витрат, а також покращенню якості управлінських рішень [1].

Післявоєнне відновлення України потребуватиме значних обсягів фінансових ресурсів, в тому числі інвестиційних. Однією з вимог зарубіжних партнерів є наявність прозорого механізму відстеження використання виділених коштів. Як відомо, основним джерелом інформації щодо наявності та

використання ресурсів підприємства є бухгалтерський облік. Його вплив на прозорість та відкритість інвестиційного відновлення післявоєнної національної економіки залежить від багатьох факторів, які можна згрупувати таким чином:

- регуляторне середовище, яке визначає правила та стандарти бухгалтерського обліку, оподаткування та контролю, а також їхню дотримання та застосування,
- інституційна система, яка забезпечує незалежність та професіоналізм бухгалтерської громадськості, аудиторських фірм, контролюючих органів та інших зацікавлених сторін,
- інформаційна інфраструктура, яка забезпечує доступність та оперативність бухгалтерської інформації для всіх учасників інвестиційного процесу, а також її захист від неправомірного використання,
- корпоративна культура, яка формує ставлення до бухгалтерського обліку як до соціальної відповідальності та етичної норми, а не лише як до формального обов'язку [2].

Збалансований розвиток економіки потребує запровадження принципів сталого розвитку суспільства, зокрема, врахування економічних, соціальних та екологічних векторів розвитку. Відповідно, для забезпечення достовірності, покращення прозорості та відкритості інвестиційного відновлення можливе введення системи моніторингу фінансово-економічних, екологічних та соціальних показників на основі аналізу бази даних бухгалтерського обліку. Система моніторингу дозволяє виявити реальний стан фінансових, екологічних та соціальних показників підприємств. Це дає можливість зрозуміти, як ефективно використовуються інвестиції та який вплив вони мають на екологічну та соціальну сфери. Такий аналіз бази даних бухгалтерського обліку допомагає виявити потенційні проблеми та нераціональність витрат, що може бути корисним для покращення ефективності інвестицій [3].

Введення системи моніторингу фінансово-економічних, екологічних та соціальних показників на основі аналізу даних бухгалтерського обліку має велике значення для забезпечення прозорості та відкритості інвестиційного відновлення післявоєнної економіки України. Це дозволить інвесторам мати доступ до об'єктивних та достовірних даних про фінансовий стан підприємств, ступінь їх впливу на навколишнє середовище та соціальну сферу.

Одним з важливих напрямків є моніторинг фінансових показників. Це включає аналіз таких показників, як прибуток, збиток, рентабельність, ліквідність та інші. Інвесторам, що зацікавлені в отриманні достовірної інформації про фінансовий стан підприємств, це надасть змогу приймати обґрунтовані рішення про вкладення коштів.

Ще одним важливим напрямком є моніторинг екологічних показників. Зараз все більше інвесторів звертають увагу на екологічну відповідальність підприємств. Аналіз екологічних показників, таких як рівень викидів, використання природних ресурсів, дотримання екологічних норм та стандартів,

дозволить інвесторам оцінити екологічну придатність підприємств та їх вплив на навколишнє середовище [4].

Третім напрямком є моніторинг соціальних показників. Інвестори зосереджують увагу на соціальну відповідальність підприємств, їх взаємодію зі співробітниками, споживачами та іншими зацікавленими сторонами. Аналіз соціальних показників, таких як рівень заробітної плати, умови праці, соціальні програми та інші, дозволить інвесторам оцінити соціальну відповідальність підприємств та їх вплив на суспільство.

Для того, щоб отримати більш глибоке розуміння впливу екологічних та соціальних інвестицій на фінансову результативність, соціальну користь та сталість слід використовувати інноваційні підходи та методи аналізу на основі бази даних бухгалтерського обліку. Серед них варто виокремити:

- використання розширеного звіту про фінансові результати: Замість традиційного звіту про прибуток і збитки, можна використовувати розширений звіт, який включає дані про екологічні та соціальні витрати та доходи. Це дозволяє отримати більш повну картину фінансової результативності підприємства з урахуванням його екологічних та соціальних інвестицій,
- використання ключових показників ефективності: розробка нових ключових показників ефективності може допомогти виміряти вплив екологічних та соціальних інвестицій на фінансову результативність підприємства. Наприклад, можна розглядати показники, які відображають зменшення витрат на енергію або впровадження екологічно чистих технологій,
- використання інтегрованих звітів: інтегровані звіти поєднують фінансову звітність з інформацією про екологічні та соціальні показники підприємства. Це дозволяє оцінити вплив екологічних та соціальних інвестицій на фінансову результативність підприємства та його сталість,
- використання аналітичних інструментів: використання аналітичних інструментів, таких як балансовий аналіз, аналіз рентабельності та ризик-аналіз, може допомогти виявити залежності між екологічними та соціальними інвестиціями та фінансовою результативністю підприємства.

Підсумовуючи зазначимо, що забезпечення прозорості та відкритості інвестиційного процесу сприяє залученню більшої кількості інвестицій, що сприяє розвитку підприємств та створенню нових робочих місць.

Список використаних джерел:

1. Любар О.О., Ващілова Н.В., Домбровська В.В. Бухгалтерський облік як основне джерело інформації про прийняття управлінських рішень // Вісник Вінницького національного аграрного університету. Сер.: Економічні науки. – 2019. – № 20 (91). – С. 215-220.

2. Міністерство економіки України: інвестиції в Україну та відновлення економіки. URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki

3. *Практичний посібник з публікації звітності про сталий розвиток за стандартами GRI та SASB. URL: https://www.globalreporting.org/media/mlkjpn1i/gri-sasb-joint-publication-april-2021.pdf*

4. Система еколого-економічного обліку (SEEA). URL: https://seea.un.org/

ФОРМУВАННЯ ПРИВАБЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Самчук І.Я.
магістр ПВНЗ «Європейський університет»
Ярмолка В.М. к.е.н.
ПВНЗ «Європейський університет»

Забезпечення інвестиційної привабливості є пріоритетним завданням національної економіки. Інвестиції є каталізатором структурної перебудови економіки та вирішення соціально-економічних проблем.

Активізація інвестиційної діяльності, формування інвестиційних ресурсів є основою економічного зростання. Інвестиції є джерелом розвитку галузі;вони нерозривно пов'язані з інноваційними процесами та є одним із ключових елементів сталого економічного зростання.

Загалом Україна має потужний потенціал для залучення значних обсягів іноземних інвестицій завдяки своєму вигідному географічному розташуванню, великому ринку з численними вільними «нішами», багатим при-родним ресурсам, потужній виробничій базі, дешевій та добре освіченій робочій силі. Однак обсяги іноземних інвестицій в Україну залишаються на низькому рівні та недостатні для сприяння енергійному економічному розвитку країни. Така ситуація зумовлена низкою факторів, які не лише гальмують інвестиційні процеси в Україні, а й впливають на її загальний економічний розвиток.

До війни країна регулярно і значно прогресула за показниками інвестиційного клімату в індексі Світового банку Doing Business. У 2020 році Україна посідає 64 місце (зі 190 економік) у звіті Doing Business, піднявшись на 7 позицій порівняно з попереднім роком. Було досягнуто прогресу в отриманні дозволів на будівництво, підключенні до електроенергії, захисті міноритарних інвесторів і транскордонній торгівлі [1].

Згідно проведеного аналізу розглянуто сильні та слабкі сторони інвестиційної привабливості.

До слабких місць можна віднести:
• високий геополітичний ризик (політична нестабільність, яка значно посилилась широкомасштабним військовим вторгненням Росії в Україну наприкінці лютого 2022 року);
• нестабільна економіка (високий рівень інфляції та вразливість обмінного курсу);
• слабка правова база та бізнес-середовище (корупція, монополії, слабкі права власності, неефективні державні послуги);
• високий рівень державного боргу (збільшення в 2021 році до 58,4%, у 2022 році до 62,8% ВВП);
• збільшення рівня безробіття та бідності.

Основними перевагами інвестувати в Україну є:

• стратегічне географічне положення (Україна розташована в центральній частині між Європою та Азією;
• багаті природні ресурси (значні запаси залізної руди і марганцю);
• розвинене сільське господарство (55% орних земель);
• угода про асоціацію та вільну торгівлю з ЄС, кандидатство у члени ЄС (надає Україні преференційний доступ до ринку);
• один із найбільших ринків Європи (43,5 мільйони споживачів);
• кваліфікована та недорога робоча сила (Україна є одним із найпопуляр-ніших центрів розвитку IT, де гіганти аутсорсингу зібрали значну кількість інженерів програмного забезпечення, бізнес- аналітиків та інших технічних спеціалістів. За останні 10 років кількість IT-спеціалістів стабільно зростає);
• якісна система освіти (велика кількість кваліфікованих спеціалістів у сфері високих технологій).

Було розглянуто потенціал країни - набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС. Дана можливість після перемоги відкриває наступні потенційні зони:

1. Підтримка економічного зростання та стійкості завдяки розширенню ринку, більш компактним і стійким ланцюгам постачання та ближньому підпорядкуванню, а також доступу до економічно конкурентоспроможних критичних ресурсів.

2. Посилення охорони, в тому числі кібербезпеки, енергетична безпеки.

3. Внесок у реалізацію Зеленої угоди ЄС завдяки величезним українським низьковуглецевим енергетичним ресурсам та існуючій енергетичній інфра-структурі

4. Внесок в інновації завдяки потужній кадровій базі, досвіду підприєм-ницької діяльності та вже високій позиції інноваційності. Ініціатива спря-мована на залучення майбутніх інвестицій у країну шляхом демонстрації широких можливостей у ключових секторах, що буде особливо важливим для післявоєнної України. Окрім інноваційних технологій, ініціатива охоплює оборонну промисловість, металургію та металообробку, сільське господарство, електроенергетику, фармацевтику, природні ресурси, логістику та інфраструктуру, меблеву та деревообробну промисловість.

Наразі пріоритетом політики України є об’єднання всіх її сил для перемоги та відновлення економіки України після війни. В майбутньому Україна повинна стати більш відкритою для міжнародного бізнесу, оскільки проникнення іноземного капіталу та інтелектуальної власності не тільки відродить паралізований промисловий сектор країни і, таким чином, знизить рівень безробіття, а й сприятиме створенню нових ресурсозберігаючих виробництв на основі останніх технологічних розробок, які сприяли б новому народженню України як технологічно розвиненої держави.

Список використаних джерел:

1. Колосок С. І. К Розроблення та реалізація інвестиційного проєкту : підручник / С. І. Колосок, Ю. О. Мирошниченко, Г. А. Мішеніна. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 121 с.
2.Word Bank Group. Doing Business – 2020: Economy Profile of Ukraine. 2021. URL: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/u/ukraine/UKR.pdf (the date of access: 22.10.2023).
3.European Business Association: Official website. 2022. URL: https://eba.com.ua (the date of access: 17.10.2023).
4.National Recovery Council: Ukraine's National Recovery Plan. 2022. URL: https://uploadsssl.webflow.com/621f88db25fbf24758792dd8/62c166751fcf41105380a733_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_ENG.pdf (the date of access: 29.10.2022).
5.Advantage Ukraine: The investment initiative of the Government of Ukraine. 2022. URL: https://advantageukraine.com (the date of access: 17.10.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Саницький А.І.
Науковий керівник Н. В. Корчак,
ст. викладач кафедри економіки та підприємництва
Львівської філії Європейського університету

В умовах ринку страхування життя виступає стратегічним сектором економіки. Цей вид діяльності сприяє соціально-економічній стабільності в суспільстві, виступаючи важливим елементом соціального захисту населення. З економічної точки зору, страхування життя, особливо його довгострокові види є стрижнем економіки розвинених держав. Станом на сьогодні цей соціально важливий сектор фінансових послуг в Україні є невеликим: частка страхування життя у загальному обсязі страхових премій становить лише 10,6%, хоча й існує тенденція до її зростання.

Формування вітчизняного ринку страхування життя розпочалося із здобуттям Україною незалежності. До цього часу він вже пройшов декілька етапів свого розвитку та під впливом різноманітних зовнішніх і внутрішніх факторів виявляв як позитивну, так і негативну динаміку.

Протягом кількох останніх років вітчизняний страховий ринок функціонував в умовах кумуляції низки ризиків, а саме: економічної кризи, пандемії COVID-19, а також повномасштабного вторгнення росії 24 лютого 2022 року. При цьому, слід відзначити, що пандемія коронавірусу та економічна криза у 2020 році помірно вплинули на діяльність страховиків. Епідемія коронавірусу значною мірою вплинула на поведінку клієнтів страхових компаній, внаслідок чого зріс попит на страхування життя [2].

Загалом за період 2015-2021 років відбувалося динамічне зростання цього сегменту страхового ринку, що проявилося в збільшенні обсягів страхових платежів майже втричі (із 2187 млн. грн.. у 2015 році до 5883 млн. грн. у 2021

році), а також страхових виплат у півтора рази (із 492 млн. грн.. у 2015 році до 764 млн. грн.. у 2021 році). За цей період більш ніж вдвічі збільшився обсяг їх страхових резервів, який на початок 2021 року склав 14 млрд. грн., що на 45% більше, ніж загальна сума довгострокових банківських депозитів населення, тобто цей сектор міг стати системним інституційним інвестором. [3].

Суттєве скорочення обсягів діяльності на ринку страхування життя відбулося з початком війни: обсяги страхових премій скоротилися в першому півріччі 2022 року на 57%. На показники діяльності страховиків вплинули активні воєнні дії та масова тимчасова міграція. Так, скоротився сегмент страхування позичальників банків, у 2,2 рази зросли виплати за викупними сумами, оскільки достроково розривалися накопичувальні договори. Стримувальним чинником стали на певний час і валютні обмеження регулятора, що вплинуло на накопичувальне страхування [1].

Проте вже в другому півріччі показники ринку дещо стабілізувалися і за підсумками 2022 року падіння ринку було мінімальним.

Як і на ринку ризикового страхування, у цьому секторі відбувається поступове скорочення кількості страхових компаній. На ринку страхування життя в Україні сьогодні працюють 11 страхових компаній, серед них - вітчизняні та іноземні страховики.

На відміну від ринку ризикового страхування, у сегменті страхування життя наявна помірна монополізація. Починаючи з 2021 року на ринку страхування життя 100% валових страхових премій, акумулюють 10 страхових компаній «Life». При цьому валових страхових премій (76,0 %) припадає на ТОР 3 страхових компаній «Life» [3].

У структурі валових надходжень страхових платежів 94,4% становлять платежі, що надійшли від фізичних осіб і лише 5,6% – платежі, що надійшли від юридичних осіб.

У структурі валових страхових премій зі страхування життя найбільшу питому вагу мають договори накопичувального страхування (69,8%) та інші договори страхування життя (24,4%), а найменшу – договори страхування життя лише на випадок смерті (3,5%) та договори страхування, якими передбачено досягнення застрахованою особою визначеного договором пенсійного віку (2,3%) [5].

Рівень страхових виплат із страхування життя протягом останніх років залишався невисоким.

Упродовж періоду 2015-2023 р.р. лайфові страховики стабільно нарощували резерви зі страхування життя, які зросли в більш як 2 рази. Основна частина величини зміни резервів зі страхування життя та найбільший інвестиційний дохід сформовані за договорами накопичувального страхування життя. Найбільший приріст резервів зі страхування життя відбувся за договорами страхування життя, зобов'язання за якими визначені у вільно конвертованій валюті.

Велику частку інвестиційного портфеля страховиків формують банківські вклади та інвестиції в ОВДП. Страховики нарощували обсяги вкладень у

державні цінні папери, надходження від яких формували основу їх інвестиційного доходу. Однак після підвищення облікової ставки НБУ до 25% державні цінні папери дещо втратили свою привабливість і сьогодні увага страховиків переключилася на банківські депозити. Поряд з цим частка довгострокових інвестицій у структурі активів страховиків скоротилася з 47% до 38%, що може свідчити про зміщення інвестиційних пріоритетів з довгострокової прибутковості на негайну ліквідність.

Протягом 2020-2023 рр. на ринку страхування життя України спостерігалося зниження ділової активності, як і на страхового ринку в цілому, хоча й у менших масштабах.

Головними проблемами, які гальмують розвиток вітчизняного ринку страхування життя є: поєднання впливу низки негативних чинників; нестабільність в країні; впровадження страховиками неадаптованих стратегій для реалізації продуктів з накопичувального страхування життя; недостатній рівень захисту прав та інтересів споживачів послуг зі страхування життя; відсутність соціального підґрунтя та «культури» страхування життя [4].

Аналіз стану вітчизняного ринку страхування життя показав, що, незважаючи на існуючі проблеми, він має всі ознаки еволюційного розвитку і, працюючи сьогодні в умовах економічної невизначеності, намагається адаптуватися до сучасних змін та викликів українських реалій.

Список використаних джерел:

1. Департамент нагляду за ринком небанківських фінансових послуг Управління нагляду за страховим ринком. Огляд страхового ринку України за І півріччя 2022 року. URL: http://bank.gov.ua (дата звернення: 07.10.2023 р.)

2. Лука П.В. Модернізація ринку страхування України в умовах пандемії Економіка та суспільство. 2021. Вип. № 25. URL: https://economyandsosiety.in.ua/index.php/journal/article/view/271(дата звернення: 12.10. 2023 р.)

3. Статистика страхового ринку України. URL: https://forinsurer.com/stat (дата звернення: 10.10. 2023 р.)

4. Татаріна Т.В. Страхування життя в Україні: проблеми та нові можливості розвитку. Актуальні питання в сучасній науці. №1 (7) 2023. С. 91-105.

5. Insurance TOP – журнал про страхування та іншуртех. 2023. № 3(95). URL: https://forinsurer.com/insurancetop_95 (дата звернення 12.10.2023).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Санін Р.А.
Науковий керівник Н. В. Корчак,
ст. викладач кафедри економіки та підприємництва
Львівської філії Європейського університету

Страховий ринок України є одним із найбільш потужних секторів, що охоплює діяльність небанківських установ в Україні. Стабільно нарощуючи

свої фінансові можливості протягом тривалого періоду, він здійснював сприятливий вплив не тільки на економічну, комерційну та інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання, але й на соціально-економічний розвиток держави в цілому. Однак сьогодні його функціонування відбувається в умовах кумуляції низки негативних чинників. Діяльність страховиків протягом кількох останніх років була ускладнена економічною кризою, пандемією COVID-19, а також повномасштабним вторгненням росії 24 лютого 2022 року. Аналіз динаміки кількості страхових компаній на страховому ринку України показав, що цей показник протягом останніх років постійно знижувався [5]. Це зумовлено як вказаними вище чинниками, так і складністю дотримання та виконання оновлених вимог НБУ [4]. Сьогодні фінансові показники значної кількості страхових компаній свідчать про існуючі проблеми із забезпеченням фінансової стійкості, що перешкоджає подальшому ефективному розвитку страхового ринку України та негативно впливає на всі сфери економіки. Тому сьогодні актуальними є дослідження у цій сфері.

Об'єктом нашого дослідження була ПрАТ СК «Уніка», яка працює на страховому ринку України майже 30 років та є однією з провідних страхових компаній України. З 2006 року вона входить до складу UNIQA Group Austria - великої міжнародної групи, яка включає сьогодні 40 страхових компаній, що активно працюють у 21 країні Європи. UNIQA є найбільшою страховою компанією Австрії та однією з найкрупніших страхових груп Центральної та Східної Європи [3] .

СК «Уніка» здійснює понад 90 видів страхової діяльності і має 31 ліцензію на надання послуг з обов'язкового та добровільного страхування. Компанія провадить свою діяльність та надає послуги на всій території України, за винятком тимчасово окупованих територій або територій, де ведуться активні бойові дії.

Страхова компанія «Уніка» протягом тривалого часу входить у ТОП-5 найбільших страховиків України. У першому півріччі 2023 року ПрАТ СК «Уніка» посідала друге місце на страховому ринку України за основними фінансовими показниками, зокрема: обсягами активів, нерозподіленого прибутку, валових страхових премій та виплат, гарантійного фонду, власного капіталу, страхових резервів та ін. [1].

Основними страховими продуктами, які сьогодні пропонує своїм клієнтам ця страхова компанія є: КАСКО; ОСЦПВ; страхування майна, у тому числі від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ; добровільне страхування відповідальності громадян; добровільне медичне страхування (безперервне страхування здоров'я); добровільне страхування від нещасних випадків; добровільне страхування здоров'я на випадок хвороби; страхування фінансових ризиків [3].

За час діяльності на страховому ринку України СК «Уніка» досягла позитивної динаміки усіх найважливіших показників фінансово-господарської діяльності, зокрема, нарощувала свої активи, збільшувала обсяги власного

капіталу, страхові резерви і гарантійний фонд, забезпечувала стабільне зростання страхових премій аж до 2022 року.

На основі методичних підходів до оцінки фінансового стану страховиків нами було зроблено розрахунок низки показників, що характеризують фінансову стійкість, саме: коефіцієнта загальної ліквідності; питомої ваги власного капіталу в пасивах; показника забезпеченості страхових зобов'язань власними ресурсами; питомої ваги страхових резервів у пасивах; частки страхових премій, яка передана в перестрахування; показника достатності власних коштів; показник достатності страхових (технічних) резервів; показника терміновості; прибутковості власного капіталу (фінансової рентабельності); показника платоспроможності [2].

Аналіз показників, які визначають платоспроможність страховика в поєднанні з показниками, що характеризують його фінансову стійкість, виявив, що більшість показників за досліджуваний період мали різну динаміку, були нестабільними і не завжди перебували в межах визначених нормативів, що відображало загальну ситуацію на вітчизняному страховому ринку, його падіння, зумовлене низкою чинників, які мали негативний вплив на діяльність страхових компаній. Зокрема, нижчими від норми були такі показники, як: коефіцієнт загальної ліквідності, показник достатності власних коштів та показник достатності страхових резервів; порушена тенденція до зростання показника питомої ваги страхових резервів у пасивах; мало місце суттєве скорочення страхових премій, переданих у перестрахування. Однак, незважаючи на складну економічну ситуацію, ПрАТ СК «Уніка» протягом усього досліджуваного періоду залишалася платоспроможною, має достатню ліквідність та здатна виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками за страховими випадками.

Список використаних джерел:

1. Insurance TOP – журнал про страхування та іншуртех. 2023. № 3(95). URL: https://forinsurer.com/insurancetop_95 (дата звернення 12.10.2023).

2. Кнейслер О. В. Прагматизм фінансової стійкості страховика. Світ фінансів. 2009. № 4(21). С. 191–197. – URL: http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/400/408.

3. Офіційний сайт страхової компанії «Уніка». URL: https://www.uniqa.ua.

4. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. URL: https://bank.gov.ua./admin_uploads/article/proekt_ 2022-02-04.pdf (дата звернення: 06.10.2023 р.).

5. Статистика страхового ринку України. URL: https://forinsurer.com/stat (дата звернення: 20.09. 2023 р.)

ФІНАНСОВИЙ ВПЛИВ ВІЙНИ НА УКРАЇНУ: РЕФОРМИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Свинобій Марія Яківна
здобувач фахової передвищої освіти спеціальності
Фінанси банківська справа та страхування
група 3Ф
Науковий керівник
Нечипоренко Т.Д., канд.екон.наук

Фінансовий вплив війни на Україну є актуальною і надзвичайно важливою проблемою в умовах триваючої війни, яка призвела до серйозних економічних викликів та втрат для нашої держави, що потребує розробки стратегій та реформ для відновлення та стабілізації фінансової системи та економіки країни загалом.

Тема фінансового впливу війни на Україну викликає інтерес як серед українських науковців, так і серед їхніх колег з інших країн. Велика кількість наукових праць, аналітичних звітів та досліджень була опублікована в академічних журналах, дослідницьких центрах та установах, що спеціалізуються на фінансах, економіці, політичних науках і інших галузях. Наприклад, Український інститут аналізу та менеджменту політики (Ukrainian Institute for Policy Analysis and Management) провів ряд досліджень, присвячених вивченню ефектів війни на фінансову систему країни. Також, Міжнародний валютний фонд (МВФ) опублікував кілька звітів, де детально розглянуті фінансові аспекти військового конфлікту в Україні та рекомендації щодо реформ.

Війна, що триває і досі в Україні, несе значні фінансові проблеми, які вимагають ретельного аналізу та комплексних рішень для забезпечення стабільності економіки та фінансової системи. Доцільно розглянути докладніше основні аспекти цих проблем:

– бюджетні втрати та дефіцит: військовий конфлікт призвів до значного збільшення витрат на оборону та зменшення податкових надходжень через знижену економічну активність, що призвело до великих бюджетних втрат та формування дефіциту бюджету, що потребує ефективних стратегій по залученню ресурсів та фінансової стабілізації;

– дестабілізація фінансової системи: війна створила серйозний тиск на банківську систему, зменшуючи довіру до фінансових установ та спричиняючи втрати. Для відновлення стійкості фінансової системи необхідні реформи та заходи щодо регулювання;

– зниження інвестицій та економічного зростання: військовий конфлікт відлякує інвесторів, що призводить до зменшення інвестицій та негативно впливає на економічне зростання. Розвиток інвестиційного клімату та стимулювання економічної активності стають пріоритетним завданням;

– масова безробітність та економічна міграція: війна призвела до масового втрати робочих місць та міграції населення у пошуках кращих економічних умов. Ефективні програми стимулювання зайнятості та розвитку робочих місць стають необхідними;

– податкова реформа та оптимізація витрат: для забезпечення стійкого фінансового стану країни виникає необхідність у податковій реформі, щоб підвищити податкові надходження, а також у оптимізації витрат уряду [1].

Всі ці виклики вимагають активних заходів, спрямованих на відновлення та стабілізацію фінансової системи та економіки України, завдяки комплексним реформам можна забезпечити подолання викликів та забезпечити стійке економічне майбутнє країни.

Для вирішення складних проблем, які створює військовий конфлікт в Україні, варто вжити рішучих заходів для відновлення та стабілізації фінансової системи та економіки. До ключових напрямів вирішення цих викликів відносимо такі як [2; 5]:

– диверсифікація економіки: спрямована політика розвитку нових галузей, таких як інноваційні технології, зелена енергія та інші, має на меті створити альтернативи вугільній та важкій промисловості. Це сприятиме зменшенню залежності від традиційних секторів та розширенню можливостей для економічного росту;

– підтримка малих і середніх підприємств, розвиток яких є ключовим для створення нових робочих місць та стимулювання економічної активності. Уряд повинен надавати фінансову підтримку, спрощувати процедури реєстрації та надання кредитів, а також сприяти доступу МСП до нових ринків;

– фінансова стабілізація: важливо розробити та впровадити стратегії фінансової стабілізації, які включають в себе оптимізацію бюджетних видатків, підвищення ефективності податкової системи та реформування банківської системи, зокрема, зміцнення її стійкості та надійності;

– прозорість та боротьба з корупцією: створення прозорих правил та механізмів контролю в урядових закупівлях та фінансовому секторі є важливим кроком для забезпечення чесності та ефективності фінансових процесів. Боротьба з корупцією сприятиме підвищенню довіри інвесторів та підприємців;

– інфраструктурні проекти: залучення інвестицій в розвиток інфраструктури та транспортної мережі допоможе покращити умови для бізнесу та зробить Україну більш привабливою для іноземних інвесторів. Інфраструктурні проекти також створюють нові робочі місця та сприяють регіональному розвитку;

Реалізація цих напрямів вирішення допоможе Україні подолати фінансові виклики, що супроводжують військовий конфлікт та сприяти сталому економічному відновленню та розвитку країни.

Отже, можна констатувати, що фінансовий вплив війни на Україну становить надзвичайно складну проблему, яка вимагає невідкладних та ретельно обґрунтованих заходів. Збільшення витрат на оборону та втрати в реальному секторі економіки спричинили значний бюджетний дефіцит та

додатковий навісний борг. Одночасно, дестабілізація фінансової системи створила загрозу для надійності та довіри до банківських установ.

Для вирішення цих проблем важливо розробити та впровадити стратегії фінансової стабілізації, які включатимуть в себе оптимізацію державних витрат, залучення зовнішніх фінансових ресурсів та реформування податкової системи. Розвиток нових галузей економіки та стимулювання малих і середніх підприємств можуть сприяти диверсифікації та відновленню економіки.

Крім того, боротьба з корупцією та забезпечення прозорості в управлінні фінансами є невід'ємною частиною реформованого фінансового сектору. Інфраструктурні проекти та розвиток транспортної мережі можуть створити сприятливі умови для приваблення інвестицій та зміцнення економічного розвитку.

Такий комплексний підхід та інноваційні стратегії є ключовими для відновлення стабільності та забезпечення майбутнього розвитку України в умовах військового стану. Постійний моніторинг та адаптація до змін у фінансовій та економічній обстановці також є важливою складовою успішного рішення цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. *Кіндзерський Ю. Повоєнне відновлення промисловості України: виклики та особливості політики. Економічний аналіз. 2022. Том 32. № 2. С. 101–117. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2022.02.101.*
2. *Звєряков М. І. Формування моделі економічного розвитку в нових історичних реаліях. Економіка України. 2022. № 8. С. 03–19. DOI: https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.003.*
3. *Шапран О. Маркетингове обґрунтування заходів щодо стабілізації економічної системи України у післявоєнний період на основі шерінгової економіки. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). 2022. № 1. С. 3–7. DOI: https://doi.org/10.20998/2519-446 1.2022.1.3.*
4. *Шаров О. М. Уроки та перспективи «плану Маршалла» для України. Економіка України. 2015. № 4. С. 12–18. URL: http://economyukr.org.ua/?page_id=723&lang=uk&aid=553.*
5. *Гуменюк В. В. Зарубіжний досвід повоєнної трансформації державного управління і уроки для України. Економіка України. 2022. № 8. С. 34–54. DOI: https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.034.*
6. *Проект Плану відновлення України / Національна рада з відновлення України від наслідків війни, Київ. 2022. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ recoveryrada/ua/economic-recovery-and-development.pdf*

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сеник П.С.,
студентка Європейського університету
Науковий керівник:
Скрипник Г.О., к.е.н., доцент
кафедри економіки, фінансів та обліку
Європейського університету

Фінансовий ринок України є ключовим елементом національної економічної системи, і він відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні стабільності, розвитку та конкурентоспроможності країни. Оцінка сучасного стану фінансового ринку України є предметом постійного інтересу для економістів, фахівців у галузі фінансів та фінансового регулювання, дослідників, інвесторів та усіх тих, хто цікавиться економічними питаннями. У зв'язку з бурхливими змінами у світовій економіці, а також внутрішніми факторами, такими як політична нестабільність та реформи, фінансовий ринок України переживає непередбачувані виклики та можливості. Розвиток фінансового ринку впливає на різні аспекти життя громадян, діяльність підприємств, визначає можливості для залучення інвестицій та впливає на фінансову стабільність країни в цілому.

Оцінка фінансового ринку України є актуальною не лише для внутрішньої аудиторії, але й для іноземних інвесторів та міжнародних фінансових інституцій, які відіграють важливу роль у формуванні фінансового клімату країни.

Банківська система України складається з комерційних банків, які надають широкий спектр фінансових послуг, включаючи зберігання коштів, кредитування, платежі та інвестиції. На сьогоднішній день банківська система України має суттєвий вплив на фінансовий ринок та економіку країни. У другому кварталі 2023 року в банківському секторі спостерігалися тенденції, що відзначалися і раніше. Збільшення фінансування продовжувалося, основним джерелом якого залишалися кошти населення та, навіть важливіше, підприємств. Структура залучених коштів почала покращуватися завдяки подальшому підвищенню процентних ставок на депозити. Зростання обсягу чистих активів у банківському секторі переважно спричинилося вищими інвестиціями в облігації внутрішньої державної заборгованості (ОВДП) та депозитні сертифікати, видані Національним банком України. Портфель кредитів бізнесу продовжував зменшуватися, але почав виявляти ознаки відновлення попиту на споживчі кредити. Значні процентні доходи, отримані від високоякісних ліквідних активів та бізнес-кредитів, сприяли подальшому зростанню процентного доходу у фінансовому секторі. Банки продовжували виявляти високу операційну ефективність. З огляду на поступове економічне відновлення, рівень резервування майже дорівнював нулевому. Всі ці чинники призвели до вражаючого прибутку у фінансовому секторі. У липні,

Національний банк України розпочав процес зниження облікової ставки, але процентні доходи банків залишалися стійкими і чистий процентний дохід залишався на високому рівні. Це свідчить про низькі ризики щодо прибутковості в поточний період [1].

Поширення кризи в світовій та вітчизняній економіці має безпосередній вплив на фінансовий стан банківського сектору, що в свою чергу негативно впливає на фінансовий стан як приватного сектору, так і громадян. Потреба в ефективному державному регулюванні ринку банківських послуг стає більш актуальною в умовах кризи, оскільки під загрозою перебувають не лише прибутковість банківських установ, але й їхнє загальне функціонування, а також стабільність вкладів населення та можливість бізнесу отримувати кредити. Слід відзначити, що протягом останніх років кількість активних банків в Україні значно зменшилася (рис 1.).

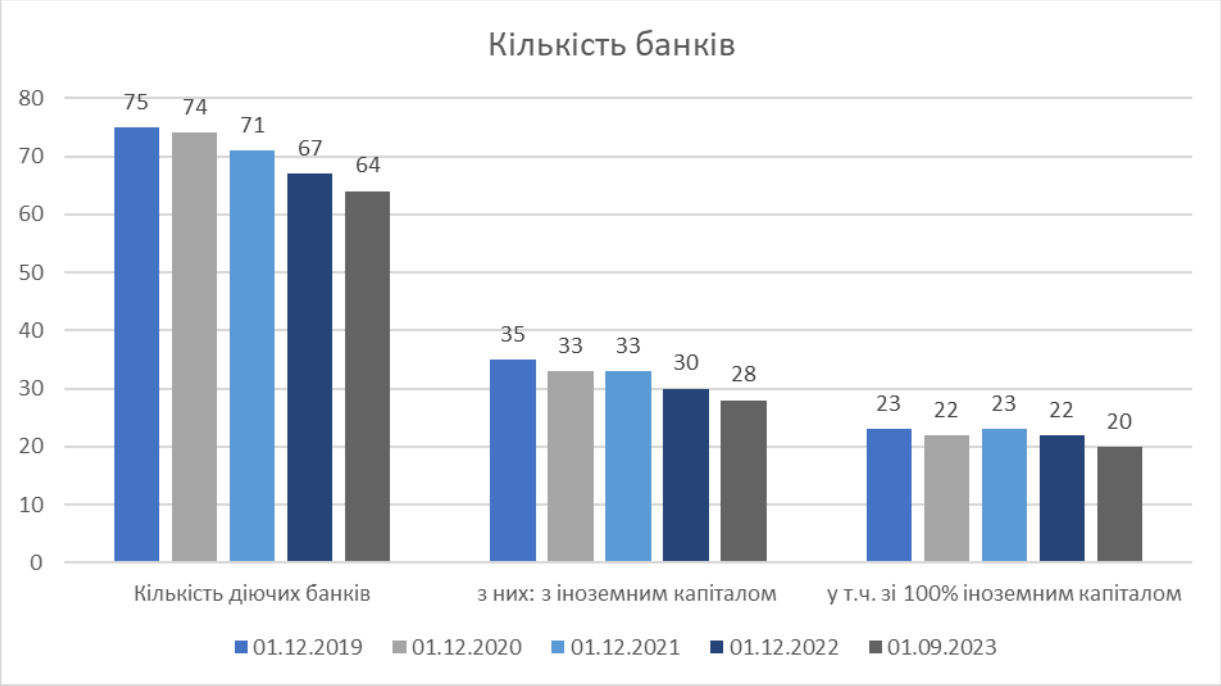

Рис.1.1 Кількість діючих банків в Україні за період 2019-2023 року [1]

Кредитний ризик і надалі лишається основним викликом для банківського сектору. З метою оцінки правильності відображення якості кредитного портфеля, відповідності формуванню резервів та визначення реального рівня регулятивного капіталу, Національний банк України (НБУ) планує провести оцінку стійкості банків протягом 2023 року. Як результат, будуть встановлені терміни для відновлення капіталу банками, а також графік скасування тимчасових регуляторних полегшень. Більшість фінансових установ зможе поповнити капітал за рахунок майбутніх прибутків, але можливо, деякі менші банки знадобляться підтримка акціонерів. З урахуванням результатів оцінки стійкості буде розроблена стратегія роботи з непрацюючими активами.

Ліквідність у банківському секторі залишається на високому рівні, і триває приплив коштів клієнтів. Однак, подальше зниження частки строкових

коштів підвищує ризики для банків. З метою спонукання фінансових установ поліпшити структуру строкових вкладів, НБУ збільшує резервні вимоги для коштів на поточних рахунках та зняття на вимогу. Банкам рекомендується приділити більше уваги управлінню ліквідністю, зокрема використовувати процентну політику, яка стимулює приваблення строкових вкладів населення.

Покращення діяльності банківського сектору є важливим для забезпечення стабільності фінансової системи та підтримки економічного зростання. Банки повинні посилити свої стандарти оцінки кредитного ризику та вдосконалити процеси моніторингу кредитних портфелів. Ретельне аналізування кредитоспроможності клієнтів та вчасне виявлення можливих проблем може допомогти зменшити непрацюючі кредити, інвестування у цифрові технології та розвиток мобільних банків може полегшити доступ клієнтів до банківських послуг та покращити їхній досвід користувачів, активно співпрацювати з регуляторами та додержувати нормативні вимоги щодо фінансової стійкості та безпеки. Це сприятиме збереженню довіри клієнтів та інвесторів.

Список використаних джерел:

1. *Офіційний сайт Національного банк України URL:https://bank.gov.ua/*

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Скрипник Т.В.,
студент ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»
Науковий керівник:
Скрипник Г.О., к.е.н., доцент
кафедри економіки, фінансів та обліку
Європейського університету

В умовах сучасної економіки можливості фінансування інноваційних процесів, у тому числі й інноваційного оновлення технологій сільськогосподарського виробництва, обмежені. Тому використання напрацьованих у світовій практиці методів фінансування інноваційної діяльності та адаптація їх до умов вітчизняної економіки набувають першорядного значення. Стає необхідним пошук ефективних інструментів фінансового забезпечення інновацій і принципово нових джерел, форм та методів фінансування новітніх технологій.

Відсутність або недостатність внутрішніх джерел фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств (прибуток, амортизація, власні заощадження фермерських господарств) вимагає залучення зовнішніх джерел фінансування, а саме: кредитні ресурси; іноземні інвестиції. фінансові ресурси державного бюджету України, розподіл яких здійснюється за

допомогою відповідного економічного механізму.

Вплив держави на формування інноваційного розвитку економіки реалізується через: розробку та вдосконалення нормативного та правового забезпечення інноваційної діяльності, механізмів її стимулювання; створення системи підтримки інноваційної діяльності організацій та сільськогосподарських підприємств в тому числі, розвитку виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення конкурентоспроможності та експорту наукомісткої продукції виробленої в межах вітчизняної економіки; розвиток інфраструктури інноваційного процесу економіки, включаючи систему інформаційного забезпечення, систему експертизи, фінансово-економічну систему, систему сертифікації, просування та впровадження розробок тощо; розвиток малого інноваційного підприємництва шляхом формування сприятливих умов для функціонування малих організацій і надання їм державної підтримки на початковому етапі діяльності; вдосконалення конкурсної системи відбору інноваційних проектів і програм.

Але слід зауважити, що державна підтримка інноваційної діяльності підприємств сільського господарства є недостатньою. Нині спостерігається низька інноваційна активність сільськогосподарських підприємств України, що обумовлена різними причинами. Серед з них можна виділити основні: орієнтація на закупівлю іноземного високотехнологічного устаткування, а не на розробку внутрішньодержавних інноваційних та високотехнологічних розробок; орієнтація вітчизняної економіки на інвестування розвитку виробництв, а не на активізацію інноваційної діяльності; недосконаліть та недостатня сформованість правового регулювання стосовно інноваційної діяльності економіки країни, а саме в сфері захисту прав інтелектуальної власності інноваційних розробок; відсутність достатньо розвинутої інноваційної інфраструктури економіки України; відсутність висококваліфікованого управління інноваційними процесами в економіці країни, спрямованого на підвищення якості вітчизняної продукції, за допомогою чого були б отримані конкурентні переваги.

Конкурентоспроможність вітчизняного сільськогосподарського сектору економіки та інвестиційна привабливість проявляється у якісних і відносно дешевих ресурсах, до яких відносяться земля та робоча сила, інноваційний потенціалу розвитку, стабільній тенденції до зменшення ролі особистих господарств і різкому зростанні зацікавленості сільськогосподарських підприємств в кооперуванні виробничої діяльності.

Усунення вище зазначених проблем, які гальмують інвестиційно-інноваційний розвиток сільськогосподарського сектору економіки, та створення державою інноваційно-інвестиційного клімату для підвищення конкурентоспроможності аграрного бізнесу на інноваційно-інвестиційній основі забезпечить інноваційно-інвестиційний захист підприємств в сільському господарстві.

Під поняттям «інноваційно-інвестиційний захист підприємств в сільському господарстві» ми розуміємо сукупність елементів, що визначають

зміст, організацію, умови гарантування успішного функціонування економічного механізму збереження, примноження та ефективного використання фінансових ресурсів підприємств в сільському господарстві для забезпечення їх інноваційно-інвестиційного розвитку [1].

Для інноваційно-інвестиційного захисту підприємств в сільському господарстві необхідно розвивати і залучати до їх фінансового забезпечення нетрадиційні джерела фінансування інноваційно-інвестиційного розвитку, зокрема: краудфандінг, венчурні фонди, бізнес – інкубатори, бізнес – ангели.

Проведемо порівняльний аналіз нетрадиційних джерел фінансування інноваційного розвитку (табл. 1).

Венчурний фонд є недиверсифікованим інститутом спільного інвестування закритого типу, для якого характерним є приватне розміщення цінних паперів, як правило, тих, що не допущені до торгів на фондовій біржі; а венчурним бізнесом – діяльність, спрямована на реалізацію ризикових проектів.

Бізнес інкубатор — це системна організація, що займається процесом початкового становлення суб'єктів малого підприємництва, надає консалтингові послуги, формує та реалізовує першочергову стратегію діяльності новоствореного підприємства [2]. Основна концепція бізнес-інкубаторів полягає в тому, щоб забезпечити стартапи необхідними послугами та підтримкою, поки вони не дозріють і будуть готові увійти в конкурентне бізнес-середовище.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз нетрадиційних джерел фінансування [1]

Спосіб інвестування	Обмеження	Переваги	Недоліки
Венчурні фонди	Відбір проектів на основі бізнес-планів	Діяльність спрямована на найбільш ризикове інвестування	Можливість утрати підприємством контролю над власним проектом
Бізнес інкубатори	Наставники малого та середнього бізнесу	Інвестують інтелектуальний капітал	Не сприяють у пошуку прямих інвесторів
Бізнес-ангели	Необхідність повернення вкладень або частка в капіталі (блокуючий пакет)	Оптимізують поточну бізнес-модель, визначають місце та перспективи проекту на ринку	Незначний внесок у капітал
Краудфандінг	Взаємодія відбувається в мережі Internet на спеціалізованих майданчиках (платформах) або в соціальних мережах	Залучення безповоротних, безкоштовних інвестицій з одночасною рекламою інноваційного продукту	За недобору оголошеної суми проект не отримує коштів, тому що вони повертаються інвесторам

Бізнес-ангели – це неформальні приватні інвестори, які вкладають власні кошти в ризикові проекти без надання будь-якої застави. Бізнес-ангелами називають приватних інвесторів, які вкладають кошти в ризикові (насамперед,

інноваційні) проекти на ранніх стадіях (А), при цьому обсяг інвестицій в один проект, здебільшого, не перевищує 1 млн євро.

Краудфандинг – залучення коштів на реалізацію проекту від багатьох фізичних осіб. Переваги краудфандингу в тому, що ці сервіси для приватних позичальників дають можливість інвесторові своїми очима побачити, куди він вкладає свої кошти [2].

Джерел фінансового забезпечення на сьогоднішній день існує багато, але ризиковість сільськогосподарського виробництва, низький рівень його прибутковості та великі терміни окупності вкладених коштів призводять до того, що інвестиційний клімат в аграрному секторі є несприятливим, а можливості для залучення інвестиційних ресурсів, особливо довгострокового, суттєво обмежені. Тому одним із основних напрямів державної аграрної політики є створення сприятливого інвестиційного клімату в секторі, впровадження нових механізмів фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, які б сприяли інноваційно-інвестиційному захисту підприємств в сільському господарстві.

Список використаних джерел:

1. Фінансове забезпечення інноваційних процесів в АПК України: теорія, методологія та практика: монографія. І.Ю. Думанська. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. 298 с.

2. Скрипник Г.О., Шкуропатська А.І. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в АПК. Економічні студії: науково-практичний журнал. Видавничий дім «Гельветика», 2020. № 3(29) С. 78.

ЗМІНА ПОДАТКОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Слобоженюк В.В.
студент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Науковий керівник
Глущенко Я.І.
кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Питання відновлення економіки України та її інтеграції з економіками інших держав в післявоєнний період стають все більш важливими. Податкова сфера відіграє важливу роль в функціонуванні економіки держави та в її інтеграції з іншими економіками, тому необхідним є її ефективність. Висунені в даній тезі пропозиції щодо зміни податкової системи, базуються на дослідженні

економічного успіху Нідерландів, але важливо зазначити, що подібні зміни застосовували й інші успішні в економічному аспекті держави, а саме: Люксембург, Ірландія, Сінгапур, Об'єднані Арабські Емірати, Швейцарія, Бельгія, Мальта [1].

Економічний успіх Нідерландів, звичайно, залежав від багатьох факторів, але велика його доля належить податковій системі, а саме тому що Нідерланди – це податкова гавань. Під податковою гаванню можна розуміти будь-яку територію закони якої дозволяють зменшити кількість та розмір податків, що повинні сплачуватись на інших територіях [3, с. 12]. Існують чисті податкові гавані, де компанії присутні тільки юридично, але економічна ефективність від такої податкової системи для держави мінімальна. При чистій податковій гавані держава отримує дохід за забезпечення секретності угод між нею та компаніями, прикладом є Багамські, Кайманові та Бермудські острови. Податкова гавань в Нідерландах відрізняється від чистої, наприклад, багато компаній присутні не тільки юридично, але й мають свої офіси та виробництва [3, с. 13]. Головним завданням податкової гавані в Нідерландах – привабити ТНК розташовувати свої штаб-квартири та виробництва в Нідерландах. Так, в країні розмістили головні офіси IKEA та Mittal Steel [3, с. 17].

Розглянемо детальніше податкову систему Нідерландів. Однією з ключових ідей, що робить привабливим Нідерланди, як податкову гавань – це податковий режим звільнення від участі. Ідея даного режиму полягає в не оподаткуванні дивідендів та приросту капіталу від дочірніх компаній податком на прибуток. Також популярною залишається ідея постанов. Постановами є домовленості між компаніями та податковими органами про те як буде відбуватися процес оподаткування діяльності компанії. Завдяки ним компанії можуть додатково консультуватися з податковими органами. Важливо зазначити, що зміст даних постанов не публікується та доступні лише податковим органам та компанії. Умовами до таких домовленостей є зберігання основного банківського рахунку в Нідерландах та ведення бухгалтерії компанії в Нідерландах. Окрім, того податкова гавань в Нідерландах стала популярною завдяки правовій безпеці, свої стабільності у політичному та економічному кліматі [3, с. 33].

Далі розглянемо вигоду для Нідерландів від такої податкової системи. Реєстрація компаній та ТНК в державі потребує юридичного та фінансового супроводу, що стає причиною появи висококласних робочих місць для фінансових експертів, бухгалтерів, фіскальних та юридичних радників. Розміщення офісів та виробництв також створює нові робочі місця. В Нідерландах, таким чином створюється більше 2500 робочих місць в сферах фінансового та правового супроводу, а 10 найбільших компаній загалом залучили близько 700 000 працівників на свої виробництва [2]. Також розміщення виробництв в Нідерландах призвело до збільшення технологій та інвестицій в державі. Взаємодія ТНК з національними компаніями, не тільки збільшила попит на продукцію національних виробників, але й збільшила податкові надходження до держави. Розвиток фінансових послуг, що надаються

ТНК, які, зазвичай, розміщуються в Амстердамі – сприяє посиленню позиції Амстердама як фінансового центру [3, с. 30]. Варто зазначити, що 10 найбільших компаній зареєстрованих в Нідерландах виробляють продукцію на суму більше ніж 687 мільярдів євро [2].

Перейдемо до змін, які потрібно зробити Україні в податковій системі, щоб поглибити економічну інтеграцію з іншими державами та відновити економіку. На нашу думку, необхідно зменшити податки для ТНК до мінімального рівня, який би дозволив конкурувати з іншими податковими гаванями, наприклад, податок на прибуток та дивіденди, враховуючи негативні фактори після закінчення війни, як політична та економічна нестабільність, що будуть відштовхувати ТНК від України. Зауважимо, що дані зміни не повинні суперечити чинному законодавству, міжнародним угодам та проектам, наприклад, таким як BEPS (Base erosion and Profit Shifting) учасником якого є Україна та що направлений на боротьбу з розмиванням податкової бази та виведенням прибутку з-під оподаткування. Корисним буде звернутися до міжнародного досвіду запровадження подібних змін, адже Нідерланди також беруть участь у проекті BEPS [4]. З метою розвитку інтеграційних процесів та усунення компаній, що не приносять економічної ефективності державі, необхідно зобов'язувати ТНК розміщувати повноцінні виробництва в Україні, які б надавали громадянам робочі місця. Також для підтримки власного виробника можливим є обмеження випуску продукції ТНК для внутрішнього ринку України. Зазначимо, що податкове планування та механізми його дії постійно змінюються відповідно до змін податкових законодавств держав, а тому, хоч суть запропонованих змін залишатиметься, але їх механізм реалізації потребуватиме постійної модернізації.

У висновку, задля збільшення ефективності запропонованих змін, пропонуємо створити Державну службу переговорів з міжнародними компаніями, що складатиметься зі спеціалістів міжнародного, фінансово-економічного та правового напрямку. Необхідність такої служби доводить приклад з Нідерландами, де податкові органи окремо контактують з кожною ТНК та для кожної розробляють постанови про оподаткування, тому з урахуванням наших змін та умов до ТНК створення даної служби стає ще більш необхідним.

Список використаних джерел

1. Corporate Tax Haven Index - 2021 Results. Tax Justice Network. URL: https://cthi.taxjustice.net/en/cthi/cthi-2021-results
2. Industry Breakdown of Companies in Netherlands. HitHorizons. URL: https://www.hithorizons.com/eu/analyses/country-statistics/netherlands
3. Michiel van Dijk, Francis Weyzig, Richard Murphy. The Netherlands: A Tax Haven? Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO). URL: http://bibalex.org/baifa/Attachment/Documents/129156.pdf
4.BEPS. Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: https://www.oecd.org/tax/beps/about/#tools

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА МЕТОДИ ЙОГО ДІАГНОСТИКИ

Сніцар Богдан Романович
магістрант 2 року навчання

Оскільки термін «потенціал» використовується в різних галузях суспільної діяльності та галузях наукових знань, існує необхідність конкретизації його змістового наповнення з позиції їх специфіки. Фінансовий потенціал відноситься до сфери економічної діяльності. При цьому в наукових дослідженнях різних його аспектів його включають до інших видів потенціалу: економічного, ресурсного, інвестиційного, інноваційного тощо.

У сучасній практичній економіці потенціал розглядається як «наявні у економічного суб'єкта ресурси, їх оптимальна структура та вміння раціонально використати для досягнення поставленої мети» [1, с. 13]. При цьому слід підкреслити, що визначення категорії потенціалу містить два ключові аспекти. По-перше, розуміння терміну «потенціал» невід'ємно пов'язане з поняттям «ресурси», по-друге, потенціал включає спроможності, якими володіє господарюючий суб'єкт: спроможність до розвитку, вдосконалення та ефективного використання ресурсів.

Фінансовому потенціалу як складника економічного потенціалу притаманні окремі характеристики останнього, зокрема, те, що його базовим складником є певний вид економічних ресурсів у конкретному випадку – фінансових; він формується і функціонує в конкретних економічних умовах; він має цільове призначення, пов'язане з реалізацією економічних цілей і завдань об'єкта дослідження (економіки в цілому, галузі, регіону, підприємства тощо). Саме з цих позицій його розглядають більшість дослідників [2,с.27].

Таким чином, під фінансовим потенціалом підприємства слід розуміти максимальний обсяг фінансових ресурсів, який в конкретних організаційно-економічних і фінансових умовах спроможне залучити підприємство для реалізації своїх виробничих та інвестиційних програм, а також відшкодувати у повному обсязі за допомогою чистих грошових потоків, які генерують (забезпечують) ці програми [2, с.28].

Досліджуючи фінансовий потенціал, важливим є розгляд його у динаміці, оскільки основним чинником його дестабілізації є саме зовнішнє середовище функціонування підприємства. Варто зазначити, що рівень фінансового потенціалу залежить від наявності власних фінансових ресурсів та умов доступу до фінансових ресурсів, що можуть бути залучені підприємством із зовнішнього середовища. Слід також розрізняти короткостроковий та довгостроковий фінансовий потенціал, оскільки періоди його існування відрізняються, що пояснюється виникненням у довгостроковому періоді більшої кількості факторів впливу і ризику, які мають тенденцію до негативних впливів на рівень фінансового потенціалу у довгостроковому періоді. Враховуючи те, що фінансовий потенціал має розглядатись як категорія

поточного періоду, так і майбутнього, то складовими фінансового потенціалу підприємства є елементи представлені на рисунку

В останні роки у науковий лексикон міцно ввійшов термін "фінансовий потенціал". Однак його зміст до тепер остаточно не визначено. Більшість авторів сучасних публікацій ототожнюють фінансовий потенціал з фінансовими ресурсами, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат. Ці ресурси беруть участь у виробничо-господарській діяльності та залучаються для фінансування певних стратегічних напрямів розвитку підприємства. Проте ці два поняття не ідентичні, хоча близькі за змістом. Фінансові ресурси можна розглядати як використання частини фінансового потенціалу, тобто як грошові доходи і накопичення, отримані підприємством від використання наявних ресурсів. А фінансовий потенціал слід розглядати як здатність наявних ресурсів приносити доходи підприємству в певний момент часу [5].

В управлінні фінансовим потенціалом підприємства важливу роль відіграє діагностика фінансового потенціалу, яка передбачає систематичну й всебічну його оцінку з використанням різних підходів, методів та прийомів аналізу. Підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства будуються переважно шляхом пропозиції застосування певного методу або поєднання методів, серед яких варто виділити наступні:

— метод застосування інтегральної (факторної) моделі;

— метод експертного оцінювання фінансових коефіцієнтів або фінансових індикаторів;

— комбінований метод.

Діагностування фінансового потенціалу підприємства шляхом застосування інтегральної моделі має на меті створення та дослідження динаміки інтегрального показника, побудованого на чітко обумовленому механізмі математичних залежностей між обраними групами показників.

Діагностування фінансового потенціалу шляхом експертного оцінювання фінансових коефіцієнтів або фінансових індикаторів являє собою аналіз основних показників фінансового потенціалу підприємства у динаміці та спробу екстраполяції й прогнозу цієї динаміки на майбутнє.

Основою побудови комбінованих методів є поєднання діагностики наявного та прогнозованого фінансового потенціалу підприємства, системи зовнішнього і внутрішнього середовища та системи менеджменту стратегічного розвитку підприємства, виходячи із сукупності зазначених вище факторів [6, с.105].

Аналіз літературних джерел та результати проведених досліджень дають підстави стверджувати, що, враховуючи методи та прийоми діагностики фінансового потенціалу підприємства, індикатори діагностики фінансового потенціалу підприємства доцільно об'єднати у декілька груп

Використання визначених методів, прийомів і індикаторів аналізу для досягнення поставлених конкретних цілей вивчення діагностики фінансового

потенціалу підприємства в сукупності становить методологію та методику його фінансової діагностики [8].

Проблематику загострюють інфляційні очікування, девальвація, дефіцитність ресурсів, що спонукають підприємство до вибору з можливих варіантів підходу діагностики формування та реалізації власного фінансового потенціалу через якість. Саме тому, важливим етапом в проведенні дослідження є системне визначення параметрів фінансового потенціалу та пошук детермінантів нарощення через прибутковість, ефективну результативність та фінансову спроможність. Так, як «фінансовий потенціал є ключовим важелем, який формує механізм динамічної трансформації ресурсів у результати господарської діяльності підприємства, тому вирішення багатьох економічних проблем стає можливим за умов підвищення ефективності використання наявних ресурсів» [9, с. 29]. «В узагальнюючому вигляді потенціал розглядають як засоби, запаси та джерела, які є в наявності та можуть бути мобілізовані для досягнення визначеної мети, виконання виробничої програми і розв'язання існуючих проблем» [9, с. 29].

Отже, система може працювати в тому випадку, коли враховані всі фактори впливу на формування фінансового потенціалу та окреслені складники в процесі синергії фінансового-господарської діяльності підприємства.

Тобто, реалізація даного підходу в напрямку забезпечення ефективної діяльності працюватиме лише тоді, коли всі параметри будуть діяти в чіткій послідовності та за визначеним алгоритмом, з метою досягнення безперебійності та стабільності через фінансовий розвиток, фінансове забезпечення та фінансову стійкість. Оскільки, погоджуємось з думкою Блащак Б.Я. що «складні сучасні економічні умови, загострення соціальних і екологічних проблем, нестабільна правова база вимагають від вітчизняних підприємств створення такої системи, яка б дала можливість ефективно використовувати всі наявні та потенційно можливі фінансові ресурси, швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища і забезпечувати досягнення високих фінансових результатів не тільки в поточному періоді, але й у довгостроковій перспективі» [11, с. 76].

І тут слід доповнити, що основна мета підприємства в цьому напрямку полягає в досягненні максимального фінансового результату через капіталізацію прибутковості. Дієвість підтверджується нарощенням фінансового потенціалу через формування системи власних фінансових ресурсів.

Таким чином, проведені дослідження підтверджують, що фінансовий потенціал підприємства важлива, досить складна та неоднозначна в плані форм прояву й змістової інтерпретації економічна категорія. До сьогодні ця економічна категорія ще не має загальноприйнятого та однозначного трактування. Фінансовий потенціал підприємства тісно пов'язаний з іншими видами потенціалу (економічного, ресурсного, інвестиційного, інноваційного тощо) та входить до складу окремих з них. В економічній літературі він

переважно розглядається в рамках ресурсної (факторної), організаційно-управлінської та результативної концепцій.

В зв'язку з цим, фінансовий потенціал трактують як систему фінансових ресурсів що рухає діяльність в сторону максимізації прибутку, ми ж у свою чергу змінюємо систему через ефективний менеджмент і пріоритет надаємо капіталізації через сукупність фінансових можливостей і ресурсів в тому числі. Акцент ставимо на архітектурному та інтелектуальному компонентах, які через діджиталізацію, інноваційні технології, генерацію бізнес-ідей, розвиватимуть підприємство в процесі фінансово-господарської діяльності.

Проведено теоретичний розбір ключових характеристик ресурсного та результативного підходів в напрямку визначення фінансового потенціалу; обґрунтовано фактори впливу на його формування; окреслено синергію складників фінансового потенціалу що працюють на розвиток, забезпечення та результат через якість та структуровано компоненти, які формують фінансовий потенціал будь-якого підприємства не залежно від його форми власності на напрямку діяльності.

Список використаних джерел:

1. Економічна енциклопедія: у 3 т. / за ред. С. Мочерного. – К.: Академія, 2002. – Т. 3. – 952 с.

2. Корнійчук Г. В. Економічний зміст фінансового потенціалу підприємства // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 7, частина 2, 2016. - С.26-29.

3. Маслак О. І., Безручко О.О. Особливості оцінювання економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань // Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. – Вип. 1. – С. 121-127.

4. Громова А.Є. Фінансовий потенціал, як основа формування прибутку підприємства // Економіка та управління підприємствами. Інфраструктура ринку. - Випуск 5, 2017. - С.75-78.

5. Гнатишин Н.Б. Сутність та структура фінансового потенціалу: теоретичний аспект. — Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal.

6. Маринич І.А., Дзіковський І.І. Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства// Науковий вісник НЛТУ України. — 2010. — Вип. 20.1. С.105—108.

7. Мельник О.Г. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства: сутність та індикатори оцінювання. — С.46—51.

8. Н. М. Левченко. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики // Державне управління. Інвестиції: практика та досвід.- № 2/2012.- С. 114-117.

9.Куліш Г.П., Чепка В.В. Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільності економіки. Статистика України. 2017. № 1. С. 29-35

10. Купира М.І., Колтунович О.В., Сокол Х.Я. Фінансовий потенціал підприємства: формування та детермінанти нарощення // Економічний форум. - 1/2021. - С. 127-134.

11. Блащак Б.Я. Фінансовий потенціал у структурі потенціалу підприємства // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2019. Том 30 (69). №3. С. 74-78.

НЕОБХІДНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ ПІДПРИЄМСТВА

Стефанський Т.С.
магістр кафедри економіки, фінансів та обліку
Федоров О.О.,
магістр кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський Університет»
Науковий керівник:
Виклюк М.І., к.е.н., доцент

Серед показників ефективності діяльності господарюючого суб'єкта важливе місце за умов ринку посідають показники фінансової стійкості і рівноваги, що характеризують фінансову стійкість та ефективність використання капіталу, які відображають швидкість (прискорення або уповільнення) руху капіталу та його віддачу [2].

Фінансова стійкість (рівновага) підприємства є однією із найважливіших характеристик фінансового стану підприємства і пов'язана з рівнем його залежності від кредиторів та інвесторів. За різних умов, у яких функціонує підприємство, останнє для досягнення фінансової стабільності проходить різні етапи. Так, в умовах кризи підприємство може досягати фінансової стабілізації за такими етапами [3]:

1) ліквідація поточної неплатоспроможності підприємства;

2) відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги у короткостроковому періоді);

3) забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді.

Кожному етапу фінансової стабілізації відповідають певні її внутрішні механізми — оперативний, тактичний і стратегічний, що являють собою систему заходів, спрямованих на вирішення конкретних завдань.

В цілому дослідження сутності терміну «фінансова стійкість організації» показало, що в даний час під фінансовою стійкістю товаровиробників слід розуміти їх здатність в умовах факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, що швидко змінюються, зберігати фінансову рівновагу джерел фінансування, що забезпечує зростання платіжних можливостей та інвестиційного потенціалу на довгостроковій основі.

Розгладнемо поняття фінансової стійкості з різних сторін суб'єктів господарювання (рис.1). Головною метою аналізу фінансової стійкості є вчасно виявити недоліки фінансової діяльності підприємства і допомогти знайти резерви для покращення загального фінансового стану підприємства і підвищити його платоспроможність.

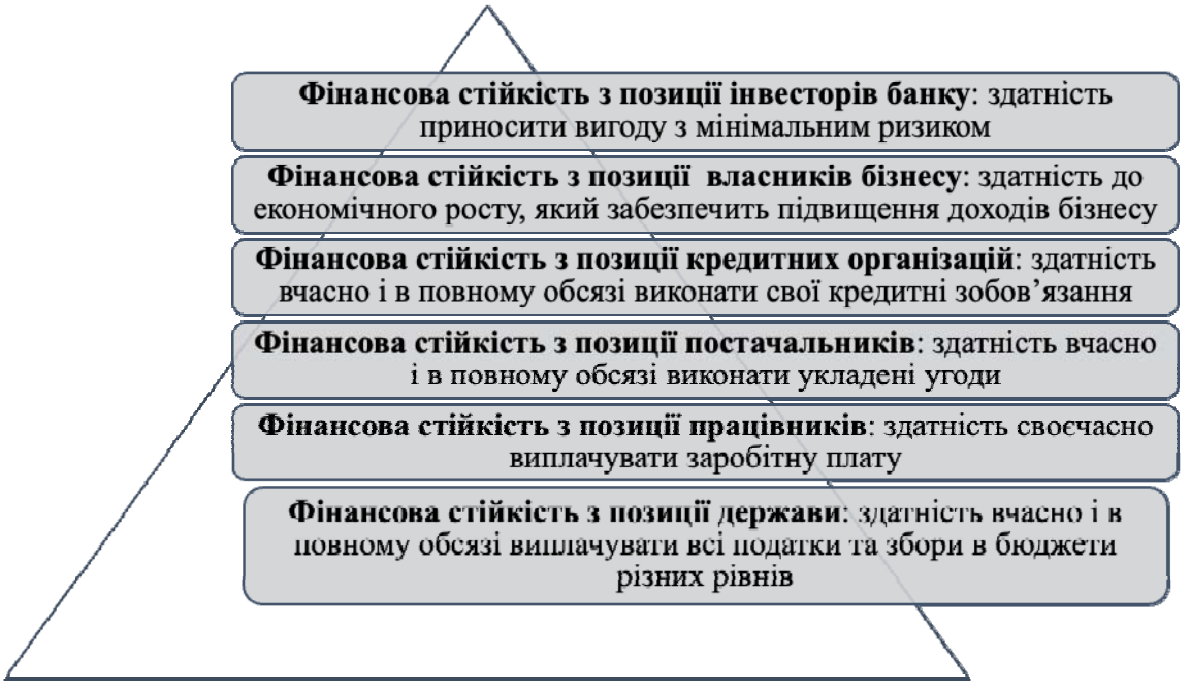

Рис 1. Ієрархічні рівні терміну «фінансова стійкість»[1]

Існує декілька підходів фінансової стійкості, які визначають це поняття як:

1) стан підприємства або його фінансових ресурсів, за якого досягаються основні параметри його розвитку;

2) здатність або спроможність підприємства виконувати певні зобов'язання та досягати результатів;

3) інтегральна чи узагальнююча характеристика підприємства в цілому або його фінансового стану;

4) платоспроможність підприємства, що забезпечується у певному часовому періоді та за певних умов та ін. [1]

Показник фінансової стійкості вказує на те, що на підприємстві існує стабільне перевищення доходів над витратами, власники можуть вільно використовувати грошові кошти й таким чином забезпечувати процес безперервної діяльності, масштабування та оновлення.

Список використаних джерел:

1. *Болгов В.Є., Витяганець І.М. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності як важлива цільвнутрішньо-фірмового бюджетування. Економіка і організація управління. ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. No 1 (41). С. 15–29. URL: https://jou.donnu.edu.ua/article/view/10815/10720.*
2. *Пилипенко С.М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2016. №10. С.452-456.*
3. *Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / О.І. Скаско, О.В. Майор, Ю.В, Тимчишин-Чемерис та ін. Львів: Растр-7, 2018. 414с.*

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Стеценко Ю.С.,
студентка Європейського університету
Науковий керівник:
Скрипник Г.О., к.е.н., доцент
кафедри економіки, фінансів та обліку
Європейського університету

Фінансова стійкість є одним із головних понять у банківській сфері. Основним завданням комерційного банку є прибуткове залучення та інвестування коштів із боку клієнтів та забезпечення їх безпеки. Безумовно, у такій сфері діяльності дуже важливо зберігати надійний банківський баланс в умовах зростання конкуренції. Фінансова стійкість комерційного банку – це здатність банку витримувати будь-які економічні стреси та надійно функціонувати на ринку незалежно від внутрішніх та зовнішніх ринкових умов. При цьому основне завдання комерційного банку – це збереження капіталу, який має досить швидко відновлюватись в умовах будь-яких змін ринку, шляхом правильного вкладення коштів та залучення нових клієнтів.

Фінансова стійкість комерційних банків є критично важливою для забезпечення стабільності банківської системи, успіху економічних перетворень та макроекономічного розвитку. Проте, негативні явища, такі як економіко-політичні кризи, пандемія COVID-19 та військові конфлікти, серйозно впливають на фінансовий стан банків, що проявляється у підвищенні ризиків їхньої діяльності, зменшенні прибутковості, обмеженні капіталізації, зростанні кількості проблемних кредитів у їхніх портфелях. Крім того, комерційні банки стикаються зі зростаючими вимогами до свого фінансового стану та стійкості як від клієнтів та вкладників, так і від держави та міжнародних організацій.

Для управління фінансовою стійкістю комерційного банку є кілька методів, які можна класифікувати наступним чином [1].

1. Методи фінансового моніторингу та аналізу. Вони передбачають оцінку фінансової стійкості банку з урахуванням аналізу фінансової звітності, макроекономічної ситуації та інших чинників. Найчастіше, такі методи включають постійний моніторинг банківських показників та оперативну реакцію на зміни ринкової ситуації.

2. Методи диверсифікації ризиків. Це означає, що банк інвестує свій портфель у різні сектори економіки, причому найнебезпечніші інвестиції замінюються більш надійними. Такий підхід дозволяє знизити ризики та підвищити рівень прибутковості.

3. Методи покращення управління кредитним ризиком. Вони включають створення системи кредитного скорінгу, оцінку кредитоспроможності

позичальників, жорсткість критеріїв видачі кредитів та інші інструменти. Такий підхід знижує ризики від неплатежів та збільшує ефективність діяльності банку.

4. Методи оптимізації витрат. Вони полягають у раціоналізації витрат за оплату праці, зниженні витрат за обслуговування клієнтів, оптимізацію використання ресурсів тощо. Такий підхід дозволяє банку знизити нераціональні витрати коштів та підвищити ефективність управління банком.

5. Методи управління ліквідністю. Вони дозволяють банку оцінити його ліквідність та розробити стратегію управління нею, підібрану під його конкретну банківську модель. Такий підхід допомагає уникнути проблем із виплатою депозитів та кредитів.

Кожен із перерахованих методів ефективний у контексті управління фінансовою стійкістю комерційного банку. При цьому їх використання необхідно комбінувати з урахуванням специфіки кожного конкретного банку.

Одним із способів оцінки фінансової стійкості банку є аналіз його фінансових показників Ключовими показниками є рівень капіталізації, рентабельність активів, рівень недоїмок та ліквідність. Рівень капіталізації показує, наскільки банк має власні кошти для покриття потенційних збитків, що є важливим показником його фінансової стійкості. Рентабельність активів визначає, наскільки ефективно банк використовує свої ресурси для генерації прибутку. Рівень недоїмок свідчить, наскільки успішно банк керує своїм портфелем кредитів та уникає втрат. Ліквідність визначає, наскільки легко банк може перетворити свої активи на гроші для задоволення потреб клієнтів. Співвідношення кредитів до депозитів є важливим показником оцінки рівня ризику, якому піддається банк, та його можливості виконувати свої зобов'язання перед клієнтами.

Крім того, банки також можуть використовувати стрес-тестування для оцінки своєї фінансової стійкості. Стрес-тестування є моделюванням різних економічних сценаріїв, таких як різке зниження економічного зростання або збільшення рівня недоїмок, а також оцінювання того, як банк буде справлятися із подібними ситуаціями. Це дозволяє банкам визначити свої слабкі місця та вжити заходів для покращення власної фінансової стійкості.

Комерційні банки повинні постійно працювати над удосконаленням системи власного ризик-менеджменту. Ефективною є модель банківського ризик-менеджменту, яка складається з таких елементів: механізм ідентифікації та оцінки ризиків банку; комплекс заходів та інструментів зниження ризиків банку; організація контролю ризикової позиції банку; система прийняття рішень щодо ризиків банку [2].

Перспективами вдосконалення процесу забезпечення фінансової стійкості комерційних банків можна визначити наступні: визначення та подолання потенційних й існуючих негативних факторів впливу на стан стійкості банку та підсилення стратегічних чинників (нарощування масштабу бізнесу; підвищення прибутковості та ефективності банку; підвищення гнучкості, швидкості та клієнто орієнтованості; впровадження нових технологій), а також тактичних і оперативних заходів, що оформлюються відповідними організаційними

планами, цільовими комплексними програмами, сітковими графіками, технологічними картами та розробкою стратегічних карт розвитку діяльності банківських установ.

Список використаних джерел:

1. *Доходи та витрати банків України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/ supervision-statist/data-supervision*
2. *Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. Ефективна економіка. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2021/3.pdf*

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ПАРТНЕРІВ ТА ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ НА ПРОЦЕС ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Страшевський В.Р.
ПВНЗ «Європейський університет»
Студент ІІІ курсу
Спеціальність: «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник:
Другова Є.В., старший викладач кафедри економіки, фінансів та обліку

Вплив міжнародних партнерів та фінансової допомоги на процес відновлення економіки України є важливим та складним аспектом в епоху глобалізації та економічних викликів. Україна, яка пройшла через період труднощів та економічних реформ, активно взаємодіє з міжнародними партнерами та залучає фінансову підтримку для відновлення своєї економіки.

Через необхідність підтримки стабільності вітчизняної економіки особливо в умовах повномасштабної війни та нарощення боргового тягаря Україною починаючи з 1992 року актуалізується питання боргової безпеки нашої держави. Без вирішення цього питання існує загроза не тільки уповільнення економічного розвитку, а й втрата взагалі суверенітету держави[1].

Сучасна економічна ситуація в Україні демонструє, що надмірність залучення позикових коштів і нераціональність їх використання перешкоджають довгостроковому економічному зростанню в контексті обраного стратегічного євроінтеграційного курсу розвитку.

Причинами негативних показників боргової безпеки є: щорічний дефіцит бюджету та платіжного балансу, значне перевищення експорту над імпортом, криза функціонування пенсійної системи, непривабливий для інвесторів інвестиційний клімат в країні, високий ступінь залежності України від імпортованих енергоносіїв, невиражена політика держави щодо управління боргом, малоефективний контроль за використанням запозичень. До даних

факторів на сьогодні залучився ще один, а саме повномасштабне вторгнення російської федерації, що спричинило погіршення боргової безпеки в декілька разів[2].

Автор вважає, що пріоритети відновлення України визначатимуться потребами та особливостями конкретних територій з урахуванням наявного ресурсного забезпечення та можливостей. Оскільки, після тривалого часу війни, експерти висувають різні ідеї та думки стосовно відновлення інфраструктури та економіки України.

Сьогоднішнє розуміння відбудови держави, полягає в обранні найкращого вектору дій та створити конкретний план завчасно, аби швидше втілювати його в життя.

Формуючи план відбудови України, важливо враховувати економічні, геополітичні, соціальні, культурні особливості держави та вимоги сучасної урбаністики. Тому необхідно усвідомлювати яку саме роль відіграють більш багаті країни. Саме вони надають безпосередню фінансову допомогу або інвестують в українську економіку. Ці інвестиції стимулюють розвиток промисловості, сільського господарства та інфраструктури, сприяючи створенню нових робочих місць та підвищенню рівня життя громадян.

Однак важливо враховувати, що фінансова допомога повинна супроводжуватися системними реформами в економіці та галузях державного управління. Належна розподіл і використання фінансових ресурсів, боротьба з корупцією та впровадження ефективних стратегій економічного розвитку є ключовими елементами успішної реалізації програм відновлення. Проаналізувавши напрацювання інших країн, поради урбаністів та архітекторів, нові підходи до проєктування міст і воєнний досвід, ми зможемо побудувати наші простори безпечними, функціональними, інклюзивними та привабливими, якщо оберемо вдалу стратегію та грамотно освоїмо інвестиції.

Отже, взаємодія з міжнародними партнерами та фінансова допомога стають драйверами відновлення економіки України, сприяючи сталому розвитку та покращенню якості життя громадян. Однак успіх цього процесу визначатиметься не лише кількістю отриманих фінансових ресурсів, але й ефективністю реформ та їхнім впливом на всі сфери економічного життя країни

Список використаних джерел:

1. *М. Лайтман Этика будущего. НОВАЯ ЦИВИЛИЗАЦИЯ. Междисциплинарный научно-практический сборник Архивная копия от 14 марта 2016 на Wayback Machine// Самара: Издательство Самарского научного центра РАН, 2007. — С. 8. ISBN 5-93424-195-X*
2. *Operational Data Portal / Ukraine Refugee Situation станом на 15.11.2022 р. URL: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine*

СТРАТЕГІЯ ПІСЛЯВОЄННОГО ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: ФІНАНСОВА ПЕРСПЕКТИВА

Тарасенко А. Б.,
аспірант Європейського університету
Науковий керівник:
Лавров Руслан Валерійович, д.е.н., професор

На тлі повномасштабного вторгнення рф, яке розпочалося у 2022 році, Україна стикається з величезним викликом: необхідністю стратегічного фінансового планування для майбутнього відновлення економіки та її реконструкції.

У центрі зусиль буде знаходитись Національний банк України, який буде спрямовувати країну до відновлення через повернення до режиму таргетування інфляції в поєднанні з плаваючим обмінним курсом, що стане можливим через потенційні суттєві зменшення валютних обмежень.[1]

У складному ландшафті майбутньої України будуть формувати фінансову перспективу три основні фінансові фактори. По-перше, управління інфляцією та інфляційними очікуваннями. Контроль над інфляцією залишиться найважливішим для стабілізації економіки. По-друге, міжнародні резерви та підтримка стабільного валютного курсу. Стабільність валютного ринку буде забезпечуватись через валютні інтервенції – головного монетарного інструменту в сучасній – воєнній Україні та допоміжного в країні майбутнього. Здатність залучати інвестиції та підтримувати економічну цілісність значною мірою залежить від цих факторів. Відновлення ролі облікової ставки, як ключового інструменту політики. Наразі вона не є основним інструментом, але стратегічно, саме ставка стане ключовим драйвером формування інфляційних очікувань.

Одне із найголовніших питань майбутньої України наступне: як країні мобілізувати величезні фінансові ресурси, необхідні для масштабної реконструкції та післявоєнного відродження? Передбачуваний фінансовий тягар становить приголомшливі 411 мільярдів доларів, значна сума, яка підкреслює масштабність поставленого завдання. Джерелами можуть стати: міжнародні фінансові організації, приватні фонди та заморожені російські активи. [2]

Міжнародні фінансові організації, включаючи Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та інші будуть відігравати ключову роль у забезпеченні необхідної фінансової підтримки для реконструкції. Також важливу роль відіграють приватні фонди, але вони потребують захисту від пов’язаних з війною ризиків, що може сповільнити інвестиції. Третьою можливістю є заморожені російські активи, але даний ресурс залишається невизначеним, через складність узгодження механізмів такої передачі.

Поки воєнне лихоліття триває, безпосередні пріоритети залишаються непорушними. Постійне відновлення критичної інфраструктури є імперативом, який охоплює електромережі, транспортні мережі, системи газопостачання, водопостачання та цифрову інфраструктуру. Актуальність відновлення інфраструктурних компонентів буде не меншою, а навіть більшою у післявоєнні роки.[3]

У розширеній перспективі Україна виходить за рамки реконструкції та охоплює досягнення сталого економічного зростання. Створення робочих місць стане постійною метою. Повноцінне відновлення джерел доходу є не просто післявоєнним прагненням, а й гострою вимогою для тих, хто постраждав від триваючих військових дій.

Важливим прикладом для України може стати План Маршалла, який Україна може адаптувати до своїх унікальних обставин, готуючись до післявоєнного відновлення. Фінансовий механізм, натхненний планом Маршалла, передбачає передачу фінансової допомоги узгоджену через американську сторону – донора, що дозволить Україні повноцінно та, що є надзвичайно важливим – прозоро відбудовуватись та здійснювати платежі міжнародним постачальникам у доларах США. [4]

Фінансова перспектива післявоєнного відновлення України постає як наратив адаптивності та стійкості. Національний банк буде відігравати одну із ключових ролей по відновленню економічної стабільності та буде керувати фінансовим курсом країни. Різноманітні джерела фінансування, постійне відновлення інфраструктури, увага до створення робочих місць і непохитна відданість прозорості – усе це є невід'ємними компонентами фінансової стратегії України.

Список використаних джерел:

1. Пом'якшення валютних обмежень, повернення до гнучкого курсу та інфляційного таргетування відбуватиметься поступово, лише за формування належних передумов – Стратегія НБУ [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/ua/news/all/pomyakshennya-valyutnih-obmejen-povernennya-do-gnuchkogo-kursu-ta-inflyatsiynogo-targetuvannya-vidbuvatimetsya-postupovo-lishe-za-formuvannya-nalejnih-peredumov--strategiya-nbu.

2. Відбудова України після війни: Що варто зробити вже зараз [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://www.epravda.com.ua/publications/2023/10/17/705238/.

3. Тетяна Б. Фінансово-економічні наслідки війни [Електронний ресурс] / Богдан Тетяна // LB.ua. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html.

4. Железняк Я. Відновлення України після війни: 5 прикладів успішних «налаштувань» донорської допомоги [Електронний ресурс] / Ярослав Железняк // LB.ua. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/economics/2022/06/24/521109_vidnovlennya_ukraini_pislya_viyni_5.html.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Ткаченко О.В., Федченко В.В.
аспіранти,
«Європейський університет», м. Київ

Глобалізація відкриває нові можливості для учасників світового співтовариства, однак паралельно спричиняє посилення ризиків і зовнішніх загроз для національних економік, які важко передбачити. Це веде до виникнення нових глобалізаційних небезпек для всього світового співтовариства та, одночасно, для кожної конкретної країни, і ці загрози набувають системного характеру. З метою забезпечення фінансової безпеки банкам потрібна система, яка постійно проводить діагностичні та превентивні заходи для підтримки належного рівня фінансової безпеки. Усе це вимагає розроблення концептуально нових принципів побудови системи фінансової безпеки України, яка є необхідною складовою національної безпеки країни.

Основні цілі та завдання забезпечення фінансової безпеки як на макро-, так і на мікрорівні полягають у визначенні чинників, які впливають на фінансово-господарську діяльність, їх аналізі та впровадженні системи обмежень, що має на меті уникнення або мінімізацію навмисного чи ненавмисного впливу на ці чинники [1].

Однак, формування механізмів для досягнення фінансової безпеки на мікро- та макрорівнях включає в себе принципово різні завдання. На макрорівні фінансова безпека визначається як здатність держави в мирний час та у надзвичайних обставинах ефективно реагувати на внутрішні та зовнішні фінансові впливи.

До ключових чинників глобалізації, які впливають на економічну безпеку держави, можна віднести нерівномірність економічного розвитку, зовнішньоекономічну заборгованість, циклічний взаємозв'язок національних економічних систем та взаємозалежність фінансових ринків. Умови глобалізації можна розглядати як критерій визначення загальних причин порушення безпеки.

Структура економічної безпеки країни являється складною та багатогранною, охоплюючи такі підсистеми, як фінансова, соціальна, інноваційно-інвестиційна, інтелектуальна, інформаційна, екологічна, та продовольча. За принципом системності кожну з цих підсистем можна розглядати як окрему систему. Фінансова безпека виявляється основною підсистемою економічної безпеки, оскільки саме вона визначає стан фінансово-кредитної сфери країни, без якої сучасна економіка не може ефективно функціонувати.

Фінансова безпека визначається конкретними показниками функціонування економічної системи держави за певний проміжок часу. До

числа цих показників належать: величина внутрішнього та зовнішнього боргів; рівень інфляції; сталість національної валюти; сальдо платіжного балансу.

Фінансова безпека визначається як стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної та податкової систем, що характеризується збалансованістю та стійкістю до внутрішніх та зовнішніх негативних впливів. Цей стан є здатним забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та підтримувати її економічний розвиток. Фінансова безпека досягається тоді, коли показники, які її характеризують, не перевищують гранично допустимі значення, забезпечуючи при цьому нормальне функціонування економіки країни відповідно до цілей здійснюваної економічної політики. Таким чином, фінансова безпека виступає вирішальним та провідним компонентом у системі економічної безпеки [2].

Для побудови ефективної системи фінансової безпеки України необхідно вжити ряд заходів:

1. Посилення регулюючої та наглядової діяльності: зміцнення контролю за фінансовими інститутами та належна робота регулюючих органів може допомогти визначити та усунути ризики для фінансової стабільності.
2. Вдосконалення правової бази: актуалізація та удосконалення законодавства, спрямованого на фінансову безпеку, дозволить адаптувати правові норми до сучасних викликів та ризиків.
3. Розвиток інфраструктури фінансових ринків: забезпечення ефективної та стабільної фінансової інфраструктури, включаючи банківську систему, фондові ринки та інші фінансові установи, є ключовим для забезпечення фінансової безпеки.
4. Розвиток системи фінансової освіти та свідомості: підвищення рівня фінансової грамотності серед населення та фахівців у фінансовій сфері може допомогти уникнути ризиків та сприяти стабільності фінансової системи.
5. Співпраця з міжнародними партнерами: активна участь та співпраця з міжнародними фінансовими організаціями та партнерами може забезпечити обмін досвідом і передовими практиками в галузі фінансової безпеки [3].

Такі комплексні заходи можуть стати основою для ефективної системи фінансової безпеки України, забезпечуючи стійкість та стабільність фінансової системи країни в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України : Закон України 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /2469-1.

2. Гетманець О. П. Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 3. DOI: https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.37.

3. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» : затв. Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 // Президент України : офіц. сайт. URL: https: //www.president.gov.ua/documents/3922020-35037.

ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ В УКРАЇНІ

Шестопалько І.Ю.
здобувач фахової передвищої освіти спеціальності
Фінанси банківська справа та страхування
група 3Ф
Науковий керівник
Нечипоренко Т.Д., канд.екон.наук

З розвитком комп'ютерних технологій та мереж зв'язку світ нині вступив в епоху «електронних грошей». Монети та банкноти поступово замінюються пластиковими платіжними картами, а в мережі Інтернет працює безліч платіжних систем, спочатку створених тільки для електронних платежів, таких як PayPal, WebMoney. Цифрові валюти не випускаються національними центральними банками, але прогрес не стоїть на місці, і зараз ми спостерігаємо зростання криптовалюта – абсолютно нового платіжного засобу XXI століття, яке має ряд істотних відмінностей від інших видів електронних грошей. Сьогодні криптовалютою користується безліч людей у світі.

Криптовалюти – це економічні інновації, які мають потенціал до зміни наявної структури економіки та способу функціонування фінансових установ. Ці зміни можуть мати позитивні та негативні наслідки. Розуміння процесів, що відбуваються на ринку криптовалют, важливе для формування фінансової політики держави, розвитку інфраструктури ринку криптовалют та приватного сектору економіки. Однак справа не в тому, чи замінять криптовалюти наступний крок у розвитку грошей, а в тому, якими вони мають бути та як це вплине на сучасну фінансову систему? Чи зможуть криптовалюти замінити сучасні фіатні валюти гроші?

Криптовалюта – це спеціалізовані електронні (або цифрові) гроші з власною децентралізованою платіжною системою, яка зазвичай працює на основі технології блокчейн [1, с. 44]. Суть блокчейну полягає в тому, що закодована в ньому інформація зберігається на різних незалежних комп'ютерах, тобто єдиного сервера для неї не існує. При переказі криптовалюти між відправником і одержувачем встановлюється однорангова мережа, і посередника може не бути (якщо користувач не погодиться). Як наслідок, криптовалюти стрімко розвиваються, ця концепція є новою для ринку, а криптовалютні транзакції не контролюються і не відстежуються.

Наразі криптовалюти мають всі функції грошей, але вони не є грошима, а тому мають тимчасовий ефект. Криптовалюти не замінили сучасні фіатні гроші, причина в тому, що обмінний курс національних валют контролюється державою, тоді як обмінний курс зовнішніх криптовалют залежить виключно від зовнішніх економічних чинників і майже завжди волатильний (що спричинило б велику нестабільність в національній економіці).

Швидкість розрахунків у криптовалютах (деякі криптовалюти мають повільну швидкість розрахунків, тоді як інші – дуже швидку. Деякі

криптовалюти настільки ж швидкі, як і міжнародні платіжні системи Visa та Master Card, а також безпека самої структури криптовалюти (яка часто залежить від передової мови програмування, що використовується для створення криптовалюти) часто залежить від досконалості мови програмування, яка використовується для створення криптовалютного блоку. Однак висока волатильність криптовалют є тимчасовим явищем і зникне, коли наблизиться момент і всі токени криптовалюти будуть видобуті. У такій ситуації кількість можливих криптовалютних токенів зменшуватиметься, а їхня стабільність зможе перевершити стабільність фіатних національних валют, оскільки, на відміну від криптовалют, кількість яких обмежена, держава може здійснити емісію. Необхідно відмітити, що криптоактиви не схильні до інфляції, їх обмежений випуск не має позитивного ефекту невеликої інфляції, що стимулює економіку. Населення держави не матиме стимулу заощаджувати і буде більше інвестувати.

Чи повинні криптовалюти перебувати у державній власності, коли більшість активів належить державі, щоб контролювати обмінні курси і впливати на ринки? Однозначної відповіді на цю дилему немає, але децентралізація валют забезпечує незалежність від політики держави як основного власника активів. Незважаючи на труднощі переходу до такої моделі взаємовідносин у фінансовій системі, криптовалюти повинні бути децентралізовані [2, с. 53].

Розвиток криптовалют зможе впливати на діяльність банків, а тоді банківська та валютна система зазнають серйозних змін. Поточні комісії за перекази становлять 2-3% за транзакцію в стандартних українських банках, що в рази перевищує 0,1%, які стягуються банками. Це в рази вище, ніж 0,1% комісії, що стягується біржою Vipapse (яка регресивна, в залежності від суми переказу).

Технологія переказу валютних коштів існуючих банків через системи Visa/Master Card або внутрішні платіжні системи банків, які мають контракти з основними платіжними системами, також є дорогою, оскільки існує багато посередників та виконавців самого процесу переказу коштів. Це пов'язано з тим, що існує кілька посередників і виконавців, на відміну від одного виконавця переказу коштів. Криптовалютні системи, а саме система бірж, де можна купувати і продавати криптовалютні токени, стягує комісію, яка в кілька разів нижча, ніж та, що стягується з населення при купівлі стандартної валюти. Вони в кілька разів дешевші, ніж комісія за купівлю стандартної фіатної валюти. Дана система використовує безпеку криптовалюти блокчейн і передові технології автентифікації та верифікації, щоб практично унеможливити крадіжку активів з гаманців користувачів, що зменшує кількість випадків валютного шахрайства.

Криптовалюти вже мають значний вплив на фінансову систему України, до позитивного відносимо [3, с. 62]:

– збільшення фінансової інклюзії. Криптовалюти можуть допомогти збільшити фінансову інклюзію, зробивши фінансові послуги доступними для

людей, які не мають доступу до традиційних банківських послуг. Наприклад, криптовалюти можна використовувати для здійснення платежів, переказу коштів та інвестування в країнах, де традиційна фінансова система нерозвинена;

– покращення ефективності платежів. Криптовалюти можуть покращити ефективність платежів, зробивши їх швидшими, дешевшими та більш прозорими. Наприклад, криптовалюти можна використовувати для здійснення міжнародних платежів без необхідності використання дорогих посередників;

– створення нових робочих місць. Розвиток ринку криптовалют створює нові робочі місця в галузі розробки програмного забезпечення, технічного обслуговування та підтримки, а також в сфері торгівлі та інвестування.

Негативний вплив криптовалют на фінансову систему в Україні здійснюють наступні чинники [2, с. 56]:

– відмивання грошей та фінансування тероризму. Криптовалюти можна використовувати для відмивання грошей та фінансування тероризму, оскільки вони дозволяють проводити анонімні платежі;

– ризики для інвесторів. Криптовалюти є високоризиковими активами, і їх ціна може значно коливатися. Інвестори, які вкладають гроші в криптовалюти, повинні бути готові до втрат;

– недостатнє регулювання. Криптовалюти все ще є відносно новим явищем, і їх регулювання в Україні та в усьому світі є недостатнім. Це може створювати певні ризики для користувачів криптовалют.

Деякі конкретні приклади впливу криптовалют на фінансову систему України включають: зростання кількості компаній, які приймають криптовалюти як платіж, розвиток криптобірж та інших платформ для торгівлі криптовалютами, збільшення кількості людей, які інвестують у криптовалюти. Держава поступово впроваджує регулювання криптовалют, у 2022 році Верховна Рада України прийняла закон, який легалізує криптовалюти та встановлює деякі правила для їх використання.

Загалом, вплив криптовалют на фінансову систему України є неоднозначним. З одного боку, криптовалюти мають потенціал для підвищення ефективності та інклюзивності фінансової системи. З іншого боку, вони пов'язані з певними ризиками, такими як відмивання грошей, фінансування тероризму та висока волатильності цін. Станом на 2023 рік, криптовалюти в Україні все ще є відносно малою частиною фінансової системи. Однак їх популярність зростає, і очікується, що вони будуть відігравати все більш значну роль в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Лук'янов В.С. Зародження ринку криптовалют в інформаційно-мережевій парадигмі. Актуальні проблеми економіки. 2021. № 8. С. 43–51.

2. Желюк Т., Бречко О. Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. №3. С. 50–65.

3. Молчанова Е., Солодковський Ю. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют. Міжнародна економічна політика. 2021. № 1. С. 60–79.

ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Шило Владислав Миколайович

Кредитна діяльність банку – це найвагоміша складова банківської діяльності, яку можна визначити як узгоджену за стратегічними і тактичними цілями сукупність внутрішньобанківських процесів і практичних дій, спрямованих на формування кредитних ресурсів та їх розподіл за контрольованого рівня ризиків з метою отримання прибутку.

У табл. 1 узагальнено підходи до визначення поняття «кредитний портфель».

Таблиця 1.1.

Підходи до визначення поняття «кредитний портфель»

Автор	Визначення
Виноградня В.М. [4]	Кредитний портфель банку є сукупністю всіх кредитів, наданих за певний період часу
Сєрік Ю. В. [5]	Кредитний портфель – це сукупність усіх позик наданих банком з метою отримання доходу
Затворницький К. С. [6]	Кредитний портфель є основною частиною активів будь–якого банку, забезпечуючи потрібну для функціонування установи прибутковість.
Єрмоленко К. В., Свечкіна А. Л. [7]	Кредитний портфель – це сукупність кредитів наданих банком на певну дату з метою одержання доходу у вигляді відсотків
Демчук Н.І. [8]	Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку.

Щодо структури кредитного портфелю, то її можна розглядати у розрізі основних груп позичальників – юридичних та фізичних осіб, валюти кредитування та термінів кредитування. Наразі у банківській системі України превалює за обсягами кредитування юридичних осіб у національній валюті на потреби поповнення оборотного капіталу.

Система формування та управління кредитним портфелем банку визначається законодавчими обмеженнями, ресурсною базою банку, доходністю кредитів та різних видів інвестицій, легкістю перерозподілу коштів у межах кредитно–інвестиційного портфелю, необхідністю підтримки прийнятного рівня ризику та ліквідності.

Формування кредитного портфеля банку є ключовим бізнес–процесом у діяльності банку, що дозволяє більш чітко розробити тактику і стратегію розвитку комерційного банку, його можливості кредитування клієнтів та інвестування. Основними цілями формування кредитно–інвестиційного портфелю є забезпечення високого рівня доходу, підтримання високих темпів

очікуваного доходу середньо– та довгостроковій перспективі, мінімізація рівня кредитних та інвестиційних ризиків та дотримання необхідної ліквідності активів банку. Формування кредитно–інвестиційного портфеля – це середньостроковий управлінський процес, який полягає в виборі кредитних та інвестиційних активів на основі проведення аналізу з метою підтримки якості портфеля, забезпечення зростання його поточної вартості, збереження та приросту капіталу банку.

Метою формування кредитно–інвестиційного портфелю є максимізація доходів банку, проте не менш важливим є досягнення соціально–економічного ефекту [21].

До суб'єктів управління формування кредитно–інвестиційного портфелю відносять як внутрішніх суб'єктів (менеджери, керівники, акціонери, наймані працівники), так і зовнішніх суб'єктів (клієнти банку, конкуренти, суспільство, державні органи). Основними об'єктами формування кредитно–інвестиційного портфелю банку є:

– матеріальні та нематеріальні ресурси;

– джерела фінансування;

– сукупність ризиків банківської діяльності;

– система управління банком;

– фінансові відносини між вищезазначеними суб'єктами [22].

До основних завдань формування кредитно–інвестиційного портфелю банку слід віднести:

– визначення ефективних методів використання фінансових та нефінансових ресурсів банку;

– вивчення фінансових та нефінансових можливостей імовірних конкурентів;

– вибір галузей та підприємств, привабливих для банку з позиції довгострокового кредитування;

– розробка принципів відбору довгострокових інвестиційних проектів для кредитування;

– розробка та здійснення заходів щодо забезпечення фінансової стійкості банку [13].

Ефективність формування кредитно-інвестиційного портфеля забезпечується принципами, серед яких, насамперед, виділяють такі:

– адекватність сформованого кредитно-інвестиційного портфелю загальній економічної ситуації в державі та внутрішнім можливостям банку;

– узгодженість сформованого кредитно-інвестиційного портфелю із загальною стратегією банку;

– можливість оновлення сформованого кредитно-інвестиційного портфелю відповідно до змін внутрішніх та зовнішніх умов діяльності банку;

– визначеність кінцевого терміну досягнення стратегічних цілей щодо сформованого кредитно-інвестиційного портфелю;

– отримання позитивного ефекту від сформованого кредитно-інвестиційного портфелю [23].

Обсяг та структура кредитно-інвестиційного портфеля визначається банками самостійно залежно від встановлених цілей. Основні чинники, що визначають формування обсягу і структури кредитно-інвестиційного портфеля банку, узагальнено у таблиці 1.2.

В процесі розробки стратегічних напрямків формування кредитно–інвестиційного портфелю послідовно вирішуються такі завдання як визначення різних форм кредитування та інвестування на окремих проміжках у перспективному періоді, визначення галузевої та регіональної спрямованості кредитних та інвестиційних операцій.

Таблиця 1.2 – Чинники формування обсягу та структури кредитно–інвестиційного портфелю банку

Чинник	Основні форми впливу
Особливості сегменту ринку, який обслуговується банком	Галузева спеціалізація банку щодо напрямів інвестування та кредитування, види кредитів та позичальників, форми інвестицій
Розмір капіталу банку	Встановлює граничні суми кредитування та інвестування, визначає вибір корпоративного чи роздрібного сегменту
Регулювання банківської діяльності	Встановлення нормативів кредитних та інвестиційних операцій банків, обмеження або заборона окремих операцій
Досвід і кваліфікація управлінського персоналу	Професійна оцінка напрямів кредитування та інвестування
Очікуваний дохід від кредитування та інвестування	Перевага надається активам, що забезпечують найвищий рівень очікуваного доходу
Рівень прибутковості альтернатив	За однакового рівня прибутковості перевага надається менш ризиковим активним операціям

Джерело: [24]

Управління кредитно–інвестиційним портфелем передбачає наявність визначених цілей при формуванні такого портфеля та орієнтоване на забезпечення ефективного їх досягнення. Головною метою управління кредитно–інвестиційним портфелем банку є досягнення ним оптимального стану – формування оптимального кредитно–інвестиційного портфеля, який реалізує оптимальну комбінацію ризику та доходності.

ВІЙНА РОСІЇ В УКРАЇНІ І ФІНАНСОВІ ВТРАТИ

Щербина О.І., Курчій Б.О.
«Європейський університет»

Війна Росії в Україні призвела до великих людських втрат, розбалансувала фінансову систему, прискорила інфляцію, загальмувала економічне зростання і аграрний сектор, спричинила гуманітарну кризу, загострення фінансової нестабільності, уповільнення економічного зростання, дестабілізувала ринок продуктів харчування, паливно-енергетичний і хіміко-виробничий комплекси.

Так, в результаті агресії РФ проти України, фінансові збитки інфраструктури, промислового потенціалу і довкілля становлять триліони гривень і постійно збільшуються [1]. Суттєвим фактором, що впливає на родючість ґрунтів, є їхнє ущільнення важкою технікою і ударною хвилею вибухів. Це супроводжується втратою родючості ґрунту, а значить і фінансовими збитками.

За інформацією Київської школи економіки (2 серпня 2023) загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України воєнними діями, на червень 2023 року перевищила $150 млрд.

Згідно інформації міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Р. Стрільця 07.12.2022 р. збитки українському довкіллю від війни перевищили $38 млрд. Крім того, в Україні вже постраждало 3 млн/га лісів, що становить третину лісового фонду держави [2]. Якщо взяти до уваги те, що вік повноцінної промислової деревини для сосни і дуба становить близько ста років росту, то це означає, що навіть успішні відновлювані насадження лісів, зможуть бути використані тільки через ряд поколінь. Важких втрат зазнали природні заповідники. Так, за повідомленнями різних інформагенств під час бойових дій згоріли тисячі гектарів лісу в національних природних парках "Кремінські ліси", "Святі гори", "Білобережжя Святослава". Військова техніка внаслідок пересування у лісах часто завдає ушкоджень деревам. Крім того, військові вирубують ліси і посадки для побудови своїх укріплень.

Тривалий воєнний конфлікт в Україні і ряду інших країн призвів до дестабілізації світових ринків нафти, газу і добрив для аграрного сектору, що також спричиняє рецесію економік країн Європи і США. Посилюється політична нестабільність світового масштабу. Однією із причин є велика кількість біженців з України. Так, за даними Європейського Союзу на 19 жовтня 2023 в Європі зафіксовано більше чотирьох мільйонів наших громадян як біженців [3]. Продовження військових дій, а також пошкодження електропостачання та стратегічної інфраструктури критично ускладнює екологічні проблеми [4]. До того ж війна, згідно з 24-им принципом Декларації Ріо-де-Жанейро про навколишнє середовище та розвиток фактично призводить до зупинки сталого розвитку [5].

Зупинення бойових дій на території України необхідно для відновлення інвестиційних і кредитних програм. Принцип відшкодування завданих збитків однієї країни іншій відображено в міжнародному праві, але відповідальність держав є найбільш складним питанням, що потребує активної політичної діяльності керівництва України. Необхідна функціональна структура агроландшафтів, яка забезпечувала би достатню екологічну сталість.

Список використаних джерел:

1. https://www.ukrinform.ua/tag-zbitki.
2. https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-viyna-pivdenekolohiya-spalena-zemlya/32191731.html.
3. https://lb.ua/world/2023/10/19/580297_ievrosoyuz_ostatochno_pogodiv.html

4. FAO. 2022. Ukraine: Impact of the war on agriculture and rural livelihoods in Ukraine – Findings of a nation-wide rural household survey, December 2022. Rome. URL.: https://doi.org/10.4060/cc3311en

5. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку: Міжнародний документ від 14.06.1992. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455#Text

СУЧАСНИЙ СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ PAYPAL

Юзвишин Д.В.
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Ткачук Н.М.,
к.е.н., доцентка,
доцентка кафедри
фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна

На сьогодні електронні платіжні системи завдяки своїй зручності, швидкості та безпеці набули надзвичайної поширеності серед економічних суб'єктів, адже вони спрощують процеси оплати, прискорюючи торговельні та фінансові операції, забезпечують захист користувачів від кіберзагроз та шахрайства. Однією з таких платіжних систем є глобальна електронна платіжна система PayPal, яка дозволяє користувачам здійснювати платежі у будь-якій точці світу за допомогою електронної пошти або мобільного номера телефону.

Платіжна система PayPal була заснована в 1998 році компанією Confinity, яка була створена Максом Левчином і Пітером Тілем, яка розробила технологію цифрового гаманця, що дозволяла користувачам легко й безпечно здійснювати платежі через Інтернет.

На сьогодні електронна платіжна система PayPal є однією з найпопулярніших у світі, обслуговуючи понад 400 мільйонів користувачів у понад 200 країнах. PayPal дозволяє здійснювати онлайн-платежі за товари та послуги, а також переказувати кошти між користувачами [1]. PayPal продовжує активно розвивати свій спектр послуг і можливостей. Нові продукти та послуги, що були нещодавно впроваджені, включають у себе PayPal Credit, що дозволяє користувачам розстрочувати платежі за покупки. Також, створений спеціально для підприємств PayPal Business, який надає можливість приймати платежі через Інтернет, формувати фінансові звіти та виписку чеків. Крім того, створений PayPal Pay in 4 дозволяє користувачам розплачуватися за покупки на чотири рівні платежі без додаткової комісії.

PayPal продовжує вдосконалювати свої системи безпеки. Впроваджені нові заходи, такі як двофакторна аутентифікація, захист від шахрайства і технологія

машинного навчання, що допомагає виявляти підозрілі активності, зробили платіжну систему PayPal однією з найбільш надійних та безпечних на ринку.

Основні особливості сучасної системи PayPal включають широку доступність у більшості країн світу, легкість використання для онлайн-платежів та переказу коштів між користувачами, високий рівень безпеки завдяки використанню передових заходів захисту даних, а також гнучкість, що дозволяє користувачам вибирати серед різних продуктів та послуг для задоволення різних потреб [3, с. 191].

Зауважимо, що електронна платіжна система PayPal функціонує в Україні в обмеженому режимі. Користувачі з України можуть створювати акаунти PayPal і використовувати їх для здійснення платежів на сайтах і в магазинах, які приймають PayPal, однак, наразі, PayPal не дозволяє українським користувачам приймати платежі від інших користувачів PayPal. Це обмеження пов'язано з тим, що PayPal немає ліцензії на здійснення фінансових операцій в Україні, а для її отримання необхідно пройти ряд процедур, включаючи реєстрацію в Національному банку України та отримання дозволу на здійснення електронних платежів. Проте, не зважаючи на це, PayPal є популярною платіжною системою в Україні та за даними компанії, в Україні зареєстровано понад 2 мільйони користувачів PayPal.

Війна в Україні підштовхнула компанію до розгортання повноцінної роботи з українськими споживачами. У березні 2022 року PayPal оголосив про плани розширити перелік доступних в Україні послуг. Згідно з заявою компанії, PayPal планує дозволити українським користувачам виводити гроші зі свого гаманця на прив'язані картки Visa та Mastercard, за винятком карт Mastercard від Альфа-банку, Укргазбанку та Universal Bank. Крім цього, будуть доступні P2P-перекази між фізичними особами в доларах США, євро, канадських доларах і британських фунтах та оплата товарів та послуг в інтернеті [2].

Завдяки присутності PayPal в Україні українські підприємства можуть легко та успішно співпрацювати з міжнародними партнерами та клієнтами, а також здійснювати інвестиції та розвивати свої бізнеси на світовому ринку, що сприяє зростанню економіки та зміцненню позицій України у світовому фінансовому середовищі.

Отже, функціонування електронної платіжної системи PayPal є вкрай актуальне у сучасному світі, адже вона відіграє ключову роль у процесі цифрової трансформації, сприяючи зручності онлайн-торгівлі та популяризує безготівкові платежі. Присутність PayPal в Україні допомагає розвивати фінансовий сектор країни і забезпечує користувачам зручний та безпечний спосіб здійснення платежів, що сприяє зростанню торгівлі та інвестицій в Україні. Але використання даної платіжної системи буде ефективнішим, якщо вона стане більш доступною для користувачів. Для цього потрібно зробити PayPal більш доступною для всіх верств населення, незалежно від їхнього фінансового становища, місця проживання чи мовних навичок.

Список використаних джерел:

1. PayPal в Україні у 2023 році – коротко про головне в роботі платіжної системи. URL:https://paytome.com.ua/paypal-v-ukraini/

2. PayPal в Україні. URL: https://www.paypal.com/ua/webapps/mpp/home

3. Ласукова А.С. Електронні гроші як інструмент оптимізації грошового обігу. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2014. №1 (19). С. 190-193.

СЕКЦІЯ ІІІ. ІТ-СЕКТОР І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ У СЕКТОРІ ІТ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРИВАБЛИВОСТІ

Анікін Д.Р.,
Студент 3 курсу, факультету
економіки та менеджменту
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Другова Є.В., старший викладач
кафедри економіки, фінансів та обліку

Сектор інформаційних технологій (ІТ) став не лише каталізатором технологічного прогресу, але і головним джерелом економічного росту у багатьох країнах. Розвиток зазначеного сектору, значною мірою залежить від якості та кваліфікації людських ресурсів. Однак, щоб забезпечити даному сектору сталість та високу ефективність, необхідно не лише вдосконалювати технічні навички, а й створювати інвестиційну привабливість для фахівців у цій галузі.

Присутність інформаційних технологій та цифровізації достатньо відчутні у всіх сферах суспільного життя, а їх можливості активно використовуються для покращення кількісних та якісних показників функціонування національних економік. З огляду на це ІТ-бізнес є одним з пріоритетних секторів для економічного розвитку держав [1].

Впродовж останніх років український ІТ-сектор впевнено зростає та перетворюється на одного з флагманів економіки України, а також стає неодмінною складовою її позитивного іміджу на міжнародній арені. Світова криза, спричинена пандемією COVID-19, результатом якої було значне падіння української та світової економіки у 2020–2021 рр., не стала на заваді потужному та динамічному розвитку ІТ-сектору України. У 2021 р. експорт ІТ-послуг зріс на 36 % (з 5 млрд дол. США у 2020 р. до 6.8 млрд дол. США у 2021 р.), також галузь сформувала значний обсяг надходжень до державного бюджету (23.5 млрд грн податків і зборів) [2].

Після повномасштабного вторгнення росії українська ІТ-галузь залишається однією з небагатьох, що можуть і надалі підтримувати національну економіку. Утім, ця сфера страждає від війни, яка серйозно поглиблює глобальну кризу нестачі мікросхем. Зокрема Україна до війни постачала на світовий ринок половину всього неону – газу, необхідного для виробництва мікросхем та мікрочипів. Великі ІТ-компанії перевели значну частину своїх співробітників до Польщі та Грузії. Валютне регулювання під час воєнного стану створює передумови для відтоку кадрів до іноземних

роботодавців або інших компаній, які готові платити винагороду за реальним обмінним курсом, і наразі це також сприяє пришвидшенню міграції ІТ-персоналу. Через релокації, невизначеність щодо виїзду чоловіків за кордон і відсутність інтернету на окупованих територіях падає продуктивність ІТ-компаній.

Фірми, які працюють винятково на український ринок, суттєво скоротили заробітну плату, що також не сприяє збереженню фахівців. Така ситуація вимагає застосування дієвих інструментів з боку держави, що стануть на заваді подальшому поглибленню кризи на ІТ-ринку праці, скороченню прибутків компаній і доходів працівників ІТ-індустрії, а також зростанню міграції фахівців [3].

Специфіку, тенденції та проблематику розвитку вітчизняного ІТ-сектору у своїх наукових працях досліджували: А. Алтинпара, О. Корогодова, В. Барвінок, О. Виноградова, С. Гончаренко, Н. Євтушенко, Л. Гальків, А. Цапулич, О. Карий, Л. Довгань, І. Малик, О. Журавльов, С. Корабельский, М. Рахман, К. Тарасова, Д. Терехов та ін.

Однак зазначені питання розглядались науковцями ще до повномасштабного вторгнення росії в Україну. Наразі відсутні ґрунтовні наукові дослідження щодо сучасного функціонування вітчизняної ІТ-сфери в умовах війни. Стан, ризики та перспективи здебільшого окреслюються експертами галузі – керівниками провідних компаній, які вивчають проблему переважно з якоїсь однієї сторони. Тому, з огляду на поглиблення економічної кризи в Україні через війну актуальним є завдання ідентифікації пов’язаних з цим викликів для ІТ-галузі з метою їхнього врахування та встановлення можливостей уникнення загроз за формування перспектив подальшого її функціонування в Україні.

Упродовж останніх років ІТ-сектор України перебуває на стадії активного розвитку та зростання. Це зумовлено наступними факторами:

- По-перше, освіта грає вирішальну роль у розвитку ІТ-галузі. Інвестиції у вищу та середню освіту, спрямовані на розширення програм з навчання ІТ-спеціалістів, мають критичне значення.

Запровадження інноваційних педагогічних підходів, партнерство з компаніями та створення практичних можливостей для студентів сприяють підготовці висококваліфікованих кадрів [4].

- По-друге, важливо розвивати програми післядипломної освіти та тренінгів, що дозволяє фахівцям у сфері ІТ постійно покращувати свої навички відповідно до швидко змінюючись відповідно до технологічних тенденцій.

Інвестиції в такі ініціативи стимулюють постійний професійний розвиток та підтримують конкурентоспроможність галузі.

- По-третє, створення комфортних умов для роботи та життя є ключовим елементом інвестиційної привабливості [5].

Оскільки, компанії в секторі ІТ визначає концепція «робота-життя» - це має велике значення для залучення та утримання талановитих фахівців.

Інвестиції в офісні середовища, програми фітнесу, гнучкі робочі графіки та інші соціальні ініціативи формують позитивний імідж компаній та зберігають робочі колективи.

- По-четверте, підтримка стартапів та інноваційних проектів в сфері ІТ визнається як стратегічна інвестиція [6].

Інкубатори, акселератори та програми фінансування сприяють створенню інноваційних продуктів та послуг, забезпечуючи ІТ-галузі необхідне конкурентне перевагу.

Забезпечення інвестиційної привабливості у секторі ІТ є важливим етапом в його сталому розвитку. Це сприяє залученню та утриманню висококваліфікованих фахівців, створенню інновацій та підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Зрозуміло, що інвестиції у людські ресурси у цьому секторі не лише приносять вигоди для компаній, але й сприяють розвитку економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Алтинпара А. О., Корогодова О. О. Аутсорсинг як інструмент розвитку компаній ІТ-сектору України в умовах індустрії-4.0. Економічний Вісник НТУУ «КПІ». 2019. С. 140-152.

2. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. URL: https://nais.gov.ua/p/ediniy-derjavniy-reestr-yuridichnih-osib-fizichnih-osib-pidpriemtsiv-ta-gromadskih-formuvan.

3. В. Ю. Барвінок. Сучасні тренди та проблеми ІТ-сектора в Україні: підготовка та міграція ІТ-фахівців. Механізм регулювання економіки. 2020. № 4 С. 90-102.

4. Карий О. І., Гальків Л. І., Цапулич А. Ю. Розвиток ІТ-сфери України: чинники та напрями активізації. Journal of Lviv Polytechnic National University. Series of Economics and Management Issues. 2021. Vol. 5, № 1. С. 42-55.

5. Рахман М. С., Корабельский С. О. ІТ-галузь України в очах світової спільноти. Бізнес Інформ. 2020. № 7. С. 181-188.

6. Тарасова К. І. Ринок інформаційно-комунікаційних технологій у системі національного господарства. Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 16. С. 46-51.

7. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. URL: https://nais.gov.ua/p/ediniy-derjavniy-reestr-yuridichnih-osib-fizichnih-osib-pidpriemtsiv-ta-gromadskih-formuvan.

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Атамась О.Ю.,
магістрант
кафедри комп'ютерних наук та програмної інженерії
ПВНЗ "Європейський університет"
Данильчук Г. Б.,
доцент кафедри економіки, фінансів,
обліку, математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ "Європейський університет"

Штучний інтелект останнім часом привертає дедалі більше уваги, і, якщо вірити Біллу Гейтсу, з-поміж усіх сучасних інновацій саме ця має найбільший потенціал змінити наше життя: зробити його «продуктивнішим, ефективнішим та загалом легшим». Науковці попереджають, що вже дуже скоро люди кардинально змінять свою уяву про можливості технологій.

Штучний інтелект різниться з людським: він не втомлюється, на нього не впливають емоції і він здатний обробляти величезну кількість інформації за нетривалий час. Саме ці переваги роблять рішення ефективними у низці галузей. Штучний інтелект не замінює людини, а істотно полегшує їй життя в сучасному світі, де важлива швидкість обробки інформації і те, наскільки ефективно розподілені ресурси. У яких же з них ШІ проявив себе найкраще?

Автоматизація та оптимізація: ШІ сприяє автоматизації рутинних завдань, що полегшує життя та дозволяє витратити більше часу на творчість і особистий розвиток.

Удосконалення освіти: Впровадження ШІ в навчальний процес допомагає студентам отримувати більше індивідуалізованої освіти та зменшує бар'єри для навчання.

Покращення медицини: ШІ допомагає у точній діагностиці та лікуванні хвороб, що може спасти життя та покращити якість медичної допомоги. Розширення можливостей для осіб з обмеженими можливостями: ШІ допомагає людям з різними видами обмежень покращити якість свого життя та інтегруватися в суспільство.

Ефективна економіка: ШІ використовується для аналізу даних, прогнозування та оптимізації бізнес-процесів, що сприяє ефективному функціонуванню економіки по даним World Bank очікується, що до 2030 року вклад штучного інтелекту у світову економіку досягне $15,7 трлн [1].

Персональна асистенція: Голосові асистенти та інші ШІ-технології забезпечують користувачів інформацією та допомогою в повсякденних завданнях.

Зростання безпеки: ШІ використовується для виявлення загроз та підвищення рівня безпеки в таких галузях, як кібербезпека та автомобільна безпека.

Прозорість та етика: Питання прозорості та етики використання ШІ стають важливими, оскільки необхідно забезпечити правильне та справедливе використання цієї технології.

Виклики та регулювання: З ростом впровадження ШІ в повсякденне життя виникають виклики, які потребують адекватного регулювання та контролю.

Зміни у способі спілкування: ШІ впливає на спосіб, як ми взаємодіємо з технологією, одне з іншим і зі світом навколо нас.

Розвиток індустрії та інновації: ШІ стимулює інновації та сприяє розвитку нових галузей, що відкриває нові можливості для суспільства.

Інновації у мистецтві та розвагах: ШІ використовується для створення нових видів мистецтва та розважальних продуктів, які розширюють творчі можливості та розваги.

Сприяння збереженню природи: ШІ використовується для розробки екологічних рішень та зменшення впливу людства на навколишнє середовище.

Полегшення доступу до інформації: ШІ допомагає знаходити та аналізувати великі обсяги інформації, забезпечуючи доступ до знань та ресурсів.

Співпраця між людьми та машинами: ШІ сприяє розвитку концепції "людина-машинне співробітництво", де обидві сторони взаємодіють для досягнення кращих результатів.

Створення нових ринків праці: Розвиток ШІ створює нові можливості для робочих місць у сферах розробки, підтримки та навчання ШІ-систем.

Соціокультурний вплив: ШІ впливає на соціокультурні аспекти суспільства, включаючи спосіб, яким ми сприймаємо та взаємодіємо одне з одним.

Виклики щодо приватності та етики: Використання ШІ породжує питання про захист особистих даних та етичні аспекти використання технології.

Зміни в соціальній взаємодії: ШІ змінює спосіб, яким ми спілкуємося, робимо покупки та взаємодіємо в соціальних мережах.

Отже, використання ШІ в повсякденному житті створює нові виклики та можливості, які потребують ретельного вивчення та управління. Впровадження технологій штучного інтелекту в різноманітні сфери життя здатне якісно змінити їх і сприяти підвищенню результативності будь-якої діяльності.

Список використаних джерел:

1. *https://documents.worldbank.org/pt/publication/documents-reports/documentdetail/539371567673606214/the-role-of-artificial-intelligence-in-supporting-development-in-emerging-markets (World Bank)*
2. *Розвиток штучного інтелекту в сучасній медицині Висоцький А.А. Суріков О.О. Василюк-Зайцева С.В.*
3. *Каткова Т. Г. Штучний інтелект в Україні: правові аспекти. Право і суспільство.*
4. *Кузьомко В., Бурангулова В., Бурангулова В. Можливості використання штучного інтелекту в діяльності сучасних підприємств. Економіка та суспільство. 2021*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БЕЗПЕКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ ЧЕРЕЗ ІТ-ІНСТРУМЕНТИ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

***В.М. Бабій*,**
аспірант, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

В сучасному світі, де інформаційні технології та цифрові інновації стають невід'ємною частиною бізнесу, питання безпеки малого підприємництва набуває великого значення. Цифрова трансформація стає необхідністю для конкурентоздатності та ефективності малих підприємств. У цьому контексті важливо дослідити, як ІТ-інструменти впливають на безпеку малого бізнесу та якими практичними досвідами можуть поділитися підприємці для забезпечення успішної цифрової трансформації.

Ми розглянемо цю актуальну тему, розкриємо важливі аспекти та надамо практичні рекомендації щодо цифрової безпеки малого бізнесу через використання ІТ-інструментів.

Вплив ІТ-сектору на розвиток малого бізнесу полягає в забезпеченні підприємств доступом до передових інформаційних і комунікаційних технологій, що значно покращує їхню продуктивність, конкурентоспроможність та можливість адаптуватися до швидко змінюючогося бізнес-середовища. Щодо інноваційних технологій та їхніх можливостей для підприємств, важливо зазначити, що ці технології надають підприємствам нові інструменти для розвитку та підвищення продуктивності. Інновації включають в себе різноманітні рішення, від штучного інтелекту та аналітики даних до Інтернету речей, які сприяють створенню нових можливостей для малого бізнесу, підвищенню якості продуктів і послуг, а також поліпшенню взаємодії з клієнтами.

Цифрова трансформація безпеки відкриває перед малим бізнесом низку викликів та загроз, які вимагають уваги та заходів для ефективного вирішення:

1. Кіберзагрози та кібератаки: Зловмисники використовують все більше різноманітних технік для вторгнень у інформаційні системи підприємств, вимагаючи викупи або завдаючи шкоду даним та операціям.
2. Недостатня обізнаність та навички персоналу: Багато малих підприємств можуть бути недостатньо підготовлені щодо кібербезпеки, що може призвести до помилок та порушень безпеки.
3. Конфіденційність і захист даних: Збереження та захист конфіденційної інформації може бути викликом, особливо з урахуванням вимог щодо дотримання регуляторних норм, таких як GDPR.
4. Фінансові витрати: Впровадження ефективних заходів забезпечення безпеки може потребувати значних фінансових витрат, особливо для малих підприємств з обмеженими ресурсами.
5. Необхідність постійного моніторингу та оновлення: Загрози змінюються, і заходи безпеки повинні постійно адаптуватися до нових викликів.

6. Соціальна інженерія: Зловмисники можуть спрямовувати атаки на людський фактор, використовуючи маніпуляцію та обман, щоб отримати доступ до системи.
7. Забезпечення сумісності з регуляторними вимогами: Для деяких галузей індустрії і регіонів існують обов'язкові норми щодо захисту даних та приватності, що вимагають дотримання.

Розуміння цих викликів та загроз є важливою передумовою для розробки ефективних стратегій цифрової трансформації безпеки для малого бізнесу.

Практичний досвід впровадження IT-інструментів для забезпечення безпеки малого бізнесу є важливим джерелом цінної інформації та уроків для успішної цифрової трансформації. Він охоплює такі аспекти, як вибір та налаштування відповідних заходів безпеки, розробка планів відновлення в разі кризи, моніторинг та аналіз потенційних загроз, а також взаємодію зі співробітниками та стейкхолдерами для ефективного впровадження заходів забезпечення безпеки. Цей досвід може включати як успішні випробувані практики, так і виклики, з якими стикаються підприємства, та пропозиції щодо досягнення найкращих результатів у забезпеченні цифрової безпеки малого бізнесу.

Перспективи розвитку цифрової безпеки для малого бізнесу виглядають яскравими та обіцяючими, оскільки інновації в галузі IT надають нові можливості для захисту даних та інфраструктури. Зокрема, розширення використання штучного інтелекту, блокчейн-технологій та аналізу великих даних може значно покращити виявлення та протидію кіберзагрозам. Проте, для досягнення успіху в цьому процесі, підприємства мають дотримуватися кількох ключових рекомендацій: почати з аудиту поточного стану безпеки, інвестувати в навчання та підготовку персоналу, вдосконалювати процеси моніторингу та реагування на інциденти, а також встановлювати чіткі політики та процедури щодо кібербезпеки. Також, співпраця з професійними консультантами та використання передових технологічних рішень можуть сприяти створенню надійної інфраструктури забезпечення безпеки, що відповідає сучасним вимогам і підвищує стійкість малого бізнесу до потенційних загроз.

У висновку, ця доповідь підкреслила важливість цифрової трансформації для малого бізнесу і вплив IT-сектору на забезпечення безпеки. Вона також висвітлила виклики та загрози, які супроводжують цей процес, включаючи кіберзагрози, фінансові витрати та соціальну інженерію. Проте, практичний досвід впровадження IT-інструментів для забезпечення безпеки, разом з інноваційними технологіями, відкриває перед малими підприємствами шляхи до успішної цифрової трансформації та підвищення їхньої стійкості до кіберзагроз. Для досягнення найкращих результатів, малим підприємствам слід слідувати рекомендаціям щодо аудиту безпеки, навчання персоналу та розвитку чітких політик безпеки. Завершуючи, цифрова безпека залишається актуальною та надзвичайно важливою галуззю для малого бізнесу, яка вимагає постійного вдосконалення та адаптації до нових викликів і можливостей інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. *Cybersecurity & Privacy Stakeholder Engagement [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.nist.gov/cybersecurity/cybersecurity-privacy-stakeholder-engagement*
2. *Cybersecurity Best Practices [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.cisa.gov/topics/cybersecurity-best-practices*
3. *2022 Nationwide Cybersecurity Review [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:* https://www.cisa.gov/topics/cybersecurity-best-practices
4. *NATIONAL VULNERABILITY DATABASE [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://nvd.nist.gov/*
5. *NIST CYBERSECURITY & PRIVACY PROGRAM [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.nist.gov/system/files/documents/2022/07/21/Extended%20Cybersecurity%20Vitals%20Fact%20Sheet.pdf*
6. *Recommendations for small/medium-sized businesses enabling incident response. [Luke Pearson], December 11, 2021*

СТАН E-COMMERCE В ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ, ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Бишовець І.П.
аспірант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ
Науковий керівник:
Петровська С.В.
Кандидат економічних наук, доцент,
Декан факультету економіки та бізнес-адміністрування
Національний Авіаційний Університет

У сучасних умовах глобалізації та швидкого розвитку інформаційних технологій, електронна комерція (e-commerce) виявляє собою надзвичайний потенціал для розвитку фармацевтичної сфери в Україні. Завдяки впровадженню цифрових технологій, фармацевтичні компанії отримують можливість прискорити процеси ланцюга постачання, покращити обслуговування клієнтів та збільшити конкурентоспроможність на ринку.

Варто зазначити, що “електронною комерцією (e-commerce) називають сферу господарських та комерційних взаємодій, що виникають між учасниками бізнесу з використанням інформаційних технологій та мереж. Тобто, це поняття можна розглядати як ведення підприємницької діяльності за допомогою інтернету.” [6]

Одним із ключових аспектів електронної комерції у фармацевтиці є можливість забезпечити пацієнтам зручний та швидкий доступ до медичних препаратів та товарів для здоров'я через онлайн-платформи. Це особливо актуально було в умовах пандемії та зараз під час війни, коли важливо

забезпечити безпечний та ефективний спосіб отримання необхідних медичних засобів.

Однак, важливо врахувати і потенційні виклики, пов'язані з розвитком e-commerce в фармацевтичній сфері України. До них відносяться питання забезпечення конфіденційності та безпеки пацієнтів, а також необхідність впровадження ефективного моніторингу та контролю якості медичних продуктів, що продаються онлайн. Наприклад контроль продажі ліків за рецептами.

Загальний вплив розвитку e-commerce в фармацевтиці на відбудову економіки України може бути вагомий. Адже впровадження цифрових рішень у цій галузі сприятиме зростанню обсягів експорту, привертанню інвестицій та збільшенню обсягів виробництва в Україні.

Також варто звернути увагу на загальний стан e-commerce в Україні та світі.

	В Україні		У світі	
Роки	млн доларів США	приріст %	трильйонів доларів США	приріст %
2019	1848.99	-	2,12	-
2020	2740.04	48,19%	2,80	32,07%
2021	3506.98	27,99%	3,45	23,21%
2022	295.85	- 91,56 %	3,51	1,73%
2023 (прогноз)	2671.05	802%	3,98	13,39%

таб.1 стан e-commerce , дані взяті з https://www.statista.com/ [8]

Згідно вищезазначеної таблиці ми бачимо, що ринок електронної комерції має невпинний приріст. Так звичайно 2022 рік був критичним для України , але навіть у світі було загальне падіння росту цього ринку. Але вже з 2023 року бачимо знову його відновлення. тобто це дуже гнучкий ринок, та здатний до швидкого відновлення. Що є абсолютною перевагою під призмою відновлення нашої держави і залучення інвестицій.[2]

Для більш глибокого розуміння стану e-commerce в Україні також наведено структуру інтернет ресурсів фармацевтичної сфери в Україні.

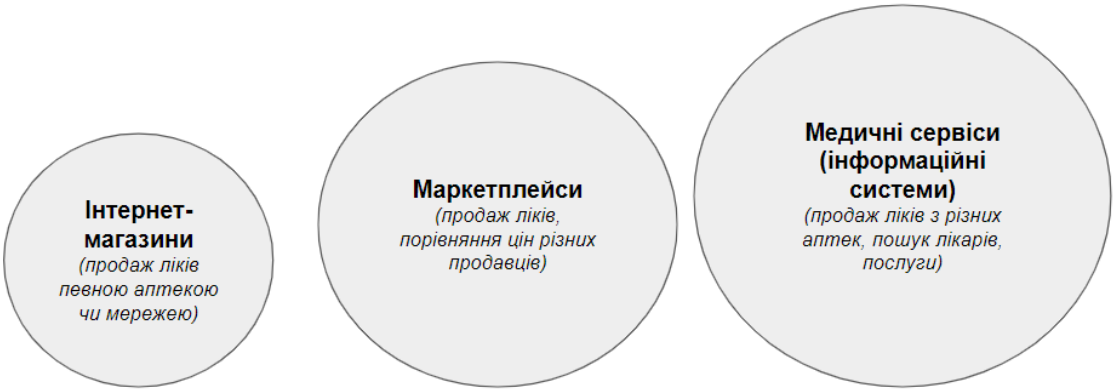
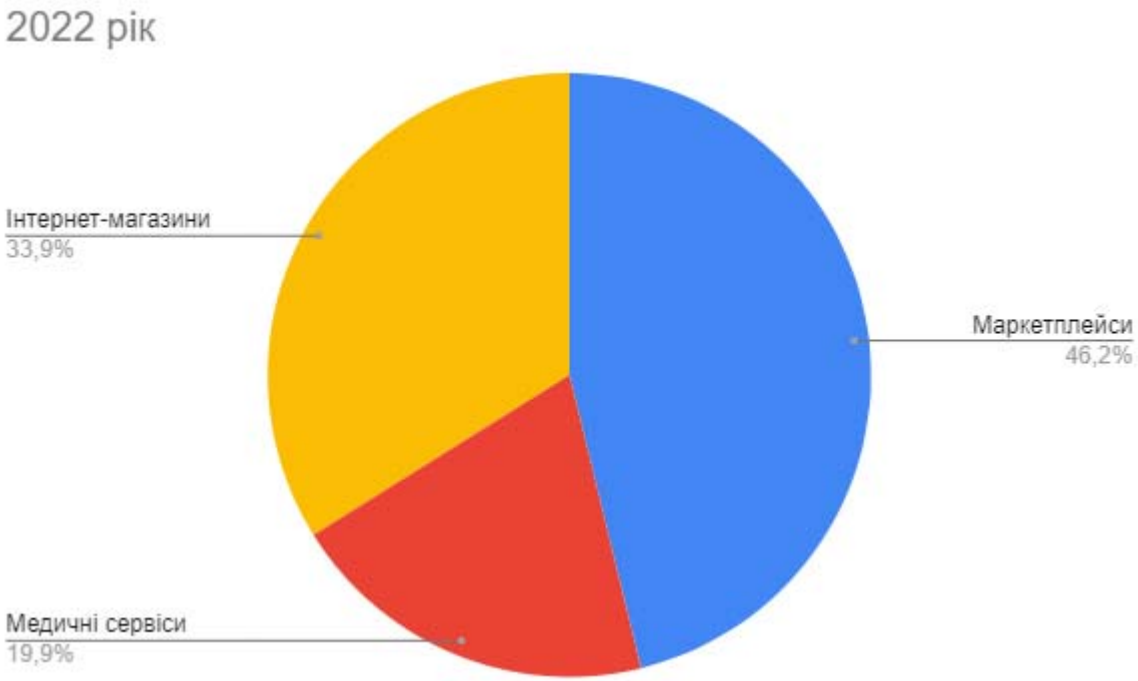

Рис 2. класифікація e-commerce проектів в Україні

Інтернет магазини - це веб ресурси які мають картки товарів, ці товари можна купити, оформити доставку. До таких ресурсів в Україні можна віднести наступні сайти: https://anc.ua/, https://www.add.ua/, https://apteka911.ua/, https://apteka-ds.com.ua/, https://zdravica.ua/, https://1sa.com.ua/. Зазвичай ці сайти відносяться до певної аптеки чи мережі аптеки. Це прямий бізнес, який спрямований від продавця до покупця.

Маркетплейси - це веб ресурси які є посередниками між покупцем та продавцем. Вони дають можливість покупцю обрати найвигідніші та найзручніші умови покупці, а для продавців це є одним із джерел продажів. До такий сайтів відносяться: https://likie.ua/, https://tabletki.ua/, https://apteki.ua/.

Медичні сервіси(інформаційні системи) - це сайти на яких є можливість від вибору та покупок ліків в різних аптеках до запису на прийом до лікаря різних лікарень. Дані сайти є певним чином універсальним помічником для людей та теж джерелом продажів для фармацевтичних підприємств. До таких сайтів можна віднести: https://doc.ua/ , https://helsi.me/liki/.

3. діаграма співвідношення частки ринку e-commerce в фармацевтичній сфері, розрахована на основі даних https://serpstat.com/uk/ [8]

У зв'язку з вищезазначеним, важливо підтримати та стимулювати розвиток електронної комерції в фармацевтичній сфері України, надаючи необхідну підтримку та регулюючі механізми для створення сприятливого середовища для цифрового росту та інновацій в цій галузі. Адже це може посприяти стимулюванню розвитку загалом фармацевтичної сфери в Україні, підтримати підприємства нашої держави та дати інструменти для виходу на іноземні ринки. Також дана сфера є цікавою для міжнародних інвестицій так як показує досить постійний приріст, гнучкість та можливість масштабування не обмежуючись певними географічними рамками.

Варто зазначити що робота по залученню інвестицій вже ведеться. Так «Для залучення в українську економіку іноземних інвесторів вже створено унікальну електронну платформу Advantage Ukraine, на якій зібрано понад 500 інвестпроектів та можливостей у 10-ти галузях економіки.»[1]

Так наприклад на платформі Advantage Ukraine вказано, саме у фармацевтичну сферу можна і чудово було б інвестувати нашим міжнародним партнерам. Там вказано, що є понад 30 проєктів на загальну суму 19 млрд дол. США. [5] На мою думку електронна комерція теж заслуговує місце в даних інвестиціях , адже має гарну перспективу. Дане питання варте додаткового розгляду та подальшого вивчення, особливо в умовах сучасного розвитку штучного інтелекту, що теж впливає на перспективи e-commerce.

Список використаних джерел:

1. Інвестиції в Україну та відновлення економіки | Міністерство економіки України. Just a moment... URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki (дата звернення: 03.11.2023).

2. Роман І. Як змінився ринок eCommerce в Україні у 2022 році - Elit-Web. elit-web.ua. URL: https://elit-web.ua/ua/blog/kak-izmenilsja-rynok-ecommerce-v-ukraine-v-2022-godu (дата звернення: 03.11.2023).

3. Hevko V., Yaskal I. E-COMMERCE IN UKRAINE: PRECONDITIONS AND OBSTACLES FOR GROWTH. Pryazovskyi Economic Herald. 2020. № 5(22). URL: https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-5-3 (дата звернення: 03.11.2023).

4. Hrubar A., Zhygalkevych Z. TRENDS AND PROSPECTS OF UKRAINE E-COMMERCE MARKET. Market Infrastructure. 2019. № 36. URL: https://doi.org/10.32843/infrastruct36-17 (дата звернення: 03.11.2023).

5. Home - #AdvantageUkraine. #AdvantageUkraine. URL: https://advantageukraine.com/ua/ (дата звернення: 03.11.2023).

6. Olga C. THE TRENDS OF DEVELOPMENT OF E-COMMERCE. Scientific Bulletin of Kherson State University. Series Economic Sciences. 2020. № 39. С. 65–68. URL: https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2020-39-12 (дата звернення: 03.11.2023).

7. Serpstat – Інструмент для прискорення прогресу в SEO, PPC і контент-маркетингу. Serpstat – Growth Hacking Tool for SEO, PPC and Content Marketing. URL: https://serpstat.com/uk/ (дата звернення: 03.11.2023).

8. Statista - The Statistics Portal. Statista. URL: https://www.statista.com/ (дата звернення: 03.11.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕНЕДЖМЕНТІ

Боговик І.О.
Бакалавр
Черкаська філія Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»
Кукса В.М.
к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних та інформаційних дисциплін
Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»

Штучний інтелект — це галузь, яка поєднує в собі інформатику та надійні набори даних для вирішення проблем та питань. Він також охоплює підсфери машинного та глибокого навчання, які часто згадуються в поєднанні зі штучним інтелектом. Ці дисципліни складаються з алгоритмів ШІ, які прагнуть створити експертні системи, що зможуть робити прогнози або класифікацію на основі вхідних даних. Застосування ChatGPT збільшується кожного дня, а штучний інтелект постійно вдосконалюється і це тільки початок розкриття його можливостей [3].

Безумовно, такий штучний інтелект, як ChatGPT уже здобув надзвичайно велике визнання і почав використовуватися у багатьох галузях, але незважаючи на постійний прогрес, ще немає програм, які могли б зрівнятися з людиною у більш широких сферах або в завданнях.

Ендрю Макафі та Ерік Бріньольфссон, Томас Х. Девенпорт, Майкл Е. Портер та інші вчені в своїх роботах відзначають вплив новітніх технологій і штучного інтелекту на бізнес, підприємства та управління. У їхніх працях можна знайти інформацію про використання новітніх технологій для автоматизації, аналізу даних та стратегічного розвитку підприємства.

Штучний інтелект може стати одним з ключових елементів, що поступово відкриває нові можливості для покращення процесів організацій та результатів її діяльності.

Наведемо дії, виконання яких може допомогти здійснити штучний інтелект, включають:

1. Автоматизація

Менеджери можуть використовувати штучний інтелект для автоматизації деяких простих управлінських функцій, щоб заощадити час.

Автоматизація завдань є однією з найвигідніших для управлінців переваг використання штучного інтелекту. Організація може відчути покращення ефективності своєї роботи за допомогою цієї технології.

Процеси, такі як обробка документів, моніторинг залишків на складі, можуть бути зроблені штучним інтелектом без значного втручання управлінця, який, тим часом, може зайнятися виконанням більш важливих завдань.

Штучний інтелект також може допомогти планувати події та зустрічі. Проаналізувавши графіки та розклади менеджерів та інших працівників,

штучний інтелект може запропонувати оптимальний час для зустрічей чи різних заходів.

У сфері обслуговування клієнтів, штучний інтелект у вигляді чат-ботів може надавати цілодобову підтримку клієнтам, може відповідати на запитання та давати користувачеві інформацію. Таким чином клієнт отримує швидку відповідь і не змушений чекати.

Загалом, автоматизація завдань завдяки штучному інтелекту допомагає організаціям ефективніше функціонувати та заощадити час.

2. Написання звіту, підсумків тощо

Штучний інтелект стає все частіше використовуваним для написання звітів і підсумків. Він може написати структуровані та логічно складені тексти, відповідаючи на питання і аналізуючи великі обсяги даних.

Одна з переваг використання штучного інтелекту у написанні звітів - це, як уже згадувалося раніше, можливість аналізувати великі кількості даних. Якщо надати штучному інтелекту актуальну інформацію, то це дозволить отримати звіти, що можуть відображати останні результати організації та тенденції.

За бажанням, штучний інтелект можна запрограмувати на розпізнавання певних слів чи фрази.

3. Аналіз інформації

Штучний інтелект пропонує користувачам широкий ряд можливостей для аналізу інформації, тож менеджери, які витрачають час на аналіз даних та інформації можуть використати штучний інтелект для пришвидшення роботи. Алгоритми штучного інтелекту можуть аналізувати великі масиви даних і дуже швидко реагувати на зміни на підприємстві, допомагаючи менеджерам краще вирішувати проблеми на основі проаналізованої інформації.

Здатність швидко обробляти великий потік інформації може допомогти штучному інтелекту виявляти певні дрібниці у даних, які людина може не побачити.

4. Покращення прийняття рішень

Штучний інтелект може допомогти зробити прогнози на основі наборів даних і допомогти прийняти певне рішення. Менеджери можуть використовувати штучний інтелект для аналізу попиту на продукти, аналізу конкуренції тощо.

Штучний інтелект аналізує великі обсяги даних і, виділивши ключові тенденції та закономірності, які людина може не помітити, може допомогти менеджеру прийняти більш обґрунтоване і об’єктивне рішення.

Результати аналізу також можна використати для прогнозування майбутніх подій, наприклад, прогнозування попиту на певний продукт, на основі чого підприємства зможуть підготуватися до можливих змін і відреагувати відповідно.

5. Оптимізація ресурсів

Штучний інтелект відкриває необмежені можливості для оптимізації ресурсів у різних сферах бізнесу та управління.

Він може оптимізувати використання часу, грошей та матеріалів, розраховуючи оптимальні сценарії та створюючи прогнози на майбутнє. Це дає підприємствам можливість більш раціонально і обдумано використовувати ресурси та, навіть, скорочувати витрати [1], [2].

Впровадження штучного інтелекту у сферу управління та менеджменту, безсумнівно, відкриває нові горизонти та можливості для вдосконалення бізнес-процесів і управління підприємством. Однак, поряд із безліччю переваг, які може принести штучний інтелект, існує також багато недоліків і проблем, які вимагають уваги та висвітлення.

1. Витрати на впровадження та обслуговування

Впровадження штучного інтелекту на підприємство може бути досить дороговартісним процесом. Окрім інвестицій в апаратне і програмне забезпечення також може знадобитися придбання ліцензії на використання певного штучного інтелекту. Крім того, треба забезпечити підготовку персоналу.

2. Питання конфіденційності і безпеки даних

Зберігання та обробка великих обсягів даних може становити загрозу для конфіденційності та безпеки даних підприємства.

3. Брак розуміння роботи системи штучного інтелекту

Штучний інтелект, як правило, працює на основі досить складних алгоритмів, програмного забезпечення та нейронних мереж, які, фактично, зовсім незрозумілі для простих користувачів і управлінців, що може спричиняти додаткову плутанину.

4. Етичні проблеми

Етичні питання використання штучного інтелекту в менеджменті – це, перш за все, питання, як використовувати цю технологію, щоб не завдати шкоди людям та суспільству.

Отже, штучний інтелект перетнув межі наукової фантастики та став нашою реальністю і вже використовується у сфері бізнесу та менеджменту. Ця технологія створює багато можливостей для автоматизації та оптимізації процесів, покращенню прийняття рішень і покращення ефективності. Штучний інтелект може стати корисним помічником управлінців у вирішенні складних питань та допомогти при прогнозуванні.

Список використаних джерел:

1. Як штучний інтелект змінить управління. URL: https://hbr.org/2016/11/how-artificial-intelligence-will-redefine-management

2. ШІ для менеджерів: як менеджери можуть використовувати штучний інтелект? URL: https://fellow.app/blog/management/how-can-managers-use-artificial-intelligence-to-their-advantage/

3. Штучний інтелект. URL: https://tinyurl.com/3asu472j

ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ІНСТРУМЕНТІВ ТА СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Болобан Я.В.
магістр, 6 курс, спеціальність
«Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник – Ємельяненко Л.М.,
доктор економічних наук, професор
кафедри національної економіки та публічного управління
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Глобальні виклики цифрової трансформації та активна цифрова адаптація національних систем господарювання кардинальним чином змінюють усі сторони життя суспільства. У сфері цифрової трансформації економіки зусилля Уряду України спрямовано на продовження цифрових перетворень та захист прав і свобод громадян для забезпечення стійкості економіки й обороноздатності держави на новій нормативній основі. Розвиток цифрової економіки України лише набирає обертів, і важливо правильно обрати стратегічні вектори та імплементувати інструменти її формування в напрямку забезпечення стійкості та збалансованості.

Цифровізація (від англійського терміну "digitalization") включає в себе багатогранне та всеохоплююче впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, масштабну автоматизацію та комп’ютеризацію, поширення спектру інтернет-зв'язків та інші аспекти цифрової трансформації суспільства, що впливають на всі галузі економіки. Це перехід від біологічних та фізичних систем до кібербіологічних та кіберфізичних, де об'єднуються фізичні та обчислювальні компоненти. Усі - держава, бізнес, громадяни - є споживачами цифрових технологій. Цифровізація є одним із ключових факторів зростання світової економіки протягом наступних 5-10 років. Втім важливо не занижувати можливі негативні наслідки, такі як потенційне безробіття, що може виникнути внаслідок впровадження технологій штучного інтелекту у різних сферах життєдіяльності [1]. Сучасні тренди цифрової трансформації суспільних відносин вимагають переосмислення значення цифрових технологій для досягнення цілей сталого економічного розвитку суспільства.

Один з ключових інструментів сприяння цифровізації економіки України у контексті процесів євроінтеграції – участь у програмі "Цифрова Європа". Ця програма, запущена у 2021 році після тривалого періоду пандемії COVID-19, націлена на прискорення економічного відновлення та цифрової трансформації в Європі. Її головна мета – розвиток передових цифрових навичок, впровадження цифрових рішень у бізнес-сфері, розширення цифрової інфраструктури та надання цифрових послуг для громадян і державних установ в країнах Європейського Союзу (ЄС) та інших учасників програми. "Цифрова Європа" сприяє досягненню двох стратегічних цілей ЄС: "зеленої

трансформації" та цифрової трансформації, а також передбачає зміцнення стійкості та стратегічної автономії [7].

В межах забезпечення безперервного процесу цифровізації національної економіки в стратегічних документах передбачено комплекс цілей:

1. Зменшення навантаження регуляторних та адміністративних обмежень для підприємств та впровадження нових методів підтримки для малих та середніх компаній. Впровадження різноманітних інструментів для контролю доступу до ринку на основі орієнтації на ризики, інтеграції та цифровізації таких інструментів.
2. Посилення можливостей для входу на ринки збуту продукції з високою доданою вартістю, включаючи повний доступ до ринків країн G7 та ЄС. Особливу увагу приділяється розробці нових інноваційних пріоритетів, які сприятимуть переходу до інноваційно орієнтованої економіки.
3. Розробка механізмів для підтримки інноваційного розвитку економіки через визначення пріоритетів у сфері інновацій, надання податкових пільг підприємцям-початківцям та сприяння у виділенні спеціальних цільових кредитів для розвитку інноваційних територій.
4. Покращення системи захисту прав інтелектуальної власності.

Фінансування проектів за програмою "Цифрова Європа" охоплює п'ять основних сфер, які представлено на рис. 1.

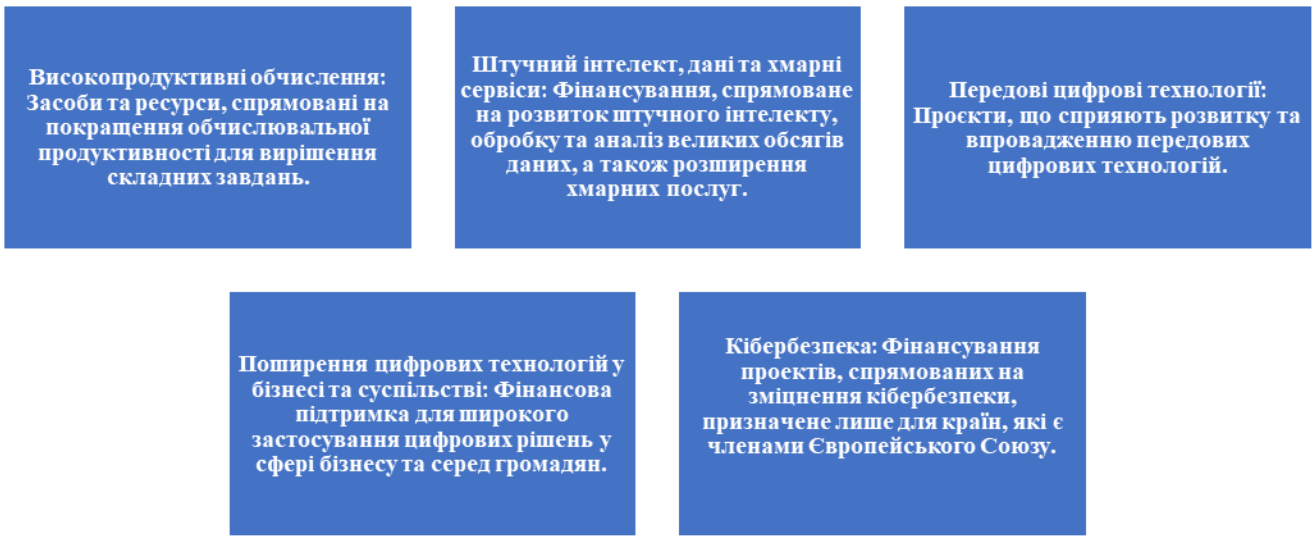

Рис. 1. Сфери фінансування проектів за програмою "Цифрова Європа"

Зважаючи на стратегічний орієнтир уряду України на цифровізацію результати офіційних моніторингової звітності свідчать, що частка цифрової економіки в українському ВВП поступово зростатиме. Наприклад, у 2019 році вона становила лише 4,3%, але вже наступного року вона зросла до 5,3% (рис. 2). Проте, у 2022 році процес цифровізації економіки сповільнився через розпочату повномасштабну війну, що мало негативний вплив на частку цифрової економіки в ВВП. Прогнозується, що у 2024 році цей показник зросте до 7,7%.

Згідно стратегії "Україна 2030Е", цифровізація є ключовим інструментом для досягнення стратегічної мети України - збільшення ВВП в 8 разів до 1 трлн доларів до 2030 року та підвищення рівня добробуту, комфорту та якості життя українців до показників, перевищуючи середні значення в Європі [5].

Рис. 2. Частка цифрової економіки у ВВП України, % [5]

За оцінками експертів Українського інституту майбутнього, у 2030 році частка цифрової економіки у ВВП найбільших країн світу складе 50-60%. В Україні цей показник може сягнути ще вищих 65% ВВП, якщо буде реалізовано активний сценарій розвитку цифрової економіки. Такий стратегічний погляд на розвиток країни має вирішальне значення на державному рівні, проте важливість цієї стратегії безперечно обумовлена конкретними кроками та заходами державної політики для її втілення [6].

Слушним аспектом було передбачення двох сценаріїв розвитку цифрової економіки в Україні ще до початку конфлікту, враховуючи важливість та необхідність проведення швидких та рішучих змін у традиційній економіці: інерційний (еволюційний) та цільовий (форсований). У випадку реалізації інерційного сценарію українська економіка залишалася б неефективною, імпульсувала б трудова міграція та втрата висококваліфікованих кадрів, а українські товари і послуги відступали б у конкурентній боротьбі на міжнародних ринках, що могло призвести до відчутного відсторонення країни від світових цивілізаційних тенденцій. У той час як цільовий (форсований) сценарій передбачав швидкий перехід української економіки до цифрового формату протягом 3-5 років. За цим сценарієм до 2030 року Україна стала б лідером у Європі в інноваціях та новітніх технологіях, перетворилася б на інтелектуальний центр, де створені найбільш привабливі умови для розвитку потенціалу людей в регіоні.

Отже, можна стверджувати, що поступовий перехід національної економіки в цифровий простір з урахуванням аспектів євроінтеграції посилюється. Навіть за умов воєнного стану, процес цифрової трансформації та розвиток цифрової економіки в Україні продовжуються та активно вдосконалюються. Спрямована робота на створення відповідних умов та інституційного забезпечення є ключовою для управлінських інновацій в цьому

процесі. Значну роль у цьому відіграє участь України в програмі "Цифрова Європа", метою якої є прискорення економічного відновлення та цифрової трансформації для кожної країни-учасниці. Дослідження підтверджує, що в умовах цифровізації економіки бізнесу необхідно вкладати значні ресурси у розробку та створення цифрових платформ. В сучасній цифровій економіці важливими сферами управління бізнесом є співпраця та конвергенція, кібербезпека, розвиток цифрових навичок та цифрова компетентність.

Збалансованість механізмів та стратегічних цілей цифровізації національної економіки стає детальним керівним принципом сучасного світу, в якому технологічний прогрес швидко перетворює парадигми економіки, виробництва та суспільства в цілому. Цифровізація є не лише технологічним зсувом, але й глибокою трансформацією, яка вимагає ретельної уваги до балансу, урахування взаємозв'язків та взаємовпливу різних аспектів.

Таким чином, баланс механізмів, інструментів та стратегічних цілей цифровізації національної економіки є ключовим елементом процесу переходу від традиційної до цифрової економіки. Виявлена потреба у вирішенні ефективних стратегічних завдань та запровадженні різноманітних інструментів і механізмів вимагає виваженого та виваженого підходу. Для успішної цифровізації економіки необхідно розробити та реалізувати стратегічні цілі, які відкривають шлях до модернізації та інноваційного розвитку. Важливо знайти баланс між просуванням інновацій і захистом конфіденційності, забезпеченням доступу до технологій і управлінням ризиками. Збалансований підхід включає вирішення регуляторних проблем, створення позитивного бізнес-середовища та забезпечення соціальної відповідальності в процесі цифрової трансформації.

Список використаних джерел:

1. *Гавриленко Н. Г., Тарасенко І. О. Сучасні тенденції цифровізації економіки: проблеми та перспективи розвитку. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2021. No 3 (47). Т. 1. С. 36-46.*
2. *Демчишак Н.Б. Формування цифрової економіки та фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні: сучасна парадигма і секторальні пріоритети : монографія. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2023. 526 с.*
3. *Мельник Л. Г., Карінцева О. І., Кубатко О. В., Сотник І. М., Завдовєва Ю. М. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство. Механізм регулювання економіки. 2020. No 2. С. 9–28.*
4. *Інтерв'ю з прем'єр міністром України Денисом Шмигалем URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3183466-cifrovizacia-ekonomiki-spriatimerozvitku-vsih-galuzej-smigal.html*
5. *Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього, 2018. URL: https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html.*
6. *Український інститут майбутнього. Економічна стратегія України 2030. URL: https://strategy.uifuture.org/*
7. *Digitalisation for recovery in Ukraine. OECD, 2022. URL: https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy- responses/digitalisation-for-recovery-in-ukraine-c5477864.*

ІМЕЙЛ МАРКЕТИНГ, ЯК ІНСТРУМЕНТ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Василенко О. Ю.
Аспірант, ПВНЗ «Європейський університет»
Овсієнко Наталія Василівна,
кандидат економічних наук, доцент

Стрімка діджиталізація та еволюція бізнес процесів зумовлює постійне збільшення кількості каналів та інструментів маркетингових комунікацій. Наразі дослідження імейл маркетингу здебільшого мають прикладний характер, адресовані певним виробникам і компаніям і зосереджені на вирішенні конкретних проблем і практичних завдань. В той самий час спостерігається брак фундаментальних досліджень імейл маркетингу спрямованих на розширення теоретичного розуміння його як складового і самостійного інструменту маркетингових комунікацій, його структури і функцій. Якщо частіше за все науковці працюють над тим щоб подолати розрив між науковими знаннями та їхнім практичним застосуванням, то ситуація з імейл маркетингом протилежна. 87% лідерів маркетингової галузі вважають імейл маркетинг одним з головних інструментів для досягнення успіхів маркетингової стратегії. За оцінкою експертів імейл маркетинг посідає перше місце(41%) як найефективніший і результативний канал комунікацій, на другому місці соціальні медіа(16%) і платний пошук(16%) [4]. Не дивлячись на високу оцінку ефективності імейл маркетингу дослідження показують що цей канал лише на 24% повністю інтегровано з іншими каналами маркетингу.

Імейл маркетингу - це процес звернення до окремої людини або групи людей за допомогою електронної пошти, в процесі господарської діяльності, метою якого є свідомий вплив на прийняття рішення цією людиною. Отже, мета імейл маркетингу є вплив на рішення потенційного споживача і саме це і розкриває природу імейл маркетингу. Імейл маркетинг є частиною інтернет комунікацій [3]. Імейл маркетинг на противагу іншим видам інтернет комунікацій є більш гнучким видом комунікації і може швидко реагувати на зміни і адаптувати різноманітні повідомлення і пропозиції не спираючись на інформацію на веб сайті. Ця особливість дозволяє використовувати канал імейл маркетингу для доставлення більш спеціалізованих повідомлень різним сегментам споживачів, щоб вони почували себе більш особливими.

Суслова Тетяна Олегівна у своїй статті «Особливості імейл маркетингу у комунікаційних процесах» досить влучно виділила двоїсту природу імейл маркетингу [2]. Розвиваючи цю ідею, було визначено, що основний парадокс імейл маркетингу в тому, що він є одночасно і прямим і непрямим видом маркетингових комунікацій. Імейл-маркетинг сприймається як інструмент маркетингових комунікацій, який допомагає у прямому спілкуванні зі споживачем через електронні канали зв'язку, але допоки імейл не відкрито, імейл маркетинг залишається непрямим видом комунікації. Можна порівняти

імейл маркетинг з ефектом Шредінгера і уявити імейл в чорному ящику який лежить десь в поштовому сховищі і чекає поки його відкриють, щоб перейти в стан прямого маркетингу. Це звичайно академічний каламбур, але він дає нам розуміння чому в одних джерелах імейл маркетинг відносять до прямого маркетингу, а в інших до непрямого. Хочу підкреслити, що в цій праці я схильний розглядати імейл маркетинг, саме як вид прямого маркетингу.

Імейл став популярним маркетинговим інструментом частково завдяки тому що він примушує людину до дії, як мінімум відкрити, прочитати, видалити, архівувати, відписатись. Також в ході дослідження було визначено ще ряд переваг імейл маркетингу [5] порівняно з іншими інструментами маркетингових комунікацій: 1) Зручність використання та ефективність; 2) Наявність спеціалізованих сервісів імейл розсилки; 3) низькі витрати, порівняно з іншими методами; 5) сегментація потенційних клієнтів та персоналізація повідомлень; 6) планування графіку розсилки електронної пошти; 7) вимірність та можливість аналізу ефективності імейл розсилки; 8) встановлення і налагодження взаємозв'язку з клієнтами; 9) швидкість та гнучкість управління; 10) відсутність обмежень у часі та просторі; 11) різноманітність форматів розсилки.

Використовуючи аналітичний і емпіричний методи було проаналізовані профільні блоги та близько 90 імейл кампаній з кількістю контактів біля 23700 і визначено основні функціональні види імейл маркетингу: 1) вітальні імейли; 2) інформаційні імейли; 3) спеціалізовані імейли; 4) виховні імейли; 5) спонсоровані імейли; 6) трансакційні імейли; 7) відео імейли; 8) огляди та відгуки.

Дане дослідження дає змогу підвищити ефективність використання цього інструменту комунікацій і зосередити увагу на створенні алгоритму усунення недоліків під час використання та інтеграції імейл маркетингу на підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Процишин Ю.Т., Іванченко Н. Р., Крулевський А.В. (2020). Інтернет-Маркетинг: Email-розсилка в освітній сфері. Вісник Економіки,(3(77)-2), 134-140.

2. Суслова Т.О. (2023). Особливості Email-маркетингу в комунікаційних процесах. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», (5(73)), 143-152.

3. Fahreza T. H., Soegoto E.S. (2018). Email Marketing as a Business Promotional Media. IOP Conference Series: Materials Science and Engineering, (407), 012182.

4. Litmus. (2023). The 2023 State of Email Workflows Report (annual). Boston, USA.

5. Sabbagh F. (2021). Email marketing: the Most Important Advantages and Disadvantages. Business, Management and Economics, (71), 1-8.

6. Thomas. T. (2022).Types Of Email Marketing: 10 Emails You Should Be Sending. Industrial Marketing & Manufacturing Blog. https://blog.thomasnet.com/types-of-email-marketing

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Глухов М.О.
аспірант
Науковий керівник:
Бреус С.В. доктор економічних наук, професор

Важливість інформаційних технологій у світогосподарських процесах є зростаючою потребою. З часом роль технологій у бізнесі та суспільстві стає все більш значимою. За останні кілька десятиліть відбулася революція в обчислювальній техніці та комунікаціях, а також у структурі глобального економічного ринку, і все вказує на те, що технологічний прогрес і використання інформаційних технологій триватимуть. Супроводжуючим і підтримуючим фактором збільшення потужності та використання нових інформаційних технологій стало зниження вартості зв'язку.

Відповідно до даних аналітичного порталу Statista дохід світового ринку інформаційних технологій (IT) у 2023 році досягне 1241,00 млрд дол. (рис. 1).

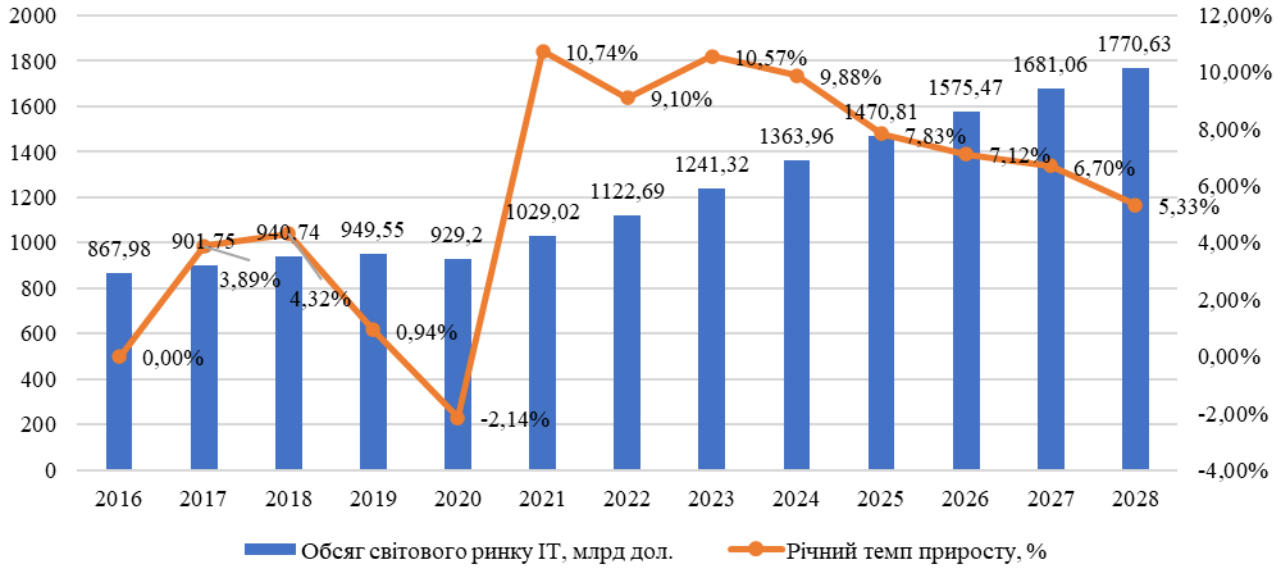

Рис. 1. Динаміка та прогноз доходів світового ринку IT, млрд дол [3]

Аналізуючи темпи зростання світового ринку IT необхідно відзначити, що за 2017-2018 роки спостерігався помірний зріст із річний темпом в 3,9-4,3%. Протягом 2019-2020 років спостерігалося значне зниження темпів зростання, що зумовлено впливом пандемії на ринок. Протягом 2021-2023 років простежується післяпандемійний стрибок розвитку IT-сектору із річним темпом зростання на рівнів 9-10%. Після 2023 року за прогнозами очікується зниження темпів розвитку галузі до 5-7% у річному вимірі.

Світовий ринок інформаційних технологій складається із чотирьох основних сегментів, динаміка яких представлена на рис. 2.

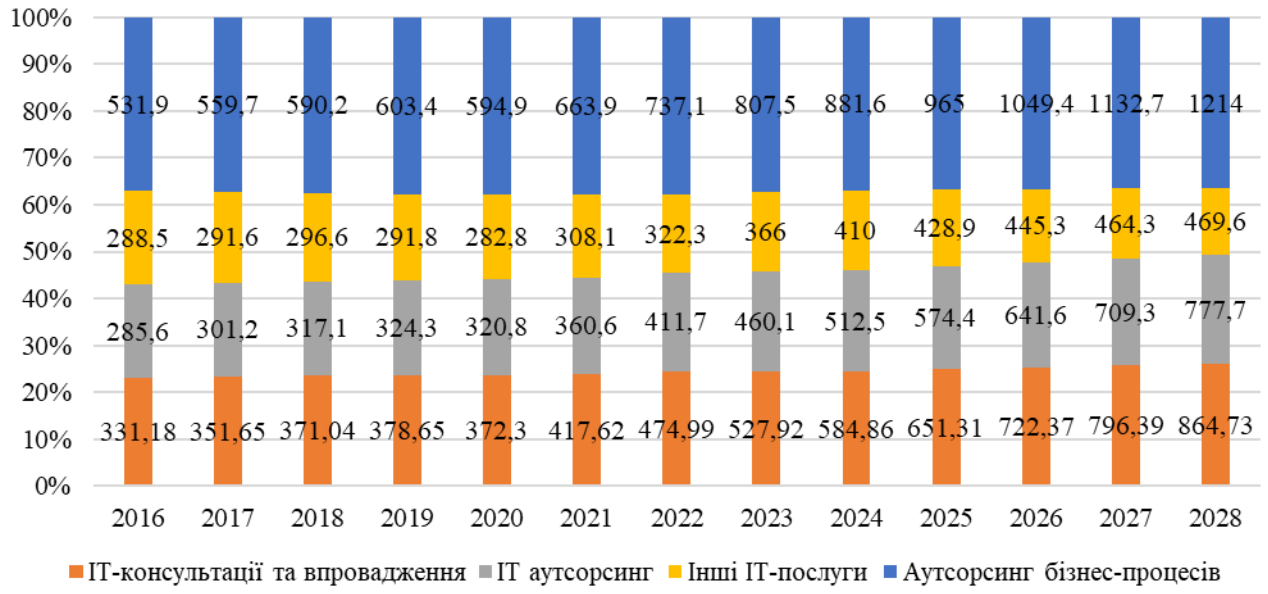

Рис. 2. Структура світового ринку IT, млрд дол. [3]

Отже, IT-аутсорсинг домінувати на ринку з прогнозованим обсягом ринку в 460,10 млрд дол в 2023 року. Очікується, що річний темп зростання доходу (CAGR 2023-2028) складе 7,37%, що призведе до того, що обсяг ринку до 2028 року становитиме 1771,00 млрд дол [3].

Середні витрати на одного працівника на ринку IT-послуг у 2023 році складуть 356,30 дол. із стабільним темпом зростання у прогнозі до 2028 року.

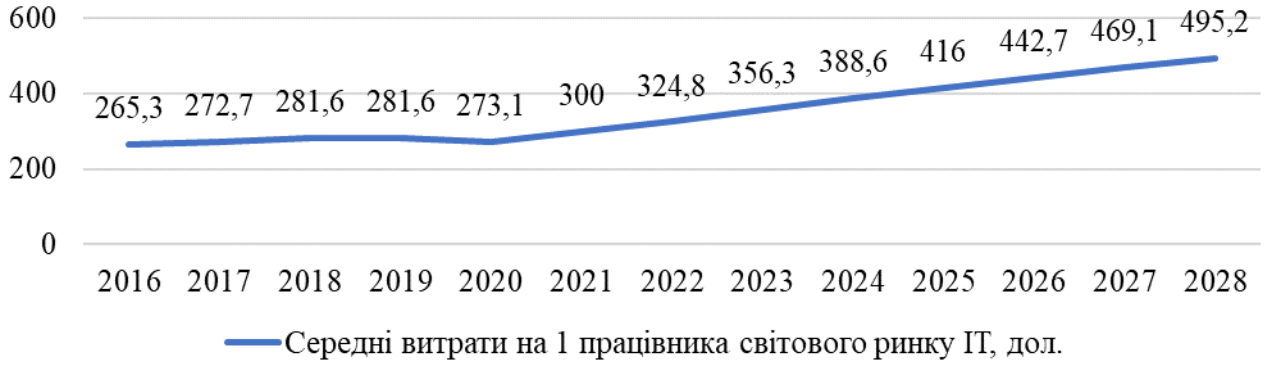

Рис. 3. Динаміка середніх витрат на 1 працівників світового ринку IT, дол. [3]

У глобальному порівнянні найбільший дохід буде отримано в Сполучених Штатах (454,70 млрд дол. у 2023 році) [1]. Очікується, що Азія з часткою у 31% зробить значний внесок у світову індустрію інформаційних технологій (рис. 4).

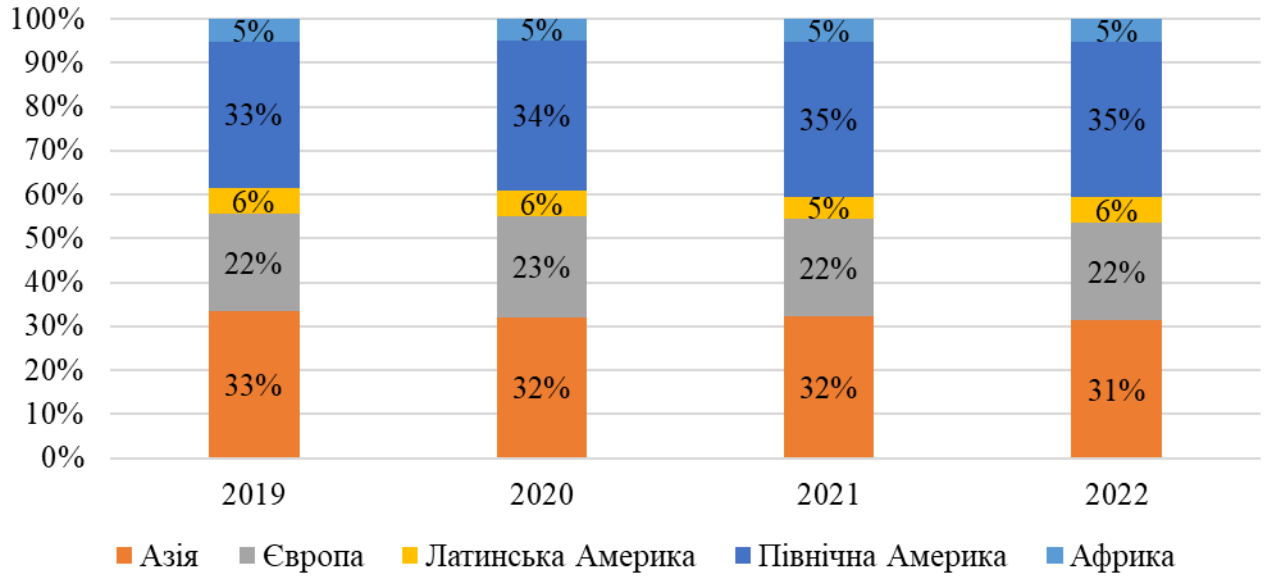

Рис. 4. Географічна структура світового ринку IT за 2019-2022 рр., % [2]

Отже, значною рушійною силою сучасного розвитку світового ринку IT стала пандемія. Після пандемії COVID-19 світовий сектор інформаційних технологій зазнав значного зростання і розвитку, що було обумовлено рядом причин:

1) посилене використання дистанційної роботи. Завдяки пандемії багато компаній були змушені переходити на дистанційну роботу та використання інформаційних технологій для забезпечення спілкування та працездатності співробітників. Це призвело до збільшення попиту на IT-послуги та технологічні рішення;

2) збільшений попит на онлайн-послуги. Пандемія змусила багато людей звертатися до онлайн-послуг для забезпечення основних потреб, таких як онлайн-шопінг, телемедицина, освіта та розваги. Це призвело до росту онлайн-платформ, додатків та ресурсів;

3) поширення цифрової трансформації. Багато компаній та організацій почали активно впроваджувати цифрові рішення та технології, щоб підтримувати ефективну роботу під час кризи та після неї. Ця цифрова трансформація обумовила збільшення інвестицій у IT-проекти;

4) зростання обсягів електронної комерції. Після пандемії електронна комерція отримала новий поштовх. Бізнеси почали активно розвивати свої онлайн-платформи для продажу товарів і послуг;

5) збільшений попит на хмарні ресурси та послуги. Підприємства шукають рішення в хмарі для забезпечення додаткової гнучкості та доступу до даних та програм з будь-якого місця;

6) збільшений попит на кібербезпеку. З ростом віддаленої роботи та онлайн-здійснення операцій зростає і ризик кібератак та кіберзломів. Це стимулює попит на рішення з кібербезпеки та послуги з захисту інформації;

7) сприяння диджіталізації громадянського суспільства: Збільшене використання інформаційних технологій в навчанні, охороні здоров'я та громадянському суспільстві загалом сприяє розвитку електронних громадських послуг і підвищує рівень грамотності;

8) інвестиції в дослідження та розробку (R&D). Багато компаній та країн інвестували у дослідження та розробку нових технологій та інноваційних рішень для відповіді на потреби цифрового суспільства;

9) потреба в аналізі даних та штучному інтелекті. Зростання обсягу даних створює попит на розвиток інструментів для аналізу даних та впровадження штучного інтелекту в різні галузі;

10) зростання споживацької активності в IT-сфері. Пандемія призвела до збільшення інтересу до технологій серед споживачів, що спонукає більше людей до використання IT-продуктів і послуг.

Наведені фактори призвели до значного зростання IT-сектору після пандемії і підкреслюють важливість інформаційних технологій у сучасному світі.

Серед викликів, із якими стикнеться галузь у найближчій перспективі можна виділити наступні: посилення вимог кібербезпеки, операціоналізація штучного інтелекту, боротьба з економічним тиском, невизначеністю, потреба у швидкій модернізації, змістовне впровадження інновацій, забезпечення ціннісної пропозиції IT, отримання статистичних даних, перетворення відповідно до нормативних вимог, демократизація розвитку технологій, пошук та утримання талантів, підготовка IT-команд [4].

Технологічна галузь не просто пережила збої, спричинені пандемією, криза підштовхнула багато організацій до технологічного розвитку, прискоривши цифрову трансформацію та різко змінивши моделі роботи. Але в 2023 році технологічна галузь продовжуватиме боротися з проблемами, пов'язаними з ланцюгами поставок, робочою силою та інноваціями, які зараз загострюються значною макроекономічною та глобальною невизначеністю. Незважаючи на те, що акції технологічних компаній демонстрували кращі показники під час пандемії 2020-2021 років, у 2022 році цей сектор спричинив значне падіння фондового ринку. Деякі з конкретних тем, які, на думку аналітиків Deloitte [1], відіграватимуть вирішальну роль у 2023 році та наступних роках, включають:

1) адаптація до макроекономічної невизначеності. Через пом'якшення споживчих витрат, зниження попиту на продукцію та падіння ринкової капіталізації керівники технологічних компаній відчувають невідкладну необхідність підвищити маржу та збільшити доходи. Крім адаптації робочої сили, підходи можуть включати підвищення ефективності бізнес-процесів, більшу ставку на інтелектуальну автоматизацію, модернізацію застарілих архітектур і розгляд стратегічних злиттів і поглинань;

2) оптимізація навігації в умовах глобальної невизначеності. Оскільки технологічні компанії стикаються із загостренням глобальних викликів, вони

повинні працювати над пом’якшенням ризиків і створенням більш стійких систем;

3) трансформація інших галузей за допомогою технологій. У пошуках нових можливостей отримання прибутку технологічний сектор розширює свій вплив на інші галузі, використовуючи цифрові досягнення для підтримки інновацій і трансформації;

4) адаптація до нових правил. Очікується, що нові та запропоновані правила вимагатимуть оновлення програмного забезпечення для управління бізнесом, що дозволить компаніям досягати видимості в реальному часі та надавати органам влади доступ до даних.

Сьогодні інновації в інформаційних технологіях мають широкомасштабний вплив на численні сфери життя суспільства, а політики вирішують проблеми, пов’язані з економічною продуктивністю, правами інтелектуальної власності, захистом конфіденційності, доступністю інформації та доступом до неї. Інформаційні технології здатні радикально змінити економічну діяльність і соціальне середовище. Вони вже впливають на такі великі сектори, як зв’язок, фінанси, економічні ринки та роздрібна торгівля, і успішно поширюються на такі сфери, як освіта та медичні послуги. Це передбачає безперебійне застосування інформаційно-комунікаційних технологій у всьому ланцюжку вартості бізнесу, що формуватиме стійкий попит на послуги світової ІТ-галузі.

Таким чином, головним завданням для технологічних компаній світового ІТ ринку стає адаптація до уповільнення економіки шляхом скорочення витрат, підвищення ефективності та зростання доходів. У той же час багато компанії ІТ-сектору залишаться інноваційними та посилюватимуть конкурентну позицію в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. 2023 technology industry outlook. Deloitte. 2023. URL: https://www2.deloitte.com/us/en/pages/technology-media-and-telecommunications/articles/technology-industry-outlook.html Statista. 2023. (дата звернення: 01.11.2023).

2. Distribution of the information technology (IT) industry worldwide from 2019 to 2022, by region. Statista. 2023. URL: https://www.statista.com/statistics/507365/worldwide-information-technology-industry-by-region/(дата звернення: 01.11.2023).

3. IT Services – Worldwide. Statista. 2023. URL: https://www.statista.com/outlook/tmo/it-services/worldwide (дата звернення: 01.11.2023).

4. Pratt M. K. The 12 biggest issues IT faces today. 2023. URL: https://www.cio.com/article/228199/the-12-biggest-issues-it-faces-today.html *(дата звернення: 01.11.2023).*

ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ SEO ЯК ОСНОВНОГО ЕЛЕМЕНТУ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ

Голованов Ю.І.
Студент ПВНЗ «Європейський Університет», 075 Маркетинг, магістратура.
Науковий керівник: Овсієнко Н.В., доцент кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу, к.е.н..

Що таке SEO? SEO (search engine optimization) розшифровується як пошукова оптимізація. Практики SEO оптимізують веб-сайти, веб-сторінки та їх вміст з метою підвищення рейтингу в пошукових системах, таких як Google.

SEO – це набір методів, призначених для покращення зовнішнього вигляду, позиціонування та корисності різноманітних типів вмісту в результатах звичайного пошуку. Цей вміст може включати веб-сторінки, відеоматеріали, зображення, списки місцевих підприємств та інші активи.

Оскільки звичайний пошук є найкращим методом, за допомогою якого люди знаходять онлайн-контент і отримують доступ до нього, використання найкращих методів оптимізації пошукових систем має важливе значення для того, щоб цифровий вміст, який ви публікуєте, міг знаходити глядачів, збільшуючи органічний трафік вашого веб-сайту.

Отож, основні причини використання SEO у реаліях сучасного цифрового маркетингу.

1. SEO покращує рентабельність інвестицій у цифровий маркетинг

Вірогідність конверсії потенційного клієнта який був залучений до вашого бізнесу через пошукову систему складає 15 відсотків. У порівнянні із звичайним маркетингом у якого цей показник близько 2 відсотків різниця суттєва. У тому числі покупці дуже довіряють відгукам, тому 80 відсотків споживачів кажуть, що онлайн-відгуки змінили їхню думку щодо купівлі товару.

2. SEO підвищує авторитет вашого бізнесу

Рейтинг на першій сторінці результатів пошуку сигналізує користувачам про те, що Google або інша пошукова система, як-от Bing, довіряє вашому веб-сайту. Це одна з причин, чому 75 відсотків користувачів залишаються на першій сторінці результатів пошуку.

Вони довіряють пошуковим системам для фільтрації результатів для них, усуваючи спам-сайти. Google, як і інші пошукові системи, це розуміють, тому вони використовують сигнали на сторінці та поза нею для рейтингу веб-сайтів. Ці сигнали, які можуть варіюватися від контенту, який ви створюєте, до швидкості провантажування вашого веб-сайту, демонструють, що ваш веб-сайт й відповідно бізнес, безпечний і надійний.

3. SEO вимірює ваші успіхи або невдачі реальними цифрами

Дуже важливо розуміти вплив ваших інвестицій, будь то в рекламу чи маркетинг. Ось чому відстежувати успішність своїх стратегій є величезною перевагою не лише цифрового маркетингу, а й SEO. Найважливіше те, що ви можете отримати доступ до аналітики цифрового маркетингу в режимі реального часу.

За допомогою Google Analytics, а також інших інструментів веб-аналітики, легко оцінити ефективність ваших стратегій SEO. Кілька показників, які слід контролювати, включають трафік веб-сайту, конверсії та час перебування на сайті.

4. SEO рекламує вашу компанію 24\7

Залежно від вашого бізнесу ви можете запропонувати цілодобове обслуговування. Однак якщо споживачі не можуть знайти ваш веб-сайт в Інтернеті, це не допоможе. Ось де використовується ще одна ключова перевага SEO — робота 24/7. Це критично, особливо якщо врахувати, що Google обробляє понад 60 000 пошукових запитів за секунду.

5. SEO націлюється на кожен етап вашої воронки продажів

Зростання контент-маркетингу робить SEO ще більш цінним для бізнесу. Завдяки контент-маркетингу, який включає низку типів контенту, від інфографіки до посібників та публікацій у блогах, ви спілкуєтеся зі споживачами на кожному етапі вашої маркетингової воронки.

Хоча користувачі, які читають вміст у верхній частині воронки (TOFU) або в середині воронки (MOFU), не відразу конвертуються, вони з часом це зроблять. Ось чому контент-маркетинг, який залежить від SEO, отримує на 54 відсотки більше потенційних клієнтів, ніж традиційний маркетинг.

Найприємніше те, що споживачам подобається такий підхід. Понад 60 відсотків споживачів віддають перевагу компаніям, які створюють для них оригінальний контент, що також може допомогти підвищити впізнавання бренду та лояльність до вашого бізнесу.

6. SEO підвищує впізнавання бренду серед цінних покупців

Коли споживачі просуваються через воронку купівлі, вони здійснюють багато різних пошуків. Якщо ваша компанія продовжує з’являтися в результатах пошуку, це підвищує впізнавання бренду вашого бізнесу. Що важливіше, це зміцнює їх довіру до вашої компанії.

Ви стаєте цінним джерелом галузевої інформації, що підвищує вашу цінність для аудиторії. Якщо ви інвестуєте у відеомаркетинг, ви також можете значно покращити впізнавання бренду. Коли користувачі переглядають відео, їх асоціація з брендом зростає майже на 140 відсотків — проте, щоб переконатися, що користувачі бачать ваші відео, вам знову ж таки потрібно оптимізувати їх для пошуку.

7. SEO допомагає вам випередити своїх конкурентів

Оскільки 80 відсотків користувачів покладаються на Інтернет для пошуку продукту, очікуйте, що ваші конкуренти інвестуватимуть у SEO та інші стратегії цифрового маркетингу. Ось чому, якщо ви ігноруєте SEO, ви можете очікувати, що ваші продажі та загальна частка ринку зменшиться.

Однак лише 25 відсотків користувачів переходять на другу сторінку результатів пошуку, що скорочує ваш потенційний прибуток і кількість потенційних клієнтів. Відповідно якщо ви інвестуєте у SEO а ваш конкурент ні, переваги цього неможливо переоцінити.

Також, щоб підкреслити актуальність та важливість використання SEO в сучасному цифровому маркетингу в Україні важливо оцінити наступні показники.

Населення України на кінець 2022 року (14-70 років без ОРДЛО\Криму) – 28,7 млн. осіб.

Інтернет проникність в Україні становить 86%.

Загальні користувачі Інтернету в Україні – 24.5 млн. осіб.

Зважаючи на ці данні, можна стверджувати про високу актуальність SEO у сучасних цифрових реаліях України.

Список використаних джерел:

1. *webfx.com ресурсна база*
2. *moz.com ресурсна база*
3. *Ahrefs.com ресурсна база*
4. *Semrush.com ресурсна база*
5. *Стаття newage.agency (http://surl.li/mrxvm)*
6. *The Art of SEO, by Eric Enge, Stephan Spencer, Jassie Stricchiola, Rand Fishkin.*

ІТ-СЕКТОР ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Грозан І.С.
Студент 1 курсу 113 група
ПНВЗ «Європейський університет»

Людство чи не вперше у своїй історії зіткнулося з жорсткими обмеженнями потенціалу свого розвитку і відповідно економічного зростання, а тому основним гаслом Всесвітнього економічного форуму в Давосі стала велика трансформація формування нової моделі розвитку. Учасники форуму погодилися з думкою про необхідність запровадження нової моделі економічного зростання пов’язаного зі створення нових робочих місць і вирішенням проблем зайнятості, подоланням надмірних диспаритетів у доходах, забезпечення підтримки екосистем та розбудови виробництва на основі зелених технологій, акцентуванням уваги на якості управлінських та споживчих систем, ліквідацію викривлень у системі світової торгівлі, забезпечення сталого розвитку енергетичного сектору і гарантією геополітичної безпеки країн і регіонів. Особливу увагу було звернуто на інтелектуалізацію економічних процесів пов’язаних сучасними технологіями що, по великому рахунку, сприяють забезпеченню конкурентоспроможності національних економік, які все ще залишаються головними структуроутворюючими у

сучасному світовому господарстві та на розробки технологічно нових моделей, відповідей на глобальні сучасні виклики [1].

ІТ-сектор та цифрові технології мають важливе значення для цифрової трансформації економіки України. Вони виступають як ключові фактори, що прискорюють розвиток економіки країни у напрямку цифрової трансформації:

1. Ефективність виробництва: використання цифрових технологій у виробництві та бізнес-процесах дозволяють підвищувати продуктивність та ефективність виробництва через автоматизацію процесів.

Активність інвесторів у сфері застосування робототехнологій у промисловому виробництві набирає обертів. Компанії різних профілів, часто ніяк не зв'язані з промисловим виробництвом, виявляють все більше зацікавлення до сучасних технологій.

Показово, що до використання роботів у виробничому процесі приступили компанії — недавні ідоли нової економіки зі сфери інтернет-бізнесу, раніше нібито робили свої гроші виключно за рахунок креативних ідей без прив'язки до матеріального виробництва. Прикладом може слугувати компанія Google, яка починаючи з 2013 р. придбала як мінімум 8 компаній, таких як Boston Dynamics, Redwood Robotics, Industrial Perception and Schaft Inc. У 2012 р. компанія Amazon показала свою прихильність стратегії застосування промислових роботів для складування, купивши Kiva Systems (систему, яка допомагає реконструювати і автоматизувати логістичні склади) за 775 млн дол. Оптимізація процесу складування може принести Amazon більше 900 млн дол., до 40% економії на вартості доставки [3].

2. Інновації: ІТ-сектор сприяє інноваціям, стимулює створення нових технологій та послуг, що можуть допомогти у розвитку інших галузей економіки.

3. Глобальний ринок праці: ІТ-галузь в Україні є однією з найбільш конкурентоспроможних, і це надає можливість працювати в міжнародних проєктах та залучати інвестиції.

Для західних країн характерний інтенсивний процес перерозподілу робочих місць на користь більш кваліфікованої праці за одночасного «вимивання» місць для низькокваліфікованих працівників. У цих країнах щорічно оновлюється 10-15 % усіх робочих місць. Сектор кваліфікованої праці постійно зростає. Так, на менеджерів та кваліфікованих спеціалістів припадає 50-60 % усіх вакансій, що відкриваються. Причому вимоги до робочої сили підвищуються не тільки в матеріальному виробництві, де питома вага кваліфікованих робітників традиційно більш висока, а й у сфері послуг, йдеться, насамперед, про «інтелектуальні» сфери, наприклад, фінансово-банківська сфера, а також торгівлю та обслуговування [2].

4. Електронний уряд: цифрові технології допомагають у впровадженні електронного уряду (e-Government), що спрощує доступ до послуг та зменшує бюрократію.

5. Розвиток стартап-екосистеми: цифрові технології стимулюють розвиток стартапів та інноваційних компаній, що сприяє появі нових галузей економіки та забезпечує конкурентоспроможність.

6. Електронна освіта: розвиток цифрових технологій сприяє доступності електронної освіти, що є важливим фактором у розвитку кваліфікованої робочої сили для ІТ-сектору та інших сфер.

Загалом, розвиток ІТ-сектору та використання цифрових технологій в економіці України може прискорити розвиток країни в цілому, створити нові можливості для бізнесу, поліпшити якість життя громадян та зробити економіку більш конкурентоспроможною на світовій арені.

Список використаних джерел:

1. Конкурентоспроможність економіки України в сучасних глобально-трансформаційних умовах. Шимченко Л.А. Наукова стаття по спеціальності «Економіка та бізнес».

2. Вплив глобалізації світового ринку праці на ефективність використання трудового потенціалу України. Козар Вікторія Василівна.

3. Shawn Milne and Michael Carroll, Forget the Octocopter, let's talk about Kiva. URL: http://robohub.org/ forget-the-octocopter-lets-talk-about-kiva/ (Accessed 22 March 2016).

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ГРОМАДСЬКОГО ПРОГРЕСУ ЯК ФАКТОР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Губар К.В.
магістр, 6 курс, спеціальність
«Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник – Ємельяненко Л.М.,
доктор економічних наук, професор
кафедри національної економіки та публічного управління
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Сучасні процеси цифрової трансформації суспільного розвитку відбуваються в умовах соціо-еколого-економічних конфліктів, зростання рівня тінізації економіки, поширення масових невдоволень, протестних дій та публічних страйків, що обумовлює нагальну необхідність зміни ідеології публічного управління щодо визначення інструментарію формування та реалізації економічної політики в Україні.

В реаліях сьогодення масштабного поширення загроз дестабілізації суспільних відносин, поглиблення кризових соціально-економічних проявів, спричинених військовими подіями в Україні та інформаційно-комунікаційної трансформації під впливом глобалізаційних викликів, зв’язки з громадськістю (паблік рілейшнз) перетворюються на важливу управлінську функцію в усіх сферах життєдіяльності, зокрема і в системі публічного управління.

В останнє десятиліття для розвитку економіки особливого значення набуває вплив інноваційних технологій, що лежать в основі цифрової трансформації. Прискорене упровадження цифрових технологій суттєво змінює традиційні економічні процеси, сприяє створенню нових секторів економіки; поліпшенню підприємницького клімату завдяки підвищенню доступності державних послуг, прозорості умов ведення бізнесу; забезпеченню для населення доступності та зручності отримання все більшої кількості сервісних послуг; створенню комфортних умов для життя людини [5].

Представники PricewaterhouseCoopers припускають, що «штучний інтелект може внести до світової економіки до 15,7 трлн. дол. США у 2030 р., що більше, ніж поточний випуск Китаю та Індії разом… очікується, що підвищення продуктивності праці становитиме понад 55 % усіх надходжень ВВП від штучного інтелекту за період 2017–2030 рр.» [3]. Розвинуті економіки мають у середньому вищу частку цифрової економіки у ВВП, ніж країни, що розвиваються. Ця частка в середньому складає 5,53 % від ВВП, і коливання варіюється від 3,4 % від ВВП у Франції до 12,4 % від ВВП у Великобританії. Середній рівень цифровізації економіки країн, що розвиваються, складає 3,53 % ВВП, а діапазон приросту коливається від 1,5 % в Індонезії до 6,9 % в Китаї [4]. При цьому середня швидкість зростання цифрової економіки в країнах, що розвиваються, вища та складає 1,4 рази проти 1,28 рази у розвинутих. Відбувається наздоганяюча цифровізація, і цифровий розрив між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються, скорочується [2].

Цифрові технології впливають на усі аспекти життєдіяльності суспільства і, передусім, на соціально-економічну сферу, істотно модернізуючи колишні уявлення, стереотипи і моделі взаємовідносин між державою, бізнесом і громадянами.

В Україні відбувається посилення ролі та відповідальності держави за забезпечення життєвих соціальних стандартів життєдіяльності населення. Разом з тим нещодавня історія показує, що відсутність об'єктивних, ефективних та взаємовигідних зв’язків із громадськістю може навести у майбутньому до високої соціальної напруженості, конфліктності, непередбачуваності подій. Гострота проблеми обумовлюється також високою динамічністю інформаційних процесів при організації відносин з громадськістю, пошуком нових комунікативних зв’язків та методів управління, сприяють забезпеченню ефективної взаємодії між владою та суспільством для виявлення та реалізації інтересів та потреб різних соціальних груп населення. Особливого значення набуває проблема встановлення ефективного зворотного зв’язку між органом влади і громадськістю, управління громадською думкою, створення позитивного іміджу органу влади.

Нині майже всі органи державної влади мають свої підрозділи, які спеціально займаються масовими комунікаціями з громадськістю. Служба зв’язків з громадськістю (прес-служба) здійснює спеціалізовану та посередницьку інформаційно-комунікаційну діяльність, спрямовану на налагодження каналів двосторонньої взаємодії між структурами державної

влади та сегментованою громадськістю, іншими суб'єктами суспільно-політичного процесу з метою досягнення взаємної домовленості, порозуміння, співпраці та соціального партнерства в суспільстві. Він покликаний допомагати органам державної влади приймати управлінські рішення, спрямовуючи їх на певний настрій і можливу реакцію громадськості; формування громадської думки щодо тих чи інших управлінських рішень, завоювання авторитету, закріплення позитивного іміджу органів державної влади. Інформаційна відкритість визначається як режим організаційно-правової діяльності будь-якого учасника соціальної взаємодії, який забезпечує всім учасникам цієї взаємодії можливість отримувати необхідний і достатній обсяг інформації (відомостей) про їх структуру, цілі, завдання, фінанси та інші істотні умови діяльності. З розвитком Інтернету у світі та в Україні зокрема, його широким розповсюдженням та основним показником інформаційної відкритості є якість та наповнення офіційних Інтернет-ресурсів.

Проте реалії сьогодення свідчать про поширення криза довіри між владою та громадськими інституціями, низький рівень сприйняття громадського суспільства в самому суспільстві. У сучасних реаліях існує проблема недостатнього використання потенціалу відносин з громадськістю на рівні місцевого самоврядування. Нині суспільно-політичний потенціал органів місцевого самоврядування реалізується в основному лише за рахунок виконання ними інформаційних функцій.

Активність представників громад, незважаючи на створені в Україні передумови для широкого залучення населення до вирішення місцевих проблем, залишається низькою, в основному з таких причин: 1) недостатнє розуміння державними органами модальностей залучення та їх важливості; 2) суспільна інертність – частково через «споживацький підхід» «держава зобов'язана забезпечити все», частково через нерозуміння того, що лише вони особисто можуть стати лідерами змін у суспільстві; 3) ініціативи місцевого розвитку залишаються нереалізованими через сприйняття місцевою владою цих ініціатив як спроб захоплення влади громадськими групами чи інституціями, а не як можливості налагодити партнерство та вирішити локальні проблеми.

Громадські інституції, державна влада та місцеве самоврядування повинні спільно працювати над проблемними сферами та розуміти потребу у кардинальних змінах. Існує залежність майбутнього України від здатності інститутів громадянського суспільства та владних структур зберегти і розвивати співпрацю, що сформувалася в кризових умовах, для визначення спільної стратегії перетворень. У цьому випадку стає очевидною необхідність побудови трирівневої структури публічно-партнерської взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства в процесі громадського контролю та участі у розробці та прийнятті управлінських рішень.

Основними напрямами, за якими найбільш ефективно може здійснюватися взаємодія в рамках підсистеми «органи влади – інститути громадянського суспільства», є: взаємодія у формуванні стратегій місцевого

(регіонального) розвитку; розвиток мережі громадських комітетів територіальної самоорганізації; створення громадських рад; систематичний обмін інформацією тощо. Особливо важливою є злагоджена робота влади та громадськості щодо реалізації потенціалу міжсекторної взаємодії (у розумінні «влада та громадськість») у формуванні стратегій місцевого розвитку.

Ключовим стратегічним вектором удосконалення системи публічного управління соціально-економічним розвитком в Україні на сучасному етапі цифрової трансформації є формування механізмів, які сприяли б підвищенню ефективності взаємодії центральних органів влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. *Від проривних технологій до цифрової економіки : монографія / за заг. ред. О. В. Кубатка, Б. Л. Ковальова. Суми : Сумський державний університет, 2022. 256 с.*
2. *Вишневський О.С. Цифрова платформізація процесу стратегування розвитку національної економіки: монографія. НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2021. 449 с.*
3. *Anand, S., Verweij, G. What's the real value of AI for your business and how can you capitalise? PricewaterhouseCoopers, 2020. URL: https://www.pwc.com/gx/en/issues/analytics/assets/pwc-aianalysissizing-the-prize-report.pdf.*
4. *Dean, D. et al. (), The connected world. The Internet economy in the G-20, BCG, Boston, USA, 2017. URL: https://imagesrc.bcg.com/Images/The_Internet_Economy_G-20_tcm9-106842.pdf.*
5. *Yemelianenko L. Foresight in public management as a regulation tool under the conditions of economic uncertainty / L. Yemelianenko, K. Zakharova / The economics of uncertainty: content, evaluation, and regulation: Tallinn. Scientific Center of Innovative Researches OÜ. 2022. 232 p. P. 25-41.*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА КОМУНІКАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ

Гуртовий В.С.
Аспірант, ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник
Гудзь Ю.Ф., доц., проректор з наукової роботи

В сучасному світі інформаційна та комунікаційна безпека являються критично важливими аспектами відновлення підприємств в Україні, особливо враховуючи зміни що відбуваються в сучасному світі, що включають в собі кіберзагрози та глобальні виклики. У процесі відновлення своєї діяльності українські підприємства стикаються зі значними труднощами та викликами, особливо коли це відбувається в умовах постійних політичних, економічних та інформаційних загрозах.

Загальне поняття «інформаційної безпеки підприємництва» можна розглядати як ряд суспільних відносин, суть яких полягає у створенні та підтриманні на належному рівні життєдіяльність інформаційної системи підприємництва [2]. Інформаційна безпека включає в себе заходи для захисту конфіденційної інформації, що стає особливо актуальною у бізнес-середовищі у процесі відновлення. Забезпечення захисту від несанкціонованого доступу,

витоку та втрати даних дозволяє уникнути серйозних фінансових та репутаційних ризиків, серед яких можна виділити:

- Публічне знецінення – полягає в публічному розголошенні або розкритті інформації, такої як звіти про вразливості, порушення безпеки і недоліки в роботі системи організації. Використовується в якості тиску як на підприємство, так і на окремих осіб організації, що в свою чергу негативно впливає як на ділові відносини підприємства, так і на його репутацію в цілому.
- Загроза ідентичності – полягає в загрозі інформації що ідентифікує осіб або суб'єктів, серед яких імена, паролі, номери соціального страхування працівників. Використовується для нанесення фінансової, юридичної та репутаційної шкоди як працівникам, так і користувачам послуг підприємства.

Оскільки поняття «комунікації» в підприємницькій діяльності являє собою сукупність заходів, спрямованих на встановлення зв'язку між підприємствами та суб'єктами за допомогою відповідних інструментів заради підвищення ефективності, то комунікаційна безпека відіграє важливу роль у збереженні довіри клієнтів та партнерів [1]. Комунікаційна безпека включає в собі боротьбу з дезінформацією, що в свою чергу являєтеся важливим елементом для відновлення бізнес-середовищ, так як стабільна та ефективна комунікація персоналу з начальством або підприємствами партнерів, допомагає координувати дії у вирішені питань, що виникають в процесі відновлення.

Якісне забезпечення інформаційної та комунікаційної безпеки являється необхідним елементом для українських підприємств у процесі відновлення, оскільки це допомагає забезпечити довіру, захист та стабільність роботи, що є критично важливим елементом за для успішного функціонування підприємств в умовах криз, нестабільних та непередбачуваних змін.

Список використаних джерел:

1. Прус, Л.Р. (2018). Комунікаційний менеджмент. Вісник Хмельницького національного університету, Економічні науки, (1), с. 38-41.

2. Сороківська, О. А., & Гевко, В. Л. (2010). Інформаційна безпека підприємства: нові загрози та перспективи. Вісник Хмельницького національного університету, Серія: Економічні науки, 2(2), с. 32-35.

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Єфремов А.О., Оніщенко Ю.В.
магістранти, Полтавська філія Європейського університету
Науковий керівник: Каневська І.М., старший викладач

Розвиток підприємства в умовах цифровізації є одним з найбільш важливих аспектів успішного функціонування у майбутньому. Система

управління розвитком підприємства включає всі цілеспрямовані та систематичні впливи на діяльність підприємства з метою підвищення рівня ефективності та якості виготовлення продукції чи надання послуг для досягнення поставлених цілей. Варто зазначити, що розвиток є об'єктивною необхідністю успішного функціонування підприємств за сучасних умов цифровізації.

Раєвнєва О.В. у монографії «Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі» поняття «розвиток» асоціює зі змінами глобальних цілей підприємства, а «розвиток підприємства» трактує як необоротний, спрямований, закономірний і унікальний процес змін відкритої системи у просторі та часі, усунення протиріч, що виникають на двох рівнях [4].

До основних ознак розвитку підприємства відносять наступні:

– удосконалення (модернізація) основної діяльності, що має безповоротний характер;

– націленість на досягнення позитивного фінансово-економічного результату розвитку діяльності підприємства.

Основними факторами розвитку підприємства є:

– неминучість змін устрою підприємства під впливом зовнішніх і внутрішніх умов, але при цьому основна діяльність залишається незмінною;

– зміни, пов'язані з потребами підприємства, суспільства, споживачів;

– розвиток з метою вдосконалення діяльності підприємства, модернізація існуючих структур і технологій;

– відповідність сучасним тенденціям стійкого розвитку, яка включає в себе соціально-економічний і екологічний розвитки із застосуванням сучасних тенденцій в галузі цифрових технологій інноваційного вдосконалення.

Ефективний розвиток позитивним чином впливає на організаційно-господарську діяльність підприємства, оскільки успішно:

– функціонує наявний апарат управління, що відповідає цілям і задачам;

– розробляються концепції розвитку підприємства тощо [5].

Варто зазначити, що система управління розвитком підприємства включає в себе:

- мету, яка полягає у визначенні переходу на більш високу стадію розвитку;
- завдання: 1) забезпечення ефективного використання потенціалу підприємств; 2) завоювання та утримання конкурентних позицій на ринку; 3) усунення диспропорцій у разі відхилень від запланованої поведінки підприємства;
- прийняття управлінських рішень;
- ресурси для досягнення поставлених цілей.

Розвиток підприємства забезпечується випереджальним розвитком персоналу, його здатністю швидко адаптуватися до потреб підприємства, здатністю розвивати себе в ногу з часом [1]. Тому ключовим моментом є система мотивації та матеріального стимулювання персоналу.

Ефективна системи управління розвитком підприємства в умовах цифровізації дозволяє підвищити рівень виробничого потенціалу. Система управління розвитком підприємства ґрунтується на оцінці поточного стану, розумінні потреб і можливих направлень розвитку, постановці цілей і виборі інструментів їх досягнення, з паралельним контролем і коригуванням самого процесу управління [2].

Основні принципи управління розвитком підприємства:

- по-перше, структуризація – чітке визначення етапів управління розвитком (вихідний стан підприємства; процес управління розвитком, що включає певний набір інструментів; новий стан підприємства);
- по-друге, деталізація (розбір необхідних елементів і функцій на кожному етапі управління) [2].

Подальший розвиток підприємства може здійснюватися за трьома напрямами:

- екстенсивним (сировинним) – розширення виробництва шляхом залучення додаткових ресурсів;
- інтенсивним (інвестиційним) – розширення виробництва за рахунок підвищення продуктивності ресурсів;
- інноваційним (комерційним) – розширення виробництва за рахунок зростання комерціалізації інтелектуальної діяльності [3].

Таким чином, розвиток є запорукою підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства і впровадження нововведень. Усі елементи системи є керованими, що дає змогу вирішувати завдання управління ними. Ефективним результатом є досягнення поставлених цілей та завдань, що призведе до подальшого розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Економічні теорії в системі наукових економічних знань: навчальний посібник / Н.П. Мацелюх та ін.; 2-е вид., перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2016. 226 с.

2. Заїка О.В., Ткаченко В.В. Управління розвитком підприємства. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 43. URL: http://pev.kpu.zp.ua/vypusk-32.

3. Коваленко М.В., Вовк І.М. Формування організаційно-економічного механізму управління стратегічним розвитком підприємства. Економіка і суспільство. 2019. № 20. С. 255 – 261.

4. Раєвнєва О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія. Харків: ІНЖЕК, 2006. 496 с.

5. Шульгіна Л.М., Юхименко В.В. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій: монографія. К.: Univest PrePress, 2015. 212 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ МЕТОДАМИ БІОМЕТРИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Казаков Кирило, студент
ПВНЗ «Європейський університет»
Довголуцький Іван, ст. викладач,
ПВНЗ «Європейський університет»

Однією з актуальних задач розвитку інформаційних технологій на сучасному етапі є забезпечення надійного захисту інформації. Існуючі сьогодні методи захисту інформації поділяють на: апаратні, програмні, змішані; останні поєднують у собі як апаратні, так і програмні засоби. Задача захисту інформації є особливо актуальною в умовах активного розвитку систем електронної торгівлі, систем дистанційного навчання та великих корпоративних мереж, де циркулює конфіденційна інформація. Важливою та ще не вирішеною проблемою захисту інформації є ефективна ідентифікація користувача, який отримує доступ до конфіденційної інформації [1]. Традиційний парольний захист має ряд очевидних недоліків. Як альтернатива парольній системі або її доповнення може розглядатися ідентифікація користувачів за біометричними характеристиками.

Ідентифікувати людину можливо за ознаками, пов'язаними з її фізіологічними особливостями, які однозначно ідентифікують особу. До таких ознак можна віднести: геометричну будову руки, відбитки пальців, особливості малюнка сітківки ока, райдужну оболонку ока, портрет (наприклад, інфрачервону карту людини), характеристики і особливості мови, рукописний почерк, клавіатурний та комп’ютерний почерк, інші фізіологічні особливості людини, що робить її «особливою». Особливість ідентифікації за біометричними параметрами базується на їх винятковості. Ймовірність того, що знайдуться дві людини з однаковими ознаками, дуже мала (наприклад, ймовірність того, що в двох різних людей на однакових пальцях однієї руки збігатимуться відбитки пальців, рівна 1/24 млн, тобто практично є нульовою).

Статичні та динамічні методи біометричної ідентифікації – це два взаємопов’язані та взаємодоповнюючі напрями. Основною перевагою статичних методів біометричної ідентифікації є їх відносна незалежність від психологічного стану користувача, малих затрат зусиль користувача, і, як наслідок, можливість організації біометричної ідентифікації великих потоків людей [2]. Біометрична ідентифікація на основі динамічних характеристик, як правило, простіша в реалізації, оскільки, як правило, не вимагає дорогого устаткування і може обмежуватися тільки програмним забезпеченням, яке вимагає мінімальну підтримку фахівця в процесі експлуатації [3].

Необхідно відзначити, що найбільшу ефективність захисту забезпечують системи, в яких біометричні методи поєднуються з іншими апаратними засобами автентифікації або декількома різними типами біометричної ідентифікації. Комбінуючи різні способи біометричної і апаратної

автентифікації, можна отримати надійну систему захисту (що підтверджується великою зацікавленістю, яку проявляють до цих технологій провідні виробники програмного забезпечення). Таким чином, в подальших дослідженнях доцільно сконцентрувати увагу на підвищенні якості ідентифікації за допомогою динамічних методів біометричної ідентифікації з використанням сучасних методів статистичного і ймовірнісного моделювання.

Список використаних джерел:

1. *Plomondon R., Lorette G. Automatic signature verification and writer identification – the state of the art // Pattern Recognition 1999 – Vol. – 22, № 2, p. 107 – 131.*
2. *Resources Related to Biometrics and People with Disabilities. – The International Center for Disability Resources on the Internet. – http://www.icdri.org/biometrics/biometrics.htm.*
3. *Царьов Р.Ю., Лемеха Т.М. Біометричні технології: навч. посіб. [для вищих навчальних закладів]. Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2016. 140 с.*

БЛОКЧЕЙН В ЦИФРОВІЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Ковалишин Д.М.
Здобувач ступеня доктора філософії,
Європейський Університет
Науковий керівник: Гудзь Ю.Ф., проректор з наукової роботи, доктор економічних наук, доцент

Цифровізація швидко змінює обличчя сучасної економіки, а Україна активно включається в цей процес, намагаючись використовувати цифрові інновації для підвищення своєї конкурентоспроможності. У центрі цих змін знаходиться блокчейн – технологія, яка обіцяє революціонізувати управління даними завдяки своїм ключовим особливостям: безпека, прозорість і незмінність записів.

Стратегія цифрової трансформації України має в своїй основі національну програму "Дія. Цифрова освіта", яка покликана підвищити цифрову грамотність громадян. Інтеграція блокчейну у публічні сервіси може значно підвищити ефективність державного управління, а також прозорість і довіру до державних інституцій.

Фінансовий сектор, особливо в контексті розвитку цифрових валют та смарт-контрактів, стоїть на порозі значних змін. Українські банки та страхові компанії вже зараз вивчають потенціал блокчейну для оптимізації своїх процесів і створення нових продуктів.

Якщо розглядати блокчейн як інструмент ефективності та прозорості урядових операцій, то можна зазначити, що використання блокчейну для створення надійних і прозорих реєстрів може істотно знизити корупцію та збільшити ефективність урядових процесів. Прикладом може служити

реєстрація майна та бізнес-реєстри, а також потенційне використання блокчейну для електронного голосування.

У сфері охорони здоров'я, застосування блокчейну відкриває нові можливості для забезпечення безпеки та конфіденційності медичних записів. Це також може полегшити логістику медичних препаратів, сприяючи боротьбі з фальсифікацією та втратами.

Однак, попри великий потенціал, існують значні перешкоди для широкомасштабного впровадження блокчейну, такі як недостатня правова база та регулятивне середовище. Крім того, в Україні спостерігається дефіцит кваліфікованих фахівців у цій області.

Для подальшого розвитку блокчейну важлива підтримка стартапів та інноваційних інкубаторів, а також міжнародне співробітництво. Обмін досвідом та практиками з іншими країнами може прискорити впровадження цієї технології.

Можна зробити висновок, що блокчейн має величезний потенціал для цифровізації України, пропонуючи нові можливості для розвитку економіки. Перед країною стоїть завдання адаптувати свої законодавчі та регуляторні рамки, а також підготувати відповідних фахівців для того, щоб максимально реалізувати потенціал блокчейну в найближчому майбутньому.

Список використаних джерел:

1. *Міністерство цифрової трансформації України. (2023). "Стратегія розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2023-2025 роки."*
2. *Deloitte Insights. (2023). "2023 Global Blockchain Survey.*
3. *International Monetary Fund (IMF). (2023). "Fintech and Financial Services: Initial Considerations."*
4. *PwC. (2023). "Time for Trust: The Economic Impact of Blockchain."*
5. *Ukrainian Startup Fund. (2022). "Ukrainian Startup Ecosystem Overview."*
6. *World Bank Group. (2022). "Blockchain: Opportunities for Private Enterprises in Emerging Markets."*

АВТОМАТИЗАЦІЯ ГЕНЕРУВАННЯ MOC-ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ SAAS-ДОДАТКІВ

Ковальов Д.О., магістрант
кафедри комп'ютерних наук та програмної інженерії
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: Демідов В.В.,
старший викладач кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»

В епоху цифрової трансформації користувачі активно використовують різноманітні електронні пристрої та сервіси для обробки та передачі інформації

в мережі. Відомі компанії, такі як Google, надають потужні інструменти для зберігання та синхронізації даних між пристроями. Однак, зі зростанням вимог до якості програмного забезпечення, з'являється потреба в автоматизованому генеруванні даних для тестування та інших цілей.

Програмне забезпечення як сервіс (SaaS) — це модель, яка забезпечує використання програмного забезпечення у вигляді Web-додатка та дозволяє клієнту доступ до програмного забезпечення для самостійного керування ними [1, с.4].

Основна ідея полягає в тому, що замість встановлення програм безпосередньо на свій пристрій, як це робилося раніше, користувачі тепер можуть отримувати доступ до програм та сервісів через Інтернет. Сервіси та програми розміщені на віддалених серверах, розташованих у різних куточках світу, і користувачам достатньо лише підключитися до них через Інтернет, щоб скористатися їхніми можливостями.

Програмне забезпечення як послуга (також відоме як служби хмарних додатків) – є найбільш часто використовуваним варіантом для компаній на ринку хмар. Сьогодення майже кожен бізнес використовує ту чи іншу форму SaaS.

За даними BetterCloud один бізнес використовує в середньому 16 сервісів типу SaaS для повсякденної роботи [2].

Основна перевага SaaS полягає в її гнучкості. Користувачі можуть отримувати доступ до додатків з будь-якого пристрою, що має інтернет-з'єднання, без необхідності завантаження або інсталяції. Це також спрощує процес оновлення, оскільки всі покращення та виправлення помилок відбуваються на сервері, і користувачам автоматично надається оновлена версія.

Сучасні web-технології, такі як node.js та angular 2, дозволяють розробникам створювати потужні, гнучкі та масштабовані SaaS-додатки. Node.js, надає зручні інструменти та бібліотеки для створення серверної частини веб-додатків, а також забезпечує просту взаємодію з клієнтською стороною на основі JavaScript. За допомогою фреймворків, на кшталт Express.js або Koa.js, розробники можуть створювати потужні та масштабовані веб-додатки [3].З іншого боку, Angular 2 - це фреймворк для створення клієнтських веб-додатків, який надає розробникам потужні інструменти для створення інтерактивних і динамічних інтерфейсів.

Комбінація цих технологій дозволяє розробникам створювати SaaS-додатки, які не тільки відповідають сучасним стандартам, але й легко інтегруються з іншими системами, надаючи користувачам цілісний та зручний досвід користування.

Генерування mock-даних стає ключовим компонентом в сфері розробки програмного забезпечення, особливо в контексті тестування та валідації систем. Це симульовані дані, які імітують реальну інформацію за структурою, але не мають справжнього сенсу або значення.

Використання mock-даних має кілька переваг.

По-перше, воно дозволяє розробникам перевіряти, як додаток взаємодіє з даними, не використовуючи реальну інформацію, що може бути конфіденційною або чутливою. Це забезпечує безпеку даних користувачів і водночас дозволяє командам розробників проводити глибоке тестування своїх продуктів.

По-друге, автоматизоване генерування mock-даних, особливо в великих обсягах, може виявити можливі проблеми з продуктивністю, масштабуванням або обробкою даних, які можуть не бути видимими при роботі з меншими наборами даних.

Автоматизація розробки, включаючи генерацію mock-даних, відкриває значні економічні переваги, такі як: зменшення витрат часу та ресурсів, мінімізація помилок, підвищення якості продукту, а також підвищення швидкості виходу на ринок.

Підсумовуючи, зазначимо, що у сучасному світі, де важлива швидкість, гнучкість та якість, використання програмного забезпечення як сервісу (SaaS) та сучасних технологій, таких як Node.js та Angular 2, спільно з автоматизованим генеруванням mock-даних, відіграє важливу роль у створенні потужних та ефективних додатків. Генерація mock-даних допомагає забезпечити безпеку, ефективність та якість програмного забезпечення, що має значення як для розробників, так і для користувачів.

Список використаних джерел:

1. Вишнівський В. В. , Катков Ю. І., Каргаполов Ю. В. , Березовська Ю. В., Благодир С. О. Підвищення ефективності застосування хмарних сервісів. Видання «Зв'язок», №5, 2020. 11 с.

2. Andrew Harper. Why SaaS products run the world. 2021. URL: https://www.jevera.software/post/why-saas-products-run-the-world.

3. Завацький Д. Все що потрібно знати про Node.js: особливості, характеристики, область застосування. 2023. URL: https://wezom.com.ua/ua/blog/vse-chto-nuzhno-znat-o-nodejs.

ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ КОРПОРАТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Коломієц Ігор, студент
ПВНЗ «Європейський університет»
Довголуцький Іван, ст. викладач
ПВНЗ «Європейський університет»

Число інцидентів, пов'язаних з інформаційною безпекою, за даними провідних аналітичних агентств, постійно зростає. Фахівці, відповідальні за захист інформації, відзначають зростаючу активність зовнішніх зловмисників, що використовують останні розробки в області нападу, що намагаються проникнути в корпоративні мережі [1]. Сучасні корпоративні

інформаційні системи завжди мають розподілену природу. Робочі станції користувачів, сервери додатків, сервери баз даних та інші вузли мережі розкидані на великій території. На великому підприємстві офіси та промислові об'єкти з'єднані різними видами зв'язку з використанням різних мережевих технологій і пристроїв. Для мінімізації загроз інформаційній безпеці необхідне впровадження багаторівневої системи захисту інформації. Першим рівнем забезпечення інформаційної безпеки є захист периметра мережі.

Компанія “Cisco” є не лише світовим лідером у галузі виробництва та впровадження мережевих технологій, а й має потужну навчальну базу для роботи зі своїм обладнанням у вигляді регіональних академій “Cisco”; тому можна впевнено стверджувати, що рішення компанії “Cisco” є флагманом світових трендів у галузі сучасних комп’ютерних мереж.

Основним завданням адміністратора мережі є забезпечення надійної, безперебійної, продуктивної та безпечної роботи цієї складної системи.

Відповідно до стандарту ISO 7498 процес обробки даних під час їх передачі в сеансі зв’язку відкритих систем поділяється на сім рівнів. Передача даних за семирівневою моделлю взаємодії відкритих систем показана на рис.1.

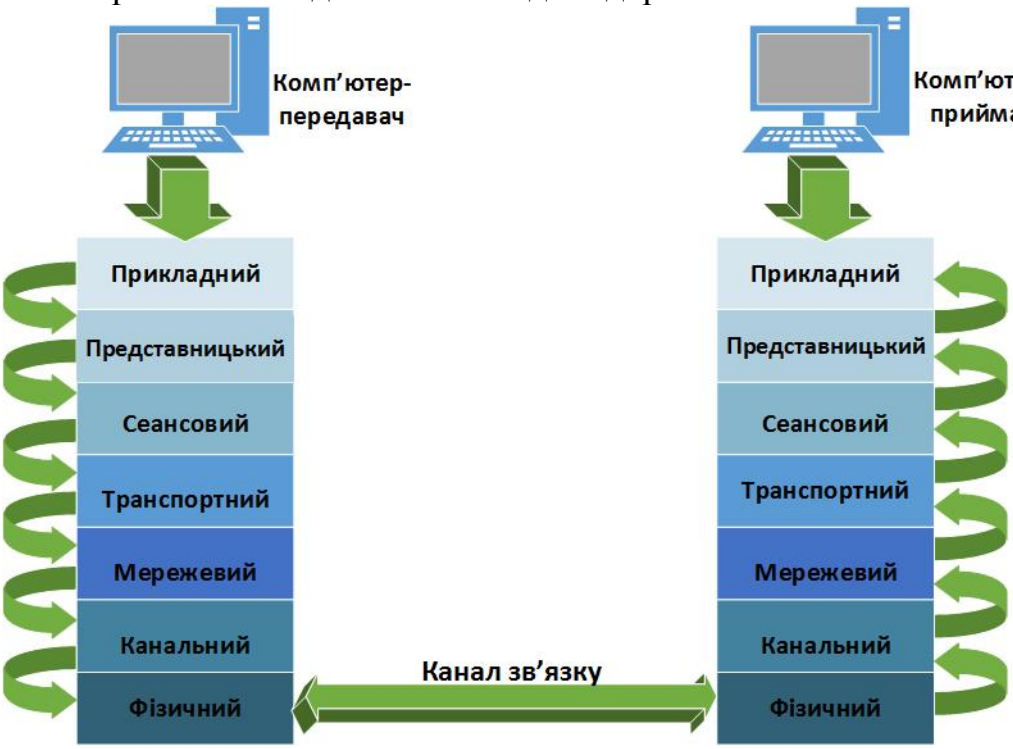

Рис.1. Передача даних з використанням моделі OSI

При передачі інформації від одного користувача до іншого або від одного комп'ютера до іншого в комп'ютерних мережах використовується поняття протоколу. Протокол — це набір правил, угод, сигналів, повідомлень і процедур, які регулюють взаємодію між двома пристроями (зокрема, формати та процедури обміну даними). Існують протоколи нижчого та вищого рівнів, а також стеки протоколів. Протоколи можуть підтримуватися та реалізовуватися апаратно, програмно та апаратно-програмно. Відповідно до стандарту ISO 7498 обробка даних на різних рівнях цієї моделі здійснюється

за протоколами цих рівнів. На різних рівнях моделі протоколи виконують різні функції.

Існує два основних типи протоколів у моделях OSI:

- зі встановленням з'єднання перед обміном даними. Відправник і одержувач повинні спочатку встановити з'єднання та вибрати параметри протоколу, які вони використовуватимуть під час обміну даними. Після завершення передачі дзвінки буде роз'єднано. Телефон є прикладом такого типу взаємодії.

- протоколи без попереднього встановлення з'єднання - називаються дейтаграмами.

Отже, захист периметра забезпечується за допомогою маршрутизатора периметра, що відділяє захищену частину мережі від незахищеної. Захист периметра мережі є складним комплексом технологічних рішень по захисту межі мережі від вторгнень. Завданням захисту периметра зазвичай є безпека зв'язку корпоративної мережі з Internet, але ті ж методи і технологічні рішення можуть використовуватися і для того, щоб забезпечити захист з'єднань між частинами однієї і тієї ж мережі. Захист периметра мережі повинен грати роль стіни навколо мережі і забезпечувати захист від вторгнення мережевих порушників. Відсутність або слабкість захисту периметра відкриває проломи в захисті, які можуть бути використані порушниками.

Список використаних джерел:

1. *Остапов С. Е. Технології захисту інформації : навчальний посібник / С. Е. Остапов, С. П. Євсеєв, О. Г. Король. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 476 с.*
2. *Гончарова Л.Л., Возненко А.Д., Стасюк О.І., Коваль Ю.О. Основи захисту інформації в телекомунікаційних та комп'ютерних мережах. – К., 2013. – 435 с.*
3. *Грайворонський М.В., Новіков О.М. Безпека інформаційнокомунікаційних систем. – К.: Видавнича група BHV, 2009. – 608с.*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Коновалов Володимир,
Студент ПВНЗ «Європейський університет»
Довголуцький Іван
Ст.викладач ПВНЗ «Європейський університет»

Технологічний прогрес стоїть на порозі п'ятої промислової революції. Її особливістю є зміна характеру виробничої діяльності: якщо цифрова трансформація четвертої промислової революції робить продукцію клієнтоорієнтованою, то в епоху п'ятої – продукція стане масово персоналізованою [1]. Це означає, що ланцюг поставок товарів і послуг буде орієнтованим на персонального клієнта. Якість та гарантія надання цифрових послуг персонально кожному клієнту в таких умовах є запорукою сталого

розвитку вендорів ІТсервісів з огляду показника стійкості середовища їх поставки [2]. Несправності елементів комунікаційної мережі є неуникненним. Причинами цих несправностей можуть бути різні фактори, такі як природні катаклізми, людські помилки або зловмисні атаки, і це лише кілька з них [1]. Незважаючи на різноманітність характеристик цих несправностей, вони мають одну спільну рису: їх неможливо повністю усунути [2]. Наше повсякденне життя все більше стає залежним від комунікаційних мереж, оскільки обмін інформацією росте експоненційно. В результаті, нові збої в мережевих каналах або вузлах призводять до серйозних втрат даних і прибутку [3]. Оскільки комунікаційні мережі все більше охоплюють різні сфери нашого суспільства, очікується, що негативні наслідки від несправностей будуть лише зростати . Більшість випадків порушень маршрутизації в мережах зв'язку виникає внаслідок випадкових несправностей каналів або комутаційних пристроїв [2], таких як відключення кабелю під час робіт на вулицях, пошкодження підводних кабелів рибальськими суднами або відмови в електропостачанні. Випадки відмов можуть тривати декілька днів або навіть тижнів, призводячи до серйозного зниження продуктивності мережі. У бездротових мережах проблема ще складніша через те, що характеристики зв'язку залежать від різних факторів, включаючи погодні умови. Однак в локальних мережах з проводовими з'єднаннями відмови в вузлах зазвичай більше, оскільки коротші з'єднання можуть бути краще захищені фізично. Локалізація несправностей та подальший ремонт з'єднань або вузлів може займати від годин до декількох днів, що веде до серйозних збоїв в роботі мережевих служб.

Таким чином, актуальною задачею є розробка технологічних засад щодо забезпечення на задовільному рівні показника стійкості інформаційного середовища, в якому відбувається гарантоване надання цифрових послуг. Одним із підходів до вирішення цієї задачі є використання технології віртуальних тунелів (приватних віртуальних мереж) в комп’ютерних мережах між клієнтами, сервісними майданчиками, хмарними інфраструктурами тощо. Стійкість комп’ютерної мережі проти факторів зовнішнього впливу, що призводять до втрати нею основних функцій, лежить в основі поняття живучості комп’ютерної мережі.

Список використаних джерел:

1. *Agarwal P.K., Efrat A., Ganjugunte, S., Hay, D., Sankararaman, S., Zussman, G.: The resilience of WDM networks to probabilistic geographical failures. Proc. 30th Annual Joint Conference of the IEEE Computer and Communications Societies, 2013. pp. 1521– 1529.*
2. *Chołda P., Jajszczyk A. Recovery and its quality in multilayer networks. IEEE/OSA J. Lightwave Technol. 2010. 28(4), 372–389.*
3. *Maruyama, H., Legaspi, R., Minami, K., Yamagata, Y. General resilience: taxonomy and strategies. Proc. 2014 International Conference and Utility Exhibition on Green Energ for Sustainable Development (ICUE’14), 2014. pp. 1–8*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО

Кривоус Д.Д.
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Григорян Г.В.
аспірант кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: Польова Н.М.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту та інноваційного провайдингу
ПВНЗ «Європейський університет»

Війна стала найбільшим потрясінням після пандемії, хоча пандемія вже навчила багатьох корисних навичок адаптації. Наразі ж бізнесу і всім українцям доводиться знову вчитись, як виживати, планувати та діяти в умовах невизначеності. Лідери бізнесу починають впроваджувати нові технології, щоб залишатися конкурентоспроможними у майбутньому. Однією з найважливіших є цифрова трансформація. Цифрові перетворення є складним завданням. Країнам, які досягли найвищого рівня цифрової зрілості, довелося вирішувати складні культурні, організаційні, технічні проблеми, і лише облік всіх цих факторів зробив ці трансформації успішними. Для того, щоб стати сьогодні цифровими лідерами в конкретних сферах економіки потрібно виділяти пріоритетні цифрові проекти, які реалізують конкретні організаційні команди. Цифрові команди мають зосереджуватись на трьох ключових функціональних видах діяльності, а саме: розвивати цифрову стратегію, управляти цифровою діяльністю через їхні національні компанії, а також перетворювати в операційну перевагу їх цифрове виконання [1].

Цифрові технології необхідні для зростання ефективності української промисловості, а в деяких секторах вони стають основою продуктових та виробничих стратегій. Їх перетворююча сила змінює традиційні моделі бізнесу, виробничі ланцюжки та обумовлює появу нових продуктів та інновацій. Діджиталізація для України носить позитивний соціальної характер, адже зосереджена на поліпшенні якості інфраструктури соціального забезпечення, якості соціальних послуг, організації прозорості та адресності соціальної допомоги, та скорочення витрат [2].

CRM – система для продажу: готові процеси для управління всіма типами угод. Bpm’online CRM об’єднує можливості системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM) та системи управління бізнес-процесами (BPM). Це перше прикладне рішення, розроблене на платформі bpm’online.

Великі дані (Big Data), породжені оцифровкою, є паливом для Четвертої промислової революції. Вони мають вирішальне значення для багатьох інших технологічних тенденцій у бізнесі, включаючи штучний інтелект, інтелект речей та автономних роботів. Чим більше у вас даних, тим простіше алгоритмам машинного навчання знаходити закономірності та виявляти

взаємозв’язки, які раніше не були очевидними. Після аналізу даних ви зможете краще прогнозувати майбутні результати та приймати рішення. Хоча технологія не нова, безпрецедентне оцифрування нашого світу і той факт, що майже все залишає цифровий слід на своєму шляху, викликали бум Big Data. Все відбувається так швидко, що 90% даних, доступних сьогодні у світі, було створено лише за останні два роки. Підприємства можуть використовувати доступ до даних для кращого розуміння клієнтів та тенденцій, надання більш інтелектуальних продуктів та послуг, покращення внутрішніх операцій та отримання додаткового прибутку. Ті, хто ігнорує чи не може отримати доступ до даних, більше не зможуть залишатися конкурентоспроможними чи актуальними. Підприємства не змогли б отримати вигоду з Big Data, якби не збільшення обчислювальної потужності, яке дозволяє компаніям зберігати та використовувати дані. Існує кілька досягнень у галузі комп’ютерних технологій, які сприяють кращому збереженню та швидшому аналізу даних. Цифровізацію варто розглядати як інструмент, а не як самоціль. При системному державному підході цифрові технології будуть стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних факторів підвищення продуктивності, економічного зростання, створення робочих місць, а також покращення якості життя громадян України [2].

Штучний інтелект. Машини вже можуть зробити багато для нас – читати, писати, бачити, чути, говорити і навіть творити. ШІ не просто проникає у наше повсякденне життя — він змінить наші підприємства та галузі. Цю реальність визнають 73% керівників вищої ланки, які вважають штучний інтелект, машинне навчання та автоматизацію важливими областями для підтримки чи збільшення інвестицій. Це тенденція, яку бізнес не може дозволити собі ігнорувати. Компанії використовують ШІ для розробки більш інтелектуальних продуктів, послуг та підвищення інтелектуальності бізнес-процесів.

Інтелект речей. Майже всі предмети повсякденного побуту стають розумнішими – годинники, одяг, побутова техніка та багато іншого. Спочатку, коли вони були підключені до Інтернету, технологія була відома як Інтернет речі. Але тепер, коли додався штучний інтелект, щоденні предмети стали розумними. Як і інші технологічні тенденції, інтелект речей пропонує величезні переваги для ділового світу: від виробництва та продажу інтелектуальних продуктів, які можуть надати безпрецедентну інформацію про те, як товари використовуються споживачами до створення нових потоків доходів, а також оптимізації операцій.

Автономні роботи. Останній технологічний напрямок у бізнесі, який хочеться виділити, – це автономні роботи. Роботи – звичайна справа на виробничих підприємствах, але вони також проникають у наші будинки та співпрацюють з нами в офісі. Перевага роботів для людей полягає в тому, що вони можуть виконувати нудну, брудну, небезпечну та дорогу роботу. Автономні транспортні засоби – це ще одна форма «роботів», що змінить бізнес. Дрони та безпілотні літальні апарати, ймовірно, змінять транспортування, служби доставки та навіть армію. Роботи не обов’язково

мають бути фізичними об’єктами. У роботизованій автоматизації процесів (RBA) програмні роботи автоматизують бізнес-процеси. Існує безліч програм для цієї технологічної тенденції практично для кожного бізнесу в кожній галузі. Існують сотні, якщо не тисячі рішень, які можуть підвищити ефективність, безпеку, зростання та конкурентну перевагу, і, хоча кожне з них має привабливий потенціал, воно також накладає обмеження та витрати. Сьогодні багато технологічних тенденцій впливають на бізнес, і вирішити, у що інвестувати, може бути непросто. Проте згадані нами п’ять тенденцій мають бути на радарі кожного корпоративного лідера. Активне розгортання високошвидкісних мереж залежить від стимулювання з боку держави: зосередивши увагу на формуванні оптимальних ринкових умов, ми маємо створити стимули для могутньої експансії на даному ринку приватного капіталу. Такими ключовими стимулами є ініціативи щодо формування серед громадян України стійких потреб у цифрових технологіях через такі сфери, як освіта, медицина, туризм, транспорт, електронне врядування, старт-сіті тощо. Адже кінцева мета – не просто дати громадянам інфраструктуру фіксований широкосмуговий доступ (ШСД), а зробити так, щоб у громадян виникали потреби у ньому, особливо ті, що спрямовані на покращення життя, комфорт, освіту, бізнес, розвиток і т. ін. [2].

У підсумку варто зазначити, сучасний бізнес і організації традиційної економіки повинні адресно долати опір змінам, опираючись на незалежні науково-технологічних досліджень, маючи це як культурний цифровий імператив, щоб бути успішними в моделі цифрової трансформації і ставлячи перед собою завдання стати цифровим лідером [1]. Не дивлячись на масштабність наукових здобутків, що вже є наявними, все ж важливо, в майбутньому, провести дослідження спрямовані на розробку інструментів та механізмів роботи віртуальних цифрових коворкінгцентрів, цифрових хабів-студій, хабів-асоціацій та хакатонів, з тією метою, щоб на базі цього пізнання сформувати цифрову реальність в Україні. Доцільно розробити “win-win” фреймворк і систему взаємодії з безпосередніми розробниками інновацій та технологій, адже діловий світ наразі стає більш швидшим, глобальним, мобільним й цифровим.

Список використаних джерел:

1. Kupriyanovskiy, V. P., Dobrynin, A. P., Sinyagov, S. A., and Namiot, D. E. (2017), “An integral model of transformation in digital economy – how to become digital leader”, International Journal of Open Information Technologies, vol. 5, no. 1, 26–33.

2. Цифрова адженда України – 2020 (“Цифровий порядок денний” – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти “цифровізації” України до 2020 року. [Електронний ресурс] / HITECH office. – грудень 2016. – 90 с. – Режим доступу: https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf.

ОЦІНКА РИЗИКІВ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ

Лисенко М.В.,
магістрант
кафедри комп'ютерних наук та програмної інженерії
ПВНЗ "Європейський університет"
Хайдуров В.В.,
доцент кафедри економіки, фінансів, обліку,
математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ "Європейський університет"

Оцінка ризиків безпеки інформаційних технологій (IT-безпеки) – це процес оцінки ризиків, яким загрожують активи, дані та інформаційні системи вашої організації, а також оцінка можливих наслідків, якщо вони будуть скомпрометовані. Кінцевою метою оцінки IT-ризиків є зменшення виявлених ризиків, щоб уникнути інцидентів безпеки та порушень відповідності.

Будь-яка гідна система управління ризиками повинна включати оцінку ризиків безпеки. Ці оцінки дають вашій команді можливість визначити вразливі місця та загрози організації, що постійно розвиваються, дозволяючи їм запровадити відповідні механізми безпеки та належним чином керувати ризиками.

Оцінку IT-ризиків слід проводити на регулярній основі та щоразу, коли відбуваються значні зміни у вашій організації або виникають нові загрози в кіберсвіті.

Переваги оцінки ризиків IT. Деяким компаніям, особливо малому та середньому бізнесу, може здатися, що створення команди, яка займатиметься керуванням і впровадженням методів кібербезпеки, вимагає великих зусиль, але аналіз IT-ризиків — це те, що ви просто не можете дозволити собі не помітити. Оцінка ризиків дає багато позитивних результатів, деякі з яких включають:

Відповідність вимогам: оцінка ризиків IT-безпеки є не тільки важливою для захисту вашої компанії, але й може знадобитися. Більшість організацій повинні дотримуватися ряду правил і норм щодо конфіденційності та безпеки. Багато з цих нормативних актів, зокрема GDPR, PCI, HIPAA, SOX і CMMC, зобов'язують проводити регулярну оцінку ризиків і вимагають оновленої оцінки ризиків. Недотримання вимог може завдати шкоди репутації, великих штрафів і втрати потенційних або існуючих клієнтів.

Ефективність і проактивність. Якщо особа проводите оцінку ризиків на регулярній основі, ваша команда з інформаційної безпеки знатиме, на чому зосередити свої зусилля, дозволяючи їй більш продуктивно використовувати свій час. Замість того, щоб чекати, поки стане надто пізно, а потім намагатися виправити використані вразливості, ви можете витратити час на профілактичне пом'якшення вразливостей у своїх системах, таким чином запобігаючи виникненню інцидентів безпеки. Оцінка ризиків IT-системи також спрямовує вас до більш нагальних ризиків, дозволяючи привернути до них більше уваги.

Виявлення та усунення вразливостей. Однією з найбільших переваг аналізу ризиків безпеки ІТ є виявлення вразливостей. Це дає змогу компанії пом’якшити ці вразливості та покращити рівень ризику. Організації можуть зрозуміти, які частини їхніх заходів безпеки не відповідають вимогам і які зони знаходяться під загрозою потенційних атак, і запровадити необхідні заходи безпеки.

Зменшення витрат. Оцінка ризиків також може зменшити витрати вашої організації. Оцінка ризику дає змогу точно завершити аналіз витрат і вигод: ви можете визначити пріоритетність критичних ризиків і ризиків високого рівня та спрямувати ресурси на них, а не на більш малоймовірні загрози. Коли справа доходить до запобігання інцидентам безпеки, вам набагато краще інвестувати зараз, ніж мати справу зі значними наслідками та витратами пізніше.

Існує два типи оцінки ризику, але найуспішнішим методом є впровадження елементів обох. Двома методологіями є кількісний і якісний аналіз.

Кількісна оцінка ризику: метод оцінки ризику, заснований на статистичній ймовірності та грошовій оцінці збитків або прибутків. Цей підхід призначає числові значення як впливу, так і ймовірності. Він використовує математичні формули, засновані на оцінці активів, ймовірності пов’язаних з ними втрат і частоті виникнення ризику.

Якісна оцінка ризику: цей метод ґрунтується на думках. Він використовує систему суджень для класифікації ризиків на основі ймовірності та впливу, а також використовує рейтингову шкалу для класифікації ризиків як низькі, середні та високі.

Початок оцінки ризиків. Тепер, коли ми знаємо, що таке оцінка ризиків і чому вона така важлива, як нам насправді її запровадити? Більшість оцінок ризиків мають подібну структуру. Ось кроки, з яких організації повинні почати актуалізувати оцінку ризику: створіть вичерпний список ваших інформаційних ресурсів; визначте загрози, з якими ви стикаєтеся; визначте вразливі місця; оцініть уже впроваджені засоби контролю; визначте вплив загрози; оцініть ймовірність того, що станеться інцидент; надайте пріоритет пом’якшенню вразливості

Використовуючи інформацію, зібрану під час процесу оцінки ІТ-ризиків, можна визначити, які загрози є найважливішими для пом’якшення, що дозволить вам точно налаштувати процеси безпеки для кращого захисту від кібератак і захисту ключових активів.

Список використаних джерел:

1. *Карпович І. М., Гладка О. М., Наконечна Ю. А. Аналіз ризиків безпеки інформаційної системи ІТ-підприємства. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Технічні науки. 2020. Т. 31 (70), № 5. С. 69–74..*
2. *Stepashko V., Bulgakova O., Zosimov V. Construction and research of the generalized iterative GMDH algorithm with active neurons. Advances in Intelligent Systems and Computing. Springer Verlag. 2018. Vol. 689. Pp. 492–510.*

НАПРЯМИ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Лук'яненко О.І.
Аспірант ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник
Гудзь О.Є. д-р. екон. наук. проф.

Україна, так як і багато інших країн, проходить через структурні зміни в сфері економіки завдячуючи швидкому розвитку цифрових технологій. Цифрова трансформація стає одним з головних напрямків, який визначає розвиток економіки.

В поточний час процес цифровізації економіки є важливим та відзначається зростанням рівня електронного інформаційного середовища та сучасними технологіями. В Україні цей напрямок набуває все більшого значення. Наразі Україна є єдиною європейською країною, котра не має достатнього рівня власних цифрових ресурсів задля повного переходу на платформи цифрової економіки. Головною з основних причин цього сповільнення являє собою повномасштабна війна, котра призводить до постійних витрат для національної економіки, а також ускладнює процес її трансформації в сучасний цифровий простір. Данні тенденції підкреслюють необхідність виділення сучасних напрямків розвитку української цифрової економіки, визначення основних тенденцій і перспектив для поетапного досягнення євроінтеграції.

Цифрова трансформація є ефективним засобом економічного зростання завдяки можливості технологій впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистої діяльності [1]. При порівнянні поширеності, а також доступність цифрових сервісів в Україні та Європейському Союзі, можна звернути увагу, що Україна, незважаючи на відставання в економічному розвитку і розвитку державних інститутів, незначно відстає. Наразі в Україні є велика кількість проектів з цифрової трансформації. Загальна задача таких проектів полягає в запровадженні єдиної системи цифрового зв'язку.

Для оцінювання поточного рівня цифрової трансформації в приватному та державному секторах України можна взяти данні щодо індексу цифрової трансформації, котрий був розрахований у 2021 році Європейською Бізнес Асоціацією. За її даними, 31% респондентів заявили, що відсутність цифрової грамотності являє собою основну проблему в сфері цифрової трансформації. Результати опитування 2019 року показали, шо, 53% опитаних мали лише базові цифрові навички, в той час як 15% взагалі не мали жодних цифрових навичок. У зв'язку з цим в Україні була запроваджена державна програма з підвищення рівня цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта» [2]. Відповідно з розробленою програмою, на протязі трьох років планується підвищити рівень цифрової грамотності практично для 6 мільйонів осіб.

Наразі рівень цифрової трансформації економіки України суттєво відрізняється, в залежності від кожної галузі. В деяких галузях, таких як фінансові послуги, телекомунікації і логістика, вітчизняні компанії широко використовують здобутки інформаційних технологій, на рівні закордонними конкурентами. Але в певних галузях рівень цифрових технологій є дуже обмеженим. До цих галузей можна віднести добувну промисловість та сільське господарство. Дана ситуація призводить до суттєво нижчих показників ефективності праці при порівнянні з європейськими компаніями. Однак є певні чинники, котрі сприяють подальшому зростанню в цих галузях:

- Зростання інтернет-користувачів:

Однією з ключових тенденцій є поступове збільшенні кількості інтернет-користувачів в Україні. Це дає велику кількість можливостей з розвитку цифрових сервісів та електронної торгівлі. Останні данні показують що понад половина українців використовують інтернет, це створює досить великий споживчий ринок з онлайн-послуг та товарів.

- Розвиток інфраструктури:

Розширення доступу до швидкого та надійного інтернету є головним завданням, на яке держава повинна звернути увагу. Україна активно покращує інфраструктуру комунікацій та створює плани з впровадження 5G-технологій. Це може допомогти з якістю зв'язку, а також створити нові можливості для інновацій.

- Електронна торгівля:

Торгівля в Україні демонструє значний ріст. Цифрові способи купівлі або продажу товарів стають дуже популярним серед покупців та підприємців. Великі маркетплейси та інтернет-магазини не лише створюють багато нових робочих місць, при цьому відкриваючи можливості експорту для українських виробників товарів.

- Інновації та стартапи:

Зростання цифрової економіки в Україні характеризується збільшеним інтересом до інновацій та стартапів. Підприємці та програмісти розробляють цифрові продукти та послуги, а також вони мають змогу привертати інвестиції на внутрішньому та міжнародному рівнях.

- Кібербезпека та захист даних:

При зростанні цифрової активності в Україні стає більш важливим напрямок кібербезпеки та захисту даних. Дякуючи зростанню обсягів електронних платежів та обміну інформацією, кіберзлочинність постала серйозним викликом. Наша країна активно працює над підвищенням рівня своєї кібербезпеки та законодавством у сфері захисту особистих даних.

- Державні ініціативи:

Уряд України створює та запроваджує різні програми та ініціативи задля підтримки розвитку цифрової економіки. До цих програм входить сприяння розширенню багаторічних ініціатив, таких як "Дія", котра спрощує реєстрацію бізнесу та зменшує кількість бюрократичних обмежень.

В результаті, цифрова трансформація економічних систем прямо пов'язана з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних змін задля власного зростання. Загалом, можна зауважити, що «процес цифрової трансформації можна характеризувати як рух від оптимізації до революції» [3, с. 283].

Україна знаходиться в стані активного розвитку своєї цифрової економіки, і це створює нові можливості та виклики для суспільства, бізнесу та влади. Збільшення кількості інтернет користувачів, розвиток інфраструктури, активна електронна торгівля та сучасна підтримка створюють сприятливу базу для подальшого розвитку. Але кібербезпека та захист даних все ще є важливими завданнями, котрі вимагають уваги. Цифрова економіка в Україні має значний потенціал та може стати основою економічного зростання та конкурентоспроможності на міжнародних рівнях, якщо відповідно використовувати ці можливості та вирішувати виникаючі проблеми. Беручи до уваги оптимістичні прогнози щодо зростання ІТ-галузі в Україні до 2025 року, економіка нашої країни зіштовхується з конкретними проблемами, котрі вимагають досить швидкого вирішення. Головною проблемою з регулюванням ІТ-ринку в Україні можна виділити те, що він знаходиться в тіні. Наша країна мусить створити законодавчі механізми для виведення цієї сфери з тіні та його подальшого регулювання. Але при цьому, регулювання має стимулювати розвиток та підтримувати реєстрацію компаній не за кордоном, а безпосередньо в Україні. Створення і запровадження державних програм щодо фінансування проектів цифрової трансформації може стимулювати зростання процесу цифрової трансформації в умовах сьогодення. В свою чергу, цифрова трансформація призводить до збільшення ВВП і доходів громадян, що позитивно впливає на економіку всієї країни в цілому.

Список використаних джерел

1. *Кабінет міністрів України, від 17 січня 2018 р. № 67-р Розпорядження Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки.*
2. *Міністерство цифрової трансформації України. (2021). Дія. Цифрова освіта. URL: https://osvita.diia.gov.ua/en*
3. *Дергачова Г. М., Колешня Я. О. Цифрова трансформація бізнесу: сутність, ознаки, вимоги та технології. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2020. No 17. С. 283*

МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ ІТ-СЕКТОРУ І ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ФАКТОР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Малюта В.А.
Здобувач вищої освіти ОКР Магістр
Європейський університет

Цифрова економіка - це усі господарські дії, які залежать від використання інформаційних, комунікаційних та інших цифрових технологій. Вона включає не лише розробку програмного забезпечення та наукові цифрові рішення, але також електронну комерцію, онлайн-сервіси та результати діяльності цифровізованих підприємств.

За прогнозами, впродовж наступного десятиліття близько 70% створеної вартості буде залежати від цифрових продуктів. Якщо в 2018 році обсяг світового ВВП, створений цифровими підприємствами, склав 13,5 трлн доларів США, то до 2023 року цей показник передбачається зросте до 53,3 трлн доларів США (майже у чотири рази більше), що становитиме понад половину номінального світового ВВП.

Таблиця 1.1.

Цифровізовані підприємства у світовому ВВП

Рік	Відсотки за перше півріччя	Відсотки за друге півріччя
2018	13,5	67,7
2020	23,2	62,8
2022	44,6	52,3
2023	53,3	49,1

Таблицю розроблено автором на основі джерела [2]

Цифрова економіка може бути ключовим стабільним фактором економічного розвитку та надійним джерелом надходжень від податків, оскільки вона менше залежить від матеріальних активів, на відміну від промисловості чи сільського господарства. Стійкість сектору цифрових технологій особливо виділяється в умовах кризи. Після початку російської агресії в Україні, індустрія інформаційних технологій виявилася однією з найбільш стійких сфер економіки, і це була єдина галузь, яка зросла в обсязі експорту в 2022 році.

Інформаційні технології мають потенціал значно підвищити ефективність процесу відновлення після кризи. Це означає не тільки розвиток сфери ІТ та використання цифрових технологій в інших галузях для підвищення продуктивності виробництва, але й застосування цифрових рішень для розподілу міжнародної допомоги та контролю за її використанням, що сприятиме зменшенню корупційних ризиків.

Як підтримати розвиток цифрової економіки? Дослідження показують, що основними факторами, які сприяють її розвитку, є розвинена галузь інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), сильні освітні інституції та конкурентоздатні інновації.

Інформаційні технології є основою цифрової трансформації підприємств. Розвиток таких технологій, як штучний інтелект, великі дані та Інтернет речей, все більше впливає на бізнес-процеси. У свою чергу, наукові дослідження і розробки є фундаментом для створення інформаційних технологій та інших цифрових продуктів, які потім використовують підприємства. Для здійснення досліджень і розробок потрібне науково-освітнє середовище, яке сприяє формуванню кваліфікованих дослідників та інженерів і розвитку інновацій [1, с.12-18].

На основі результатів 2022 року галузь інформаційних технологій (ІТ) забезпечила Україні надходження на рівні 7,35 мільярда доларів США, що становить 4,5% валового внутрішнього продукту (ВВП) країни. У країні діє приблизно 8,200 компаній та підприємств, що надають цифрові послуги. З цих підприємств близько 5,000 активно шукають нових працівників, а приблизно 1,500 з них є технологічними стартапами. За даними DOU, станом на кінець лютого 2023 року в галузі ІТ працювало 271,699 фізичних осіб підприємців (ФОПів), що становить 13,6% від усіх активних ФОПів на той момент, хоча деякі ФОПи можуть фактично бути найманими працівниками.

Розвиток сфери інформаційних технологій (ІТ) в Україні значною мірою визначається суспільним попитом на її продукти та послуги. Для підтримки цього попиту необхідно мати високорозвинуту цифрову інфраструктуру, включаючи доступ до мобільного зв'язку та широкосмугового інтернету, а також високий рівень цифрової грамотності серед населення. В Україні більшість цих навичок концентрується серед молодого населення. Наприкінці 2022 року, іншими словами, маючи 49,3 мільйона активних мобільних зв'язків, з яких 35,4 мільйона (72%) мали доступ до мобільного інтернету, всього 32% осіб старше 60 років користуються Інтернетом щодня, а 48% не користуються Інтернетом взагалі. Таким чином, значна частина населення не може користуватися, наприклад, електронним записом до лікаря чи послугами у системі "Дія". Це свідчить про існування цифрової нерівності, яка потребує уваги та вдосконалення з боку уряду.

У відміну від сфери ІТ, у секторі науки та інновацій в Україні ситуація менш оптимістична. Країна залишається далеко від лідерів у світі у сфері інновацій. Наприклад, в Глобальному інноваційному індексі за 2022 рік Україна займає 34 місце серед 39 європейських країн, а в Рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності за 2021 рік - 54 місце серед 64 країн. Причини цього включають недостатнє фінансування наукових досліджень, неефективну організацію наукової сфери та проблеми із захистом інтелектуальної власності. Незважаючи на деякі покращення в цій сфері в останні роки, Україна поки що отримує низькі оцінки в рейтингах світової інноваційної активності,

включаючи Рейтинг електронної участі ООН за 2022 рік, що свідчить про низьку патентну активність країни [3, с.41-52].

Запропоновані заходи важливі для подальшого розвитку цифрової економіки в Україні і для забезпечення її сталого зростання. Ось деякі ключові аспекти:

Законодавча база: Створення чіткої та гнучкої законодавчої бази для регулювання альтернативних джерел фінансування та розвитку інновацій важливе для приваблення інвестицій у цифровий сектор. Це може включати спрощення процедур залучення недержавного фінансування та створення сприятливого середовища для стартапів.

Освіта та наука: Реформування вищої освіти та збільшення автономії університетів можуть сприяти покращенню освітньої системи та адаптації навчальних програм до потреб цифрової економіки. Освіта повинна бути доступною та якісною, а також враховувати зміни на ринку праці.

Цифрова грамотність: Програми підвищення базових цифрових навичок серед населення, зокрема за допомогою субсидованих курсів, можуть підвищити рівень цифрової грамотності та робити цифрові можливості доступними для всіх верств населення.

Цифрова інфраструктура: Розвиток цифрової інфраструктури на рівні місцевих громад може сприяти розширенню доступу до цифрових послуг та підвищити якість життя громадян. Цифрові громади можуть стати важливим кроком у цьому напрямку.

Захист інтелектуальної власності: Подальше вдосконалення системи захисту інтелектуальної власності в Україні важливо для забезпечення прав інноваторів та стимулювання інновацій в країні.

Загальна модернізація та розвиток цих аспектів допоможе Україні піднятися на новий рівень в цифровій економіці, створити нові можливості для підприємців та покращити якість життя населення.

Список використаних джерел:

1. Бурдяк М.І., Томашук І.В. Загальні аспекти застосування цифрових технологій у діяльності аграрних підприємств. Управління змінами та інноваціями. 2023. № 7. С.12¬18.DOI: https://doi.org/10.32782/CMI/2023-7-2

2. Державна служба статистики України. URL: https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/9-6-1/ (дата звернення: 01.11.2023)

3. Коляденко С.В. Використання ланцюгів постачання в умовах діджиталізації економіки. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. № 25 (2). С. 41-52.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ТА МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Н.В. Олексенко
магістрантка
ПВНЗ «Європейського університету»
Н.В. Мельник
к.е.н., доцент ПВНЗ «Європейський університет»

В останні роки інформаційні технології набули широкого поширення.

Практично в усіх сферах життя людини і суспільства: державне та місцеве управління; економіка, господарська діяльність, наукові дослідження, освіта, медицина. Немає винятків і для управління персоналом, кадрова діяльність, корпоративні послуги, звідси це питання оновлено та відображено в кількох тематичних виданнях.

Для автоматизації служб управління персоналом. Компанії створюють інформаційні системи (ІС). Ці системи зазвичай називають абревіатурою HRMS (система управління людськими ресурсами). У своїй найбільш повній і комплексній версії ці системи охоплюють усі рівні підприємства: оперативний, тактичний і стратегічний. Функціональний відділ – персонал, система обліку, оплати праці та організації праці з модулями, набір і відбір, оцінка, навчання, розвиток і мотивація персоналу, все програмне забезпечення. Продуктами в арсеналі сучасного менеджера з персоналу є інформаційно-довідкові системи, програми, що автоматизують окремі ділянки роботи кадрових служб, модулі, комплексні продукти та спеціалізовані комплексні системи корпоративної автоматизації.

Серед різноманітних проблем їх вирішенню сприяє використання сучасних технологій. Інформаційна технологія є мотивацією праці співробітників, а її основним завданням є спрямування. Спрямування мотивації співробітника в бажаному для компанії напрямку з метою досягнення мети конкретні цілі, кадрові можливості, якість і своєчасність виконання робіт працівниками необхідних для розвитку підприємства умов висока конкуренція.

Системи мотивації працівників можуть бути інтегровані з системами кадрового забезпечення.

Автоматизована система комплектування дозволяє:

- підтримує зв'язок організаційної структури та штатного розкладу;
- встановлює та контролює рівні винагород;
- проаналізує придатність позицій з урахуванням ринкових медіан (тобто середніх витрат на спеціалістів ринку праці) та внесе необхідні корективи;
- автоматично перераховує все, щоб змінити відсоток рівнів оплати та медіани структура;
- контролює заробітки, які не відповідають встановленим рівням винагороди;
- збалансовує свій бюджет зарплати;

- своєчасно додає (або видаляє) співробітників і організаційні елементи з системи структура з функцією автоматичного розрахунку;
- автоматично редагує списки працівників та інші форми звітності, особливо для бухгалтерії;

імпорт і експорт даних в системи управління персоналом і системи обліку;

- обмеження доступу до даних у картках співробітників.

Тому використання програм для управління персоналом, кадрової роботи та автоматизації. Відбір персоналу забезпечує наступні додаткові переваги для працівників різних рівнів відповідальності:

Для керівників вищої ланки:

- інформаційне забезпечення прийняття рішень у сфері управління та регулювання людських відносин;
- підвищення ефективності управління, збільшення доходу, зниження витрат;
- юридичний супровід інтересів компанії.

Для директорів відділу фінансових послуг:

- визначення кадрової політики та положення про систему оплати праці;
- планування та оперативний контроль коштів, що виділяються на утримання працівників (бюджетна політика підприємства);
- виявлення відхилень від планово-фактичних і оперативних маневрів трудових і фінансових ресурсів.

Для лінійних керівників:

- план роботи з урахуванням способу участі та графіку;
- можливість отримання та оплати готової роботи;
- оперативний контроль за діяльністю працівників.

Для співробітників відділу кадрів:

- автоматизований кадровий облік, формування внутрішньої та зовнішньої звітності;
- контроль та моніторинг основних характеристик (показників) працівників, засоби аналізу;
- підбір та підбір персоналу.

Для працівників бухгалтерії та хронометражу:

- автоматичний нарахування заробітної плати, підготовка всієї необхідної внутрішньої та зовнішньої звітності;
- розрахунок робочого часу за відхиленнями або методом «суцільної табуляції»;
- наявність інформації автотранспортними підприємствами.

Для співробітників компанії:

- прозорий доступ до ключових документів, що визначають кадрову політику компанії та регулюють взаємодію зі співробітниками;
- доступ до документів, що визначають систему винагороди та матеріального та морального заохочення в межах делегованих прав;

- можливість швидкого ознайомлення з усіма кадровими документами, що стосуються конкретного працівника.

Однією з ознак успішної компанії є метод і підхід менеджменту до підвищення ефективності організації роботи кадрів. Сучасна низька заробітна плата, організації, не пристосовані до максимального виробничого потенціалу робочої сили – все це заважає повній відданості працівників високопродуктивній праці. У зв'язку з цим перед керівниками великих і малих фірм і підприємств постає актуальна проблема створення унікальних науково обґрунтованих механізмів, способів і методів залучення персоналу до праці, які можуть принести користь працівникам в ефективній і продуктивній роботі.

Питанням мотивації праці, поведінки людей в умовах постійного стимулювання на робочому місці, дослідженню різноманітних методів і способів мотивації працівників компанії присвячено чимало наукових праць зарубіжних та українських учених: Д. Врум, А. Маслоу, К. Маркс, А. Маршалл, А. Сміт, М. Туган-Барановський, Х. Хекхаузен, С. Адамс, К. Альдерфер, Ф. Герцберг, Е. Лок, Е. Лоулер, Л. Портер, Б. Скіннер, А. Колот. Але в сучасних ринкових умовах в багатьох вітчизняних організаціях питання ефективної мотивації працівників, яка передбачає освоєння, навчання та практичне застосування методів матеріальної та нематеріальної мотивації, ще недостатньо вирішене.

Як зазначали В. В. Травін, М. І. Магура та М. Б. Курбатова, серед засобів, які можна використовувати для мотивації працівників, виділяють: організацію праці; захоплюючий матеріал; моральне збудження; визначення цілі; оцінка та контроль; відомості про практичний менеджмент; рівень дисциплінованості; звернення до найвищого блага працівника [4].

С. А. Шапіро виділяє кілька категорій стимулів, які служать для впливу на працівників і спонукають їх до значних дій. До першої категорії стимулів відносяться: грошові - заробітна плата, премії та ін. та негрошові - проїзд, безкоштовне лікування, медичне обслуговування, страхування та ін. До другої категорії відносяться соціальні стимули (престиж на роботі, можливість професійного та службового розвитку) ; моральні (повага з боку оточуючих та винагорода; творчі – можливість самовдосконалення та самореалізації) [1].

В. П. Сладкевич називає широкий спектр методів мотивації. Методика мотивації визначає види мотивації, використовувані стимули, види потреб, спрямованість:

- об'єктами мотивації вважаються методи, що стосуються колективу, окремих співробітників, жінок, новачків, досвідчених спеціалістів;

- розрізняють залежність від стимулів, економічні методи та неекономічні методи, які в свою чергу поділяються на нормативні та морально-психологічні методи.

В рамках економічних методів враховуються: заробітна плата, премії, фінансова підтримка, кредити, участь у прибутку, фінансова винагорода. До організаційних методів відносяться: участь в організації бізнесу, перспективна мотивація, делегування обов'язків і повноважень, мотивація, підвищення

змістовності роботи та ін. У групу морально-психологічних прийомів входять: похвала, схвалення, підтримка, осуд, визнання заслуг, повага і довіра.

- залежно від типу потреби (згідно з теорією А. Маслоу) менеджерами надаються методи, які можуть задовольнити потреби суб'єктів у процесі праці;

- за наміром дій співробітників (згідно з теорією підкріплення) враховуються: методи позитивної підтримки (заохочуються дії з позитивною спрямованістю); негативне підкріплення (підкріплюється за відсутності дій з негативною спрямованістю); згасання активності (відсутність підкріплення негативної і позитивної активності); покарання (мінус половина дій) [1].

Розглядаючи мотивацію та мотивацію особистості, О. В. Крушельницька виділяє три групи методів: адміністративні (метод Батуга), економічні (метод пряника) та соціально-психологічні. У них, наприклад, соціальне забезпечення, розробка моральних санкцій і заохочень є частиною особистої місії [2].

На нашу думку, розглядаючи питання вибору форм і методів мотивації, необхідно завжди мати на увазі психологічні аспекти цієї проблеми. Крім того, різні типи працівників мають різні форми мотивації, які слід використовувати з урахуванням галузевого середовища, досвіду роботи, статі, віку, рівня освіти та інших факторів. Людина починає адекватно реагувати на зміни у власній оцінці роботи лише тоді, коли її власна оцінка визначає ці зміни як істотні. Крім того, стимулююча дія матеріальних виплат спостерігається лише на певну суму та протягом певного періоду. У зв'язку з цим дуже ефективними і більш адресними будуть різноманітні комбінації пільг, заходів соціального захисту для задоволення потреб працівників у спілкуванні та самореалізації, які гармонійно доповнюють традиційні методи матеріального стимулювання. Я працюю як ФОП. Це в кінцевому підсумку позитивно психологічно впливає на працівника і створює додаткову трудову мотивацію.

Список використаних джерел:

1. Зеленько Г. І. Мотивація як чинник підвищення ефективності праці персоналу підприємства / Г. І. Зеленько, Л. Ю. Ганжурова // Економічні науки. – 2013. – № 7. – С. 46–49.

2. Травин В. В. Мотиваційний менеджмент: модуль ІІІ: навч.-практ. посіб. / В. В. Травин, М. И. Магура, М. Б. Курбатова. – К.: Кондор, 2015. – 96 с.

3. Шапіро С. А. Мотивация / С. А. Шапіро. – К.: Кондор, 2020. – С. 224.

ДОСТУП ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ

Олійник Дмитро,
студент ПВНЗ «Європейський університет»
Яковуник Олена, старший викладач
ПВНЗ «Європейський університет»

Прототип інтернету, що уособлював типовий продукт «холодної війни», на момент свого створення е 1969 р. був суто національним надбанням США. Згодом, після винайдення гіпертекстового протоколу (1990 р.) й мережевого протоколу TCP/IP (1996 р.), інтернет набув глобального поширення, охопивши майже третину людства. Разом з тим, наразі існує цифровий розрив або «цифрове провалля», який відображає нерівномірність й нерівність доступу країн світу, регіонів цих країн та окремих соціальних верств і класів до благ «цифрової цивілізації», до сучасних ІКТ [1]. Сучасний розвиток ІКТ принципово змінює соціальну структуру суспільства, моделі державного управління та механізми функціонування економіки, трансформує безпекові пріоритети та повсякденне життя громадян. Натомість країни, що перебувають на стадії політичних, економічних, соціальних та технологічних трансформацій (з Україною включно) лише розпочинають входження до нової «цифрової реальності» й не можуть принципово впливати на інноваційні процеси, вдовольняючись поки що процесами модернізації.

Отже, у стратегічному вимірі найбільш раціональним форматом реагування України на глобальні та регіональні європейські «цифрові зрушення» є адекватне пристосовування до них в режимі «наздоганяючої модернізації» та забезпечення умов для «випереджаючої модернізації», тобто реального інноваційного розвитку [2]. До одного з проектів загальнонаціонального значення слід віднести широкосмуговий доступ до мережі інтернет (ШСД), тобто покриття території України такими засобами передачі інформації (зв'язку, телекомунікацій тощо), які дозволять використати різношвидкісні технології доступу 5 споживачів до інформації, які нині інтенсивно розвиваються у США, країнах Європейського Союзу, країнах Східної Азії тощо.

Більшість нових технологій – як принципово нових так і тих, що є результатом конвергенції вже існуючих, узалежнені від доступності ресурсів мережі інтернет та всіх пов'язаних з нею сервісів, надійністю та стабільністю підключення до неї на дедалі зростаючих швидкостях. Саме від стабільності таких під'єднань до Мережі, їх пропускних можливостей та потенціалу зростання (фактично – стратегічної можливості постійної модернізації) залежатиме конкурентоспроможність держави в новому цифровому світі. Йдеться передусім про реальний11 широкосмуговий доступ (ШСД) 12. Саме тому більшість інформаційно розвинених держав світу надають виняткової уваги всеосяжним національним інфраструктурним проектам, пов'язаним із

забезпечення громадян доступним, якісним та швидкісним інтернетом із широкосмуговим доступом або «бродбендом» (англ. broadband) [3].

Наразі Організація Об’єднаних Націй здійснює спроби перетворити доступ до інтернету на універсальне невід’ємне право людини. Відповідно, формулюється імператив вільного поширення інформації в Мережі.

Бездротові мережі і, зокрема, пристрої бездротового доступу в Internet, займають міцне і далеко не останнє місце в житті людської спільноти. В даний час вони є невід'ємним елементом будь-якого бізнес процесу, управлінської та освітньої діяльності, організації дозвілля. Тому питання забезпечення доступу до мережі Інтернет людей в усіх країнах світу є питанням актуальним і потребує вирішення в науковій та практичній площині.

Список використаних джерел:

1. Sarkar, NI Teaching Wireless Network Fundamentals Using Low-Cost Wi-Fi Devices / NI Sarkar // Revolutionizing Education through Веб- Based Instruction. - 2016. - С. 281.
2. Бакитом, А. Б. Технологія широкосмугового бездротового доступу / А. Б. Бакитом, Ян. А. Ратахін, Ж. К. Ташенова // Актуальні питання технічних наук. Матеріали III Міжнародної наукової конференції. - 2015. - С. 41-43. 25.
3. Murat, U. Cooperative communications for improvedwireless network transmission: framework for virtual antenna array applications / Murat Uysal // Hershey, PA: Information Science Reference, 2010. - 608p

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УДОСКОНАЛЕННІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛУ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Т.В.Оніщук
Магістранка ПВНЗ «Європейського університет»
Н.В. Мельник
к.е.н., доцент
ПВНЗ «Європейський університет»

Сучасна інформаційна система управління підприємством (ІСУП) забезпечує ефективне функціонування систем управління підприємством і дозволяє:

- Автоматизувати та механізувати внутрішні інформаційні процеси, документообіг, забезпечення швидкого доступу до зовнішньої інформації;
- Комплексно вирішує стандартні спеціалізовані завдання, проводить економічні прогнози та аналізи по кожній окремій підгрупі проблем, моделює управлінські рішення.

Людські ресурси є важливим джерелом і ефективним важелем розвитку підприємства та потенціалом впливу на прибутковість, особливо інтелектуального капіталу. Звідси управління персоналом визнано одним із найважливіших напрямків діяльності, який може підвищити ефективність підприємства в кілька разів або зробити його збитковим. Щоб запобігти цій ситуації, система управління персоналом має справджуватися сучасним

вимогам, застосовувати новітні методи, мотивації працівників та забезпечувати розвиток інтелектуального капіталу, та підвищувати ефективність його використання, а також сприяти розвитку всіх навичок. Комплектуючі та, перш за все, персонал.

Численні наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених, таких як Є. Придатко, Ю. Залознова, О. Амоша, О. Новікова, В. Антонюк, Л. Шамільова, І. Бутенко, А. Гривнак, О. Бала, В. Шевченко, О. Грішнова, Т. Костенко, В. Ровенська, М. Шкурат та ін. Присвячені удосконаленню системи управління персоналом в організації.

Основною рушійною силою, що зв'язує техніко-економічні фактори виробництва, виступає достатня кількість вузькоспеціалізованого корпоративного персоналу, необхідного для виробничого процесу. При цьому управління персоналом, як сукупність усіх управлінських рішень і видів діяльності в організації, які пов’язані з плануванням та організацією впливу працівників, слід мати цілісну систему з функціонуючими сучасними підсистемами.

Таким чином, у поточній ситуації глобалізації система управління людським капіталом компанії для забезпечення прибутковості має потребу розвиватися, особливо це безпосередньо впливає на працівників і людський капітал, які є складовими інтелектуального капіталу, через якісні характеристики, такі як знання та навички, досвід, інновації, творчі здібності, креативний спосіб мислення, моральні цінності, культура праці тощо.

Насправді існує чимало наукових досліджень, присвячених питанню ролі управління трудовими ресурсами у забезпеченні діяльності прибутку та економічної безпеки підприємств та передумов для вдосконалення цієї системи у подальшому розвитку.

Система управління персоналом у сучасній організації є найпотужнішим інструментом забезпечення конкурентоспроможності та розвитку в не залежності від її структури власності. Тому виникає необхідність підвищення ефективності кадрової системи з урахуванням потреб ринкової економіки.

Керівництво компаній, що працюють в таких ринкових умовах, висуває зависокі вимоги до кваліфікації менеджменту. Питання управління персоналом організації є ключовим у перебудові всієї системи управління. Служби управління трудовими ресурсами реалізують кадрову політику та координують діяльність з управління персоналом в організаціях. Необхідно розширити її можливості для створення новітніх підсистем, у тому числі мотивування трудової діяльності, управління ринком праці та формування кадрового резерву керівного персоналу.

Система управління персоналом є дуже складною і забезпечує постійне вдосконалення методів роботи персоналу та використання досягнень вітчизняної та зарубіжної науки та кращого виробничого досвіду. Ця система включає лінійну підсистему наведення та функціональні підсистеми, які спеціалізуються на виконанні гомологічних функцій. Кожна підсистема має

свій унікальний функціонал, який при чіткій реалізації повинен сприяти досягненню загальних цілей підприємства.

Підсистеми лінійного управління керують організацією в цілому та керують окремими функціями та виробничими підрозділами. Призначення цієї підсистеми виконує керівник організації, його заступники, начальники функціональних і виробничих відділів, заступники, директори.

В останні роки ведуться інтенсивні дослідження того, як створити оптимальну систему управління людськими ресурсами, яка відповідає таким сучасним вимогам: висока результативність, регулярне оновлення та гнучкість. При управлінні персоналом найчастіше виникають проблеми: підбору і організації персоналу з найсучаснішим економічним мисленням, забезпечення м результативності праці співробітників, оцінки результативності системи управління персоналом і підтримки сприятливої атмосфери в колективі.

Діяльність загальної системи управління персоналом компанії можна вважати частиною загальної ефективності компанії. Однак єдиного підходу до оцінки такої ефективності наразі немає. Сьогодні, на жаль, багато вітчизняних компаній або повністю ігнорують систему управління персоналом, або, в кращому випадку, використовують спеціально створені показники для визначення ефективності управління персоналом.

В якості методичного підходу доцільно оцінювати ефективність на рівні окремих працівників, на рівні органів управління, на рівні систем управління, звертаючи особливу увагу на порівняння фактичної та планової чисельності працівників. По-перше, чи відповідає рівень професійної кваліфікації, освіти та практичного досвіду працівника вимогам посади. Оцінка ефективності управління персоналом на підприємстві полягає у визначенні економічної ефективності за рахунок кращого використання трудового потенціалу, соціальної ефективності за рахунок задоволення потреб та інтересів працівників підприємства, організації праці та мотивації та організаційної ефективності за рахунок сумлінності та корпоративний організаційний дизайн.

На думку авторів [1], оцінка ефективності управління людськими ресурсами є систематичним і чітко формалізованим процесом вимірювання витрат і вигод, пов’язаних з програмою управління людськими ресурсами, і зв’язування результатів з результатами роботи, конкурентами та показниками. Цілі компанії. Оцінка функціонування системи управління людськими ресурсами в сучасних умовах ведення бізнесу вимагає систематичного досвіду вимірювання витрат і вигод від типової програми управління персоналом і порівняння її ефективності з ефективністю підприємства за той самий період. Для вирішення сучасної проблеми оцінки ефективності систем управління персоналом необхідно запровадити статистичні економіко-математичні моделі показників економічного обґрунтування управлінських рішень.

Управлінські рішення, які приймаються керівництвом підприємства з метою вибору оптимального (ефективного) варіанту для реалізації в тій чи іншій операційній системі чи іншій структурі підприємства, вимагають наявності достовірної статистичної інформації про господарську діяльність

підприємства з використанням експертних оцінок. робити. Менеджер з високою професійною кваліфікацією. На основі сформованого масиву достовірної інформації будується статистична оптимізаційна економіко-математична модель показників, що є економічним обґрунтуванням управлінських рішень підприємства [2].

Ідучи на шлях максимального прибутку, вирішуючи матеріально-фінансові питання, оновлюючи технічну базу, багато керівників забувають про вдосконалення своїх підлеглих і створюють умови для їх роботи. Це дуже ризиковано, оскільки може призвести до збитків.

Перш за все, це втрата цінних і кваліфікованих кадрів. Якщо керівник дійсно зацікавлений в утриманні співробітників, він може вирішити підвищити їм зарплату до рівня, який буде розумним для них. Також можливі такі дії, як просування по службі та пільговий режим. Щоб запобігти цій небажаній втраті працівників, компаніям рекомендується розробити заходи щодо отримання інформації про психологічний клімат колективу, задоволеність кожного працівника роботою, умовами праці, відпочинку та заробітною платою. рівень.

Для цього зауважимо, що найбільш придатними такі методи, як опитування, анкетування, бесіди (групові та індивідуальні). Ці заходи особливо важливі для працівників технічного рівня. Серед прогресивних світових систем управління та мотивації персоналу, а саме Японії, США, Швеції, Німеччини та Франції, загальновідома висока ефективність японської системи. Особливої уваги заслуговують системи освіти та навчання. Існують ефективні моделі навчання та навчання працівників умовам праці.

Тому головною і фундаментальною особливістю японського управління персоналом є те, що корпоративне управління будується на можливостях людини, а не на машинах або виробничих функціях. Тому в Японії була розроблена передова концептуальна основа управління людськими ресурсами. Відповідно до стратегії, яка в основному орієнтована на ефективне використання «людського фактору», концептуальна установка системи довічної зайнятості, розробка системи морально-психологічного стимулювання, методів повільного просування по службових сходах, оцінка використання комплексних систем результативності, горизонтальна циркуляція кадрів, створення груп співробітників, спрямованість, взаємозамінність кадрів, універсальність професійної підготовки, прийняття рішень групового характеру, підвищена увага до співробітників, постійна перепідготовка працівників «від зверху вниз» тощо.

Тому кінцевою метою співпраці з управлінням персоналом в умовах ринкових відносин є максимальне зближення очікувань компанії та інтересів її співробітників, відмова від політики мінімального інвестування в співробітників компанії і відведення їм вирішальної ролі. Система управління персоналом підприємства, яка формує кадрову політику та механізми її реалізації. Також важливим чинником підвищення ефективності управління персоналом на підприємстві є наявність і зміст політики розвитку персоналу,

яка має передбачати програми адаптації, системи та програми навчання, забезпечення можливостей професійного розвитку та саморозвитку.

Список використаних джерел:

1. Виноградський М. Д. Управління персоналом: навч. пос. для ВНЗ / Бєляєва С. В., Виноградська А. М., Шканова О. М. – 2016. – С. 384

2. Козак К. Б. Дослідження проблем управління персоналом на сучасних підприємствах / К. Б. Козак // Теоретичні та практичні аспекти менеджменту. – 2014. – № 4. – С. 52-54.

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ПОБУДОВИ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ БЕНЗИНУ

Стаценко Р. С.
магістрант
кафедри комп'ютерних наук та програмної інженерії
ПВНЗ «Європейський університет»
Демідов В.В.,
старший викладач кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних та інформаційних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»

Бензин є одним із головних ресурсів, що витрачається у сфері транспорту, що створює великий ринок та величезний обсяг споживання. Така величезна кількість палива є об'єктом значного внутрішнього споживання, що впливає на економічні показники країни. Це забезпечує стабільність нафтового ринку та можливість контролювати ціни на пальне, що є ключовим чинником для економічної стабільності та зростання. У цій роботі ми зазначили величезну вагу якості бензину для транспортної індустрії та довкілля. Погана якість може призвести до серйозних проблем, тому необхідно постійно вдосконалювати методи контролю та виробництва, щоб забезпечити якість бензину на відповідному рівні. Саме тому системи оцінювання якості бензину мають постійно вдосконалюватись в ногу з прогресом технологій, заради якомога кращого і якіснішого результату.

Аналіз хімічного складу бензину та його вплив на роботу двигуна: Головні компоненти бензину, такі як октан, ароматичні вуглеводні та добавки, мають значний вплив на ефективність роботи двигуна. Розуміння їх взаємозв'язку дозволяє оптимізувати якість бензину для досягнення оптимальної ефективності двигуна.

Визначення складу бензину - це важливий етап якісного контролю пального, який використовується у транспортних засобах. Лабораторні методи грають ключову роль у визначенні хімічного складу бензину, його октанового рейтингу, забруднень, вологості та інших важливих параметрів.

Статистичні методи дозволяють виробникам бензину та науковцям отримувати обґрунтовані рішення на основі доступних даних. Вони допомагають виявляти закономірності в характеристиках бензину, що можуть бути непомічені за звичайним оглядом. Аналіз хімічного складу та спектроскопічні методи дозволяють ретельно вивчити склад речовин у бензині, забезпечуючи його якість та безпеку.

Математичні моделі використовуються в нафтовій промисловості для прогнозування різних властивостей бензину з метою оптимізації виробничих процесів та забезпечення високої якості продукції. Вони дозволяють аналізувати імовірні варіанти впливу різних чинників на якість бензину та визначати оптимальні параметри виробництва.

Вибір методів та засобів побудови спеціалізованих комп'ютерних систем для оцінювання якості бензину повинен бути обґрунтованим та залежати від конкретних потреб та вимог конкретного виробництва чи лабораторії. Правильно спроектовані та налаштовані системи можуть значно полегшити процес контролю якості бензину та сприяти підвищенню продуктивності та надійності виробничих процесів.

Перш ніж обирати мову програмування та фреймворки для розробки спеціалізованих комп’ютерних систем для оцінювання якості бензину, слід чітко визначити вимоги вашого проекту. Якщо потрібна велика обробка даних чи велика швидкість обчислень, вибір може впасти на мови програмування, які мають добре розвинені бібліотеки для обчислень, наприклад, Python чи Julia.

Система для оцінювання якості бензину повинна бути добре структурованою та ефективною, щоб забезпечити надійність та точність вимірювань.

Після порівняльного аналізу можливостей та обмежень існуючих програмних продуктів виходить, що кожен з них має свої переваги та недоліки. GasAnalyzer Pro відзначається точністю вимірювань, але обмежений можливістю адаптації. FuelQuality Analyzer має широкий спектр функцій, але вимагає високих технічних характеристик. PetroLab Suite можливий для використання у великих проектах, але вимагає значних витрат.

Враховуючи ці фактори, при розробці спеціалізованої комп'ютерної системи для оцінювання якості бензину слід взяти до уваги потреби та можливості замовника, а також забезпечити оптимальний баланс між точністю, функціональністю та вартістю реалізації.

Розглядаючи отримані результати та аналізуючи можливості подальшого вдосконалення, ми визначили ряд перспективних напрямків для майбутніх досліджень. Ці напрямки включають розширення функціональності системи, вдосконалення алгоритмів оцінювання, інтеграцію з іншими передовими технологіями, дослідження впливу на довкілля, апаратну оптимізацію та аспекти безпеки.

Наші дослідження та рекомендації вказують на можливість подальших зусиль у цьому напрямку, які можуть вплинути на вдосконалення якості палива

та забезпечити більш стійке та ефективне функціонування транспортної галузі та екологічну безпеку нашого суспільства.

Список використаних джерел:

1. *Бойчук Л Д., Соломенно Е.М., Бугай О.В. Екологія і охорона навколишнього середовища*
2. *Григорович, В., & Сидоренко, Н. (2020). "Сучасні вимоги до якості бензину та їх вплив на автомобільний транспорт." Економіка та управління, 12(2), 89-97.*
3. *Коротун Т.М. Моделі та методи інженерії тестування програмних систем в умовах обмежених ресурсів. Дис. канд. фіз.-мат. наук. Інститут кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України, Київ, 2005. - Держ. обл. № 0405U003083.*

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Шараєвська Ю.Ю.
Студентка кафедри банківської справи
Державного торговельно-економічного університету
Науковий керівник: Калита О.В.
к.е.н., доцент кафедри банківської справи

Штучний інтелект стає все більш необхідним інструментом для вирішення складних завдань у різних сферах людської діяльності, і фінансова сфера не є винятком. Однією з важливих галузей застосування штучного інтелекту є фінансовий моніторинг, який відіграє ключову роль у запобіганні фінансовим злочинам, виявленні ризиків та забезпеченні фінансової стабільності.

Штучний інтелект відіграє важливу роль у підвищенні ефективності фінансового моніторингу і контролю. Завдяки надзвичайним можливостям аналізу даних і прийняття рішень, які надає штучний інтелект, сучасні фінансові інституції отримують значні переваги у боротьбі з фінансовими ризиками та шахрайством. Ось деякі способи, якими штучний інтелект впливає на підвищення ефективності фінансового моніторингу:

1. Автоматичний аналіз великих обсягів даних. Штучний інтелект може ефективно аналізувати великі масиви фінансової інформації, включаючи транзакції, звіти та інші дані. Це допомагає виявляти аномалії та потенційні ризики, що можуть залишитися непоміченими при ручному аналізі.
2. Виявлення фінансових маніпуляцій і шахрайства. Штучний інтелект використовує алгоритми машинного навчання для виявлення ознак, що вказують на фінансові маніпуляції та шахрайство. Він може виявити незвичайні транзакції або несправедливі практики, що можуть призвести до фінансових втрат.
3. Прогнозування ризиків. Штучний інтелект може аналізувати різні фактори, які впливають на фінансовий ринок, і надавати прогнози щодо

можливих ризиків. Це допомагає фінансовим установам приймати більш обґрунтовані рішення щодо інвестицій та портфелів.

4. Зменшення людського втручання. Використання штучного інтелекту дозволяє автоматизувати багато рутинних операцій у фінансовому моніторингу, що зменшує ймовірність помилок та збільшує ефективність процесу.

5. Клієнтський сервіс та персоналізація. Штучний інтелект може допомогти фінансовим установам у покращенні обслуговування клієнтів, аналізуючи їхні вимоги та пропозиції. Це дозволяє створити більш персоналізовані фінансові послуги та поради.

6. Дотримання регуляторних вимог. Фінансові установи повинні дотримуватися різних регуляторних вимог. Штучний інтелект може допомогти автоматизувати процеси контролю та забезпечити відповідність з ними.

Таким чином, штучний інтелект став невід'ємною частиною сучасного світу і може бути успішно використаний задля підвищення ефективності фінансового моніторингу. Його переваги полягають у здатності аналізувати великі обсяги даних, виявляти складні залежності, прогнозувати та приймати об'єктивні рішення на основі алгоритмів[1].

Переваги штучного інтелекту:

- Точність в обробці даних;
- Здатність аналізувати велику кількість інформації з великою швидкістю;
- Штучному інтелекту не потрібен сон і перерва на обід, він не допускає помилок через перевтому;
- Використовувати штучний інтелект можна там, де людині небезпечно перебувати[2].

Загалом, штучний інтелект великою мірою сприяє підвищенню ефективності фінансового моніторингу, допомагаючи фінансовим установам зменшити ризики, зробити більш обґрунтовані рішення та поліпшити обслуговування клієнтів. Такий підхід дозволяє забезпечити стабільність та надійність фінансової системи, що є важливим для успіху глобальної економіки.

Зазвичай штучний інтелект використовується в фінансовому моніторингу в таких областях:

1. Обробка некоректної або неповної інформації. Фінансова інформація може бути некоректною або неповною через різні причини. Штучний інтелект може виявити та коригувати ці неточності, що допомагає у точному аналізі фінансових даних.

2. Забезпечення безпеки і захисту даних. Фінансовий моніторинг вимагає високого рівня захисту конфіденційних даних. Штучний інтелект може виявляти потенційні загрози безпеці та запобігати витокам інформації.

3. Автоматизоване управління портфелем і інвестиціями. Штучний інтелект допомагає інвестиційним фондам у прийнятті рішень щодо кращих можливостей для інвестування. Алгоритми машинного навчання враховують різноманітні фактори, щоб підкреслити потенційно вигідні інвестиційні можливості.

4. Покращення процесів клієнтського обслуговування. Фінансові установи можуть використовувати штучний інтелект для створення чат-ботів або віртуальних помічників для надання клієнтам швидкої підтримки та відповідей на їхні запитання.
5. Оптимізація операційних процесів. Штучний інтелект може допомогти фінансовим установам зменшити витрати та оптимізувати операційні процеси, що призводить до збільшення прибутковості.

Отже, використання штучного інтелекту у фінансовому моніторингу допомагає підвищити точність аналізу, забезпечити більшу безпеку та захист даних, поліпшити прийняття рішень і підвищити якість обслуговування клієнтів. Це стає ключовим фактором в конкурентному світі фінансів, де швидкість, точність та надійність важливі для успіху.

Все викладене вище, вказує на те, що впровадження штучного інтелекту в фінансовий моніторинг має значний вплив на ефективність фінансової сфери. Штучний інтелект допомагає фінансовим установам зменшити ризики, виявляти фінансові шахрайства, оптимізувати процеси та надавати більш персоналізовані фінансові послуги клієнтам. Важливо зауважити, що штучний інтелект сприяє підвищенню ефективності не лише у фінансовому моніторингу, але й у багатьох інших аспектах діяльності фінансових установ. Цей тренд обумовлений зростаючим значенням технологій та даних у фінансовій сфері і підкреслює необхідність постійного розвитку і вдосконалення за допомогою штучного інтелекту для забезпечення стабільності і конкурентоспроможності в цьому секторі.

Список використаних джерел:

1. Голей Ю.М., Дрік І.А. «Аналіз використання штучного інтелекту в системах управління бізнес-процесами : переваги та недоліки» URL : https://fti.dp.ua/conf/2023/05247-0555/

2. AI Conference «Як діє штучний інтелект і перспективи його використання» URL: https://aiconference.com.ua/uk/news/printsipi-raboti-iskusstvennogo-intellekta-i-perspektiva-ego-ispolzovaniya-92238

ЦИФРОВІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Ширченко Б.С.
«Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок», 3 курс
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник – старший викладач
кафедри банківської справи
Сундук Т.Ф.

В умовах інтеграції банківської системи України до світового економічного простору конкурентоспроможність банків багато в чому залежить від їх бажання та можливості переходити від застосування традиційних механізмів і

процедур обслуговування клієнтів до впровадження інноваційних методів розроблення та впровадження банківських продуктів та операцій, розширення асортименту запропонованих послуг.

Попри те, що Україна відносно молода країна і отримала незалежність в 1991 р., вже в 1993 р. було створено систему електронних платежів (СЕП) а протягом 1996-1998 рр. – національну платіжну систему із введенням нових технологій перерахування коштів на основі електронних платежів [6].

Однак у подальшому Україна не поспішала впроваджувати новітні технології через непідготовленість (самої банківської системи, так і інформаційної платформи країни) та триваючих економічних криз. Лише в 2013 р. Кабінет Міністрів України видав розпорядження "Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні", яке було направлено на глибокий розвиток українського інформаційного суспільства в перспективі до 2020 р.

У 2015 році НБУ почав реалізовувати Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року для досягнення стійкого розвитку фінансового ринку, щоб лібералізувати фінансові ринки, стимулювати рівну конкуренцію, подолати наслідки економічної кризи та впорядкувати ринки [2].

Саме в цій програмі значна увага приділялась цифровізації банківської сфери, а саме таким складовим, як безготівкова економіка, розвиток ринку Fintech, використання новітніх IT-технологій (електронний документообіг, система Bank ID, створення Центру оброблення та зберігання даних та електронний архів НБУ). У результаті 64% дій програми 2020 було реалізовано повністю [1, с. 7-10], зокрема:

Безготівкова економіка. Головну роль у цифровізації відіграє система електронних платежів (СЕП), яка була удосконалена, а її регламент роботи був розширений до 24/7. Це дає змогу обслуговувати платежі цілодобово, що в свою чергу сприяє розширенню доступу клієнтів до фінансових послуг та зростанню частки безготівкових розрахунків [6].

Розвиток ринку Fintech [1, с. 30]. Ринок Fintech — це місце взаємодії технологічних компаній, що надають фінансові продукти, які за своєю суттю є простішими, гнучкішими, адаптивними і доступними для клієнтів в будь-який час і в будь-якому місці; це стартапи, які впроваджують сучасні технології у сферу фінансів й роблять фінансові сервіси більш ефективними і менш затратними. Український ринок Fintech налічує понад 100 фінтех компаній, переважна більшість з яких є постачальниками платіжних сервісів (EasyPay, LiqPay, IBOX і інші), а також розвинене онлайн-кредитування (Creditplus, Moneyveo і інші) та інфраструктурні рішення (BinTels, ProCard, SkyService). Першим повністю реалізованим стартапом в Україні є проект "Монобанк". Станом на 2023 рік сервіс Монобанку використовують 6,8 мільйонів користувачів.

Використання новітніх IT-технологій:

1. Електронний документообіг [1, с. 42]. Зокрема, станом на 2018 р. система електронного документообігу АСКОД (далі СЕД АСКОД) була підключена до

3230 користувачів (працівники структурних підрозділів які зареєстровані у мережі НБУ та мають робочі станції). Засобами СЕД АСКОД забезпечується створення, опрацювання (погодження/перевірка/підписання), реєстрація, розгляд та виконання документів. Саме кваліфікованим електронним підписом працівники структурних відділів НБУ підписують 80% внутрішніх документів і 49% розпорядчих актів.

2. Система Bank ID. З 1 грудня 2016 р. було підключено Національну систему електронної дистанційної ідентифікації фізичних осіб (Система Bank ID) [1, с. 43], щоб громадяни отримали зручний та безпечний доступ до державних, фінансових, комерційних та некомерційних послуг, що мають позитивну можливість надаватися дистанційно та потребують ідентифікації [5].

3. Створення Центру оброблення та зберігання даних (далі ЦОД) і створення електронного архіву НБУ. ЦОД НБУ — це високоефективний та інноваційний комплекс з оброблення, збереження та передачі інформації з використанням інноваційних технологій [3]

Варто зауважити, що пандемія COVID-2019 та карантинні обмеження стимулювали розвиток безготівкових розрахунків. Картка з технологією безконтактного платежу дозволяє значно швидше оплачувати покупки, без безпосередньої передачі картки та очікування на решту.

Також, команда Мінцифри однією з перших у світі запустила послугу передачі (або шерингу) цифрових документів. Передача (шеринг) електронних паспортів у застосунку Дія — це послуга, що, зокрема, дозволяє громадянам ідентифікувати свою особистість у банку та надати свої документи у цифровому форматі, щоб відкрити банківський рахунок, не виходячи з дому. [4]

Повномасштабне вторгнення рф в Україну змусило банківський сектор вдаватись до нових методів ризик-менеджменту. На початку березня 2022 року НБУ дозволив банкам на період воєнного стану плюс два роки поспіль надавати послуги, застосовуючи хмарні сервіси із використанням обладнання на території держав Європейського Союзу, Великої Британії, Сполучених Штатів Америки та Канади.

Використання технології блокчейн, віддалена ідентифікація, електронні платежі тощо вже також є реальністю для вітчизняної банківської системи. Досвід їх практичного застосування в банківській системі пов’язаний з можливістю покращення передачі інформації. Як приклад успішної реалізації інновацій, а саме перенесення дата-центру до хмарного сховища є кейс, в якому протягом 45 днів працівниками державного Приватбанку було успішно завершено міграцією ІТ-систем з фізичного центру зберігання даних у «хмару», щоб у подальшому не залежати від наявності комп’ютерного обладнання в умовах війни. Тепер основні застосунки банку – у хмарних сховищах в Європі.

Введений у дію 01 серпня 2022 року «Закон про платіжні послуги» має модернізувати вітчизняний ринок платіжних послуг з урахуванням вимог Другої платіжної директиви PSD2. Даний закон фактично виступає підґрунтям для подальшої інтеграції українського платіжного ринку з європейським. [7, с. 2]

Отже, дивлячись глобально на питання цифровізації, можна відзначити, що цифрова трансформація – це амбітний виклик для банківського сектору, його подальший розвиток та нові можливості, проте не слід забувати, що даний процес є важливими і обов'язковим на шляху відбудови, розвитку і подальшої інтеграції України у світову фінансову спільноту.

Список використаних джерел:

1. Звіт про виконання комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року. НБУ. 2020. С. 44
URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/CP_finsektor_2020_report_2020-final.pdf?v=4
2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору до 2020 року. НБУ.
URL: bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/refactoring
3. Національний банк розпочав процедуру закупівлі робіт з будівництва сучасного ЦОД НБУ. 2018. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-rozpochav-protseduru-zakupivli-robit-z-budivnitstvasuchasnogo-tsod-nbu
4. НБУ та Мінцифри спільно працюють над цифровізацією банківської системи України URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-ta-mintsifri-spilno-pratsyuyut-nad-tsifrovizatsiyeyu-bankivskoyi-sistemi-ukrayini
5. Про Систему BankID Національного банку. НБУ. URL: https://id.bank.gov.ua
6. Система електронних платежів НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/payments/sep
7. Трансформація банківської діяльності під впливом цифровізації та розвитку фінансових технологій. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/119.pdf

АНАЛІЗ ВАРІАНТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МЕРЕЖІ НА БАЗІ БЕЗПРОВІДНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Яцик Д.П.,
студент 2-го курсу магістратури
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
Шулакова К.С., ст. викл.
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку

Дана робота присвячена дослідженню та порівняльному аналізу методів організації та проектування безпровідних мереж. Основна увага приділяється вибору оптимального варіанта побудови безпровідної мережі для компаній середнього бізнесу. Дослідження включає в себе розгляд таких аспектів, як вартість та економічна доцільність, покриття та доступність мережі, пропускна здатність, безпека, масштабованість та технічні характеристики обладнання. Отримані результати та порівняльний аналіз допоможуть прийняти обґрунтоване рішення щодо вибору методу організації та проектування безпровідної мережі, що найкраще задовольнятиме потреби компаній середнього бізнесу у сфері інформаційної та даних зв'язку.

Сучасні компанії середнього бізнесу стикаються з необхідністю побудови інформаційної мережі, яка забезпечуватиме ефективний обмін даними та безперервний доступ до ресурсів. При виборі підходу до побудови безпровідної

мережі для компанії середнього бізнесу важливо розглянути різні варіанти та зробити порівняльний аналіз [1]. В роботі визначені критерії та порівняні два варіанти побудови мережі: з використанням технології Wi-Fi та з використанням мобільного оператора. В таблиці 1 приведено порівняний аналіз побудови мережі за критеріями.

Таблиця 1

Аналіз варіантів побудови мережі

Критерії	Wi-Fi	Мобільний оператор
Вартість і витрати	10	2
Покриття та доступність	5	10
Пропускна здатність	8	10
Безпека	8	10
Масштабованість	8	10
Специфікації обладнання	10	2
Локальна мережа	10	3

Один з основних факторів, що слід порівнювати, – це вартість впровадження та подальшої експлуатації. Використання Wi-Fi мережі може бути більш вигідним з економічної точки зору, оскільки компанії можуть встановити власні точки доступу та маршрутизатори. У разі розгортання мобільного оператора можуть вигідним з економічної точки зору[3]. Wi-Fi мережі зазвичай обмежені покриттям на обмеженій території, що може бути вигідним для компаній із затишком. Однак розгортання мобільного оператора може забезпечити більш широке покриття та доступність, особливо в регіонах із обмеженим доступом до інтернету. Мобільні оператори можуть забезпечити вищу пропускну здатність для користувачів завдяки своїй інфраструктурі. У той час як Wi-Fi мережі можуть виникати проблеми з навантаженням при великій кількості користувачів. Варіант Wi-Fi може бути менш безпечним, особливо у великих компаніях, де існує ризик несанкціонованого доступу до мережі. Мобільні оператори зазвичай забезпечують більший рівень безпеки та захисту даних. У разі росту бізнесу може виникнути потреба у масштабуванні мережі. Мобільні оператори також мають перевагу у масштабованості, оскільки вони можуть бути більш гнучкими у цьому відношенні та мати можливість розширити мережу в разі росту бізнесу. Щодо обладнання, вибір залежить від конкретних потреб компанії та технічних характеристик. Також важливо враховувати індивідуальні вимоги компанії та можливості її мережі.[4]. При розгляді обладнання для безпровідної мережі слід звертати увагу на характеристики, такі як швидкість передачі даних, підтримка стандартів та інші параметри. Але ще одним важливим критерієм є вимоги компанії, де вибір залежить від конкретних потреб.

Метою даної роботи є аналіз варіантів та розробка проєкту безпровідної мережі для приватної компанії з урахуванням різних варіантів організації безпроводних мереж. Поставлена мета може бути досягнута шляхом аналізу

планування безпровідної мережі, дослідження постановки завдання та розробки проєкту безпроводної з техніко-економічним обґрунтуванням.

На основі проведеного аналізу варіантів та потреб компанії було обрано використання безпроводної мережевої технології WLAN зі стандартом 802.11 ax (Wi-Fi 6) для створення мережі в офісному середовищі.[2] Для забезпечення мобільності та великої зони покриття встановлено 2 точки доступу, які підтримують технологію Mesh та технологію MU-MIMO. Задля підвищення безпеки та захисту даних використано шифрування WPA3.

Результати дослідження показали, що вибір вказаних технологій і стандартів є оптимальним для вирішення завдань невеликої компанії щодо організації безпровідної мережі в офісному приміщенні.

Організація інформаційної мережі на базі безпровідної технології в сучасному світі є важливим завданням, оскільки вона надає багато переваг, включаючи гнучкість, мобільність та доступність. Важливим аспектом є вибір відповідної технології та стандартів, які відповідають конкретним завданням та забезпечують безпеку мережі. Отже, аналіз варіантів організації інформаційної мережі на базі безпровідної технології допомагає підвищити продуктивність, зменшити витрати та забезпечити задоволення потреб користувачів.

Список використаних джерел:

1. *Книга "Мережі зв'язку та системи телекомунікацій", Абілов Альберт Вінерович, 2004 р.*
2. *Росс Джон, Книга "WI-FI. БЕЗДРОТОВА МЕРЕЖА" , 2013 р.*
3. *The Book of Wireless: A Painless Guide to Wi-fi and Broadband Wire, 2021 p.*
4. *Оліфер В.Г., Оліфер Н.А., Книга "Computer networks. Principles, technologies, protocols. Anniversary edition", 2020 p.*

СЕКЦІЯ IV. ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Берневек Сергій Вікторович,
магістрант кафедри менеджменту Європейського університету
Науковий керівник: д.е.н., професор
Ареф'єва Олена Володимирівна

Сучасні процеси економічного розвитку і економічна рівновага дедалі більшою мірою детермінуються природно-ресурсними обмеженнями. Висока матеріало-, енерго- і водомісткість виробництва є ознакою його екстенсивного розвитку. Збільшуючи обсяги виробництва у такий спосіб, суспільство відповідно збільшує витрати на компенсацію екологічних збитків.

У зв'язку з цим, проголошена в Україні парадигма інноваційного розвитку має особливо наголошувати на розвитку досліджень, пов'язаних із підвищенням ефективності використання природних ресурсів, мінімізацією екологічних збитків та оздоровленням довкілля, це зумовлює актуальність дослідження.

Еколого-інноваційний імператив реформування економіки означає пріоритетність відтворення життєвого середовища, продовольчої і ресурсної бази та другорядність товарного насичення ринку.

Неокласичні теорії екологічного регулювання (Д. Макінтош, Р. Солоу, А. Пігу, Р. Коуз, А. Ендрес та ін.) доводять ефективність такого господарського механізму природокористування, який дозволяє трансформувати зовнішні (екстернальні) витрати на компенсацію екологічних збитків у внутрішні (інтернальні) витрати на їх запобігання. Теоретичні підвалини вчення про національну еколого-економічну безпеку розроблені у працях С.І. Дорогунцова, С.К. Харічкова,.С. Кравціва, З.В. Герасимчук, О.О. Веклич та ін. вітчизняних вчених. Прагматичний, заснований на економічних регуляторах еколого-виробничої збалансованості, підхід, запропонований ними, полягає в тому, що кожний господарюючий суб'єкт, який використовує природні ресурси, повинен сам відповідати за створені ним для інших обмеження – ресурсні та екологічні. Йдеться про фінансові, фіскальні та цінові важелі регулювання – податки, збори, сертифікати тощо, як стимул еколого-технологічного прогресу. Третя "інноваційна хвиля" вочевидь поставила проблему виживання людства в умовах надмірного забруднення навколишнього середовища і виснаження ресурсів природи. У зв'язку з цим, у найближчому майбутньому сучасній ціновій і якісно-продуктовій конкуренції альтернативою стане екологічна безпека товарів, а критерієм добробуту суспільства – екологічна безпека середовища.

Важливого значення набуває державна політика природокористування та екологізації, яка включає: встановлення державних нормативів на основі прийнятих стандартів на продукцію, стічні води, атмосферні викиди тощо,

самоконтроль компаній або галузей за своїм виробництвом шляхом моніторингу а також регулювання ринкової вартості сировини, товарів, послуг *з* допомогою державних структур. За таких умов на зміну стереотипу екстреного реагування на кризи навколишнього середовища має прийти стратегія превентивного управління ризиком і безпекою.

Класичним прикладом є зусилля 50 провідних компаній світу, які з метою привернення уваги ділових кіл до вирішення екологічних проблем встановили за власною ініціативою підвищені екологічні стандарти для продукції своїх фірм.

Реалізація екологічної політики зумовлює глибокі зміни у структурі національних економік, розробку і впровадження передових ресурсозберігаючих технологій, галузеву диверсифікацію, що в остаточному підсумку приводить до зниження витрат виробництва та підвищення конкурентоспроможності продукції. Під впливом екологічно орієнтованого розвитку формується нова філософія бізнесу, яка передбачає "оцінку всього життєвого циклу товарів", включаючи їх вплив на довкілля від моменту виробництва до утилізації після виходу із вжитку, а також екологічний аудит, менеджмент, екологічну звітність тощо. Така стратегія відома на Заході як "rom eradle to qrave".

Розрахунок базується на тому, що виробництво природоохоронної технології і переведення економіки на екологічні засади в неспокій перспективі охоплюватиме дедалі більшу кількість країн, а рівень відповідності світовим екологічним стандартам стане визначальним критерієм конкурентоспроможності на світових ринках.

Екологічна стратегія індустріально розвинутих країн світу, передусім СІЛА, передбачає концентрацію зусиль на виробництві природоохоронної технології і екологізації економіки. З цією метою американський уряд витримує дану поки що нерентабельну сферу бізнесу. Уніфікація світових екологічних стандартів зумовлює підвищення попиту на екологічно чисту продукцію і в країнах, що розвиваються, поглиблюючи їх залежність від індустріальних країн-експортерів. За оцінками віце-президента США А. Гора, обсяг світової торгівлі екопродукцією становить понад 100 млрд дол. [2]. Найбільша частка ринку цієї продукції – в руках Японії і ФРН. У з'язку з цим, у США прийнята екологічна ініціатива під назвою "Експорт екотехпологій – стратегічна основа для лідерства США" [2]. Така постановка питання свідчить про те, що у сучасних умовах стереотипна у нашій країні природоохоронна концепція досягненням сталого розвитку є глибоко архаїчною і Неконструктивною, зорієнтованою на подолання негативних наслідків антропогенного впливу на ресурси природи та довкілля.

Виходячи з цього, принципового уточнення потребують поняття "природоохоронна діяльність" та "екологізація".

Екологізація як поняття, ширше за своїм тісним змістом, означає процес докорінного тісного удосконалення продуктивних сил і економічних відносин, спрямований на усуненні екологічно деструктивних факторів і потреби в

природоохоронних заводах. Екологізація здійснюється через систему організаційних важелів, інноваційних процесів, структуризацію сфери виробництва і споживання попиту, технологічну конверсію, природокористування, трансформацію природоохоронної діяльності на мікро-, мезо- і макросономічних рівнях. Реалізація такої стратегії приведе у перспективі до відходу від парадигми, заснованої на боротьбі з забрудненням навколишнього природного середовища, до парадигми, заснованої на моніторингу, передбаченні, оцінці і запобіганні екологічних збитків.

В основі нової стратегії розвитку пропріє місце мають займати:

а) забезпечення технологічного перевороту шляхом заміни застарілої техніки і збільшення частки високотехнологічної, наукомісткої та екофільної продукції;

б) соціальна переорієнтація економіки, зростання галузей соціального комплексу у структурі суспільного відтворення;

в) розширення експортного потенціалу і підвищення конкурентоспроможності продукції.

Зважаючи на те, що абсолютно чистого в екологічному відношенні виробництва практично немає, рівень його чистоти неухильно підвищується. Попередження забруднень середовища можна розглядати як процес постійного удосконалення господарської діяльності, наближення її до ідеалу -замкнутого природокористування.

Таким чином, реалізація стратегії екологізації – це складний управлінський процес, структурований за ієрархічно підпорядкованими рівнями: державним, регіональним, місцевим та локальним.

Існуюча практика природоохоронної діяльності та екологізації не враховує системності, взаємозв'язку і взаємообумовленості екологічних проблем.

Беручи до уваги континуальність і дискретність екологічних проблем, управління ними має здійснюватися на всіх територіальних рівнях – від локального до глобального. Для кожного з них властиве специфічне коло завдань і важелів регулювання екологічної безпеки.

На державному (макрорівні) нормативно-правове управління екологізацією розвитку здійснюється шляхом:

- приведення у відповідність з практикою трансформаційних ринкових перетворень законодавчих і нормативно-правових актів;
- докорінної перебудови системи економічних відносин природокористування на засадах сталості розвитку, імплементації екологічних параметрів у зміст основних економічних категорій, фінансово-кредитну, податкову, структурну і цінову політику;
- максимальної координації діяльності міністерств економіки, фінансів, праці та соціальної політики, екології та природних ресурсів, спрямованої на триєдиність розвитку продуктивних сил країни і регіонів;
- становлення ефективного економічного механізму природокористування на основі екологізованих виробничих відносин;

- розробки і впровадження обґрунтованих критеріїв екологічності виробництва і стандартів екологічної експертизи господарських проектів відповідно до снігових критеріїв і стандартів та врахування специфіки територіальних екосистем.

Стратегічне управління екологізацією є прерогативою регіональних органів виконавчої влади. На цьому управлінському рівні здійснюються:

- скрупульозний аналіз і оцінка рівня природо місткості продуктивних сил у галузевому і територіальному аспектах та стану екологічної ситуації;

- визначення пріоритетів розвитку продуктивних сил регіону з врахуванням активізації нетрадиційних факторів (наукомісткості, економіко-географічного положення, ринкової кон'юнктури тощо);

- оцінка потенційного екологічного ризику та можливостей його попередження.

Щоб зазначені заходи дійсно відповідали критеріям сталості та екологічності, були тісно вив'язані між собою, спонукали до дії і вказувала шляхи та засоби поступу до кінцевої мети таке завдання здатні реалізувати лише комплексні науково-дослідні і проектні еколого-економічні колективи.

Виконавцями ж цих заходів мають бути обласні державні адміністрації (замовники програм), органи місцевого самоврядування конкретні суб'єкти господарювання.

Найважливішими орієнтирами регіональними програмування екологізації і сталості мають бути: зниження ресурсомісткості виробництва; екологічна санація діючих підприємств; збалансована екологічна політика, спрямована на досягнення економічної та екологічної рівноваги і добробуту.

Заходи, передбачені з метою досягнення орієнтирів, мають корелювати між у ресурсному, фінансовому, техніко-екологічному, екологічному та організаційному відношеннях.

Місцевий рівень управління фіксується міськими (селищними), районними, міськими органами виконавчої влади, які діяти у тісному зв'язку з територіальними-громадами, використовуючи такі важелі як місцевий бюджет, систему оподаткування, кредити, формування і використання річних фондів, екологічну експертизу і екологічний аудит. На нашу думку, саме на цьому рівні екологічного управління доцільно використовувати селективну допомогу Національного екологічного фонду, створення якого передбачено розробленою Кабміном України "Концепцією поліпшення екологічного становища гірничодобувних регіонів України". Важливим завданням тактичного управління на місцях с вибір об'єктів першочергового фінансування та їх витратна характеристика. Фактично, тактичне управління покликане сформувати і привести в дію засоби реалізації цілей сталого регіонального розвитку і екологічної безпеки.

На рівні суб'єктів господарської діяльності оперативне управління екологізацією розвитку підприємств і фірм різних форм власності, установ і організацій має бути спрямованим на:

- екологічну паспортизацію;

- забезпечення випуску конкурентоспроможної і екологічно безпечної продукції в запланованих обсягах;

- дотримання встановлених норм емісій забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище;

- комплексне використання сировини і утилізацію відходів виробництва;

- розробку заходів щодо екологізації виробництва, їх витратну характеристику, оцінку прогнозованої ефективності і терміну окупності, потенційного ризику;

- підготовку рекомендацій галузевим міністерствам і відомствам стосовно удосконалення форм і методів виробництва, оптимізації технологічних і соціоекологічних його параметрів;

- аудит витрат на природоохоронні цілі та екологізацію виробництва.

Впровадження запропонованої моделі управління забезпечить на етапі перехідної економіки трансформацію продуктивних сил, економічних відносин і управління на засадах сталості і біосферосумісності.

Список використаних джерел:

1. Виговська І.П. Економічні й екологічні аспекти нормування утворення відходів // Екологічний вісник. – 2004. – №5. – С.12–13.

2. Дорогунцов С.І., Ральчук О.М. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку концепція системно-динамічного вирішення. – К.: Наукова думка, 2001. – 173с.

3. Лук'янихін В.О. Екологічний менеджмент. – Суми: Університетська книга, 2002. – 314 с.

4. Пискулова Н. Экологическая политика как фактор международной конкурентоспособности государств // Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – № 7. – С. 48 – 53.

5. Яблоков А.В. Необходимость перемен в мировой экологической политике // Екологічний вісник. – 2004. – №1. – С.19–22.

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ВИДОБУВАННЯ ПІДЗЕМНИХ ПРІСНИХ ВОД

Бойко М.С., магістр
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник – Діденко І.А.,
доцент кафедри екології та ландшафтного дизайну
ПВНЗ «Європейський університет»

Водні ресурси є життєво важливими для природи та людства. Вода, зокрема підземна прісна вода, забезпечує не тільки потреби населення, але і використовується в сільському господарстві, промисловості та для забезпечення екосистем. Проте, видобування підземних вод може мати значний вплив на довкілля [2].

Негативний вплив на довкілля може проявлятись у пониженні рівня ґрунтових вод, що впливає на водне середовище, річкові екосистеми та рослинність. Зменшення рівня ґрунтових вод може також спричинити зсуви ґрунту та знищення природних водойм [3, 4].

Більше того, видобування підземних вод може призвести до забруднення водних ресурсів шкідливими речовинами з підземних джерел, такими як солі, хімічні речовини або важкі метали. Це може мати серйозний вплив на якість води, здоров'я людей і тварин [1, 7].

Для зменшення негативних наслідків видобування підземних прісних вод, важливо проводити оцінку впливу на довкілля перед початком проектів видобування. Ця оцінка повинна включати в себе вивчення геологічного та гідрологічного стану області, а також визначення можливих негативних наслідків та способів їх уникнення або зменшення [2, 6].

Збалансований підхід до видобування підземних вод включає в себе стратегії ефективного використання води, вдосконалення технологій очищення води та зменшення втрат під час транспортування. Також важливо враховувати потреби природних екосистем і зберігати екологічний баланс.

Згідно літературних джерел, останніми роками на території України постачання питної води все частіше забезпечується через видобування підземних прісних вод. Здійснюється це за допомогою свердловин, спеціально розроблених для вилучення води з глибини ґрунту. Однією з особливостей є використання сучасних технологій для моніторингу якості води, що забезпечує безпеку і чистоту підземних водних ресурсів. Завдяки цьому підприємства можуть забезпечувати надійне водопостачання для місцевих споживачів та індустрії в цьому регіоні [7].

Отже, видобування підземних прісних вод є важливою діяльністю для забезпечення водопостачання та інших потреб суспільства. Проте ця діяльність повинна бути здійснювана з урахуванням її впливу на довкілля. Оцінка впливу на довкілля і застосування збалансованих підходів до видобування допомагають забезпечити сталість використання цього важливого ресурсу та зберегти природні середовища для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел:

1. Водний кодекс України. Відомості Верховної Ради України: офіційне видання від 13.06.1995. 1995 р., № 24, стаття 189;

2. Закон України «Про питну воду та питне водопостачання». URL: http://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2918- 14;

3. Закон України «Про природно-заповідний фонд Украни». URL: http:// zakon. rada. gov. ualaws/ show/2456-12.

4. Кодекс про надра. URL: http://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80;

5. Перелік корисних копалин загальнодержавного значення: постанова Кабінету Міністрів від 12.12.94 р. №827. URL: http://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/827-94-%D0%BF;

6. Постанова Судової палати у господарських справах Верховного Суду України від 01.04.2015 р. по справі №3-32гс15. URL: https://zib.com.ua/ua/ 116621-vs_zrobiv_ visnovok_ schodo_vikoristannya_pidzemnih_vod_.html;

ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Ватраль В.О., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»,
Донбаська Державна Машинобудівна Академія
(Україна, Тернопіль)
Науковий керівник: Шевченко О. О. Доктор екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту

Серед екосистем [1, с.4], які зазнають негативного впливу військових дій, найбільше страждає екосистема ґрунту. Визнання ґрунту природною екосистемою дозволяє розглядати ушкодження полів як природоохоронну проблему. Велика кількість дрібних організмів, що створюють і підтримують ґрунт, а також його біологічний покрив – трави, мохи, лишайники та гриби – найбільш уразливі через фактичну відсутність мобільності. Іншими словами, всі живі організми, що знаходяться в товщі ґрунту або захищають від ерозії його поверхню, не здатні покинути ділянку, на якій відбувається вибух боєприпасу, або захистити себе від негативних впливів. Такими впливами є насамперед короткострокова руйнівна дія вибухової хвилі та тривала дія хімічного забруднення.

Внаслідок розриву [1, с.4], боєприпасів будь-якого калібру відбувається часткова хімічна реакція, що призводить до забруднення ґрунту та атмосфери. Крім відносно безпечних CO2 та водяної пари, в процесі окислення 1 кг вибухівки в повітря потрапляє кілька десятків кубометрів токсичних газів: SO_2, NOx, CO (у тому числі ароматичні вуглеводні, які значно більш токсичні, ніж звичайні). Нарешті, з атмосфери оксиди сірки та азоту повернуться до ґрунту через кислотні дощі, які змінюють його pH та викликають опіки рослин.[1] Виходить, що ґрунт стає кінцевою ланкою хімічного ураження боєприпасами. Ерозія ґрунтів, зміна його складу та рослинності [1, с. 5]. Руйнування значного масштабу спричиняє і сама вибухова хвиля. Наприклад, 250- кілограмова бомба, детонуючи, може залишити по собі воронку діаметром до 8 метрів і глибиною до 4 метрів. Від вибуху завжди викидається якась частина ґрунту. З урахуванням того, що в середньому 1 кг вибухової речовини = 1,5 м³ вивернутого ґрунту, то у випадку з 250 кілограмами рахунок піде на сотні (якщо бути точним, то 375) кубометрів. Голий ґрунт в утвореній воронці ущільнюється по стінках, адже основна дія ударної хвилі припадає саме туди. Найлегше рішення безпечне для людей та екосистем – просто залишити забруднені боєприпасами території. Як це, наприклад, зробили у Червоній зоні (Zone Rouge фр.) у північно-східній Франції. Понад 1200 км² родючої французької землі в районі Верденської битви були визнані владою як "повністю порушені", була введена сувора заборона доступу; територію було класифіковано за ступенем ушкодження. Реабілітація [1,с. 9] землі, розчленованої вирвами, є ресурсовитратним шляхом, тому рішення щодо нього слід приймати з урахуванням аналізу щільності та важкості наслідків

ушкоджень. Адже альтернативний сценарій - "залишити територію у спокої та дати природі відновитися" - не вимагає жодних засобів.

Війна має серйозний [2] вплив на екологічний стан водних ресурсів в Україні, зокрема забруднення води. Забруднення хімічними речовинами, під час військових дій може відбуватися викид хімічних речовин у водні джерела через атаки на промислові об'єкти, склади хімічних речовин або перевезення небезпечних матеріалів. Це призводить до отруєння водних ресурсів і загрози для водної екосистеми. Забруднення нафтою і пальними речовинами, руйнування інфраструктури під час війни може призвести до розливу нафти і пальних речовин, що забруднює водні ресурси. Це може мати довгостроковий негативний вплив на водні екосистеми та може вимагати дорогих заходів для очищення води. Забруднення відходами, військові операції можуть призводити до накопичення військових відходів, включаючи пластикові і металеві матеріали, вбудовані в бойову техніку та зброю. Відходи можуть потрапляти в водні ресурси і створювати проблеми для водних екосистем. Вплив на питну воду, забруднення води також може впливати на доступ до безпечної питної води для населення. Це створює загрозу для здоров'я людей, оскільки забруднена питна вода може призвести до захворювань, включаючи інфекційні захворювання та отруєння. Необхідно [2] проводити системний моніторинг якості води в річках, озерах і ставках, щоб визначити рівень забруднення та вжити відповідних заходів. Використання спеціалізованих методів очищення води, таких як фільтрація і хімічне очищення, може допомогти відновити якість води. Після завершення конфлікту важливо провести роботи з відновлення природних водних ресурсів, включаючи відновлення берегів, реконструкцію водних екосистем і видалення небезпечних матеріалів. Важливо вживати заходів для запобігання подібним забрудненням в майбутньому, включаючи регулювання та контроль за перевезенням хімічних речовин і пальних матеріалів. Забруднення води - це серйозна проблема, яка потребує негайних заходів для мінімізації наслідків для навколишнього середовища та здоров'я людей.

Також війна має серйозний вплив на інфраструктуру та призводить до численних негативних екологічних наслідків для України. Заводи та підприємства, руйнування [2] промислових підприємств та заводів може призвести до викидів небезпечних хімічних речовин, нафти, та інших забруднюючих матеріалів. Це загрожує навколишньому середовищу та здоров'ю людей. Руйнування електростанцій може викликати аварії і витоки радіоактивних матеріалів, особливо у випадку ядерних електростанцій. Може призвести до радіоактивного забруднення ґрунту та води, а також створити загрозу ядерній безпеці. Руйнування мостів, доріг і залізниць може вплинути на переміщення товарів та людей, що вимагає більше споживання пального та викидів CO2, що сприяє змінам клімату. Забруднення відходами, війна може призводити до накопичення військових відходів, включаючи металеві та пластикові частини від зброї та техніки. Ці матеріали можуть витікати в навколишнє середовище та забруднювати ґрунт і воду. Водопостачання і стічні

води, руйнування водопровідних систем і стічних очисних споруд може призвести до забруднення питної води та розповсюдження інфекційних хвороб через незадовільне очищення стічних вод.

Екологічна реабілітація, після завершення конфлікту важливо провести роботи з відновлення інфраструктури та екосистем, враховуючи екологічні аспекти. Система моніторингу та оцінки забруднення, визначення рівня забруднення та вживання заходів для його мінімізації шляхом системного моніторингу та оцінки екологічних показників. Безпека та контроль за відходами, збір, обробка та утилізація військових відходів, включаючи небезпечні матеріали, є критично важливими для попередження подальшого забруднення. Заходи для економії енергії та води, проведення заходів для зменшення споживання енергії та води в період відновлення інфраструктури може допомогти знизити негативний вплив на довкілля. Реконструкція [2] та відновлення інфраструктури в умовах війни вимагають завдання пріоритетів, планування та співпраці між урядовими органами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами, з урахуванням найкращих практик у сфері охорони навколишнього середовища.

Наприклад ЄС планує масове розширення та прискорення [1, с. 27] використання відновлюваних джерел енергії в електроенергетиці, промисловості, будівлях та транспорті, щоб зміцнити енергетичну незалежність, прискорити перехід до «зелених» технологій та згодом знизити ціни. Комісія пропонує збільшити основну мету на 2030 рік для підвищення частки використання ВДЕ з 40% до 45% у рамках пакету «Fit for 55». ЄК вважає, що реалізація цілей REPowerEU вимагає додаткових інвестицій у розмірі 210 євро протягом наступних 5 років, а скорочення імпорту російського викопного палива може заощадити ЄС до 100 млрд євро на рік.

Список використаних джерел:

1. Eugene A. Simonov, Oleksii Vasyliuk, Yuliia Spinova. *Ukraine War Environmental Consequences Work Group.* UWEC. Випуск 2.С. 4 – 27 .

2. Mariia Mygal, *Війна та екологія: чому природа стає жертвою збройного конфлікту?* Інститут аналітики та адвокації. Режим доступу: *https://iaa.org.ua/articles/vijna-ta-ekologiya-chomu-pryroda-staye-zhertvoyu-zbrojnogo-konfliktu/ (дата звернення: 29.09.2023)*

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСОБУ ДЛЯ ОЦІНКИ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПОВІТРЯ

Є.С. Городнюк,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
д.т.н., проф. Доровський В.О.

Для нормальної праці та проживання людині необхідно перебувати у чистому від шкідливих газів середовищі. Це сприяє підвищенню ефективності та продуктивності праці. Натомість різні гази, своєю концентрацією у повітрі можуть шкідливо впливати на стан людини, тим самим знижуючи показники ефективності та продуктивності праці аж до неможливості працювати, або навіть завдати довготривалої шкоди. Забруднене повітря може вплинути на серце, легені, очі, ніс, горло та шкіру, що призведе до таких розладів, як проблеми з диханням, рак легенів, бронхіт та пневмонія.

Тому для уникнення подібних ситуацій людина повинна контролювати рівень газів у повітрі, регулярно провітрюючи приміщення та не допускаючи або швидко нейтралізуючи витоку газу.

Для максимального охоплення користувачів треба розглянути різні види газів, їх вплив на організм та як часто людина зустрічається з ними у повсякденному житті. Були розглянуті: чадний газ, вуглекислий газ, природний газ; зріджений природний газ; озон.

Проаналізувавши вищезазначені гази було вирішено вибрати вуглекислий газ для моніторингу, через те що людина зустрічається з ним найчастіше та сама виробляє його (Рис. 1.). Проведено моніторинг вмісту вуглекислого газу у повітрі за допомогою датчику газу MQ 135. Для відображення результату роботи, а саме, вмісту газу у повітрі, буде використовуватись дисплей.

Параметр	MQ-2	MQ-4	MQ-5	MQ-7	MQ-131	MQ-135
Живлення	5 вольт	5 вольт	5 вольт	5 вольт	5 вольт	5 вольт
Споживаний струм	180мА	150мА	150мА	160мА	160мА	160мА
Чутливість	300-10000ppm	200-10000ppm	200-10000ppm	20-2000ppm	10-1000ppm	10-10000ppm
Робоча температура	Від -10 до +50 °C	Від -10 до +50 °C	Від -10 до +50 °C	Від -10 до +50 °C	Від -10 до +50 °C	Від -10 до +50 °C
Вологість повітря	Не більше 95%	Не більше 95%	Не більше 95%	Не більше 95%	Не більше 95%	Не більше 95%
Інтерфейс	Аналоговий та цифровий	Аналоговий та цифровий	Аналоговий та цифровий	Аналоговий та цифровий	Аналоговий та цифровий	Аналоговий та цифровий
Основний газ	Зріджений нафтовий газ	Метан	Природний газ	Чадний газ	Озон	Вуглекислий газ

Рис. 1. Порівняння датчиків газу

Дисплей – електронний засіб для відтворювання графічної й алфавітно-цифрової інформації. Дисплеї служать для передавання інформації від

електронного пристрою до людини. Їх широко використовують у вимірювальних приладах, електронних годинниках, термометрах, калькуляторах, мобільних телефонах тощо.

Функціональні вимоги засобу для аналізу та моніторингу якості повітря:

- цілодобовий моніторинг якості повітря та аналіз цих даних;
- зміна режимів аналізу;
- звукове сповіщення про перевищення нормативних значень вмісту газу;
- збереження даних за останні 6 годин.

До інтерфейсу засобу для моніторингу якості повітря висуваються наступні вимоги:

- виводити поточні значення наявності газу, температури та вологості повітря;
- виведення мінімального та максимально значення газу та виведення графіку за 1 та 6 години.

Зазвичай, вимірювання забруднення проводяться за допомогою дорогого обладнання (устаткування) у фіксованих місцях або за допомогою спеціальних мобільних (пересувних) обладнаних лабораторіях [2], [3]. Вирішення цієї проблеми є – це створення засобу для оцінки та моніторингу якості повітря з використанням мікроконтролеру Arduino Uno. Це може заощадити кошти у порівнянні з використанням існуючих систем моніторингу та буде для кожного доступним засобом.

Arduino Uno контролер побудований на ATmega328. Платформа має 14 цифрових вхід/виходів (6 з яких можуть використовуватися як виходи ШІМ), 6 аналогових входів, кварцовий генератор 16 МГц, USB-роз'єм, силовий роз'єм, роз'єм ICSP і кнопку перезавантаження. Для роботи необхідно підключити платформу до комп'ютера за допомогою кабелю USB або подати живлення за допомогою адаптера AC/DC або батареї [1].

Зовнішнє живлення (не USB) може подаватися через перетворювач AC/DC (блок живлення) або акумуляторною батареєю. Перетворювач напруги підключається за допомогою роз'єму 2.1 мм із центральним позитивним полюсом. Провід від батареї підключається до виходів Gnd і Vin роз'єму живлення [1].

Платформа може працювати при зовнішньому живленні від 6 до 20 В. При напрузі живлення нижче 7 В, висновок 5V може видавати менше 5 В, при цьому платформа може працювати нестабільно. При використанні напруги вище 12 В регулятор напруги може перегрітися та пошкодити плату. Рекомендований діапазон від 7 до 12 В [1].

Arduino Uno може отримувати живлення через підключення USB або зовнішнього джерела живлення. Джерело живлення вибирається автоматично.

Виходи живлення:

- VIN. Вхід використовується для подачі живлення від зовнішнього джерела (без 5 В від роз'єму USB або іншого регульованого джерела живлення). Подача напруги живлення відбувається через дане виведення;

– 5V. Регульоване джерело напруги, що використовується для живлення мікроконтролера та компонентів на платі. Живлення може подаватися від виведення VIN через регулятор напруги або від роз'єму USB, або іншого регульованого джерела напруги 5 В;
– 3V3. Напруга на виведенні 3.3 В генерується вбудованим регулятором на платі. Максимальне споживання струму 50 мА;
– GND. Виведення заземлення.

За допомогою отриманих даних можна контролювати безпечний рівень вмісту та фіксувати витоки вуглекислого газу у приміщенні, покращити таким чином самопочуття та підвищити ефективність та продуктивність праці.

Застосунок було зібрано за допомогою датчику газу mq-135, oled дисплею waveshare 1,3 дюйма 128x64пк, сенсорної кнопки ttp223b, модулю температури та вологості повітря dht11, активного п’єзодинаміка, плати arduino uno, з’єднальні дроти.

Розроблений засіб зможе визначати рівень вуглекислого газу в приміщенні та сповістити користувача, якщо виявить що якість повітря шкідлива для здоров’я.

Список використаних джерел

1. *Arduino Uno [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://arduino.ru/Hardware/ArduinoBoardUno.*
2. *Kaur, N. Int. j. innov. res. sci. eng. technol. Vol 5 / N. Kaur, R. Mahajan, D. Bagai. – Chennai: IJIRSET, 2016. – 9635-9646p.*
3. *Lanjewar, U. M. Int. J. Adv. Comput. Res. Vol 2 / U. M. Lanjewar, J.J. Shah. – Bhopal: Accent Social and Welfare Society, 2012. – 19p.*

АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Коробка А.В., магістр
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник – Пустова С.О.,
старший викладач кафедри екології та ландшафтного дизайну
ПВНЗ «Європейський університет»

Екологічна ситуація в Україні стає все більше актуальною, і однією з ключових складових збереження природи є створення та підтримання екологічних мереж. Полтавська область не виняток, і аналіз її екологічної мережі є важливою задачею для забезпечення сталого розвитку регіону [3].

Екологічна мережа - це система природоохоронних територій, яка має на меті зберегти біорізноманіття та забезпечити збереження природних ресурсів. У Полтавській області існують кілька видів природоохоронних територій, включаючи природні резервати, національні парки, ландшафтні заказники та інші [2, 3].

Один з найважливіших елементів екологічної мережі Полтавської області - це Нижньосульський національний природний парк. Цей парк розташований на південному заході області і охоплює велику площу лісів, водойм, і багато видів рослин і тварин. Ця територія відіграє важливу роль у збереженні природної різноманітності та є популярним місцем для відпочинку та екологічної освіти [1].

Ще однією важливою частиною екологічної мережі Полтавської області є заказники загальнодержавного значення, які включають в себе особливі природні об'єкти, що підлягають особливій охороні. Заказник «Білецьківські плавні» розташований у північній частині області та відомий своєю різноманітністю лісових екосистем та природних умов. Інший – «Великоселецький заказник», розташований на півдні області і є домівкою для численних видів рослин і тварин, включаючи рідкісні і ті, що на межі зникнення види [4].

Зокрема, для аналізу екологічної мережі Полтавської області важливо враховувати такі аспекти, як охорона природи, охорона водних ресурсів та охорона ґрунтів. Зусилля в цих напрямках допомагають забезпечити сталість екосистем і природних процесів в регіоні [1].

Проте, є ряд проблем, які потребують уваги і вдосконалення в екологічній мережі Полтавської області. До них належать незаконна рубка лісів, забруднення водних ресурсів та забудова на природоохоронних територіях. Заходи щодо посилення контролю і нагляду за цими питаннями вельми важливі для збереження екологічного балансу в регіоні.

Узагальнюючи, аналіз екологічної мережі Полтавської області вказує на наявність значних резервів для збереження природної різноманітності та сталого розвитку. Проте, для досягнення цих цілей, необхідні додаткові зусилля у сфері охорони навколишнього середовища та природних ресурсів. Забезпечення сталого розвитку Полтавської області потребує спільних зусиль уряду, громади та місцевих органів влади [2, 3].

Завдяки правильному плануванню та дієвим заходам у галузі екологічної охорони, Полтавська область зможе зберегти свою природну красу та надовго забезпечити благополуччя для мешканців регіону.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про екологічну мережу України». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2004. №45. С. 502–511.

2. Регіональна цільова програма розвитку заповідної справи у Львівській області на період 2009–2020 рр. [Електроний ресурс] Режим доступу: http://www.ekology.lviv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=444&Itemid=104&limit=1&limitstart=0.

3. Шеляг-Сосонко Ю. Р., Дудкін О. В., Коржнєв М. М. Національна екологічна мережа як складова частина Пан'європейської екологічної мережі. Київ, 2005. 62 с. 18.

4. The Paneuropean Ecological Network. [Електронний ресурс]: Questions and Answers. Counsil of Europe. Strasbourg, 1998. 16 s. Режим доступу: http://www.eeconet.org/eeconet/index.html

ВІЙНА ТА ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ І ВПЛИВ НА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

Лаврентьєва В.О.
студентка 2 курсу
ОС Бакалавр
спеціальність Менеджмент
Науковий керівник:
Мацука В.М.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та фінансів
Маріупольський державний університет

Актуальність цієї теми обумовлена війною в Україні, яка має серйозний негативний вплив на навколишнє середовище та природні ресурси. Внаслідок війни спостерігається масова руйнація інфраструктури міст і сіл, тисячі загиблих та руйнування економіки. Важливо враховувати, що перед війною в Україні вже існували екологічні проблеми, і воєнні дії погіршують ситуацію. Наявність промислових регіонів спричиняла навантаження на довкілля, і воєнні дії можуть призводять до непридатності земель для сільськогосподарського використання.

Одним із серйозних наслідків для екосистем є хімічне забруднення від використання боєприпасів та техногенні катастрофи в результаті бомбардувань об’єктів критичної інфраструктури.

Використання ракет дальнього радіусу дії також призводить до техногенних катастроф, особливо в промислово розвинених регіонах.

Україна є важливим аграрним виробником, і воєнні дії завдали шкоди сільськогосподарським землям та ґрунтам. Збитки включають механічні пошкодження та хімічне забруднення поживних ґрунтів.

Внаслідок війни, значна частина лісів постраждала, що складає майже третину лісового фонду України. Вирощення нових дерев вимагатиме десятки років.

Дерева пошкоджуються вибухами та уламками боєприпасів.

Бойові дії також завдають шкоди ґрунтовому покриву, сприяють деградації рослинного покриву та ерозії, і можуть призвести до загострення санітарно-епідемічної ситуації. Хімічне забруднення ґрунтів сіркою призводить до утворення сірчаної кислоти при контакті з водою, що негативно впливає на рослинність.

Вплив війни на водні ресурси включає забруднення водних об'єктів через детонацію боєприпасів, затоплення військової техніки та нафтопродуктів. Більше 500 водних об'єктів, включаючи гідротехнічні споруди та дамби, зазнали руйнувань.

Водні системи заповідних територій стали менш чистими через застосування хімічної зброї та аварійні ситуації на промислових об'єктах. Якість води в значній мірі погіршилась, що загрожує природним екосистемам.

На початку весни внаслідок бойових дій було руйновано очисні споруди в декількох містах на узбережжі Азовського моря, загрожуючи санітарним катастрофам через відсутність доступу до чистої води для населення. Фізичне руйнування населених пунктів веде до накопичення величезної кількості відходів і збільшує споживання природних ресурсів для відновлення..

Будівництво військових баз та використання важкого транспорту завдають шкоди ґрунтам та рослинному покриву. Кожна детонація снаряда чи ракети призводить до знищення живих організмів у радіусі ураження.

Ці наслідки важливо враховувати при плануванні реабілітаційних заходів після війни для відновлення навколишнього середовища та збереження природних ресурсів.

Військові дії також мають негативний вплив на рослинність, гриби та лишайники через руйнівну дію вибухів, рух військової техніки та будівництво фортифікацій, а також через лісові пожежі, які важко гасити в умовах воєнних дій.

Будівництво військових баз і використання важкого транспорту пошкоджують ґрунти та руйнують рослинний покрив, а детонація снарядів призводить до викиду токсичних речовин та знищення всіх форм життя в радіусі ураження.

Військові дії також призводять до збільшення кількості відходів, включаючи токсичні відходи, які вимагають спеціального поводження та утилізації.

Ще одна проблема – замінновані території. На даний момент розмінування потребує приблизно 200 тисяч квадратних кілометрів [5]. У Мінекології зазначають, що розриви мін призводять до забруднення ґрунтів важкими металами – свинцем, стронцієм, титаном, кадмієм, нікелем.

Ця війна створює загрозу не лише для населення України, але й для навколишнього середовища загалом. Велика кількість ресурсів буде потрібна для відновлення після війни, а руйнування і пошкодження ландшафту, пов'язані з військовим конфліктом, призводять до деградації природних екосистем та загрози для біорізноманіття та екологічної рівноваги.

Список використаних джерел:

1. Roman L. Y. Analysis of environmental threats of NRF facilities of Ukraine during the war period. Ecological Sciences. 2022. Vol. 42, no. 3. P. 84–88. URL: https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.3-42.13 (date of access: 07.11.2023).

Наслідки для довкілля війни росії проти України / Ангурець О. та ін. 2023. 84 с. URL: https://cleanair.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/cleanair.org.ua-war-damages-ua-version-04-low-res.pdf (дата звернення: 07.11.2023).

2. Екологічні наслідки війни в Україні та перспективи зеленої реконструкції. 2023. С. 5–8. URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/631985f98e23fb55a59d05ab_UA%20Environment%20Recovery_UKR.pdf (дата звернення: 07.11.2023).

3. ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВОЄННИХ ДІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ. Всеукраїнська екологічна

еліта. URL: https://www.ecoleague.net/pro-vel/tematychni-napriamy-diialnosti/vplyv-voiennykh-dii-na-dovkillia *(дата звернення: 07.11.2023).*
4. Природа та війна: як російська агресія вплинула на довкілля. Слово і Діло . Аналітичний портал. URL: https://www.slovoidilo.ua/2022/11/08/infografika/suspilstvo/pryroda-ta-vijna-yak-rosijska-ahresiya-vplynula-dovkillya (дата звернення: 07.11.2023).

ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Лиса Т. М.
Науковий керівник:
Ковальський Т. А.
ВСП «Бурштинський енергетичний фаховий коледж ІФНТУНГ»

Воєнні дії в Україні впливають не тільки на безпеку суспільства, але і зокрема на економічні наслідки для більшості європейських країн.

На даний час неможливо в достатній мірі оцінити вплив війни на довкілля через відсутність точної інформації. Причин цьому можна назвати дві. Насамперед, збирати ці дані небезпечно для фахівців, оскільки продовжують тривати активні бойові дії. По-друге, не вся інформація може бути озвучена з тактичною метою. [3]

Екологічні виклики під час війни в Україні - це серйозні і актуальні питання, які стосуються безпосередньо як і впливу військових конфліктів на навколишнє середовище, так і подальших екологічних проблем.

Ось деякі з основних проблем з екологічним змістом, які виникають під час війни в Україні:

1. Забруднення навколишнього середовища: Військові дії часто супроводжуються викидами шкідливих речовин, які забруднюють повітря, воду та ґрунт. Вибухи, пожежі та інші військові дії призводять до вивільнення в навколишнє середовище токсичних речовин, таких як важкі метали, хімікати та інші небезпечні речовини.

2. Руйнування інфраструктури: Військові операції призводять до руйнування інфраструктурних об’єктів, порушення логістичних маршрутів, як наслідок несвоєчасного постачання сировини, палива, комплектуючих. Це призводить до призупинення діяльності підприємств, технологічних простоїв, зниження виробництва. Зазначимо, що більшість інфраструктурних проєктів призупинені, такі як будівництво доріг, мостів, генеруючих підприємств.

3. Порушення екологічної безпеки: Військові конфлікти призводять до порушень екологічної безпеки, включаючи руйнування об'єктів, які зберігають небезпечні речовини і в майбутньому можуть потрапити в навколишнє середовище під впливом вибухів чи інших дій військових характеру.

4. Загроза біорізноманіттю: Війна спричиняє знищення природних екосистем (ліси, річкові долини, озера, водосховища), а також зниження

чисельності і видового складу різних видів рослин і тварин.

5. Продовольчі проблеми: Екологічні проблеми, які виникають під час війни, призводять до суспільних криз, таких як нестача питної води, продуктів харчування та медичних препаратів. Це може призвести до додаткового дефіциту в цивільного населення даних ресурсів.

Для вирішення даних проблем необхідні комплексні заходи відновлення та реабілітації екологічних систем, а також зусилля з покращення інфраструктури для очищення води та управління радіаційними матеріалами. Також необхідні спільні зусилля спільноти міжнародних організацій, урядів та громадських організацій з метою забезпечення екологічної стійкості в умовах військового конфлікту.

Збалансована оцінка та управління екологічними аспектами під час війни важливі для мінімізації можливих наслідків негативного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей. Необхідно звернути увагу на питання забезпечення цілісної екологічної складової в контексті військових конфліктів та здійснювати заходи для запобігання глобальним катастрофам.

Уряд України розглядає національний План відновлення як "потенціал для України для забезпечення зеленого переходу до нової зеленої економіки, яка повністю інтегрується в європейську економіку" [2]. У повоєнні країні "зелений перехід" передбачатиме створення технологічної бази, сприятливого регуляторного середовища, а також пріоритетний розвиток та реалізацію системних дій і заходів із ухвалення, просування й реалізації Європейського зеленого курсу на національному рівні.

Місія Програми ООН з довкілля (UNEP) підготувала проект оцінки впливу на довкілля руйнування греблі Каховської ГЕС, очікується розробка програми відновлення навколишнього середовища. Україна засіяла сотні гектарів дна Каховського водосховища однорічними рослинами для захисту від пилових бур та поширення чужорідних видів.[2]

Виходячи з аналізу стану довкілля в Україні, наявного досвіду та викликів екологічної політики у повоєнній країні, функцій, цілей і очікувань, що виникають у зв'язку з повоєнною оцінкою стану довкілля, пропонується застосувати для впровадження майбутньої оцінки навколишнього природного середовища Методологію інтегрованої оцінки довкілля (IEA).

Основною порівняльною перевагою IEA є комплексне вирішення питань навколишнього природного середовища з урахуванням економічних, екологічних і суспільних чинників, що впливають на конкретні екологічні виклики, через консультативний процес за участю багатьох стейкхолдерів.

Як висновок, зазначимо, що уряд України докладає усіх можливих зусиль, щоб започаткувати процес IEA в загальнонаціональному масштабі і скоординувати майбутнє зелене відновлення, спрямоване на стабілізацію екологічних факторів [1].

Список використаних джерел

1. *Дьомкін В. «Якою має бути післявоєнна екологічна оцінка в Україні?». URL: https://voxukraine.org/yakoyu-maye-buty-pislyavoyenna-ekologichna-otsinka-v-ukrayini. (дата звернення 31.10.2023 р.).*

2. «Міжнародна робоча група щодо екологічних наслідків війни визначила пріоритети роботи». URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3762063-miznarodna-roboca-grupa-sodo-ekologicnih-naslidkiv-vijni-v-ukraini-viznacila-prioriteti-roboti.html. (дата звернення 31.10.2023 р.).

3. «Природа та війна: як військове вторгнення Росії впливає на довкілля України». URL: https://ecoaction.org.ua/pryroda-ta-vijna.html. (дата звернення 31.10.2023 р.).

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ ЗАГРОЗИ

Виконала:
студентка 2 курсу
Макарова В.А.
Керівник:
кандидат технічних наук
Андрейченко С.В.

У сучасному світі екологічні питання набули особливої актуальності і стали однією з головних глобальних проблем, які потребують негайного уваги та розв'язання. Система екологічного контролю в кожній країні грає важливу роль у забезпеченні дотримання екологічних норм і стандартів, а також у запобіганні негативному впливу на довкілля. Проте, не зважаючи на значущість цієї системи, вона, на жаль, має свої недоліки та прогалини.

Один із найбільших недоліків системи екологічного контролю полягає у законодавчій базі, яка регулює відносини у сфері охорони довкілля. Часто законодавство не відповідає сучасним екологічним викликам, воно застаріле та неефективне. Закони і постанови, які регулюють питання екологічного контролю, не завжди чітко визначають відповідальність та процедури дій. Це створює простір для тлумачень та уникнення відповідальності за порушення екологічних норм.

Ще однією проблемою є розпливчастість законодавства між різними органами та рівнями влади. Часто виникають конфлікти компетенцій, коли одні органи видають рішення, які суперечать рішенням інших. Це ускладнює контроль і призводить до неспростування порушень.

Законодавство також може бути несистемним та розфрагментованим. Основні екологічні закони часто не доповнюються відповідними підзаконними актами та інструкціями, що регулюють конкретні питання. Це призводить до того, що в ряді сфер контролю відсутні чіткі норми і стандарти.

Необхідно також відзначити проблему зі зміною законодавства відповідно до сучасних вимог та наукових відкриттів. Процес адаптації законодавства до нових реалій може бути вкрай повільним та складним. У багатьох випадках законодавство не встигає відповісти на виклики, пов'язані із змінами в екологічній ситуації.

Однією з ключових проблем є ефективність використання наявних екологічних законів та нормативів. Не завжди вони виконуються через відсутність необхідних механізмів контролю, відповідальності та санкцій.

Система екологічного контролю є важливою частиною державного управління, оскільки вона відповідає за забезпечення дотримання екологічних норм та стандартів. Проте, однією з головних проблем, які стикаються органи екологічного контролю, є недостатня координація між ними. Ця проблема заслуговує на увагу і ретельний аналіз, оскільки від неї залежить ефективність системи контролю та, в кінцевому підсумку, стан навколишнього середовища.

Недоліки у координації:

По-перше, недостатня координація призводить до дублювання функцій між різними органами контролю. Оскільки ці органи працюють в ізоляції один від одного, вони можуть не мати інформації про те, які завдання вже виконуються іншими контролюючими органами. Це може призвести до зайвих витрат часу та ресурсів на вже вирішені проблеми.

По-друге, недостатня координація також ускладнює обмін інформацією між органами контролю. Органи не завжди мають загальні стандарти обліку та звітування, що ускладнює обмін даними та інформацією. Це призводить до того, що контролюючі органи можуть пропускати важливі дані та події.

Негативні наслідки:

Недостатня координація між органами контролю має серйозні наслідки для ефективності системи контролю та забезпечення дотримання екологічних норм. По-перше, це може призвести до невчасного реагування на екологічні порушення та невідповідне контролювання підприємств та організацій.

По-друге, недостатня координація може порушувати можливість системи контролю реагувати на надзвичайні ситуації та екологічні катастрофи. В разі кризових ситуацій важливо, щоб різні органи співпрацювали та діяли у єдності, але недостатня координація може запізнити реагування та погіршити наслідки.

Можливі шляхи вирішення:

Один зі способів вирішення цієї проблеми - створення централізованого органу, який би координував роботу всіх інших контролюючих органів. Це може сприяти зменшенню дублювання функцій та покращенню обміну інформацією.

Інший спосіб - встановлення єдиних стандартів обліку та звітування для всіх контролюючих органів. Це спростить обмін інформацією та полегшить співпрацю між ними.

Першим та найбільш очевидним наслідком недоліків системи екологічного контролю є незадовільний стан навколишнього середовища. Завдяки недолікам, не всі порушення екологічних норм та стандартів

виявляються та реагуються належним чином. Це може призвести до забруднення повітря, води та ґрунту, порушення біорізноманітності та знищення екосистем.

Крім того, недоліки системи контролю можуть вплинути на реакцію на надзвичайні ситуації та екологічні катастрофи. В разі несвоєчасного виявлення або невідповідного реагування на такі події, їх наслідки можуть бути надзвичайно серйозними та тривалими.

Недоліки системи екологічного контролю також мають великий вплив на суспільство. По-перше, це може призвести до погіршення якості життя громадян. Забруднене повітря та вода можуть призвести до захворювань серед населення, що вимагають великих витрат на медичне обслуговування.

По-друге, недостатня ефективність системи контролю може створити нерівні умови для підприємств та організацій. Ті, які порушують екологічні норми, отримують конкурентну перевагу, оскільки несуть менші витрати на дотримання стандартів, порівняно з тими, які відповідають захисту довкілля. Це порушує рівні умови гри на ринку та підштовхує компанії до зменшення витрат на охорону навколишнього середовища.

Табл. 1.

Вплив недоліків системи екологічного контролю

Аспект	**Вплив на навколишнє середовище**	**Вплив на суспільство**
Забруднення довкілля	Зменшення якості повітря, води, ґрунту; знищення біорізноманітності; руйнування екосистем	Загроза здоров'ю населення; збільшення витрат на медичне обслуговування; погіршення умов проживання
Надзвичайні ситуації	Збільшення ризику екологічних катастроф; недоцільність реагування	Загроза життю та здоров'ю населення; великі збитки для економіки та інфраструктури
Умови для бізнесу	Зміщення конкурентного балансу на користь порушників; зниження витрат для порушників	Несправедливі умови на ринку; втрати для добросовісних підприємств; вплив на зайнятість та соціальний розвиток

Недоліки системи екологічного контролю мають серйозний вплив на стан навколишнього середовища та суспільства. Вони призводять до забруднення природи, загроз для здоров'я населення та збільшення ризику надзвичайних ситуацій. Покращення системи контролю та усунення недоліків є необхідними для забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

Використання сучасних технологій у системі екологічного контролю важливе для ефективного виявлення та моніторингу порушень екологічних норм та стандартів. Наприклад, сучасні супутникові системи можуть надавати велику кількість інформації про зміни в природних середовищах та забруднення, що дає можливість оперативно реагувати на проблеми. Проте в

Україні існує деяке відставання у використанні цих технологій, що призводить до обмеженої доступності актуальної інформації.

Співпраця з громадськістю та неправламентарними організаціями (НУО) важлива для залучення широкого кола суспільства до контролю за дотриманням екологічних норм. Громадськість та НУО можуть виявляти порушення та сприяти контролю за владними структурами. Однак в Україні цей аспект системи контролю ще не розвинутий належним чином, і існує потреба в зміцненні співпраці з громадськістю та підтримці діяльності НУО в цій галузі.

Міжнародна співпраця та використання досвіду інших країн можуть сприяти покращенню системи екологічного контролю в Україні. Інші країни можуть надавати приклади кращої практики та технічну підтримку для модернізації системи контролю. Проте на сьогоднішній день існує недостатньо розвинена міжнародна співпраця в цій галузі, і Україна може більше вигід використовувати іноземний досвід.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ У РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ. ЕКОЛОГІЧНЕ ПИТАННЯ

Машталяр О. В.,
здобувачка вищої освіти
факультету управління та економіки
Хмельницький університет управління та
права імені Леоніла Юзькова
Науковий керівник: Піхняк Т. А.,
к.е.н., доцентка, доцентка кафедри
менеджменту, економіки, статистики та
цифрових технологій
Хмельницький університет управління та
права імені Леоніда Юзькова

Будь-якій країні важливо, щоб її економіка процвітала і мала стійкість. Сама економіка є системою, для функціонування якої потрібно, щоб усі елементи були гармонійно пов’язані між собою, не відставали від загального прогресу. Основою її є діяльність підприємств, на які впливають різні фактори: соціально-економічні, політичні, природні та ін. Тому необхідно знати, як забезпечити повноцінне та продуктивне функціонування підприємств і які методи для цього будуть ефективними, зокрема в Україні.

В економіці першочерговим питанням є раціональне використання ресурсів, особливо тих, що є практично невідновними, а разом з цим супроводжується проблема у задоволенні потреб суспільства. Тому з цього випливає, що сталий розвиток має на меті таким чином організувати економічну структуру, щоб взаємозв’язок соціальних аспектів, виробництва, природних ресурсів давали ефективний результат при максимально малих затратах сировини, щоб знизити ризик повного вичерпання цих ресурсів.

Значний вплив на національну економіку мають такі фактори, як: вибір напряму інтеграції, науково-технічний прогрес країни, стан екології, структура виробництва та показники ефективності (економічні та соціальні), політика державної влади (зовнішня і внутрішня), що також включає систему соціального захисту населення, глобальні зміни та багато інших.

Якщо говорити конкретно за стан економіки в Україні, то ситуація, м'яко кажучи, складна. Ще з часів відновлення незалежності наша країна не має стабільності. Причинами є наявність корумпованості, бюрократії, високого рівня корупції. Також, починаючи з 2014 року, неабиякі негативні наслідки несе війна, що з лютого 2022 року стала повномасштабною. Все це погано впливає на діяльність будь-яких підприємств, цим спричиняються збитки, нерентабельність, а потім можливе взагалі припинення функціонування, і як результат - невтішні прогнози та статистика для економіки.

Одним із наслідків війни, до прикладу, є інфляція. «На споживчому ринку у вересні 2023 р. порівняно із серпнем 2023 р. вона становила 0,5%, з початку року – 3,0%, а базова інфляція у вересні 2023 р. порівняно із серпнем 2023 р. становила 0,9%, з початку року – 4,2%»[2].

Забезпечення сталого розвитку економіки є дещо проблемним навіть і для розвинених країн, а для України - це ще в кілька разів більший виклик. І як зазначають дослідники Костьов'ят, Куриліна та Гавриленко у статті «Шляхи відновлення національної економіки в умовах воєнного стану», що для нас зараз ключовою є міжнародна підтримка, і велику частину допомоги держава має спрямовувати на підприємства, особливо промислові: агробізнес, легка промисловість, виробництво продуктів харчування тощо[3, с. 189-190]. І дійсно, наразі є багато країн, які надають нам не один пакет допомоги, наприклад, США, Велика Британія, Німеччина та інші. Без їхньої допомоги нам би справді було важко тримати оборону просто через нестачу озброєння та інших ресурсів.

Вагомим також є розробка економічного механізму, який забезпечить фінансову стабільність та безпеку підприємств. Для цього потрібно розглянути ряд важливих завдань: визначення ключових показників фінансової безпеки для підприємств; впровадження системи моніторингу та діагностики стану фінансової безпеки; створення сприятливих фінансових умов для забезпечення стабільного росту підприємства; приведення діючого законодавства у відповідність до стандартів Європейського Союзу; активне використання підприємствами сучасних цифрових технологій для покращення ефективності операцій та зменшення впливу фінансових ризиків тощо [1, с. 5-6].

Також важливе забезпечення налагодженої інформаційно-технологічної системи, впорядкування нормативно-правових актів, заходи регулювання та контролю діяльності підприємств тощо [4, с. 10]. До прикладу, під час війни певний час був накладений мораторій на податки: розмір деяких було зменшено, а також можна було певні податки взагалі не сплачувати, якщо не було можливості.

Якщо розглядати економічні засади, то сюди входять аналіз та стабілізація ефективності виробництва, соціально-економічні відносини, податкові і

фінансово-кредитні системи та їх регулювання, стан ринку тощо [4, с. 10]. Ще раз наголосимо на тому, що, окрім нинішньої ситуації, у нашій країні міцно вкоренилась корупція та є значна нерівність у доходах населення. Тому варто особливу увагу приділити даним аспектам.

Важливим елементом сталого розвитку економіки є стан екології. Тому в організаційно-економічних відносинах чільне місце посідає вирішення проблеми природокористування. А це означає, що будь-якому підприємству потрібно враховувати те, як ефективно використовувати сировину та мінімізувати відходи, якщо говорити про промисловість, як проводити оптимізацію техніки, щоб менше використовувати енергоресурси тощо.

У наш час питання екології стало ще більше фокусувати на собі увагу. Наслідки війни мають великі масштаби, адже це зачепило і флору, і фауну, водні та земельні ресурси, і повітряну оболонку, що також в деякій мірі переростає в глобальну проблему. Дії загарбників призвели до забруднення токсинами і руйнації практично в усіх цих сферах; вони використовують заборонену хімічну зброю, розбивають нафтобази, підірвали Каховську ГЕС і здійснюють багато інших неправомірних вчинків.

Тому для нас зараз необхідно, щоб дії підприємств щодо охорони природи включали ті заходи, які направлені зниження забруднення навколишнього середовища, наприклад, встановлення водо- і повітроочисних станцій; також спрямовані на раціональне використання всіх видів ресурсів, запровадження технологій, що будуть забезпечувати безвідходне виробництво. Все це дуже великі затрати, тому знову-таки тут буде необхідна підтримка іноземних партнерів.

Отже, сталий розвиток економіки є важливим глобальним елементом, адже без цього говорити про розвиток практично неможливо. Для підприємств України, особливо зараз, важливими аспектами є впорядкованість законів, запровадження новітніх технологій, правильне розпорядження бюджетом та контроль над видатками, залучення допомоги від інших країн, убезпечення екологічної норми, підтримка держави у функціонуванні підприємств, особливо промислових галузей.

Список використаних джерел:

1. *Ареф'єва, О., Титикало, В., Коваленко, Н. (2023). Економічний механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств при нестабільності зовнішнього середовища. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка, 16(32). URL: https://doi.org/10.33296/2707-0654-16(32)-03*
2. *Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua*
3. *Костьов'ят Г. І., Куриліна О. В., Гавриленко А. С. Шляхи відновлення національної економіки в умовах воєнного стану. Наукові перспективи: журнал. 2022. № 4(22) 2022. м. Київ. С.394.URL: https://dspace. uzhnu. edu.ua/jspui/handle/lib/41024*
4. *Малик І.П., Каракаш Ю.А. Організаційно-економічні засади забезпечення сталого розвитку промислових підприємств в Україні. URL: http://spu. fmm. kpi.ua/article/view/106835*

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Приходько А. С.,
Студент 2 курсу Бізнес-коледжу
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: к.е.н., доц. Польова Н. М., завідувач кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін
Черкаської філії ПВНЗ «Європейський університет»

Повномасштабне вторгнення росії в Україну стало найбільшим військовим конфліктом в Європі з часів Другої світової війни. Від війни сильно постраждало довкілля: повітря, водні та земельні ресурси, ліси, природоохоронні території, тваринний і рослинний світ. Орієнтовна сума збитків, завданих довкіллю, за підрахунками Державної екологічної інспекції, наближається до 2 трильйонів гривень. Бойові дії призвели до довгострокових негативних наслідків для екологічної ситуації як в Україні, так і у світі, а їх подолання потребуватиме колосальних ресурсів. Екосистеми не можна розділити умовними кордонами, просто намалювавши їх на карті. Якщо руйнується природна рівновага в одній геолокації, це обов'язково відчує інша.

Повномасштабна війна супроводжується атаками росіян на українські склади боєприпасів, нафтобази, нафтопереробні заводи, об’єкти хімічної промисловості. В результаті вибухів і пожеж, забруднення зазнає атмосфера. Разом із чадним газом під час горіння нафтопродуктів в атмосферу потрапляють бензопірен, сірчистий і сірчаний ангідриди, сполуки ванадію, солі натрію, альдегіди сажа тощо. Всі ці сполуки є надзвичайно токсичними, вони шкодять людям, флорі та фауні, забруднюють ґрунти і водойми.

Через захоплення Чорнобильської АЕС та ігнорування російськими військовими норм радіаційної безпеки, у зоні відчуження було зафіксовано різкий сплеск радіації, її рівень був у 20 разів більшим за норму. Захопивши Запорізьку АЕС, окупанти перетворили найбільшу в Європі атомну електростанцію на військову базу. Після ними Каховської ГЕС, збільшились ризики виведення з ладу системи охолодження реакторів ЗАЕС, що у свою чергу може призвести до катастрофічних наслідків.

Під час боїв за Харків, російські війська декілька разів прицільно обстрілювали ядерну установку «Джерело нейтронів» на території Харківського фізико-технічного інституту, пошкодження та руйнування сховищ ядерних матеріалів якої могло призвести до масштабної екологічної катастрофи. Численні артилерійські та ракетно-бомбові удари не лише забруднюють українські ґрунти уламками та ракетним паливом, а й пошкоджують їх структуру, утворюючи глибокі вирви. Майже третина території України забруднена міновибуховими предметами, від чого страждають не тільки люди, а й тварини.

Знижується якість і українських водних ресурсів. У водойми потрапляють боєприпаси, нафтопродукти, тіла загиблих людей і тварин, а узбережжя заміновані. До колосального забруднення акваторій Дніпра та Чорного моря призвів підрив Каховської ГЕС. Забруднення прісних вод часто спричиняє їх цвітіння, а потрапляння великої кількості річкової води до Чорного моря мало наслідком тимчасове опріснення його ділянок, від чого страждає флора і фауна.

Внаслідок війни було знищено та пошкоджено колосальні площі лісу – третина всього лісового фонду України. За підрахунками екологів, на його відновлення можуть знадобитися щонайменше 20 років. Одним з найбільших злочинів окупантів проти природо-заповідного фонду є знищення екосистеми Кінбурнської коси. Непоправних втрат зазнала екосистема острова Зміїний. Обстріли, пожежі та затоплення територій призводять до масової загибелі диких і свійських тварин. Десятки видів перебувають на межі зникнення. Внаслідок роботи великої кількості сонарів кораблів Чорноморського флоту рф та вибухи у Чорному морі постраждала популяція дельфінів.

Після закінчення війни, окрім документування всієї екологічної шкоди (щоб змусити росію заплатити за неї), важливо також включити відновлення та захист екосистем у план відновлення України, а також відбудову населених пунктів з акцентом на природні рішення для боротьби зі зміною клімату та адаптації до неї. Відновлення інфраструктури (дороги, мости, відновлення електромереж, мереж водопостачання тощо) держава має робити централізовано за кредитні кошти або за рахунок допомоги інших країн. Для прибирання населених пунктів можна залучати мешканців та волонтерів. Це не потребуватиме додаткового фінансування. У відновленні природоохоронних екопарків з тваринами може допомогти бізнес.

Україна має прискорити перехід на відновні джерела енергії та якнайшвидше стати вуглецево нейтральною країною. Для відновлення природних екосистем триває реалізація програми Президента «Зелена країна» з висадки 1 млрд дерев. Покращити стан довкілля можна шляхом ренатуралізації – природного відновлення біотопів, так би мовити, здичавіння цих територій.

Список використаних джерел:

1. *https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3723830-zatopleni-zemli-ta-spaleni-lisi-ak-rosiani-vouut-proti-dovkilla-v-ukraini.html.*
2. *https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/20/45/e763357d648c04ac25db118120df330d_1694848461.pdf.*
3. *https://suspilne.media/231917-ak-vijna-vplivae-na-dovkilla-i-ak-mozna-dopomogti-jogo-vidnovluvati-rozpovidae-ekologina/.*
4. *https://uncg.org.ua/iak-pryroda-dopomozhe-podolaty-naslidky-vijny/.*

ЕКОЛОГІЧНА ТРАВМА ТА ПСИХІЧНА НЕДОТОРКАННІСТЬ: СТРЕС І ВІДНОВЛЕННЯ

Санченко Д.Є.
аспірант кафедри права
ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник:
Рассомахіна О.А.
к.ю.н., доцент
ПВНЗ «Європейський університет»

У запропонованому матеріалі перед нами постає завдання ідентифікації явища екологічної травми та психічної недоторканності людини в аспекті аксіологізації права на психічну недоторканність, пошук найбільш вдалих категорій для вирішення поставленої проблематики та її окреслення.

В умовах воєнного стану в Україні набуває надзвичайної актуальності питання дієвості правових механізмів запобігання, подолання та захисту людей від негативних явищ екологічного характеру. До таких на сьогодні належать: нормативне регулювання екологічної безпеки (міжнародного і національного характеру), гарантування права на здорове довкілля, правову підтримку (відшкодування збитків) тощо.

Як відомо, будь-яка криза має безпосередній вплив на ментальне здоров'я людини та екологічні кризи не є виключенням. З огляду на це, спершу диференціюємо зміст термінології означеної теми.

Суспільне здоров'я серед багатьох визначень також визначається, як інтегральна характеристика всієї сукупності індивідуальних рівнів здоров'я членів суспільства, яка характеризує ймовірність досягнення ними максимального рівня здоров'я і творчої активності протягом максимально можливої тривалості життя, а також життєздатність усього суспільства в умовах соціально-економічного та екологічного розвитку [3, с. 113]. Водночас суспільне є сумою індивідуального (особистісного), а «екологія життєвого середовища виступає значущим чинником становлення психологічного здоров'я сучасної особистості» [5, с. 304].

Досліджуючи екологічні ризики в їх фізичних проявах, Кундельська Т. В. у своїй дисертації звертається до термінопонять «візуальний вплив», «візуальна якість довкілля», «візуальна сприйнятливість території» (у контексті фізичних факторів антропогенного походження). Вчена згадує про приклад досвіду оцінки візуального середовища – власне оцінки впливу візуального середовища на психічне здоров'я [2, с. 36]. Виокремлення і кластеризація згаданих понять мотивує в нас стійке переконання у взаємовпливі екологічних травм на психічне здоров'я і не обмежується фізичним проявом. Усе це набирає сенс в умовах психоемоційного навантаження, коли екологічні лиха, зумовлені подіями війни, вражають масштабами та наслідками; а поглиблення проблеми зумовлюється психоемоційним тиском – серед численних дефініцій

«візуального медіасприйняття» однорідно передбачають спільну ознаку впливу на свідомість і поведінку людини.

Звернімо увагу і на те, що психологічний стрес (на відміну від біологічного) залежно від характеру небезпеки буває реальний чи віртуальний, при чому наявність реальної загрози життю чи здоров'ю – значення немає [4, с. 44].

Найпоширенішими стратегіями подолання стресу та збереження життєстійкості для подальшого нормального функціонування українського суспільства стала робота, зокрема розумова та фізична праця, поширеними також були стратегії читання книжок та/або перегляд фільмів/серіалів, а також волонтерство. Багато досліджуваних зазначили, що найкращою стратегією для них стала віра у Бога, спілкування з близькими людьми, а також творчість [1, с. 97]. Втім, зазначені стратегії вважаємо неповними у розрізі залучення держави, як безпосереднього учасника в тріаді «держава - суспільство - людина». Недоцільно визнавати, так звану «трудотерапію» у формі трудової повинності (правова форма втілення), як ефективний спосіб подолання стресу або «інформаційне впливове висвітлення» (пропаганда). Констатуємо, що законодавства, яке б відповідало сучасним потребам людей в Україні у галузі психічного здоров'я, немає.

Підсумовуючи актуалізовані вище питання за результатами нашої розвідки робимо такі висновки:

1) Екологічний простір або екологічна ситуація (криза) є передумовою для активації «візуального сприйняття». Візуальне сприйняття є одним із факторів, що обумовлює в негативних проявах психічні стани особистості (суспільства).

2) Контекст психічної недоторканності людини передбачає і має перспективи розробки: заходів мінімізації впливу екологічних криз в першу чергу на психічні стани суспільства шляхом провадження інноваційних психологічних програм (на державному рівні), вдосконалення системи психологічної підтримки та створення спеціалізованих центрів реабілітації, спрямованих на підтримку та відновлення психічного здоров'я постраждалих від екологічних криз.

Список використаних джерел:

1. Вплив війни на зміну рівня стресу та стратегій збереження життєстійкості українців В.В. Предко, О.О. Сомова Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія. 33 (72). – С.89.-98.

2. Кундельська, Т. В. Оцінка та прогнозування потенційного екологічного ризику від фізичних факторів впливу в урбосистемі (на прикладі м. Івано-Франківська): дис. ... канд. техн. наук: спец. 21.06.01 «Екологічна безпека»: Дата захисту 12.05.21 / Т. В. Кундельська. - Івано-Франківськ, 2021. - 294 с.: іл., рис., табл.

3. Основи біобезпеки (екологічний складник): навч. посіб. / Л. П. Новосельська, Т. Г. Іващенко, В. П. Гандзюра, О. П. Кулінич; за заг. наук. ред. д.б.н. О. І. Бондаря. – К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 180 с. (Бібліотека екологічних знань).

4. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 324 с.

5. Роль вищої школи у збагаченні психоемоційного здоров'я студентів в умовах стресогенних екологічних реалій / Кічук Антоніна / Educaţia în spiritul valorilor naţionale şi universale din perspectiva dialogului pedagogic Ediţia 2. 2020. [електронний ресурс] URL: https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/118894 (дата звернення: 01.04.2023).

ТОКСИЧНІ МЕТАЛИ І ЕКОЛОГІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ РОСІЇ В УКРАЇНІ

Сауляк С.М., Курчій Б.О.

Результатом війни РФ в Україні, зокрема в результаті обстрілів, згоріло ряд екологічно небезпечних виробництв Авдіївського та Ясинівського коксохімічного заводів [1], Лисичанського нафтопереробного та Краматорського верстатобудівного заводу, «Точмашу» і «Стиролу» [2].

В результаті відбулось забруднення ґрунту і повітря хімічними речовинами від застосування різних видів зброї та горіння хімічних речовин. Негативний вплив мав місце не тільки на флору регіону, а й на фауну [3].

Екологічна катастрофа посилюється транспортом з двигунами внутрішнього згоряння, який викидає в атмосферу вуглекислий газ та інші парникові гази. За даними досліджень з вихлопними газами в повітря викидаються як незгорілі залишки палива (сажа), так і ряд токсичних для біоти металів. Серед вихлопних газів виявлено CO, NO, NO_2, N_2O, N_2O_3, N_2O_5, альдегіди, а також сажа [4].

Критично важливим для навколишнього середовища України і здоров'я людей є викид в атмосферу свинцю двигунами внутрішнього згоряння, що особливо збільшилось під час війни. Справа в тому, що в Україні в бензині для автомобілів, використовується тетраетилсвинець – високотоксична сполука свинцю – як присадка для зменшення «детонації» або «гудіння» в двигунах внутрішнього згоряння. В Європі і Америці він використовувався повсюдно з 1921 року. Через забруднення повітря та ризиків для здоров'я людей, а також його негативну дію на пристрої контролю забруднення, цей тип бензину був виведений з експлуатації, починаючи з кінця 1970-х років, і повністю заборонений у всіх дорожніх транспортних засобах у США в 1995 році.

З різних джерел також відомо, що сьогодні для підвищення деяких якостей високооктанових бензинів в Україні застосовуються залізовмісні або марганцеві антидетонатори (ДСТУ 4063-2001 не передбачає обмежень на їх наявність та методику їх визначення в бензині).

Особливо небезпечними є узбіччя транспортних магістралей з рухом воєнної техніки. Вихлопні гази транспортних засобів, з однієї сторони забруднюють повітря металами і органічними токсикантами, що різко погіршує стан здоров'я людей. З другої сторони, сажа і вихлопні метали з двигунів осідають на деревах і ґрунті на різних відстанях вздовж доріг. Не трудно зрозуміти, що рано чи пізно, ці метали попадуть в аграрну продукцію із негативними передбачуваними наслідками. Окислення осколків металів

вибухових об’єктів і техніки також призведе до різкого збільшення агресивних солей металів спочатку в ґрунті, а потім і в рослинах.

Свинець є нейротоксином, спричиняючи розлади процесів життєдіяльності організму, зокрема центральної нервової системи, нирок, печінки та кісток. Діти особливо вразливі до токсичної дії свинцю, яка може призвести головного болю та болю в животі, до поведінкових проблем і анемії [5].

Війни високої інтенсивності споживають величезну кількість палива, що призводить до масових викидів CO_2 і сприяє зміні клімату. Масштабні переміщення транспортних засобів, інтенсивне використання вибухонебезпечних предметів можуть призвести до широкого фізичного пошкодження чутливих ландшафтів.

Отже, війна має катастрофічний вплив як для країни на чиїй території ведуться бойові дії, так і для світу загалом. Економічні втрати України, безумовно, є критичними. Щодо впливу на екологію, то злочини проти довкілля у довгостроковій перспективі спричинлять збільшення смертності та важких хвороб, адже люди гинуть не лише від видимих проявів війни, а й від забруднення навколишнього середовища. Відновлення еколого-економічної безпеки країни за всіма складовими буде тривалим. Тому головним пріоритетом є збереження незалежності та суверенності України, а також мінімізація еколого-економічних втрат, відновлення економічного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. *http://epl.org.ua/ekologija/dovkillja-ta-viina/doslidzhennja-epl/viiskova-agresijaruinuje-dovkillja/.*
2. *http://ua.interfax.com.ua/news/general/220110.html*
3. *Забруднення землі та води, загибель тварин та птахів. УКРІНФОРМ. 11.04.2022. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3454440-zabrudnenna-zemli-ta-vodi-zagibel-tvarin-ta-ptahiv.html.*
4. *Українська економіка під час війни. Що далі? Економічна правда. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/15/685810/*
5. *Цены на нефть эталонных марок (б. д.). Ставки, индексы, тарифы. URL: https://index.minfin.com.ua/markets/oi*

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА

Стригун Анатолій Миколайович,
магістрант кафедри менеджменту Європейського університету
Науковий керівник: к.е.н., доцент
Шпильова Віра Олексіївна

Підприємство розглядається з еколого-економічної точки зору, як основний елемент еколого-економічної системи, і, відповідно, суб'єкт еколого-економічних відносин. Необхідність такого підходу пояснюється тим, що

рішення як економічних, так і екологічних проблем у значній мірі визначається успішністю діяльності підприємства.

Недостатня пропрацьованість питань еколого-економічного управління сучасним промисловим підприємством змушує нас розглянути теоретичні основи такого управління й зумовлює ***актуальність дослідження***.

Про актуальність даної проблеми пишуть також О. Балацький, В. Лук'янихін, О. Лук'янихіна, Ю. Лисенко, А.Садеков, О.Федоренко та ін.

Найпоширеніше й традиційне визначення системи (від грец. – «складене із частин, з'єднане») – сукупність елементів, що перебувають у відносинах і зв'язках між собою й утворюючою певною цілісністю, єдність. При цьому не говоритися про якісь обмеження щодо природи цих елементів, що дозволяє використовувати дане визначення при дослідженні об'єктів будь-якої природи.

Як будь-яка система підприємство має зовнішнє й внутрішнє середовище. До першого відноситься середовище, з яким воно взаємодіє, а в якості іншого виступає структура підприємства.

Підприємство, будучи елементарною одиницею виробничої (економічної) діяльності суспільства й здійснюючи постійний обмін продукцією, енергією й інформацією з навколишнім середовищем, займає ключове місце в еколого-економічній системі, при розгляді проблем взаємодії суспільства й природного середовища.

Еколого-економічна система відображає інтеграцію економіки й природи, що забезпечує взаємозалежне й взаємообумовлене функціонування суспільного виробництва й природних процесів, що протікають, у природі й у біосфері. Перевагою даного трактування є те, що вона дозволяє застосовувати цей термін на будь-якому рівні – від локального до глобального, а також залучати для дослідження еколого-економічних систем теоретичний апарат загальної теорії систем.

Федоренко О.І. під еколого-економічною системою розуміє – специфічну частину техносфери. Недоліком такого підходу є випадання з розгляду таких систем як економічна, соціальна й властиво екосистема [2].

Більш актуальним є визначення еколого-економічної системи – як сукупності взаємозалежних (за допомогою потоків речовини, енергії й інформації) виробничих, соціальних, природних структур і процесів, розташованих на певній території.

При дослідженні особливостей взаємодії економіки, соціуму й природи, у міру підвищення просторового рівня їхнього розгляду (від локального до глобального) відбувається наближення, а в остаточному підсумку ототожнення понять еколого-економічна система й ноосфера, при дотриманні принципу гармонізації взаємин суспільства й природи. І, навпаки, чим нижче просторовий рівень дослідження проблем взаємодії природи й суспільства (економіки), тим відбувається все більше ототожнення терміна еколого-економічна система й антропосфера.

При розгляді структури підприємства переважно виділяють три його основних підсистеми: соціальну, економічну й технічну. Підсистема являє

собою сукупність взаємозалежних елементів, здатних виконувати відносно незалежну функцію, спрямовану на досягнення загальної мети системи.

Соціальна підсистема представлена сукупністю керівників, фахівців і робітників даного підприємства, які утворюють його персонал і пов'язана із суспільним (соціальним) середовищем. Технічна підсистема підприємства, представлена засобами виробництва, містить у собі сукупність техніки, технологічних потужностей (службовців матеріальною основою процесу виробництва) і матеріальних (енергетичних) ресурсів підприємства. Технічну підсистему можна розглядати як сукупність основної й матеріальної частини оборотних фондів промислового підприємства. Через неї підприємство взаємодіє із природним середовищем, одержуючи з нього необхідні для своєї діяльності ресурси й направляючи в неї відходи свого виробництва. Економічна підсистема забезпечує функціонування тієї й іншої підсистем підприємства. Вона містить у собі сукупність організаційно-економічних відносин і відповідних принципів, правил, способів, методів, важелів ведення господарської діяльності, впливу на неї. За допомогою неї підприємство здійснює взаємодію з організаціями, що становлять економічне середовище.

Об'єктивно промислове підприємство, як і будь-яке інше, завжди перебуває в оточуючому його економічному й природному середовищі. Однак, дослідження проблем функціонування й розвитку промислового підприємства в контексті екологічної проблематики складається, на нашу думку, як мінімум, із двох основних точок зору. По-перше, як економічної системи, що володіє навколишнім природним середовищем як джерело ресурсів (речовинного й енергетичних) і приймача відходів виробництва. По-друге, як економічної системи, що є елементом більш високої за рівнем еколого-економічної системи.

У першому випадку за рамками дослідження, на нашу думку, залишаються питання взаємовпливу підприємства й навколишнього природного середовища. Відбувається автономне вивчення питань функціонування й розвитку підприємства як економічної системи й питань функціонування й розвитку природного середовища, як екологічної системи. Мова йде про підприємство, для якого навколишнє природне середовище виступає як обмежник (у відомій мері) виробничого процесу. Підприємство не зацікавлене в постановці й досягненні власних, ініціативних екологічних цілей.

Змінене під впливом виробничого процесу природне середовище, у свою чергу, впливає на підсистеми підприємства. Між підприємством і навколишнім природним середовищем, таким чином, виявляється надзвичайно тісний зв'язок: якість навколишнього природного середовища впливає на ефективність функціонування підприємства, і, одночасне підприємство забезпечує певну якість природного середовища.

Статистичні дослідження, дозволили встановити пряму залежність між економічним ростом (на макрорівні), діяльністю промислові підприємства (на мікрорівні), зокрема, і станом навколишнього природного середовища, з одного боку, і погіршенням її стану й збільшенням витрат на виробництво – з іншого. Погоджуючись, у загальному з її думкою про те, що дані залежності

дозволяють розглядати стан навколишнього природного середовища як внутрішньоекономічну характеристику, варто конкретизувати дане висловлення.

Стан навколишнього природного середовища зумовлюється такими характеристиками як біологічний цикл, продуктивність, гомеостаз екосистем, рівень забруднення різних елементів біоценозів і т.п., які не є економічними, інше справа, що більша їхня частина формується під впливом економічної (виробничої) діяльності людини.

Стан навколишнього природного середовища залежить від стану економіки, воно їм обумовлене, але характеристики що його описують, не є економічними. Звідси, зворотні зв'язки, що виникають між економікою й природним середовищем, не можуть розглядатися як екзогенні параметри для економічної системи, тому що в дійсності вони мають чітку кількісну визначеність, ендогенно формовану в процесі розвитку економіки.

Другий підхід, при якому підприємство, як об'єкт дослідження, розглядається як економічна система, що є елементом еколого-економічної системи, дозволяє усунути недоліки першого підходу, а саме, допомагає знаходити й реалізовувати варіанти економічної діяльності, не наносячи значного (зростаючого) збитку навколишньому природному середовищу. У такому виді підприємство зображене на рисунку 1.

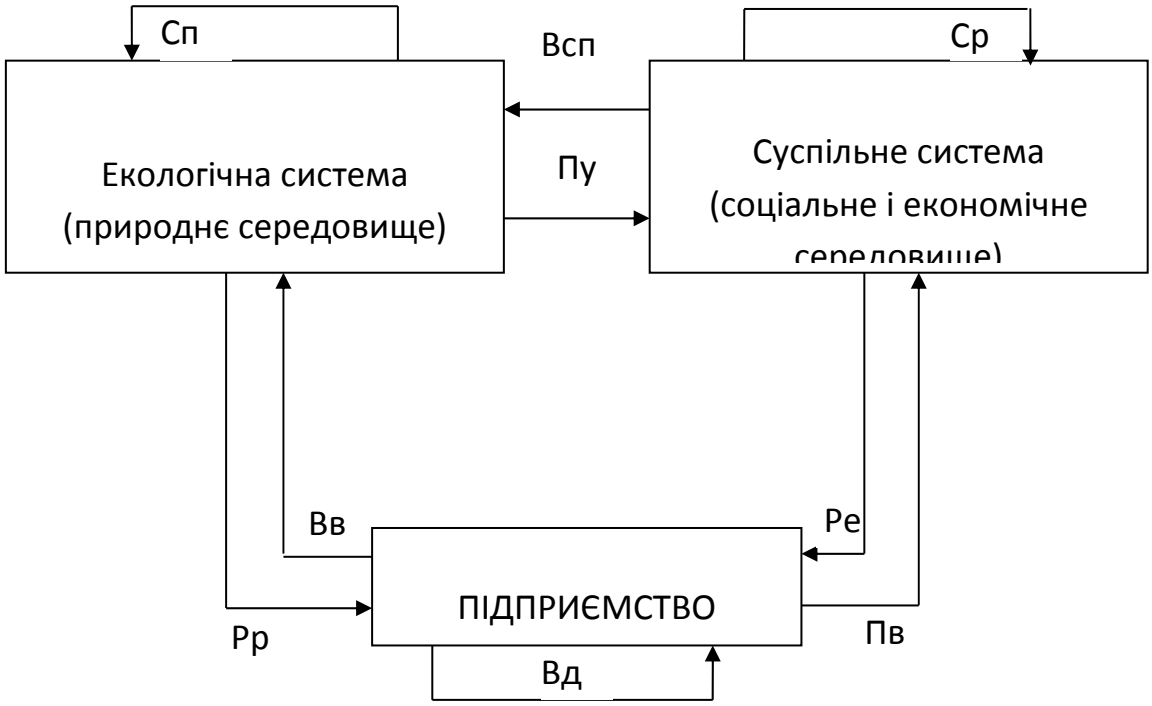

Рис. 1. Підприємство як елемент еколого-економічної системи

де, Пу – природні умови;

Пр – природні ресурси;

Вв – відходи виробництва;

Ре – економічні ресурси (трудові, фінансові, інформаційні);

Пв – продукт виробництва;

Всп – відходи споживання;

Сп – самовідновлення природного середовища;

Ср – соціальний розвиток;

Вд – відтворення.

У цьому випадку промислове підприємство реалізує (повинне реалізовувати) тільки екологічно безпечну економічну діяльність. У такій якості, розуміють діяльність, що задовольняє екологічні вимоги, закріплені юридичними нормами. Іншими словами, промислове підприємство повинне використовувати тільки ту сировину, матеріали, енергію, реалізовувати тільки ті способи виробництва й технологічні процеси, використовувати тільки ті транспортні схеми, які не роблять або роблять мінімальний негативний вплив на навколишнє природне середовище.

Безперечно те, що й економічне й екологічне середовище ставлять до підприємства свої вимоги й установлюють обмеження, які обумовлюють «правила гри» і визначають його поводження. Не облік або неувага до них має певні негативні наслідки для підприємства. Так, економічне середовище накладає обмеження у вигляді податків, процентних ставок, ринкових цін і т.п. фактори, які підприємство повинне враховувати у своїй діяльності. Також екологічне (навколишня природна) середовище реалізує свої обмеження, як безпосередньо, через погіршення стану здоров'я працівників, підвищене зношування основних фондів, погіршення якості використовуваної сировини й матеріалів, так і опосередковано – через законодавчо встановлені платежі за користування природними ресурсами й за забруднення навколишнього природного середовища.

Розгляд і управляння підприємством як елементом еколого-економічної системи обумовлює необхідність виділення в рамках його підсистем екологічної складової (рис. 2).

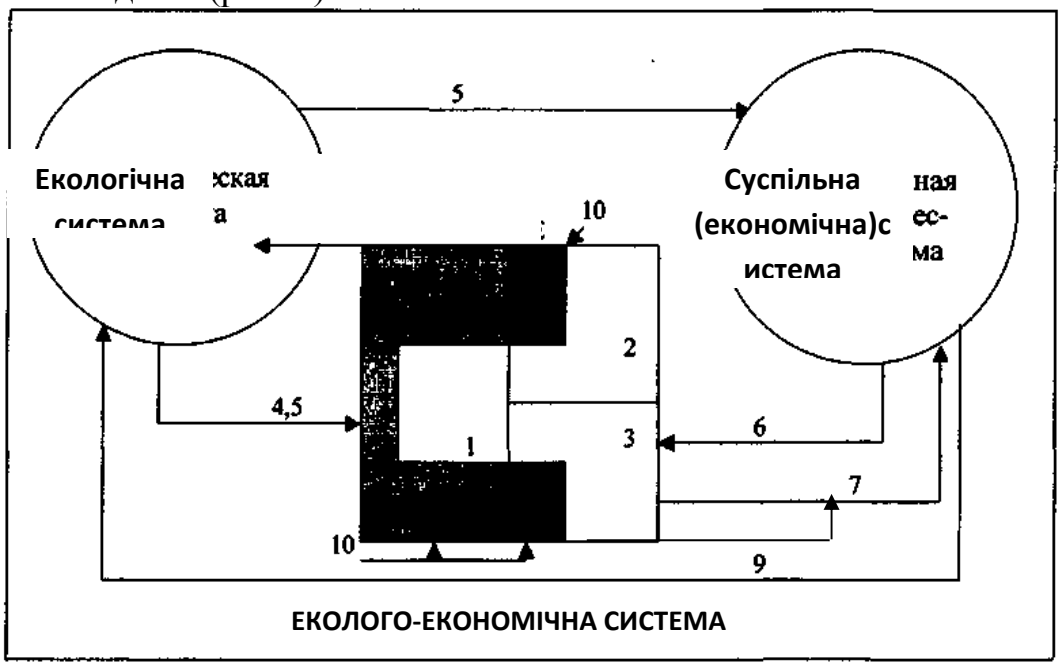

Рис. 2. Структура підприємства як елемента еколого-економічної системи

де, 1 – технічна підсистема підприємства;

2 – соціальна підсистема підприємства;
3 – економічна підсистема підприємства;
4 – природні ресурси;
5 – природні умови;
6 – економічні (трудові, фінансові, інформаційні) ресурси;
7 – продукт виробництва;
8 – відходи виробництва;
9 – відходи споживання;
10 – екологічна складова підсистем підприємства.

Необхідність такого підходу пояснюється тим, що в результаті виробництва, при перетворенні матеріалів, сировини, енергії, іншими словами, у результаті взаємодії технічної, соціальної й економічної підсистем вплив підприємства на навколишнє середовище частіше має негативний характер через викиди забруднюючих речовин, утворення відходів виробництва. Як фактори впливу промислового підприємства на навколишнє природне середовище варто розглядати: розташування підприємства, виробничі процедури, продукти, дії співробітників. Впливи можуть бути механічними, термічними, електричними, акустичними, радіологічними, хімічними, оптичними, фізіологічними й психологічними. Як реципієнтів цих впливів промислового підприємства виступають: люди, тварини, рослини, земля, повітря, вода й ін. речові об'єкти навколишнього природного середовища. А реальна шкода від діяльності підприємства може виявлятися в занепокоєнні, збитку, забрудненні, погрозі або ушкодженні зазначених раніше об'єктів впливу. Так що виділення (введення) екологічної складової підсистем промислового підприємства заповнює цей недолік і дозволяє приймати більше обґрунтовані управлінські рішення. Під екологічною складовою підсистем підприємства нами розуміються елементи підсистем підприємства, що прямо або побічно роблять вплив на стан навколишнього природного середовища.

Отже, якщо підприємство розглядається як елемент еколого-економічної системи, то над його ринковим інтересом, під яким можна розуміти максимізацію або просте одержання прибутку, повинен бути і є інтерес самозбереження суспільства (системний інтерес), що виражається в необхідності збереження якості навколишнього природного середовища. Дана обставина вимагає відповідного коректування в процесі управління промисловим підприємством, а саме необхідний аналіз екологічних складових підсистем підприємства. У випадку переваги на якомусь етапі економічного розвитку інтересу підсистеми, над інтересом системи, гине не тільки система, але і її складові елементи.

Список використаних джерел:

1. *Лисенко Ю., Садеков А. Екологічний підхід до управління підприємством: проблеми і перспективи // Економіка України. – 2003. – №5. – С.33 – 40.*
2. *Федоренко О.І. Екоменеджмент – важлива компонента сталого та екобезпечного розвитку в Україні // Екологічний вісник. – 2004. – №1. – С.26–28.*

3. *Царенко О.М., Несвєтов О.О., Кадацький М.О. Основи екології та економіка природокористування. – Суми, 2004. – 323 с.*
4. *Шпильова В.О. Менеджмент концесійної еколого-економічної діяльності // Збірник праць молодих вчених. – Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки України. – 2000. – вип. 2. – С.152-154.*

ГРУНТ І РОСЛИНИ ПІД ПРЕСОМ ВІЙНИ РОСІЇ В УКРАЇНІ

Фірова А.В., Курчій Б.О.

Україна володіє третиною запасів чорнозему [1]. В зоні воєнних знаходяться чорноземи Лісостепу і степу, а також каштанові ґрунти Причорномор'я. На сьогодення в зоні воєнних дій до замінованих належить тисячі гектарів земель с/г призначення, які виведені із обороту. Для розмінування такої території може знадобитися більш як 20 років [2].

Інший негативний фактор – рух сухопутної військової техніки, а також її згорілі залишки, призводить до псування і забруднення ґрунтів. Вдобавок паливно-мастильні матеріали порушують біохімічні та мікробіологічні процеси, водний і повітряний режим ґрунту. Додатково від вибухів мін в ґрунт попадають важкі метали, зокрема мідь, залізо, алюміній і цинк. В перспективі вони досягнуть ґрунтових вод і попадуть у харчовий ланцюг людини. Сажа від вибухів осідає в ґрунт і також негативно впливає на біоту ґрунту, у першу чергу, на мікроорганізми. Паралельно змінюється вміст органічної речовини в ґрунті, а значить і популяцій мікробіоценозів. Особливо чутливими до вибухів можуть бути фосфатмобілізувальні, азотфіксувальні мікроорганізми і стрептоміцети.

За інформацією Є. Засядько, керівниці «The Village Україна» [3]: «Під час детонації військових ракет, артилерійських снарядів, мін утворюється низка хімічних сполук: чадний газ, вуглекислий газ, водяна пара, бурий газ, азот тощо. Одночасно утворюється велика кількість токсичної органіки різної структури, окислюються ґрунти, деревина, конструкції. Теоретично на зміненому ґрунті можуть вирощувати аграрну продукцію, яка буде використовувати ґрунтові води. Паралельно забруднений ґрунт може бути джерелом питної води. Така ситуація може привезти до потрапляння токсичних елементів в харчові ланцюги, що в майбутньому спричинить суттєві проблеми зі здоров'ям людини.

Збитки, завдані окупантами довкіллю з 24 лютого 2022 року по 24 січня 2023 року від повномасштабного вторгнення РФ в Україну [4]:

- 280 904 м2 ґрунту, забрудненого шкідливими речовинами;
- 686 816 тон нафтопродуктів спалено, забруднивши повітря;
- 33 132 га лісів та інших насаджень вигоріло;
- 1597 т маси забруднюючих речовин попало у водні об'єкти.

Аналізуючи таку інформацію, під питанням може бути експорт української продукції в країни Європи. Україна є одним із провідних забезпечувачів

агропродовольчих ринків. Бойові дії Росії і блокування морських портів призвели до скорочення експорту скорочення експорту зернової продукції з України. За різними прогнозами фахівців це спричинить підвищення світових цін на продовольчі товари, що негативно вплине на економу і продовольство багатьох країн [4].

За даними Прем'єр-міністра України Дениса Шмигаля, щоденні витрати України з державного бюджету, пов'язані з війною з РФ, становлять близько 2 млрд грн, водночас загальні втрати нашої держави щодня, пов'язані з руйнуванням інфраструктури та втратою економічного потенціалу, становлять до 4 млрд доларів на день [5].

Підрив дамби Каховської ГЕС, що призвів до екологічної катастрофи в трьох областях України Дніпропетровської, Херсонської та Запорізької областей, кардинально змінить виробництво аграрної продукції [6]. Водна течія підмила високий правий берег Дніпра у перші дні після початку затоплення. Разом із водою із водосховища на нові землі винесено придонні відкладення, які містять накопичені роками підприємствами Запоріжжя, Дніпра та інших населених пунктів токсичні речовини і важкі метали. Це також негативно вплине на розвиток рослинних організмів внаслідок підкислення і заболочування, втрати гумусу та поживних речовин. Фактично це означає втрату природного біорізноманіття.

Бойові дії безумовно є руйнуванням екосистем. Для їхнього майбутнього відновлення потрібна активна система моніторингу довкілля на звільнених територіях, а також визначення ландшафтно-екологічних пріоритетів. Наразі можливі наступні дії щодо покращення довкілля: збирання забруднення і його розміщення на спеціальних майданчиках. Першочерговим в майбутньому буде задача визначити екологічний стан і біологічну активність земель, постраждалих унаслідок ведення бойових дій. Площу екологічно забруднених земель встановити неможливо із-за воєнних дій, причому значну частину їх не буде повернуто до сільськогосподарського обробітку.

Список використаних джерел:

1. *https://uk.wikipedia.org/wiki /Грунти_України.*
2. *У розмінуванні сільгоспземель без допомоги ззовні не обійтися. Урядовий Кур'єр. 2023. 25 квітня. URL: http://www.ukurier.gov.ua.*
3. *https://www.the-village.com.ua.*
4. *https://www.epravda.com.ua/rus/news/2023/01/25/696362/.*
5. *https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3452024.*
6. *https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3721075-pidriv-kahovskoi-ges-tragedia-aka-zminit-silske-gospodarstvo-pivdna-ta-vsiei-ukraini.html.*

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА

Шаповал Є.В.
магістрант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ
Науковий керівник: д.е.н., проф. Шпильова В.О.

Підприємство розглядається з еколого-економічної точки зору, як основний елемент еколого-економічної системи, і, відповідно, суб'єкт еколого-економічних відносин. Необхідність такого підходу пояснюється тим, що рішення як економічних, так і екологічних проблем у значній мірі визначається успішністю діяльності підприємства.

Як будь-яка система підприємство має зовнішнє й внутрішнє середовище. До першого відноситься середовище, з яким воно взаємодіє, а в якості іншого виступає структура підприємства.

Підприємство, будучи елементарною одиницею виробничої (економічної) діяльності суспільства й здійснюючи постійний обмін продукцією, енергією й інформацією з навколишнім середовищем, займає ключове місце в еколого-економічній системі, при розгляді проблем взаємодії суспільства й природного середовища.

Еколого-економічна система відображає інтеграцію економіки й природи, що забезпечує взаємозалежне й взаємообумовлене функціонування суспільного виробництва й природних процесів, що протікають, у природі й у біосфері. Перевагою даного трактування є те, що вона дозволяє застосовувати цей термін на будь-якому рівні – від локального до глобального, а також залучати для дослідження еколого-економічних систем теоретичний апарат загальної теорії систем.

Федоренко О.І. під еколого-економічною системою розуміє – специфічну частину техносфери. Недоліком такого підходу є випадання з розгляду таких систем як економічна, соціальна й властиво екосистема [1].

При дослідженні особливостей взаємодії економіки, соціуму й природи, у міру підвищення просторового рівня їхнього розгляду (від локального до глобального) відбувається наближення, а в остаточному підсумку ототожнення понять еколого-економічна система й ноосфера, при дотриманні принципу гармонізації взаємин суспільства й природи. І, навпаки, чим нижче просторовий рівень дослідження проблем взаємодії природи й суспільства (економіки), тим відбувається все більше ототожнення терміна еколого-економічна система й антропосфера. [3].

При розгляді структури підприємства переважно виділяють три його основних підсистеми: соціальну, економічну й технічну. Підсистема являє собою сукупність взаємозалежних елементів, здатних виконувати відносно незалежну функцію, спрямовану на досягнення загальної мети системи.

Соціальна підсистема представлена сукупністю керівників, фахівців і робітників даного підприємства, які утворюють його персонал і пов'язана із

суспільним (соціальним) середовищем. Технічна підсистема підприємства, представлена засобами виробництва, містить у собі сукупність техніки, технологічних потужностей (службовців матеріальною основою процесу виробництва) і матеріальних (енергетичних) ресурсів підприємства.. Економічна підсистема забезпечує функціонування тієї й іншої підсистем підприємства. Вона містить у собі сукупність організаційно-економічних відносин і відповідних принципів, правил, способів, методів, важелів ведення господарської діяльності, впливу на неї. За допомогою неї підприємство здійснює взаємодію з організаціями, що становлять економічне середовище.

Об'єктивно промислове підприємство, як і будь-яке інше, завжди перебуває в оточуючому його економічному й природному середовищі. Однак, дослідження проблем функціонування й розвитку промислового підприємства в контексті екологічної проблематики складається, на нашу думку, як мінімум, із двох основних точок зору. По-перше, як економічної системи, що володіє навколишнім природним середовищем як джерело ресурсів (речовинного й енергетичних) і приймача відходів виробництва. По-друге, як економічної системи, що є елементом більш високої за рівнем еколого-економічної системи

Економічне й екологічне середовище ставлять до підприємства свої вимоги й установлюють обмеження, які обумовлюють «правила гри» і визначають його поводження. Не облік або неувага до них має певні негативні наслідки для підприємства. Так, економічне середовище накладає обмеження у вигляді податків, процентних ставок, ринкових цін і т.п. фактори, які підприємство повинне враховувати у своїй діяльності. Також екологічне (навколишня природна) середовище реалізує свої обмеження, як безпосередньо, через погіршення стану здоров'я працівників, підвищене зношування основних фондів, погіршення якості використовуваної сировини й матеріалів, так і опосередковано – через законодавчо встановлені платежі за користування природними ресурсами й за забруднення навколишнього природного середовища.

Отже, якщо підприємство розглядається як елемент еколого-економічної системи, то над його ринковим інтересом, під яким можна розуміти максимізацію або просте одержання прибутку, повинен бути і є інтерес самозбереження суспільства (системний інтерес), що виражається в необхідності збереження якості навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел:

1. Федоренко О.І. Екоменеджмент – важлива компонента сталого та екобезпечного розвитку в Україні // Екологічний вісник. – 2014. – №1. – С.26–28.
2. Лисенко Ю., Садеков А. Екологічний підхід до управління підприємством: проблеми і перспективи // Економіка України. – 2009. – №5. – С.33 – 40.
3. Шпилевая В.А., Гнатюк А.П. Особенности оценки єколого-єкономичесской безопасности. United Journal. United-journal. 2020. №35. С. 15-19. URL :https://united-journal.info/wp-content/uploads/2020/07/United-Journal_35_June_2020.pdf
4. Шпильова В.О. Конкурентні переваги еколого-економічного розвитку регіону /В.В. Білик, В.О. Шпильова,// Електронний журнал «Ефективна економіка» № 10, 2019

ВИБУХИ РАКЕТ І ЗАБРУДНЮЮЧІ ДОВКІЛЛЯ РЕЧОВИНИ

Шеремет А.М., Курчій Б.О.

Російська війна проти України за масштабами та тривалістю набуває дедалі більше невизначеності. Війна перевищила всі масштаби економічної шкоди не тільки в Україні, а і в Європі і Азії. Щоденно зростають еколого-економічні втрати України. Зокрема, вибухи підприємств нафтобаз, мінування наземних і водних об'єктів, руйнування дамб і насосних станцій відносяться до екологічних злочинів [1]. І хоча дії загарбників проти людства та довкілля, здійснені на території України документуються для розслідування Міжнародного кримінального суду, немає гарантій, що суд відбудеться, бо ніхто не може назвати кінець гібридної війни.

Бойові дії вкрай негативно діють не тільки на рослини, а і на диких тварин. Вони гинуть, або намагаються втекти від вибухів. За розповідями очевидців Макарівського району Київської області лосі приходили до садиб людей і нікуди не тікали з подвір'я. Актуальною ця проблема є також для місцевих і перелітних птахів.

Мінування полів біля лісів є вразливими для екосистем. Особливо це стосується рослин, які на відміну від тварин не можуть передислоковуватись на інше місце і пошкоджуються як осколками, так і лісовими пожежами.

Внаслідок бойових дій на території України в довкілля вивільнилась величезна кількість речовин, небезпечних для здоров'я тварин і рослин. Так, за даними Гончаренко і Сіпакова [2] в конвективному струмені вибуху тільки від крилатої ракети «Калібр», ракети Х-101 і снаряду «БУК-М1» вивільняється велика кількість CO, NO_2, SO_2, ОКВЧ+PM10+ PM2,5 (сажа). Унаслідок поширення токсичних речовин і сажі забруднюються водні басейни, що є надзвичайно небезпечним для водної біоти.

Існують кругові цикли міграції різних полютантів. Так, потрапляючи у ґрунти та ґрунтові води полютанти переміщаються у водойми, де накопичуються в тканинах живих водних організмів. В харчовому ланцюгу вони попадають до інших тварин, зокрема птахів і звірів.

Вибухи ракет в повітрі супроводжуються вивільненням токсичних речовин, зокрема, диметилгидразин і тетраоксид азоту, які входять до складу ракетного палива [3]. Крім того, окисли сірки і азоту призводять до випадання кислотних дощів, що також згубно діють на рослинний світ за межами території воєнних дій.

Особливо небезпечними є забруднення ландшафтів вибухами фосфорних бомб. Самі продукти горіння надзвичайно токсичні для тварин. Потрапляння білого фосфору на людину спалює тканини і шкіру. При попаданні фосфору в середину людського організму призводить до смертей [4].

Забруднення навколишнього середовища злочинними діями РФ у перспективі буде супроводжуватись збільшенням важких захворювань.

Відновлення довкілля після закінчення війни може зайняти десятки років. Тому уже зараз перед Україною стоїть задача мінімізація еколого-економічних втрат. Критично важливим є формування екологічної свідомості громадян, починаючи з дошкільного віку, учнівської і студентської молоді.

Список використаних джерел:

1. *Schillinger, J., Özerol, G., Güven□Griemert, Ş., & Heldeweg, M. (2020). Water in war: Understanding the impacts of armed conflict on water resources and their management. Wiley Interdisciplinary Reviews: Water, 7(6), e1480. URL: https://doi.org/10.1002/wat2.1480.*
2. *Гончаренко А.В., Сіпаков Р.В. (2023). Формування емісії забруднення атмосферного повітря від окремих вибухів внаслідок воєнних дій. Екологічна безпека та природокористування, вип. 1 (45):111-120.*
3. *https://ru.wikipedia.org/wiki/Несиметричний_диметилгідразин.*
4. *https://rubryka.com/article/phosphorus-bombs/.*

ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ ЗАГРОЗИ

Шишко В. О.
ПВНЗ «Європейський університет»

Вторгнення країни агресора на територію України призвело до серйозних людських втрат, як серед цивільного, так і військового населення. Конфлікт негативно позначився на інфраструктурі, спричинив економічні збитки та масовий вимушений переселення тисяч громадян. Хоча зі збільшенням уваги до людських страждань проблеми екологічного збереження можуть здатися на другому плані, наслідки воєнного конфлікту для довкілля будуть багаторічними та можуть мати далекосяжні наслідки. Серед найбільш суттєвих наслідків воєнного конфлікту для екосистем варто відзначити негативний вплив на якість повітря, водних ресурсів та ґрунтів, що безпосередньо впливає на здоров'я людей і призводить до загрози тривалості життя.

У останньому виданні Червоної книги України, яка документує сучасний стан рідкісної фауни та флори, зафіксовано 687 видів тварин та 857 видів рослин, які перебувають на межі зникнення [1].

Крім природного знищення, спричиненого обстрілами, лісові пожежі також призвели до деструкції дикої природи. У Чорному морі спостерігалася масова загибель тисяч дельфінів, існує припущення, що це може бути результатом збільшеного шуму від судноплавства та використання потужних гідроакустичних систем військово-морськими флотами. Інформацію про загибель дельфінів було зібрано представниками Національного природного парку Тузлинського лиману в Україні [1].

Вибухові події, спричинені знищенням боєприпасів та пального, співвідносяться з важливим забрудненням атмосфери та ґрунтів під час військових конфліктів. Зазначається також повторне зафіксування інцидентів, коли об'єкти військової техніки, зокрема літаки, гелікоптери та судна, падали у

водойми, включаючи морські акваторії. Це призводить до значного забруднення. Оскільки деякі види техніки мають великий запас пального, що шкодить довкіллю та особливо тваринам які проживають на тих територіях.

У результаті воєнних дій у рамках конфлікту на території України, WWF-Україна сповіщала про численні випадки, коли болота, природні водойми та заболочені території стали перешкодою для руху десятків танків та важкої військової техніки противника. Таким чином трапляється купа випадків коли техніка виходить із ладу і стає непридатною, оскільки попадає в пастку через намул або ж болото. Таким чином техніка простоює значний період часу і також шкодить довкіллю [2].

Отож, військові конфлікти призводять до серйозних екологічних проблем, таких як забруднення повітря, води та ґрунтів, знищення екосистем та втрати біорізноманіття. Воєнні дії можуть викликати серйозне знищення лісів, водних ресурсів та природних місць існування диких тварин, що призводить до втрати природних біотопів та важливих екологічних функцій.

Екологічні наслідки воєнних конфліктів мають довгострокові наслідки для здоров'я людей та навколишнього середовища, зокрема викликають зростання захворювань, загрозу продовольчій безпеці.

Тому, потрібні комплексні підходи до врегулювання воєнних конфліктів, які враховують екологічні наслідки і спрямовані на захист природних ресурсів та збереження екосистем для майбутніх поколінь. Однак зазвичай це неможливо за рахунку країни агресора, тому залишається тільки намагатися виправити ситуацію яка складеться з екологією країни загалом.

Список використаних джерел:

1. Радіо свобода: Випалена земля і забруднена вода: катастрофічні екологічні наслідки війни Росії проти України. URL: http://surl.li/mvrsh (дата звернення: 04.11.2023)

2. Вікіпедія вільна енциклопедія: Екологічні наслідки російського вторгнення в Україну (з 2022). URL: http://surl.li/mvrvf (дата звернення: 04.11.2023)

СЕКЦІЯ V. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНВЕСТИЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД

Гайдак О.В., Костенко І.В.
аспіранти,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Право на справедливий суд має зв'язок з двома ключовими концепціями: справедливість та правосуддя. За основу обох цих понять взято слово «право», яке означає «правда, справедливість, правильність, істинність» і так далі. Ідея справедливості і здійснення справедливості через владу мають велику історичну спадщину [1□.

Поняття справедливості має різноманітні тлумачення у філософії, етиці, праві, а також у соціально-економічних та соціально-політичних теоріях. Однак право на справедливий суд є невід'ємною цінністю сучасної демократії, яка ґрунтується на повазі до людської гідності та прав людини. Стаття 6 Європейської конвенції про захист основних прав і свобод людини не лише підкреслює важливість цього права, але й гарантує його реалізацію. Мета і об'єкт даної статті закріплюють принцип верховенства права, який є основою для будівництва суспільства, і частково відображають загальну спадщину демократії для країн-учасниць. Право на справедливий суд є однією з найчастіше цитованих положень Конвенції, на яке часто посилаються особи, звертаючись до Європейського суду з прав людини [3].

Обговорення права на справедливий суд має на меті стимулювати учасників розмови до роздумів про пріоритетність закону і прав людини. У практиці судової діяльності, заснованої на принципі верховенства права, основою є права людини, і тому суддя у судовому процесі повинен керуватися не тільки законом, який може мати неправовий характер, але й самими правами людини, інтерпретація яких міститься в міжнародних та національних нормативних актах. У Конституції України в розділі II перераховані права та свободи людини, які є важливими нормами. Однак, українська судова система стикається з рядом проблем, які потребують вирішення, щоб наблизити її практику до стандартів європейської системи захисту прав людини. Це включає забезпечення справжньої незалежності судової влади, розуміння принципу верховенства права як суддями, так і всією системою української юстиції, подолання суб'єктивного характеру правосуддя, і впровадження рішень Європейського суду з прав людини в національне законодавство. Проте це лише частина завдань, пов'язаних з реформуванням системи правосуддя в Україні [2].

Право має відповідати системі соціальних цінностей, намагаючись забезпечити баланс інтересів і сприяти загальному добру, стабільності та соціальному прогресу. Право на справедливий суд або правосуддя охоплює

складний набір процедурних прав, закріплених в конституції, що мають на меті гарантувати основні права і свободи людини. Це включає принцип невинуватості, право на незізнання та право на швидкий, публічний та неупереджений судовий розгляд, заборону використання незаконно здобутих доказів, а також право засудженої особи на апеляцію до вищої судової інстанції і т. д.

Список використаних джерел:

1. Матат Ю. Право на справедливий суд: практика Європейського суду з прав людини і реалізація в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Вип. 41 (1).

2. Степанова С.В. Європейські стандарти права на справедливий суд та їх імплементація у національне законодавство України: конституційно-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ ; Ужгород, 2018. 216 с.

3. Висновки Великої палати Верховного Суду (справа № 9901/386/18). URL: http://www.reyestr.court.gov.ua/ Review/74022208

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ФАКТОР, ЯКИЙ СПРИЯЄ ПОКРАЩЕННЮ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Геник С.В.
Аспірант Європейського університету
Науковий керівник
Тимошенко М.О.
Доцент, Проректор з юридичних питань та міжнародних зв'язків

В умовах війни та і у повоєнний період, одним із надважливих аспектів, які можуть посприяти стабільному функціонуванню та подальшому нормальному розвитку економіки України є сприятливий інвестиційний клімат. На забезпечення такого сприятливого інвестиційного клімату та його покращення суттєво впливають різноманітні інструменти захисту інвестицій.

Серед іншого, позитивний вплив на інвестиційний клімат може мати нормальне функціонування системи захисту економічної конкуренції, яке, в свою чергу, сприятиме нормальному функціонуванню ринкової економіки та, відповідно, зростанню добробуту держави. Існування системи захисту економічної конкуренції, яка відповідала б усім сучасним викликам з точки зору потенційних інвесторів сприйматиметься однозначно позитивно, та свідчитиме (з їх точки зору) про те, що їх інвестиції будуть захищені у разі неправомірної поведінки певних суб'єктів, яка (така поведінка) негативно впливає на економічну конкуренцію на території України.

Одним із аспектів, який є важливим елементом нормально функціонуючої системи захисту економічної конкуренції, є наявність ефективних інструментів,

які забезпечують можливість особам, постраждалим від порушень законодавства про захист економічної конкуренції, звернутися за відшкодуванням шкоди, завданої відповідними порушеннями. Зокрема, в рамках згаданого аспекту необхідно забезпечити ефективну правозастосовну практику на базі актуальних норм відповідного профільного законодавства, що в сукупності б створювало високу імовірність притягнення порушників законодавства про захист економічної конкуренції до відповідальності не лише шляхом накладення штрафів чи інших санкцій але і шляхом того, що такі порушники були б змушені відшкодувати потерпілим шкоду, зокрема в судовому порядку, в переважній більшості випадків.

Тут важливо відзначити, що загроза подібних судових справ може бути суттєвим відлякуючим фактором для потенційних порушників законодавства про захист економічної конкуренції [1]. До прикладу, в країнах Європейського Союзу, після впровадження директиви Європейського Союзу, яка детально врегулювала питання відшкодування шкоди, яка була завдана законодавства про захист економічної конкуренції, різко впала кількість повідомлень (добровільних) про скоєні порушення (в той час як до цього такі повідомлення були поширеною практикою).

Це було пов’язано із тим, що такі порушники стали остерігатися можливості стягнення з них шкоди, завданої їх порушеннями, та уникати недобросовісних практик, адже шкода, яка може підлягати відшкодуванню, часто суттєво перевищує можливі штрафні санкції. Відповідно, можна стверджувати про суттєвий стримуючий ефект, а, отже, і позитивний вплив на конкуренцію наявності такого механізму. Це додатково підтверджується і практикою Сполучених Штатів Америки, де постраждалі від порушень законодавства про захист економічної конкуренції особи можуть претендувати на стягнення збитків у потрійному розмірі, та де дуже ефективно функціонує система запобігання порушенням антимонопольного законодавства [2].

В Україні статтею 55 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що шкода, заподіяна порушеннями законодавства про захист економічної конкуренції, відшкодовується особою, що вчинила порушення в розмірі такої шкоди, а, в окремих випадках – в подвійному розмірі [3]. Практика застосування відповідної норми є відносно фрагментарною, з огляду на загальність формулювання норми, що спричиняє ускладнення можливих судових процесів та зменшує привабливість та потенційних позивачів.

З огляду на це, доцільним видається внесення змін до відповідного регулювання задля інтенсифікації застосування згаданого механізму відшкодування шкоди, що, в свою чергу, призведе до покращення стану економічної конкуренції через "відлякування" потенційних порушників, та, відповідно, покращення інвестиційного клімату та захисту інвестицій. Такі зміни можуть базуватися як на досвіді Європейського Союзу (впровадження детального регулювання, яке створює чітку картину перспектив для потенційних позивачів) так і на досвіді Сполучених Штатів Америки

(збільшення потенційного розміру відшкодування шкоди, наприклад, до потрійного, що збільшить економічну зацікавленість потенційних позивачів у відносно складних спорах).

Список використаних джерел

1. A Solution To Europe's Leniency Problem: Combining Private Enforcement Leniency Exemptions With Fair Funds [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/2022/02/18/a-solution-to-europes-leniency-problem-combining-private-enforcement-leniency-exemptions-with-fair-funds/
2. Private Treble Damage Actions Under Federal Antitrust Law [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.mahlerlawyers.com/publications/private-treble-damage-actions-under-federal-antitrust-law/
3. Про захист економічної конкуренції: закон України від 11.01.2001 No 2210-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text (дата звернення: 03.04.2023).

ВИДИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ

Гуревічов О.М.
аспірант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Забезпечення прав і свобод людини є ключовим фактором розвитку більшості країн у контексті політичної демократії, економічного прогресу та міжнародного співробітництва. Це стає однією з найважливіших цілей реформування українського суспільства, особливо в контексті європейської інтеграції України. Українська держава прагне стати повноправним членом світового співтовариства і, для досягнення цієї мети, важливим є зміщення акценту діяльності правоохоронних органів у напрямку виконання національних конституційних норм та відповідність світовим стандартам щодо захисту прав і свобод людини.

Створення Національної поліції України визначило суттєвий етап реформування правоохоронного сектору в державі. Даний центральний орган виконавчої влади не лише забезпечує охорону та захист прав і свобод громадян, але й націлений на підвищення рівня довіри населення до держави та її правоохоронного сектору. Органи поліції, виконуючи свої завдання, впроваджують різноманітні заходи, включаючи адміністративний примус, який відзначає правовий зв'язок між державою та правоохоронною системою. Таким чином, визначення ролі та значення Національної поліції в системі правоохоронних органів має важливе значення для їх ефективного функціонування [1].

З’ясування видів заходів, які здійснюються Національною поліцією, впродовж тривалого часу було об'єктом дискусій через необґрунтованість на теоретичному рівні, що вимагає проведення досліджень у контексті поліцейських заходів та проблем їх реалізації. У випадках, передбачених законом, поліцейський має право вжити окремих дій або комплексу заходів, спрямованих на запобігання або припинення правопорушення, а також у певних ситуаціях затримання винних осіб на місці правопорушення. Визначення поняття «поліцейський захід» міститься у статті 29 Закону України «Про Національну поліцію України», в якій зазначено, що поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень. Поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції [3].

Під час аналізу заходів, які приймає Нацполіція, слід відзначити, що зазвичай їх розподіляють на три основні категорії: примусові, превентивні та заходи адміністративного припинення.

В широкому розумінні адміністративний примус є юридичним засобом захисту прав, свобод і інтересів суспільства, особи та держави від будь-яких незаконних порушень. Застосування адміністративного примусу відбувається виключно відповідно до встановленого законом порядку та компетентними суб'єктами, зокрема правоохоронними органами, зокрема органами поліції.

Під поняттям «превентивні заходи», які проводяться органами Національної поліції, маємо на увазі юридично обґрунтовані дії поліції, що вживаються з метою запобігання та уникнення вчинення правопорушень, забезпечення громадської безпеки та публічного порядку, а також запобігання іншим негативним наслідкам, визначеними законом [2].

Ми розглядаємо «заходи адміністративного припинення» як примусові заходи, чітко визначені законом, які спрямовані на примусове припинення дій, що мають ознаки адміністративних або кримінальних правопорушень і становлять загрозу правам, свободам та інтересам особи та громадянина, громадській безпеці та суспільним інтересам. Ці заходи направлені на уникнення негативних наслідків вчинених правопорушень і створюють умови для подальшого притягнення винних осіб до відповідальності [4].

Адміністративно-примусові поліцейські заходи відіграють ключову роль в адміністративній діяльності поліції, оскільки вони сприяють проведенню профілактичних заходів для запобігання правопорушень, захисту прав, свобод та інтересів громадян, забезпеченню громадського порядку та суспільної безпеки, припиненню вчинених правопорушень, збору доказів, встановленню та затриманню осіб-правопорушників, притягненню винних до відповідальності, відновленню справедливості у суспільстві та іншим аспектам. Таким чином, чим ефективніше заходи адміністративного примусу, які можуть застосовувати органи Національної поліції України, тим якіснішою буде боротьба зі злочинністю та ефективніше попередження правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 No 580-VIII / Голос України від 06.08.2015 No141–142.

2. Поліщук А.О. Забезпечення прав людини при застосуванні заходів адміністративного примусу поліцією: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: НДІ Публічного права, 2017. 178с.

3. Братков С.І. Види поліцейських заходів, що застосовуються Національною поліцією України. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука».Серія «Юридичні науки», 2017. No 2(2).

4. Науково-практичний коментар розділів IV «Повноваження поліції» та розділів V «Поліцейські заходи» Закону України «Про національну поліцію» : Науково-практичний коментар / Колект. авт. Х. : Право, 2016. 178с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Дацко О.М.
аспірант кафедри Економіки
Приватний вищий навчальний заклад "Європейський університет"
Науковий керівник:
Крейдич І.М., доктор економічних наук, професор

Зовнішньоекономічна діяльність є необхідною складовою сучасної глобальної економіки, і вона відіграє стратегічну роль у розвитку України. Уміння підприємств ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами, розширювати експорт та імпорт, та використовувати глобальні ринки є важливими чинниками підтримки економічного зростання та конкурентоспроможності країни.

Проте, ця перспективна галузь також стикається з численними викликами та складнощами, які вимагають уваги та розв'язання. Організаційно-правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств грає ключову роль у забезпеченні справедливої конкуренції, забезпеченні прав підприємств, та сприянні стійкому розвитку економіки України.

Дослідження проводиться з метою надання конструктивних рекомендацій для подальших покращень в організаційно-правовому забезпеченні, що сприятиме підтримці економічного зростання України та забезпечить сталість українських підприємств на міжнародних ринках.

Сучасний стан організаційно-правового забезпечення зовнішньо-економічної діяльності.

Сучасна система правового регулювання зовнішньоекономічних відносин в Україні є складною та фрагментованою. Вона ґрунтується на численних нормативно-правових актах, серед яких важливими елементами є закони,

підзаконні акти, міжнародні договори, постанови уряду, та інші нормативні документи. Однак, не дивлячись на наявність такого регулювання, існують численні виклики та недоліки, які ускладнюють ефективну діяльність підприємств на міжнародних ринках.

Фрагментованість законодавства: Система правового регулювання зовнішньоекономічних відносин ускладнена фрагментованістю, коли різні аспекти таких відносин регулюються окремими законами та постановами, що може створювати плутанину та невизначеність у виконанні правил. Фрагментованість законодавства у сфері зовнішньоекономічних відносин в Україні - це явище, коли регулювання різних аспектів зовнішньоекономічної діяльності виконується окремими законами та підзаконними актами, які можуть бути розділені на окремі сектори, галузі, види операцій або конкретні аспекти торговельних відносин. Така фрагментованість створює певні проблеми та виклики для підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

а) Багата кількість законів та підзаконних актів: Зовнішньоекономічна діяльність підприємств підпадає під вплив різних законів та підзаконних актів, таких як Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність", Закон України "Про мито та митну справу", Закон України "Про експорт-імпортне регулювання", Закон України "Про валютний регулювання та валютний контроль", та інші. Кожен з цих законів має свої власні вимоги та норми, що може створювати плутанину для підприємств, які намагаються взаємодіяти на міжнародних ринках.

б) Нестабільність законодавства: Закони та нормативні акти в сфері зовнішньоекономічної діяльності можуть піддаватися частим змінам та поправкам. Це створює нестабільність та невизначеність для підприємств, оскільки вони можуть бути змушені адаптувати свої бізнес-процеси та стратегії у зв'язку із змінами у законодавстві.

в) Плутанина у виконанні правил: Фрагментованість законодавства може призводити до плутанини та непорозумінь у виконанні правил. Підприємства можуть стикатися з ситуаціями, коли вимоги одного закону суперечать вимогам іншого, що ускладнює їхню діяльність та створює ризики.

г) Збільшення адміністративного тиску: Завдяки фрагментованості законодавства, підприємства можуть бути змушені дотримуватися різних процедур, звертатися до різних органів та виконувати різні вимоги для здійснення зовнішньоекономічних операцій, що збільшує адміністративний тиск.

Застарілість законодавства: Багато законів та нормативних актів, що регулюють зовнішньоекономічні відносини, є застарілими та не відповідають сучасним вимогам та реаліям міжнародної торгівлі.

Застарілість законодавства у сфері зовнішньоекономічних відносин в Україні є серйозною проблемою, оскільки вона створює численні виклики та обмежує ефективну діяльність підприємств на міжнародних ринках. Основні аспекти застарілості законодавства в цій сфері включають:

а) Недорівненість сучасним реаліям: Багато законів та нормативних актів, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність, були прийняті у минулому і не враховують сучасні технологічні, економічні та торговельні тренди. Наприклад, вони можуть не враховувати розвиток електронної комерції та міжнародного електронного бізнесу.

б) Неспроможність адаптуватися до змін: Закони та нормативні акти мають тенденцію залишатися незмінними протягом довгих періодів часу, навіть у випадку зміни міжнародних стандартів чи торговельних угод. Це може призводити до непорозумінь та конфліктів з іншими країнами та міжнародними партнерами.

в) Відсутність відповідності міжнародним стандартам: Законодавство України у сфері зовнішньоекономічних відносин може не відповідати міжнародним торговельним стандартам та угодам, до яких країна зобов'язана дотримуватися. Це ускладнює міжнародну торгівлю та може призводити до торговельних конфліктів.

г) Недоліки у регулюванні нових видів діяльності: Оскільки бізнес постійно еволюціонує та виникають нові види діяльності, старі закони можуть бути неспроможними в регулюванні таких нововведень. Наприклад, віртуальна валюта, криптовалюта та інші нові технології можуть залишатися недостатньо регульованими.

д) Неефективність контролю та забезпечення дотримання закону: Застарілі закони можуть призводити до труднощів у контролі та забезпеченні дотримання правил, оскільки вони можуть бути неадекватними сучасним реаліям.

Адміністративні бар'єри: Процеси отримання необхідних документів та ліцензій, а також виконання митних та інших адміністративних процедур можуть бути вкрай часомісткими та складними для підприємств.

Адміністративні бар'єри у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні є однією з основних проблем, які ускладнюють та уповільнюють процеси міжнародної торгівлі та зовнішньоекономічних операцій підприємств. Детальніше опишемо ці адміністративні бар'єри:

а) Митні процедури і вимоги: Перетин кордону та виконання митних процедур може бути часомістким та складним процесом. Підприємства повинні дотримуватися різних митних правил, оформлювати необхідну документацію та сплачувати мита та інші податки. Ці процедури можуть значно збільшити час та витрати на міжнародну торгівлю.

б) Ліцензування та дозвільні процедури: Деякі види зовнішньоекономічної діяльності вимагають отримання спеціальних ліцензій, дозволів або сертифікатів. Процедура отримання таких дозвільних документів може бути дуже складною та тривалою, що ускладнює планування та реалізацію міжнародних операцій.

в) Валютне регулювання: Законодавство про валютний контроль та валютне регулювання в Україні може обмежувати доступ до іноземної валюти, а також накладати обмеження на проведення валютних операцій. Це може

ускладнювати фінансові операції та конвертацію валюти для підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

г) Адміністративні обмеження та документація: Підприємства зобов'язані виконувати численні адміністративні процедури та зберігати обширну документацію щодо своєї зовнішньоекономічної діяльності. Це може вимагати значних ресурсів та зусиль, а також ускладнювати ведення бізнесу на міжнародних ринках.

д) Недорозвинуті інфраструктура та послуги: Недостатньо розвинута інфраструктура для зовнішньоекономічних операцій, така як морські порти, аеропорти, митниці та транспортні зв'язки, може призводити до затримок та недоліків у поставках та логістиці.

Всі ці адміністративні бар'єри ускладнюють та збільшують витрати на зовнішньоекономічну діяльність підприємств. Для вирішення цих проблем необхідно впроваджувати реформи, спрощувати адміністративні процедури, покращувати інфраструктуру та створювати сприятливі умови для бізнесу на міжнародних ринках.

Недостатня гармонізація із міжнародними стандартами: Відсутність повної гармонізації українського законодавства з міжнародними торговельними стандартами може ускладнювати міжнародні операції та зменшувати конкурентоспроможність українських підприємств.

Недостатня гармонізація із міжнародними стандартами у сфері зовнішньоекономічної діяльності в Україні є серйозною проблемою, яка впливає на конкурентоспроможність українських підприємств на міжнародних ринках та створює торговельні та інвестиційні обмеження. Опишемо основні аспекти цієї проблеми:

а) Відсутність відповідності міжнародним стандартам: Україна ще не завжди відповідає міжнародним торговельним стандартам і рекомендаціям, що приймаються міжнародними організаціями, такими як Світова організація торгівлі (СОТ) і Міжнародний валютний фонд (МВФ). Це може ускладнювати взаємодію та торгівлю з іншими країнами та партнерами.

б) Торговельні бар'єри: Недостатня гармонізація із міжнародними стандартами може призводити до торговельних бар'єрів, таких як вимоги до якості та безпеки продукції, які можуть вимагати внесення змін у виробництві та обігу товарів для їхнього ввезення на міжнародні ринки.

в) Фінансові обмеження: Неспівпадіння українського фінансового законодавства з міжнародними стандартами може призводити до обмежень у фінансових операціях та валютних операціях для підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

г) Юридична невизначеність: Недостатній рівень гармонізації може призводити до юридичної невизначеності для підприємств, оскільки законодавство може бути суперечливим та неоднозначним.

д) Обмеження інвестицій: Негармонізоване законодавство може відштовхувати іноземних інвесторів, які вимагають відповідності міжнародним стандартам та правилам.

Для подолання цих проблем важливо активно працювати над гармонізацією законодавства України із міжнародними стандартами, включаючи стандарти СОТ, МВФ, Європейського Союзу та інших міжнародних організацій. Такий підхід сприятиме полегшенню міжнародної торгівлі, залученню інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

У висновку до вище вказаного можна зазначити, що сучасна система правового регулювання зовнішньоекономічних відносин в Україні потребує серйозних реформ та модернізації. Дослідження виявило численні проблеми, такі як фрагментованість законодавства, застарілість норм, адміністративні бар'єри, недостатня гармонізація із міжнародними стандартами, які ускладнюють ефективну зовнішньоекономічну діяльність підприємств в Україні.

Для досягнення успішної зовнішньоекономічної діяльності та підвищення конкурентоспроможності необхідно:

Проводити реформи в законодавстві: Необхідно переглянути та спростити законодавство, усунути фрагментованість та створити єдину та зрозумілу систему правил для зовнішньоекономічних відносин.

Активно гармонізувати з міжнародними стандартами: Україна повинна працювати над гармонізацією свого законодавства з міжнародними стандартами та домовленостями, що допоможе підвищити її міжнародну конкурентоспроможність та покращити доступ до міжнародних ринків.

Спрощувати адміністративні процедури: Зменшення адміністративних бар'єрів та оптимізація митних, ліцензійних та інших процедур сприятиме покращенню бізнес-середовища та створить умови для залучення інвестицій та розвитку зовнішньої торгівлі.

Підтримувати надання послуг та інфраструктури: Вдосконалення інфраструктури, такої як митні послуги, транспортні зв'язки та послуги логістики, сприятиме полегшенню та прискоренню зовнішньоекономічних операцій.

Завдяки цим заходам Україна може покращити своє позиціонування на міжнародних ринках, залучити інвестиції, розширити експортні можливості та підтримати сталий економічний розвиток, що в свою чергу сприятиме збільшенню ВВП, створенню нових робочих місць та підвищенню життєвого рівня громадян України. Такий курс реформ сприятиме інтеграції України в світову економічну спільноту та сприятиме її стабільному розвитку в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Апостолова Т.В., Бурковський І.Д., Бунзяк Я.В., Вишневська О.В., Дубініна М.В. Забезпечення конкурентоспроможності і економічного зростання в регіональному АПК/І.І. Червень (ред.), Л.А. Євчук (ред.) – Миколаїв. МДАУ, 2005,-440 с.

2. Зінь Е.О., Дука Н.С. Основи зовнішньоекономічної діяльності: К.: Кондор, 2009.-432 с.

3. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. – К.:ДАКККіМ, 2006.-144 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Дубінчук О.О.
аспірант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Гендерна ідентичність та гендер є ключовими та фундаментальними аспектами особистості. Значення формування та вираження гендерної ідентичності посилюється в сучасності через поширення гендерних стереотипів, розлад у розвитку гендерної структури суспільства та потребу в сприянні толерантності до різних форм гендерної репрезентації.

Поняття «гендер» описує систему цінностей, норм, і характеристик, які суспільство моделює та утримує через соціальні інститути. Ця система визначає поведінку, стиль життя, спосіб мислення, ролі та взаємини між чоловіками та жінками. Ці аспекти формуються та набуваються особистістю протягом соціалізації та сильно залежать від соціального, політичного, економічного та культурного контекстів суспільства [1].

Гендер є соціальною конструкцією, що виникає та існує у межах певної культури або спільноти. У відміну від статі (sex), яка призначається людині з народження, гендер формується під час соціалізації. Таким чином, важливо розуміти, що гендер не визначає особистість індивіда з урахуванням його біологічних особливостей.

Складність визначення гендеру обумовлена включенням різноманітних характеристик, що великою мірою впливають на його виявлення: біологічна стать, статево-рольові стереотипи, статево-рольові норми та статево-рольова ідентичність [2]. При цьому велике значення мають статево-рольові особливості, такі як соціальні ролі за статтю, індивідуальні характеристики особистості у суспільному контексті та їхні патерни поведінки. Також важливі колективні уявлення, такі як стереотипи і загальноприйняті норми щодо статево-рольових відносин у конкретній групі чи соціокультурному середовищі.

Гендерна ідентичність є складовою основної ідентичності особистості, що внутрішньо регулює процеси адаптації та саморегуляції. Вона відображає самоідентифікацію особистості і визначає, як вона сприймає себе у відношенні до чоловічої чи жіночої статі, об'єднуючи в собі певні характеристики або відкидаючи інші.

Процес формування гендерної ідентичності відбувається під час соціалізації, і сам цей процес часто називається гендерною ідентифікацією. Якщо гендерну ідентичність можна розглядати як структурний компонент ідентичності взагалі, то гендерна ідентифікація визначає динамічний аспект цієї ідентичності. Гендерну ідентифікацію можна розглядати як процес формування гендерної ідентичності, що відображає відповідність особистості певній статі та гендеру, її внутрішнє відчуття себе як чоловіка або жінки, а також усвідомлення та прийняття своєї чоловічої та/або жіночої ролі [3].

Таким чином, гендерна ідентичність являється неодмінною складовою базової ідентичності особистості, відіграючи значну роль у процесах адаптації та саморегуляції. Це поняття характеризує самоідентифікацію людини в розумінні представлення себе як чоловіка або жінки, а також поєднання властивостей чи заперечення наявності певних якостей. Процес формування гендерної ідентичності, відомий як гендерна ідентифікація, є динамічним і процесуальним аспектом гендерної самоідентифікації. Усвідомлення та прийняття своєї ролі, як чоловіка або жінки, визначається внутрішнім відчуттям себе у контексті визначеної статі та гендеру.

Список використаних джерел:

1. Основи теорії гендеру : навч. посіб. / упоряд. Скорик М.М. Київ : Київський інститут гендерних досліджень, 2004. 536 с.

2. Левандовська М.Б. Криза гендерної ідентичності як психологічний феномен. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2007. № 3.

3. Бунчук О. Новітні людські права: прийняти не можна заборонити. Сайт юридичного факультету Чернів. нац. ун-ту ім. Юрія Федьковича. URL: https://cutt.ly/NKL3RvT

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНВЕСТИЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД

Ільків О.М.
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ
Науковий керівник, д.е.н., професор Гаврилюк О.В.

Із початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 р., згідно даних прес-служби Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА), знизився інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України в першому півріччі на пів пункту – до 2,17 пункту, а у 2023 р. зазнав ще більш істотного зниження.

Питання залучення іноземних інвестицій в Україну детерміновано політичною, економічною та фінансовою стабільністю, вдосконаленням законодавчих актів з регулювання інвестиційної діяльності та захисту інвестора. До злободенних завдань сьогодення належать гостра потреба подолання корупції та забезпечення довіри до судової системи. Незважаючи на чималу кількість нормативно-правових актів, що містять норми та гарантії інвесторам, в реальності гарантії захисту інвесторів не кореспондують задекларованим в українському законодавстві та положенням Закону України «Про режим іноземного інвестування» [1].

Поняття «гарантія» в даному контексті означає забезпечення прав та можливостей, встановлених законодавством. Згідно ст. 19 Закону України «Про інвестиційну діяльність», державні гарантії захисту інвестицій – це система правових норм, які спрямовані на захист інвестицій та не стосуються питань-

фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів, обов'язкових платежів. Державні гарантії захисту інвестицій не можуть бути скасовані або звужені стосовно інвестицій, здійснених у період цих гарантій [2].

Проте, практика свідчить зворотне: подібні твердження здебільшого носять суто декларативний характер та не відповідають реальному стану справ. Гарантії захисту інвестицій у разі зміни законодавства (п.2 ст.397 ГК України [3], ст.8 Закону України «Про режим іноземного інвестування» іменовані в юридичній літературі як стабілізаційні застереження (stabilization clause), тобто коли прийняття нових нормативно-законодавчих актів погіршує становище іноземного інвестора, до нього автоматично застосовується попереднє законодавство – аж до закінчення терміну інвестиційної угоди.

Проте, на конкретному прикладі можна пересвідчитися в декларативності вказаних норм. Так, у грудні 2022 р. агрокомпанія ТзОВ «Галичина-Захід» (100% іноземних інвестицій) запізнилася з реєстрацією податкових накладних на 16 хвилин через постійні ракетні обстріли російської федерації та стабілізаційні відключення електроенергії, а внаслідок отримали штраф від податкової в розмірі 700 тис грн. при тому за наявності сертифікату регіональної ТПП, а також листа обленерго про відсутність електропостачання по обох лініях у той день [4]. Операційний час, протягом якого платники ПДВ могли подати на реєстрацію податкові накладні, врегульовується Порядком № 1246 від 29.12.2010 р., згідно з п. 3 якого операційний день в робочі дні тривав та триває до 20 години.

Проте, в той період у Податковий кодекс було доповнено п. 69.18, яким встановлювалося, що приймання електронних документів від платників податків здійснюється у робочі дні до 18 години, при цьому до спеціального Порядку №1246 зміни не внесені, що спричинило відповідну колізію. Попри суперечливе нормативне регулювання, в умовах якого, згідно з Податковим кодексом та усталеною судовою практикою, має застосовуватися презумпція правомірності дій платника податків, цей принцип на практиці не знайшов свого втілення.

У рішенні Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) у пунктах 52, 56 від 14 жовтня 2010 р. у справі «Щокін проти України» («Shchokin v. Ukraine») було зазначено, що тлумачення й застосування національного законодавства є прерогативою національних органів. Суд, однак, зобов'язаний переконатися в тому, що спосіб, у який тлумачиться й застосовується національне законодавство, призводить до наслідків, сумісних із принципами Конвенції з погляду тлумачення їх у світлі практики Суду [5]. На думку ЄСПЛ, відсутність у національному законодавстві необхідної чіткості та точності, які передбачали можливість різного тлумачення, порушує вимогу якості закону, передбачену Конвенцією, і не забезпечує адекватного захисту від свавільного втручання публічних органів державної влади в майнові права заявника.

Таким чином, відповідно до вимог принципу правової визначеності, правозастосовний орган у випадку неточності, недостатньої чіткості,

суперечливості норм позитивного права має тлумачити норму на користь невладного суб`єкта (якщо однією зі сторін спору є представник держави або органу місцевого самоврядування). Це так зване правило пріоритету норми за найбільш сприятливим для особи тлумаченням, яке також і закріплене у самому Податковому кодексі України. Проте, в процесі адміністративного оскарження податкова служба просто зробила вигляд, що жодних обставин форс-мажору не існувало, а такі базові складові верховенства права та адміністративної процедури, як справедливість, пропорційність, юридична визначеність, розумність, знову не знайшли свого втілення на практиці, що в свою чергу ніяк не відповідає принципу «якості закону».

Отож, можна констатувати, що створення процедур якісного адміністративного оскарження для скорочення кількості судових процесів, забезпечення доступу до міжнародного арбітражу та приведення законодавства у відповідність до Acquis ЄС щодо створення сприятливих умов для бізнес середовища є першочерговими факторами, котрі слід здійснити для утримання інвестиційних ресурсів в економіці України та їхнього подальшого залучення.

Стосовно найболючішого питання – гарантій безпеки інвестицій у воєнний та післявоєнний час – слід відмітити, що в Україні слід нагально розробити наступні механізми, зокрема:

1. Страхування політичних ризиків, тобто захист інвесторів від ризику політичної чи воєнної нестабільності в країні; розподілене фінансування ризиків. Розділ ризиків інвестування з третьою стороною, зазвичай державою або міжнародною фінансовою інституцією. Страхувальник і третя сторона погоджуються розділити ризики інвестування, причому третя сторона бере на себе частину ризику в обмін на винагороду. Кредитне страхування – захист кредиторів від ризику неплатоспроможності позичальників дозволяє кредиторам надавати фінансування позичальникам в умовах високого ризику, не беручи на себе весь ризик. Страховик гарантує виплату кредиторам частини суми кредиту в разі невиконання зобов’язань. Неабияк важливі інвестиційні гарантії – механізм, в якому якщо отримувач інвестицій не виконує передбачені договором зобов’язання, то їх згідно інвестиційної гарантії перебирає на себе іноземний банк або держава, яка стала інвестиційним гарантом. А міжнародна допомога дозволяє фінансувати відновлення інфраструктури в країнах з активними бойовими діями та в повоєнний час, а також залучати конфісковані активи у сторони, яка нанесла збитки.

2. Забезпечити гарантії держав-партнерів своєму бізнесу, який буде інвестувати в Україну. Для України цей шлях є найбільш прийнятний, оскільки знімає більшість побоювань та застережень.

Підсумовуючи, слід сказати, що інститут надання гарантій захисту інвестицій є одним з найважливіших інститутів інвестиційного права, покликаних забезпечити належний інвестиційний режим відповідно до норм національного законодавства та міжнародних угод у сфері інвестиційної діяльності. Незважаючи на проголошення відповідних правових гарантій, недостатня розробленість механізму правового захисту, нестабільність

суміжних галузей права є найбільш вразливим місцем національного інвестиційного законодавства України. Такий стан речей створює додаткові труднощі та двозначність у законодавчому забезпеченні адміністративно-правового режиму захисту інвестицій і потребує якомога оперативного виправлення.

Список використаних джерел:

1. *Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 року № 93/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 19, ст. 80.*
2. *Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 року № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 47, ст. 646.*
3. *Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19–20, № 21–22.*
4. *Кейс Ради бізнес-омбудсмена про компанію «ГАЛИЧИНА – ЗАХІД» — Forbes.ua; https://forbes.ua/business/agrokompaniya-na-16-khvilin-zapiznilasya-zareestruvati-podatkovi-nakladni-cherez-vidsutnist-elektroenergii-podatkova-vipisala-700-000-grn-keys-radi-biznes-ombudsmena-10102023-16443.*
5. *Справа "Щокін проти України". Європейський суд з прав людини. Рішення. Заява NN 23759/03 та 37943/06. від 14 жовтня 2010 року.*

ЩОДО ПІДХОДІВ ДО СЛІДЧОЇ СИТУАЦІЇ

Клименко А.М., Яворський Р.І.
аспіранти,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Забезпечення ефективності досудового розслідування у справі про службову недбалість залежить від вміння слідчого та прокурора оперативно та якісно визначати тактичні завдання на кожному етапі розслідування і використовувати відповідні засоби, методи та прийоми для збору, оцінки та перевірки доказів. У сучасних кримінальних методиках існують рекомендації, які спрямовані на застосування під час розслідування конкретного виду кримінального правопорушення. Ці рекомендації можуть мати різну структуру, проте найбільш поширеним є ситуаційний підхід. Цей підхід передбачає врахування специфіки обставин, що складаються на різних етапах розслідування, і визначення слідчим конкретного напряму та алгоритму дій, враховуючи певний випадок.

Ситуаційний підхід, розглядає широкий та вузький аспекти розуміння слідчої ситуації, «у широкому розумінні слідча ситуація є сукупністю всіх умов, що впливають на розслідування і визначають його особливості. Практично більш значущим є поняття слідчої ситуації у вузькому розумінні – як характеристики інформаційних даних, які має слідство на різних стадіях досудового розслідування» [1].

Дані концепції не протистоять одна одній, а взаємодоповнюються. Широкий підхід більш точно визначає сутність слідчої ситуації як об'єктивної реальності, тоді як вузький застосовується для можливості типізації слідчих ситуацій у контексті розробки методики розслідування конкретного виду або групи кримінальних правопорушень.

Якщо розглядати слідчу ситуацію у широкому аспекті, то вона представляє собою комплекс різноманітних факторів. Наприклад, В.В. Логінова визначає її як «сукупність обставин, які склалися на певному етапі розслідування на основі фактичних даних про подію злочину, що створює можливість органам досудового слідства використовувати свої можливості для розкриття, розслідування та запобігання злочину» [2]. Однак кількість обставин, які формують слідчу ситуацію, може бути дуже великою.

Серед них:

- матеріально-технічні можливості органу досудового розслідування;
- суб'єктивні характеристики слідчого та прокурора;
- сукупність фактичних даних, які наявні в певний проміжок часу і т.д. [3].

Таким чином, враховуючи складність та різноманітність факторів, що формують слідчу ситуацію, виокремлення різновидів цього поняття в різних контекстах є обґрунтованим. Це дозволяє враховувати специфіку кожного розслідування та надає можливість ефективніше використовувати ресурси та методи в рамках конкретного кримінального випадку.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : підруч. В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В.А. Журавель [та ін.] : за ред. В. Ю. Шепітька. – 5-те вид. переробл та допов. К. : Ін Юре, 2016. 640 с.

2. Логінова В. В. Поняття та значення слідчих ситуацій в методиці розслідування злочинів. Форум права. 2010. № 3.

3. Вахрушев О. В. Аналіз елементів криміналістичної характеристики службової недбалості. Visegrad Journal on Human Rights. 1 (volume 3). 2020.

ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Маляр Я.А., Цимбал О.В.
аспіранти,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Актуальною темою на сьогодні є використання судами норм Конституції України таким чином, щоб вона не залишалася лише «річчю в собі», а забезпечувала ефективний захист прав людини в її відносинах із суб’єктом владних повноважень. Для ефективного впровадження Конституції і забезпечення того, щоб її норми стали реальні в суспільному житті, велике значення мають процесуальні форми.

Головну роль у цьому процесі відіграють адміністративні суди, які, через конкретизацію права у певному спорі, забезпечують втілення в життя положень Конституції. Навіть у разі вирішення адміністративного спору, суди в першу чергу використовують тлумачення норм звичайного законодавства, яке базується на Конституції [2].

Основною метою адміністративного судочинства є вирішення спорів публічно-правового характеру для захисту прав громадян від можливих зловживань суб'єктів владних повноважень. При вирішенні таких спорів адміністративні суди застосовують Конституцію, проводячи перевірку повноважень, які Конституцією надані суб'єктам владних повноважень. Іншими словами, Конституція встановлює стандарти компетентності для відповідних органів, а реалізація цих стандартів відбувається шляхом прийняття нормативно-правових актів та їхнього застосування судами у конкретних спорах. Суди, виносячи рішення в окремому спорі, визначають функціональні обов'язки суб'єктів владних повноважень відповідно до конституційно встановлених стандартів їхньої діяльності [3].

У судовій практиці відсутні універсальні підходи чи методи застосування норм Конституції, оскільки ці питання визначаються конкретними обставинами, предметом і характером конкретної справи[1].

Цей процес переважно реалізується через такі методи:

- посилання на Конституцію для підсилення дії її норм у законодавчій ієрархії;
- тлумачення норм, яке, згідно зі статтею 8 Основного Закону, повинно відповідати змісту Конституції;
- пряма дія Конституції;
- особистого переконання суду щодо суперечливості певної норми Конституції.

Список використаних джерел:

1. Головатий С. «Верховенство права» не працює. Коментар до тексту документа Венеційської комісії «Доповідь про правовладдя». Право України. 2019. №11. П.32 URL.: https://www.venice.coe.int/files/articles/Holovaty_rule_of_law_report_ comments_2019.pdf.

2. Європейська комісія «За демократію через право». Мірило правовладдя: Коментар. Глосарій. – С. 17 (параграф 46). URL.: https://www.venice.coe.int/ webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-ukr.

3. Кодекс адміністративного судочинства України. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2747-15#Text.

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Мелешко О.А.
аспірант, спеціальність 081 «Право»
ПВНЗ «Європейський Університет»
Науковий керівник:
Ієрусалимов І.О., доц.. каф. права юридичного факультету,
кандидат юридичних наук

Громадяни України зобов'язані берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства, здійснювати діяльність з додержанням вимог екологічної безпеки та лімітів використання природних ресурсів, не порушувати екологічні права і законні інтереси інших суб'єктів, компенсувати шкоду, заподіяну забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє природне середовище [4]. В сучасних умовах екологічний стан в Україні погіршується з кожним днем. Військові дії на території країни негативно впливають на стан довкілля, прикладом цього може бути масштабна екологічна катастрофа – знищення греблі Каховської гідроелектростанції. За міжнародним законодавством визнається воєнним злочином, згідно національного законодавства України є екоцидом – тобто масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу [1]. Міністерство аграрної політики та продовольства України інформувало, що внаслідок екологічної катастрофи було зупинено водопостачання 31 системи зрошення полів Запорізької, Дніпропетровської та Херсонської областей. У 2021 році завдяки цим системам українські аграрії збирали близько 4 млн тон зернових і олійних культур, на суму близько 1,5 млрд доларів [3]. Потенційно небезпечними також є провокації на Запорізькій АЕС, що можуть привести до ще однієї масштабної екологічної катастрофи як аварія на Чорнобильській АЕС 26 квітня 1986 року.

Правовий захист у межах юрисдикції держави за національним законодавством України виражається в покаранні за скоєнні правопорушення, наприклад розділи Кримінального кодексу України «кримінальні правопорушення проти довкілля», «кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». Розуміння неминучості покарання за скоєння кримінального правопорушення у сфері довкілля забезпечує захист та безпеку екології. Правовий захист екології у міжнародних відносинах на думку Опайнича В.Я. здійснюється за допомогою ООН, приводячи в приклад наслідки Ізраїльського вторгнення до Кувейту 1990 року, де юристами було написано 168 позовів на загальну суму 85 мільярдів доларів США до спеціальної компенсаційної комісії утвореною Радою Безпеки ООН, але внаслідок цього було компенсовано лише близько 6% від загальної суми [2, с.584].

Аналізуючи вищенаведене можна дійти висновку, що будь-яке погіршення екологічного становища негативно впливає на економічний стан держави. В умовах війни негативний вплив на екологію та економіку збільшується з кожним днем. Правовий захист екології забезпечується ратифікацією і дотриманням міжнародних конвенцій та договорів, які стосуються екологічної безпеки. Також за наявності в національному законодавстві обов'язків громадян щодо дотримання вимог екологічної безпеки, наявність покарання за кримінальні правопорушення у сфері екології та розуміння його неминучості. Ратифікації міжнародних конвенцій та договорів для правового захисту екології в міжнародних відносинах недостатньо, оскільки немає чіткого механізму притягнення до відповідальності держави. Особливо це не працює з постійними членами Ради Безпеки ООН (КНР, Росія, США, Британія, Франція), оскільки кожна з них має право вето на будь-яке рішення проти неї.

Список використаних джерел:

1 Кримінальний кодекс України, Кодекс України № 2341-III (2023) (Україна). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text
2. Малишко, М. І., Оверковська, Т. К., Опольська, Н. М., & Пашко, М. А. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ЧАСИ ВІЙНИ.
3. Міністерство аграрної політики та продовольства України. https://minagro.gov.ua/news/znishchennya-rosiyanami-kahovskoyi-ges-zavdalo-znachnih-zbitkiv-silskomu-gospodarstvu-ukrayini
4. Про охорону навколишнього природного середовища, Закон України № 1264-XII (2023) (Україна). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text

МЕДІАПОЛІТИКА У ГРОМАДЯНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Пеннер С.О.
аспірант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

У сучасній демократичній державі, де влада отримує свою легітимність завдяки підтримці громадян-виборців, колективний характер політичних цілей передбачає використання різних інструментів для мобілізації та узгодження дій великої кількості людей. Одним із таких засобів є мас-медіа, які виступають як носії та поширювачі інформації, яка формує інформаційну картину суспільства.

Засоби масової інформації відіграють ключову роль у фіксації та трансляції подій, які відбуваються у світі. Вони стають агентами владних структур і мають можливість впливати на формування суспільної думки та поглядів громадян. У такій ситуації засоби масової інформації стають суб'єктами раціональних та критичних дискусій, сприяючи взаємодії та обговоренню важливих суспільних питань [3].

Роль засобів масової інформації визначається їхньою здатністю впливати на процеси ухвалення рішень у суспільстві. Проте на практиці не завжди вдається забезпечити об'єктивність та достовірність інформації, яку постачають засоби масової інформації, оскільки вони можуть мати свої власні інтереси та більш або менш виражені ставлення до різних політичних питань. Тому державі та суспільству важливо активно впливати на інформаційну діяльність засобів масової інформації та виражати свої пріоритети у висвітленні та поясненні політичних питань.

Регулювання відносин між владою та медіасистемою завжди залежить від характеру політичного режиму та визначається принципами, що визначають рівень видимості взаємодій: відкриті, напіввідкриті та приховані методи комунікації в інформаційній сфері. Використання сучасних комунікаційних технологій в політичному житті суспільства дозволяє суттєво збільшити вплив владних структур і спеціальних політико-аналітичних організацій на різні аспекти політичного розвитку. Це сприяє покращенню обміну інформацією в системі «влада-суспільство» та, в кінцевому підсумку, підвищує ефективність їх взаємодії [1].

Політичний досвід підтверджує, що контроль за матеріалами ЗМІ становить важливу політичну проблему, яка стосується не лише недемократичних, але й демократичних країн. З одного боку, конституції демократичних держав забороняють цензуру як інструмент контролю над інформацією, який може використовуватися для обмеження свободи слова та політичного репресивного втручання у діяльність ЗМІ. З іншого боку, існують об'єктивні виклики забезпечення національної безпеки, які можуть вимагати обмеження певних публікацій, виключення певних тем із громадського обговорення та посилення відповідальності ЗМІ.

Засоби масової інформації, як канали передачі інформації, не обмежуються лише технічною функцією. Вони активно впливають на масову свідомість і формують її. Тому інститути влади намагаються контролювати медійний простір, оскільки вони розуміють важливість цього впливу.

Слід відзначити, що сьогодні в масових засобах інформації України спостерігається певний дуалізм у розумінні їхньої ролі в політичному процесі. З одного боку, існують журналістські групи, які прагнуть зберегти високі етичні стандарти у галузі інформаційного виробництва. З іншого боку, деякі представники медіа-індустрії мають за головну мету отримання максимального прибутку від медіа-підприємств.

Аналіз особливостей медіаполітики в Україні виявило, що роль технологій шоу-бізнесу у формуванні політичних комунікацій різко зросла, і інформаційний простір влади набув яскраво виражений кроскультурний та транснаціональний характер. У такому контексті політична та культурна форма впливу на владу стає практично нерозрізненною. Внаслідок цього демократичний спосіб управління вже не може забезпечувати ефективні відносини між правлячими елітами і населенням, між елітами та неелітами. Інформаційні взаємини стають важливим інструментом формування політичної

влади, а розподіл владних повноважень підпорядковується законам поширення масової інформації [2].

Український процес медіатизації політики виявляється в розділенні інформаційного простору на два компоненти. Перший об'єднує засоби масової інформації та комунікації, що відображають позицію влади, в то час як другий компонент включає альтернативні джерела інформації, включаючи мережеві ресурси, які відображають погляди опозиції.

У практиці останніх років спостерігається зсув повноцінного політичного дискурсу до альтернативного медійного простору України. Це середовище має мережеву структуру, що дозволяє залучити максимально можливу аудиторію до рівноправної дискусії та слугує майданчиком для політичного діалогу. Відбуваються обговорення проблем, які в традиційних медіа вважаються забороненими, а також вільне обговорення питань, що не входять до загального порядку денного. Однак окремі дискусійні майданчики, представлені в медійному просторі, не завжди можуть повністю охопити різноманітні погляди та надати доступ до участі всім учасникам політичного процесу.

Можна сказати, що державна медіаполітика передбачає контроль за інформаційними потоками всередині країни, проте цей контроль не обов'язково виражається у формі державної цензури. Важливо розглянути можливість створення громадських структур, в яких брали б участь впливові особистості. Вони можуть активізувати громадську думку та вплинути на стратегії медіаполітики українських ЗМІ, спрямувавши їх увагу на реальні інтереси та потреби українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. *Данько-Сліпцова А. Політико-комунікаційні процеси формування сучасного інформаційного суспільства : дис. канд. політ. наук : 23.00.02. Київ. 2021.*

2. Єршова Н. Г. Публічні комунікації у публічній політиці: визначення основних понять. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 4. 2019. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/104. pdf.

3. Панченко О. А. Засоби масової комунікації як платформа державної інформаційної політики. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 4. 2020. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/ pdf/4_2020/4.pdf.

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ І НАДІЇ

Прилипко К.В.
студентка, 1 курсу ЧФ ПВНЗ «Європейський університет»
Науковий керівник: Зайцев О.М.,
старший викладач кафедри Менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін, ЧФ ПВНЗ «Європейський університет»

Інвестори завжди шукали цікаві інвестиційні можливості. Україна ж потребуватиме масштабних, довгострокових інвестицій, щоб оговтатися від наслідків російської агресії у післявоєнний період. Якщо не брати до уваги хронічні проблеми інвестиційного середовища в Україні (економічна нестабільність, захист прав інвесторів, корупція), потенційні інвестори будуть зацікавлені в дійсно перспективних галузях з високими мультиплікаторами зростання. Захист інвестицій у повоєнній Україні є важливою темою, яка потребує уваги національних та міжнародних організацій: після війни в Україні, що розпочалася у 2014 році, інвестори та український уряд стикаються з багатьма викликами та очікують на певні можливості [2].

Двома основними питаннями, які турбують інвесторів при інвестуванні в економіку, є наявність гарантій захисту їхніх інвестицій, наприклад, забезпечення відшкодування у разі настання непередбачуваних подій, та наявність попиту на продукцію інвестиційного проекту, наприклад, забезпечення прийнятного рівня прибутковості бізнесу. Не менш важливим є питання довіри інвесторів до України з точки зору захисту інвестицій [3].

Які ж виклики стоять перед нашою країною у післявоєнний період?

Корупція. Корупція вважається найсерйознішою проблемою для України після повномасштабної війни. Це серйозна загроза для інвестиційного клімату держави. Бажання громадян боротися з корупцією набуло непомітного, але потужного розмаху. Іноземні інвестори можуть стикнутися з необхідністю давати хабарі для отримання додаткових дозволів та погоджень. Це знизить довіру до українського бізнес-середовища. Необхідно зміцнити правову базу та забезпечити дотримання законодавства. Це стосується не лише антикорупційних заходів, а й прийняття спеціальних законів та нормативних актів для інвесторів.

Відсутність механізмів регулювання спорів. Україні потрібно більше розвинутих механізмів вирішення спорів між інвесторами та державою. Відсутність ефективних систем арбітражу може відлякувати деяких інвесторів. Метою механізму врегулювання спорів є забезпечення позитивного їх вирішення.

Надії щодо захисту інвестицій:

Реформи. Україна має провести заходи для покращення інвестиційного клімату шляхом реформування своїх законів і внутрішньої політики. Це

включає в себе боротьбу з корупцією, спрощення процедури реєстрації бізнесу та забезпечення захисту прав інвесторів [5].

Міжнародна підтримка. Україна має мати на меті залучення іноземних інвесторів, і тому, для нас вкрай важлива підтримка міжнародних організацій і країн-партнерів. Після завершення війни, країна має отримати широку міжнародну підтримку з боку країн-членів Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки, Канади та багатьох інших країн. Наразі, однією з головних форм підтримки є надання фінансової допомоги для відновлення постраждалих регіонів, гуманітарної допомоги для забезпечення базових потреб населення, а також фінансування проектів з метою поліпшення інфраструктури та економіки країни [1].

Геополітичне положення. Розташування України в центральній частині Європи робить її привабливою для торгівлі та інвестицій. Якщо країна зможе забезпечити стабільність та правовий захист, це може сприяти збільшенню іноземних інвестицій. Хоча Україна й займає стратегічно важливе географічне положення, має багаті природні ресурси та робочу силу з високим рівнем освіти, що робить її привабливим інвестиційним середовищем, вона ще не досягла свого очікуваного рівня через те, що не змогла звести до мінімуму втручання держави у дію ринків, усунути адміністративні перепони, що заважають веденню бізнесу, виконати намічені показники приватизації та стати привабливою для іноземних та внутрішніх інвесторів [4].

Україна має потенціал стати привабливою інвестиційно після війни, але для цього необхідно подолати численні виклики та забезпечити правовий захист та стабільність для інвесторів. Війна в країні спричинила багато труднощів в інвестиційній сфері, погіршила ситуацію та повністю змінила інвестиційний клімат. Водночас такі країни, як США, Німеччина, Великобританія, Польща та Туреччина, найбільше зацікавлені інвестиційними можливостями України у сферах інноваційних технологій, сільського господарства, фінансового сектору, логістики, енергетики, видобутку корисних копалин та оборони. Іншими словами, для інвесторів з багатьох країн Україна залишається привабливою країною.

Список використаних джерел:

1. *Бурковський П. Проблема корупції дуже турбує українців. Укрінформ: веб-сайт. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3759872-problema-korupcii-duze-turbue-ukrainciv.html (дата звернення 26.10.2023)*
2. *Данилишин Б. Як залучити інвестора під час війни та забезпечити його захист. Еспресо: веб-сайт. URL: https://espreso.tv/yak-zaluchiti-investora-pid-chas-viyni-ta-zabezpechiti-yogo-zakhist (дата звернення 20.10.2023)*
3. *Пучок М. С., Василенко А. В. Інвестування в Україну під час війни: тенденції та перспективи. Бізнес, інновації, менеджмент: веб-сайт. URL: http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/279892 (дата звернення 23.10.2023)*

4. Швецова Л. Медіація потребує чіткого законодавчого врегулювання. Юридична практика: веб-сайт. URL: https://pravo.ua/mediacija-potrebuie-chitkogo-zakonodavchogo-vreguljuvannja/ (дата звернення 01.11.2023)

5. Щербина А. Відбудова України: 5 інвестиційно привабливих секторів під час війни та після. Дніпропетровське інвестиційне агентство: веб-сайт. URL: https://dia.dp.gov.ua/vidbudova-ukra%D1%97ni-5-investicijno-privablivix-sektoriv-pid-chas-vijni-ta-pislya/ (дата звернення 22.10.2023)

РОЛЬ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ У ПОБУДОВІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Соломко Р.В.
аспірант,
«Європейський університет», м. Київ

У ситуації з посиленням як зовнішніх, так і внутрішніх викликів, що стоять перед Україною та її громадянами, суспільство відчуває гостру необхідність у швидких, обдуманих та адекватних реакціях на мінімізацію ризиків та загроз, а також у вирішенні нагальних питань і оперативних діях у разі їх виникнення. Військова агресія на сході країни підкреслила, що деякі структури державного управління в Україні часто показувати низьку ефективність та навіть неспроможність вирішувати нагальні завдання, які постали перед країною, регіонами та громадянами. У цей період Україна також стикається із нестачею внутрішніх і зовнішніх ресурсів - людських, економічних, фінансових, особистісних тощо. Тому актуальним стає завдання мобілізації внутрішніх ресурсів країни та її регіонів для забезпечення самозахисту та соціальної безпеки.

Вражаючим прикладом активізації та залучення соціальних ресурсів громадянської участі та позитивної самоорганізації активних громадян, спрямованої на вирішення актуальних сьогоденних проблем, є стрімкий розвиток волонтерського руху в Україні. Набутий під час цього процесу досвід має надзвичайну цінність з погляду розвитку громадянського суспільства.

Волонтерський рух в Україні має свою власну історію виникнення та розвитку. Початок інтенсивному волонтерському рухові, який охопив всю країну, датується кінцем 2013 року і відзначився особливим зростанням в 2022 році, у зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням російської федерації.

Активація громадянського суспільства в Україні відбулася завдяки волонтерському руху, особливо під впливом загрози втрати територіальної цілісності української держави з боку зовнішніх факторів. Зусилля громадян та їхній внесок у волонтерський рух сприяли об'єднанню суспільства навколо спільних цілей та допомагали забезпечити необхідну підтримку для вирішення важливих завдань національного значення під час загострення та невизначеності. «…Феномен волонтерства зробив українців щасливішими саме

тому, що вперше в історії приніс до українського концепту щастя задоволення від допомоги іншим» [1]. «Взагалі, такого ентузіазму ніхто не очікував – ні наші фахівці, ні європейські, ні американські. Проте він з'явився. Це дозволяє людям усвідомити свої спільні інтереси, об'єднатися…» [2].

Поступово відбуваються процеси інституціоналізації волонтерського руху та його включення у соціальні процеси на більш стійкій основі. Люди та організації, які прагнуть систематизувати свою діяльність, надають їй офіційний статус, що розширює можливості співпраці з урядовими органами та міжнародними організаціями тощо. Багато лідерів волонтерського руху, навіть якщо вони не розглядають волонтерську діяльність як постійну або основну, мають прагнення до організаційної координації та структурованості у своїй роботі, з метою підвищення ефективності надання допомоги.

Волонтерська діяльність в Україні відрізняється великою кількістю нестандартних напрямків, які не завжди є типовими для міжнародної практики. Вона не лише створює систему надання допомоги тим, хто її потребує, але також сприяє формуванню альтернативної системи розробки та впровадження рішень, спрямованих на більш ефективне функціонування відповідних державних структур. Це особливо актуально у військовій сфері [3].

Волонтерський рух в Україні відзначається також тим, що він сприяє розвитку та впровадженню інноваційних рішень в суспільній сфері. Він допомагає створити позитивну динаміку у вирішенні нагальних проблем та підтримує зусилля громадян у спрямуванні державних структур на більш ефективне виконання їх функцій.

Світовий досвід свідчить, що там, де добровольці можуть зробити, щоб їх голоси були почуті, і беруть участь у процесі прийняття рішень, надання послуг стає ефективнішим і справедливим [4].

Таким чином, волонтерська діяльність в Україні є унікальною та важливою частиною розвитку громадянського суспільства та підтримки країни в умовах внутрішніх та зовнішніх викликів.

Список використаних джерел:

1. *Головаха: Війна вперше навчила українців допомагати один одному [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://news.liga.net/interview/politics/6382849-golovakha_voyna_vpervye_ nauchila_ukraintsev_pomogat_drug_drugu.htm*

2. Котляр А. Елла Лібанова: «Треба стимулювати економію» / А. Котляр // Дзеркало тижня. Україна. – 2015. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.zn.ua/socium/ellalibanova-nuzhno-stimulirovat-ekonomiyu-_.html

3. Горєлов Д.М. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. / Д.М. Горєлов, О.А. Корнієвський. – К. : НІСД, 2015. – 36 с.

4. 2015 State of the World's Volunteerism Report – Transforming Governance [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.volunteeractioncounts.org/SWVR2015-frame/21337%20- %20SWVR%20report%20-%20ENGLISH%20-%20web%201.pdf

ВБИВСТВА НА ЗАМОВЛЕННЯ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА РОЗСЛІДУВАННЯ

Стеблюк Я.В.
аспірант,
«Європейський університет», м. Київ

Охорона права на життя є одним з найважливіших завдань держави та кримінального законодавства України [1]. Розкриття та розслідування замовлених умисних вбивств є важливою метою для правоохоронних органів. З оновленням науково-технічних засобів злочинці все частіше вдаються до високотехнологічних методів вчинення протиправних дій. Виявлення та розслідування таких злочинів стає завданням, що вимагає від слідчих високого рівня професіоналізму, глибоких знань та вмілого використання сучасних досягнень науки в галузі криміналістики.

Пленум Верховного Суду України визначає, що під умисним вбивством на замовлення розуміють умисне позбавлення життя потерпілого, здійснене особою (виконавцем) за дорученням іншої особи (замовника). Таке доручення, як це підкреслюється у постанові від 07.02.03 р. № 2 [2] може мати форму наказу, розпорядження, а також угоди, відповідно до якої виконавець зобов'язується позбавити потерпілого життя, а замовник - вчинити в інтересах виконавця певні дії матеріального чи нематеріального характеру (наприклад, допомогти у працевлаштуванні, вирішенні певних життєвих проблем, залучити до вчинення інших злочинів, якщо цього бажає виконавець тощо) або ж не вчинювати їх [3]. Отже, це практично підтверджує концепцію, що вбивство на замовлення може розглядатися як індивідуальний випадок у сфері вбивств із корисливих мотивів.

Для вбивства, вчиненого на замовлення, характерно те, що виконавець такого акту сприймає або розраховує отримати певну вигоду (матеріальну чи нематеріальну) не через сам факт позбавлення життя жертви, а через вчинені дії, спрямовані на виконання замовлення чи пов'язані з його виконанням. Саме ця обставина принципово відрізняє вбивство, вчинене на замовлення від інших вбивств, вчинених під впливом сторонніх осіб [4].

Для виявлення та розкриття вбивства, скоєного на замовлення, важливо враховувати та аналізувати унікальні особливості, які дозволяють виокремити злочин, вчинений за замовленням, як окремий вид правопорушення під час проведення розслідування. У процесі розслідування таких випадків важливо звертати увагу на можливі мотиви та користь, яку отримує виконавець. Підтримка слідчого професіоналізму та використання сучасних методів криміналістики стають ключовими елементами в успішному виявленні і розслідуванні замовних вбивств.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс] : закон України від 28.06.1996 р. 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішення Конституційного Суду : за

станом на 12.06.2013 р. № 2952-VI. – Електрон. дан. (1 файл). – Режимдоступу : http://zakon2.rada.gov.ua.

2. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.scourt.gov.ua/.

3. Слідчі (розшукові) дії : навч. посібник / [О. В. Авраменко, Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк та ін.] ; за заг. ред. Р. І. Благути, Є. В. Пряхіна. – Львів : ЛьвДУВС, 2014. – 416 с.

4. Криміналістика [навч. посіб.] / Т.В. Варфоломеєва, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров, В.О. Попелюшко. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 504с.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КІБЕРЗЛОЧИНУ

Струк О.В.
аспірант,
Європейський університет, м. Київ

Однією з головних тенденцій розвитку сучасного світу є стрімке поширення та зростаючий вплив комп'ютерних технологій. Цей процес визначає нову еру науково-технічного прогресу, де електронні пристрої та мережі стають необхідною складовою будь-якої сфери людської діяльності. Глобальна комп'ютерна мережа вже охопила значну частину населення, а цей тренд продовжує активно зростати. Ймовірно, протягом наступних десятиліть, а можливо й меншого періоду, практично весь світ буде злитий в єдину глобальну систему електронних комунікацій. Цей розвиток створює нову реальність, в якій виявляються всі аспекти, характерні для матеріальної реальності. Крім того, ця цифрова ера впливає і на злочинну діяльність [1].

За даними Управління ООН з наркотиків та злочинності, щорічно в світі реєструється понад три мільярди спроб незаконного доступу до електронних поштових скриньок та понад п'ять мільярдів вірусних атак. Приблизно третина компаній у всьому світі щорічно стикається із цілеспрямованими кібератаками, спрямованими проти їхніх активів та інфраструктури. Україна не є виключенням, що підтверджується зростанням кількості зафіксованих кіберзлочинів на дві тисячі та більше щорічно [2].

Можна відзначити, що злочинна діяльність, так само як і всі аспекти людського життя, стає все більш цифровою. У таких умовах виникає необхідність розробки нових стратегій для протидії кіберзлочинності, що є важливим завданням для кримінально-правової та криміналістичної науки. Мова йде не лише про новий вид злочинів, але і про мінливий характер цієї злочинної діяльності — кіберзлочинність. Особливу складність у цьому контексті додає міжнародний аспект злочинів, вчинених за допомогою електронних пристроїв та мережі Інтернет. Боротьба з кіберзлочинністю, лише на рівні однієї країни, стає неможливою. Тут необхідна спільна діяльність кримінальних відомств усіх країн, яка базується на єдиній методології розслідування кіберзлочинів та гарантує покарання кіберзлочинців незалежно від національних кордонів [3].

Зазначимо, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України не повністю регулює аспекти організації розслідування кіберзлочинів. Існують спроби внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України, зокрема стосовно використання спеціальних видів забезпечення кримінального провадження при розслідуванні кіберзлочинів. Проте при діючому регулюванні, слідство у випадках кіберзлочинів ще досить обмежене традиційними методиками розслідування, які не завжди адаптовані до нових типів правопорушень.

Список використаних джерел:

1. *Довженко О. Ю. Класифікація кіберзлочинів у криміналістиці. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. № 1.*

2. Кібербезпека в інформаційному суспільстві: Інформаційно-аналітичний дайджест / відп. ред. О.Довгань; упоряд. О.Довгань, Л.Литвинова, С.Дорогих; Науководослідний інститут інформатики і права НАПрН України; Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського. – К.: Видавничий дім «АртЕк», 2018. №1-12.

3. Самойленко О.А. Виявлення та розслідування кіберзлочинів. Одеса, 2020. 112 с.

ПОЛІТИЧНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК ДОСЯГНЕННЯ МИРУ ТА ЗЛАГОДИ

Феркалюк В.М.
аспірант,
Європейський університет, м. Київ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, однією з ключових завдань є подальше зміцнення незалежності держави, збереження стабільності та національного спокою, а також протидія спробам розшарування країни за ідеологічними та національними принципами. Вирішення цих завдань надто важливе для утвердження суверенітету та міцного єднання нації. В цьому контексті визначальну роль у вирішенні вказаних завдань відіграє лідерство політичних партій.

Партійні лідери, як важливі суб'єкти у системі політичної діяльності, виконують такі функції: артикуляція й агрегування інтересів певних соціальних груп; боротьба за здобуття політичної влади; використання політичної влади з метою здійснення суспільно значущих завдань; контроль за діяльністю державних органів або формування та здійснення прийнятого політичного курсу; політичне виховання й ідеологічна соціалізація виборців тощо [1].

Здійснення партійних інтересів стає фактично недосяжним без укладання політичних угод між різними політичними силами та взаємної підтримки. В даному контексті важливо зазначити, що однією з ключових цілей партійних лідерів є досягнення оптимального балансу між інтересами різних політичних

сил та їх взаємодія з об'єктивними потребами та інтересами суспільства в цілому.

Процес взаємодії між партіями та їхніми лідерами є сталим та ключовим для української політичної системи та суспільства загалом. Цей аспект вимагає глибокого дослідження механізмів формування партійних угод, ситуативних та стратегічних союзів, блоків і парламентських коаліцій. Особливо актуальною стає проблема взаємодії партій перед майбутніми виборами в Україні, де взаємозалежність тактичних рішень та принципів лідерів партій стає визначальною для їхнього успіху та активної участі у владних структурах [3].

До основних принципів участі лідерів партій у політичному процесі відносяться: системність, плюралізм політичних та ідеологічних підходів, конкурентність та толерантність:

- принцип системності вказує на необхідність організації та взаємодії всіх компонентів політичної системи;
- плюралізм політичних та ідеологічних підходів підкреслює різноманіття переконань та цінностей, що сприяє більш повному представленню суспільних інтересів;
- конкурентність стимулює змагання за підтримку виборців та ідейну перевагу;
- толерантність сприяє конструктивному діалогу та уникненню політичних конфліктів.

Дані принципи є ключовими для розвитку стійкої та ефективної політичної системи [2].

Нинішнє життя України вказує на важливість для партій та їхніх лідерів володіння наукою та мистецтвом політичного діалогу, а також усвідомлення та дотримання конкретних правил політичної поведінки. Розвиток політичного життя у сучасному суспільстві вказує на важливість усвідомлення та визнання того, що всі члени суспільства повинні репрезентувати загальне, бути носіями суспільної ідентичності, а не лише певна окрема частина. Сучасна політична діяльність повинна базуватися на визнанні того, що вирішення будь-якої суспільної проблеми можливе лише шляхом загальної згоди. У цьому контексті політична толерантність виступає як ключовий елемент досягнення миру та гармонії.

Список використаних джерел:

1. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін (2020). Вип. 7(21). Київ : Інститут соціології НАН України. 546 с.

2. Бернацький Б. В. Формування української моделі заборони політичних партій у світлі міжнародних стандартів і практик: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.11 / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2019.

3. Морарь М. В. Політична діяльність політичних лідерів сучасної України: теорія та практика. Грані. – No 1 (75). – 2011.

НА ШЛЯХУ ДО ВІДНОВЛЕННЯ: ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ УКРАЇНИ

Швець Д.А.,
студент, 3 курсу ФБК ЧФ ПВНЗ «Європейський університет»
Вершняк В.І.,
студентка, 3 курсу ФБК ЧФ ПВНЗ «Європейський університет»
Зайцев О.М.,
старший викладач кафедри Менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін, ЧФ ПВНЗ «Європейський університет»

Україна пережила непрості часи, і важливо мати ясний план для подолання наслідків російської агресії та відновлення країни. Один із ключових інструментів для досягнення цієї мети – це децентралізація. Реформа децентралізації в Україні є світлим прикладом успішної реформи, яка вже приносить плоди. Однак після агресії Україна повинна переглянути та вдосконалити свої підходи до децентралізації, щоб забезпечити більш ефективне адміністрування місцевих податків та ресурсів.

Після завершення перших двох етапів реформи, де громади отримали більше фінансових ресурсів та повноважень, настав час для змін у механізмах адміністрування місцевих податків. Перш за все, важливо передати функції адміністрування місцевих податків місцевим органам влади. Це допоможе розгрузити фіскальні органи, які зараз перевантажені технічно та фінансово [2].

Децентралізація також повинна супроводжуватися збільшенням фінансової автономії місцевих громад. У порівнянні з країнами Євросоюзу, Україна все ще має значний потенціал для поліпшення фінансової незалежності своїх громад. Більший контроль над податковими доходами надасть громадам можливість використовувати ці кошти для розвитку соціальної інфраструктури та підвищення якості життя своїх мешканців [1].

Крім того, децентралізація може сприяти більш ефективному адмініструванню місцевих податків через близькість до платників податків та краще розуміння потреб громади. Це зробить місцеві органи самоврядування більш відповідальними та ефективними у збиранні податків, що, у свою чергу, призведе до зростання податкових надходжень [3].

Навіть перед вторгненням, деякі громади в Україні вже виконували функції з адміністрування місцевих податків, навіть без відповідного законодавчого регулювання. Їх досвід може стати важливим джерелом навчання для інших громад та слугувати прикладом для розвитку сучасних систем адміністрування місцевих податків. Латвійський досвід, де органи місцевого самоврядування виконують всі функції з адміністрування місцевих податків, є відмінним прикладом автоматизації та ефективності у збиранні податків [4].

Бажання громад брати активну участь у реформі фіскальної децентралізації та розширювати повноваження місцевого самоврядування – це

ключовий показник успішності цієї реформи. Їхня здатність внести значний внесок у розвиток своїх територій, поліпшити якість життя мешканців та сприяти відновленню та розвитку областей, які постраждали від воєнних дій, стане важливим фактором у подоланні викликів, які стоять перед Україною. Збільшення повноважень місцевого самоврядування та їх фінансова автономія – це вкрай важливі інструменти на шляху до відновлення та подолання наслідків війни.

Список використаних джерел:

1. Бєлов Д.М., Громовчук М.В., Білак О.П. Міжмуніципальне співробітництво в структурі транскордонного співробітництва. Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». Випуск 72(4). Ч. 2. 2022. С. 226–231.

2. Пастущенко К. Чому після війни в Україні важливо продовжити децентралізацію Економічна правда: веб-сайт. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/23/698335/ (дата звернення: 15.10.2023)

3. Пирога І.С. Роль місцевого самоврядування у відбудові в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія «Право». № 77(1). 2023. С. 117–123.

4. Янковський О. «Вишенька на тортику». Що потрібно для економіки України після війни з РФ? Радіо свобода: веб-сайт. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-reformy-ekonomika-viyna-denysenko/31800868.html (дата звернення: 15.10.2023)

ДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ

Ювчик Є.А.
аспірант,
ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ

Діяльність Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією в Україні. Цей орган був створений з метою виявлення, розслідування та припинення корупційних злочинів на високому рівні влади та в інших сферах державного управління. Робота НАБУ базується на законах та правовому статусі, що надає йому визначені повноваження та відповідальність.

Важливо розглянути, яким чином НАБУ взаємодіє з іншими державними органами, включаючи Генеральну прокуратуру, судову систему, Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), та інші структури, щоб досягти мети – зменшення рівня корупції та зміцнення демократії в Україні. Також важливо розглянути питання щодо незалежності та автономії НАБУ, його фінансової підтримки та взаємодії з громадськістю [1].

У цьому контексті, питання правового статусу та повноважень НАБУ є ключовим аспектом, щоб зрозуміти, як він працює та як сприяє зміцненню правопорядку в Україні.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) має специфічний правовий статус, який визначає його роль та функції у боротьбі з корупцією в Україні. Основні аспекти правового статусу НАБУ включають наступне:

1. Спеціалізована незалежність: є спеціалізованим органом, спрямованим виключно на боротьбу з корупцією. Це відділяє його функції від інших правоохоронних та контрольних органів.
2. Незалежність: має статус автономного органу, що діє на підставі Конституції України та законодавства. Він незалежний від інших державних органів і має право приймати незалежні рішення щодо розслідування корупційних злочинів.
3. Право розслідування: має право розслідувати корупційні злочини, включаючи такі види злочинів, як хабарництво, вживання впливу на посадових осіб, несанкціоноване збагачення тощо.
4. Публічність: діяльність НАБУ є відкритою та публічною. Він зобов'язаний інформувати громадськість про свою роботу та результати розслідувань.
5. Фінансова незалежність: має власний бюджет та фінансову незалежність, що дозволяє йому функціонувати без залежності від інших державних органів.
6. Міжнародне співробітництво: має право співпрацювати з міжнародними організаціями та іншими країнами у сфері боротьби з корупцією.
7. Право на обшуки та арешти: має право проводити обшуки та здійснювати арешти у разі виявлення доказів корупційних діянь.

Національне антикорупційне бюро України має право вільно формувати свій кадровий склад, включаючи спеціалізованих слідчих, аналітиків та інших співробітників, які є необхідними для проведення розслідувань корупційних злочинів. Є підзвітним перед громадськістю: має обов'язок звітувати перед громадськістю та іншими органами про свою діяльність та результати роботи. Також, особливий статус керівника НАБУ, він не може бути звільнений або підданий тиску з боку владних органів, що забезпечує його незалежність у прийнятті рішень [2-3].

Національне антикорупційне бюро України відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією в країні. Його правовий статус та повноваження надають йому широкі можливості проведення розслідувань та виявлення корупційних злочинів на високому рівні влади та в інших сферах державного управління.

НАБУ має низку ключових особливостей, включаючи незалежність від впливу владних органів, автономію в прийнятті рішень, доступ до ресурсів та фінансування для виконання своїх завдань. Важливою частиною його діяльності є взаємодія з іншими державними структурами, судовою системою, та громадськістю з метою досягнення спільної мети – зменшення корупції та зміцнення демократії в Україні [4].

Діяльність НАБУ є важливим аспектом реформування системи правосуддя та створення адекватного механізму боротьби з корупцією, що допомагає покращити інвестиційний клімат та розвиток України.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додатками і доповненнями) / укл. і гол. ред. В. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2010. 1728 с.

2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 47. Ст. 3040.

4. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 3186.

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ПРИ ОЦІНЦІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ханяк А.П.,
Оленчин Х.В.,
Сокол О.Р.
магістри кафедри економіки, фінансів та обліку
ПВНЗ «Європейський Університет»
Науковий керівник:
Гресик В.В, к.е.н.

Успіх розроблення та реалізації систем управління економічним ризиком на підприємстві багато у чому залежить від точності кількісного аналізу цього ризику.

З практичного погляду оптимальною оцінкою економічного ризику є розрахунок розміру можливих втрат та їхньої ймовірності. Результат, отриманий в такий спосіб, дасть змогу порівнювати усі ризики у діяльності підприємства.

Для практичного застосування цих методів необхідно мати достатньо інформації, кваліфікованих спеціалістів, програмне забезпечення, а також час

В економічній літературі з ризик-менеджменту пропонується низка коефіцієнтів фінансового аналізу, що є показниками-індикаторами ризику. Однак ці показники різняться між собою не тільки за складом, а й нормативними значеннями. У літературі, що розглядає проблему фінансового аналізу підприємств, теж відсутній єдиний підхід до складу, кількості та нормативних значень фінансових показників. Пропонуємо розглянути зазначені групи показників на підставі результатів фінансової звітності (табл. 1).

Таблиця 2.4

Фінансові показники-індикатори ризику підприємства [1]

Назва показників (коефіцієнтів)	Спосіб розрахунку	Нормативне значення
1	2	3
Поточної ліквідності	Поточні активи	> 0,7 - 0,8
	Поточні зобов'язання	
Абсолютної (термінової) ліквідності	Грошові засоби	> 0,2 - 0,25
	Поточні зобов'язання	
Маневреності власних коштів	Поточні активи	>0,5
	Власний капітал	
Фінансової незалежності (стабільності)	Власний капітал	>0,2
	Загальні зобов'язання	
Автономії	Акціонерний капітал	>0,5
	Валюта балансу	

Тому для кількісної оцінки ризику варто провести аналіз критеріїв, наведених у табл. 1. При цьому доцільно проаналізувати динаміку коефіцієнтів на підставі квартальної звітності та порівняти із показниками інших підприємств-конкурентів ТОВ «Юнілак». Розрахунки коефіцієнтів наведено у табл. 2

Таблиця 2

Відносні показники-індикатори ризику діяльності "Тепловер" та підприємств-конкурентів протягом 2020-2022 рр

Коефіцієнти	"Терміт"			"Еко-дім"			ТОВ «Юнілак»		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Поточної ліквідності	2,9831	3,1003	3,9380	2,6887	2,7765	3,7148	1,762	2,0457	2,04511
Абсолютної (термінової) ліквідності	0,113	0,1990	0,21	0,0231	0,0022	0,021	0,0031	0,0013	0,04401
Маневреності власних коштів	0,728	0,7389	0,8176	0,4241	0,4497	0,4665	0,4338	0,3957	0,53923
Фінансової незалежності (стабільності)	5,0476	4,6686	7,0873	4,3230	4,2477	4,1781	4,8715	5,9161	5,02934
Коефіцієнт автономії	0,9346	0,9235	0,9812	0,8214	0,8284	0,8805	0,8741	0,7337	0,85965

Отримані результати свідчать про порівняно стійке фінансове становище підприємств. Незадовільними у ТОВ «Юнілак» є лише показники абсолютної ліквідності та маневреності власних коштів. Це пов'язано насамперед зі значною короткотерміновою заборгованістю, а також недостатніми оборотними

активами. Відомо, що за значного рівня економічного ризику підприємство зможе убезпечити себе від спадів, якщо зуміє уникнути великих боргів та створити надійну фінансову систему. Це допоможе підприємству досягнути максимальної гнучкості та залишитись привабливим для інвесторів нового типу, які не цікавляться структурами з великими борговими зобов'язаннями. Якщо проаналізувати тенденцію загалом, то для усіх трьох підприємств вона позитивна. Отже, діяльність підприємств "Еко-дім" та "Тепловер" характеризується середнім рівнем економічного ризику, а "Фірма "Терміт"- низьким рівнем економічного ризику.

Список використаних джерел

1. Фінансовий менеджмент: підручник/ В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія-2006», 2014. 344с.

ПИТАННЯ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених

09 листопада 2023 р.

Підписано до друку 06.12.2023. Формат 60x841/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 29,88.
Зам. № 58.

Друк: поліграфкомбінат Європейського університету.
03115, Україна, Київ-115, вул. Депутатська, 15/17.

Реєстраційне свідоцтво ДК №3833 від 14.07.2010 р.